Μ. Α. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΤΟΥ

1911

ETIAM PERIERE

ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ ΑΘΑΝ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Δημήτριος Παπαδόπουλος

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΠΟΙΚΙΛΗΣ ΥΛΗΣ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

1911

[ΤΗι ΦΙΛΟΤΙΜΩι ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑι ΠΟΛΛΩΝ ΛΟΓΙΩΝ]

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
1911

ΤΥΠΟΙΣ Α. ΚΟΡΟΜΗΛΑ

ΤΟ

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ"

ΕΥΧΕΤΑΙ

ΤΟΙΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΦΙΛΟΙΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΑΙΣ ΑΥΤΟΥ

ΑΙΣΙΟΝ ΚΑΙ ΕΥΤΥΧΕΣ

ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΤΟΣ

1911

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1911

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ
(τουρκ. Κιανούνι-σενή)

Ἡμ. 31. Ἡ ἡμ. ὥρ. 10 ἡ νὺξ 14

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Ὑδροχόον.

1	Σ	***Ἡ Περιτομὴ τοῦ Χριστοῦ.*** Βασιλείου τοῦ Μεγάλου.
2	Κ	Σιλβέστρου Πάπα Ρώμης.
3	Δ	Μαλαχίου τοῦ προφήτου.
4	Τ	Ἡ Σύναξις τῶν Ο΄ Ἀποστόλων.
5	Τ	Θεοπέμπτου καὶ Θεωνᾶ.
6	Π	***Τὰ Ἅγια Θεοφάνεια.***
7	Π	***Ἡ Σύναξις Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.***
8	Σ	Δομνίκης τῆς ὁσίας.
9	Κ	Πολυεύκτου μάρτυρος.
10	Δ	Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης
11	Τ	Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου.
12	Τ	Τατιανῆς μάρτυρος.
13	Π	Ἑρμύλου καὶ Στρατονίκου μ.
14	Π	Τῶν ἐν Σινᾷ καὶ Ραϊθῷ ἀναιρεθέντων Πατέρων.
15	Σ	Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου.
16	Κ	Ἡ προσκύνησις τῆς ἁλύσεως Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου.
17	Δ	Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου.
18	Τ	Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου Πατρ. Ἀλεξανδρείας.
19	Τ	Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου.
20	Π	Εὐθυμίου τοῦ Μεγάλου.
21	Π	Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ.
22	Σ	Τιμοθέου τοῦ ἀποστόλου.
23	Κ	Κλήμεντος ἱερομάρτυρος.
24	Δ	Ξένης τῆς ὁσίας.
25	Τ	Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.
26	Τ	Ξενοφῶντος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ
27	Π	Ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.
28	Π	Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου.
29	Σ	Ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου.
30	Κ	***Τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου.*** Τῶν 3 Ἱεραρχῶν.
31	Δ	Κύρου καὶ Ἰωάννου τῶν Ἀναργύρων.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ
(τουρκ. Σουμπάτ)

Ἡμ. 28. Ἡ ἡμ. ὥρ. 11 ἡ νὺξ 13

Ὁ ἥλιος εἰς τοὺς Ἰχθῦς.

1	Τ	Τρύφωνος μάρτυρος.
2	Τ	***Ἡ Ὑπαπαντὴ τοῦ Κυρίου***
3	Π	Συμεὼν τοῦ Θεοδόχου.
4	Π	Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου.
5	Σ	Ἀγάθης μάρτυρος.
6	Κ	***Τοῦ Ἀσώτου.***
7	Δ	Παρθενίου ἐπισκόπου Λαμψάκου καὶ Λουκᾶ ὁσίου.
8	Τ	Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου.
9	Τ	Νικηφόρου μάρτυρος.
10	Π	Χαραλάμπους ἱερομάρτυρος.
11	Π	Βλασίου ἱερομάρτυρος.
12	Σ	***Τῶν Κεκοιμημένων.***
13	Κ	***Τῆς Ἀπόκρεω.*** Μαρτινιανοῦ τοῦ ὁσίου.
14	Δ	Αὐξεντίου τοῦ ὁσίου.
15	Τ	Ὀνησίμου τοῦ ἀποστόλου καὶ Εὐσεβίου τοῦ ὁσίου.
16	Τ	Παμφίλου μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ
17	Π	Θεοδώρου μεγαλομάρτυρος τοῦ Τήρωνος.
18	Π	Λέοντος Πάπα Ρώμης.
19	Σ	Ἀρχίππου, Φιλήμονος, Ἀπφίας ἀποστόλων.
20	Κ	***Τῆς Τυροφάγου.*** Λέοντος ἐπισκόπου Κατάνης.
21	Δ	Τιμοθέου καὶ Εὐσταθίου. (Ἀρχὴ Μ. Τεσσαρακοστῆς).
22	Τ	Τῶν ἁπὶ Εὐγενίου μαρτύρων.
23	Τ	Πολυκάρπου ἐπισκόπου Σμύρνης καὶ Πολυχρονίου ὁσίου.
24	Π	Ἡ α΄ καὶ β΄ εὕρεσις τῆς Τιμίας Κεφαλῆς Προδρόμου.
25	Π	Ταρασίου ἀρχιεπισκ. Κων)πόλεως.
26	Σ	***Τῶν Ἁγίων Θεοδώρων.*** Πορφυρίου ἐπισκ. Γάζης.
27	Κ	***Τῆς Ὀρθοδοξίας.*** Προκοπίου τοῦ Δεκαπολίτου.
28	Δ	Βασιλείου τοῦ ὁμολογητοῦ.

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1911

ΜΑΡΤΙΟΣ
(τουρκ. Μάρτ)

Ἡμ. 31. Ἡ ἡμ. ὥρ. 12 ἡ νὺξ 12

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Κριόν.

1	Τ	Εὐδοκίας ὁσίας καὶ Δομνίκης
2	Τ	Ἡσυχίου τοῦ Συγκλητικοῦ.
3	Π	Εὐτροπίου, Κλεονίκου καὶ Βασιλίσκου τῶν μαρτύρων.
4	Π	Γερασίμου ὁσίου τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ.
5	Σ	Κόνωνος, Ἀρχελάου, Εὐλογίου καὶ Εὐλαμπίου μ.
6	Κ	***Β′ τῶν Νηστειῶν.***
7	Δ	Βασιλέως ἐπισκ. Χερσῶνος.
8	Τ	Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Νικομηδείας.
9	Τ	Τῶν ἐν Σεβαστείᾳ 40 μ.
10	Π	Κοδράτου μάρτυρος.
11	Π	Σωφρονίου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων.
12	Σ	Θεοφάνους τοῦ ὁμολογητοῦ.
13	Κ	***Γ′ τῶν Νηστειῶν. Τῆς Σταυροπροσκυνήσεως.***
14	Δ	Βενεδίκτου τοῦ ὁσίου.
15	Τ	Ἀγαπίου μάρτυρος.
16	Τ	Σαβίνου καὶ Ἰουλιανοῦ.
17	Π	Ἀλεξίου τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ.
18	Π	Κυρίλλου ἀρχ. Ἱεροσολύμων.
19	Σ	Χρυσάνθου καὶ Δαρείας μ.
20	Κ	***Δ′ τῶν Νηστειῶν.***
21	Δ	Ἰακώβου τοῦ ὁμολογητοῦ.
22	Τ	Βασιλείου ἱερομ., Δροσίδος μ.
23	Τ	***Τοῦ Μεγάλου Κανόνος.***
24	Π	Ζαχαρίου τοῦ ὁσίου.
25	Π	***Τοῦ Ἀκαθίστου. Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου.***
26	Σ	Ἡ Σύναξις τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ.
27	Κ	***Ε′ τῶν Νηστειῶν.***
28	Δ	Ἰλαρίωνος τοῦ Νέου.
29	Τ	Μάρκου ἐπισκ. Ἀρεθουσίων.
30	Τ	Ἰωάννου συγγραφέως τῆς Κλίμακος.
31	Π	Ὑπατίου ἱερομάρτυρος.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ
(τουρκ. Νισάν)

Ἡμ. 30. Ἡ ἡμ. ὥρ. 13 ἡ νὺξ 11

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Ταῦρον.

1	Π	Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας.
2	Σ	***Τοῦ Λαζάρου.*** Τίτου ὁσίου τοῦ θαυματουργοῦ.
3	Κ	***Τῶν Βαΐων.*** Νικήτα ὁσίου.
4	Δ	Γεωργίου ὁσίου. (Ἄρχεται ἡ Μ. Ἑβδομάς).
5	Τ	Κλαυδίου μ. Θεοδώρας μ.
6	Τ	Εὐτυχίου ἀρχιεπ. Κων)πόλεως.
7	Π	Γεωργίου ἐπισκ. Μιτυλήνης.
8	Π	Ἡρωδίωνος ἀποστόλου.
9	Σ	Εὐψυχίου μάρτυρος.
10	Κ	***ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ.***
11	Δ	Ἀντίπα ἱερομάρτυρος.
12	Τ	Ἀνακομιδὴ Τιμίας Ζώνης Θεοτόκου.
13	Τ	Μαρτίνου Πάπα Ρώμης.
14	Π	Ἀριστάρχου ἀποστόλου καὶ Θωμαΐδος μάρτυρος.
15	Π	***Τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς.***
16	Σ	Εἰρήνης, Ἀγάπης καὶ Χιονίας τῶν μαρτύρων.
17	Κ	***Τοῦ Θωμᾶ.***
18	Δ	Ἰωάννου τοῦ ὁσίου.
19	Τ	Τρύφωνος ἀρχιεπ. Κων)πόλεως. Παφνουτίου ἱερομ.
20	Τ	Θεοδώρου τοῦ Τριχινᾶ.
21	Π	Ἀλεξάνδρας μάρτυρος.
22	Π	Θεοδώρου τοῦ Συκεώτου.
23	Σ	***Γεωργίου μεγαλομάρτυρος τοῦ Τροπαιοφόρου.***
24	Κ	***Τῶν Μυροφόρων.*** Ἐλισάβετ τῆς ὁσίας καὶ θαυματ.
25	Δ	Μάρκου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.
26	Τ	Βασιλέως ἐπισκόπου.
27	Τ	Συμεὼν ἱερομάρτυρος συγγενοῦς τοῦ Κυρίου.
28	Π	Τῶν ἐν Κυζίκῳ 9 μαρτύρων.
29	Π	Ἰάσωνος καὶ Σωσιπάτρου τῶν ἀποστόλων.
30	Σ	Ἰακώβου ἀποστόλου.

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1911

ΜΑΪΟΣ
(τουρκ. Μαΐς)

Ἡμ. 31. Ἡ ἡμ. ὥρ. 14 ἡ νὺξ 10

Ὁ ἥλιος εἰς τοὺς Διδύμους.

1	Κ	***Τοῦ Παραλύτου.***
2	Δ	Ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου.
3	Τ	Τιμοθέου καὶ Μαύρης τῶν μ.
4	Τ	***Τῆς Μεσοπεντηκοστῆς.***
5	Π	Εἰρήνης μεγαλομάρτυρος.
6	Π	Ἰὼβ τοῦ Πολυάθλου.
7	Σ	Ἡ ἀνάμνησις τοῦ ἐν Οὐρανοῖς φανέντος Σταυροῦ.
8	Κ	***Τῆς Σαμαρείτιδος.***
9	Δ	Ἡσαΐου τοῦ προφήτου.
10	Τ	Σίμωνος ἀρχ. τοῦ Ζηλωτοῦ.
11	Τ	Μωκίου ἱερομάρτυρος.
12	Π	Ἐπιφανίου ἐπισκ. Κύπρου.
13	Π	Γλυκερίας μάρτυρος.
14	Σ	Ἰσιδώρου μάρτ. τοῦ ἐν Χίῳ.
15	Κ	***Τοῦ Τυφλοῦ.***
16	Δ	Θεοδώρου ὁσίου τοῦ ἡγιασμένου.
17	Τ	Ἀνδρονίκου καὶ Ἰουνίας τῶν ἀποστόλων.
18	Τ	Πέτρου καὶ Διονυσίου μ.
19	Π	***Τῆς Ἀναλήψεως.***
20	Π	Θαλαλαίου μάρτυρος.
21	Σ	***Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης***
22	Κ	***Τῶν Ἁγίων Πατέρων.***
23	Δ	Μιχαὴλ ἐπισκόπου Συνάδων τοῦ ὁμολογητοῦ.
24	Τ	Συμεὼν τοῦ ἐν τῷ Θαυμαστῷ ὄρει.
25	Τ	Ἡ Γ′ εὕρεσις τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου.
26	Π	Κάρπου τοῦ ἀποστόλου.
27	Π	Ἑλλαδίου μάρτυρος.
28	Σ	***Τῶν Κεκοιμημένων.*** Εὐτυχοῦς ἱερομάρτυρος.
29	Κ	***Τῆς Πεντηκοστῆς.*** Θεοδοσίας μάρτυρος.
30	Δ	***Τῆς Ἁγίας Τριάδος.*** Ἰσαακίου τοῦ ὁσίου.
31	Τ	Ἑρμείου μάρτυρος.

ΙΟΥΝΙΟΣ
(τουρκ. Χαζιράν)

Ἡμ. 30. Ἡ ἡμ. ὥρ. 15 ἡ νὺξ 9.

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Καρκῖνον.

1	Τ	Ἰουστίνου μάρτυρος.
2	Π	Νικηφόρου Κων)πόλεως τοῦ ὁμολογητοῦ.
3	Π	Λουκιανοῦ μάρτυρος.
4	Σ	Μητροφάνους ἀρχιεπισκόπου Κων)πόλεως.
5	Κ	***Τῶν Ἁγίων Πάντων.***
6	Δ	Ἰλαρίωνος τοῦ νέου.
7	Τ	Θεοδότου ἐπισκόπου Ἀγκύρας
8	Τ	Καλλιόπης μάρτυρος.
9	Π	Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας.
10	Π	Ἀντωνίνης μάρτυρος.
11	Σ	Βαρνάβα τοῦ ἀποστόλου.
12	Κ	Ὀνουφρίου καὶ Πέτρου ὁσίων.
13	Δ	Ἀκυλίνης μάρτυρος.
14	Τ	Μεθοδίου ἀρχιεπ. Κων)πόλεως.
15	Τ	Ἀμὼς τοῦ προφήτου.
16	Π	Τρύφωνος ἐπισκόπου Ἀμασοῦντος τοῦ θαυματουργοῦ.
17	Π	Μανουὴλ, Σαβὲλ, Ἰσμαὴλ, Ἰσαύρου μαρτύρων.
18	Σ	Λεοντίου μάρτυρος.
19	Κ	Ἰούδα τοῦ ἀποστόλου.
20	Δ	Μεθοδίου ἱερομάρτυρος.
21	Τ	Ἰουλιανοῦ μάρτυρος.
22	Τ	Εὐσεβίου ἱερομάρτυρος.
23	Π	Ἀγριππίνης μάρτυρος.
24	Π	Τὸ γενέθλιον τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου.
25	Σ	Φεβρωνίας ὁσιομάρτυρος.
26	Κ	Δαβὶδ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ.
27	Δ	Σαμψὼν ὁσίου τοῦ Ξενοδόχου.
28	Τ	Ἡ ἀνακομιδὴ τῶν Λειψάνων Κύρου καὶ Ἰωάννου.
29	Τ	***Πέτρου καὶ Παύλου τῶν Ἀποστόλων.***
30	Π	***Ἡ Σύναξις τῶν ΙΒ′ Ἀποστόλων.***

ISIMANOGLIO

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1911

ΙΟΥΛΙΟΣ
(τουρκ. Τεμούζ)

Ἡμ. 31. Ἡ ἡμ. ὥρ. 9 ἡ νὺξ 15

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Λέοντα.

1	Π	Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ τῶν θαυματουργῶν Ἀναργύρων.
2	Σ	Ἡ ἐν Βλαχέρναις κατάθεσις τῆς ἐσθῆτος τῆς Θεοτόκου.
3	Κ	Ἰακίνθου μάρτυρος.
4	Δ	Ἀνδρέου Κρήτης τοῦ Ἱεροσολυμίτου.
5	Τ	Ἀθανασίου τοῦ ἐν Ἄθῳ.
6	Τ	Λουκίας μ. τῆς παρθένου.
7	Π	Κυριακῆς μεγαλομάρτυρος.
8	Π	Προκοπίου μεγαλομάρτυρος.
9	Σ	Παγκρατίου ἱερομάρτυρος.
10	Κ	Τῶν ἐν Νικοπόλει 45 μ.
11	Δ	Εὐφημίας μεγαλομάρτυρος.
12	Τ	Πρόκλου καὶ Ἱλαρίου μ.
13	Τ	Ἡ σύναξις τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ.
14	Π	Ἀκύλα τοῦ ἀποστόλου.
15	Π	Κηρύκου καὶ Ἰουλίττης μ.
16	Σ	Ἀθηνογένους ἱερομάρτυρος.
17	Κ	***Τῶν Ἁγίων Θεοφόρων Πατέρων.*** Μαρίνης μ.
18	Δ	Αἰμιλιανοῦ μάρτυρος.
19	Τ	Δίου καὶ Μακρίνης τῶν ὁσίων.
20	Τ	Ἡλιοῦ τοῦ προφήτου.
21	Π	Συμεὼν τοῦ διὰ Χριστὸν Σαλοῦ.
22	Π	Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς.
23	Σ	Φωκᾶ ἱερομάρτυρος.
24	Κ	Χριστίνης μεγαλομάρτυρος.
25	Δ	Ἡ Κοίμησις τῆς Ἁγίας Ἄννης τῆς Θεομήτορος.
26	Τ	Παρασκευῆς ὁσιομάρτυρος.
27	Τ	Παντελεήμονος μεγαλομάρτυρος τοῦ ἰαματικοῦ.
28	Π	Προχόρου τοῦ ἀποστόλου.
29	Π	Καλλινίκου καὶ Θεοδότης τῶν μαρτύρων.
30	Σ	Σίλλα καὶ Σιλουανοῦ.
31	Κ	Εὐδοκίμου τοῦ δικαίου καὶ Ἰωσὴφ ἀπὸ Ἀριμαθαίας.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ
(τουρκ. Ἀγοστός)

Ἡμ. 31. Ἡ ἡμ. ὥρ. 13 ἡ νὺξ 11

Ὁ ἥλιος εἰς τὴν Παρθένον.

1	Δ	Ἡ πρόοδος τοῦ Τ. Σταυροῦ.
2	Τ	Ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου Στεφάνου πρωτομάρτυρος.
3	Τ	Ἰσαακίου τοῦ ὁσίου.
4	Π	Τῶν ἐν Ἐφέσῳ 7 παίδων.
5	Π	Εὐσιγνίου μάρτυρος.
6	Σ	***Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος.***
7	Κ	Δομετίου ὁσιομάρτυρος.
8	Δ	Αἰμυλιανοῦ ἐπισκ. Κυζίκου.
9	Τ	Ματθία τοῦ ἀποστόλου.
10	Τ	Λαυρεντίου τοῦ ἀρχιδιακόνου
11	Π	Εὔπλου μάρτυρος.
12	Π	Ἀνικήτου μάρτυρος.
13	Σ	Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ.
14	Κ	Μιχαίου τοῦ προφήτου.
15	Δ	***Ἡ Κοίμησις τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.***
16	Τ	Τοῦ Ἁγίου Μανδηλίου, Διομήδους μάρτυρος.
17	Τ	Μύρωνος μάρτυρος.
18	Π	Φλώρου καὶ Λαύρου τῶν μ.
19	Π	Ἀνδρέου μεγαλομάρτυρος.
20	Σ	Σαμουὴλ τοῦ προφήτου.
21	Κ	Θαδδαίου τοῦ ἀποστόλου.
22	Δ	Ἀγαθονίκου μάρτυρος.
23	Τ	Εἰρηναίου ἱερομάρτυρος.
24	Τ	Εὐτυχοῦς ἱερομάρτυρος.
25	Π	Βαρθολομαίου καὶ Τίτου τῶν ἀποστόλων.
26	Π	Ἀδριανοῦ καὶ Ναθαλίας τῶν μαρτύρων.
27	Σ	Φανουρίου μεγαλομάρτυρος καὶ Ποιμένος τοῦ ὁσίου.
28	Κ	Μωϋσέως ὁσίου τοῦ Αἰθίοπος.
29	Δ	Ἡ ἀποτομὴ τῆς κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.
30	Τ	Ἀλεξάνδρου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.
31	Τ	Ἡ κατάθεσις τῆς Τιμίας Ζώνης τῆς Θεοτόκου.

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1911

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ
(τουρκ. Ἐϊλούλ)

Ἡμ. 30. Ἡ ἡμ. ὥρ. 12 ἡ νὺξ 12

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Ζυγόν.

1	Π	Ἀρχὴ τῆς Ἰνδίκτου. Εὐανθίας μάρτυρος.
2	Π	Μάμαντος μάρτυρος.
3	Σ	Θεοκτίστου τοῦ ὁσίου.
4	Κ	Μωϋσέως τοῦ προφήτου.
5	Δ	Ζαχαρίου τοῦ προφήτου.
6	Τ	Ἀνάμνησις τοῦ θαύματος τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ.
7	Τ	Σώζοντος μάρτυρος.
8	Π	***Τὸ γενέθλιον τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.***
9	Π	Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης τῶν Θεοπατόρων.
10	Σ	Μηνοδώρας, Μητροδώρας καὶ Νυμφοδώρας μαρτύρων.
11	Κ	Θεοδώρας τῆς ὁσίας.
12	Δ	Αὐτονόμου ἱερομάρτυρος.
13	Τ	Τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως.
14	Τ	***Ἡ παγκόσμιος Ὕψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.***
15	Π	Νικήτα μεγαλομάρτυρος.
16	Π	Εὐφημίας μεγαλομάρτυρος.
17	Σ	Σοφίας μάρτυρος καὶ τῶν τριῶν αὐτῆς θυγατέρων.
18	Κ	Εὐμενίου ἐπισκόπου Γορτύνης
19	Δ	Τροφίμου μάρτυρος.
20	Τ	Εὐσταθίου μεγαλομάρτυρος.
21	Τ	Κοδράτου τοῦ ἀποστόλου.
22	Π	Φωκᾶ ἱερομάρτυρος.
23	Π	Ἡ σύλληψις Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.
24	Σ	Θέκλης τῆς πρωτομάρτυρος.
25	Κ	Εὐφροσύνης τῆς ὁσίας.
26	Δ	Ἡ μετάστασις Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.
27	Τ	Καλλιστράτου μάρτυρος.
28	Τ	Χαρίτωνος τοῦ ὁμολογητοῦ.
29	Π	Κυριακοῦ τοῦ ἀναχωρητοῦ.
30	Π	Γρηγορίου ἱερομάρτυρος τοῦ Φωτιστοῦ.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ
(τουρκ. Τεσρίν-ι-ἐββέλ)

Ἡμ. 31. Ἡ ἡμ. ὥρ. 14 ἡ νὺξ 10

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Σκορπίον.

1	Σ	Ἀνανίου τοῦ ἀποστόλου.
2	Κ	Κυπριανοῦ ἱερομάρτυρος.
3	Δ	Διονυσίου ἱερομάρτυρος τοῦ Ἀρεοπαγίτου.
4	Τ	Ἱεροθέου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν.
5	Τ	Χαριτίνης μάρτυρος.
6	Π	Θωμᾶ τοῦ ἀποστόλου.
7	Π	Σεργίου, Βάκχου καὶ Πολυχρονίου τῶν μαρτύρων.
8	Σ	Πελαγίας τῆς ὁσίας.
9	Κ	Ἰακώβου Ἀλφαίου τοῦ ἀποστόλου.
10	Δ	Εὐλαμπίου καὶ Εὐλαμπίας τῶν μαρτύρων.
11	Τ	Φιλίππου τοῦ ἀποστόλου.
12	Τ	Πρόβου μάρτυρος.
13	Π	Ἀγαθονίκης μάρτυρος.
14	Π	Κοσμᾶ τοῦ Μελῳδοῦ.
15	Σ	Λουκιανοῦ μάρτυρος.
16	Κ	Λογγίνου μάρτυρος τοῦ Ἑκατοντάρχου.
17	Δ	Ὡσιὲ τοῦ προφήτου.
18	Τ	Λουκᾶ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.
19	Τ	Ἰωὴλ τοῦ προφήτου.
20	Π	Ἀρτεμίου μεγαλομάρτυρος.
21	Π	Ἱλαρίωνος τοῦ ὁσίου.
22	Σ	Ἀβερκίου τοῦ θαυματουργοῦ.
23	Κ	Ἰακώβου ἀποστόλου τοῦ Ἀδελφοθέου.
24	Δ	Ἀρέθα μάρτυρος.
25	Τ	Μαρκιανοῦ καὶ Μαρτυρίου τῶν μαρτύρων.
26	Τ	***Δημητρίου τοῦ Μεγαλομάρτυρος.***
27	Π	Νέστορος μάρτυρος.
28	Π	Τερεντίου μάρτυρος.
29	Σ	Ἀναστασίας ὁσιομάρτυρος.
30	Κ	Ζηνοβίου καὶ Ζηνοβίας τῶν μαρτύρων.
31	Δ	Στάχυος, Ἀπελλοῦ καὶ Ἐπιμάχου τῶν μαρτύρων.

ΣΙΣΜΑΝΟΓΛΙΟ

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1911

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ
(τουρκ. Τεσρίν-ι-σανί)

Ἡμ. 30. Ἡ ἡμ. ὥρ. 10 ἡ νὺξ 14

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Τοξότην.

1	Τ	Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ τῶν Ἀναργύρων.
2	Τ	Ἀκινδύνου μάρτυρος.
3	Π	Ἀκεψιμᾶ, Ἰωσὴφ τῶν μ.
4	Π	Ἰωαννικίου τοῦ Μεγάλου.
5	Σ	Γαλακτίωνος μάρτυρος.
6	Κ	Παύλου ἀρχιεπισκ. Κων)πόλεως τοῦ ὁμολογητοῦ.
7	Δ	Τῶν ἐν Μελιτινῇ 33 μ.
8	Τ	***Τῶν Ταξιαρχῶν.***
9	Τ	Πορφυρίου τοῦ ὁσίου.
10	Π	Ὀρέστου μάρτυρος.
11	Π	Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου.
12	Σ	Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος καὶ Νείλου τοῦ ὁσίου.
13	Κ	Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἀρχιεπ. Κων)πόλεως.
14	Δ	Φιλίππου τοῦ ἀποστόλου.
15	Τ	Σαμωνᾶ μ. (Ἄρχεται ἡ νηστεία τῶν Χριστουγέννων).
16	Τ	Ματθαίου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.
17	Π	Γρηγορίου ἐπισκόπου Νεοκαισαρείας.
18	Π	Πλάτωνος καὶ Ρωμανοῦ τῶν μαρτύρων.
19	Σ	Ἀββιοὺ τοῦ προφήτου.
20	Κ	Γρηγορίου τοῦ Δεκαπολίτου.
21	Δ	***Τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου.***
22	Τ	Φιλήμονος καὶ Καικιλίας τῶν μαρτύρων.
23	Τ	Γρηγορίου καὶ Ἀμφιλοχίου τῶν ἐπισκόπων.
24	Π	Κλήμεντος Πάπα Ρώμης.
25	Π	Αἰκατερίνης Μεγαλομάρτυρος, Μερκουρίου μάρτυρος.
26	Σ	Ἀλυπίου ὁσίου τοῦ Κιονίτου.
27	Κ	Ἰακώβου τοῦ Πέρσου.
28	Δ	Στεφάνου ἱερομάρτυρος.
29	Τ	Παραμόνου καὶ Φιλουμένου μ.
30	Τ	Ἀνδρέου ἀποστόλου τοῦ Πρωτοκλήτου.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ
(Κιανούν-ι-ἐββέλ)

Ἡμ. 31. Ἡ ἡμ. ὥρ. 11 ἡ νὺξ 13

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Αἰγόκερω.

1	Π	Ναοὺμ τοῦ προφήτου.
2	Π	Ἀββακοὺμ τοῦ προφήτου.
3	Σ	Σοφονίου τοῦ προφήτου.
4	Κ	Βαρβάρας Μεγαλομάρτυρος.
5	Δ	Σάββα τοῦ Ἡγιασμένου.
6	Τ	***Νικολάου ἐπισκόπου Μύρων τοῦ θαυματουργοῦ.***
7	Τ	Ἀμβροσίου ἐπισκόπου Μεδιολάνων.
8	Π	Παταπίου τοῦ ὁσίου.
9	Π	Ἡ σύλληψις τῆς Θεομήτορος Ἄννης.
10	Σ	Μηνᾶ καὶ Ἑρμογένους τῶν μαρτύρων.
11	Κ	Δανιὴλ τοῦ Στυλίτου.
12	Δ	***Σπυρίδωνος τοῦ θαυματουργοῦ.***
13	Τ	Εὐστρατίου καὶ Λουκίας μ.
14	Τ	Θύρσου μάρτυρος.
15	Π	Ἐλευθερίου ἱερομάρτυρος.
16	Π	Θεοφάνους τοῦ θαυματουργοῦ.
17	Σ	Δανιὴλ τοῦ προφήτου.
18	Κ	Σεβαστιανοῦ μάρτυρος.
19	Δ	Βονιφατίου μάρτυρος.
20	Τ	Ἰγνατίου ἱερομάρτυρος.
21	Τ	Ἰουλιανῆς μάρτυρος.
22	Π	Ἀναστασίας μεγαλομάρτυρος τῆς Φαρμακολυτρίας.
23	Π	Τῶν ἐν Κρήτῃ Δέκα Μαρτύρων
24	Σ	Εὐγενίας ὁσιομάρτυρος.
25	Κ	***Ἡ κατὰ Σάρκα Γέννησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.***
26	Δ	Ἡ Σύναξις τῆς Θεοτόκου. Εὐθυμίου ἐπισκόπου Σάρδεων.
27	Τ	Στεφάνου τοῦ πρωτομάρτυρος.
28	Τ	Τῶν ἐν Νικομηδείᾳ δισμυρίων μαρτύρων.
29	Π	Τῶν ἐν Βηθλεὲμ ἀναιρεθέντων 14 χιλιάδων νηπίων.
30	Π	Ἀνυσίας τῆς ὁσιομάρτυρος.
31	Σ	Μελάνης τῆς ὁσίας.

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΝ ΨΥΧΗΝ

Ἰδού, φίλτατε συμπατριῶτα, τὸ ἔργον μας!!

Ἴσως εἶναι κατώτερον τῶν προσδοκιῶν Σου, ἴσως καὶ ἀντάξιον αὐτῶν.

Ἴσως εἶναι διάφορον τοῦ ὑπὸ Σοῦ ὀνειροπολουμένου, ἴσως αὐτὸ τοῦτο τ' ὀνειροπολούμενον.

Ἴσως Σὲ δυσαρεστήσῃ, ἴσως Σ' εὐχαριστήσῃ.

Ἴσως Σοὶ παρέξῃ ἀνίαν, ἴσως στιγμάς τινας ἡδονῆς.

Ἴσως Σοὶ κινήσῃ τὴν ἀγανάκτησιν, ἴσως τὸν ἐνθουσιασμόν.

Ἴσως τὴν δυσμενῆ κατ' αὐτοῦ κρίσιν, ἴσως τὴν εὐμενῆ.

Δι' οἱανδήποτε ὅμως τῶν ψυχικῶν καταστάσεων, εἰς ἣν ἤθελε Σὲ φέρῃ, Σὲ παρακαλοῦμεν μὴ δειχθῇς ὑπερβολικός.

Ἐὰν τὸ ἐπικρίνῃς, μὴ δειχθῇς ὑπερβολικὸς εἰς τὰς ἐπικρίσεις Σου, ἀναλογιζόμενος πολλά. Τὰς δυσκολίας τῆς τοιαύτης ἐπιχειρήσεως, τὴν ἀπροθυμίαν τῶν λογίων μας, τὰς ἀσθενεῖς μας δυνάμεις, τὸ «πᾶσα ἀρχὴ δύσκολος», τὸ ὅτι τέλος ***καὶ Σὺ πταίεις.***

Ἐὰν τὰς αὐστηρὰς ἐπικρίσεις Σου μετέτρεπες εἰς συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας καὶ ταύτας μᾶς ἔκαμνες ὁπόταν ἔπρεπε, ὅτε ἐπεχειροῦμεν δηλ. τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἔργου τούτου, ***ἀναμφιβόλως*** καὶ Σὺ δὲν θὰ εὑρίσκεσο εἰς τὴν σκληρὰν ἀνάγκην νὰ μᾶς κάμνῃς ἐπικρίσεις καὶ ἡμεῖς νὰ τὰς ἀκούωμεν. Τὸ ἔργον θὰ ἐγίνετο οἷον καὶ Σὺ καὶ ἡμεῖς ἠθέλομεν.

Ἐὰν τὸ ἐπαινέσῃς, μὴ δειχθῇς ὑπερβολικὸς εἰς ἐπαίνους, ἀναλογιζόμενος ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο δὲν ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς ἡμᾶς· ἀνήκει ἐξ ἴσου καὶ εἰς Σέ, ὅστις τὸ ὑπεστήριξες ἠθικῶς ἢ ὑλικῶς. Τὸν ἐνθουσιασμόν σου φύλαξον, ἵνα τὸν διαθέσῃς συστηματικώτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον καὶ τότε ***ἀφεύκτως*** θὰ εἶναι πολλῷ ἀνώτερος καὶ δικαιότερος.

Ἐὰν τέλος εἶσαι εὐχαριστημένος ἐκ τοῦ παρόντος, ζητῇς ὅμως ***καλλίτερον*** ἐν τῷ μέλλοντι, μὴ ζητῇς τοῦτο παρὰ μόνων ἡμῶν. Ἔχεις καθῆκον καὶ Σὺ νὰ μᾶς ὑποστηρίξῃς καὶ Σὺ νὰ μᾶς ἐνθαρρύνῃς καὶ Σὺ νὰ συνεργασθῇς.

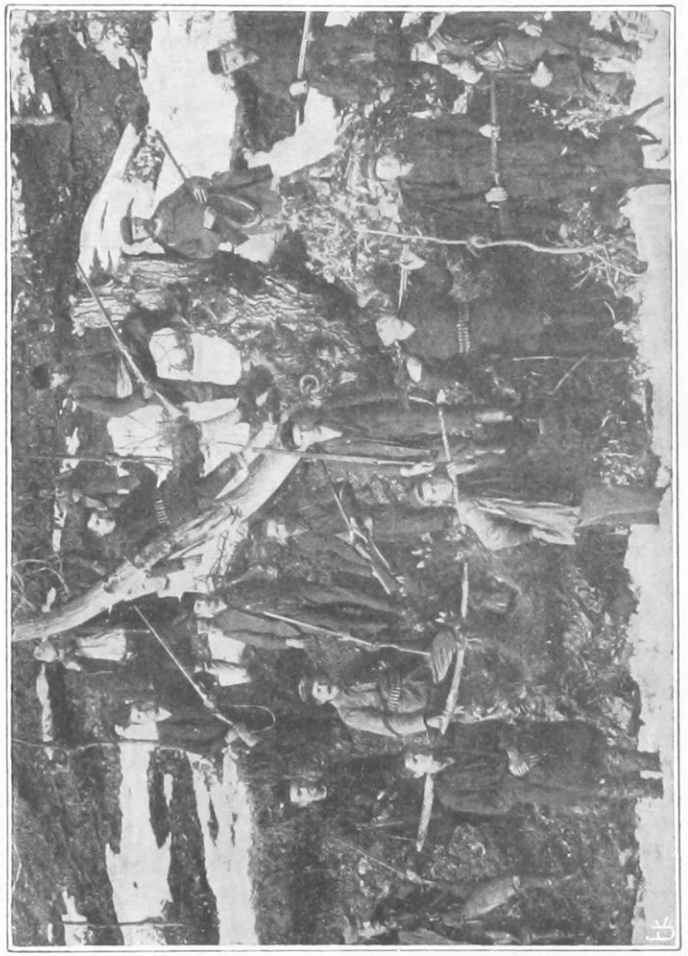
Διότι οὕτως ***ὅλοι ὁμοῦ,*** ἕκαστος ἀναλόγως τῶν δυνάμεών του, θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐγείρωμεν ἀντάξιον τῆς Πατρίδος μας, ***ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑ.***

Ο ΕΚΔΟΤΗΣ

SISMANOGLIO

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΑΝΔΡΟΝ ΗΠΕΙΡΟΝ

Ὦ ἱερά μου Ἤπειρος ! ! χρυσῆ μου, ! ! θεσπεσία, ! !
ποῦ σοῦ φιλεῖ τὸ μέτωπον τοῦ Οὐράνοῦ ἡ αὔρα,
καὶ μ᾽ εὐωδίαν μυστικὴν κι᾽ ἁγίαν περιβάλλει,
κι᾽ ὁ Φοῖβος τὰς ἀγκάλας του τὰς φλογερὰς ἀνοίγει,
κι᾽ ὡς ἐραστὴς νὰ Σ᾽ ἀσπασθῇ, δειλὰ καὶ νὰ ἐγγίσῃ
τὸ πρόσωπόν Σου τ᾽ ἄσπιλον, τὸ καθαρὸν ὡς κρῖνον,
τὸ θεῖον, τὸ παρθενικόν, ἡ δρόσος ἀποκρούει
τοῦ Οὐρανοῦ ἡ ζείδωρος κι᾽ αἰθέρων αἱ νεφέλαι,
ὁποῦ ᾽ς τὴν ἀκροκόρυφον τοῦ Πίνδου περιπλέουν,
κι᾽ ἐνίοτε περιπαθῶς φιλοῦσι καὶ προσψαύουν
τὴν πολιὰν τὴν κορυφὴν τοῦ νέου Θαβωρίου,
ποῦ ἡ χιὼν ἡ ἄσπιλος μέρα καὶ νύκτα λούει,
κι᾽ ὁ κρύσταλλος τῆς Φύσεως ὁ καθαρὸς ἀδάμας
περικοσμεῖ τοῦ Γίγαντος τοὺς θαυμαστοὺς κροτάφους,
᾽ς τὰ δροσερὰ φυλλώματα δρυῶν τῶν κρημνοφύτων
ποσάκις ἡ ψυχοῦλά μου ! ! ὡσεὶ πνοὴ Ζεφύρου
δὲν ἵπταται καὶ δὲν φιλεῖ σεπτὸν τὸ περιβάλλον,
ποῦ τόσους ἐγαλούχησε τοῦ Ἔθνους μας Μαικήνας,
νὰ σπείρουν μὲ ἀδάμαντας, χρυσὸν καὶ μαργαρίτας
ὡς δεύτερος Βριάρεω μὲ ἑκατὸν παλάμας
᾽ς τὸ Γένος καὶ ᾽ς τὴν χώραν των, ὅπως διασκορπίζει
ὁ γεωργὸς τὸν σῖτόν του μ᾽ ἐλπίδα νὰ θερίσῃ.
Ποσάκις ὡς ταχύπτερος ἱέραξ δὲν τανύει
ἡ φαντασία τὰ πτερὰ κ᾽ ἀνέρχεται ᾽ς τοὺς βράχους
τοὺς ἀπορρῶγας, ὦ Πατρίς ! ! κι᾽ ἐκεῖθεν διακρίνει
ὡσεὶ ἐκ θείας σκοπιᾶς Μουσῶν τῶν Πιερίδων
λαμπρὰ τὰ καλλιμάρμαρα καὶ ἱερὰ τεμένη,
ὁποῦ ἡ θεία Πρόνοια ηὐδόκησε νὰ σώσῃ,
καὶ τῆς δουλείας τῆς σκληρᾶς νὰ σεβασθοῦν οἱ χρόνοι,

ΚΥΝΗΓΟΙ ΕΚ ΖΑΓΟΡΙΟΥ (Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

SISMANOGLIO ΜΕΓΑΡΟ

καὶ φέρουνε ᾽ς τὸ μέτωπον ὁλόχρυσο στεφάνι
μ᾽ ἐγγεγλυμμένον τ᾽ ὄνομα τοῦ θείου των Μαικήνα,
εἰς γενεὰς τῶν γενεῶν αἰώνιον νὰ μένῃ
κ᾽ ἡ μνήμη αὐτῶν ἄληστος ᾽ς τὸ Γένος κι᾽ αἰωνία,
γιὰ τὸ νερὸ τ᾽ ἀθάνατο τῆς Νέας Κασταλίας,
ποῦ τὰς αὐχμώσας τὰς ψυχὰς ἐπότισεν, ὁπόταν
οἱ χαλεποὶ ἐμάστιζον καιροὶ τῆς ἀνομβρίας,
καὶ ὁ λαὸς ἐνίοτε ὡς ἔλαφος διψῶσα
πρὸς ὕδατα λιμνάζοντα καὶ δηλητηριώδη
δειλὰ δειλὰ ἐτρέπετο τὴν δίψαν νὰ δροσίσῃ.
Ποσάκις καὶ τὸ ὕψιστον αὐτὸ τῆς φαντασίας
ἰδανικόν, πτερούμενον ὡς ἄλλος πυρολάτρης
ὁ ἀετὸς τὸ σθεναρὸν δὲν ἀπευθύνει βλέμμα
ἀπὸ τὰς μεγαλοπρεπεῖς τοῦ Πίνδου ἀκρωρείας
πρὸς Ὄν τὸ πανυπέρτατον τὸν Κτίστην τῶν ἁπάντων,
ὁποῦ ἡ θεία χάρις Του ᾽ς τὰ ἀσθενῆ τὰ ὄντα
τὸ πῦρ ἐπεδαψίλευσε τὸ τῆς φιλογενείας,
καὶ Γίγαντας ἀνέδειξε τοῦ Γένους καὶ Τιτᾶνας,
τοὺς τηλαυγεῖς νὰ στήσωσι πνευματικοὺς τοὺς φάρους,
ὅπως τὸ σκάφος ἕκαστος ἐκ τῶν ναυτιλλωμένων
ἐκ τῶν σκοπέλων ὁδηγεῖ μακρὰν αὐτὸ καὶ φέρει,
ὅταν ᾽ς τὸν πολυκύμαντον ἀτρύγετον τὸν πόντον
λυσσᾷ ὁ ἄγριος Βορρᾶς, κι᾽ ὁ Νότος σᾶν μυκᾶται.
καὶ κλαίει καὶ παρακαλεῖ ἡ μάνα κάθε ναύτη
καὶ ξενυχτᾷ γονατιστὴ εἰς τὸ εἰκονοστάσι
τῆς Παναγίας ἡ φτωχὴ νὰ σώσῃ τὸ παιδί της,
καὶ τάζει ᾽ς τὴν Παντάνασσαν νὰ τὴ μαλαματώσῃ,
ἂν φέρῃ τὸ παιδάκι της ᾽ς τὴν ἀγκαλιά της σῶον...
τοὺς φάρους τοὺς πυρσοφεγγεῖς καὶ τοὺς ἀκτινοβόλους
ποῦ ἔπηξαν αἱ ἅγιαι ψυχαὶ τῶν ἀθανάτων
Ζωσιμαδῶν καὶ Καπλανῶν, Ριζάρη καὶ ᾽Αρσάκη,
Ζωγράφου, Ζάππα, Δόμπολη καὶ ᾽Αναγνωστοπούλου,
᾽Αβέρωφ καὶ τῶν Τοσιτσῶν καὶ Γεωργίου Σταύρου,

καὶ τόσων ἄλλων λειτουργῶν τῆς Θείας εὐποιΐας,
Θεᾶς μεγαλοπράγμονος καὶ μεγαλεπιβόλου,
ὧν αἱ σκιαὶ αἱ ἱεραὶ μετὰ τῶν ἀσωμάτων
κι᾽ ἁγίων πτερυγίζουσι ᾽ς τοῦ Σαβαὼθ τὸν Θρόνον,
κι᾽ αἱ ἱλαραί των αἱ μορφαὶ αἰγλήεις καὶ θυμήρεις
μέσα ᾽ς βάθη τῆς καρδιᾶς εἶν᾽ ἐγκεχαραγμέναι
τοῦ Ἔθνους, ὡς ἐνδάλματα λατρείας καὶ ἀγάπης,
κι᾽ ὡς τῆς Σιὼν τὸ ἅγιον-σεπτὸν προσκυνητάρι,
ἔνθα προσφέρουν οἱ πιστοὶ τὰ δουλικά των σέβη.
Ποσάκις μέσα ᾽ς τοὺς κρημνούς!!! ᾽ς τὰς φάραγγας!!!
[᾽ς τοὺς βράχους!!!
ἡ φαντασία δὲν πετᾷ ὡς μέλισσα τοῦ δάσους,
ἔνθα ἡ αἰωνόβιος ἡ δρῦς καὶ ἡ ἐλάτη
μὲ τὸν γλυκύν των ψίθυρον τὸν Πλαστουργὸν δοξάζουν,
κ᾽ ἡ φίλη ἡ ἀγράμπελος τὴν θύραν τοῦ σπηλαίου
φράσσει, καὶ μὲ τὸ ἄρωμα εὐφραίνει καὶ μεθύει
τὸν εὐτυχέστερον θνητόν, τοῦ ὄρους τὸν ὁπλίτην
ποῦ τρέφεται μὲ ἔρωτας... μ᾽ ἰδανικά... καὶ πόθους...
κι᾽ ἐκεῖ ὁποῦ ἡ πλάτανος κι᾽ ἀγριοκαστανέα
τὴν δροσερὰν σκιάζουσι κ᾽ ἐρημικὴν βρυσοῦλα,
ποῦ σᾶν πιστὴ θεράπαινα καὶ ἀφωσιωμένη
μὲ τὰ νερὰ τὰ καθαρά, γλυκὰ τὰ κρυσταλλώδη
τοὺς πόδας τοὺς πολυσχιδεῖς καὶ τοὺς ὀζώδεις πλύνει,
κι᾽ ἐκεῖν᾽ ἐγκοιοιρούμεναι ὡσεὶ ᾽Αμαδρυάδες
τὸ περιβάλλον χαιρετοῦν, καὶ κλίνουν τὸν αὐχένα
εἰς τὴν γλυκεῖαν κι᾽ ἐλαφρὰν πνοὴν τὴν τοῦ Ζεφύρου,
κι᾽ εὐχαριστοῦν τὸν Οὐρανὸν καὶ τὸν Θεὸν δοξάζουν
ποῦ ᾽χαν τὴν τύχην τὴν καλὴν γιὰ νὰ φιλοξενήσουν
καὶ νανουρίσουν ἄλλοτε μέσ᾽ ᾽ς τὸν παχύν τους ἴσκιο
᾽ς τὴν κούνια των τὴν βρεφικὴν ΕΚΕΙΝΟΥΣ!!! ποῦ τὸ
[᾽Εθνος
δικαίως ἀνεκήρυξε ΜΕΓΑΛΟΥΣ ΠΑΤΡΙΩΤΑΣ!!!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
(Ἐκ Δελβινακίου)

SISMANOGLIO

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΤΡΙΣ

Ποιὰ πτυχὴ ἄρα κι' ἂν θίξω,
ἢ τὰ φύλλα ἂν θ' ἀνοίξω
τῆς καρδιᾶς μου, δὲν θὰ βρῶ
Σέ!! Πατρίς!! καὶ τὸ Σταυρό!!!

Δυὸ μορφὰς γλυκεῖς κ' Εἰκόνας
θείας, ζώσας 'ς τοὺς αἰῶνας,
ποῦ ὁ χρόνος δὲν μπορεῖ
ν' ἀπαλείψῃ κ' οἱ καιροί.

Μίαν τούτων μου λατρεύω,
καὶ τὴν ἄλλην προσκυνῶ,
κι' αἰωνίως θὰ δουλεύω
καὶ θὰ τὰς διακονῶ.

Εἰς αὐτὰς ὀφείλω τόσα,
ποῦ ἰλιγγιᾷ κ' ἡ γλῶσσα
κἄποτε νὰ παραστήσῃ
εἴτε καὶ ν' ἀπαριθμήσῃ.

Καὶ τὸ εἶναί μου ἀκόμη,
πᾶσαν σκέψιν, πᾶσαν γνώμην
ἀνατίθημι κι' ἐλπίδα
'ς τὸν Χριστὸν καὶ 'ς τὴν Πατρίδα.

Εἶναι ἴνδαλμα λατρείας
καὶ νοός τε καὶ καρδίας
καὶ τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο,
δι' αὐτὸ κι' ἐκ μέσης ψάλλω:

«Ἰησοῦ Χριστέ μου, δός μου,
ὅπως ἔδωκες τὸ φῶς μου
καὶ τὸν λόγον καὶ τὴν κρίσι,
τὴν ζωήν, τὸ πᾶν, ὡς εἶδα,
καὶ ὁ Ἔρως νὰ μὴ σβύσῃ
πρὸς τὴν φίλην μου Πατρίδα!!

Κι' ἂν τυχόν ποτε κι' ἀνίσως
εἰς τὰ ξένα γείνω Κροῖσος,
καὶ μοῦ γίνεται κουρκοῦτι
τὸ μυαλὸ 'ς τὰ τόσα πλούτη,
πάλιν νὰ μὴ λησμονῶ,
τὴν Πατρίδα νὰ πονῶ!!!

Καὶ ἐν ὕπνῳ κι' ἐν ἐκστάσει
κ' εἰς εὐχὴν κι' εἰς κάθε φράσι,
καὶ ἐν λύτῃ κι' ἐν ὀδύνῃ,
καὶ εἰς βίου καταιγίδα
πάλ' ὁ Ἔρως νὰ μὴ σβύνῃ
πρὸς τὴν φίλην μου Πατρίδα!!!

Κι' ἄσβεστον τὸ πῦρ νὰ μένῃ
τῆς ἀγνῆς φιλοπατρίας,
νὰ φωτίζῃ, νὰ θερμαίνῃ
τὰς πτυχάς μου τῆς καρδίας,
καὶ τὸ αἷμα νὰ φλογίζῃ,
νὰ κινῆται καὶ νὰ σφύζῃ,
κι' ἐπὶ ἐχθρικῆς ἀσπίδος
ν' ἀπωθῆται, ν' ἀπωθῇ,
νὰ ζητῇ μέχρι ρανίδος
'ς τὸν βωμόν Της νὰ χυθῇ!!!

Καὶ τὰ θέλγητρα καὶ κάλλη
Ἀφροδίτης ἐν ὑστάτοις
ποῦ ἐπιθυμοῦν οἱ ἄλλοι,
'μπρὸς 'ς τὸ θεῖον ἴνδαλμά της.
τὸ ἁγνόν, τὸ ἱερό,
σκύβαλα νὰ τὰ θωρῶ.

Καὶ τὸ ῥόδον καὶ τὸ κρῖνον,
καὶ τὸ ἄσμα τῶν Σειρήνων,
καὶ τῆς ξένης ὁ λωτὸς
σκύβαλον νἄναι κι' αὐτός.

Καὶ χοροὶ καὶ πανηγύρεις,
κι' ἑσπερίδες μεγαπλούτων,
ποῦ γλυστρᾷ ὁ ποὺς καὶ φεύγει,
καὶ ἂν ἔξωμος ἡ Ἶρις
καὶ ὁ Φοῖβος ἐν τοσούτῳ
θὰ χορεύουν κατὰ ζεύγη,
καὶ ὁ γέλως κι' αἱ θωπεῖαι,
κι' αἱ τῆς ξένης οὐτοπίαι
δι' ἐμὲ νἄν' ὅλα φροῦδα,
κι' ὡσεὶ φίλημα Ἰούδα!!»

ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
('Εκ Δελβινακίου)

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

* Τρεῖς γυναῖκες κάμουν μίαν ἀγοράν καὶ τέσσαρες ἕνα πανηγύρι.

* Ἡ καρδία τῆς γυναικὸς ὁμοιάζει πρὸς οἰκίαν, εἰς τὴν θύραν τῆς ὁποίας εὑρίσκεται πάντοτε ἐνοικιαστήριον.

* Οἱ ἄνδρες εἶναι παιγνιδάκια εἰς χεῖρας τῶν γυναικῶν, αἱ δὲ γυναῖκες εἶναι παιγνιδάκια τοῦ Σατανᾶ.

* Αἱ περισσότεραι γυναῖκες παραδίδονται εἰς τὸν Θεόν, ὅταν δὲν τὰς θέλῃ πλέον ὁ διάβολος.

* Οἱ ὀφθαλμοὶ εἶναι ὀπτικὰ ὄργανα, διὰ τῶν ὁποίων ἡ στοργὴ μεγαλύνει τὰ προτερήματα καὶ σμικρύνει τὰ ἐλαττώματα.

* Ἡ ἐργασία εἶναι ἡ τροφὴ τῶν ἰσχυρῶν χαρακτήρων.

* Ἀπὸ ὅλα τὰ ζῷα τρία ἐξοδεύουν περισσότερον καιρὸν διὰ νὰ καλλωπισθοῦν· ἡ γάτα, ἡ μυῖα καὶ ἡ γυνή.

Η ΝΥΜΦΗ ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ

[Μετὰ μεγίστης εὐχαριστήσεως καὶ ὑπερηφανείας δημοσιεύομεν τὸ κατωτέρω χαριτωμένον Ἠπειρωτικὸν διήγημα, γραφὲν ἐπίτηδες διὰ τὸ «Ἠπειρωτικὸν Ἡμερολόγιον» ὑπὸ τοῦ γνωστοτάτου ἀνὰ τὸν κόσμον τῶν γραμμάτων Ἠπειρώτου, κ. Χρ. Χρηστοβασίλη. Ἡ διεύθυνσις τοῦ «Ἠπειρωτικοῦ Ἡμερολογίου», ἀκολουθοῦσα πιστῶς τὸ πρόγραμμά της, ἐπιφυλάσσεται, ὅπως τὸ προσεχὲς ἔτος καταστήσῃ γνωστὴν εἰς τοὺς Ἠπειρώτας καὶ τὴν συμπαθῆ φυσιογνωμίαν τοῦ διακεκριμένου τούτου λογογράφου συμπατριώτου των.]

Ἐκεῖ πέρα, κοντὰ στὰ Γιάννινα, σ᾽ ἕνα χωριό, ποῦ εἶναι πλειὸ Ἑλληνικὸ κι᾽ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, γιορτάζονταν ἡ πρωτοχρονιά, ὅπως γιορτάζεται καὶ σήμερα ἀκόμα, ἑλληνικά, πανάρχαια.

Ὅλο τὸ χωριὸ ντυμένο στὰ γιορτιάτικά του, εἶχε πιάγει στὴν ἐκκλησιὰ καὶ γύριζε στὰ σπίτια χαρούμενο, γιὰ τὴν ἐπισημότητα τῆς ἡμέρας, ποῦ ἔφερε τὸν καινούργιο χρόνο.

Κάθε ἕνας, ποῦ ἔμπαινε στὴν αὐλή, ἄντρας ἢ γυναῖκα, παιδὶ ἢ κορίτσι, ἔπαιρνε ἀπὸ τὴν θημωνιὰ ἕνα κλαδὶ πουρναρίσιο καὶ μπαίνοντας στὸ σπίτι, ποῦ ἔκαιγε γερὴ κι᾽ ἀκοίμητη χοντροκούτσουρη καὶ χοντροκάρβουνη φωτιά, ἔβανε τὸ πουρναρόκλαρο ἀπάνω σ᾽ αὐτὴ κι᾽ ἐν ᾧ ἐκεῖνο ἔπαιρνε φλόγα κ᾽ ἐπρατσάλιζε «πρὰτς-πρὰτς-πρὰτς» αὐτὸς ἔλεγε:

— Καλὴ χρονιὰ κι᾽ ἔτη πολλά. Σερκὰ κατσίκια καὶ θηλκὰ ἀρνιά».

Ἡ ἡμέρα ἦταν ἀσύννεφη καὶ λαμπρή, κι᾽ ἂς ἦταν πρώτη τοῦ Γεναριοῦ, καρδιοχείμωνο.

«Ὅταν γελάῃ ὁ χειμώνας, (λέει μιὰ παροιμία) γελάει γλυκώτερα κι᾽ ἀπὸ τὴν ἄνοιξι».

Ὅλοι οἱ φοῦρνοι — ἦταν τόσοι ὅσα καὶ τὰ σπήτια τοῦ χωριοῦ — κάπνιζαν καὶ οἱ καπνοί τους σηκώνουνταν τὸν

ἀνήφορο, πρὸς τὸν οὐρανό, σὰν γαλανοὶ στύλοι, ἀπὸ τὴν ἀνεμιά, σὰν ὕμνοι εὐχαριστήριοι τοῦ χωριοῦ, πρὸς τὸν Πλάστη, ποῦ τὸ ἀξίωσε νὰ γιορτάσῃ καὶ πάλι τὴν Πρωτοχρονιὰ μὲ καλό.

Οἱ γριὲς μαγείρευαν, οἱ νυφᾶδες περετοῦσαν κ᾽ οἱ παρθένες κρατῶντας ἡ καθεμιὰ κανίστρι γεμᾶτο κουλούρια, πήγαιναν στὰ χειμάδια νὰ τὰ βάλουν στὰ κέρατα τῶν κριαριῶν καὶ τῶν τραγιῶν καὶ νὰ ξορκίσουν κάθε κακό: λύκο, γκούσια, ψώρα, βδέλλα, παρμάρα, αὐγολήκα κι᾽ αὐλογιά.

Στὸν γυρισμὸ ἀπὸ τὰ χειμάδια πέντε ὡριόκαλλες κοπελλιές, ντυμένες στὰ πασκαλινά τους, μιὰ καὶ μιά, λεβέντισσες καὶ βεργόλιγνες δέκα ἑφτὰ ὡς δέκα ὀχτὼ χρονῶν ἡ καθεμιά, μὲ τὰ κανίστρια παραμάσκαλα, ἀνταμώθηκαν στὸ γιοφύρι καὶ μὲ γέλοια καὶ μὲ χαρὲς ἄρχισαν ν᾽ ἀνεβαίνουν χεροπιασμένες τὸν ἀνήφορο γιὰ τὸ χωριὸ καὶ νὰ καμαρόνουν ποῦ ἀπὸ τὰ χτὲς ὥς τὰ σήμερα, μεγάλωσαν τόσο εὔκολα κατὰ ἕνα χρόνο.

Ἦταν κι᾽ οἱ πέντε πολυαγαπημένες κι᾽ ἀδερφοποιτὲς στὸ Βαγγέλιο κι᾽ ἔσκαζαν ἂν δὲν ἀνταμόνονταν μιὰ φορὰ τοὐλάχιστον τὴν ἡμέρα γιὰ νὰ ποῦν τὰ τραγούδια τους καὶ τὰ μυστικά τους, τὰ παρθενικὰ μυστικά τους. Ὅταν φτεροπόδαρες ἀνέβηκαν στὴν ράχη, σὰν ξωτικὲς καὶ σὰν νεράϊδες, πρὶν μποῦν στὸ χωριό, ἡ Περιστέρα, ἡ μεγαλύτερη στὸ ἀνάστημα κι᾽ ἡ ζωηρότερη ἀπ᾽ ὅλες, εἶπε στὲς ἄλλες, τὴν Δάφνη, τὴν Ἀνθή, τὴν Κρουστάλλω καὶ τὴν Μηλιά:

— Μωρές! Μιὰ ὥρα μιλοῦμε καὶ δὲν εἴπαμε τί εἴνορο εἴδαμε ἀπόψε...

— Ἀλήθεια! ἀλήθεια! (εἶπε ἡ Δάφνη) νὰ τὰ ποῦμε...

— Σταθῆτε, (εἶπε ἡ Ἀνθὴ) νὰ τὰ ποῦμε... ἐσεῖς φεύγετε σὰν τὰ ἰοκιώματα!

— Ὀρθὲς νὰ τὰ ποῦμε; (εἶπε ἡ Κρουστάλλω) Κι᾽ ἐδῶπέρα στὰ τρίδρομα;

— Ἀλήθεια (εἶπε ἡ Μηλιὰ) τὰ εἰνόρατα δὲν λέγονται ὅπου κι᾽ ὅπου. Ὄχι μόνο δὲν στρέγουν, ἂν εἶναι καλά, καὶ πᾶν χαμένα, ἀλλὰ καὶ τὰ κακὰ γένονται χειρότερα, ἔλεγε ἡ συχωρεμένη ἡ βάβω μου, ποῦ ἤξερε πολλά.

— Καλά! (ξαναείπε ἡ Περιστέρα) Πάμετε ὅπου πρέπει νὰ τὰ ποῦμε. Ποῦ θέλετε νὰ πᾶμε;

— Νὰ πᾶμε, νὰ πᾶμε... (εἶπε ἡ Δάφνη) νὰ πᾶμε πίσω ἀπὸ τὸ ἅγιο-βῆμα[1] τῆς ἐκκλησιᾶς. Ἐκεῖ ἔλεγε ἡ δική μου ἡ βάβω ὅτι εἶναι καλὰ νὰ φανερώνῃ κανένας τὰ εἰνόρατά του καὶ πουθενὰ ἀλλοῦ.

— Πᾶμε καὶ στ᾽ ἅγιο-βῆμα!.. εἶπε στὴν ἀράδα της κι᾽ ἡ Ἀνθή.

— Ἀλλὰ ποιὰ θὰ μᾶς τὰ ξηγήσῃ;

Ἐρώτησε ἡ Κρουστάλλω.

— Ἀλήθεια ποιὰ θὰ μᾶς τὰ ξηγήσῃ; Προσέθεσε κι᾽ ἡ Μηλιά.

— Ποιὰ ἄλλη ἀπὸ τὴν Ζαφείρω, τὴν Καλόγρια (εἶπε ἡ Περιστέρα).

Αὐτὴ τὰ ξηγάει καλὰ τὰ εἰνόρατα.

— Νὰ πάῃ μιὰ νὰ τὴ φωνάξῃ· εἶπε ἡ Δάφνη.

— Πάγω ἐγώ, (εἶπε ἡ Ἀνθή). Ἐμένα μοῦ δίνει εὐχές, ὅταν τῆς πάγω τίποτα νὰ φάγῃ ἡ κακομοίρα. Καὶ σήμερα θὰ τῆς πάγω βασιλόπητα. Πόσο θὰ εὐχαριστιώμουν νὰ τῆς ἔπεφτε ἡ δραχμὴ ἀπ᾽ ποῦ ἔβαλε μέσα ὁ πατέρας μου....

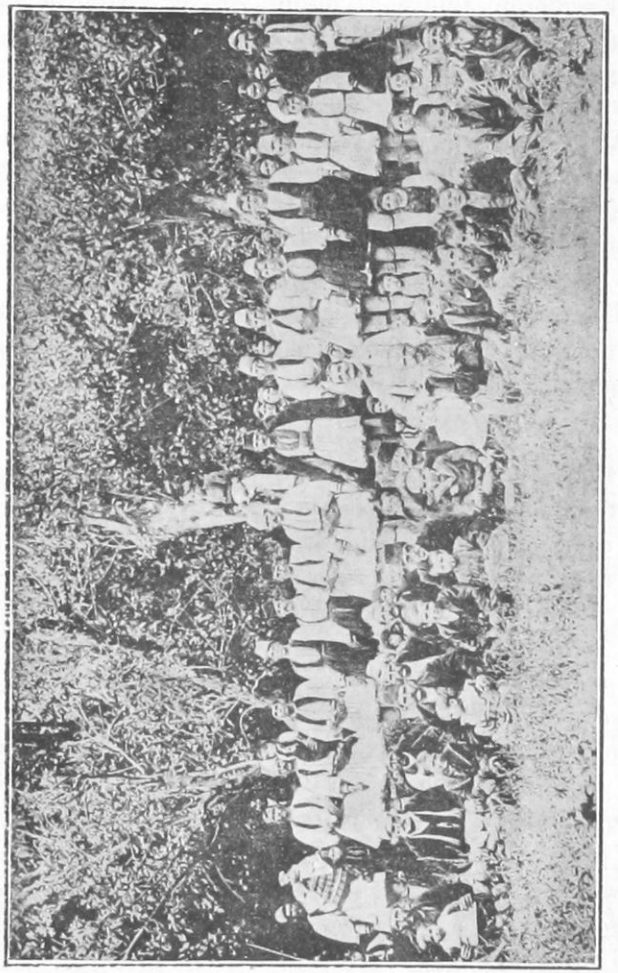
— Ἀφοῦ εἶναι ἔτσι (εἶπε ἡ Κρουστάλλω) τράβα ἐσὺ ἴσια στὸ σπίτι τῆς Ζαφείρως, κι᾽ ἐμεῖς πᾶμε στὴν ἐκκλησιά.

— Ὥρα καλὴ (εἶπε τῆς Ἀνθῆς ἡ Μηλιὰ γελούμενη) κι᾽ ὁ δρόμος σου γυαλὶ καὶ καλὴν ἀντάμωση στ᾽ ἅγιο-βῆμα.

Ἡ Ἀνθὴ τράβηξε γιὰ τὸ χωριό, πεταχτὴ σὰν ζορκάδα κι᾽ οἱ ἄλλες ἐλοξοδρόμησαν γιὰ τὴν ἐκκλησιά.

Ἡ ἐκκλησιὰ ἦταν λιγάκι ξέμακρα στὴν προεξοχὴ τῆς

1. Ἅγιον Βῆμα. Λέγεται κι᾽ «ἅγιος βῆμος.»

ΧΟΡΟΣ ΝΟΜΑΔΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

SISMANOGLIO

ράχης, ποῦ εἶναι στημένο τὸ χωριό, κι᾽ ἐκείνη τὴν ὥρα δὲν ἦταν καθόλου πιθανὸ νὰ βρεθῇ κανένας ἐκεῖ-γύρα γιατὶ ὅλος ὁ κόσμος τοῦ χωριοῦ θὰ καταγένονταν ἐκείνη τὴν ἡμέρα καὶ πρὸ πάντων ἐκείνη τὴν ὥρα νὰ πηγαίνουν ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι καὶ νὰ χρονουσπολλίζουν.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα ποῦ οἱ τέσσερες ἀδερφοποιτὲς βρίσκονταν πίσω ἀπὸ τὸ *ἅγιο βῆμα* τῆς ἐκκλησιᾶς κι᾽ ἡλιάζονταν στὸν ὥμορφον χειμωνιάτικον ἥλιον, ὅταν ἦρθεν ἡ Ἀνθή.

— Ποῦναί τη μωρή;

Τὴν ἐρώτησαν οἱ ἄλλες μ᾽ ἕνα στόμα.

— Θἄρθῃ σὲ λίγο (τοὺς εἶπε ἡ Ἀνθὴ) ὥς που νὰ βάλῃ τὸ μαντήλι της, ὥς που νὰ ξεκινήσῃ κούτσα-κούτσα...

*
* *

Ἡ Ζαφείρω ἡ Καλόγρια ἦταν ἀπόπαιδο τῆς Μοίρας... Ἦταν ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ πλάσματα, ποῦ ἔρχονται στὸν κόσμο μὲ τὴν δυστυχία στὸν ὦμο φορτιό. Εἶχε γεννηθῇ κουτσὴ κι᾽ ἐπειδὴ σ᾽ ἐκεῖνα τὰ μέρη οἱ κουτσές, οἱ κουλές, οἱ γκαβὲς (μονόματες) δὲν παντρεύονται — δὲν τὲς παίρνει κανένας δηλαδὴ — κι᾽ ὅταν ἀκόμα ἔχουν πολὺ βιό, καὶ τότε ἀκόμα δὲν τὲς παίνει ἄντρας τῆς προκοπῆς, ἀλλὰ κανένας κακόσημιος, κι᾽ αὐτὴ ἡ καημένη, ὡς κουτσὴ κι᾽ ἀπὸ φτωχικὸ σπίτι, δὲν παντρεύτηκε, ἀλλ᾽ ἀπὸ μικρὸ παιδάκι τάχτηκε ἀπὸ τοὺς γονέους της καλόγρια, ντύθηκε στὰ μαῦρα μικρὴ-μικρή, κι᾽ ἔμαθε ἀργαλειό, κι᾽ ὅταν εἶδε ὅτι μποροῦσε νὰ βγάζῃ τὸ ψωμί της μὲ τὴ δουλειά της, πεθαίνοντας οἱ γονέοι της, τραβήχτηκε σ᾽ ἕνα παράσπιτο χώρια ἀπὸ τ᾽ ἀδέρφια της, κι᾽ ἐκεῖ ἔστησε γιὰ πάντα τὸν ἀργαλειό της καὶ τὴν φωλιά της.

Ἦταν γλυκομίλητη καὶ καλῆς ψυχῆς γυναῖκα. Τὴν συμπαθοῦσε ὅλο τὸ χωριό, γιὰ τὴν καλωσύνη της, ἀλλὰ τί τὰ θέλεις; Δυστυχισμένος ἄνθρωπος ἡ καϋμένη. Ἔβλεπε τὲς

συνομήλικές της μὲ παιδιὰ καὶ μὲ ἀγγόνια, ἔβλεπε τὰ κορίτσια νὰ παντρεύωνται καὶ ραγίζονταν ἡ καρδιά της καὶ καταριῶνταν μὲ μαῦρα δάκρυα τὴν ἄδικη Μοῖρά της, ποῦ τὴν εἶχε κάμει παρασημειωμένη. Ἡ δυστυχία τὴν ἔκανε νὰ μάθῃ πολλὰ πράγματα καὶ νὰ τὴν ἔχουν ὅλες οἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ γιὰ ρώτημα καὶ κοντὰ στ᾽ ἄλλα εἶχε μάθει νὰ ξηγάῃ καὶ τὰ ὄνειρα.

Στὸ φανερὸ-φανερὸ ἦταν ὑφάντρα, ἀλλὰ στὸ κρυφὸ-κρυφὸ εἶταν ἐξηγήτρα πολλῶν σημείων καὶ ὀνειροκρίτρα.

Κρυφόλεγαν ὁ κόσμος ὅτι ἔκανε καὶ μαγικά, ποτὲ ὅμως γιὰ κακό, ἀλλὰ πάντα γιὰ τὸ καλό. Πολλὰ μαλωμένα ἀντρόγυνα ἀγαπιῶνταν ἅμα ἔπιναν ἕνα νερό, ποῦ τοὺς ἔδινε ἡ Ζαφείρω ἡ Καλόγρια. Ἔλεγαν ὅτι σ᾽ αὐτὸ τὸ θαυματουργὸ νερό, ποῦ φιλίονε τ᾽ ἀντρόγυνα, ἔβανε ἕνα φειδοκέρατο καὶ τ᾽ ἄφινε μέσα τρία μεσάνυχτα κ᾽ ὕστερα τὤβγαζε καὶ γι᾽ αὐτὸ τὸ νερὸ γένονταν θαυματουργό. Μ᾽ αὐτὸ τὸ φειδοκέρατο ποῦ ἦταν σὰν μικρὸ δάχτυλο ποδαριοῦ μικροῦ παιδιοῦ γιάτρευε καὶ τὸ *λιόκρο*.[1] Γήτευε[2] βγαλτᾶ, γιάτρευε τὴν βασκανία, ξώρκιζε τὰ κριθαράκια ἀπὸ τὰ μάτια, καὶ τὲς λοῦγγες, κι᾽ ἔφκιανε καὶ μαννόγαλο, πάντα ὅμως γιὰ τὸ καλὸ καὶ γιὰ τὴν ψυχή της.

Ἀδυναμία της ἦταν νὰ τρέχῃ στοὺς γάμους γιὰ νὰ στολίζῃ τὲς νύφες. Τῆς φαίνονταν σὰν νὰ παντρεύονταν ἡ ἴδια!

Τέτοια ἦταν ἡ καημένη ἡ Ζαφείρω ἡ Καλόγρια.

*
* *

Δὲν πέρασε πολὺ ὥρα, ἀφ᾽ ὅτου ἦρθε ἡ Ἀνθὴ στὸ ἁγιοβῆμα κι᾽ ἀκούστηκε τὸ κουτσὸ ποδοβολητὸ τῆς Καλόγριας. Τὰ κορίτσια γύρισαν τὰ μάτια τους πρὸς τὴν δεξιὰ γωνιὰ

1. Ἴκτερος, ἀπὸ τὸ ἥλιος καὶ κρούω.
2. Γοήτευε.

τῆς ἐκκλησιᾶς γιὰ νὰ τὴν ἰδοῦν. Νά την! Φάνηκε μὲ τὸ χαμόγελο στὸ στόμα και στὰ μάτια.

Τὰ πρόσωπα τῶν πέντε κοριτσιῶν ἄστραψαν ἀπὸ εὐχαρίστησι.

— Ἄργησα, χαλασιά μ᾽;

Ἐρώτησε μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ τῆς ἔλεγαν «ὄχι».

— Ὄχι! (τῆς ἀποκρίθηκαν ἐκεῖνα) Ἦρθες καὶ πολὺ γλήγορα.

— Τὸ ἔρημό μου τὸ ποδάρι, (εἶπε μὲ καημὸ) δὲν μ᾽ ἀφίνει νὰ περπατῶ γλήγορα.

Καὶ σᾶν νὰ μὴν ἤξερε τάχα τί τὴν ἤθελαν τὰ κορίτσια, ἐρώτησε.

— Καὶ τί μὲ θέλαταν, μωρές, καὶ μὲ φέραταν ἐδῶ γύρα στοὺς πεθαμένους;[1] Νὰ σᾶς πάρῃ ὁ Διάτανος[2] νὰ σᾶς πάρῃ!

— Νὰ μᾶς ξηγήσῃς (τῆς εἶπεν ἡ Περιστέρα) τὰ εἰνόρατα, ποῦ εἴδαμε ἀπόψε...

— Καθίστε, (εἶπε στὰ κορίτσια) καθίστε καὶ ἡ καθεμιὰ ἂς ἔρχεται ἐδῶ στὴν «*θύρα τῶν Ἀγγέλων*»[3] νὰ μοῦ λέῃ τὸ εἰνορό της....

Πρώτη-πρώτη πῆγε κοντά της ἡ Περιστέρα, γονάτισε μπροστά της κι᾽ ἄρχισε νὰ τῆς διηγιέται τὸ ὄνειρό της.

— «Σᾶν νὰ εἴμουν σ᾽ ἕνα ὑπέρψηλο μέρος καὶ κύτταζα «κατὰ τὴν Ἀνατολή. Γύρα μου χωριά, πολιτεῖες, λόγγοι, «λειβάδια, κάμποι, βουνὰ κι᾽ ἕνα μεγάλο ποτάμι στὴν μέση. «Ἄνθρωποι πήγαιναν πέρα-δῶθε, ἄλλοι καβάλλα κι᾽ ἄλλοι «πεζοί, γιδοπρόβατα βοσκοῦσαν στὰ πλάγια, κι᾽ ἀγέλες καὶ «λακινιές. Ὁ ἥλιος ἔλαμπε σᾶν χαρὰ Θεοῦ, καὶ τὰ πουλά-

1. Σ᾽ ὅλα τὰ ἑλληνικὰ χωριὰ τὰ νεκροταφεῖα εἶναι στὸν περίβολο τῆς ἐκκλησιᾶς.

2. «*Διάτανος*» γιὰ νὰ μὴν πῇ «*Διάβολος*».

3. Στὴν μέση τοῦ «ἁγίου βήματος» ὑπάρχει μιὰ σχισμή, σᾶν στενομακρο παραθύρι ποῦ τὴν ὀνομάζει ὁ Λαὸς «*θύρα τῶν Ἀγγέλων*».

«κια κελαϊδοῦσαν. Ἐκεῖ ποῦ στέκομουν καὶ θιαμαίνομουν «τὴν ὠμορφάδα τοῦ κόσμου, εἶδα πολὺν κόσμο νὰ μπαίνῃ «σπίτι μου μὲ βιολιὰ καὶ μὲ μιὰ σταυροφόρα σημαία.[1] Μιὰ «φωνὴ μεγάλη σύρθηκε κι᾽ ἔλεγε ὅτι ἐμένα ζητοῦσαν ἐκεῖ- «νος ὁ Κόσμος.

«Ἔκανα νὰ τρέξω γιὰ νὰ πάω στὸ σπίτι μου κι᾽ ἀπὸ «τὴν πολλή μου τὴν προσπάθεια ξύπνησα!»

Σώπασε ἡ Περιστέρα κι᾽ ἡ Ζαφείρω τῆς εἶπε:

— «Μὲ γειά σου, μὲ χαρά σου καὶ στὰ τίμιά σου στέ- «φανα ὕστερα ἀπὸ λίγον καιρὸ θὰ χαροῦμε ὅλοι».

Παραμέρισε ἡ Περιστέρα χαρ ύμενη κι᾽ ἐντροπαλὴ καὶ πῆγε μπροστὰ στὴν ὀνειροκρίτρα καὶ στὴν «*θύρα τῶν Ἀγγέλων*» ἡ Δάφνη.

— «Ἐγώ, (εἶπε ἡ Δάφνη) ἔβλεπα ὅτι τάχα εἴμουν μέσα «στὸ σπίτι μου. Τὸ σπίτι μου ἦταν σᾶν ἀλλοιώτικο, πλειὸ «μεγάλο, πλειὸ πλατύ, πλειὸ ψηλὸ καὶ θύρες καὶ παράθυρα «ὀρθάνοιχτα. Ἡ μάνα μου κρατοῦσε στὰ χέρια της ἕνα «ἄσπρο χαρτὶ καὶ μοῦ τὸ ἔδειχνε».

— «Εἶναι ἀπὸ τὸν ξενιτεμένο μου τὸν πατερούλη! (τῆς «εἶπα). Δός μού το νὰ τὸ φιλήσω».

— «Ἀπὸ τὸν πατέρα σου εἶναι», μοῦ εἶπε ἐκείνη, καὶ «στὴν στιγμὴ μιὰ βροντερὴ ντουφεκιὰ ἀκούστηκε στὸν «δρόμο κι᾽ ἕνα ποδοβολητὸ ἀλόγου στὴν ἐξώθυρά μας....»

Σώπασε ἡ Δάφνη κι᾽ ἡ Ζαφείρω τῆς εἶπε:

— «Μὲ γειά σου, μὲ χαρά σου καὶ καλὰ δεξίματα τοῦ «πατέρα σου σὲ λίγον καιρὸ νὰ χαροῦμε ὅλοι!»

Παραμέρισε ἡ Δάφνη καὶ πῆγε μπροστὰ στὴν ὀνειροκρίτρα ἡ Ἀνθή.

— «Ἐγώ, (εἶπε ἡ Ἀνθὴ) εἶδα ὅτι περπατοῦσα καὶ χό- «ρευα καὶ τραγουδοῦσα. Τίποτε ἄλλο!»

1. Στοὺς γάμους στὴν Ἤπειρο μεταχειρίζονται σημαία μὲ Σταυρό. Πολλὲς σημαῖες ἔχουν ζωγραφισμένους τοὺς πολιοῦχους τῶν χωριῶν ποῦ ἀνήκουν.

Κι᾽ ἡ Ζαφείρω τῆς εἶπε:

— «Μὲ γειά σου, μὲ χαρά σου καὶ τοῦ χρόνου νὰ ἰδῇς «σωστότερο».

Παραμέρισε ἡ Ἀνθὴ καὶ πῆγε μπροστὰ στὴν ὀνειροκρίτρα ἡ Κρουστάλλω.

— «Ἐγὼ (εἶπε) ἔβλεπα, σᾶν νὰ περνοῦσα ἕνα ποτάμι... «Τί ποτάμι θολό, κόκκινο. Ἐδῶ νὰ μὲ σύρῃ κάτω καὶ νὰ «πνιγῶ, ἐκεῖ νὰ μὲ σύρῃ... Εἶδα κι᾽ ἔπαθα ὥς ποῦ νὰ τὸ «περάσω. Ὅταν βγῆκα στὴν ἄλλη ἄκρη τάχα ηὗρα ὅλους «τοὺς δικούς μου. Μ᾽ ἅρπαξαν στὴν ἀγκαλιά, μ᾽ ἐφίλησαν «καὶ δὲν μ᾽ ἄφιναν ἀπὸ τὰ φιλήματα».

Τῆς εἶπε ἡ Ζαφείρω:

— «Μὲ γειά σου, μὲ χαρά σου κι᾽ ὁ Θεὸς νὰ σοῦ τὰ «κάνῃ περαστικά, καὶ νὰ σὲ φυλάγῃ ἀπὸ κάθε ἀρρωστειά».

Παραμέρισε ἡ Κρουστάλλω κι᾽ ἦρθε μπροστὰ στὴν ὀνειροκρίτρα ἡ Μηλιὰ μὲ μιὰ ἄξαφνη μελαγχολία στὸ πρόσωπό της. Γονάτισε κι᾽ ἀκούμπησε τὸ κεφάλι της στὸ «ἅγιοβῆμα» κι᾽ ἄρχισε νὰ διηγιέται τ᾽ ὄνειρό της:

— «Εἶδα σᾶν νὰ ἦταν ἀπάνω σ᾽ ἕνα μαῦρο τραπέζι ἕνα «μοναχὸ στεφάνι στολισμένο μὲ κάτασπρα λουλούδια. Ἐκεῖ «ποῦ τὸ κύτταζα μὲ προσοχή, εἶδα σᾶν νὰ σηκώθηκε μο«ναχό του τὸ στεφάνι κι᾽ ἔκατσε στὸ κεφάλι μου. Κρύωσα «καὶ μ᾽ ἔπιακε ἀνατριχίλα. Ἕνας μεγάλος καθρέφτης πα«ρουσιάστηκε μπροστά μου, κι᾽ εἶδα μέσα ὅτι τάχα γένο«μουν... νύφη κι᾽ ὅτι περιμένονταν ὁ γαμπρὸς μὲ τὸ ψίκι «νὰ μὲ πάρουν. Ἄξαφνα ἀνοίγει ἡ σκεπὴ τοῦ σπητιοῦ καὶ «καταιβαίνει ἀπ᾽ ἐκεῖ ὁ γαμπρός ἕνας νέος μ᾽ ἄσπρα φο«ρέματα κι᾽ ἄσπρα φτερὰ στὲς πλάτες του. Μ᾽ ἅρπαξε στὴν «ἀγκαλιά του καὶ μ᾽ ἐσήκωσε τ᾽ ἀψήλου σὰν νὰ ἦταν ἀη«τός. Μ᾽ ἐσήκωσε, μ᾽ ἐσήκωσε καὶ μὲ ἔσυρε στὰ οὐράνια «ἀλαφρὰ-ἀλαφρὰ σὰν νὰ εἴμουν πούπουλο».

Κι᾽ ἡ Ζαφείρω τῆς εἶπε μὲ φανερὴ λύπη:

— «Χαρὰ στὴν τύχη σου, κοπέλλα μου! Ἐσὺ θὰ γένῃς «ἡ ὠμορφότερη κι᾽ ἡ καλύτερη νύφη ἀπ᾽ ὅλες. Μακάρι νὰ «τὴν εἶχα κι᾽ ἐγὼ τέτοια τύχη, ὅταν εἴμουν στὴν ἡλικία σου!»

Ἔπειτα εἶπε καὶ στὲς πέντε μαζὺ τὲς ἀδερφοποιτές:

— Πηγαίνετε στὰ σπίτια σας κι᾽ ἐλᾶτε κάθε μιὰ χώρια αὔριο νὰ σᾶς ξηγήσω τὰ εἰνόρατά σας μὲ πλειότερα λόγια...

*
* *

Τὴν ἄλλη τὴν ἡμέρα πῆγαν στὸ σπίτι τῆς Ζαφείρως, τῆς ὀνειροκρίτρας τοῦ χωριοῦ κι᾽ ὅλων τῶν περιχώρων κι᾽ αὐτὴ σ᾽ ὅλες εἶπε τὴν ἀλήθεια καὶ μοναχὰ στὴ Μηλιὰ εἶπε ψέματα....

Μέσα στὸν καινούργιον χρόνο ἡ Περιστέρα καλοπαντρεύτηκε, ἡ Δάφνη ἐδέχτηκε τὸν ἀγαπημένο της τὸν πατέρα ἀπὸ τὴν ξενητειά, ἡ Ἀνθὴ πέρασε «χορεύοντας καὶ τραγουδῶντας» ζωὴ ξέγνοιαστη ἀθώου κοριτσιοῦ, ἡ Κρουστάλλω τράβηξε μιὰ πολὺ-πολὺ βαρειὰ ἀρρώστεια, ποῦ γλύτωσε ἀπὸ τὴν «*Λαβίδα τοῦ Παπᾶ*» κι᾽ ἡ Μηλιὰ — Ἄχ! ἡ καϋμένη ἡ Μηλιά! — ἀντὶ νυφικὸ ἐφόρεσε νεκρικὸ στεφάνι κι᾽ ἔγινε καθὼς τὸ εἶδε στ᾽ ὄνειρό της „*Νύμφη τοῦ Ἀγγέλου*“.

ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ΝΟΣΤΑΛΓΙΕΣ

Στὸν σεβαστό μου δάσκαλο Χ. Χρηστοβασίλη.

Φωτοπλημμύριστα βουνὰ καὶ φουντωμένα λόγγα,
κρυσταλλωμένα ρέμματα καὶ γάργαρες βρυσοῦλες,
ἀγροί, ποῦ κυματίζετε στὸ χάϊδεμα τ' ἀγέρα,
λειβάδια λουλουδόσπαρτα, ζωγραφιστὲς ραχοῦλες.

Καθάριε, ἀδάκρυστε οὐρανέ, καὶ χρυσωμένη δύση,
σὺγοῦλες ροδοδάχτυλες, ἀηδόνια ἐρωτεμένα,
ἀμπέλια, π' ὀνειρεύεστε στὸν πεθαμὸ τῆς μέρας,
Τάφοι, ποῦ κλεῖτε μέσα σας κουφάρια ἀγαπημένα.

Φτωχὴ ἐκκλησιά, ἀπὸ τὸν κισσὸ σφιχτοαγκαλιασμένη,
δέντρα ψηλά, ποῦ κρύβετε ἀνάμεσα στὰ κλώνια
τῶν λιγερῶν μικρῶν πουλιῶν τὲς μάγες πολιτεῖες.
Στέγες, ποῦ δίνετε ἄσυλο στὰ μαῦρα χελιδόνια.

Φτωχὰ σπιτάκια, ταπεινὲς καλύβες ἀχυρένιες,
π' ἁπλόνεστε ἁπαλὰ-ἁπαλὰ κοντὰ στὸ περιγιάλι,
πῶς λαχταρῶ ἀνυπόμονα νὰ λάμψ' ἐκεῖν' ἡ μέρα
ποῦ στὴν θερμήν σας ἀγκαλιὰ θὰ μὲ δεχτῆτε πάλι!...

Ἐσκὴ Σεχήρ, 1910.

ΤΑΣΟΣ ΒΙΔΟΥΡΗΣ

Ἠρώτησέ ποτε ὁ βασιλεὺς Κάρολος ὁ Θ΄ τὸν ποιητὴν Δερᾶτον διὰ τί γέρων ὢν ἐνυμφεύθη τοσοῦτον νέαν σύζυγον.

— Ποιητικῇ ἀδεία, Μεγαλειότατε, ἀπήντησε.

*

Φιλάργυρός τις ἀσθενὴς ἀκούσας ὅτι ἡ ζωή του μόνον ὀλίγας ἡμέρας ἔμελλε νὰ παραταθῇ·

— Πόσον λυποῦμαι, ἀνέκραξε, διὰ τὸ ἐνοίκιον, τὸ ὁποῖον εἶναι προπληρωμένον διὰ δύο ὁλοκλήρους μῆνας!

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ

ΔΡΥΙΝΟΥΠΟΛΙΤΙΚΑ

Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ δικηγόρου κ. Φ. Λαμποβιτιάδου, κατὰ τὴν κώμην Δουβιανὴν τῆς Δροπόλεως, εἴτε ἐντετειχισμένη ἔξωθεν τῆς πύλης καὶ ἀριστερᾷ τῆς πρὸς τὴν ρηθεῖσαν οἰκίαν ἀγούσης, πλὰξ τετράγωνος ἐκ Παληοκάστρου (περὶ οὗ κατωτέρω) μετενεχθεῖσα, ἐφ' ἧς ὑπάρχει γεγλυμμένη ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή, ἣν ἄν τις ἄλλος δὲν ἐδημοσίευσε, δημοσιεύομεν αὐτὴν ἡμεῖς πρῶτοι.

ΣΥΜΦΟΡΑ
ΑΡΙΣΤΩΝΟΣ
ΑΠΕΛΕΥΘΕΡ..
ΕΖΗΣΕΝ ΕΤΗ Ν

Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν εὑρόντων, ἡ πλὰξ αὕτη εὑρέθη πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Δροπόλεως παρὰ τὴν κώμην Σωφρά̈νικα, ἡμίσειαν περίπου ὥραν μακρὰν τῆς Δουβιανῆς καὶ 1/4 τῆς Γορίτσας, παρὰ τὸν ἐκεῖ διασωζόμενον πύργον, τὸν καὶ «παληόκαστρον τῆς Δροπόλεως» ἐπικαλούμενον. Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη φαίνεται οὖσα ψήφισμά τι Δρυϊνουπολιτῶν, ἢ τιμητικὴ ἐπιγραφὴ τεθειμένη ἐπὶ ἀνδριάντος τινός, πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀρίστωνος, ὃς ἦν, καθ' ἃ εἰκάζεται, Ἀθηναῖος ἱδρυτὴς πόλεώς τινος ἐνταῦθα.

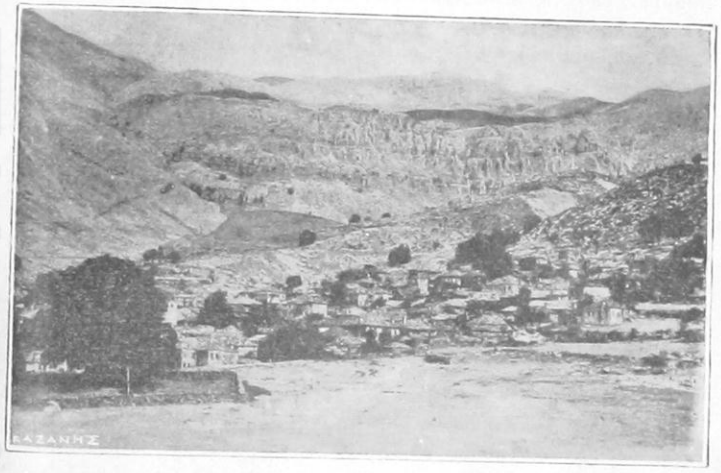
Οὗτος εἶναι ὁ κυριώτερος ἀρχηγός, τοῦ ὁποίου ὁ εὐάριθμος στρατος διέμενε πάντοτε εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος «παληόκαστρον», ὅπερ τότε κατέστη ὀχυρώτατον φρούριον, ἕνεκεν τοῦ ἀπεράντου ἐκ δρυῶν δάσους, ὑφ' οὗ πρότερον ἐκαλύπτετο ἡ εὔφορος αὕτη πεδιὰς καὶ το ὁποῖον κατεστράφη μετὰ ταῦτα, ἕνεκα τῆς ἀδιαλείπτου ὑλοτομίας πρὸς οἰκοδομὴν ὀχυρωμάτων καὶ κτιρίων. Οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἅλωσιν τοῦ φρουρίου τούτου, ἡ πολιορκία τοῦ ὁποίου διήρκεσεν ὡς λέγεται δώδεκα ὅλα ἔτη. Εἶτα ἐν μιᾷ νυκτί, διὰ προδοσίας γυναικός τινος ἐξ Ἐπισκοπῆς, ἧς τὸ ὄνομα ἐπὶ τοῦ

παρόντος μὲ διαφεύγει, ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, οἵτινες ἔπειτα καὶ αὐτὴν τὴν γυναῖκα κατεδίκασαν εἰς ἄτιμον θάνατον. Τὴν γυναῖκα ταύτην, ὡς λέγεται, εἶχον τὰ μέρη ταῦτα, ἵνα πλύνῃ τοὺς ἀποθαμένους. Εἶχεν ὅμως αὕτη καὶ τὴν κακὴν συνήθειαν νὰ ὁμολογῇ εἰς ἄλλους, πᾶν ὅ,τι ἔβλεπεν εἰς τὰ τῶν τεθνεώτων σώματα. Ἕνεκα τούτου ὡς καὶ διὰ τὴν προδοσίαν τοῦ φρουρίου, ὁ λαὸς ἐκρήμνισεν αὐτὴν ἔκ τινος βράχου ἐγγὺς τῆς ***Γλύνας***. Τὸ «παληόκαστρον» τοῦτο, οὗτινος τὸ ᾄσμα εἰσέτι ᾄδεται, κεῖται κάτωθεν τῶν Σωφρατίκων ἐν τῇ πεδιάδι καὶ καλεῖται «κάστρον τῆς Ὡρῃᾶς ἢ τῆς Ἀργυιᾶς» ἐκ τῆς Ἀργύρως· διότι διεσώθη παράδοσίς τις καθ' ἣν ἡ μονοβύζα Ἀργύρω ἐπολιορκήθη ἐντὸς τοῦ «παληοκάστρου» τούτου, τὸ ὁποῖον ἦτο ἀδύνατον νὰ κυριευθῇ, ἂν δὲν ἐπρόδιδεν αὐτὸ ἡ προαναφερθεῖσα γυνή, προδοῦσα τὸ ὑδραγωγεῖον, δι' οὗ ὑδρεύετο τὸ φρούριον. Αὕτη εἶπεν εἰς τοὺς πολιορκητὰς «νὰ θρέψουν τ' ἄλογα κριθάρι καὶ ροβύθια καὶ νὰ μὴ τὰ ποτίσουν πολλὲς ἡμέρες, γιὰ ν' ἀναγκασθοῦν ἀπὸ τὴν πολλὴ τὴ δίψα ναῦρουν τὸ νερό, ποῦ ἔρχουνταν πέρα ἀπὸ τὴν Τσελίσταν». Οἱ πολιορκηταὶ ἔπραξαν τοιουτοτρόπως· καὶ παραδόξως οἱ ἵπποι ἀντελήφθησαν τὴν ὕπαρξιν ὑδραγωγείων ἐφ' ὧν ἐκτύπων τοὺς πόδας. Ἀμέσως ἐπέσυραν τὰ ἐπὶ τῶν ὑδραγωγείων χώματα καὶ «ἔκοψαν τὸ νερὸ» διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ ὁποίου ἐκυριεύθη τὸ φρούριον, ἐκτὸς τῆς μονοβύζας Ἀργύρως, ἥτις, ὡς λέγεται, ἐπῆρε μίαν πλάκα μεγάλην καὶ ἐπήδησεν ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ φρουρίου, πετάξασα διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς ταύτην εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Καλογοραντζῆς, ἔνθα καὶ μέχρι σήμερον ἡ θέσις ἐκείνη καλεῖται «κουρήτα τῆς Ἀργύρως». Εἰς τὰ ἐρείπια τοῦ ρηθέντος φρουρίου ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι ἀρχαιότητες καὶ τάφοι εἰς ἕνα τῶν ὁποίων ἀνήκει καὶ ἡ προαναφερθεῖσα ἐπιγραφή.

Ὁ τάφος οὗτος εἶχε κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν εὑρόντων ἀνάγλυφα, ὄνθη καὶ κρίνα φθαρέντα ἐκ τῆς τριβῆς. Ἐντὸς δ' αὐτοῦ εὑρέθη μέγα ἀρχαϊκώτατον ἀγγεῖον μὲ γλυφὰς Διονυσιακῶν παραστάσεων ἀρίστης τέχνης. Ἐπὶ τῆς ἀνωτέρω ἐπιγραφῆς φαίνονται εἰσέτι καὶ δύο κυκλοειδεῖς γραμμαὶ παριστῶσαι ἴσως, ἡ μὲν τὸν Ἥλιον, ἡ δὲ τὴν Σελήνην. Ἐγγὺς τοῦ τάφου, εἰς ὃν εὑρέθη ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη, πρὸς τὸ ΝΔ, εὑρέθησαν ἴχνη μακρῶν τειχῶν ἐξ ὀγκολίθων. Παρ' αὐτὰ εὕρηνται καὶ συντρίμματα λίθων ἀναλίφων μαρτυροῦντα ὅτι ἡ πόλις αὕτη, εἰς ἣν ἀνήκει τὸ φρούριον, ὑπῆρξε σπουδαῖον κέντρον πολιτισμοῦ, περίβλεπτος διὰ τὸ κάλλος καὶ τὴν πληθὺν τῶν οἰκοδομῶν της. Ἐνταῦθα συνέρρεον ἄπειροι ξένοι καὶ περίοικοι διὰ τοὺς τελουμένους ἀγῶνας ἱπποδρομιῶν.

Ὁ ποταμὸς Δρυΐτης κατὰ τὰς χειμερινὰς πλημμύρας ἐξάγει ὀστᾶ καὶ λίθους, ὅπως καὶ τὸ ὑνίον τοῦ γεωργοῦ ἀνασύρει τοιαῦτα λεληθότως ἐκ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

Ἐγγὺς τῆς Γορίτσης καὶ τοῦ Τεργιαχανίου, ὑπάρχουσιν ἐρείπια οἰκιῶν, ὑπογείων ἐκκλησιῶν κτλ. ὡς καὶ ἐκκλησία τις ἐπὶ κυκλωπείων θεμελίων, σεμνυνομένη ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἐκκλησία αὕτη, ἧς τὰ ἐρείπια σώζονται λαμπρά, ἦν

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟΝ (ΖΑΓΟΡΙΟΝ)
(Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

ἄλλοτε μητρόπολις τῆς Δρυϊνουπόλεως, καταστραφεῖσα ὑπὸ τῶν Γότθων τῷ 558 μ. Χ. Εἶτα ἀνεδείχθη ἕδρα ἐκκλησιαστική, ἡ ἀπέναντι κώμη ***Ἐπισκοπή***, εἰς ἣν ὁ Δρυϊνουπολιτικὸς θρόνος ἔμεινε μέχρι τοῦ 1110, ὁπότε Ἀλέξιος ὁ Κομνηνός, ἐπροίκισεν οὐ μόνον τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ πέριξ αὐτοῦ οἰκήματα μὲ διάφορα προνόμια καὶ χαρίσματα, κατ' αἴτησιν τοῦ τότε σοφοῦ καὶ ἐπιστήμονος ἁγίου Δρυϊνουπόλεως ἐπισκόπου ***Μεθοδίου***. Καταστραφείσης τῆς ***Ἐπισκοπῆς*** ὁ θρόνος τῆς Δρυϊνουπόλεως μετηνέχθη εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἐπὶ τῆς ***Ὑψηλῆς Πέτρας***, τὸν ναὸν τῆς ὁποίας ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος τῷ 1183 οὐ μόνον ἐμεγάλωσε καὶ ἐσκέπασε μὲ μόλυβδον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐπισκοπικὸν τοιοῦτον ἀνέδειξε.

Τῷ 1395 ἐπὶ Πατριάρχου Καλλίστου Β′ καὶ ἡγεμόνος Γκιὼν Ζενεβίσου, ὁ θρόνος τῆς Δρυϊνουπόλεως μετεφέρθη εἰς τὸ Ἀργυρόκαστρον. Ἔκτοτε τὸ Ἀργυρόκαστρον ἐτιμήθη μὲ θρόνον ἐπισκόπου καὶ ναὸν ἐπισκοπικὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Παντοκράτορος κτισθέντα δαπάνῃ τοῦ αὐτοκράτορος Τιβερίου τῷ 570 μ. Χ. μὲ αὐτοκρατορικὸν χρυσόβουλλον, δι' οὗ οἱ ἀρχιερεῖς ἐγράφοντο «Δρυϊνουπόλεως καὶ Ἀργυροκάστρου». Κατόπιν δὲ τίς οἶδε εἰς ποίαν ἀκριβῶς ἐποχὴν καταστραφέντος ἢ μεταβληθέντος τοῦ ἐν λόγῳ ἐπαρχιακοῦ αὐτοκρατορικοῦ ναοῦ ἐκτίσθη πρῶτον κατὰ τὸ 1492 ὁ κατὰ παλαιὰν ἀγορὰν ἐπισκοπικὸς ἐπαρχιακὸς τοιοῦτος ἐπ' ὀνόματι τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος. Πρότερον ὁ ναὸς οὗτος, ἐπὶ τῶν θεμελίων τοῦ ὁποίου ἐκτίσθη ὁ νῦν μητροπολιτικὸς ἐπαρχιακὸς τῆς Μεταμορφώσεως ναός, ἦν ἐκκλησίδιον τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ναοῦ Παντοκράτορος, ὅπερ ὡς λέγεται, ἦν θαυματουργόν, μάλιστα ἐν αὐτῷ ἦν καὶ νεκροταφεῖον, οὗτινος ἡ θέσις δὲν ἤρκει πρὸς αὔξησιν καὶ συνδρομῇ καὶ δαπάνῃ τῆς ἐπαρχίας ἠγοράσθη ἅπας ὁ πέριξ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐκκλησιδίου χῶρος καὶ ἐκτίσθη τῷ 1776 ὁ νῦν ἐπαρχιακὸς μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς Μεταμορφώσεως καὶ τὰ πέριξ αὐτοῦ οἰκήματα πρὸς διαμονήν. ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ εὐπαιδεύτου ἐπισκόπου Δρυϊνουπόλεως Δοσιθέου ἐκ Μετσόβου, ὅστις μετὰ ταῦτα διεσάφισε τὰ διάφορα τῆς Μητροπόλεως κτήματα, τὰ ὁποῖα κεῖνται εἰς τὴν ***Ἐπισκοπήν, Ὑψηλὴν Πέτραν*** (Τσέπου) κτλ., ὧν τὸ δέκατον, μέχρι τοῦ μητροπολίτου Παντελεήμονος, ὑπήγετο εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς ἐν Ἀργυροκάστρῳ Μητροπόλεως. Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1835 Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ ἀποφάσει, ἡνώθησαν Χειμάρρα τε καὶ Δέλβινον μετὰ τῆς ἐπισκοπῆς Δρυϊνουπόλεως, προαχθείσης εἰς Μητρόπολιν ὑπὸ τὸν τίτλον «Δρυϊνουπόλεως, Δελβίνου καὶ Χειμάρρας, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Χαονίας, καὶ πρῶτος μητροπολίτης διωρίσθη Παΐσιος ὁ Μωραΐτης, ὅστις ἀπὸ ἀρχιδιακόνου Ἰωαννίνων ἐχειροτονήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 16 Σεπτεμβρίου μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως, ἀλλ' ἀπέθανε καὶ δὲν ἐπρόφθασεν οὔτε νὰ μνημονευθῇ. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐκηρύχθη μὲ βαθμὸν ΞΔ′ μητρόπολις, μηδέποτε ἔκτοτε εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν τῶν Ἰωαννίνων ἀρχὴν ὑπαχθεῖσα. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης καθ' ἣν ἡ Ἐπισκοπὴ ἐκηρύχθη μητρόπολις, ἐκανονίσθη, ἵνα ὁ κατὰ καιρὸν μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως, Δελβίνου καὶ Χειμάρρας ἱερουργῇ, τὸ Πάσχα εἰς τὸ Ἀργυρόκαστρον, τὰ Χριστούγεννα εἰς τὸ Δέλβινον, τὰ Θεοφάνεια εἰς τὴν Χειμάρραν, τὴν 15 Αὐγούστου εἰς τὴν Βοστίναν, τὴν 8 7βρίου εἰς τὸ Λάμποβον τοῦ

Σταυροῦ, τὴν 18 Ἰανουαρίου εἰς τὴν Δρόβιανην, τὴν 2 Φεβρουαρίου εἰς τὸ Λάμποβον τοῦ Ζάππα, τὴν 20 Μαΐου εἰς τὴν μονὴν τῆς Ὑψηλῆς Πέτρας καὶ καθεξῆς. Ἡ πρᾶξις αὕτη ἐπεκυρώθη καὶ διὰ γράμματος κοινοῦ ἐπαρχικοῦ, ὡς εἶναι κεκυρωμέναι διὰ γράμματος ὁμοίου καὶ ἄλλαι τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος μητροπόλεως. Ὁ δὲ τίτλος ὑπέρτερος καὶ ἔξαρχος πάσης Χαονίας, ἀνήκει εἰς τὰ χωρία τοῦ Κουρβελεσίου, τὰ ὁποῖα πρότερον ἦσαν Χριστιανικὰ καὶ ὑπήγοντο αὐτά τε καὶ τὰ πέριξ αὐτῶν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Δρυϊνουπόλεως, ἧς ἡ θέσις, ὡς ἀναφέρεται προηγουμένως, ἦν εἰς τὴν κώμην Γορίτσαν, εἰς ἣν ὑπάρχουσιν ἐρείπια λαμπρὰ ὡς καὶ ὁ ἐπισκοπικὸς ναός, οὗτινος τὰ ἐρείπια κεῖνται ἀριστερὰ τῆς πρὸς τὸ Ἀργυρόκαστρον ἀγούσης ὁδοῦ, ἔνθα ἀνεκαλύφθη καὶ ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή :

Κάτωθεν ἀπὸ τὰ ἐρείπια τοῦ ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ τιμωμένου ναοῦ σώζονται οἰκοδομῶν ἴχνη, ἅτινα ὀνομάζονται «Γιανάκιδων, Δημήτριδων καὶ Ἀστράκιδων», ὡς καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ θέσις τις καλουμένη «ἁλῶνι τοῦ Δήμου», ἐγγὺς τῆς ὁποίας ὑπάρχει πηγή τις «νερὸν ἀσκητοῦ» καλουμένη, ἔνθα λέγεται, ὅτι ὁ ἀσκητὴς οὗτος, καλούμενος Δαμασκηνός, προεῖπε τὴν καταστροφὴν τῆς Δρυϊνουπόλεως. Ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν κωμῶν Γορίτσης καὶ Φραστανῆς ὑπάρχουσι πλεῖστα ὅσα ἐρείπια οἰκιῶν καὶ ἐκκλησιῶν ὡς «Παληοχῶρι, Σαμαρᾶ, Ἄγναντα, Πετρινά, Κωσταντᾶ (Ἅγιος Κωνσταντῖνος) καὶ Παναγία», ἐν ᾗ κεῖται εἷς ἀρχιερεύς, οὗτινος ὁ τάφος, ὡς λέγεται, περιεκυκλοῦτο ὑπὸ ἑπτὰ δένδρων. Πρὸς δὲ τὸ Τεργιαχάτιον ὑπάρχει ἐκκλησία ἡμικρήμνιστος ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, εἰς ἣν σώζεται καὶ μικρόν τι νεκροταφεῖον. Ἡ ἐκκλησία αὕτη, ὡς λέγεται, εἶχεν ἄλλοτε συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ Παλαιοκάστρου.

Γνωστοὶ τῆς Δρυϊνουπόλεως ἀρχιερεῖς εἰσι :

.....	Θεοδόσιος.
432	Ἰωαννίκιος.

440 Ἰάκωβος.
445 Ἀνανίας.
449— 451 Εὐτύχιος.
516 Ὑπάτιος κατὰ τὴν ἐν Ἠπείρῳ Σύνοδον.
523— 559 Κωνσταντῖνος ἐφ' οὗ τὰ ἐγκαίνια ναοῦ Λαμπόβου.
568 Ἰγνάντιος.
590 Νικόδημος.
640 Σωσίπατρος ἐξ Ἄνω Λαμπόβου.
754— 787 Κοσμᾶς α΄.
828 Βασίλειος α΄. ἐκ Τορόβου.
1080—1099 Μεθόδιος.
1130 Μητροφάνης ἐκ Δελβινακίου.
1132 Ἀκάκιος ἐκ Χωμύλης.
1152—1195 Σοφιανός.
1181—1183 Ἀθανάσιος.
1222—1229 Θωμᾶς α΄.
1235 Φώτιος.
1236 Νικόλαος εἶτα Χειμάρρας.
1264—1296 Λουκᾶς α΄.
1426—1400 Ἱερόθεος ἀδελφὸς ἀσκητοῦ ἐκ Γάρδης.
1456 Ἀγάπιος ἐκ Χωμύλης.
1500 Θεόληπτος εἶτα Ἰωαννίνων καὶ Πατριάρχης.
1524—1565 Μακάριος.
1526—1497 Συμεών, ἐφ' οὗ ἡ ἐν Πολιτσάνῃ ἐκκλησία.
1565—1569 Νικόδημος, ἐνάρετος καὶ δίκαιος ὅστις ἐκανόνισεν, ἵνα αἱ Μοναὶ χορηγῶσιν ὑπὲρ τῶν σχολείων ἐπιδόματά τινα.
1572 Γεννάδιος.
1581 Νεκτάριος, ὅστις ἀπεβίωσεν εἰς Ἀΐλιᾶν.
1594 Ἰάκωβος.
1600 Ἰωακείμ.
1602 Νεκτάριος ἐκ Κολοριτσῆς.
1603—1604 Νεόφυτος, ἐφ' οὗ τὰς ἡμέρας ἱδρύθη ἡ Μονὴ Μεγκούλης.
1608 Ἱερεμίας.
1609—1623 Ματθαῖος α΄.
1616—1620 Κύριλλος.
1633—1636 Κάλλιστος.
1671 Καλλίνικος ἐκ Λουζατίου.
1690—1720 Ραφαὴλ ἐξ Ἀρτίστης.

1700 Παρθένιος.
1708—1728 Στέφανος.
1711 Σοφιανός.
1724—1731 Ἰωακείμ.
1732—1733 Νικόδημος.
1747—1760 Μητροφάνης.
1758 Μανουὴλ.
1760—1798 Δοσίθεος, ὅστις ἀπεβίωσεν 6 Μαρτίου καὶ τοῦ ὁποίου τὸν ἐπικήδειον ἐξεφώνησεν ὁ διδάσκαλος Χαρίτων ἀπὸ Δρόβιανην.
1801—1827 Γαβριὴλ Σίφνιος ἀποθανὼν τὴν 27 Νοεμβρίου.
1831—1834 Ἰωακεὶμ Κοκίδης Χῖος, ὅστις καθ' ἣν ἡμέραν ἐκτίζετο τὸ σχολεῖον Ἀργυροκάστρου ἐπυροβολήθη.
1835 Ἰούλιος Πάϊστος Μωραΐτης πρῶτος μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως καὶ Χειμάρρας.
1836—1843 Νεόφυτος Ἀναστάσιος Κεκέζης Ἀργυροκαστρίτης.
1843—1848 Νικόδημος ἀπὸ Καλλίπολιν.
1848—1867 Παντελεήμων ἐκ Μαδύτου.
1867—1876 Ματθαῖος Πετρίδης, ὅστις ἀνανέωσε τὰ ὑπὲρ τῶν σχολῶν ἐπιδόματα τῶν ἱερῶν Μονῶν.
1876—1879 Ἄνθιμος.
1879—1888 Κλήμης.
1888—1892 Κοσμᾶς Εὐμορφόπουλος.
1892—1894 Κωστάντιος.
1894—1899 Γρηγόριος Λέσβιος.
1899—1909 Λουκᾶς Πετρίδης ἢ Τρικώνης ἐκ Μαδύτου.
1909 Αὐγ. 27 Βασίλειος Παπᾶ Χρήστου ἐξ Ἄνω Λαμπόβου τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας.

Δρόβιανη.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ. ΜΥΣΤΑΚΙΔΗΣ

ΘΑΡΘΗι ΚΑΙΡΟΣ

Θαρθῇ καιρός — δὲν εἶναι μακρυὰ
ποῦ θ' ἀνοιχτῇ ἕνα μνῆμα καὶ γιὰ μένα.
Θαρθῇ καιρός, ποῦ θὰ ἡσυχάσω πλειὰ
μέσα στὸ μαῦρο μνῆμα... Ὠϊμένα!

SISMANOGLIO

Ἐκεῖ στὸν τάφον μέσα τὸν στενὸ
γιὰ πάντα θὰ κλειστοῦνε τὰ ὄνειρά μου,
ὁποῦ πετοῦσαν ὡς τὸν οὐρανὸ
κι᾽ ἀκόμα παραπέρα... ὦ συμφορά μου!

Κι᾽ ὡς μάταιη θνητοῦ παρηγοριά μου
στὸν μάταιον τοῦτον κόσμον τὸν ἐπάνω,
θ᾽ ἀφήσω κι᾽ ἐγὼ κάτι, σᾶν πεθάνω,
ψηλὰ γραμμένο κάπου τ᾽ ὄνομά μου!

ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

* Ἀνεμομαζώματα διαβολοσκορπίσματα.
(Ἀρχ. Ἀλῶν δὲ φόρτος ὅθεν ἦλθεν, ἔνθ᾽ ἔβη.)

* Ἂν εἶχ᾽ ἡ ζούρλια κέρατα, θὰ φαίνονταν εἰς ὅλους.

* Ἂς γελᾶμε κι᾽ ἂς πηδᾶμε, γιὰ νὰ λέν, πῶς δὲν πεινᾶμε.

* Χάρε, χαρὰ ποῦ μῶφερες καὶ λύπη ποῦ μοῦ πῆρες.

* Χορτασμένος ὁ παπᾶς, χορτασμέν᾽ ἡ παπαδιά, νύφη, σήκωσε τὴν τάβλα.

* Στεφάνωσε καὶ μπλέτσωσε καὶ βάφτισε καὶ φεῦγα.

* Σφίγγ᾽ ἡ μυῖγα τὸ γαϊδοῦρι καὶ διαβαίνει τ᾽ ἄλογο.

* Τοῦ παιδιοῦ ἡ κοιλιὰ κοφίνι καὶ τρελλὸς ὅποιος τοῦ δίνει.

* Ποιὸς παινάει τὴ νύφη μας; — Ἡ τσιμπλιάρα ἡ μάνα της.
(Ἀρχ. Τίς πατέρα αἰνέσει εἰμὴ κακοδαίμονες υἱοί;)

* Νάχαν ἡ κουροῦνες γνῶσι, νὰ σοῦ δίνανε καμπόση.

* Ξούρισε τ᾽ αὐγὸ καὶ βγάλε τὸ μαλλί του.
(Ἀρχ. Ὠὸν τίλλειν.)

* Ὁ ἀητὸς μυίγαις δὲν πιάνει καὶ μὲ μυίγαις δὲν χορταίνει.
(Ἀρχ. Ἀετὸς μυίας οὐ θηρεύει.)

* Ὁ κακὸς χρεοφειλέτης οὔτ᾽ ἀρνιέται οὔτε πληρόνει.

Η ΕΤΟΙΜΟΘΑΝΑΤΗ

Ἐλαλοῦσαν οἱ πετεινοὶ — τὸ ζωντανὸ αὐτὸ ὡρολόϊ τῶν χωρικῶν — μεσάνυχτα, ὅταν ἡ θύρα τοῦ Παπᾶ-Θανάση ἐχτύπησε τρεῖς φορὲς βαρυὰ-βαρυά.

Ἕνας ἀναστεναγμὸς βαθὺς ἀκούστηκε καὶ κάτι λόγια ποῦ πνίκανε μέσα στὸ γαύγισμα τοῦ σκυλιοῦ τοῦ γείτονα τοῦ Παπᾶ-Θανάση, ποῦ στὴ στιγμὴ πετάχτηκε στὴ θύρα κι᾽ ἄρχισε νὰ τὴν ξυάῃ μὲ τὰ νύχια καὶ τὰ δόντια του, ἐνῷ ἀπὸ τὸν πέρα *μαχαλᾶ* κάποιο ἄλλο σκυλὶ ἀπάντησε σ᾽ αὐτὸ μ᾽ ἕνα φοβερὸ οὐρλιασμα.

— Τὸ κεφάλι σου νὰ φᾷς, ἔρμο, ἀκούστηκε τότε νὰ λέῃ μιὰ γυναικίσια φωνὴ ἀνακατωμένη μὲ θυμὸ καὶ παράπονο·

— Ἔλα, Φημία! μὴ κάνῃς ἔτσι σὰν μικρή, ἀποκρίθηκε μιὰ ἄλλη τρεμουλιαστά, ἐνῷ ἤθελε νὰ κάμῃ τὴ γενναία, χτύπα πάλι τὴ θύρα, γιατὶ φαίνεται δὲν ἄκουσαν· κοιμοῦνται.

Πάλι τρία-τέσσαρα δυνατώτερα χτυπήματα ἀκούστηκαν καὶ τρεῖς-τέσσερες σκῦλοι ἀποκρίθηκαν μὲ τὰ γαυγίσματά τους. Ἄλλα δυὸ ἀκολούθησαν τὰ πρῶτα καὶ τὴν ἴδια στιγμὴ ἀκούστηκε τὸ στρίξημο ἑνὸς παραθυριοῦ π᾽ ἀνοίγουνταν.

— Ποιὸς εἶναι ποῦ χτυπάει τὴ θύρα, ρώτησε ἀπὸ μέσα ἡ παπαδιά, τί θέλετε;

— Θέλομε τὸν παπᾶ νὰ μεταλάβῃ μιὰ ἑτοιμοθάν... εἶπε μιὰ ἀπὸ τὲς γυναῖκες καὶ διεκόπηκε ἀπὸ τὸ παράπονο.

— Μιὰ ἄρρωστη, διώρθωσε ἡ ἄλλη.

— Καλό! νὰ τὸν σηκώσω, εἶπε ἡ παπαδιά, σταθεῖτε νὰ τὸν καρτερέσετε, κ᾽ ἔκλεισε τὸ παράθυρο.

— Λίγο γλήγορα, εἶπαν καὶ οἱ δύο μαζὺ οἱ γυναῖκες.

Ὕστερα ᾽πὸ λίγο φωτίστηκε ἕνα δωμάτιο τοῦ σπητιοῦ τοῦ Παπαθανάση καὶ νερὸ χύθηκε ἀπὸ τὸν νεροχύτη. Κατόπι δυὸ γυρίσματα τῆς κλειδαριᾶς ἀκούστηκαν καὶ ὁ παπᾶς εὑρέθηκε στὴν αὐλή.

Κρατῶντας ᾽ποκάτω ᾽πὸ τὴν μασχάλη ἕνα παληὸ πετραχῆλι καὶ εἰς τὸ χέρι ἕνα φανάρι μὲ θαμπὰ γυαλιὰ ἄνοιξε τὴν ὀξώπορτα.

Ὅτε τὴν ἄνοιξε καὶ ἡ φέξη τοῦ φσναριοῦ φώτισε τὰ δυὸ χλωμὰ κι᾽ αὐλακωμένα ἀπὸ τὰ δάκρυα ἐκεῖνα πρόσωπα.

— Μπᾶ! ἐσὺ εἶσαι, Φημία; εἶπε, μὴ ἡ ᾽Αγγέλω...

— Ἄχ! ψυχομαχάει, ἀπάντησε ἐκείνη μὲ τρεμουλιαστὴ φωνή, ἀλλ᾽ ἔλα γλήγορα, παπᾶ μου, μὴ δὲν τὴν προφτάκωμε...

— Σῶπα, κόρη μου, τῆς εἶπε ὁ ἀσπρομάλλης σεβαστὸς γέροντας, τ᾽ εἶν᾽ αὐτὰ ποῦ λές! Ἔχε τὲς ἐλπίδες σου στὸν Μεγαλοδύναμο. Εἶναι μεγάλη ἡ χάρι του.

— Δόξα νἄχῃ! εἶπαν μὲ μιὰ φωνὴ οἱ γυναῖκες κ᾽ ἔκαμαν τὸ σταυρό τους, ἐνῷ ὁ παπᾶς ἐκλειοῦσε τὴ θύρα ἀπόξω.

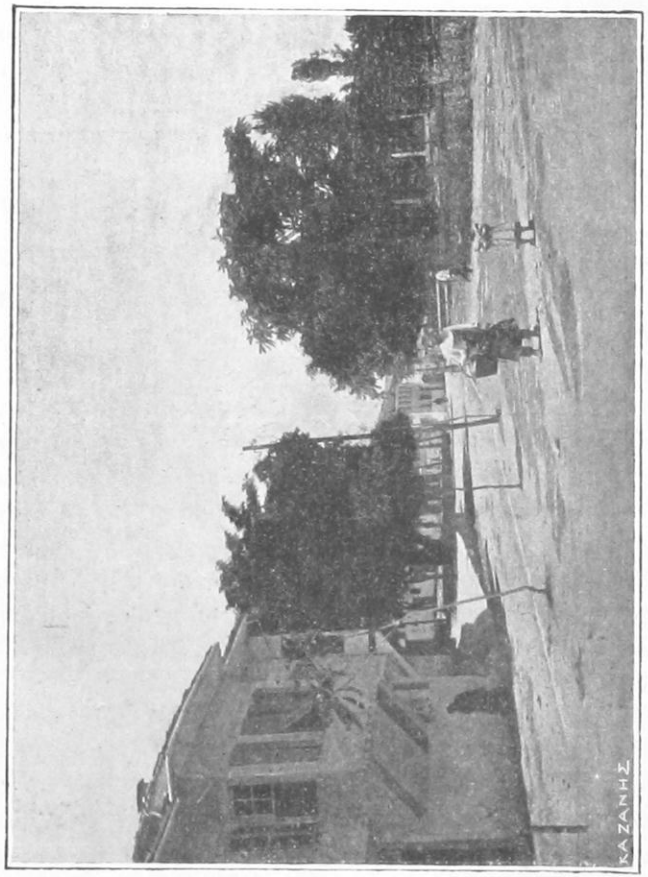
— Ἂς πᾶμε ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά, εἶπε στὲς γυναῖκες ἅμα ἔκλεισε, γιὰ νὰ πάρω τὴν ἅγια μετάληψι καὶ ξεκίνησε γιὰ ᾽κεῖ.

Κεῖνες χωρὶς νὰ δώσουν καμμιὰ ἀπάντησι τὸν ἀκολούθησαν. Ἔφευγαν βιαστικά· ὁ παπᾶς μπροστὰ κι᾽ αὐτὲς κατόπι.

Ὅταν ἔφτασαν ᾽στὸ νεκροταφεῖο κ᾽ ἐπερνοῦσαν σιμὰ ᾽πὸ ἕνα νησκαμμένο μνῆμα μὲ δυὸ-τρεῖς ἄσπρες πλάκες σκεπασμένο, ἀνατριχίλα ἔπιακε τὲς γυναῖκες. Τῆς Φημίας φάνηκε πῶς τὸ μνῆμα ἦταν ἀνοιχτὸ καὶ ἡ ᾽Αγγέλω της στὸν πάτω του στολισμένη καὶ ντυμένη στὰ ἄσπρα σὰ νύφη· γι᾽ αὐτό:

— Ἄχ! ᾽Αγγέλω μου, ἐφώναξε σπαραχτικά.

Σὰν ἀντίλαλος ἀκούστηκε καὶ τῆς ἀδερφῆς της ἡ φωνή.

ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΕΙΟΥ -- ΙΩΑΝΝΙΝΑ
(Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

ISIS MANOGLIO MEGARO

— Πώ! Πώ! Ἀγγέλωμ᾽ τ᾽ ἔπαθα!

— Τί πάθετε; ρώτηξε ὁ παπᾶς κ᾽ ἐγύρισε πίσω νὰ ἰδῇ τί ἔτρεχε.

Ἡ φέξη τοῦ φαναριοῦ ποῦ τρεμόσβυνε καὶ τὸ σεβαστὸ πρόσωπό του ἤφεραν τὲς γυναῖκες στὰ λογικά τους· ἔτριψαν τὰ μάτια τους, ἐκκύταξε ἡ μιὰ τὴν ἄλλη καί:

— Τίποτα, παπᾶ μου, μᾶς παραφάνηκε, εἶπαν καὶ οἱ δυὸ μαζύ.

— Μπᾶ! σὲ καλό σας! εἶπε ὁ παπᾶς. Ἐσεῖς φέρνετε τὴ γουρσουζουλιὰ μοναχές σας.

Ἡ Φημία ἀνεστέναξε.

Εἶχαν φτάσει πλιὰ στὴν ἐκκλησιά.

Ὁ παπᾶς ἐπῆγε στὸ μέρος ποῦ συνείθιζε νὰ βάζῃ τὸ κλειδὶ τῆς θύρας, ἄνοιξε γλήγορα, γλήγορα καὶ μουρμουρίζοντας κἄτι λέξες ποῦ οἱ γυναῖκες δὲν μποροῦσαν νὰ τὲς καταλάβουν, ἀλλὰ ποῦ ὑπόθεσαν ὅτι ἦταν προσευχές, ἐπῆγε ἴσια στὸ Ἅγιο-Βῆμα. Ἐπέρασε στὸ λαιμὸ τὸ πετραχῆλι ποὖχε φέρει μαζύ του, ἄνοιξε ἕνα κουτὶ ποὖχε ἐπάνω στὴν Ἁγία Τράπεζα ἔκοψε μὲ προσοχὴ καὶ εὐλάβεια ἕνα κομματάκι ἀπὸ τὸν ἅγιο Ἄρτο ποῦ εἶχε μέσα, τὸ τύλιξε σ᾽ ἕνα μεταξένιο ὕφασμα, κι᾽ αὐτὸ στὴν ἄκρη τοῦ πετραχηλιοῦ του, ἔκλεισε πάλε τὸ κουτὶ καὶ λέγοντας διάφορες προσευχὲς βγῆκε ἀπὸ τὸ Ἅγιο Βῆμα.

Οἱ γυναῖκες εἶχαν σταθεῖ μπροστὰ στὰ κονίσματα ἀκίνητες σὰν ἀγάλματα. Ὁ νοῦς τους εἶχε πετάξει πρὸς τὸν γλυκύτατον Ἐσταυρωμένο, τοῦ ὁποίου τὸ ἀγνὸ πρόσωπο, π᾽ ἐφωτίζουνταν ἀπὸ μιὰ κανδήλα π᾽ ἔκαιγε ἀκόμα, ἔχυνε μεγάλη παρηγοριὰ στὲς πονεμένες καρδιές τους, ἀπὸ τὲς ὁποῖες ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἔβγαινε μιὰ καὶ ἡ ἴδια προσευχὴ σ᾽ Ἐκεῖνον· *προσευχὴ γιὰ τὴ ζωὴ τῆς Ἀγγέλως τους.*

Ὁ παπᾶς γιὰ νὰ μὴ διακόψῃ τὲς προσευχές του καὶ τὲς φωνάξῃ, πέρασε σιμὰ ἀπὸ τὲς γυναῖκες καὶ τὶς ἔγγιξε λίγο. Στὴ στιγμὴ ἐκεῖνες ξύπνησαν ἀπὸ ἐκείνη τὴν κατάστασι

ποῦ βρίσκονταν, κι᾽ ἀκολούθησαν τὸν παπᾶ μὲ τὴν καρδιὰ λίγο ἀλαφρότερη.

Ὅταν σίμωσαν στὸ σπίτι πάλε ἀκούστηκε τὸ δαιμονισμένο οὐρλισμα τοῦ σκύλλου καὶ μιανῆς κουκουβάγιας τὸ σπαραχτικὸ *οὔου, οὔου.*

Σὰν μαχαῖρι δίστομο πέρασε τὴν καρδιὰ τῆς δυστυχισμένης μάνας τὸ διπλὸ αὐτὸ τοῦ θανάτου προμήνυμα.

— Ἄκουσες, Λένη, εἶπε στὴν ἀδερφή της καὶ τὴν κουκουβάγια;...

— Τὴν ἤκουσα, ἀπάντησε ἐκείνη. Δὲν εἶναι τίποτα.... γέννας μήνυμα...

— Ἄχ! πὲς τὸ σωστό, εἶπε ἡ Φημία· χαιποῦ μήνυμα πές· κι᾽ ἄρχισε νὰ κλαίῃ.

Εἶχαν μπῇ πλιὰ μέσα στὸ σπίτι.

Ὅταν οἱ γυναῖκες ἄνοιξαν τὴ θύρα τοῦ δωματίου ποῦ βρίσκονταν ἡ ἄρρωστη μὲ τρόμο καὶ μὲ λαχτάρα γιὰ ὅ,τι θἄγλεπαν, ἕνα πολὺ λυπητερὸ θέαμα παρουσιάστηκε στὰ μάτια τοῦ παπᾶ.

Ἡ ἄρρωστη, νηὰ ὡς 20 χρονῶν, γυρμένη στὴν ἀγκαλιὰ μιανῆς γυναῖκας ἐπάλευε μὲ τὸ θάνατο. Τὰ μαλλιά της ξέπλεγα καὶ ριχμένα στὲς πλάτες της ἔμοιαζαν χρυσαφένια. Τὰ μεγάλα μαῦρα μάτια της ποῦ ἡ ἀρρώστεια εἶχε μπάσει πολὺ βαθειὰ στὲς κόγχες, ἐπεριφέρονταν χαῦνα γύρω-γύρω σὰν νὰ ζητοῦσαν κἄτι. Θανάτου χλωμότης ἦταν χυμένη σ᾽ ὅλο τὸ πρόσωπό της.

Ἐξαφνα τὰ μάτια της ἔπεσαν στὸν παπᾶ. Τότες ἔλαβαν μιὰ ἀνέλπιστη ζωηρότητα καὶ στὸ πρόσωπό της ἄνθισε ἕνα χαμόγελο μὲ βιὰ βγαλμένο καὶ

— Ἄ! ἦρθες, εἶπε, σ᾽ εὐχαριστῶ... ἂς μὴ χάνωμε ὅμως καιρό... οἱ στιγμές μου εἶναι μετρημένες.

— Μὴ ἀπελπίζεσαι, κόρη μου, εἶπε ὁ παπᾶς, ποιὸς τὸ ξέρει· καὶ διέταξε νὰ φέρουν λίγο κρασὶ γιὰ τὴν Μετάληψι.

SISMANOGLIO

Ἡ ἄρρωστη ἐκούνησε ἀπελπιστικὰ τὸ κεφάλι της καὶ ξακολούθησε.

— Θέλω νὰ μὲ ξεμολογήσῃς πρῶτα . . . ἂς βγοῦνε ἔξω ὅσοι εἶναι ἐδῶ.

Ἡ γυναῖκα ᾽ποῦ τὴν κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά της ἅμα τ᾽ ἄκουσ᾽ αὐτὸ τὴν ἀφῆκε λαφρὰ-λαφρὰ στὸ στρῶμα κ᾽ ἔφυγε· τὸ ἴδιο ἔκαμε καὶ ἡ μάνα της καὶ ἡ θειά της ποὖφερε τὸ κρασί.

Εἶχαν μείνῃ μόνοι.

Ὁ παπᾶς ἔκλεισε ᾽πὸ μέσα τὴ θύρα κ᾽ ἐπῆγε σιμὰ στὴν ἄρρωστη. Κείνη μὲ τ᾽ ἀδύνατά της χέρια γύρευε στὰ στήθια της κάτι τι.

Ὁ παπᾶς ἄρχισε τὴν ξομολόγησι. Θέλησε νὰ τὴν ρωτήσῃ, ὅπως ἦταν συνειθισμένος νὰ ρωτάῃ ὅλους ἐκείνους ποῦ ξεμολόγαε.

Ἡ ἄρρωστη τοῦ ἔκοψε τὴν ἐρώτησι στὴ μέση.—Μὴ μὲ ρωτᾶς τέτοια, παπᾶ μου, τοῦ εἶπε. Τέτοια ἐγὼ δὲν ἔχω κάμει. Τέτοια ρωτοῦν ἀλλουνοῦς. Ἐσὺ μὴ μ᾽ ἐρωτᾶς τίποτε .... θὰ σοῦ τὰ πῶ ἐγὼ ὅλα . . . μοναχή μου . . .

Ἐπὶ τέλους ηὗρε ἐκεῖνο ποῦ ζήταε. Ἦταν ἕνα μανδῆλι ποὖχε ἕναν κόμπο στὴν ἄκρη.

Τὸν ἔλυσε.

Ἔβγαλε πὸ κεῖ ἕνα πρᾶγμα χρυσό. Τὸ κύτταξε μιὰ στιγμὴ καὶ τὰ μάτια της ἐθόλωσαν ἀπὸ τὰ δάκρυα. Ὕστερα τῶφερε στὰ χείλη της.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ᾽σὰν νὰ τὴ φύσησε ψυχὴ τὸ ἄψυχο ἐκεῖνο πρᾶγμα ἀνασηκώθηκε λίγο καὶ

— Παπᾶ μου, πάρε αὐτὸ τὰ δαχτυλίδι, εἶπε· εἶναι τὸ δαχτυλίδι τῆς ἀρραβῶνάς μου.

Ὁ παπᾶς ἄνοιξε τὰ μάτια του μ᾽ ἀπορία· νόμισε ὅτι ἡ ἄρρωστη παραληροῦσε· κείνη ὅμως το κατάλαβε καὶ

— Γλέπω, τοῦ εἶπε, ὅτι παραξενεύτηκες, κ᾽ ἔχεις δίκηο . . .

δὲν ἤξερες ποὖμαι ἀρραβωνιασμένη. Τί λέω ; ποῦ νὰ τῶξερες ἀφοῦ δὲν τὸ ξέρει οὔτε ἡ μάνα μου, οὔτε ἡ θειά μου, οὔτε κανένας ἄλλος . . . Οὔτε πρέπει νὰ τὸ ξέρῃ κανένας.

Διεκόπηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ κ᾽ ὕστερα ᾽ξεκολούθησε.

— ᾽Αλήθεια ! εἶμαι ἀρραβωνιασμένη κρυφά ! Εἶναι πέντε χρόνια τώρα· τότες ἤμουν — δὲν θυμᾶμαι καὶ καλὰ — 14—15 χρονῶν. ᾽Εκεῖνος ἴσια μὲ εἴκοσι. Ναί ! τόσο θἄταν ὁ Κώστας τότες· λεβέντης σ᾽ ὅλα του ... Θὰ τὸν θυμᾶσαι κ᾽ ἐσὺ πιστεύω· εἶναι ἀπὸ τὸ γειτονικὸ χωριό μας . . . τί τὸν θυμᾶσαι λέγω π᾽ ἔχετε καὶ συγγένεια ,ποῦ εἶναι ἀνεψιός σου .

Σ᾽ αὐτὸ ἐπάνω ἐκατέβασε τὰ μάτια.

Ὁ παπᾶς ποῦ δὲν εἶχε καταλάβει ὡς τότες γιὰ ποιὸν Κώστα ὡμιλοῦσε ἡ ᾽Αγγέλω, ἅμα ἤκουσε τὸ "ἀνεψιός σου„ ἔβγαλε ἕναν βαθὺν ἀναστεναγμό. Μαῦρες ἐνθύμησες τοὖρθαν ᾽στὸ νοῦ κ᾽ ἕνα δάκρυ ζεστὸ κατηφόρησε στὸ ζαρωμένο πρόσωπό του.

Κείνη χωρὶς νὰ σηκώσῃ τὰ μάτια της ξακολούθησε.

— ᾽Αχ ! τὴ θυμᾶμαι σὰν σήμερα ἐκείνη τὴ ᾽μέρα ποῦ πρωτοσμίξαμε. Ἦταν Μάης· ἡμέρα Κυριακή· εἴχαμε πάει τὸ δειλινὸ καμμιὰ δεκαπενταρια κορίτσια στ᾽ ἀμπέλια στὲς κερασιὲς γιὰ νὰ μαζέψωμε ὅσα κεράσια εἶχαν κοκκινήσει. Στὸ δρόμο πηγαίνοντας εἴχαμε κάμει συμφωνία, ὅποια σκολάσει γληγορότερα νὰ μὴ φύγῃ ἴσια γιὰ τὸ χωριό, ἀλλὰ νὰ καρτερήσῃ στὸν Ἁϊ-Νικόλα ποῦναι ἐκεῖ στ᾽ ἀμπέλια καὶ τὲς ἄλλες καὶ ὅπως εἴχαμε ἔρθει ἀντάμα ἔτσι καὶ νὰ γυρίζαμε..

Εἴχαμε σκορπιστῇ πλιὰ στ᾽ ἀμπέλια κι᾽ ἄκουε κανένας τραγούδια ἐδῶ κ᾽ ἐκεῖ ᾽σὰν νὰ βρισκόμασταν σὲ τρύγο.

Τὸ δικό μας τ᾽ ἀμπέλι εἶναι — ὅπως τὸ ξέρεις—πάνω-κάτω στὴν ἄκρη ὁλουνῶν κι᾽ ὀλίγο παρακάτω π᾽ αὐτὸ ὁ Ἁϊ-Νικόλας . . . διακόπηκε κ᾽ εἶπε στὸν παπᾶ·

— Νὰ μὲ συγχωρέσῃς, παπᾶ μου, ᾽ποῦ σὲ κουράζω. Μοῦ φαίνεται πῶς ξελαφρώνω ἀπὸ ἕνα βάρος.

— Ὄχι, ὄχι, κορίτσι μου, εἶπε ὁ παπᾶς, ξακολούθησε.

Κείνη ἔβηξ' ὀλίγο καί·

— Ὅλες οἱ κερασιὲς πῶχουμε στ' ἀμπέλι εἶναι ὄψιμες, εἶπε· μὰ μοναχὰ εἶναι πρώϊμη κι' αὐτὴ μικρή. Γι' αὐτὸ ἐχτὸς ἀπὸ τὴν μικρὴ οἱ ἄλλες δὲν τἄχουν κοκκινήσει ἀκόμα. Ἀνέβηκα λοιπὸν μονάχα σ' αὐτὴν καὶ τἄμασα ὅλα. Κείνη τὴ χρονιὰ δὲν παρὰ εἶχαν κι' ὅλες κεράσια, γι' αὐτὸ σκόλασα γλήγορα καὶ κατὰ τὴν συμφωνίαν ποὖχαμε κατέβηκα ἴσια στὸν Ἁϊ-Νικόλα νὰ περίμενα καὶ τὰ ἄλλα τὰ κορίτσια νὰ πηγαίνομε στὸ χωριὸ ἀπὸ τὸν κάτω δρόμο ποῦ εἶναι συντομώτερος...

Κανένα κορίτσι δὲν εἶχε ἔρθει ἀκόμα Ὁ τόπος ἐπειδὴς ἦταν Κυριακὴ ἦταν ἔρημος. Πρῶτα-πρῶτα φοβήθηκα καὶ θέλησα νὰ γυρίσω πάλε στ' ἀμπέλι ἢ σὲ καμμιανῆς φιλινάδας μου· μὰ τὰ τραγούδια τῶν κοριτσιῶν ποῦ πότε τἄφερνε ζωηρὰ καὶ πότε τἄχανε ὁ ἀέρας ποῦ φυσοῦσε ἥσυχα ἥσυχα, μέδωκαν θάρρος. Ἀποφάσισα νὰ μὴ φύγω καὶ ἄρχισα νὰ μαζεύω λουλούδια καὶ νὰ μουρμουρίζω κἄποιο τραγοῦδι. Σὲ λίγο σήκωσα τὰ μάτια μου νὰ ἰδῶ ἂν φαίνονταν κανένα κορίτσι νἄρχεται κ' εἶδα στὸν δρόμο ἕναν ἄντρα μὲ τὸ ντουφέκι στὸν ὦμο καὶ ἕνα λαγωνικό. Ἦταν λίγο μακρυὰ καὶ δὲν μπόρεσα οὔτε προσπάθησα νὰ ξεχωρήσω καλὰ-καλὰ ποιὸς ἦταν. Τὸν πῆρα γιὰ κανένα χωριανὸν ποὖχε βγῇ κυνῆγι. Αὐτὴ ἡ ἰδέα μ' αὔξησε τὸ θάρρος καὶ ξακολούθησα νὰ μαζεύω λούλουδα...

Μαζεύοντας εἶχα φθάσει ἀπὸ τὴν πίσω μεριὰ τῆς ἐκκλησιᾶς ἀπ' ὅπου δὲν φαίνουνταν τ' ἀμπέλια.

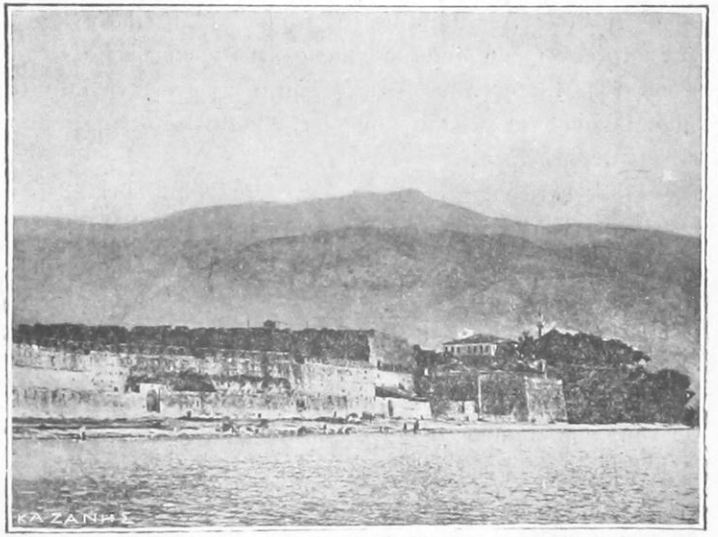
Ἐκεῖνος μ' εἶχε ἰδῇ κ' ἔρχουνταν πρὸς ἐκεῖ. Ἅμα σίμωσε σήκωσα πάλι τὰ μάτια μου γιὰ νὰ τὸν γνωρίσω... Εἶδα τὸν Κώστα...

Ἕνα βήξιμο δυνατὸ τὴν ἔπιακε κ' ὕστερα ξακολούθησε:

— Ἤμασταν πολὺ κοντὰ καὶ γι' αὐτὸ δὲν μποροῦσα νὰ φύγω χωρὶς νὰ δώκω ὑποψίες... Ὕστερα τὸν Κώστα τὸν

γνώριζα κι' ἀπὸ πρῶτα... γιατί νἄφευγα; τ' εἶχα νὰ φοβηθῶ;.. τὸν εἶχα ἰδῇ στὸ σπίτι τῆς θειάκως μου, γιατ' εἶχε μεγάλες φιλίες — καθὼς τὸ ξέρεις — μὲ τὸν ἄντρα της.

Μὲ καλησπέρισε καὶ μ' ἐρώτησε πῶς κ' ἤμουν ἐκεῖ μοναχή μου. Τοῦ εἶπα γιατ' εἶχα πάει καὶ γιατί κάθουμουν ἐκεῖ. Ἔβγαλα κι' ἀπὸ τὸ καλάθι κἄμποσα κεράσια νὰ τοῦ δώκω. Κεῖνος ἄνοιξε τὴ φοῦχτά του νὰ τὰ πάρῃ.

ΑΝΑΤ. ΑΠΟΨΙΣ ΦΡΟΥΡΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
(Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

« Εὐχαριστῶ » μοῦ εἶπε καὶ σὰν σὲ δόκανο μ' ἔπιασε τὰ χέρια μου μαζὺ μὲ τὰ κεράσια στὴ φοῦχτά του.

Ἐγὼ κοκκίνησα περισσότερο ἀπὸ τὰ κεράσια ποῦ τ' ἔδινα καὶ μὲ μιὰ ἀδύνατη φωνή, εἶναι ἐντροπή, καϋμένε, τοὔπα.

— Ἄ! τί ἐντροπή, ἀπάντησε ἐκεῖνος, τί ἐντροπή; Δὲν τὸ καταλαβες ἀπὸ τόσον καιρὸ ποῦ γνωριζόμεστε ὅτι σ'

SISMANOGLIO

ἀγαπῶ; δὲν τὸ κατάλαβες ἀπὸ τὰ μάτια μου, δὲν στῶειπανε ποτέ, δὲν τὸ διάβασες ποτὲ σ᾽ αὐτά, ἀλήθεια δὲν τὸ διάβασες ποτὲ γραμμένο μὲ μεγάλα γράμματα τὸ „*Σ᾽ ἀγαπῶ*“; δέν... δέν... δέν... καὶ ἄλλα τέτοια λόγια ᾽ποῦ δὲν τὰ θυμοῦμαι, γιατί ἐπειδὴς πρώτη φορὰ ἤκουγα τέτοια λόγια ἤμουν ζαλισμένη· ἤμουν σὰν μεθυσμένη... Δὲν ξέρω κ᾽ ἐγὼ πῶς ἔσκυψα τὸ κεφάλι μου στὸ στῆθός του. Ὁ Κώστας τότες — κ᾽ ἐδυσκολεύτηκε νὰ ξεστομίσῃ τὸν παρακάτω λόγο — μ᾽ ἐφίλησε. Δὲν θυμᾶμαι ἂν πέρασε πολλὴ ὥρα σ᾽ αὐτὴ τὴν κατάστασι, μὰ θυμᾶμαι καλὰ ὅτι ξαφνίστηκα ἀπὸ τὴ φωνὴ τῆς Μαρίας τοῦ Ὀξειᾶ, ᾽ποῦ μ᾽ ἐφώναζε νὰ ἰδῇ ἂν ἤμουν ἀκόμα στ᾽ ἀμπέλι μου ἢ τὴν καρτεροῦσα ἐκεῖ ὅπου εἴχαμε συμφωνήσει.

— Φεῦγα τώρα, τοῦ εἶπα τότες, γιατί θαρθοῦνε τὰ κορίτσια καὶ θὰ μᾶς ἰδοῦνε. Κεῖνος μὲ φίλησε καὶ μιὰ φορὰ ἀκόμα, μοῦπε ποῦ καὶ πότε πάλε θ᾽ ἀνταμώναμε, κατέβηκε στὸ λάκκο κ᾽ ἔφυγε.

Σὲ λίγο ἄρχισαν νἄρχωνται ἀπὸ ἕνα-ἕνα τὰ κορίτσια. Ἐγὼ ἤμουν ἀκόμα ζαλισμένη... Ἀφοῦ μαζεύτηκαν ὅλα πῆραν ἕνα τραγοῦδι· μὰ ἐγὼ ποῦ ὄρεξι νὰ τραγουδοῦσα! Ὁ νοῦς μου πετοῦσε ἀκόμα σιμά του.

Εἶδαν καὶ τὰ κεράσια — κεῖνα ᾽ποῦ θ᾽ ἄδινα τοῦ Κώστα — χυμένα καὶ μὲ ᾽ρώτησαν γιατί τἄχυσα Εἶδαν τὰ λούλουδα ποὖχα μαζέψει σκορπισμένα καὶ μὲ ᾽ρωτοῦσαν τὸ αἴτιο. Κ᾽ ἐγὼ κάτι τοὺς προφασίζουμουν, ᾽ποῦ μὰ τὴν ἀλήθεια οὔτε κ᾽ ἐγὼ τῶνοιωθα καλὰ-καλὰ τί τοὺς ἤλεγα.

. . . . . .

Πέρασαν ἔτσι π᾽ ἐσμίγαμε πότ᾽ ἐδῶ καὶ πότ᾽ ἐκεῖ μὲ φόβο καὶ μὲ λαχτάρα, μὴ μᾶς ἤγλεπε κανένας, δυὸ μῆνες. ὅταν μιὰ μέρα ἄρχισε νὰ μοῦ λέῃ ὅτι θὰ φύγῃ, ὅτι θὰ πάῃ πολὺ μακρυὰ στὰ ξένα, γιὰ νὰ γένῃ πλούσιος, γιὰ νὰ κάμῃ τὸ γάμο μας ὅπως πρέπει, γιὰ ν᾽ ἀποχτήσῃ δόξα. Νὰ μοῦ

λέῃ πῶς ὁ τόπος δὲν τὸν βαστάει νὰ κάθεται ἐδῶ σιμά μου, γιατί δὲν βγαίνει παρᾶς ἐδῶ, πῶς ὅτι κι᾽ ἂν παντρευτοῦμε θὰ καταντήσωμε φτωχοὶ καὶ κακομοιριασμένοι, ἄρχισε νὰ μοῦ λέῃ παραδείγματα χωριανῶν μου καὶ ἰδικῶν του ᾽ποῦ τοὺς πλούτισαν τὰ ξένα καὶ τοὺς ἔκαμαν ἀνθρώπους, νὰ μοῦ λέῃ πῶς ντυόνταν οἱ γυναῖκές τους, πῶς πόρευαν, καὶ μὲ παρακαλοῦσε νὰ τὸν ἀφήκω νὰ φύγῃ.

Ἐγὼ ἡ δυστυχισμένη, χωρὶς νὰ τὸ πολυσκεφτῶ, χωρὶς νὰ λογαριάσω καὶ τὰ κακὰ τῆς ξενητειᾶς, γιατί μ᾽ ἔχουν μεθύσῃ τὰ λόγια του γιὰ τὸν πλοῦτο, παραδέχτηκα, μὰ μὲ μιὰ συμφωνία ναρθῇ γλήγορα.

Μὰ δὲν θὰ φύγω ἔτσι, μοῦ εἶπε ἐκεῖνος· θέλω πρῶτα νὰ ὁρκιστοῦμε καὶ οἱ δυὸ ὅτι θὰ μείνωμε πιστοί, ὅτι δὲν θὰ λησμονήσῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. Ἂς μποῦμε ἐδῶ στὴν ἐκκλησιά, εἶπε. — Τότες εἴχαμε ἀνταμώσει δὲν ξέρω κατὰ τύχη ἢ ἐκεῖνος τὸ ζήτησε ἐπίτηδες, πάλε στὸν Ἁϊ-Νικόλα.

Ἐδῶ πρώτη φορὰ ἀνταμωθήκαμε, ἐδῶ καὶ θὰ ὁρκιστοῦμε...

Εἶχε στεγνώσει τὸ στόμα της ἀπὸ τὴν πολλὴ κουβέντα κι᾽ ἄπλωσε τὸ χέρι της γιὰ νὰ πάρῃ τὸ ποτῆρι μὲ τὴ λεμονάδα, ποὖταν σιμὰ στὸ προσκέφαλό της. Ἐπειδὴς δὲν μποροῦσε νὰ τὸ φτάσῃ τῆς τὸ ἔδωκε ὁ παπᾶς. Ἀφοῦ ἔπιε ὀλίγο ξακολούθησε μὲ καθαρότερη φωνή:

— Ἡ θύρα τοῦ ἐκκλησιοῦ δὲν εἶχε κλειδαριά ἀνοίξαμε καὶ μπήκαμε μέσα. Σταθήκαμε μπρὸς στὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖνος ἔβγαλε ἀπὸ τὴ τζέπη του αὐτὸ τὸ δαχτυλίδι ποῦ σ᾽ ἔδωκα. Στάσου, μοῦ εἶπε· θὰ σοῦ δώκω καὶ τοῦτο τὸ δαχτυλίδι γιὰ δῶρο, γιὰ ἐνθύμησι, γιὰ ἀρραβῶνα. Ἔκαμε μ᾽ αὐτὸ ἕναν σταυρὸ ἀπάνω στὴν εἰκόνα, ὅπως κάνετε σεῖς οἱ παπάδες ἀπάνω στὸ Βαγγέλιο προτοῦ στεφανώσετε, καὶ μοῦ τὸ πέρασε στὸ δάχτυλο.

Ἐγὼ δὲν εἶχα δαχτυλίδι γιὰ νὰ κάμω τὸ ἴδιο καὶ γι᾽ αὐτὸ φάνηκα στενοχωρεμένη. Κεῖνος τὸ κατάλαβε καὶ

— Δὲν πειράζει, μοῦπε. Ἔλα σιμά μου τώρα νὰ ὁρκιστοῦμε, καὶ τὸ δαχτυλίδι μοῦ τὸ δίνεις κι' ἄλλη μέρα προτοῦ φύγω. Ἐγὼ σίμωσα. Κεῖνος μ' ἀγκάλιασε κι' ἐγὼ τὸ ἴδιο.

Ἐκεῖ ἀγκαλιαστὰ ὡρκιστήκαμε ὅσα προτήτερα σοῦπα. Κεῖνος ὡρκίστηκε καὶ κάτι τι παραπάνω· *Ὅτι θὰ γυρίσῃ γλήγορα!*

Σ' ἐκούρασα, παπᾶ μου, μὲ τὰ λόγια μου, μὰ μ' ἔρχεται καλά, γιατὶ ξαλαφραίνω ἀπὸ ἕνα βάρος· ἀπὸ τὸ μυστικὸ ποῦ τὸ κρατῶ πέντε χρόνια τώρα καὶ ποῦ νοιώθω τὴν ἀνάγκη νὰ τὸ ξεμυστηρευτῶ πλιὰ σήμερα.

— Λέγε, λέγε, κορίτσι μου, εἶπε ὁ παπᾶς μὲ παράπονο.

Κείνη ξακολούθησε·

— Νὰ μὴ πιὰ πολυλογῶ, σὲ μιὰ βδομάδα ὁ Κώστας ἔφυγε. Τί τράβηξα ὅταν ξεχωριστήκαμε, τί ἀγρυπνίες καὶ τί δάκρυα, δὲν μπορῶ νὰ στὰ περιγράψω. Χίλιες χιλιάδες φορὲς μετάνοιωσα καὶ καταριούμουν τὴν ὥρα ποῦ τὸν ἄφηκα νὰ φύγῃ. Ἂς ἔλειπαν καὶ τὰ πλούτια τῆς ξενητειᾶς καὶ τὰ καλά της...

Κεῖνο ποῦ λέει τὸ τραγοῦδι:

„Παρηγοριὰ ἔχει ὁ θάνατος κι' ἀλησμοσύν' ὁ Χάρος
κι' ὁ ζωντανὸς ὁ χωρισμὸς παρηγοριὰ δὲν ἔχει“,

εἶναι σωστότατο· ἀληθινώτατο.

Μῆνες, χρόνια ἀκέρηα ἤμουν ἀπαρηγόρητη. Πολλὲς στενοχώριες ἀφότου ἔφυγε ἐκεῖνος μ' ἔζωσαν ἀπὸ μικρή. Αὐτὲς οἱ στενοχώριες μ' ἔφαγαν, αὐτὰ τὰ παράπονα μ' ἐκατάντησαν σ' αὐτὴ τὴν κατάστασι...

Ἡ λύπη τοῦ ξεχωρισμοῦ μας, ἡ λύπη ποῦ δὲν μ' ἔστειλε κἄνα λόγο, ἡ λύπη ποῦ δὲν ἦρθε γλήγορα ὅπως εἶχε ὑποσκεθῇ καὶ ὁρκιστῇ, τὰ συχνοπυκνορωτήγματα τῆς μάνας μου γιατ' ἤμουν στενοχωρεμένη, οἱ προξενιὲς ποῦ μᾶς ἔρχουνταν κι' οἱ τρόποι ποῦ μεταχειρίζουμουν νὰ τσ' ἀποφύγω, τὰ μαλώματα γι' αὐτὸ μὲ τὴ μάνα μου καὶ μὲ τοὺς συγγενῆδές μου, τὰ καθημερινά μου κλαψίματα, τὸ θελη-

ματικό μου στὸ σπίτι κλείσιμο καὶ οἱ μικροαρρώστιες μοῦφεραν τὴ μεγάλη τὴν ἀρρώστια· τὴν καταστρεφτική...

Ἕνα κλάψιμο τὴν ἔπνιξε.

Δὲν λυπᾶμαι, ξακολούθησε, ποῦ ἀποθνήσκω τόσο νιὰ στὸ ἄνθι τῆς ἡλικίας μου, δὲν λυπᾶμαι τόσο γιὰ τὴ μάνα μου, γιὰ τοὺς συγγενῆδές μου, δὲν λυπᾶμαι π' ἀφίνω τὸν ψεύτικο τοῦτον κόσμο μὲ τὲς ὠμορφάδες του καὶ τὲς ἀσκημιές του, ὄχι! Αὐτὰ δὲν μοῦ κάνουν καὶ τόση ἐντύπωσι.

Ἕνα μονάχα μοῦ γιομίζει τὴν ψυχὴ παράπονο, γιὰ ἕναν μονάχα ἤθελα νὰ ζιοῦσα ἀκόμα. Ἀποθνήσκω μὲ παράπονο, γιατὶ ἀφότου ἔφυγε δὲν μοὔστειλε κανένα λόγο, καμμιὰ εἴδησι. Ἀποθνήσκω μὲ παράπονο, γιατὶ δὲν τὸν γλέπω τώρα στὴν τελευταία μου ὥρα. Ἤθελα νὰ ζιοῦσα τόσο μονάχα, ὅσο νὰ τὸν ἔγλεπα κι' ἀκόμα μιὰ φορὰ γυρισμένο ἀπὸ τὰ ξένα κι' ὕστερ' ἂς ἀπέθνησκα.

Τὸ ξέρω καλὰ ὅτι θὰ γυρίσῃ, γιατὶ δὲν εἶναι ἀπὸ κείνους ποῦ λησμονοῦν τοὺς ὅρκους τους, ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος; πάειπάει τώρα πλιὰ γιὰ μένα!..

Δάκρυα ἐγιόμισαν τὰ μάτια της κι' ἡ φωνή της πιάστηκε ἀπὸ τὸ παράπονο. Κι' ὁ παπᾶς ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ μεριὰ σιγόκλαιγε.

Ἡ Ἀγγέλω ξακολούθησε:

— Ἂν μ' ἐλησμόνησε ὡς τὰ τώρα ποιὸς ξέρει πῶς τοὔρθαν οἱ δουλῆές· ποιὸς ξέρει· μπορεῖ νὰ μοὔγραψε καὶ νὰ μὴ τὰ πῆρα τὰ γράμματά του. Ποιὸς ξέρει σὲ πειὰ μεριὰ βρίσκεται ποῦ δὲν θὰ εἶναι ταχυδρομεῖο... Ἐσεῖς, παπᾶ μου, πήρατε κἄνα γράμμα τώρα γλήγορα; Ἀπὸ τὸ σπίτι του πῆραν; Ποῦ εἶναι τος;

Ὁ παπᾶς ἔβγαλε τὸ μανδῆλί του τάχατες γιὰ νὰ σκουπίσῃ τὴ μύτη του κι' ἐσκούπισε κρυφὰ-κρυφὰ τὰ δάκρυά του. Ἡ Ἀγγέλω δὲν τὸ κατάλαβε.

Χίλιες φορὲς τοὔρθε τοῦ παπᾶ νὰ κόψῃ στὸ μέσο αὐτὴ τὴ λυπητερὴ διήγησι τῆς Ἀγγέλως καὶ νὰ τῆς πῇ ὅλη τὴν

ἀλήθεια, ποῦ κανένας ἄλλος, οὔτε κι᾽ αὐτὴ ἡ μάνα τοῦ Κώστα, ἤξερε, νὰ τῆς πῇ πῶς ὁ Κώστας της τὴν καρτεροῦσε ψηλὰ στὸν οὐρανὸ ἀπὸ ἕνα χρόνο γληγορώτερα, νὰ τῆς διηγηθῇ τὲς περιπλάνησές του, τοὺς κατατρεγμοὺς τῆς τύχης του, τὴν ἀρρώστια του ᾽ποῦ τράβηξε στὰς ᾽Ινδίας ποὖχε πάγει, τὰ κακὰ ποῦ τράβηξε στὴν Κίνα καὶ τὸν σκληρὸ θάνατο ποὖβρε ἐπὶ τέλους στὴ θάλασσα, ὅταν γύριζε στὴν Πατρίδα. Τ᾽ ἔρχουνταν φορὲς-φορὲς νὰ τῆς διαβάσῃ τὸ μαῦρο γράμμα ἑνὸς δικοῦ του, ᾽ποῦ τοὔφερνε τὴ φοβερὴ αὐτὴ εἴδησι μ᾽ ὅλες της τὲς λεπτομέρειες, τὸ μαῦρο τὸ γράμμα ᾽ποῦ κείνη τὴν ἑβδομάδα εἶχε λάβει καὶ δὲν τῶχε δείξει σὲ κανένα ἀκόμα, τὸ γράμμα, ᾽ποῦ τόσο τοὔχε σπαράξει τὴν ψυχή.

Τ᾽ ἔρχουνταν νὰ τῆς τὰ πῇ ὅλα μὲ τὸ νὶ καὶ μὲ τὸ σῖγμα, τίποτα νὰ μ᾽ ἀφήκῃ . . . ᾽Αλλὰ γιατὶ νὰ τὴν φαρμακώσῃ τὴν τελευταία της ὥρα; Γιατὶ νὰ τὴν σκοτώσῃ μὲ τὸ παράπονο, καὶ νὰ μὴν τὴν ἀφήκῃ νὰ πεθάνῃ ἥσυχη ; γιατὶ ἐπὶ τέλους νὰ μὴ τῆς πῇ κ᾽ ἕνα ἀθῷο ψέμμα καὶ νὰ τῆς δώκῃ τὴ γαλήνη, τὴν ἡρεμία ἐκείνη ἀπὸ τὴν ὁποία εἶχε ἀνάγκη ἡ ψυχὴ ᾽στὸ βγάλσιμό της ; Γι᾽ αὐτό:

— Προχτὲς πήραμε, κορίτσι μου, εἶπε. Εἴχαμε κ᾽ ἐμεῖς 1 1/2 χρόνο ᾽ποῦ δὲν εἴχαμε πάρει . . .

— Τί σᾶς γράφει, τί σᾶς γράφει ; ρώτησε ἡ ᾽Αγγέλω, μ᾽ ἀνυπομονησιά.

— Νά! ὅτι βρίσκεται τώρα στὲς ᾽Ινδίες· ἕναν τόπο πολὺ μακρυνὸ 25—30 μέρες μακρυὰ ᾽πὸ δῶ, ὅτι πρῶτα ἦταν στὴν Κίνα, ὅτι δουλεύει καλὰ καὶ ὅτι τὴν ἄλλη τὴν ἄνοιξι—πρῶτα ὁ Θεὸς—θἄναι χωρὶς ἄλλο ἐδῶ.

Τὸ πρόσωπο τῆς ἄρρωστης πῆρε μιὰ ἀνέκφραστη ζωηρότητα καὶ χαρά.

— Καὶ δὲν μοῦ τῶλεγες, εὐλογημένε μου, τόση ὥρα, φώναξε. Εἶδες ; Δὲν σοῦ τῶλεγα ἐγὼ αὐτὸς δὲν λησμονάει, δὲν εἶναι ἀπὸ κεινουνούς ; Τὴν ἄλλη ἄνοιξι ἔ ;; . . .

Ἔκαμε κἄποιο κίνημα χαρᾶς· ἕνα βήξιμο ὅμως, ποῦ τῆς ἦρθε κείνη τὴ στιγμὴ, τῆς ἔφερε στὴν ἐνθύμησι τὴν ἀρρώστια της καὶ τὴν ὀλιγόωρη ζωή της καὶ γι᾽ αὐτὸ κατσούφιασε, ἀνεστέναξε βαθειὰ καὶ ρώτησε :

— Καὶ γιὰ μένα δὲν γράφει τίποτα, παπᾶ μου ; ... ᾽Αλλὰ τί θέλω ἐγὼ νὰ γράψῃ ;

— Πῶς! εἶπε ὁ παπᾶς, ἔγραφε στὸ γράμμα μου καὶ μ᾽ ἐρωτοῦσε ἔτσι ἀπ᾽ ὄξω ἀπ᾽ ὄξω, μὲ τρόπο δηλ. γιὰ σένα· μὰ ᾽γὼ ποῦ νὰ καταλάβω ! Κ᾽ εἶχα καὶ δίκηο, γιατὶ δὲν ἤξερα τίποτα τί ἔτρεχε.

— ᾽Αλήθεια λές, παπᾶ μου, εἶπε ἐκείνη κι᾽ ἀνασηκώθηκε λίγο ἀπὸ τὸ στρῶμά της.

— Ἄμ τί ψέμματα θὰ σοῦ πῶ ἐγώ, παπᾶς ἄνθρωπος ἀπάντησ᾽ ὁ παπᾶς.

᾽Εκεῖνο τὸ *παπᾶς ἄνθρωπος* προφέρθηκε μὲ κἄποιον τόνο π᾽ ἔκαμε τὴν ᾽Αγγέλω νὰ τὸ πιστέψῃ.

— Καὶ τί ἔγραφε ; εἶπε ἡ ᾽Αγγέλω. Πές μου· διάβασέ μου τὸ γράμμα του . . . μὰ τί ἔχεις ; γλέπω κλαῖς ;

— Τίποτα κορίτσι μου εἶπε ὁ παπᾶς. Μ᾽ ἔπιακε τὸ παράπονο ἀπ᾽ ὅσα μοῦ διηγήθηκες . . . τὸ γράμμα του δὲν τῶχω μαζύ μου· τῶχ᾽ ἡ μάνα του. Θυμᾶμαι ὅμως ἀπ᾽ ὄξω ὅσα ἔγραφε .... Νά ! μ᾽ ἐπαρακαλοῦσε νὰ τοῦ γράφω «τὰ νεώτερα τῆς πατρίδας » . . .

— Καὶ τί μ᾽ αὐτό ; διέκοψε μὲ ἀνυπομονησία ἡ ᾽Αγγέλω.

— Περίμενε· πῶς τί ; εἶπε ὁ παπᾶς. Τὰ νεώτερα . . . δηλ. τὸ ποιὸς γεννήθηκε, ποιὸς παντρεύτηκε, ποιὸς ἀρραβωνίστηκε καὶ ἐπειδὴ εἶχε ἔρθει ὁ λόγος γιὰ τὴν ἀρραβῶνα, ρωτοῦσε τἄχα μὲ ἀδιαφορία καὶ γιὰ σένα. « Γράψε μου, μ᾽ ἔγραφε, θεῖε, ἡ ᾽Αγγέλω τοῦ Ζαφείρη ἀρρωβωνιάστηκε πουθενά ; » . . .

— Κ᾽ ἔτσι ἔ ; παπᾶ μου, ρωτοῦσε καὶ γιὰ μένα ! νὰ ζή-

σῃς, νὰ ζήσῃς ᾽ποῦ μοῦφερες μιὰ καλὴ εἴδησι, ποῦ μ᾽ ἀλάφρυνες ἀπὸ ἕνα βάρος. Τώρα ἀποθνήσκω μ᾽ εὐχαρίστησι.

Δάκρυα ἐγιόμισαν τὰ μάτια της.

— Καὶ σύ, ὅταν θὰ τοῦ γράψῃς, τί θὰ τοῦ γράψῃς; Ὅτι ἀρραβωνιάστηκα ᾽πὸ χρόνια μὲ τὸ Χάρο καὶ ὅτι τώρα τελευταία παντρεύτηκα μ᾽ αὐτόν; Ὄχι! νὰ μὴ τοῦ γράψῃς ὅτι πέθανα, ἀλλ᾽ ὅτι ζιῶ, ὅτι δὲν εἶμαι πουθενὰ ἀρραβωνιασμένη, γιὰ νὰ μὴ πικραθῇ καὶ πάθῃ τίποτα, ἀλλὰ νἄρθῃ πάλε στὴ μάνα του, τὴν πατρίδα του...

Ὁ παπᾶς ἔκλαιγε.

— Ἂν θὰ μὲ γυρέψῃ, ὅταν ἐρθῇ... τί ἂν λέγω; Θὰ μὲ γυρέψῃ· νὰ τοῦ πῇς ὅτι ταξείδεψα κ᾽ ἐγὼ γιὰ τὸ μέγα καὶ τ᾽ ἀγύριστο ταξεῖδι... Νὰ τοῦ πῇς ὅτι ἔφυγα μὲ τὸ ὄνομά του στὸ στόμα μου, μὲ τὴν ἐνθύμησί του.

Νὰ τοῦ δώκῃς τὸ δαχτυλίδι, ποῦ σ᾽ ἔδωκα καὶ νὰ τοῦ πῇς νὰ τὸ δώκῃ σ᾽ ἄλλη... νὰ κάμῃ ἄλλη εὐτυχισμένη...

Νὰ τοῦ πῇς ὅτι μιὰ χάρι μονάχα τοῦ ζητῶ... Ἄ!... ὄχι!... καμμιά... Λησμόνησα. Λησμόνησα ὅτι ξεχνιοῦνται γλήγορα οἱ πεθαμμένοι!!!...

Σ᾽ αὐτὸ ἀπάνω ἀπὸ τὴν κούρασι καὶ τὸ παράπονο, τὴν ἔπιακε λιγοψυχιά. Μάζεψε ὅλες της τὶς δυνάμες καὶ

— Θὰ μοῦ κάμῃς αὐτὴ τὴ χάρι, εἶπε στὸν παπᾶ.

— Ναί, κορίτσι μου, ἀπάντησε ἐκεῖνος μὲ μεγάλη συγκίνησι.

— Τώρα... μετάλαβέ με, εἶπε, γιατί... ἀποθνήσκω καὶ τὸ πρόσωπό της εἶχε πάρει μιὰ ἀλλοιώτικη γαλήνη.

Σὲ δυὸ λεφτὰ τῆς ὥρας ἡ Ἁγία Κοινωνία ἦταν τελειωμένη καὶ μαζὺ μ᾽ αὐτὴ κ᾽ ἡ ὠμμορφονῆά. Ὁ παπᾶς πέρασε τὸ δαχτυλίδι ᾽στὸ δάχτυλο τῆς πεθαμμένης, ἔρριξε μιὰ τελευταία ματιὰ ᾽σ αὐτὴ καὶ ᾽βγῆκε ἀπ᾽ ἐκεῖ. Βγαίνοντας ἀκούστηκε νὰ λέῃ, σκουπίζοντας τὰ δάκρυά του:

Ἐ! τί κόσμος, τί ψεύτικος κόσμος!!

15/3/910 ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΑΘΑΝ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

Ο ΦΙΛΑΡΓΥΡΟΣ

᾽Εκκλησία καὶ Σχολὴ
καὶ Μοναστηριοῦ κελλὶ
καὶ καλόγηρος τοῦ Ἄθω
τί ᾽ναι, δὲν ρωτῶ νὰ μάθω.
Τῆς θρησκείας ἱερότης,
Πρωτοσύγκελλος, δεσπότης,
διάκος εἶναι καὶ παπᾶς
ὁ παρᾶς, ἂν ἀγαπᾷς.

Ἄσματα τοῦ Κουκουζέλη
γιὰ ν᾽ ἀκούσῃ ὅποιος θέλει
κι᾽ ἀρεστὰ ἐκ περισσοῦ
εἶν᾽ ὁ ἦχος τοῦ χρυσοῦ.

᾽Αφροδίτης καὶ Ναρκίσσου,
κ᾽ εὐμορφιὰ τοῦ Παραδείσου
καὶ Πατρίς μου ἱερά!!!
Σ᾽ εἶσ᾽ ἀθάνατε παρᾶ

Κακῇ Μοῖρα Σοῦ ἀπόντος
καὶ σοφία Σολομῶντος
εἶναι ὄντως ὀχληρά
παντοδύναμε παρᾶ.

Καὶ Σαμψὼν ἰσχὺς καὶ ρώμη,
καὶ Μαρία, καὶ Σαλώμη,
καὶ Χριστός μου!! ὦ χαρά!!
Σὺ δαιμόνιε παρᾶ.

Καὶ τὸ ὄμμα τοῦ λυγκέως
καὶ τ᾽ ὠκύπουν τ᾽ Ἀχιλλέως
καὶ ἡ δόξα κ᾽ ἡ χαρὰ
Σὺ καὶ μόνον, ὦ παρᾶ.

Παπαδόπουλος.

Δι᾽ αὐτὸ λοιπὸν κ᾽ ἐκεῖνο
ναργιλὲ ποτὲ δὲν πίνω
κι᾽ οὔτε μπίρα ἢ ρακὴ
ὅπως πίνουν μερικοί.

Ἀκριβῶς γι᾽ αὐτὸν τὸν λόγο
μιὰ ξερὴ γαλέτα τρώγω
κι᾽ ἓν αὐγὸ καὶ μιὰ ἐλιὰ
τὴν μεγάλη Πασχαλιά.

Καὶ ἀλλάζω μιὰ τὸ μῆνα
καὶ μ᾽ εὐχαριστεῖ ἡ πεῖνα
κ᾽ ἡ γυμνότης π᾽ ἀπαντᾶς
— Σὺ παρᾶ μου ᾽σὰν βροντᾶς.—

Δι᾽ αὐτὸ λοιπὸν κ᾽ ἐκεῖνο
σ᾽ Ἐκκλησία δὲν σὲ δίνω
κι᾽ ὅσοι λὲν ὑπὲρ Σχολῶν
κατὰ φάλαγγας Ἑλών.

Ψάλλω σου Ὁμήρου ἔπη,
νὰ μὴ πᾶς σὲ ξένη τσέπη,
κάτσε ᾽δῶ στὰ σκοτεινά,
πάτερ γέρο-Μαμμωνᾶ.

Φῶς ἡλίου σὲ καλό σου
νὰ μὴ δῇ τὸ πρόσωπό σου
κι᾽ οὔτε λάμψη ἀστραπῆς
μέσ᾽ ᾽ς τὰ σκότη νὰ σαπῇς.

Λύχνος κι᾽ οὔτε καντηλέρι
νὰ σὲ βλέπῃ δὲν συμφέρει
κάλλια μέσ᾽ ᾽ς τὰ σκοτεινὰ
νὰ σοῦ ψάλλω τ᾽ Ὡσαννά.

Γιὰ ν᾽ αὐξάνῃς, νὰ πληθύνῃς
κι᾽ ἄμμος τοῦ Σουδὰν νὰ γείνῃς
διὰ νὰ Σὲ ψηλαφῶ
κ᾽ ἐκ τῆς πείνης ἂς ψοφῶ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
(Ἐκ Δελβινακίου)

ΕΚ ΤΩΝ ΠΕΡΑ ΤΟΥ ΑΩΙΟΥ

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΖΕΡΜΑΣ

Εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Βοΐου ὄρους κεῖται ἡ κώμη Ζέρμα, κατοικουμένη ὑπὸ Χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ, ὑπαγομένου ἐκκλησιαστικῶς καὶ πολιτικῶς εἰς Κόνιτσαν. Πρὸς Δ. τῆς κώμης ταύτης καὶ εἰς ἀπόστασιν 20 λεπτῶν τῆς ὥρας ἀπ᾽ αὐτῆς ἐπὶ λόφου γραφικωτάτου καὶ δεσπόζοντος τῶν πέριξ, ἵδρυται ἡ Κοινοβία Μονὴ Ζέρμας τιμωμένη ἐπ᾽ ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἡ Μονὴ αὕτη κτισθεῖσα πρὸ τῶν Σταυροφοριῶν ὑπέστη κατὰ τὴν Βαν Σταυροφορίαν ἐπὶ Μανουὴλ Κομνηνοῦ ἐπιδρομάς, συνεπείᾳ τῶν ὁποίων κατεστράφη καὶ ἠρημώθη. Γνωρίζομεν ὅμως ὅτι ἀνηγέρθη τὸ δεύτερον κατὰ τὸ ἔτος 1164 δηλ. μετὰ τὴν δευτέραν Σταυροφορίαν, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἐν τῷ κυρίως ναῷ ἐπιγραφή, ἥτις ἔχει ὡς ἑξῆς :

«Ἀνηγέρθη καὶ ἐθεμελιώθη ἐκ βάθρων καὶ ἀνιστορήθη οὗτος ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος ναὸς τῆς Πανυπερευλογημένης ἐνδόξου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας διὰ συνδρομῆς κόπου καὶ ἐξόδων τοῦ τιμιωτάτου καὶ εὐγενεστάτου ἀρχόντου καὶ κτήτορος κ. Ἰωάννου Νικολάου ἐκ Λινοτοπίου, Ἀρχιερατεύοντος τοῦ Θεοφιλεστάτου κ.κ. Παχωμίου ἐν ἔτει ἀρξδ΄. Ἱστορήθη δὲ διὰ χειρὸς τοῦ ταπεινοῦ ἱστοριογράφου Νικολάου καὶ Γεωργίου ἀδελφῶν τοῦ κτίτορος καὶ ἐτελειώθη ἐν μηνὶ 7/βρίῳ».

Καθὼς λοιπὸν φαίνεται ἐκ τῶν ἄνω καὶ ὡς βεβαιοῦται ἐκ χειρογράφων εὑρισκομένων ἐν τῇ Μονῇ Ζέρμας, τὸ Λινοτόπιον κείμενον ὄπισθεν τοῦ Δεντσίκου, ὑπῆρχεν ὡς μαρτυροῦσι τὰ λείψανα τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκιῶν, κωμόπολις ἀνθηρὰ καὶ ἕδρα Ἐπισκόπου καταργηθεῖσα πρὸ τῆς καταστροφῆς καὶ ἐρημώσεως τῆς κωμοπόλεως. Εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας ἀπὸ τοῦ Λινοτοπίου ὑπῆρχεν ἀρχαιοτάτη Μονὴ τοῦ Ἁγίου Ζαχαρίου, ἥτις συληθεῖσα ἔχει μεταβληθῇ νῦν εἰς χωρίον κατοικούμενον ὑπὸ Ὀθωμανῶν καὶ ὀνομαζόμενον Ζαχάρι, ὡς ἐκ τῆς διαρπαγείσης μονῆς τοῦ Ἁγίου Ζαχαρίου. Δυστυχῶς ἐκ τῶν ἀρχαίων εἰκόνων τῆς λεηλατηθείσης ταύτης μονῆς δύο μόνον σῴζονται μετὰ πολλῆς εὐλαβείας ἐν

τῇ Μονῇ Ζέρμας διαφυγοῦσσι, τίς οἶδέ πως, τὴν βέβηλον χεῖρα τῶν ἀτάκτων τῆς **Κολιώνιας** στιφῶν. Ὅ εὐρὼς καὶ οἱ παρασιτικοὶ λειχῆνες μετὰ τῆς συμμαχίας τῶν αἰώνων καὶ τῆς μισαλλοδοξίας τῶν διαφόρων φυλῶν, ὑπῆρξαν οἱ δεινοὶ ἐχθροὶ τῶν εἰκόνων τούτων, τὰς ὁποίας ἐν τῇ ἐρημίᾳ ἐκείνῃ ἐζωγράφησεν ἡ Βυζαντινὴ εὐσέβεια. Μὲ ἀποσυντεθειμένους τοὺς χρωματισμούς, μὲ ἀδιόρατα σχεδὸν τὰ σχήματα, μὲ τὰ πρόσωπα καλυπτόμενα, ὑπὸ τοῦ πέπλου τοῦ καπνοῦ, ὅστις ἐπεκάθησεν ἐπ' αὐτῶν τόσους αἰῶνας, αἱ μορφαὶ τῶν Ἁγίων παρίστανται ποῦ μὲν ὡς φάσματα, ποῦ δ' ὡς ἐνδάλματα ἀπηνθρακωμένων πτωμάτων.

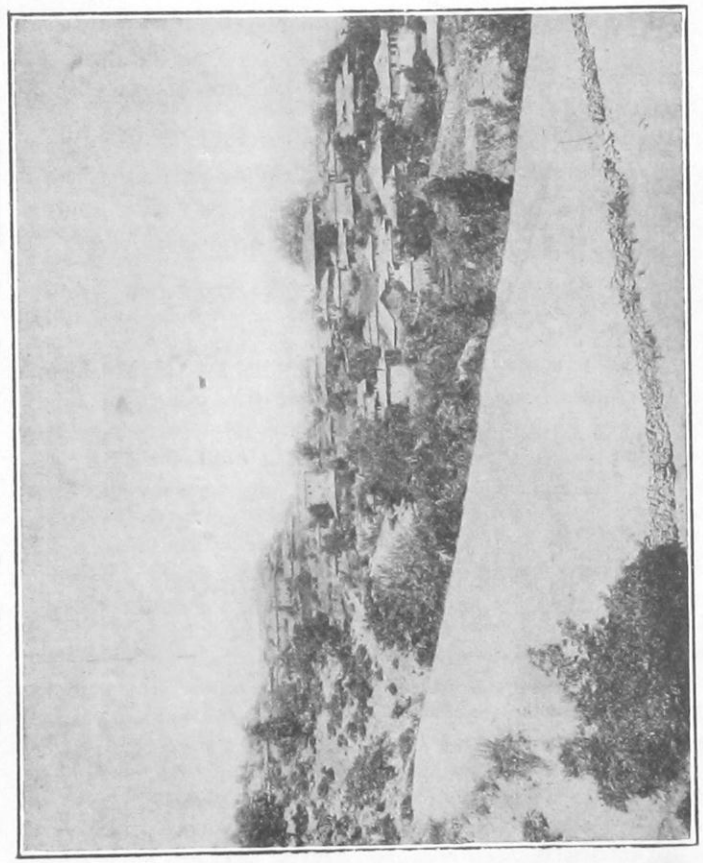
Ἀλλὰ καὶ τῆς Ζέρμας ἡ Μονὴ λεηλατηθεῖσα περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΓου αἰῶνος ἀνεκαινίσθη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΔου ὑπὸ τοῦ Ἱερομονάχου Παρθενίου ἐκ Πυρσόγιαννης, ὡς μαρτυρεῖται ἐκ τῆς ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ Ναοῦ ἐπιγραφῆς. Τρίτη δ' ἐπιγραφὴ ἐπὶ λελαξευμένης πλακός, δεικνύει ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1800 ἐπεσκευάσθη αὕτη ὑπὸ τῶν Ρίζου ἱερέως καὶ Γεωργ. Παπαγιάννη ἐκ Βουρμπιάνης καὶ τοῦ Κωνσταντίνου Σούρλα ἐκ Πυρσογιάννης.

Νῦν ἡ ἱστορικὴ αὕτη Μονὴ εὑρίσκεται ἐν ἑτοιμορρόπῳ καταστάσει, τὸ μὲν ἐξ ἐπιδρομῶν, τὸ δὲ καὶ ἐξ ἀδιαφορίας τῶν κατοίκων. Ἤδη ὁ διαπρεπὴς ἱεράρχης Βελλᾶς καὶ Κονίτσης κ.κ. Σπυρίδων Βλάχος, ἐπιθυμῶν, ὅπως ἀποκτήσῃ αὕτη ἐκ νέου τὴν ἀπολεσθεῖσαν αἴγλην καὶ τὸ φυγαδευθὲν μεγαλεῖον, προσεκαλέσατο ἐξ Ἁγίου Ὄρους ὡς Ἡγούμενον τῆς Μονῆς τὸν Πανοσιώτατον Ἀρχιμανδρίτην κ. Διονύσιον Παπαδᾶτον, εἰς τὴν ἐνδελεχῆ μέριμναν τοῦ ὁποίου πεποιθότες, ἐλπίζομεν ὅτι ἡ Κοινοβία Μονὴ Ζέρμας θέλει ἐπανακτήσῃ τὸ παλαιὸν αὐτῆς κλέος, καθισταμένη οὕτω περικλεὴς θρησκευτικὸς φάρος εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, τὰ εὑρισκόμενα εἰς τὸ μεταίχμιον Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας.

Βήσσανη, 1910.

ΧΑΡΑΛ. Ν. ΡΕΜΠΕΛΗΣ

(Πρωτοβάθμιος τοῦ Διδασκαλείου Ἀθηνῶν).

ΜΑΝΑΣΗ (ΖΑΓΟΡΙΟΝ)
(Φωτογρ. Γ. Χ. Δημητριάδης)

ΤΟ ΚΑΛΥΒΙ ΜΟΥ

Κάτω ἀπ' τὸν ἥσκιο μιᾶς ἐτιᾶς ἁπλόνετε μὲ χάρη
τὸ φτωχικὸ καλύβι μου τ' ἀπέριττο κι' ἁπλὸ
μὲ τὰ παραθυράκια του, π' ἀφήνουν τὸ φεγγάρι
νὰ ρίχνῃ μές στὸ πάτωμα τὸ φῶς του τὸ χλωμό.

Δὲν εἶν' παλάτι ἀρχοντικὸ μὲ φανταχτὰ στολίδια·
τὴν σκέπη του ἔχ' ἀπ' ἄχυρο, τὴν στέγη χαμηλὴ
καὶ Κόσμο του τὰ πρόβατα, τὰ ὀρνίθια καὶ τὰ γίδια,
τὸν πρασινόφυλλο κισσὸ καὶ τὸ πιστὸ σκυλί . . .

Ἡ λύπη δὲν ἐκάθισε ποτὲ στὸ φτωχικό μου
μονάχα ἐκεῖ τὸν θρόνο της στημένο ἔχ' ἡ χαρά . . .
Καλύβι μου, πόσο ἤθελα αὐτοῦ ὡς τὸν θάνατό μου
νἄμενα ξένος στὸν καημό, ξένος στὴν συμφορά . . .

Ἐσκῆ Σεχήρ, 1910.

ΤΑΣΟΣ ΒΙΔΟΥΡΗΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

* Ἄλογο μὴ διαλέγῃς τὴν ἄνοιξι.
* Δόσιμο χεριοῦ, σώσιμο ψυχῆς.
* Κάθ' ἐμπόδιο γιὰ καλό.
* Ἀνύπαντρος προξενητὴς γιὰ λόγου του γυρεύει.
* Τὰ λόγια του εἶναι στέρεα, σὰν τοῦ Μαρτιοῦ τὸ χιόνι.
* Τὰ κακὰ συναγμένα, σὲ κακὲς ἀποθῆκες.
* Ἡ πρώτη μου γυναῖκα, ἡ δεύτερη κυρὰ
Κι' ἡ τρίτη σὰν εἰκόνα, ποῦ στέκεται ψηλά.
* Δὸς κι' ἐμὲ καὶ τοῦ παιδιοῦ μου κ' εἶν' ὁ ἄντρας μου στὴν πόρτα.

(Ἀρχ. Πτωχοῦ πήρα οὐ πίμπλαται.)

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΦΥΣΙΝ

Η ΚΥΡΙΑΚΗ

[Ἐντυπώσεις καὶ ἀναμνήσεις Ἠπειρώτου]

Δὲν κατέστη εἰσέτι παρ' ὑμῖν τόσον ἐπίπονος, οὔτε τόσον τεχνητὸς καὶ ἐξαντλητικὸς ὁ βίος, ὅσον εἰς τὰ μεγάλα καὶ πολυάνθρωπα κέντρα. Εὐτυχῶς ἢ δυστυχῶς ἡ εὔανδρος καὶ ὀρεινὴ πατρίς μας ἀποτελεῖται ἐκ χωρίων καὶ μικροπόλεων, καὶ συνεπῶς πολλοὺς ἀπέχομεν παρασάγγας, ἀπὸ τοῦ τρόπου τοῦ ζῆν, ἀπὸ τῶν βιωτικῶν συνθηκῶν καὶ ἀναγκῶν, ἃς ἐδημιούργησεν ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς καὶ ὁ κοινωνικὸς βίος, εἰς τὰς σημερινὰς μεγαλουπόλεις. Ἡ διαφορὰ τοῦ βίου εἶναι καταφανὴς εὐθὺς ἐκ πρώτης ἀρχῆς. Παρ' ἡμῖν, φέρ' εἰπεῖν, οὐδεὶς δύναται νὰ παραπονῆται, ἂν μή τι ἄλλο, τοὐλάχιστον διὰ στέρησιν τῶν ἀφειδῶς καὶ δωρεὰν ὑπὸ τῆς φύσεως παρεχομένων, τοῦ φωτὸς ἐπὶ παραδείγματος, ἢ τοῦ ἀέρος. Διότι ὑπάρχουσι τὴν σήμερον μέρη πεπολιτισμένα, ἐν οἷς τὸ φῶς καὶ ὁ ἀὴρ δὲν εἶναι κτήματα κοινά, ὧν δύναταί τις ν' ἀπολαύσῃ δωρεὰν καὶ κατὰ βούλησιν.

Ἀγοράζονται καὶ ταῦτα ἀντὶ χρημάτων ὅπως καὶ ὅλα τὰ ἄλλα χρειώδη τῆς ζωῆς, τὰ τρόφιμα δηλονότι τὰ ἐνδύματα, τὰ ἀντικείμενα πολυτελείας, τὰ φάρμακα. Ὅπως ἀγοράζεται τὸ ὕδωρ. Ἡ νομοθεσία τῶν πεπολιτισμένων ἐκείνων χωρῶν φορολογεῖ καὶ τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα. Ὁ κατοικῶν εἰς οἱανδήποτε ἐκ τῶν συγχρόνων μεγαλουπόλεων, ἵνα δυνηθῇ ν' ἀπολαύσῃ τῶν δώρων τῆς ἐξοχῆς, πρέπει νὰ διαθέσῃ πρὸς τοῦτο ἡμίσειαν ἢ καὶ ὁλόκληρον ἡμέραν, πρᾶγμα οὔτε τόσον εὔκολον οὔτε τόσον ἁπλοῦν. Ἐκεῖ οὐχὶ αἱ ὧραι τῆς ἐργασίας, ἀλλὰ τῆς ἀναπαύσεως εἶναι μεμετρημέναι. Διὰ τοῦτο ἡ ἡμέρα τῆς Κυριακῆς, ἐὰν παρ' ἡμῖν περιβάλλεται ἀγνόν τι καὶ ἀπέριττον θέλγητρον, ἁγίαν τινα καὶ μυροβόλον χαράν, ἐὰν σημαίνῃ ἀνάπαυσιν ἀπὸ τῆς συνήθους ἐργασίας, ἐκεῖ ἀποτελεῖ ὅασιν περιζήτητον, ἣν οὐ μόνον οἱ ἐργατικοί, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ὅπως δήποτε κοπιῶντες κατὰ τὰς ὅλλας ἡμέρας γνωρίζουσιν, αἰσθάνονται καὶ μετὰ πόθου ἀναμένουσιν. Καθιερώθη αὕτη κυρίως μὲν ὑπὸ τῆς θρησκείας, κατόπιν ὑπὸ τῆς συνηθείας καὶ

μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, ἀνάγκης τόσον ὑποχρεωτικῆς, ὥστε ἡ τήρησις αὐτῆς ἐπιβάλλεται ἐνίοτε διὰ νόμου.

Εἰς πολλὰ μέρη ὁ παραβάτης τῆς Κυριακῆς ἀργίας ὑπόκειται εἰς ποινικὰς ῥήτρας. Εἶνε οὐσιώδης κανὼν τῆς ὑγιεινῆς ἡ ἀνάπαυσις μιᾶς ἡμέρας, ἀπὸ τῶν μόχθων μιᾶς ἑβδομάδος. Ἓξ ἡμέραι ἐργασίας καὶ μία ἀναπαύσεως. Πόσον ἀρχαία εἶναι ἡ χρονικὴ αὕτη διαίρεσις εἰς ἑπτὰ ἡμέρας; Ἴσως ἕλκει τὴν καταγωγὴν αὐτῆς ἀπὸ κτίσεως κόσμου, τοῦ Θεοῦ δημιουργήσαντος τὸν κόσμον εἰς ἓξ ἡμέρας καὶ ἀναπαυθέντος τὴν ἑβδόμην. Ἡ Κυριακὴ ἐν τούτοις εἶνε ἡμέρα προσφιλὴς εἰς ὅλους τοὺς τόπους καὶ εἰς ὅλους ἀνεξαρτήτως τοὺς ἀνθρώπους. Διὰ πᾶσαν ἡλικίαν, διὰ πᾶσαν κοινωνικὴν θέσιν, δι' ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα εἶνε φαιδρὰ καὶ χαρμόσυνος ἡ Κυριακή.

Ἀρχίζει μὲ τὴν θείαν λατρείαν. Ὄρθρου βαθέως μὲ τὸ σβύσιμον τῶν τελευταίων ἀκτίνων τῶν βραδυνάντων ἀστέρων, ἐξαγγέλεται αὕτη ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ τροὺλλου τῶν κωδωνοστασίων. Ὁποίαν κατάνυξιν, ὁποίαν χαρὰν διαχέουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ, ὁπόσας ἀναμνήσεις διεγείρουσιν οἱ γλυκεῖς ἐκεῖνοι ἦχοι, οἱ εἰς ὅλους τοὺς τόνους καὶ εἰς ὅλους τοὺς ρυθμοὺς ἀκουόμενοι. Κυριακὴ σημαίνει κατάπαυσιν τῶν μόχθων, λήθην τῶν δεινῶν, ἀνάνηψιν σώματος καὶ πνεύματος. Συνεπάγεται παιδιάς, ἐκδρομὰς ἐν τῇ ἐξοχῇ, μερίδας καθαροῦ ἀέρος, ἀρώματα ἀγρῶν, ἀφθονίαν τροφῆς, καθαριότητα ἐνδυμάτων, ᾄσματα παιδίων, ἀνταλλαγὴν ἐπισκέψεων, διαμονὴν ἐν ὑπαίθρῳ, ἀκρόασιν μουσικῆς, συγκέντρωσιν ἐν τῇ πλατείᾳ· ἀσχολίαν ἐν γένει ἄλλην παρὰ τὴν κοινὴν καὶ τετριμμένην. Ἔχει ἐνίοτε διάρκειαν πλέον τῆς μιᾶς ἡμέρας.

Ἡ Κυριακὴ ἄρχεται διὰ μερικοὺς ἀπὸ τῆς ἑσπέρας τοῦ Σαββάτου. Τότε θὰ λάβῃ ὁ ἐργάτης τὴν ἀμοιβὴν τῶν ἓξ ἐργασίμων ἡμερῶν. Ἀπὸ τότε κλείουσι διὰ τὸν μαθητὴν τοῦ σχολείου αἱ θύραι. Ὦ! τίς ἐξ ἡμῶν δὲν ἔχει τὰς μελαγχολικὰς τοῦ σχολικοῦ θρανίου ἀναμνήσεις. Καὶ τίς λησμονεῖ ὅτι καὶ δύο μόνον ἂν ὑπῆρξαν αἱ εὐχάριστοι τοῦ μαθητικοῦ βίου στιγμαί, ἡ μία ἀναντιρρήτως εἶνε ἡ ἐκ τῆς προσεγγίσεως τῆς Κυριακῆς προερχομένη.

II

Εἶναι Κυριακή. Ὁ ἥλιος ἀνέτειλε πρὸ πολλοῦ, ἀλλ' ἡ ἀπέραντος πόλις σιγᾷ εἰσέτι. Ἤρεμοι τείνονται πρὸς τὸν οὐρανὸν αἱ ὑψηλαί, αἱ ὡραῖαι, αἱ μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομαί, μὲ τοὺς ποικίλους ρυθμούς των· ὅλαι πλημμελῶς ἀεριζόμεναι καὶ ὡς συνεσφιγμέναι. Ἔργα

τέχνης καὶ κερδοσκοπίας. Ἐλλείπει ὁ συνήθης, ὁ ἀπαραίτητος, ὁ καθημερινὸς θόρυβος τῶν μεγάλων ἀρτηριῶν, ὡς ὀνομάζουσι τοὺς κεντρικοὺς δρόμους, ὁ θόρυβος ὁ ἐκκωφαντικός, ὁ προξενῶν τὸν ἴλιγγον, ὁ ἐκσημαίνων τῆς πόλεως τὴν ζωὴν καὶ τὴν κίνησιν.

Οὔτε κτύπος σφύρας ἐργάτου, οὔτε φωνὴ πλανοδίου μικροπωλητοῦ. Ἡ πόλις νυσταλέα εἰσέτι, ἀνοίγει νωχελῶς καὶ βραδέως τὰ κουρασμένα βλέφαρά της, ὡς ἂν ἐπεκάθησεν αὐτῶν, ὅλος ὁ κάματος τῶν ἓξ ἡμερῶν. Καὶ εἶναι ἄλλως τε τόσον ἡδεῖα ἡ πρωϊνὴ ρέμβη!

Τὰ κεκλεισμένα καταστήματα καθιστῶσιν εὐρυτέρας καὶ λειοτέρας τὰς ὁδούς. Δὲν ὑπάρχουσι τὰ χαίνοντα στόματα τῶν ἐργαστηρίων. Μόναι αἱ ἐπ' αὐτῶν ἐπιγραφαὶ καὶ τὰ ἐμβλήματα σημειοῦσι τὴν θέσιν των. Αἱ ὁδοὶ εἶναι καθαρώταται· ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων οὔτε τὸ ἐλάχιστον. Στάζουσιν εἰσέτι τὰ ὑπὸ τῆς ἀντλίας καταβρεχθέντα δένδρα. Ἐλλείπει ὁ κρότος τῶν ἐργασίμων ἡμερῶν, ὁ ἀρχόμενος τὴν πρωΐαν καὶ καταπαύων τὸ μεσονύκτιον. Ἐλλείπει, ἀλλὰ προσωρινῶς. Ἀργὰ μετὰ τὴν δευτέραν λειτουργίαν, μὲ τοὺς τελευταίους ἤχους τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ χοροῦ, ὅτε τὸ ποικίλον πλῆθος θὰ ἐκχυθῇ ἐκ τῶν ναῶν, θὰ τεθῶσι καὶ πάλιν εἰς κίνησιν ὅλα τὰ μεταφορικὰ μέσα τὰ πολυτελῆ ὀχήματα, τὰ δίτροχα, τὰ τετράτροχα, τὰ βοΐζοντα αὐτοκίνητα μὲ τὴν ὄπισθεν αὐτῶν διαχυνομένην ὀσμὴν τῆς καιομένης βενζίνης, τὰ ποδήλατα, οἱ κατάμεστοι ὡς βότρεις τροχιόδρομοι μὲ τοὺς ἠχηροὺς καὶ ὀχληροὺς κώδωνάς των. Θὰ ἀναφανῶσιν ὅλαι αἱ στιγμιαίως διελαύνουσαι φυσιογνωμίαι, αἱ κομψῶς, αἱ περιτέχνως ἐνδεδυμέναι. Ὅλο τὸ ποικίλον τὸ ἀπησχολημένον ἐκεῖνο πλῆθος τὸ διασταυρούμενον καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, καὶ σπεῦδον διὰ τὰς ἰδίας ἀτομικὰς ἀσχολίας ἢ ψυχαγωγίας, πρὸς πλήρωσιν τοῦ τραχέως, τοῦ ἀεννάου ὑπὲρ ὑπάρξεως ἀγῶνος, τὸ τρέχον κατόπιν τοῦ ἐκφεύγοντος χρήματος. Εἰς τοὺς σκοτεινοὺς ἐμπορικοὺς δρόμους, μὲ τὰς σιδηρᾶς θύρας τῶν καταστημάτων, μὲ τὰ ὀγκώδη δέματα τῶν ἐμπορευμάτων, μὲ τὰ ποικίλα κλεῖθρα καὶ τὰ σιδηρᾶ χρηματοκιβώτια, μὲ τὴν βαρεῖαν ἐξ ἀποικιακῶν εἰδῶν ὀσμήν, σιγὴ καὶ ἠρεμία. Οὔτε μεταφορικὰ κάρα, οὔτε ἐκφορτώσεις ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου, οὔτε ἴχνη τροχῶν συρομένων ὑπὸ ρωμαλέων ἵππων, οὔτε διαπληκτισμοὶ ἀχθοφόρων.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν θὰ κατέλθωσιν ἐκ τῶν πέριξ ὑψηλῶν οἰκοδομῶν μὲ τὰς καινουργεῖς καὶ πολυχρώμους ἐνδυμασίας των, μὲ πρόσωπα γελαστά, μὲ τὰς κνήμας ἰσχνὰς καὶ ἀναιμικὰ ὡς ἀναρ-

ρωνύοντα, τὰ παιδία τῆς συνοικίας· καὶ θὰ παίξωσι τρέχοντα ἐπὶ τοῦ πλακοστρώτου.

III

Οὐδὲν τὸ ἐξαιρετικὸν παρουσιάζει ἡ ἡμέρα τῆς Κυριακῆς ἐν τῷ χωρίῳ. Τῆς αὐγῆς ὑποφωσκούσης ἐξαγγέλουσι ταύτην ὡς καὶ πᾶσαν ἄλλην ἡμέραν αἱ διάτροι τῶν πετεινῶν φωναὶ καὶ μετ' ὀλίγον τὰ φαιδρὰ τερετίσματα ἀναριθμήτων στρουθίων, ἅτινα ἐξυπνήσαντα χαιρετῶσι τῆς ἡμέρας τὴν ἄφιξιν ἀπὸ τῶν κυπαρίσσων καὶ τῶν παλαιῶν τοίχων τοῦ περιβόλου τῆς ἐκκλησίας, οὓς καλύπτει ὁ βαθυπράσινος κισσός. Στίλβει ὅπως πάντοτε εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἡ πρωϊνὴ δρόσος, πλὴν μὲ τὸν ψίθυρον τῆς αὔρας καὶ τὸ ἄρωμα τῶν ἀγροτικῶν ἀνθέων ἀναμιγνύεταί τι ὡς εὐωδία θυμιάματος ἢ ἦχος ψαλμῳδίας κοτανυκτικός. Ὁ ἱερεὺς κρούει ἔωθεν τὸν ἐπὶ γεγηρακυίας δρυὸς ἀνηρτημένον κώδωνα, παλαιὸν καὶ τοῦτον ἀλλὰ μὲ φωνὴν γνώριμον.

Ἀνοίγει τὴν θύραν τοῦ σκοτεινοῦ ναοῦ, ἀνάπτει τὰ κανδύλια, ὁ εὐλαβὴς γέρων, καὶ ὁ ἀναγνώστης ἀναγινώσκει μόνος τὰ καθίσματα τοῦ Ψαλτηρίου. «Κύριε, ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας μου, ἡμέρας ἐκέκραξα καὶ ἐν νυκτὶ ἐναντίον Σου. Εἰσελθέτω ἐνώπιόν Σου ἡ προσευχή μου, κλῖνον τὸ οὖς Σου εἰς τὴν δέησίν μου». Ἀρχίζει μετὰ ταῦτα τὸν κανόνα, τοῦ ὁποίου συνεχίζουσι ψάλλοντες ἐκ περιτροπῆς, οὐχὶ ψάλται ἔμμισθοι, ἀλλ' οἱ ἐπὶ σχετικῇ καλλιφωνίᾳ διακρινόμενοι ὄνδρες. Καὶ ὁ ναὸς πληροῦται μετ' ὀλίγον ἀπὸ τοὺς ἄνδρας τοῦ χωριου, ὅλους καθαροενδεδυμένους, ὑγιεστάτους, μὲ τὰς ὄψεις ἡλιοκαεῖς καὶ τὰς χεῖρας τραχείας. Εἶνε ὁ γεωργικὸς πληθυσμός, ὁ ἐσκληραγωγημένος, ὁ ἀποπνέων ὑγιείαν καὶ ρώμην, ὁ διατρέφων διὰ τῶν κόπων του καὶ διὰ τοῦ αἵματός του, τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων. Αἱ γυναῖκες παρακολουθοῦσι τὴν τελετὴν ἀπὸ τοῦ γυναικωνίτου, διαρκῶς σταυροκοπούμεναι καὶ μὲ σέβας καὶ σιγήν.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας θὰ καθήσωσιν ὅλοι εἰς τὰ «πεζούλια» τῆς ἐκκλησίας, τὰ λειανθέντα ἐκ τῆς πολυκαιρίας, ἀναμένοντες τὸν βραδύνοντα ἱερέα.

Οἱ ἐπίτροποι θὰ προσφέρωσι καφέν, καὶ θὰ συζητηθῶσιν ἐκεῖ ὅλαι αἱ ὑποθέσεις τοῦ χωρίου. Θὰ διαλυθῶσι μετ' ὀλίγον καθ' ὁμίλους.

Καὶ οἱ μὲν γεροντότεροι ἡγουμένου τοῦ ἱερέως θὰ ἐπισκεφθῶσι τὰς οἰκίας τῶν προεστώτων. Ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων ἄλλοι θὰ μεταβῶσιν εἰς τὸ κυνήγιον ἄδοντες, ἄλλοι θὰ ρίψωσι τὸν λίθον εἴς τινα χέρσον ἀγρόν.

Τὰ παιδία ἀσκεπῆ καὶ ἡλιοκαῆ παίζουσι φαιδρὰ καὶ ἀμέριμνα εἰς τὸν αὐλόγυρον τῆς ἐκκλησίας. Καὶ ἡ φύσις ὅλη σκορπίζει φῶς καὶ χαράν, μαγεύει τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ. Τὰ φύλλα διαρκῶς ψιθυρίζουσι· πληροῦσι τὸν ἀέρα εὐοσμίας τὰ ἄνθη· ὁ ἥλιος λάμπει· πτηνὰ κελαδῶσι· καὶ κάτω εἰς τὴν χαράδραν, πέραν τῆς πεδιάδος, κυλίει μὲ ὁρμὴν τὰ ἀφρίζοντα ὕδατά του ὁ ποταμός.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, 1910.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΛ. ΧΑΡΙΣΙΑΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

* Ἢ ἐσὺ νὰ σκάσῃς ἄντρα ἢ ἐγὼ νὰ μείνω χήρα.
* Ἡ κυρά μας ἡ καλή, ἀπ' τὸν ὕπνο στὸ φαΐ.
* Ἔξω κούκλα, μέσα πανοῦκλα.
(Ἀρχ. Ἔνδοθι τὴν Ἑκάβην, ἔκτοθι τὴν Ἑλένην.)
* Ἐμεῖς γελοῦμε δώδεκα, κ' ἐμᾶς τριανταέξη.
* Εἰς τὸ σιγαλὸ ποτάμι, σήκωσε ψηλὰ τὰ ροῦχα.
* Κάλλια ἀφέντης ἑνὸς ἄσπρου, πάρα χίλιων ἄσπρων δοῦλος.
* Ὅταν μάθ' ὁ κερατᾶς τὴν τέχνη τοῦ κεράτου,
Μέλι καὶ γάλα γίνεται μὲ τὴ νοικοκυρά του.
* Οὔτ' ἀπ' τὸν Πρόκο προκοπή, οὔτ' ἀπ' τὸν Ρίζο ρίζα.
* Τὸ μάτι ποιὸς σοῦ τῶβγαλε; — Ὁ ἀδερφός μου. — Γι' αὐτὸ εἶναι βγαλμένο σύρριζα.
* Χωριάτης ἅγιος κι' ἂν γενῇ, νὰ μὴ τὸν προσκυνήσῃς.
* Μὲ κυττάζει σὰν ὁ λύκος τὸ φεγγάρι.
* Καὶ τὸ μέλι τὸ πολὺ φέρνει κοψίματα.
* Κι' ἡ φακὴ μαγείρεμα.
* Ἔπαρε τὸ κεφάλι μου καὶ χτύπαε τὸν τοῖχο.
* Ἀπὸ τὸ γάμο ἔρχομαι καὶ τρέμω ἀπὸ τὴν πεῖνα.
* Ἀλλοῦ τὰ καρκαρίσματα κι' ἀλλοῦ γεννᾷ ἡ κόττα.
* Ἀλλοῦ μὲ τρίβεις βέσποτα κι' ἀλλοῦ ἔχω τὸν πόνο.

ΟΤΑΝ ΠΛΕΝΗΣ

Ἤθελα ἀηδόνι νἄμουν
νὰ λαλῶ στὴν ποταμιὰ
κι᾽ ὅταν πλένῃς νὰ θαμάζω
τὴ γυμνή σου λεβεντιά.

Ἤθελα νερὸ νὰ ἤμουν
εἰς τὰ πόδια σου ἐμπρός,
ν᾽ ἀναγάλιαζ᾽ ἀπ᾽ τὰ κάλλη
νὰ γινόμουνε ἀφρός.

Ἤθελα νὰ ἤμουν ρέμα
κι᾽ ὅταν πλένῃς τὰ σκουτιὰ
νὰ σὲ πάρω νὰ σὲ φέρω
στὰ παλάτια τὰ βαθειά.

Στὰ παλάτια τὰ γυαλένια,
ὅπου κάθονται ξωθιές,
ὅπου χαίρουνε καὶ παίζουν
χίλιες τόσαις εὐμορφιές.

Ἤθελα πλατάνι νἄμουν
καὶ στὸν ἴσκιο μου ναρθῇς,
κι᾽ ἀπ᾽ τὸν κόπο ν᾽ ἀστοχήσῃς
καὶ νὰ ἀποκοιμηθῇς.

Κ᾽ ἐγὼ γέρνοντας σιμά σου
νὰ σὲ φίλαγα γλυκὰ
στὰ ρ δάτα σου τὰ χείλη,
τὰ πολὺ μεθυστικά.

Ἤθελα ἀηδόνι νἄμουν
καὶ σὲ κάθε μου σκοπὸ
νὰ σοῦ λέω μαυρομάτα,
ὥμορφη *σὲ ἀγαπῶ*.

Ζίτσα.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ Γ. ΠΑΠΠΑΣ

ΑΠΟ ΤΑΣ „ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑΣ ΕΙΚΟΝΑΣ"

† ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Α. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Η ΚΑΣΤΑΝΙΑ ΤΗΣ ΝΥΦΗΣ

Α'.

Ἐκαθήμην μετὰ τῆς μητρός μου περὶ τὴν ἐνάτην τῆς ἡμέρας ὥραν ἐν τῷ κήπῳ ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλης μηλέας, στεναζούσης ὑπὸ τὸ βάρος γλυκυτάτων μήλων, ὧν τὸ χρῶμα ὡμοίαζε πρὸς τὸ τῆς αἰδοῦς ἐρύθημα.

Τὴν μηλέαν περιεπτύσσετο ὡς ἀδελφὴ καλλίφυλλος ἀναδενδράς, ἧς αἱ σταφυλαὶ ἠσπάζοντο τρυφερῶς τοὺς καρποὺς αὐτῆς καὶ εἶχον ἀρχίσει ἤδη νὰ περκάζωσι, διότι ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο ἡ 15η Αὐγούστου. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠκούσθη τρίδυμος πυροβολισμός.

— Ποῦ ἐρρίχτηκαν αὐτὰ τὰ ντουφέκια; μὲ ἠρώτησεν ἡ μήτηρ μου. Γιὰ κύτταξε.

Παρατηρήσας καὶ ἰδὼν τὸν καπνόν, ὅστις περιδινούμενος ἀνήρχετο ἔκ τινος οἰκίας πρὸς τὰ ἄνω.

— Ἐρρίχτηκαν, ἀπεκρίθην, 'ς τὸ σπίτι τοῦ Κοράκη.

Εἴδομεν συγχρόνως ὅτι τρεῖς νέοι εἶχον ἀναβῇ ἐπὶ τῆς αὐλείου θύρας τοῦ ρηθέντος οἴκου, ἔνθα κανεγίνοντο νὰ στήσωσι τὴν γαμήλιον σημαίαν (μπαϊράκι), ὕφασμα ἐρυθροῦν, ἐπὶ μιᾶς τοῦ ὁποίου ἐπιφανείας εἰκονίζεται λευκὸς σταυρὸς καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης ἡ Θεοτόκος.

— Φαίνεται ἔχουν γάμον, εἶπεν ἡ μήτηρ.

Αὐτοστιγμεὶ παρουσιάσθη παιδίον τι κρατοῦν εἰς χεῖρας δέσμην δελτίων, ἐξ ὧν δοὺς τῇ μητρὶ τὸ ἀνῆκον αὐτῇ, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο ἦν ἢ προσκλητήριον εἰς τοὺς γάμους·

— Νὰ κοπιάσετε 'ς τὴ χαρὰ τοῦ κὺρ Κοράκη, εἶπε· καὶ σὲ γυιοὺς τῆς ἀφεντιᾶς σας.

— Καὶ 'ς τὸ γάμο σου, ἀπήντησεν ἡ μήτηρ. Ἀλλὰ δὲν μοῦ λὲς ποιὰ θὰ πάρῃ νύφη ὁ Κοράκης;

— Τὴν κοπέλα τοῦ Γκύρλα, τὴν Μαρία.

— Καλά· ἀλλὰ ἐγὼ ἄκουσα ὅτι ἡ κοπέλα δὲν ἤθελε.

— Θέλησε πειά· ἔδωκε τὸν λόγον της. Ἀγκαλά, ἀφ' οὗ ἤθελε ὁ πατέρας της, αὐτήνα ποιὸς τὴν ρωτοῦσε. Προικειὸ πολὺ δὲν γύρεψε ὁ κὺρ Κοράκης· τὴν παίρνω, εἶπε, καὶ μὲ τὸ ρουτὶ (ὑποκάμισον).

Ταῦτα εἰπὸν τὸ παιδίον ἀνεχώρησε.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ μικροῦ ἐκείνου γαμικοῦ κλητῆρος·

— Ὁ Κοράκης, εἶπεν ἡ μήτηρ μου, εἶν' ἀπὸ τὸν μαχαλᾶ μας. Ἔχομε χρέος νὰ πᾶμε 'ς τὸν γάμο τοῦ γυιοῦ του μὲ κανίσκι.

Β'.

Τί εἶναι τὸ *κανίσκι*, περὶ οὗ ὡμίλει ἡ μήτηρ μου;

Εἰς ὅλα τὰ χωρία τῆς Ἠπείρου συνηθίζεται, ὅπως οἱ προσκεκλημένοι συγγενεῖς καὶ φίλοι προσφέρωσι τῷ τελοῦντι γάμον δῶρόν τι, ὅπερ καλεῖται *κανίσκι*. Σύγκειται δὲ τοῦτο ἐξ ἑνὸς ἀμνοῦ ἢ ἐριφίου ἢ κριοῦ, ἑνὸς εὐμεγέθους ἄρτου καὶ μιᾶς *πλόσκας* πλήρους οἴνου. Καθιερώθη, φαίνεται, ἡ τοιαύτη συνήθεια ἐκ τοῦ ὅτι οἱ γάμοι ὄντες πολυδάπανοι ἀπαιτοῦσι καὶ τὴν συγγενικὴν καὶ φιλικὴν ἐπικουρίαν.

Ἐπειδὴ δὲ ἄρτος καὶ οἶνος ὑπῆρχεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἔλειπε δὲ μόνον τὸ θῦμα, ἡ μήτηρ μου εἶπε·

— Πήγαινε 'ς τὸν κασάπη νὰ τοῦ πῇς νὰ στείλῃ ἀπὸ μέρους μας 'ς τὸ σπίτι τοῦ Κοράκη ἀπόψε ἕνα κριάρι, ἀφ' οὗ τὸ στολίσῃ καλὰ καθὼς πρέπει. Ἀπόψε πᾶμε μαζὺ 'ς τὸ δεῖπνο καὶ αὔριο ποὺ θὰ πάρουν τὴν νύφη, σοῦ στολίζω τὸ μουλάρι, καβαλλικεύεις καὶ πᾷς καὶ σὺ μὲ τὸ ψῆκι.

Κατὰ τοὺς προγενεστέρους χρόνους οἱ ἀποτελοῦντες τὴν

γαμικὴν συνοδείαν, ἥτις λέγεται *ψῆκι*, μετέβαινον πρὸς παραλαβὴν τῆς νύμφης ἔφιπποι καὶ ἂν ἀκόμη οἱ μελλόνυμφοι κατῴκουν ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ χωρίῳ. Ἐπεκράτει δὲ καὶ ἡ κακὴ συνήθεια νὰ πυροβολῶσιν, ἔθη, ὧν τὸ μὲν πρῶτον πρὸ πολλοῦ ἐξέλιπε, τὸ δὲ δεύτερον ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐλαττοῦται ἐπαισθητῶς.

Τὸ πρῶτον τοῦτο χαρακτηριστικὸν τῆς γαμηλίου συνοδείας μοὶ τὸ ὑπεσχέθη ἡ μήτηρ αὐθορμήτως, ἀλλὰ τί νὰ ἔκαμνον διὰ τὸ δεύτερον, ὅπερ ἐθεώρουν ὡς τὸ σπουδαιότερον; Τί θὰ μὲ ὠφέλει νὰ ὑπάγω ἔφιππος καὶ νὰ μὴ πυροβολῶ καὶ ἐγὼ καθὼς οἱ ἄλλοι; Νὰ ἔχουν οἱ ἄλλοι ὅπλον καὶ κατ' ἀκολουθίαν νὰ μὲ ὑπερτερῶσι, τοῦτο ἠρέθιζεν ὑπερβαλλόντως τὴν φιλαυτίαν μου. Ὅ,τι καὶ ἂν λέγωσιν, ὁ ἐγωϊσμὸς εἶναι τὸ ἐπικρατέστερον καὶ ἰσχυρότερον ὅλων τῶν συναισθημάτων καὶ διὰ τοῦτο εἰς ὅλας τὰς γραμματικὰς τοῦ κόσμου τὸ *ἐγὼ* τάσσεται πρώτου προσώπου.

Παρετήρησα λοιπὸν τὴν μητέρα μου, ἠθέλησα νὰ τῇ εἴπω, ἀλλ' ἡ φωνή μου συνείχετο. Ἐκείνη ἰδοῦσά με ἀγωνιῶντα·

— Τί ἔχεις; θέλεις τίποτε; μὲ ἠρώτησε.

— Μητέρα, ἀπήντησα καταφιλῶν αὐτήν, νὰ μοῦ δώσῃς ἕνα πιστόλι γιὰ νὰ ρίξω κἀνένα ντουφέκι αὔριο 'ς τὸ γάμο.

— Πιστόλι; τί τὸ θέλεις; Ἐσὺ εἶσαι μικρὸς ἀκόμα καί...

— Τί μικρὸς εἶμαι, ἀντηρώτησα διακόψας αὐτήν. Ἐγὼ τώρα εἶμαι δέκα τριῶν χρονῶν παιδί.

Δέκα τριῶν ἐτῶν δὲν ἤμην καὶ τοῦτο ἐγνώριζε κάλλιστα ἡ μήτηρ μου· ἀλλ' ἔλεγον τοῦτο καὶ ὅπως πείσω αὐτὴν καὶ διότι ἐπόθουν νὰ μεγεθύνω ὀλίγον τι τὴν σμικρότητά μου. Ὁμολογῶ δὲ ὅτι ὅταν τις μὲ ἔλεγε τότε «μικρόν», δυσηρεστούμην. Πλὴν τοῦτ' αὐτὸ μοὶ συνέβη καὶ ὅτε κατὰ πρώτην φορὰν μοὶ εἶπον ὅτι ἐφάνησαν εἰς τὴν κόμην μου «κἄτι πράγματα ἄσπρα», τὰ ὁποῖα ἐσήμαινον ὅτι ἤρχισε πλέον νὰ χρεωκοπῇ ἡ νεότης μου, καὶ ἐμνήσθην ἡμερῶν

ἀρχαίων καὶ ἐπόθησα αὖθις τὰ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἔτη, τὰ ὁποῖα τότε ἤθελον νὰ παρέλθωσι ταχέως, καὶ ἔκλαυσα. Τοιαύτη ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου· ποθεῖ ὅ,τι δὲν ἔχει καὶ θλίβεται, ὅταν χάσῃ τὸ καλὸν ὅπερ κέκτηται. Ἡ μήτηρ μου:

— Αὐτὰ ποῦ ζητεῖς, εἶπε, δὲν εἶναι καλὸ πρᾶγμα. Ἠμπορεῖ, ὁ Θεὸς φυλάξῃ! νὰ σκοτώσῃς κἀνένα καὶ τότε;

— Προσέχω, μητέρα, προσέχω, ἐφώνησα. Ἐκεῖ ποῦ θὰ τὸ ρίχνω τὸ σηκώνω ᾽ψηλά.

Εἶπον, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ παρετήρουν ὅτι ἡ μήτηρ μου δὲν συγκατένευεν, οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπληρώθησαν δακρύων. Τοῦτο ὡς ἐκ θαύματος τὴν συνεκίνησε καὶ τὴν κατέπεισε. Τὸ πεῖθον τὰς μητέρας πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν παραλόγων ἐπιθυμιῶν τῶν τέκνων των δὲν εἶναι οἱ λόγοι, ἀλλὰ τὰ δάκρυα. Ἐφ᾽ ᾧ καί·

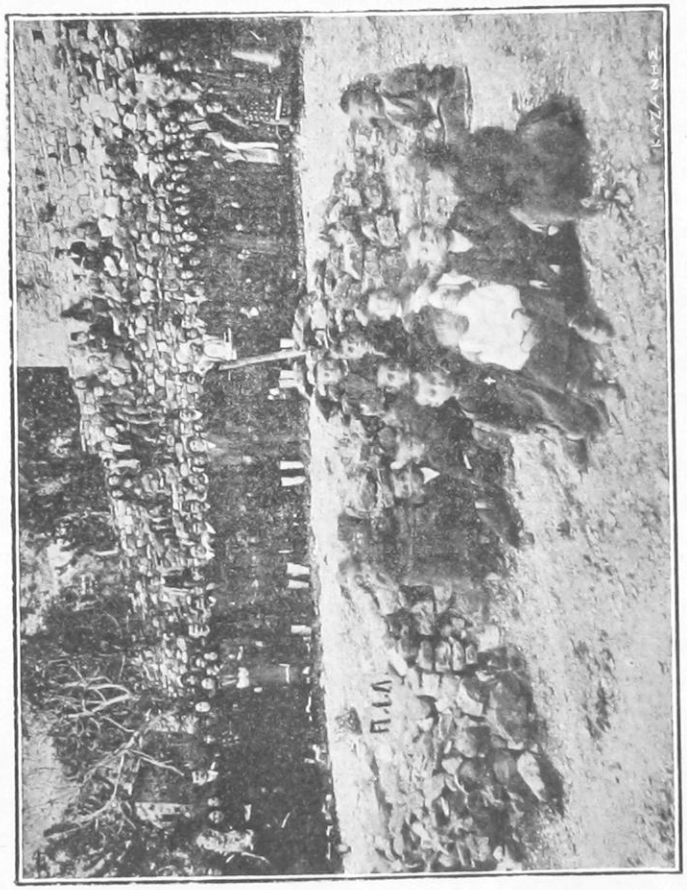
— Μὴ κλαῖς, μοὶ εἶπε διορθοῦσα τὸ περιλαίμιον τοῦ ὑποκαμίσου μου· κἄτι θὰ γίνῃ· θὰ σοῦ βρῶ τρία-τέσσερα φουσέκια δίχως βόλια.

— Χωρὶς βόλια θέλω καὶ ᾽γώ, ἀπήντησα σκιρτήσας ὑπὸ χαρᾶς.

— Καλά· πήγαινε τώρα ᾽ς τὸν κασάπη.

Γ'.

Ἡ ἰδέα ὅτι τὴν ἐπαύριον θὰ ἵππευον καὶ θὰ εἶχον ὅπλον ὅπως πυροβολῶ μὲ καθίστα παράφορον. Ἔτρεχα ἀναχωρήσας διὰ τὸν κρεοπώλην μὲ μεγάλα βήματα· ἐπήδων ὅπως φθάσω σημεῖόν τι κατὰ γῆς· ἀποτυγχάνων ἐπέστρεφον εἰς τὸ σημεῖον ἐξ οὗ εἶχον ὁρμηθῇ καὶ συγκεντρῶν τὰς δυνάμεις μου ἐπανελάμβανον τὸ πείραμα· ἐκυλιόμην ἐπὶ τῆς χλόης· ἐλάκτιζον δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ τὸν ἀέρα· ἔκυπτον κατὰ γῆς· ἐλάμβανον λίθους, οὓς πτύων ἐσφενδόνιζον κατὰ τῶν ἐν τοῖς δένδροις στρουθίων καὶ μολοσσόν τινα ἁλυσοδεμένον ἔν τινι αὐλῇ ἐχαιρέτισα ἄνευ αἰτίας δι᾽ ὀγκώδους πέτρας.

ΧΟΡΟΣ ΕΝ ΠΩΓΩΝΙΩι (Φωτογρ. ἐρασιτέχνου)

SISMANOGLIO

Ὢ ἀγγελικὴ παιδικὴ ἡλικία! Διὰ τί νὰ μὴ διαρκῇς αἰῶνας; Διὰ τί παρέρχεσαι τόσον ταχέως; Παρέρχονται, φεῦ! παρέρχονται ἀνεπιστρεπτεὶ οἱ μαγευτικοὶ παιδικοὶ χρόνοι, ὧν ἐκτιμᾷ τις προσηκόντως τὴν ἀνεκτίμητον ἀξίαν, τὴν ὁποίαν παιδίον δὲν διακρίνει, μόνον ὅταν τοὺς χάσῃ διὰ παντός· — τότε συναισθάνεταί τις τὴν ἀξίαν τοῦ καλοῦ, ὅταν ἀπολέσῃ αὐτό.

Φθάσας εἰς τὴν ἀγορὰν ἀπήντησα ὁμίλους ἀνδρῶν, οἵτινες ὡς θέμα τῆς ὁμιλίας αὐτῶν εἶχον τὸ ἐν λόγῳ συνοικέσιον, ὅπερ ἕκαστος ἐσχολίαζε κατὰ τὴν τοιάνδε ἢ τοιάνδε διάθεσιν ἣν εἶχε πρὸς τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τῶν δύο νέων συμπεθέρων.

— Παράξενο πρᾶγμα, ἔλεγεν εἷς γέρων· κανένας δὲν ἐπίστευε νὰ δώκῃ ὁ Γκύρλας τὴν κοπέλα του ’ς τὸ παιδὶ τοῦ Κοράκη.

— Γιὰ τί νὰ μὴ τὴν δώκῃ, εἶπεν ἄλλος· ὁ Κοράκης εἶναι πρῶτος νοικοκύρης καὶ ἡ κοπέλα τοῦ Γκύρλα θὰ μοσκοπορέψῃ ἐκεῖ.

— Πὲς καὶ τὸ ἄλλο, εἶπε τρίτος τις, ποῦ ὁ Γκύρλας ἔλαψε ἀπὸ τὸν Κοράκη χίλια πεντακόσια γρόσια ἀγριλίκι καὶ θὰ μπαλωθῇ γιὰ κἄμποσον καιρό.

— Καὶ γι’ αὐτὸ ἔπρεπε νὰ πουλήσῃ τὴν κοπέλα του; ἠρώτησεν ὁ γέρων.

— Καὶ γιὰ τί τάχα, ἀπήντησεν ὁ συνήγορος τοῦ Κοράκη. Κ’ ἐγὼ ἂν εἶχα κοπέλα καὶ μοῦ τὴν γύρευε τοῦ τὴν ἔδινα μᾶλλη μου τὴν εὐχαρίστησι. Τί τὸν παντεχαίνεις τὸν Κοράκη;

— Ὁ Κοράκης, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, καλὸς εἶναι· μοναχὰ τὸ παιδί του...

— Τί ἔχει τάχατες τὸ παιδί του; ἠρώτησε διακόψας αὐτὸν ὁ προλαλήσας. Σὰν τὸ παιδὶ τοῦ Κοράκη ὀλίγα παιδιὰ εἶναι ’ς τὸ χωριό μας.

— Αὐτὸ δὲν τ’ ἀρνοῦμαι, ἀπήντησε σκωπτικῶς ὁ γέρων.

Ἐνθυμηθεὶς τὴν παραγγελίαν τῆς μητρός μου ἔτρεψα πρὸς τὸν κρεοπώλην, εἰς ὃν ἀνεκοίνωσα αὐτήν. Ἐκεῖνος τότε συλλαβὼν ἕνα κριόν, οὗ τὸ μὲν τριχωτὸν μέρος ἔβαψε δι’ ἐρυθροῦ χρώματος, τὰ δὲ κέρατα ἔστεψε διὰ διαφόρων κλάδων, παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὸν ὑπηρέτην του, ὅπως τὸν φέρῃ εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον. Τούτου γενομένου ἀνεχώρησα διὰ τὴν οἰκίαν ὅπως ἴδω ἂν ἐγένετο ἡ προμήθεια τῶν φυσεκίων. Εὗρον δὲ μετ’ ἀνεκλαλήτου χαρᾶς ὅτι ἡ μήτηρ εἶχε προμηθεύσει τέσσαρα τοιαῦτα.

Δ΄.

Ὁ Π. Γκύρλας, ποιμὴν τὸ ἐπάγγελμα, κατήγετο ἔκ τινος ἀποκέντρου χωρίου τῆς Ἐπαρχίας. Ἦτο ἄνθρωπος βάναυσος καὶ τραχὺς τοὺς τρόπους καὶ ὡς ἐκ τούτου τὸν εἶχον διαζευχθῇ δύο γυναῖκες ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτοῦ πατρίδι ἡ μὲν μία τρεῖς, ἡ δὲ ἑτέρα δύο μῆνας μετὰ τὴν σύζευξίν των. Ἐλθὼν πρὸ ἐτῶν εἰς τὸ χωρίον εἰσῆλθεν ὡς ἐσώγαμβρος εἴς τινα πτωχικὴν οἰκίαν συζευχθεὶς μίαν δευτερόγαμον, ὀρφανὴν πατρὸς καὶ μητρός, μεθ’ ἧς ἐγέννησε τρία θήλεα, ὧν τὰ δύο εἶχεν ἤδη ὑπανδρεύσῃ πρὸ πολλοῦ. Φρονῶν ὅτι σύζυγος δὲν εἶναι σύντροφος τοῦ βίου γλυκύς, ἀλλὰ δούλη, ἐφέρετο πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ λίαν βαναύσως καὶ δεσποτικῶς. Οὐδέποτε προσεκάλει αὐτὴν κατ’ ὄνομα, ἀλλὰ διὰ τοῦ «μωρή». Ἂν ἐκείνη δὲν ἀπήντα ἀμέσως, εἰς τὸ «μωρὴ» προσέθετε καὶ τὸ κοσμητικώτερον «ντόσα» ἢ «σκρόφα», ὥστε ἀπετελοῦντο τὰ διώνυμα «μωρ-ντόσα» καὶ «μωρ-σκρόφα». Εἰς ταῦτα πολλάκις παρενέθετε καὶ τὸ «παληὸ» καὶ οὕτως ἐσχηματίζοντο τὰ βδελυρὰ τριώνυμα «μωρ-παληὸ-ντόσα» καὶ «μωρ-παληὸ-σκρόφα». Ἐρωτῶν τὰς θυγατέρας του περὶ τῆς μητρός των·

— Ποῦ εἶν’ αὐτή; ἔλεγεν.

Ἂν τὸν ἠρώτων· — Ποία;

Καὶ τὸ ἐλάχιστον σφάλμα τῆς ταλαιπώρου ἐκείνης γυ-

ναικὸς καὶ τῶν θυγατέρων της ἠμείβετο ὑπὸ τοῦ Γκύρλα, ἂν μὲν ἦσαν πλησίον διὰ γρονθοκοπήματος, ἂν δὲ μακρὰν διὰ τῆς πυράγρας, ἐκσφενδονιζομένης κατ᾽ αὐτῶν μετὰ μανιώδους ὁρμῆς καὶ ἐν ἀποτυχίᾳ ἤρχοντο ὡς ἐφεδρεία οἱ δαυλοί. Ἡ πρὸς τὴν σύζυγον συμπεριφορά του ἐτραχύνθη ἀφορήτως, ἀφ᾽ ἧς στιγμῆς ἰδίᾳ ἡ κρίσιμος αὐτῆς ἡλικία ἐβεβαίωσεν ὅτι εἶχε παρέλθῃ πλέον ἡ ἐποχὴ τῆς τεκνοποιΐας, αὐτὸς δ᾽ ἐπόθει ν᾽ ἀποκτήσῃ καὶ κἀνὲν ἄρρεν, ὅπως — φεῖσαι ἡμῶν, Κύριε! — διαιωνίσῃ τὸ ὄνομά του.

Ὁ Γκύρλας ἦτο μορφὴ ἀγρία, τερατώδης μορφή· ὀφθαλμοὶ λοξοὶ καὶ βλοσυροί, μέτωπον στενόν, ρὶς ὡς ὖπερος, χείλη παχέα καὶ χονδρά, ἀφ᾽ ὧν ἔσταζε δηλητήριον, τρίχες τραχεῖαι ὡς αἱ τοῦ χοίρου, μύστακες ἀραιοὶ καὶ μακροὶ ὡς οἱ τῆς γαλῆς, στήθη λάσια, σῶμα πελώριον. Βλέπων τις αὐτὸν ἐνόμιζεν ὅτι βλέπει προϊὸν ἄρκτου μιγείσης λύκῳ. Ἡ τελευταία ἐκ τῶν τριῶν θυγατέρων του ἐκαλεῖτο Μαρία. Παράδοξον! Ἦτο λίαν ὡραῖον καὶ τρυφερὸν πλάσμα καὶ ἀπετέλει ὀξυτάτην ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἀσχημίαν τοῦ πατρός της. Ἂν ξένος τις τὴν ἔβλεπε πλησίον αὐτοῦ, θὰ ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο Δρυὰς αἰχμάλωτος Σατύρου. Ἡ Μαρία ἦγε τότε τὸ 16ον ἔτος τῆς ἡλικίας της, ἡ δὲ ἐξαισία αὐτῆς καλλονὴ εἶχεν ἐκλάμψει πλησιφαής.

Τὰ τέκνα αὐτοῦ ὁ Γκύρλας ἐθεώρει οὐχὶ ὡς πρόσωπα, ἀλλ᾽ ὡς πράγματα, τὰ ὁποῖα ἠδύνατο καὶ ἐδικαιοῦτο νὰ διαθέσῃ κατὰ βούλησιν, καὶ διὰ τοῦτο, ἐν ᾧ ἡ σύζυγός του τὸν καθικέτευεν, ὅπως παραλάβωσιν ἐσώγαμβρόν τινα διὰ τὴν Μαρίαν, αὐτὸς ἀπήντησεν ἀγρίως·

— Μὴ μοῦ σκίζῃς τὸ κεφάλι, παλῃο-σκρόφα. Δὲν θὰ μὲ μάθῃς ἐσὺ τί θὰ κάμω τὴν κοπέλα μου· τὴν ὁρίζω· τὴν κάνω ὅ,τι θέλω καὶ κἀνένα νταβιτζῆ ’ς τὸ βιό μου δὲν ἔχω. Θὰ τὴν παντρέψω ὅταν θελήσω καὶ σ᾽ ὅποιον μοῦ κάμῃ τὸ κέφι καὶ κανένα δὲν θὰ ’ρωτήσω.

— Σὰν γεράσωμε, ἀπήντησεν ἐκείνη, ποιὸς θὰ μᾶς κάνῃ χουσμέτι; ποιὸς θὰ μᾶς φέρνῃ λίγο νερό;

— Σύρε νὰ πίνῃς ’ς τὸ αὐλάκι.

— Ποιὸς θὰ μᾶς φτιάνῃ ψωμί;

— Μοναχή σου. Δὲν θὰ σὲ κάμω ἁγιοκάρα νὰ σὲ βάλω ’ς τὴν κορφή.

— Καλὰ ἂν μπορῶ· ἂν δὲν μπορῶ;

— Μπορεῖς καὶ μὲ τὸ στανειό. Σκάσε, παλῃο-ντόσα, προσέθηκε καὶ τῇ κατήνεγκε δεινὸν κολάφισμα.

Ε΄.

Τέσσαρας πρὸ τοῦ γάμου τῆς Μαρίας ἡμέρας ἐζήτησαν συγχρόνως τὴν χεῖρα αὐτῆς διὰ προμνηστίδων δύο πρόσωπα· ὁ Κοράκης διὰ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μηνᾶν καὶ ἡ Ψάθαινα διὰ τὸν μονογενῆ υἱὸν αὐτῆς Ἰωάννην, νέον πτωχὸν μὲν ἀλλὰ ὡραῖον, φιλόπονον, ἀρκετὰ λόγιον, εὐφυᾶ καὶ καθ᾽ ὅλα κατάλληλον διὰ τὴν Μαρίαν, ἧς ἤρᾶτο πρὸ ἔτους περιπαθῶς, καὶ ἥτις ἀνταπεκρίνετο πρὸς τὸν ἔρωτά του.

Ὁ ἔρως των ὅμως ἐτηρεῖτο ὅλως μυστικὸς καὶ διὰ τοῦτο ἦτο ἁγνός, ἀμόλυντος, ἀκμαῖος καὶ εὐώδης. Ἔρως καθιστάμενος γνωστός, ἔρως τιθέμενος ἐντὸς τοῦ ἐγδίου ἐκείνου, ὅπερ καλεῖται σχόλια, ἀποβάλλει ταχέως τὴν ζωηρότητα, τὴν χάριν καὶ εὐωδίαν του καὶ μαραίνεται ὡς τὸ μαλασσόμενον ῥόδον.

Ὁ Γκύρλας τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπῆν. Τὸ ἑσπέρας μετὰ τὸ δεῖπνον ἡ σύζυγός του ἀνέφερεν εἰς αὐτὸν ἐπανελθόντα τὰς γενομένας δύο προτάσεις καὶ ἐξέφρασε τὴν γνώμην ὅτ ἦτο ἀπειράκις προτιμότερος ὁ Ἰωάννης Ψάθας.

— Εἶναι παιδί, εἶπε, πολὺ καλό· γραμματισμένο, δουλευτάρικο καὶ φρόνιμο κι᾽ αὐτὸ ταιριάζει γιὰ τὴν Μαρία μας. Ἂν θελήσῃς, μπορεῖ νἀρθῇ καὶ μέσα γαμπρός. Τί σὲ πειράζει; θὰ τὸν ἔχῃς δεξὶ χέρι.

Ὁ Γκύρλας ἀγριοκυττάξας αὐτὴν ἀπήντησε·

— Σοῦ εἶπα καὶ σοῦ λέγω, παληο-ντόσα, ὅτι ἐγὼ γνώμη ἀπὸ τὲσένα δὲν θέλω. Νὰ τὴν δώκωμε 'ς τὸ παιδὶ τοῦ Ψάθα, αἴ; ποῦ δὲν ἔχει ψωμὶ νὰ φάγῃ. Ἄλλη φορὰ νὰ μὴ μοῦ ξαναπῇς τέτοιον λόγον, γιατὶ σὲ μεσοκόβω. Αὔριο τὸ πουρνὸ νὰ τοῦ στείλῃς χαμπέρι, ὅτι τὴν κοπέλα μου δὲν τοῦ τὴν δίνω καὶ ἂς κυττάξῃ τὴ δουλειά του. Τὴν κοπέλα μου θὰ τὴν δώκω 'ς τὸ παιδὶ τοῦ Κοράκη ποῦ εἶναι πρῶτος νοικοκύρης.

— Καλά· μοναχὰ ἐγὼ 'ρώτησα σήμερα σὰν ἔφυγε ἡ προξενήτρα τὴν κοπέλα μας καὶ μοῦ εἶπε ὅτι πάει καὶ πνίγεται καὶ τὸ παιδὶ τοῦ Κοράκη δὲν τὸ παίρει ἄντρα.

— Ἐγὼ αὐτὴ δὲν 'ρωτῶ ὁλότελα. Νὰ τὸ ξέρῃς καὶ σὺ κι' αὐτὴ ὅτι θὰ γένῃ ἐκεῖνο ποῦ λέω ἐγὼ καὶ ὄχι ἐκεῖνο ποῦ λέτε σεῖς. Καὶ ὁ οὐρανὸς νὰ γυρίσῃ, ἀλλοιῶς δὲν γένεται. Τὴν κοπέλα μου θὰ τὴν δώκω 'ς τὸ παιδὶ τοῦ Κοράκη· δουλειὰ τελειωμένη.

— Δὲν εἶναι καλὰ νὰ 'ρωτήσωμε μιὰ φορὰ ἀκόμα τὴν κοπέλα μας; Αὐτὴ τώρα εἶναι σὲ 'λικία. Δὲν χάνομαι τίποτα, ἂν τὴν ρωτήσωμε.

— Ἢ τὴν 'ρωτήσω ἢ δὲν τὴν 'ρωτήσω, μοῦ εἶναι τὸ ἴδιο πρᾶγμα. Μοναχὰ ἂς ἔρθῃ γιὰ χάζι. Ποῦ εἶνέ τη;

— 'Σ τὸν ὀντά.

Τῷ ὄντι ἡ τάλαινα Μαρία εὑρίσκετο εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον, ὅπου κατὰ προηγουμένην παραγγελίαν τῆς μητρός της εἶχε μεταβῇ, καὶ ὅθεν ἤκουσεν ὅλην τὴν συνδιάλεξιν. Ὅτε μετέβη ἐκεῖσε ἡ μήτηρ της εὗρεν αὐτὴν κλαίουσαν καὶ μὲ πολλὴν δυσκολίαν τὴν κατέπεισε νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τοῦ πατρός της. Παρουσιασθεῖσα ἔστη ἐγγὺς τῆς θύρας, ἣν ἐκ προνοίας ἀφῆκεν ἀνοικτὴν καί:

— Τί μὲ θέλεις; ἠρώτησε τὸν πατέρα της.

— Νὰ σὲ ψήσω καὶ νὰ σὲ φάγω, ἀπήντησεν ἐκεῖνος σκαιῶς. Σὲ φώναξα νὰ σοῦ 'πῶ ὅτι ἀπεφάσισα νὰ σὲ δώκω

γυναῖκα 'ς τὸ παιδὶ τοῦ Κοράκη. Τί λὲς καὶ ἡ μούρη σου;

— Δὲν παντρεύομαι, ἀπήντησεν ἐκείνη κλαίουσα· τῶταξα νὰ γένω καλογρηά.

Ὁ Γκύρλας, ὅστις οὐδέποτε ἠνείχετο ἀντιρρήσεις ἐκ μέρους τῶν οἰκείων του, ἀνετινάχθη ἀκούσας ταῦτα, ὡσεὶ ἐδήχθη ὑπὸ σκορπίου· ἄφρισεν ὑπὸ λύσσης καί·

— 'Σ ἐμένα χαμπέρια δὲν περνοῦν, ἐκραύγασεν ἀγρίως· Θὰ γένῃ ἐκεῖνο ποῦ λέγω ἐγώ, γιατὶ σοῦ κόφτω τὸ κεφάλι σὰν τῆς κόττας.

— Καλλίτερα νὰ μὲ σφάξῃς, ἀπήντησε τρέμουσα ἡ Μαρία, παρὰ νὰ πάρω ἄντρα τὸ παιδὶ τοῦ Κοράκη. Δὲν τὸ θέλω.

— Θέλεις καὶ ν' ἀντιλογηθῇς, ἐφώναξεν ὁ Γκύρλας ἐκμανεὶς καὶ λαβὼν τὴν πυράγραν ἐξεσφενδόνισεν αὐτὴν κατὰ τῆς νεάνιδος, ἧς, ἂν δὲν ἐπρόφθανε νὰ κύψῃ, ἡ κεφαλὴ θὰ ἐγένετο θράψαλα. Ὁ θηριώδης ἠθέλησε νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ πείραμα, ἀλλ' ἡ Μαρία εἶχε προφθάσῃ ἤδη νὰ ἐξέλθῃ.

— Τί κάνεις ἔτσι; Ἐκόντεψε νὰ τὴν σκοτώσῃς, τῷ εἶπεν ἡ σύζυγός του.

— 'Σ τοῦ διαβόλου τὴν μάνα νὰ πάῃ, ἐγρύλλισε τὸ θηρίον. Δὲν θὰ μᾶς πομείνῃ τὸ ντουφέκι 'ς τὴν κλουτσουνάρα, ποῦ νὰ χολιάσωμε.

ΣΤ'.

Ἡ νὺξ ἐκείνη ἦτο ζοφερά. Νέφη μελανὰ καλύψαντα τὸν οὐρανὸν εἶχον ἀποκρύψει τοὺς φανοὺς τοῦ ἀπείρου, τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας. Ἄνω οἱ φανοὶ τοῦ ἀπείρου σβυσμένοι, κάτω οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ πεπερασμένου κλεισμένοι, πανταχοῦ πέλαγος σκότους, πανταχοῦ νεκρικὴ σιγὴ καὶ ἀκινησία· θέσις φρικώδης. Μόνον ἡ δυστυχὴς Μαρία ἔτρεχεν ὡς τραυματισθεῖσα ἔλαφος ἐντὸς τοῦ ἀσφυκτικοῦ ἐκείνου ζόφου τρέμουσα σύσσωμος καὶ ἀκολουθουμένη ἐξ ἀποστάσεως ὑπὸ σκιᾶς τινος. Τὸ ἄσκοπόν της βῆμα τὴν ἔφε-

ρεν ὑπὸ τὴν στέγην τῆς αὐλείου θύρας οἰκίας τινός. Ἐκεῖ ἔστη καὶ ἠκροάσθη μὴ κατεδιώκετο ὑπὸ τοῦ πατρός της. Ἐκεῖνος ὅμως εἶχε κρίνῃ περιττὸν νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ μέτρον τοῦτο, ἐφ' ᾧ καὶ ἐγερθεὶς μετὰ τὴν ἔξοδον τῆς κόρης του ἔκλεισεν ἔσωθεν τὴν θύραν καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν θρηνοῦσαν σύζυγόν του·

— Κλαῖς κι' ὅλας, παλιο-σκρόφα, τῇ εἶπε λακτίσας αὐτήν. Σακὴν νὰ μὴ βγῇς ἀπὸ πουθενὰ καὶ τὴν γυρέψῃς, γιατὶ σὲ κάνω σαράντα κομμάτια..

Ταῦτα εἰπὼν κατεκλίθη.

Ἡ Μαρία βεβαιωθεῖσα ὅτι δὲν κατεδιώκετο ἐκάθησεν εἰς τὸ ἐδώλιον τῆς θύρας ἐκείνης καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ γοερῶς.

— Τί νὰ κάμω; ἔλεγε καθ' ἑαυτήν. Ποῦ νὰ πάνω ἀπόψε νὰ ξενυχτίσω; Μὰ τί φροντίζω πλειὸ γιὰ τὴν ζωή μου, ἀφ' οὗ ὁ πατέρας μου ἀπεφάσισε νὰ μὲ δώκῃ 'ς τὸ παιδὶ τοῦ Κοράκη καὶ νὰ μὴν πάρω ἐκεῖνον ποῦ ἀγαπῶ; Τί ἐλπίζω πειά; Εἶναι δυνατὸν νὰ γυρίσῃ ποτὲ τὸ κεφάλι τοῦ πατέρα μου; Ὄχι, ὄχι· τὸν ξέρω πολὺ καλά. Νὰ μὴν πάρω τὸν ἀγαπημένο μου τὸν Γιαννάκη καὶ νὰ πάρω τὸν γυιὸ τοῦ Κοράκη! Ὤ! κάλλια νὰ ἀποθάνω.

Ἠγέρθη ἐν ἀποφασιστικότητι καί, ἐν ᾧ ἠθέλησε νὰ στραφῇ πρὸς τὴν ἔξω τοῦ χωρίου ἄγουσαν, μία χεὶρ τὴν ἐκράτησεν ἐκ τοῦ βραχίονος ἰσχυρῶς. Ὑποθέσασα ὅτι εἶναι ὁ πατήρ της ἐλιποθύμησε καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς.

— Μαρία! ἠκούσθη τότε ἀσθενής τις καὶ τρέμουσα φωνή.

Ἐκείνη ἔμενεν ἀναίσθητος.

— Μαρία μου, Μαρία! ἐπανέλαβεν ἡ φωνὴ μετ' ἀγωνίας.

Ἦν ἡ φωνὴ τοῦ Ἰωάννου Ψάθα.

Ὁ δυστυχής! Γνωρίζων ὅτι τὸ ἑσπέρας ἐκεῖνο θὰ ἐγίνετο λόγος μεταξὺ τοῦ Γκύρλα καὶ τῆς συζύγου του περὶ τῆς γενομένης ὑπ' αὐτοῦ προτάσεως καὶ ὠθούμενος ὑπὸ ἀσ

στου πόθου νὰ μάθῃ τὸ ἀποβησόμενον, εἶχε μεταβῇ κρύφα ἔξωθεν τῆς οἰκίας τοῦ Γκύρλα, ἥτις ἦν εὐρεῖα μὲν ἀλλὰ μονόροφος, ἔθηκε τὸ οὖς εἰς τὸ παράθυρον, ὅπερ ἦτο κλεισμένον καὶ ἤκουσεν ὅλην τὴν συνδιάλεξιν. Ὅτε δ' ἐξῆλθεν ἡ Μαρία, τὴν ἠκολούθησεν ἀψοφητὶ φεύγουσαν. Καὶ ὅτε ἐκείνη ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου τῆς ρηθείσης αὐλείου θύρας, αὐτὸς ἐστάθη ἀκίνητος ὄπισθεν τῆς γωνίας, ἣν ἐσχημάτιζεν αὕτη.

— Μαρία μου! ἐφώναξε πάλιν· εἶμαι ἐγώ· μὴ φοβῆσαι.

Λαβὼν δ' αὐτὴν εἰς τὴν ἀγκάλην του ἐκόλλησε τὰ πυρέσσοντα αὐτοῦ χείλη ἐπὶ τοῦ ὡραίου αὐτῆς μετώπου. Ἡ Μαρία γαλβανισθεῖσα ὑπὸ τῆς φλογερᾶς ἐκείνης ἐπαφῆς ἤνοιξε τοὺς γοητείαν στάζοντας μεγάλους αὐτῆς ὀφθαλμούς, τὸν παρετήρησε μετ' ἀνεκλαλήτου συγκινήσεως καὶ πάλιν κατέπεσεν εἰς τὴν ἀγκάλην του κλαίουσα.

— Μαρία! εἶπεν ὁ ἐραστής της· μὴ κλαῖς, γιατὶ τὰ δάκρυά σου μὲ σφάζουν 'ς τὴν καρδιά. Ἂν μ' ἀγαπᾷς καθὼς σ' ἀγαπῶ, μὴν κλαῖς.

Εἰς τοὺς λόγους τούτους ἡ καρδία τῆς νεάνιδος ἐσείσθη ὅλη. Ἠγέρθη καὶ διὰ φωνῆς ὁμοιαζούσης πρὸς μολπὴν ἀγγέλου·

— Μ' ἀγαπᾷς ὅσον σ' ἀγαπῶ; τὸν ἠρώτησε.

— Τρελλαίνομαι γιὰ σένα· τὸ ξέρεις· ἀπήντησεν ὁ Ψάθας.

Ἠνεῴχθησαν τότε οἷον αὐτομάτως αἱ ἀγκάλαι των, περιεπτύχθησαν ἀλλήλους, ἐπλησίασαν ἡ μία τὴν ἄλλην αἱ ὡραῖαι αὐτῶν κεφαλαὶ καὶ τὰ χείλη των συνηνώθησαν, ὡς συνεφέλκονται καὶ συνενοῦνται δύο ἀντιθέτως ἠλεκτρισμένα σώματα. Πόσον διήρκεσεν ἡ παραδείσιος ἐκείνη τρυφή; Λεπτὰ ὁλόκληρα, ἄτινα δὲν ἐφάνησαν εἰς αὐτοὺς ἢ μόνον ὀλίγαι στιγμαὶ δευτερολέπτου. Ὁ χρόνος εἰς μὲν τὴν εὐτυχίαν παρέρχεται τάχιστα, εἰς δὲ τὴν δυστυχίαν χωρεῖ πολὺ

βραδέως· εἰς τὴν πρώτην περίστασιν εἶναι νέος πτερωτός, εἰς δὲ τὴν δευτέραν γέρων χωλός.

Μετὰ ταῦτα·

— Δὲν μοῦ λές, Μαρία μου, ἠρώτησεν αὐτὴν ὁ νεανίας, ποῦ ἐσκόπευες νὰ πᾷς προτήτερα;

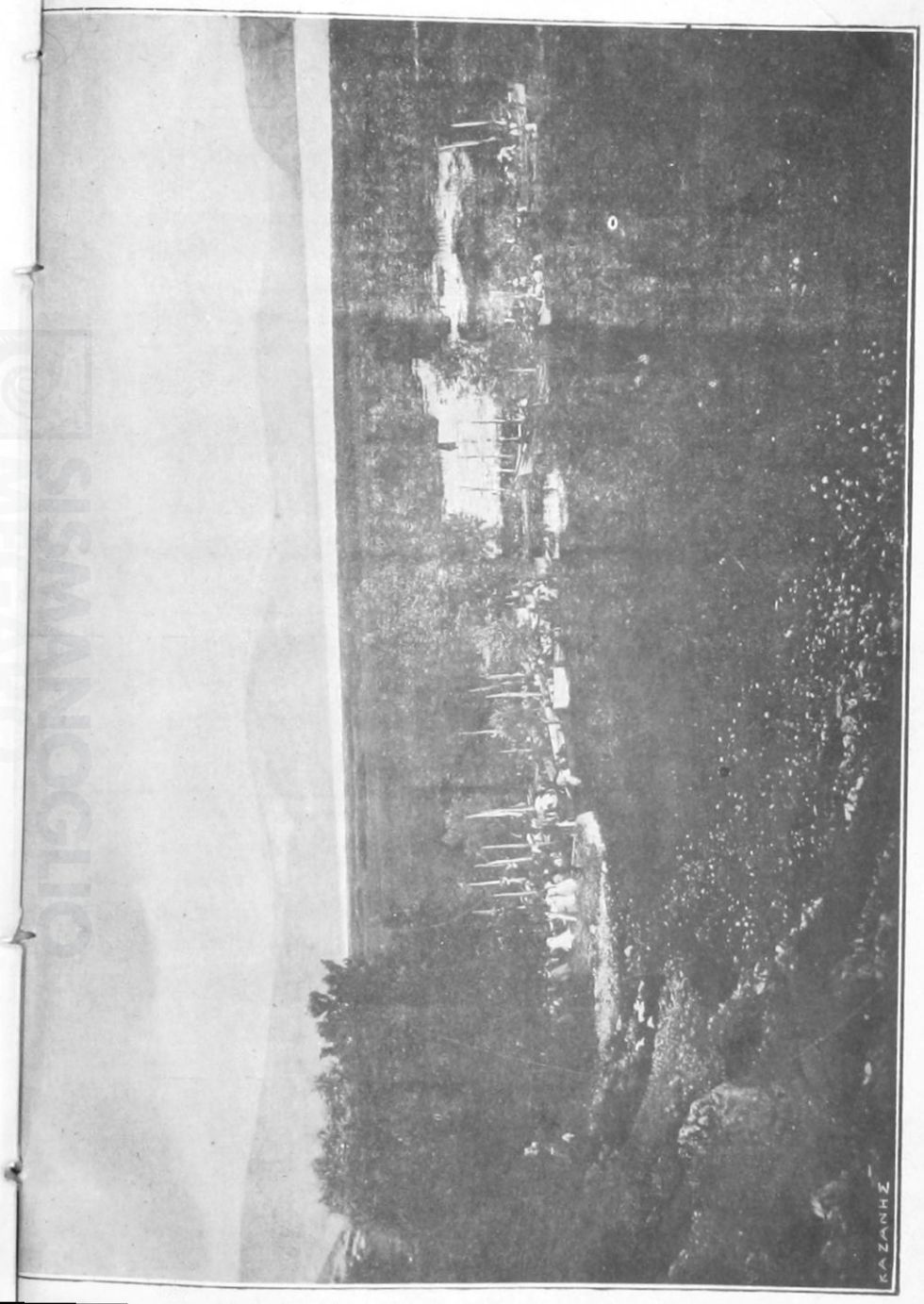
— Ποῦ ἐσκόπευα νὰ πάνω; Ἐκεῖ ποῦ μὲ τραβάει ἡ κακή μου ἡ μοῖρα· 'ς τὸν τάφο. Τί τὴν θέλω τὴν ζωή, ἂν δὲν πάρω ἐσένα;

— Γιὰ ὅπου τώρα ἡ καλή μας ἡ τύχη σ' ἔφερε 'ς τὴν ἀγκαλιά μου. Ἔλα νὰ πᾶμε 'ς 'τὸ σπίτι μου· ἐδῶ κοντὰ εἶναι. Ἐκεῖ φωνάζω τὸν παπᾶ καὶ μᾶς στεφανώνει κ' ὕστερα ἂς φωνάζει ὁ πατέρας σου ὅσον θέλει.

— Μοῦ λὲς νὰ κάμω ἕνα πρᾶγμα, ποῦ δὲν τῶχει κἄνει κἀμμιὰ κοπέλα 'ς τὴν πατρίδα μας. Τί θὰ 'πῇ ὁ κόσμος, ἂν τ' ἀκούσουν; «Γιά, θὰ λέν, ἡ Μαρία τοῦ Γκύρλα ἐπῆγε κ' ἠῦρε σὰν λυσσαγμένη τὸν ἄντρα μοναχή της, καὶ τὸν ἐστεφανώθηκε κρυφὰ χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ καὶ νὰ τὸν θέλῃ ὁ πατέρας της! Θὰ μ' ἔχουν αἰώνιο περιγέλοιο κι' αὐτὸ θὰ εἶναι χειρότερο ἀπὸ τὸν θάνατο. Ὄχι· αὐτὸ δὲν τὸ κάνω ποτέ. Γιὰ νὰ σὲ πάρω ἄντρα πρέπει νὰ μὲ δώκῃ σὲ σένα ὁ πατέρας μου καὶ ἡ μητέρα μου· νἄρθῃς νὰ μὲ πάρῃς τὴν ἡμέρα μὲ ψῆκι καὶ μὲ τραγούδια, καθὼς κάνει ὅλος ὁ κόσμος καὶ ὄχι τὴν νύχτα, κρυφὰ καὶ χωρὶς τὸ θέλημα τοῦ πατέρα μου. Ὄχι· ἐγὼ καινούργιο ἀντέτι 'ς τὸν τόπο μας δὲν βγάνω καὶ πομπὴ τοῦ κόσμου δὲν γένομαι.

— Καὶ τί μᾶς μέλει γιὰ τὸν κόσμο;

— Πῶς τί μᾶς μέλει; Ποῦ καὶ μὲ ποιὸν θὰ ζήσωμε ἐμεῖς; δὲν θὰ ζήσωμε μὲ τὸν κόσμο; Καὶ πῶς μπορεῖ νὰ ζήσῃ κανένας μὲ τὸν κόσμο, ἂν δὲν κάνῃ, καθὼς κάνουν ὅλοι οἱ καλοὶ καὶ τίμιοι ἄνθρωποι; Ἂν τὸ κάμω αὐτό, ποιὰ συντρόφισσα θὰ μὲ καλημεράῃ πλειά; ποιὰ θὰ μοῦ ἔχῃ ὑπόληψι; καὶ θὰ μὲ δέχεται κοντά της στὸν χορό; μὲ

ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ ΤΗΣ ΝΤΡΑΜΠΑΤΟΒΑΣ (ΙΩΑΝΝΙΝΑ) (Φωτογρ. Γ. Χ. Δημητριάδου)

τί μοῦτρα θὰ πηγαίνω 'ς τὴν βρύσι, 'ς τὴν ἐκκλησιά, 'ς τοὺς γάμους καὶ 'ς τὰ πανηγύρια; Ὕστερα ἂν τὸ κάμω αὐτό, θὰ δώκω τὸ κακὸ παράδειγμα· θὰ τὸ κάμουν κι' ἄλλαις καὶ τότες ἡ μανάδες τους θὰ καταριῶνται καὶ θὰ πισσολογοῦν ἐμένα. Ὄχι, ὄχι· αὐτὸ δὲν τὸ κάνω ποτὲ καὶ σὲ παρακαλῶ, ἂν μ' ἀγαπᾷς καθὼς σ' ἀγαπῶ, αὐτὸν τὸν λόγον νὰ μὴν τὸν ξαναπῇς. Τώρα εἶναι καιρὸς νὰ χωριστοῦμε, γιὰ νὰ μὴν περάσῃ κανένας ἀπὸ 'δῶ καὶ μᾶς ἰδῇ τοὺς δυό μας μαζύ, γιατὶ αὐτὸ θὰ εἶναι μιὰ μεγάλη προσβολὴ κι' ἐντροπὴ γιὰ μένα. Δοξάζω μονάχα τὸν Θεόν, ποῦ σ' ἔστειλε ν' ἀνταμώσωμε γιὰ ὑστερνὴ φορά. Τώρα πήγαινε!

— Πήγαινε, ἐπανέλαβε καὶ ἠγέρθη ν' ἀναχωρήσῃ.

— Καὶ ποῦ θὰ πᾷς τώρα; τὴν ἠρώτησεν ὁ νεανίας.

— Ὅπου μὲ βγάλῃ ὁ δρόμος.

Ὁ δυστυχὴς ἐραστὴς μαντεύσας ὅτι ἡ ἐρωμένη του ἐμελέτα νὰ πράξῃ τι ἀπονενοημένον.

— Θἄρθω κἐγὼ μαζύ σου, τῇ εἶπε.

— Αὐτὸ δὲν γένεται· σοῦ τὸ ἐμποδίζω καὶ σ' ὁρκίζω 'ς τὴν ἀγάπη μας νὰ πᾷς 'ς τὸ σπίτι σου. Ἐγὼ σοῦ ὁρκίζομαι ὅτι θὰ σ' ἀγαπῶ κι' ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμο. Σύ, τὸν ἠρώτησε πνιγομένη ὑπὸ λυγμῶν, θὰ μ' ἀγαπᾷς κ' ἐκεῖ;

— Θὰ σ' ἀγαπῶ αἰωνίως, ἀπήντησεν ὁ Ψάθας βαθύτατα συγκινηθείς, καὶ σοῦ ὁρκίζομαι 'ς τὴν ἀγάπη μας ὅτι θὰ ἀποθάνω μαζύ σου. Χωρὶς ἐσένα τὴν ζωὴ δὲν τὴν θέλω.

Εἶπε καὶ τὰ χείλη των εὑρέθησαν πάλιν ἡνωμένα.

Ἀποσπασθεῖσα μετ' ὀλίγον ἡ Μαρία·

— Πήγαινε, τῷ εἶπε· ἔχε ὑγείαν! Καὶ ὥρμησε ν' ἀναχωρήσῃ. Ἐκεῖνος ὅμως τὴν ἐκράτησε καί·

— Γιὰ 'πές μου, ψυχὴ τῆς ψυχῆς μου, γιὰ 'πές μου, τὴν ἠρώτησε, γιὰ τί ν' ἀπελπιστῇς τόσο; Ἡ δουλειὰ ἀκόμα μὲ τὸν Κοράκη δὲν ἐτελείωσεν. Ὁ Θεὸς εἶναι μέγας κι' ἂς τὸν παρακαλέσωμε μ' ὅλη μας τὴν καρδιὰ νὰ φωτίσῃ τὸν

πατέρα σου. Ἐσὺ ἔχεις καὶ ἀδερφαῖς. Βάλε κι' αὐταῖς καθὼς καὶ τὴν μάνα σου νὰ παρακαλέσουν τὸν πατέρα σου κ' ἴσως ἀλλάξῃ γνώμη. Νά· τὸ σπίτι τῆς ἀδελφῆς σου τῆς μεγαλείτερης εἶναι τοῦτο ἐδῶ. Χτύπα τὴν πόρτα νὰ σ' ἀνοίξῃ κι' ὁμίλησέ την. Πέστε κ' ἡ τρεῖς μαζὺ μὲ τὴν μάνα σας 'ς τὰ ποδάρια τοῦ πατέρα σας νὰ σὲ σπλαχνισθῇ. Πιστεύω ν' ἀκούσῃ. Γιὰ τὴν ἀγάπη μας κάνε κι' αὐτό.

Ἡ Μαρία ἔχουσα τὸν νοῦν ἐσκοτισμένον δὲν εἶχεν ἐννοήσει ἀκόμη ὅτι εὑρίσκετο εἰς τὴν αὔλειον θύραν τῆς πρεσβυτέρας αὐτῆς ἀδελφῆς. Σκεφθεῖσα ὀλίγον·

— Ἀφ' οὗ τὸ θέλεις, εἶπε τῷ ἐραστῇ της, ἂς κάμω κι' αὐτὴ τὴν δοκιμή, ἂν καὶ ξέρω καλὰ τὸ κεφάλι τοῦ πατέρα μου. Σὺ ὅμως τώρα φύγε.

Τοῦτο εἰποῦσα ἔκρουσε τὴν θύραν, ὁ δὲ Ψάθας ἀναχωρήσας ἔστη εἰς μικρὰν ἀπ' αὐτῆς ἀπόστασιν ὄπισθεν δένδρου, ὅθεν ἠκροᾶτο. Βεβαιωθεὶς μετ' ὀλίγον ὅτι ἀνοιχθείσης τῆς θύρας ἡ Μαρία εἰσῆλθε, μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν του.

Ζ'.

Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἡ σύζυγος καὶ αἱ θυγατέρες τοῦ Γκύρλα καθικέτευον αὐτὸν δακρυρροοῦσαι, ὅπως μεταβάλῃ γνώμην, ἀλλ' ἐστάθη ἀδύνατον νὰ μεταπεισθῇ. Συνήνωσε τὰς παρακλήσεις του καὶ ὁ πνευματικὸς τῆς κοινότητος πατήρ, οὗ τὴν ἀρωγὴν αὗται ἐπεκαλέσθησαν· συνεβούλευσεν αὐτὸν πατρικῶς· τῷ παρέστησε τὸ μέγεθος τοῦ ἀδικήματος καὶ τὰς ὀλεθρίας συνεπείας, ἃς ἠδύνατο νὰ προξενήσῃ ἡ ἀπόφασις τοῦ νὰ δώσῃ εἰς τὴν θυγατέρα του σύντροφον τοῦ βίου της νέον, ὃν αὕτη ἐβδελύσσετο· τῷ παρέστησεν ὅτι εἶναι αὐτόχρημα ἐγκληματικὸν τὸ νὰ μὴ λαμβάνηται ποσῶς εἰς τὰ συνοικέσια ἡ συγκατάθεσις τῶν μελλονύμφων, ἀλλ' οὐδὲν καὶ αὐτὸς κατώρθωσεν.

Ὁ Γκύρλας τὸ Σάββατον ἀπὸ πρωΐας μεταβὰς αὐτοπροσώπως εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κοράκη ἀνήγγειλεν αὐτῷ ὅτι ἡ

πρότασίς του ἐγένετο δεκτὴ εὐχαρίστως. Ἐκανονίσθησαν λοιπὸν τὰ πάντα· ὡρίσθη εἰς 1500 *γρόσια τὸ ἀγριλίκι*, λείψανον τῶν κατὰ τοὺς ὁμηρικοὺς χρόνους *ἑδνῶν*, ἅτινα, ὡς γνωστόν, ἦσαν δῶρα, ἅπερ προσέφερον εἰς τοὺς οἰκείους *τῆς κουριδίας αὐτῶν ἀλόχου* πρὸ τοῦ γάμου. Καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ ποσοῦ τούτου ἐμέτρησεν ἀμέσως ὁ Κοράκης τῷ πατρὶ τῆς μελλούσης αὐτοῦ νύμφης, τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ συνεψηφίσθη εἰς τὸ χρέος τοῦ Γκύρλα. Περιπλέον συνεφωνήθη, ὅπως, κατὰ τὰ εἰωθότα, ἀποστείλῃ τὸ ἑσπέρας 7 ζεύγη ἐμβάδων, δῶρον τοῖς πλησιεστέροις συγγενέσι τῆς νύμφης, καὶ τέλος ὡς ἡμέρα τοῦ γάμου ὡρίσθη ἡ ἐπαύριον. Τοῦτο δέ, διότι ὁ Κοράκης ἔσπευγε νὰ πάρῃ τὴν νύμφην αὐτοῦ μὲ ὅσα ἐνδύματα εἶχεν ἕτοιμα καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ προικοσύμφωνον συνετάχθη, ὡς τὸ ἔθος.

Ἡ Μαρία μετὰ τὴν ὀδυνηρὰν ἀποτυχίαν καὶ τῆς τελευταίας ἀποπείρας ἐβυθίσθη εἰς εἰδός τι νάρκης, ὅπερ καταλαμβάνει τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἵτινες ἀπελπισθέντες ἀποφασίζουσιν ἀμετακλήτως νὰ θέσωσι τέρμα εἰς τὴν ἰδίαν ζωήν. Ἀποσπασθεῖσα λοιπὸν τοῦ ἐγὼ αὐτῆς ἀφέθη εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ πατρός της, ὃν ἀφῆκεν ἐλεύθερον νὰ κάμῃ ὅ,τι θέλῃ. Τί τὴν ἔμελλεν, ἀφ' οὗ δὲν ἦτο ἐκ τοῦ κόσμου τούτου; Ἡ ὁλεθρία ἀπόφασις ἐλήφθη καὶ ἔμενε μόνον ἡ ἐκτέλεσίς της. Ἀλλὰ πότε ἔπρεπε νὰ γίνῃ αὕτη; πρὸ ἢ μετὰ τὸν γάμον;

Ἐσκέπτετο ὅτι, ἂν ἐγίνετο πρὸ τοῦ γάμου, θ' ἀπεδίδετο εἰς τὸ ὅτι προῆλθεν ἐκ παρακοῆς πρὸς τὸν πατέρα της. Ἀλλὰ τίς τῇ ἔδωκε τὸ δικαίωμα νὰ μὴ πείθηται εἰς αὐτόν; Τί ἐζήτει οὗτος παρ' αὐτῆς; Νὰ λάβῃ σύζυγον τὸν υἱὸν τοῦ Κοράκη. Πέραν τούτου; Οὐδέν. Τί λοιπὸν ἐπείραζεν, ἂν τοῦ ἔκαμνε τὸ θέλημα τοῦτο; Ὅταν ὅμως ἐλάμβανε σύζυγον ἐκεῖνον, ὃν οὗτος τῇ ἐπέβαλλε, τότε ἐξήρχετο ἐκ τῆς ἐξουσίας του καὶ ἐτίθετο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἀνδρός, τὸν

ὁποῖον δὲν ἤθελε, καὶ εἰς ὃν κατ' ἀκολουθίαν οὐδεμίαν ὑπακοὴν ὤφειλε. Τότε ἐνεργοῦσα ὡς ἀπεφάσισεν οὐδὲν πρὸς τὸν πατέρα της καθῆκον ἠθέτει καὶ θ' ἀπέθνησκεν οὐχὶ ὡς θυγάτηρ τοῦ Π. Γκύρλα, ἀλλ' ὡς σύζυγος τοῦ Μηνᾶ Κοράκη.

Τοιαῦτα διενοεῖτο ἡ δυστυχὴς νεᾶνις.

Η'.

Τὴν ἐπιοῦσαν (Κυριακὴν) ἠγέρθην ἐνωρίς, ἐνωρίτερον τοῦ συνήθους. Ἐνδυθεὶς τὰ καινουργῆ μου ἐνδύματα μετέβην μετὰ τῆς μητρός μου εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ μετὰ τὴν λειτουργίαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κοράκη, ὅπως, ὡς εἴθισται, τὸν συγχαρῶμεν ἐπὶ τοῖς γάμοις τοῦ υἱοῦ του. Παρ' αὐτοῦ ἐμάθομεν ὅτι ἡ παραλαβὴ τῆς νύμφης ἔμελλε νὰ γίνῃ πρὸ τοῦ γεύματος καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐκεῖνοι, οἵτινες ἔμελλον ν' ἀποτελέσωσι τὴν γαμικὴν συνοδείαν, ἔδει νὰ συνέλθωσιν εἰς τὴν οἰκίαν του μετὰ μίαν τὸ πολὺ ὥραν. Ἐδέησε λοιπὸν νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπως παρασκευάσωμεν τὴν ἡμίονον, ἐφ' ἧς θὰ ἐπέβαινον ἀκολουθῶν τὴν γαμικὴν συνοδείαν.

Τῆς ἡμιόνου ἑτοιμασθείσης ἀνῆλθον ἐπ' αὐτῆς βοηθούμενος ὑπὸ μιᾶς τῶν ἀδελφῶν μου· τὴν ἐκτύπησα καὶ ἐντὸς ὀλίγου εὑρέθην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κοράκη. Καταβὰς καὶ δοὺς τὴν ἡμίονον εἰς τὸν ἐπὶ τούτῳ τεταγμένον ὑπηρέτην τοῦ γάμου ἀνῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ὑποδοχῆς, ἔνθα εἶχον συνέλθῃ οἱ πλεῖστοι τῶν προσκεκλημένων.

Ὅτε εἰσῆλθον συγγενής τις τοῦ γαμβροῦ, χρέη κουρέως ἐκπληρῶν, ἐξυράφιζεν αὐτὸν εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον, νεάνιδες δὲ κύκλον περὶ αὐτὸν σχηματίζουσαι ᾖδον λιγυρῶς.

> Καινούργια βρύσι κίνησε 'ς τοῦ νιόγαμπρου τὸ σπίτι
> νὰ λούζεται ὁ νιόγαμπρος νὰ πλένετ' ὁ μπερμπέρης.
> Φέρτε ξυράφια διαλεχτὰ μεσ' ἀπὸ τὴν Ὁλλάνδα,
> νὰ ξυριστοῦν χρυσᾶ μαλλιὰ μὲ τέτοια ὠμορφάδα.

Ξυράφισε, μπερμπέρη,
μὲ τ' ἄγιο σου τὸ χέρι
'Αργυρὸ ξυράφι
καὶ μαλαματένιο
τράβα 'γάλι 'γάλι
σὲ γαμπροῦ κεφάλι
τρίχα μὴν τ' ἀφήσῃς
καὶ τὸν ἀσχημίσῃς
εἰς τὸν πεθερό του
εἰς τὴν πεθερά του
'ς τὰ γυνακαδέρφια
'ς τὸ γυναικοσόϊ.

Πόσο σοῦ πρέπ' τὸ ξύρισμα, μὲ γειά σου μὲ χαρά σου
καὶ 'ς τὰ γενιτσούρια σου μὲ γυιὸ νὰ χαίρετ' ἡ καρδιά σου.

Μετὰ ταῦτα ὁ γαμβρὸς ἐνεδύθη λαμπρὰν στολήν, ἀδομένου τοῦ·

Φέρτε τοῦ γαμβροῦ χρυσῆ ἁρμάτα·
μασουρόγνεστη σγουρουϊφασμένη
καὶ 'ς τὰ Γιάννενα ξαγορασμένη.

Τοῦ ἔργου τούτου περατωθέντος, νεανίας τις συγγενὴς τοῦ γαμβροῦ ἐλθὼν εἰς τὸ δωμάτιόν μας·

— Ὅλα ἕτοιμα εἶναι, μᾶς εἶπε, κοπιάστε.

Συγχρόνως ἠκούσθη ἔξωθεν εἷς πυροβολισμός, σημεῖον ὅτι ἡ γαμικὴ συνοδεία ἐξήρχετο πρὸς παραλαβὴν τῆς νύμφης. Πρὶν ἢ ἐγερθῶμεν εἰσῆλθεν ὁ γαμβρὸς συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ *ἀδελφοποιτοῦ* ἢ *βλάμη* καὶ ἠσπάσθη τὴν δεξιὰν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Μετὰ ταῦτα ἐξήλθομεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν νεανίδων ἀδουσῶν·

Καλότυχη ἡ μάνα ποῦ προβοδάει τὸν ἥλιο,
ποῦ προβοδάει τὸν ἥλιο νὰ πάρῃ τὸ φεγγάρι.
Βρὲ καλὲ γαμπρὲ κι' ἁρματωμένε,
π' ἁρματώνεσαι καὶ ποῦ πηγαίνεις;
Ἄσπρε σταυραετέ μου, γιὰ κοντοκαρτέρει
νὰ πατήσῃς πέτρα ν' ἀνηβῇς λιθάρι,
ν' ἀνηβῇς λιθάρι νὰ καβαλλικέψῃς.
Κινῆστε παλληκάρια, κινῆστε λεβεντάδες,
κινῆστε γιὰ νὰ πᾶμε νὰ πάρωμε τὴν νύφη.

Ἐν ᾧ δὲ κατηρχόμεθα τὴν κλίμακα ἠκούετο ᾀδόμενον τό:

Ποῦ βούλιεσαι νὰ πάνῃς, καλό μου παλληκάρι;
— Ἐκίνησεν ὁ ἥλιος νὰ πάρῃ τὸ φεγγάρι.
Γιὰ χαρὰ σὲ σέ, πατέρα,
ποῦ σοῦ γίν'κε ὁ Μῆνος μέγας,
μέγας καὶ γραμματισμένος
καὶ 'ς τὸν κόσμο ξακουσμένος
καὶ πάει νὰ σοῦ φέρῃ νύφη,
νύφη καὶ κρεββατοστρῶσι.

Κατελθόντες εἰς τὴν αὐλὴν ἱππεύσαμεν καὶ ἐξελθόντες παρετάχθημεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ εἰς μακρὰν γραμμήν, καθ' ἣν ἠγεῖτο ἡ γαμήλιος σημαία — σημεῖον ὅτι ἐπρόκειτο περὶ καταλήψεως «φρουρίου» — εἵποντο τὰ μουσικὰ ὄργανα, μεθ' ὃ ἤρχετο ὁ ἐφημέριος τῆς οἰκογενείας καὶ μετὰ τοῦτον οἱ ἄνδρες, ὧν προτελευταῖος ὁ *βλάμης* καὶ τελευταῖος ὁ γαμβρός, συνοδευόμενος δὲ ὑπὸ τριῶν συγγενῶν νεανίδων, αἵτινες ἐκαλοῦντο *περγέγαμβροι*.

Ὅτε ἡ συνοδεία ἤρξατο νὰ χωρῇ πρὸς τὰ πρόσω, αἱ μὲν προπέμπουσαι ἡμᾶς νεάνιδες ᾖδον·

Ἐκίνησεν ὁ Μῆνος νὰ πάῃ νὰ φέρῃ νύφη,
νἄχῃ τιμὴ 'ς τὰ Γιάννενα, τιμὴ 'ς τὸ Σαλονίκι.

Ἀντήχησαν δὲ τὰ μουσικὰ ὄργανα καὶ ὁ κρότος τῶν πυροβόλων, κρότος βαρὺς καὶ παρατεταμένος. Ὁ τὰς γραμμὰς ταύτας γράφων κατεῖχε τὸ μέσον τῆς συνοδείας. Τί μακαριότης ἦτο ἐκείνη! Στρεφόμενος δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ παρετήρει ἂν τὸν βλέπωσιν, ἂν ὑπάρχωσι θεαταὶ καὶ μάρτυρες τῆς ἀνεκφράστου ἐκείνης εὐτυχίας του· δὲν ἐπυροβόλησε δὲ συγχρόνως μὲ τοὺς ἄλλους ἀλλὰ τελευταῖος, ὅπως ἐφελκύσῃ τὴν προσοχὴν τῶν θεατῶν. Ὁ κρότος ὅμως τοῦ πυροβόλου του ὑπῆρξε δυστυχῶς λίαν ἀσθενής, ἓν ἁπλοῦν *σάφ*, ὅπερ προὐκάλεσε τὸν γέλωτα τῶν πέριξ παιδίων. Ἵνα μὴ ὅμως ἐκτεθῇ καὶ πάλιν εἰς τὸν περίγελων τῶν ἄλλων, ἀντὶ ἑνὸς ἔρριψεν εἰς τὸ ὅπλον του 1 1/2 φυσίγγιον καὶ ἐκτύπησεν ἰσχυρῶς τὸ στυπεῖον διὰ τοῦ ὀβελοῦ,

ὅπως πιεσθεῖσα ἡ πυρῖτις, παραγάγῃ ἰσχυρότερον κρότον. Καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχεν «ὑλικὸν» εἰμὴ μόνον δι' ἓν ἀκόμη γέμισμα, ἀπεφάσισε νὰ πυροβολήσῃ ἅπαξ μὲν κατὰ τὴν εἴσοδον εἰς τὴν αὐλὴν τῆς νύμφης, ἐκ δευτέρου δὲ κατὰ τὴν ἔξοδον. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς δύο περιπτώσεις ἦ πρῶτος ἦ τελευταῖος ὅλων· ὁ λόγος δὲ εὐνόητος.

Θ'.

Ὅτε ἐπλησιάσαμεν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης εἷς νέος ἐκ τῆς συνοδείας ἔτρεξεν ἀπὸ ρυτῆρος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν αὐλὴν αὐτῆς·

— Τὰ συχαρίκια! ἐφώναξεν· ἔρχονται οἱ συμπέθεροι. Χαερλήτικα! νὰ μᾶς προκόψουν! Καὶ συγχρόνως ἐπυροβόλησε, τοῦθ' ὅπερ ἔπραξαν πρὸς ἀντιχαιρετισμὸν καὶ οἱ συγγενεῖς τῆς νύμφης.

Ὅτε εἰσήλθομεν εἰς τὴν αὐλὴν πυκνὸς πυροβολισμὸς ἀντήχησεν ἑκατέρωθεν, ἔκ τε τῆς γαμικῆς συνοδείας καὶ ἐκ τῶν συγγενῶν τῆς νύμφης.

Τὰ ζῷα ἡμῶν καταβαινόντων παρέλαβον οἱ ἐπὶ τούτῳ τεταγμένοι. Καὶ οἱ μὲν ἄνδρες εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ὑποδοχῆς, ὁ δὲ γαμβρὸς συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ *βλάμη* ἀνῆλθε τελευταῖος τὴν κλίμακα, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς ὁποίας ἱσταμένη ἡ πενθερά του ἔρραινεν αὐτὸν δι' ὀρύζης, εἰς σημεῖον εὐδαίμονος βίου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον, ὡς γνωστόν, εἰς παρομοίας περιστάσεις ἔπραττον καὶ αἱ ἀρχαῖαι Ἀθῆδες, τὰ δὲ ἐπὶ τοῦ γαμβροῦ ραινόμενα διάφορα τραγήματα ἐκαλοῦντο *καταχύματα*. Ἀναβὰς εἰς τὴν κορυφὴν τῆς κλίμακος ὁ γαμβρὸς ἡσπάσθη τὴν χεῖρα τοῦ πενθεροῦ τον Γκύρλα, ὅστις ἐφίλησεν αὐτὸν εἰς τὸ μέτωπον καὶ τῆς πενθερᾶς του, ἥτις ἀσπασθεῖσα αὐτὸν ἔρριψεν ἐπὶ τῶν ὤμων του μανδήλιον ἐκ μετάξης. Ἀκολούθως ὡδηγήθη πρὸ τῆς νύμφης, ἥτις ἠσπάσθη τὴν χεῖρά του καὶ ἐπάτησεν ἐλαφρῶς τὸν πόδα της εἰς ἔνδειξιν τῆς ὑπεροχῆς του.

ΤΥΠΟΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΣ

Εἰς τὸ δωμάτιον, εἰς ὃ ὡδηγήθημεν, ὑπῆρχον δύο ἐπιμήκεις τράπεζαι, ἐφ' ἑκατέρας τῶν ὁποίων ἔκειντο ἀνὰ τρεῖς ἄρτοι ἀκέραιοι, ἐπὶ τούτων ἀνὰ ἓν τρυβλίον πλῆρες τυροῦ, μεταξὺ αὐτῶν παροψίδες μὲ διαφόρους ὀπώρας τῆς ἐποχῆς καὶ περὶ αὐτὰς λάγηνοι μὲ οἶνον, ἀγγεῖα μὲ οἰνόπνευμα καὶ διάφορα ποτήρια. Περὶ τὰς τραπέζας ταύτας ἐκαθήσαμεν πάντες. Ὁ γαμβρὸς ἔστη ὄρθιος εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ δωματίου, ὁ δὲ *βλάμης* ἐξελθὼν μετέβη εἰς τὸν θάλαμον, ἔνθα ἡ νύμφη, ἣν ὑπέδυσε ζεῦγος καινουργῶν ὑποδημάτων, δῶρον αὐτοῦ, τῶν νεανίδων ἀδουσῶν καὶ μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθε παρ' ἡμῖν. Μετὰ τὰς συνήθεις τῇ περιστάσει εὐχὰς καὶ ἀντευχὰς ἤρχισαν οἱ ἄνδρες νὰ ᾄδωσι τό·

Γιὰ μύρισε, λουλοῦδι κι' ἄνθη τοῦ Μαγιοῦ,
τὸν Μάη καὶ τὸν Ἀπρίλη κι' ὅλον τὸν Θεριστή,
γιατ' ἤρθα νὰ σὲ πάρω μὴ γένεσαι μικρή.
Θερτὴ καὶ Ἀλωνάρη κι' ὅλον τὸν Αὔγουστο·
ἤρθα γιὰ νὰ σὲ πάρω μὴ κάνῃς τὸν ἄρρωστο.

Εἶτα δὲ τὸ ἑξῆς·

Λάμπει ὁ ἥλιος λάμπει 'ς τὰ παραθύρια σου,
γιὰ σήκου, κυρὰ νύφη, βάλ' τὰ στολίδια σου.

Ἔπειτα πολλὰ ἄλλα, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸ ἑξῆς·

Φίλοι, καλῶς τὸν ἠῦραμε τοῦτον τὸν νοικοκύρη
μὲ τὰ γλυκά του τὰ πιστά, μὲ τὰ καλά του λόγια.
Νὰ τοῦ προκόψουν τὰ παιδιὰ καὶ 'ς ἄλλα νὰ χαροῦμε.
Φᾶτε καὶ πιῆτε, βρὲ παιδιά, χαρῆτε νὰ χαροῦμε
τοῦτον τὸν χρόνον τὸν καλὸ ὅσο νὰρθῇ κι' ὁ ἄλλος.
Γιὰ ζοῦμε γιὰ πεθαίνομε, γιὰ 'ς ἄλλον κόσμο πᾶμε.
Κ' ἐκεῖ χαραῖς δὲν γένονται οὔτε καὶ πανηγύρια
κι' οὔτε μεσαλοτράπεζα νὰ φᾶμε καὶ νὰ πιοῦμε.

Μετὰ ταῦτα ἤρχισαν αἱ προπόσεις ὑπὲρ τῶν μελλονύμφων, τοῦ νουνοῦ, τοῦ *βλάμη* καὶ τῶν συμπεθέρων, μεθ' ἃς ὁ πρεσβύτερος τῆς συνοδείας διέταξεν, ὅπως δύο νέοι μὴ ὀρφανοὶ πατρὸς καὶ μητρὸς φορτώσωσι τὸ τῆς νύμφης προικεῖον εἰς τὸ φορτηγὸν ζῷον, ὅπερ ἐπὶ τούτῳ εἶχεν ὡδηγηθῇ

ἐκεῖ ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ γαμβροῦ ἐλεύθερον. Ἐν ᾧ δ' οἱ ἄλλοι εἶχον ἐξέλθῃ εἰς τὴν αὐλήν, ὁ γράφων ἔμενεν ἀκόμη ἐντὸς ἀσχολούμενος μὲ τὸ γέμισμα τοῦ ὅπλου του. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὰς πρώτας ἐπιμήκεις τραπέζας ἀντικατέστησαν δι' ἑτέρας στρογγύλης, ἐφ' ἧς ἐτέθη ἄρτος καὶ οἶνος· εἰσῆλθον οἱ συγγενεῖς τῆς νύμφης, οἵτινες ἐκάθησαν κατὰ σειρὰν εἰς τὰς πλευρὰς τοῦ δωματίου καὶ μετ' αὐτοὺς ἡ νύμφη, ἤτις ὁδηγουμένη ὑπὸ μιᾶς συγγενοῦς αὐτῆς καὶ πνιγομένη ὑπὸ λυγμῶν περιῆλθε τρὶς τὴν τράπεζαν κλίνουσα εἰς ἑκάστην περιστροφὴν τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος. Εἶτα ἠσπάσθη ὀλοφυρομένη τὴν δεξιὰν τῶν γονέων καὶ συγγενῶν της, ἀντασπασθέντων αὐτήν. Μετὰ ταῦτα ἐκαλύφθη διὰ λεπτῆς καλύπτρας ὑπὸ παιδίου συγγενοῦς αὐτῆς καὶ στηριζομένη εἰς τὸν βραχίονα τοῦ πατρὸς καὶ ἑνὸς τῶν γαμβρῶν αὐτοῦ κατῆλθε βραδέως τὴν κλίμακα, τῶν γυναικῶν ᾀδουσῶν·

Ἔβγα, θύγω μ', ἔβγα, ἔβγα 'π' ταῖς αὐλαῖς σου.
Ἔβγα 'π' ταῖς αὐλαῖς σου σύρε 'ς ταῖς δικαῖς σου.
— Εὐχήσου με, μανοῦλά μου, τώρα 'ς τὸ κίνημά μου,
τώρα 'ς τὸ κίνημά μου, 'ς τὸ ξεπροβόδημά μου.
Σ' τούταις ταῖς αὐλαῖς, 'ς τούταις ταῖς πόρταις
ἥλιος ἔλαμψε κι' ἀητὸς ἐμπῆκε,
πέρδικ' ἅρπαξε καὶ πίσω βγῆκε.
Μὲ κουναροῦσ' ἡ μάνα μου σὰν ἡ μηλιὰ τὸ μῆλο,
χίλια προικειὰ μοῦ ἔδωκε καὶ μούλες φορτωμέναις.

Ἔπειτα ὁ συνοδεύων αὐτὴν ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρός της τὴν ἔλαβεν εἰς τὴν ἀγκάλην του καὶ τὴν ἀνεβίβασεν ἐπὶ τῆς ἐκεῖ ἐπὶ τούτῳ ἱσταμένης ἡμιόνου, ἣν ἔσυρεν ἐκ τοῦ χαλινοῦ ὁ ὑπηρέτης τοῦ πενθεροῦ της. Συνώδευσαν δ' αὐτὴν ὡς *περγένυμφοι* τρεῖς νεάνιδες, ἡ μεσαία αὐτῆς ἀδελφὴ καὶ δύο ἐξαδέλφαι της, μία πρὸς πατρὸς καὶ μία πρὸς μητρός, πεζαὶ αὗται. Ἀφ' οὗ ἡ συνοδεία ἡτοιμάσθη, ἐτάχθημεν πάλιν εἰς γραμμήν, καθὼς καὶ ὅτε εἴχομεν μεταβῇ ἐκεῖσε, ἡ δὲ νύμφη μετὰ τῶν παρανύμφων ἤρχετο τελευταία. Ἡ-

χησαν τότε τὰ μουσικὰ ὄργανα καὶ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἀντήχησε σφοδρὸς πυροβολισμός.

Ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἤτις ὀλίγα μόνον βήματα ἀπεῖχε τῆς οἰκίας τοῦ Γκύρλα, αἱ μὲν προπέμπουσαι ἡμᾶς ἐν ἄσμασι συγγενεῖς τῆς νύμφης ἀπῆλθον, ἔπαυσε παιανίζουσα ἡ μουσική, ὁ δὲ ἱερεύς, ὁ ἀνάδοχος, ὁ *βλάμης*, ὁ γαμβρός, ἡ νύμφη καὶ ἐν γένει ὅλοι οἱ ἀποτελοῦντες τὴν γαμικὴν συνοδείαν κατῆλθον τῶν ζῴων καὶ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν εἰσῆλθον εἰς τὴν ἐκκλησίαν πρὸς τέλεσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου.

Γ'.

Ἐξελθούσης τῆς πομπῆς ἐκ τῆς ἐκκλησίας, ἠκούσθη ᾀδόμενον τὸ ἑξῆς·

Τἄκουσες, κυρὰ νύφη, τί λέει τὸ Βαγγέλιο;
τί λέει τὸ Βαγγέλιο, τί μολογάει τὸ γράμμα;
Τίμα τὸν πεθερό σου, τίμα τὴν πεθερά σου,
γιὰ νὰ εἶσαι τιμημένη, 'ς τὸν κόσμο ξακουσμένη.

Ἀνέβημεν τότε ἕκαστος εἰς τὴν ἡμίονόν του καὶ ἐτράπημεν τὴν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κοράκη ἄγουσαν. Καθ' ὁδὸν οἱ θεαταὶ ηὔχοντο τῇ νύμφῃ «καλὴν προκοπήν», ἐκείνη δὲ ἀντεχαιρέτα κλίνουσα ἐλαφρῶς πρὸς τὰ πρόσω τὴν κεφαλὴν καὶ φέρουσα ἐπὶ τοῦ στήθους τὴν δεξιάν. Ὅτε ἐπλησιάσαμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ, ἀπηντήσαμεν πλῆθος γυναικῶν, αἵτινες εἶχον ἐξέλθῃ πρὸς προϋπάντησίν μας καὶ ᾖδον λιγυρῶς·

— Συμπέθεροι, τί ἀργήσαταν, τί ἀργήσαταν;
— Μᾶς ἄργησαν κι' ἀργήσαμαν κι' ἀργήσαμαν.
Εἴχαν τὴν τσέργα 'ς τὸ νερὸ κι' ἀργήσαμε κι' ἀργήσαμε.

Εἶτα τό·

Τρέχουν τὰ νερά, τρέχουν κ' ἡ βρύσαις,
τρέχει κ' ἡ ἀρχοντιὰ νὰ ἰδῇ τὴν νύφη,
τ' ἀρχοντόπουλα νὰ τὴν 'ρωτήσουν
κ' ἡ ἀρχόντισαις νὰ τὴν 'ξετάξουν.

— Νύφη, τί ἤφερες τοῦ πεθεροῦ σου;
Νύφη, τί ἤφερες τῆς πεθερᾶς σου;
Τρέχουν τὰ νερά, τρέχουν κ' ἡ βρύσαις,
τρέχει γιὰ νὰ ἰδῇ ἡ χώρα ὅλη
τὸ καλόμοιρο, τὸ χρυσὸ ταῖρι,
νύφη ὥμορφη, καμαρωμένη,
ὥμορφο γαμπρὸ καὶ παλληκάρι.

Ἀφιππεύσαντες ἐστάθημεν ὅλοι εἰς τὴν αὐλήν, ἡ δὲ μήτηρ τοῦ γαμβροῦ κατέχεεν ἐπὶ τῆς νύμφης, ἐφίππου ἔτι οὔσης, ὄρυζαν. Ἡ νύμφη λαβοῦσα ἐκ μιᾶς τῶν παρανύμφων της μεγάλην κολλυρίδα *(κολλυαντίναν)*, ἔχουσαν σχῆμα ἀρχαίου δίσκου καὶ ἐμπεριέχουσαν μικρὰ ἀργυρᾶ νομίσματα, ἔσεισεν αὐτὴν τρὶς καὶ ἔπειτα τὴν ἔρριψε πρὸς τὰ ἄνω. Πολλοὶ κύκλῳ ἱστάμενοι νέοι ἠγωνίσθησαν τότε τίς πρῶτον νὰ ἁρπάξῃ τὴν κολλυρίδα καταπίπτουσαν.

Μετὰ τοῦτο ἐτέθη εἰς πλειοδοσίαν τὸ ἐκ τῆς ἡμιόνου *καταίβασμα τῆς νύφης*. Ὁ τελευταῖος πλειοδότης προσενεγκὼν αὐτῇ ἑκατὸν γρόσια, ἠξιώθη τῆς τιμῆς ταύτης.

Τῶν ἀνδρῶν εἰσελθόντων εἰς τὸ ἰδιαίτερον δι' αὐτοὺς δωμάτιον, ἡ νύμφη στηριζομένη εἰς τὸν βραχίονα δύο παρανύμφων της ἀνῆλθε βραδέως τὴν κλίμακα, εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ὁποίας τῇ παρουσιάσθῃ τρυβλίον περιέχον μέλι, ἐφ' ὃ βυθίσασα τοὺς δακτύλους τῆς δεξιᾶς ἐκτὸς τοῦ ἀντίχειρος ἔχρισε δι' αὐτοῦ τὸ ἀνώφλιον τῆς θύρας τρίς, εἰς σημεῖον ἀνωδύνου βίου. Ἠσπάσθη ἔπειτα τὴν χεῖρα τοῦ πενθεροῦ, τῆς πενθερᾶς καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ συζύγου της καὶ ὡδηγήθη μετὰ τῶν παρανύμφων εἰς ἰδιαίτερον δωμάτιον, τῶν γυναικῶν ᾀδουσῶν:

Ἔβγα, κυρὰ καὶ πεθερά, γιὰ νὰ δεχτῇς τὴν πέρδικα,
γιὰ νὰ δεχτῇς τὴν πέρδικα, ποῦ περπατεῖ λεβέντικα,
Γιὰ ἰδέστε την, γιὰ ἰδέστε την κ' ἥλιο, φεγγάρι πέστε την.
Γιὰ ἰδέστε την πῶς περπατεῖ σὰν ἄγγελος μὲ τὸ σπαθί.
Αὐτοῦ ποῦ ζύγωσες νὰ μπῇς ἥλιος, φεγγάρι θὰ φανῇς.
Ἔβγα. κυρὰ καὶ πεθερά, γιὰ νὰ δεχτῇς τὴν πέρδικα,
γιὰ νὰ τὴν βάλῃς 'ς τὸ κλουβί, σὰν τὸ πουλὶ νὰ κελαϊδῇ.

ISIS MANOGLIO

Ἔμπ' αὐτοῦ, μωρ' πέρδικα,
'ς τὴν καινούργια τὴν φωλιά·
φύτρωσε μιὰ κυδωνιὰ
κι' ἂν ἀνθίσῃ καὶ καρπίσῃ
πέντε γυιοὺς θὲ νὰ 'ποχτήσῃ
καὶ κατόπι θυγατέρα.

Ἐν ᾧ εἰσήρχετο ἡτοιμάσθη νὰ θέσῃ ἐπὶ τῆς πρὸ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας στρωθείσης *τσέργας* πρῶτον τὸν ἀριστερὸν πόδα τυχαίως. Τοῦτο ἰδοῦσα γραῦς τις,

— Τὸ δεξί, νύφη, τὸ ποδάρι, τῇ εἶπε· τὸ δεξί!

— Τὸ δεξὶ ἢ τὸ ζερβὶ εἶναι τὸ ἴδιο πρᾶγμα· πολὺ δὲν θὰ μείνω, ἐψιθύρισεν ἡ Μαρία.

Ἐν τῷ δωματίῳ ἐκείνῳ ἐτοποθετήθη ἔν τινι θρανίῳ, ἐπὶ τούτῳ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ στηθέντι, ᾀδομένου τοῦ·

Εἰς τὸ σκαμνί ποῦ κάθησες ξηρὰ ἤτανε τὰ ξύλα
κι' ἀπὸ τὴν ὠμορφάδα σου ἀνθοῦν καὶ βγάνουν φύλλα.
Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου, εἶχαν τὰ λάφια σκόλη
καὶ σ' ἔδωκαν τὴν ὠμορφιὰ οἱ δώδεκ' Ἀποσόλοι.
Ἀπ' ὅλα τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ ἕνα εἶν' ποῦ σὲ μοιάζει,
ἕνα ποῦ βγαίνει τὴν αὐγή, ὅταν γλυκοχαράζῃ.
Ἄγγελοι ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς μὲ προσταγὴ Κυρίου
κατέβηκαν καὶ σ' ἔδωκαν τὴν λάμψι τοῦ ἡλίου.
Ἔχεις μαλλιὰ τ' Ἀβεσαλώμ, τοῦ Ἰωσὴφ τὰ κάλλη,
καλότ χος, καλόημερος ποῦ σ' ἔκαμε ζευγάρι.
Χαρὰ 'ς τὴν μάνα τοῦ γαμπροῦ, τὴν πεθερὰ τῆς νύφης,
ὁπόκαμε τέτοιον υἱόν, ζευγάρι τέτοιας νύφης.
Ποιὸς ἦταν ὁ προξενητής, ποῦ νὰ εἶχε φάῃ κανέλλα,
π' ἀντάμωσε τέτοιον ἀητὸν μὲ τέτοια περιστέρα.

Συνηθροίσθησαν δὲ περὶ αὐτὴν πολλοὶ συγγενεῖς τοῦ γαμβροῦ νέοι, ὧν ὁ τελευταῖος πλειοδότης ἀπεκάλυψεν αὐτήν. Τοῦτο, ὡς γνωστόν, συνέβαινε καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν, ἂν καὶ κατὰ διάφορον τρόπον, τὰ δὲ πρὸς τοῦτο δῶρα ἐκαλοῦντο *ἀποκαλυπτήρια*.

Ὅτε εἰσήλθομεν εἰς τὸ δωμάτιον, τὸ γεῦμα ἦν ἕτοιμον. Εὐλογήσαντος τοῦ ἱερέως τὴν βρῶσιν καὶ τὴν πόσιν, ηὐχήθημεν τῷ οἰκοδεσπότῃ τὰ κράτιστα καὶ πάντες ἠρχίσαμεν

νὰ ἐνασχολώμεθα μετὰ πολλῆς τῆς προθυμίας εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν στομαχικῶν ἀπαιτήσεων. Μετὰ τὸ φαγητὸν ἤρχισαν αἱ προπόσεις, τὰ ᾄσματα καὶ ἡ μουσική.

ΙΑ'.

Μετὰ ταῦτα ἐξήλθομεν οἱ πλεῖστοι εἰς τὴν εὐρεῖαν τοῦ Κοράκη αὐλήν, ἔνθα εἶχεν ἤδη σχηματισθῆ ὁ χορός. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χοροῦ ἐκάθηντο οἱ μουσικοὶ ἀπρακτοῦντες καὶ τοῦτο, διότι εἰς παρομοίας περιστάσεις ὁ χορὸς ἀρχίζει δι' ᾀσμάτων. Μετὰ τὸ πρῶτον ᾆσμα εἰσήχθη καὶ ἡ νύμφη, μέση αὐτὴ μεταξὺ τῶν παρανύμφων της, καὶ κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν *ἐκαμάρωνεν*, ὅ ἐστιν ἐκράτει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμικλείστους νεύουσα πάντοτε κατὰ γῆς. Ἡ χρυσίζουσα δ' αὐτῆς κόμη, ἡ λαμπρὰ νυμφικὴ περιβολή, τὰ περὶ τὴν ἀλαβάστρινον αὐτῆς δέρην φλωρία καὶ βαθεῖά τις μελαγχολία, ἐπικαθημένη ἐπὶ τοῦ ἀγγελικοῦ αὐτῆς προσώπου, προσέθετόν τι τὸ μαγευτικὸν εἰς τὴν ἀνέκφραστον αὐτῆς καλλονήν. Ἅμα τῇ εἰσόδῳ της εἰς τὸν χορὸν θεαταὶ καὶ χορευταὶ προσήλωσαν ἐπ' αὐτῆς τὸ βλέμμα καὶ εἷς ὑπόκωφος ψίθυρος ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον διεδόθη. — Κρῖμα!

— Καλὸ τυρὶ σὲ σκύλινο τομάρι, μοὶ εἶπεν εἷς τὸ οὖς εἷς νέος.

Ἔπειτα ἀντήχησε καὶ τὸ ἑξῆς ᾆσμα·

Ἐμπῆκ' ἡ νύφη 'ς τὸ χορὸ
σειγίζοντας λυγίζοντας
καὶ τετρακαγκελίζοντας.
Γιὰ ἔβγ' ἀφέντη πεθερέ, νὰ ἰδῇς τὴν κυρὰ νύφη
τὸ πῶς χορεύει 'ς τὸ χορὸ
μὲ σείγισμα μὲ λύγισμα.
Γιὰ ἔβγα, κυρὰ πεθερά, νὰ ἰδῇς τὴν κυρὰ νύφη
τὸ πῶς χορεύει 'ς τὸ χορὸ
σειγίζοντας, λ γίζοντας
καὶ τετρακαγκελίζοντας.

Μετὰ δὲ ταῦτα τὸ ἑξῆς:

ΜΕΓΑ ΣΙΣΜΑΝΟΓΙΟ

Σὲ πολλαῖς χαραῖς ποῦ πῆγα,
φιλδίσι, καραφύλλι, ζιμπιλάκι μου γραμμένο,
τέτοια νύφη δὲν τὴν εἶδα,
φιλδίσι, καραφύλλι κτλ.
πῶχει μπάλα σὰν μεϊντάνι
φιλδίσι κτλ.
πῶχει μάτι σὰν φλυτζάνι,
πῶχει φρύδια σὰν γαϊτάνι,
ποῦ ζωγράφος δὲν τὰ κάνει,
πῶχει μύτη κοντυλένια,
πῶχει στόμα δαχτυλίδι.
δὲν χωράει σπυρὶ σταφύλι·
πῶχει καὶ λαιμὸ χυτὸ
μαρμαροπελεκητό.
Πῶχει χέρια σὰν λαμπάδες
ὅπου λειτουργοῦν παπάδες
Ἔχει μέση γιὰ κεμέρι
καὶ γκιόζι γιὰ μπεζερλίκια.

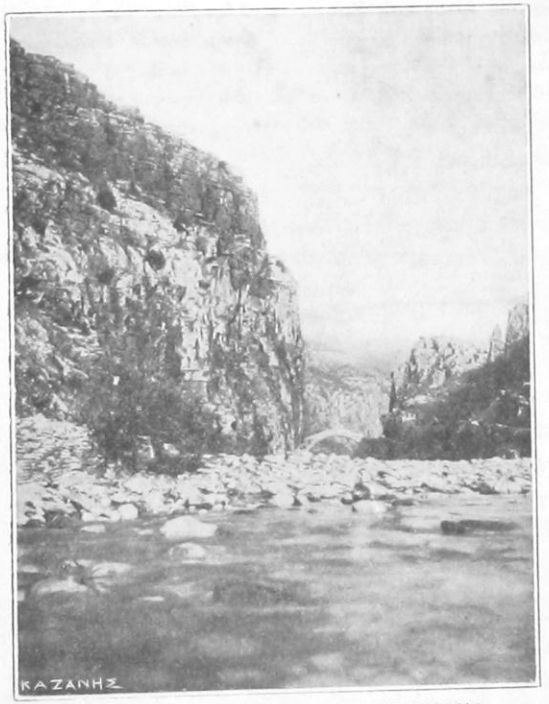
Μετὰ ταῦτα ὁ νουνὸς παραλαβὼν τὸν γαμβρὸν εἰσῆλθε καὶ αὐτὸς εἰς τὸν χορὸν ἔχων ἀριστερᾷ μὲν τὴν νύμφην, δεξιᾷ δὲ τὸν νυμφίον.

Ὁ Μηνᾶς Κοράκη ἦγε τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἦτο βραχύσωμος. Εἶχε τὴν κεφαλὴν ἀπολήγουσαν εἰς ἐπίπεδον, ὀφρῦς μὴ διακρινομένας, ὀφθαλμοὺς κοίλους καὶ γλαυκούς, στόμα πλατύ, ῥῖνα πλατεῖαν, πρόσωπον κόκκινον ἀπὸ τὴν εὐφλογίαν, κοιλίαν ἐξέχουσαν καὶ κνήμας καμπύλας.

Ἀφ' οὗ ὁ χορὸς ἔκαμε 2—3 γύρους, ὁ μὲν νουνὸς ἀπεσύρθη ταχθεὶς δεξιᾷ τοῦ γαμβροῦ, ὅστις εὑρέθη πλησίον τῆς νύμφης, ἧς ἔλαβε τὴν ἁβρὰν χεῖρα, τὴν ὁποίαν ἐκείνη ἀφῆκεν ἀνεπαισθήτως καὶ ἐφάνη ἀνατριχιάσασα. Ὁ χορὸς τότε ἐτραγῴδησε·

Φεγγαράκι μου λαμπρό,
φέγγε μου νὰ περβατῶ·
φέγγε καὶ χαμήλωνε
καὶ στρογγυλογύριζε

γιὰ νὰ ἰδῶ τὰ νιόγαμπρα
πῶς χορεύουνε τὰ δυὸ
μὲ τὸν νοῦνο ς' τὴν κορφὴ
μὲ τὸν ἀδερφοποιτὸ
καὶ τοὺς φίλους 'πὸ κοντά.

ΓΕΦΥΡΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΚΟΥ (ΖΑΓΟΡΙΟΝ)
(Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

Μετὰ δὲ ταῦτα τὸ

Σήμερα εἶν' ἄσπρος οὐρανός, σήμερα εἶν' ἄσπρη 'μέρα,
σήμερα π' ἀνταμώθηκε ἀητὸς καὶ περιστέρα.
Μιὰ περιστέρα πλουμιστὴ μᾶς ἦρθε 'πὸ τὰ ξένα
κ' εἶχε τὰ νύχια κόκκινα καὶ τὰ φτερὰ γραμμένα.
Παίρνει νερὸ 'ς τὸ στόμα της καὶ πάχνη 'ς τὰ φτερά της
νὰ λούσῃ τὸν ἀφέντη της, νὰ λούσῃ τὴν κυρά της.

Ἀξίζ' ἡ μέρα ἡ σημερινὴ φλωρὶ μὲ τὸ ταγάρι,
π' ἀντάμωσε τὰ νιόγαμπρα καὶ τἄκανε ζευγάρι.
Πόσ' ὥμορφοι εἶστε 'ς το χορὸ σὰν τὰ μαργαριτάρια,
σὰν ἡ Μαΐσια ἡ δροσιὰ ποῦ πέφτει 'ς τὰ χορτάρια.
Πῶς λάμπετε εἰς τὸ χορὸ καὶ πόσ' ἔχετε χάρι,
ὡσὰν ὁ ἥλιος τοῦ Μαγιοῦ, τ' Αὐγούστου τὸ φεγγάρι.
Πολύχρονος ὁ κὺρ νουνὸς π' ἔλαβε τὴν φροντίδα,
καὶ ἔβαλε τὰ νιόγαμπρα νὰ φέρουνε μιὰ γύρα.
Κύριε νουνέ, κυρὰ νουνὰ νὰ εἶστε εὐτυχισμένοι
καὶ στῶν παιδιῶν σας ταῖς χαραῖς, τέτοια χαρὰ νὰ γένῃ.

Καὶ τέλος τὸ ἑξῆς:

Αὐτὸ τὸ χέρι ποῦ κρατεῖς
ματάκια, ματάκια,
γιὰ μὴ τὸ παρασφίγγῃς,
ματάκια λιγωμένα.
Τί τὸ πονοῦν τὰ δάχτυλα,
ματάκια, ματάκια,
ἀπὸ τὰ δαχτυλίδια.
ματάκια λιγωμένα.

Μετὰ ταῦτα εἰσελθὼν εἰς τὸ μέσον τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύμφης ὁ *βλάμης* διεχώρισεν αὐτούς. Τούτου γενομένου ἔπαυσαν τὰ ᾄσματα καὶ ἤρχισαν νὰ χορεύουν μὲ τὴν μουσικήν.

ΙΒ'.

Ἡ οἰκία τοῦ Κοράκη ἔκειτο εἰς τὸ ἄκρον τοῦ χωρίου. Συνέκειτο ἐκ μιᾶς μεγάλης αἰθούσης καὶ τριῶν εὐρυχώρων δωματίων, ὧν τὸ μέσον ἦτο διῃρημένον εἰς δύο. Τούτων τὸ ἓν ἐχρησίμευεν ὡς μαγειρεῖον καὶ ἐν ταὐτῷ ὡς χειμερινὸν μέλαθρον, τὸ δὲ ἕτερον εἶχεν ὁρισθῇ ὑπὸ τοῦ Κοράκη ὡς νυμφικὴ παστάς. Τοῦτο μετὰ τοῦ μαγειρείου συνεκοινώνει διὰ θύρας, κλειομένης ἔσωθεν δι' ὀχέως, μετὰ δὲ τοῦ ὄπισθεν τῆς οἰκίας πλυντηρίου διὰ θυρίδος. Ἄνω τοῦ πλυντηρίου ὑπῆρχεν ἓν ἀλώνιον καὶ μία καλύβη, ἄπερ ἀνῆκον τῷ αὐτῷ Κοράκῃ, καὶ εἰς ἃ ἀνήρχετό τις διὰ μικρᾶς λιθίνης κλίμακος. Μετ' αὐτῶν συνείχετο ἐκτεταμένη χέρσος, ἥτις

ἐδιχοσχίζετο ὑπὸ βαθέως ῥύακος, εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε καστανέα, εἰς ἣν ἀνέβαινον δι' ἐπίτηδες κατασκευασθέντος λιθίνου ἐδωλίου. Δύο μακροὶ τῆς καστανέας κλάδοι ἔφθανον ὁριζοντίως μέχρι τῆς δεξιᾶς τοῦ ῥύακος ὄχθης.

Ὁ Κοράκης κατὰ τὴν νεανικήν του ἡλικίαν ἦν ποιμὴν καὶ αὐτὸς πτωχός. Ἀποθανόντος ὅμως πρό τινων ἐτῶν ἀκλήρου ἑνὸς θείου του, ἐκληρονόμησεν αὐτὸς τὴν περιουσίαν του, ἥτις δὲν ἦτο εὐκαταφρόνητος. Ποιμὴν ὢν εἶχε συνδέσῃ στενὴν μετὰ τοῦ συμπεθέρου του Γκύρλα φιλίαν καί, ὅτε ηὐπόρησε, τῷ εἶχε δανείσει διὰ τὰς ἀνάγκας του χρηματικόν τι ποσόν, ὅπερ κατ' οὐδένα τρόπον ἤθελε δυνηθῇ νὰ ἐξοφλήσῃ ἐκεῖνος, ἂν μὴ συνῆπτε τὸ ἐν λόγῳ συνοικέσιον.

Ἕνεκα τῆς εὐτελοῦς καταγωγῆς καὶ τῶν προηγουμένων του ὁ Κοράκης δὲν ἠδύνατο νὰ εὕρῃ εἰς τὸ χωρίον ἢ εἰς τὰ πέριξ ὡραίαν διὰ τὸν υἱόν του σύζυγον, ὅπως *ὠμορφίνῃ*, ὡς ἔλεγε, *τὸ σόϊ του*. Κατέφυγε λοιπὸν εἰς τὸν Γκύρλαν, ὃν ὡς ὁμόφρονα, ὑποχρεωμένον πρὸς αὐτὸν καὶ ἄνθρωπον τῆς ἀνάγκης, εὗρε πρὸς τοῦτο πρόθυμον. Ἰδοὺ δὲ καὶ ὁ λόγος, δι' ὃν προσήνεγκεν αὐτῷ τόσον εὐχερῶς ὡς *ἀγριλίκι* 1500 γρόσια, ποσὸν λίαν εἰς τοιαύτας περιστάσεις ὑπέρογκον.

Ὁ Κοράκης χάριν ἐπιδείξεως, εἰς ἣν ἐνασμενίζονται πάντες οἱ ὀψίπλουτοι, εἶχεν ἀποφασίσῃ νὰ κάμῃ πολυτελῆ γάμον, ὅστις κατὰ τὸ πρόγραμμά του ἔμελλε νὰ διαρκέσῃ μέχρι τῆς Τετάρτης. Παρέσχε λοιπὸν καὶ τὸ ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς πλουσίαν ἑστίασιν, εἰς ἣν ἔλαβον μέρος ἐκτὸς τῶν προσκεκλημένων συγγενῶν του καὶ φίλων καὶ ὁ πατὴρ καὶ οἱ συγγενεῖς τῆς νύμφης. Τὸ ἑσπέρας ἐκεῖνο ἔτυχεν εἰς τὴν οἰκίαν του παρὸν ὅλον τὸ χωρίον ἐκτὸς μόνον μιᾶς ψυχῆς ἐξ ἄλγους σπαρασσομένης, τοῦ Ἰωάννου Ψάθα.

Π'.

Εὐθὺς μετὰ τὸν χορὸν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅστις διήρκεσε μέχρι τῆς δωδεκάτης, ἡ νύμφη καταληφθεῖσα ὑπὸ σφοδροτάτης κεφαλαλγίας κατεκλίθη ἐν τῇ νυμφικῇ παστάδι ἐπί τινος ἀνακλίντρου καὶ παρ' αὐτῇ ἔμειναν καὶ αἱ τρεῖς αὐτῆς παράνυμφοι, χρέη νοσοκόμου ἐκπληροῦσαι. Μετά τινα λεπτὰ ἐφάνη ὅτι ἡσύχασεν ὀλίγον καὶ κατελήφθη ὑπὸ ὕπνου. Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ δείπνου προσκλήσει τῆς συμπεθέρας των ἐξῆλθον αἱ τρεῖς παράνυμφοι τοῦ κοιτῶνος ἀψοφητί, ἔκλεισαν τὴν θύραν αὐτοῦ, ὅπως μὴ διαδίδηται ἐντὸς ὁ θόρυβος καὶ ἐξυπνήσῃ ἐκ τούτου ἡ Μαρία, καὶ μετέβησαν εἰς τὸ ἄλλο δωμάτιον, ὅπου ἡ τράπεζα.

Μόλις ἐξῆλθον αὗται, ἡ Μαρία ἠγέρθη σιγά· ἠκροάσθη ὀλίγον· ἔκλεισεν ἔπειτα διὰ τοῦ ὀχέως τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνός της, τὴν συγκοινωνοῦσαν μετὰ τοῦ μαγειρείου, ἤνοιξεν ἐλαφρῶς τὴν θυρίδα καὶ ἐξῆλθε.

Μετὰ τὸ δεῖπνον ἤρχισαν ἔν τε τῷ ἀνδρωνίτῃ καὶ τῷ γυναικωνίτῃ τὰ ᾄσματα. Μετὰ μίαν ὥραν ἠνήφθησαν τέσσαρες εἰς τὰς τέσσαρας τῆς αὐλῆς γωνίας πυρσοὶ καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς πέμπτος, οἵτινες ἐτρέφοντο διὰ τεμαχίων δᾳδὸς ριπτομένων ἐκ διαλειμμάτων ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ γάμου καὶ μετ' ὀλίγον συνεκροτήθη ἐν αὐτῇ μέγας χορός, εἰς ὃν ἔλαβον μέρος καὶ οἱ δύο συμπέθεροι Κοράκης καὶ Γκύρλας, οἵτινες ἅμα τῇ εἰσόδῳ αὐτῶν ἐζήτησαν τὴν νύμφην. Αἱ παράνυμφοι αὐτῆς λησμονήσασαι τὴν ἀσθενῆ ἐθεῶντο τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐκ τοῦ παραθύρου τῆς αἰθούσης τὰς χορευτρίας, ἴσως δὲ καὶ τοὺς... χορευτάς. Ἔτρεξαν λοιπὸν εἰς τὸν κοιτῶνα, ὅπου ἐκοίτετο ἡ νύμφη, ὅπως τὴν ἐρωτήσωσιν ἂν ἦτο εἰς κατάστασιν νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸν χορόν, ὅπου ἐζητεῖτο. Εὗρον ὅμως τὴν θύραν κλεισμένην· ἔκρουσαν αὐτήν, ἀλλ' οὐδεμία φωνὴ ἀπεκρίνετο. Προσεκάλεσαν τότε τὴν συμπεθέραν αὐτῶν καὶ τέλος ἐδέησε νὰ σχισθῇ ἡ θύρα.

Εἰσελθοῦσαι καὶ μὴ εὑροῦσαι τὴν νύμφην ἐξῆλθον διὰ τῆς θυρίδος εἰς τὸ πλυντήριον· τὸ ἠρεύνησαν ἐπιμελῶς· ἀνῆλθον εἰς τὸ ἀλώνιον· παρετήρησαν καὶ ἐκεῖ, ἀλλὰ μὴ εὑροῦσαί τι κατελήφθησαν ὑπὸ σφοδρᾶς ἀνησυχίας. Διεδόθη τότε μεταξὺ ὅλων τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὅτι ἡ νύμφη ἐγένετο ἄφαντος καὶ ἀπερίγραπτος θόρυβος καὶ ταραχὴ ἠγέρθη. Λαβόντες λοιπὸν ὁ μὲν λύχνον, ὁ δὲ λαμπάδα, ὁ δὲ δᾷδα ἐξῆλθον πρὸς ἀναζήτησιν αὐτῆς.

Ὁ Γκύρλας ὑποθέσας ὅτι μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν του ἔτρεξε πρὸς τὰ ἐκεῖ λυσσῶν, ἐκβάλλων ἀγρίας φωνὰς καὶ ἐξεμῶν κατὰ τῆς συζύγου του καὶ κατὰ τῆς δραπετευσάσης κόρης του τὰς δεινοτέρας ὕβρεις καὶ ἀπειλάς.

Οἱ ἀνιχνευταὶ διῃρέθησαν εἰς δύο ὁμάδας, ὧν ἡ μὲν μία ἔτρεξε πρὸς τὰ κάτω, ἡ δ' ἑτέρα πρὸς τὰ ἄνω τοῦ ῥύακος. Τὴν τελευταίαν ταύτην ἠκολούθησα καὶ ἐγώ.

Ὅτε ἐπλησιάσαμεν εἰς τὴν καστανέαν, περὶ ἧς λόγος ἐγένετο ἐν ἄλλῃ σελίδι, εἴδομέν τι αἰωρούμενον ἐξ ἑνὸς τῶν δύο ὁριζοντίων αὐτῆς κλάδων.

Ἦτο ἡ νύμφη.

Ἡ δυστυχής! εἶχεν ἀνέλθει διὰ τοῦ ἐδωλίου εἰς τὴν καστανέαν· ἐπέρασεν εἰς τὸν κλάδον ἓν σχοινίον, ὅπερ οὐδέποτε ἐγνώσθη πόθεν, πῶς καὶ πότε ἐπρομηθεύθη· ἔδεσε τὰ δύο αὐτοῦ ἄκρα· ἐσχημάτισε βρόχον, ὃν ἐπέρασεν εἰς τὸν λαιμόν της καὶ ριφθεῖσα οὕτως ἔμεινε κρεμαμένη εἰς τὴν ἄβυσσον.

Ἀναβὰς ἀμέσως εἰς τὴν καστανέαν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀπεριγράπτου ὅλων συγκινήσεων νέος τις ἔκοψε διὰ μαχαίρας τὸ ὀλέθριον σχοινίον καὶ ἡ ταλαίπωρος νεᾶνις κατέπεσεν εἰς τὸν ῥύακα, ἠχησάντων πενθίμως τῶν περὶ τὴν δέριν αὐτῆς φλωρίων.

Ἔρρηξαν τότε σπαρακτικὰς κραυγὰς ἡ ἀδελφὴ καὶ αἱ ἐξαδέλφαι της· νέος δέ τις καταφθάσας αἰσθμαίνων ἐρρίφθη ἐπὶ τῆς νεκρᾶς καὶ τὴν κατεφίλει κλαίων καὶ φωνῶν.

— Μαρία μου, Μαρία ! ὦ ! εἶμαι εὐτυχής. Δὲν μὲ ἠπάτας· μὲ ἠγάπας εἰλικρινῶς. Σ' ἀκολουθῶ εὐδαίμων, διότι ἀποθνήσκω εἰς τὴν ἀγκάλην σου.

Εἶπε καὶ ἐκβαλὼν μετ' ἀστραπιαίας ταχύτητος μάχαιραν ἐβύθισεν αὐτὴν εἰς τὸ στῆθός του καὶ ὁ ταλαίπωρος νεανίας κατέπεσεν ἐπὶ τῆς Μαρίας νεκρός.

Ἦτο ὁ Ἰωάννης Ψάθας.

Τί εἶχε συμβῇ ;

ΙΔ'.

Ὅτε ὁ Ψάθας ἤκουσεν ὅτι ἡ ἐρωμένη του μετὰ τὰς ἀγόνους προσπαθείας, ἃς κατέβαλαν αἱ ἀδελφαὶ καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς, συγκατένευσε νὰ συζευχθῇ τὸν υἱὸν τοῦ Κοράκη, κατ' ἀρχὰς ἐδίστασε νὰ τὸ πιστεύσῃ. Ἀλλ' ὅτε εἶδεν ὅτι ἐγένετο ὁ ἀρραβὼν καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡ στέψις, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἐξ ἐκείνης ἀντιστάσεως, τότε πλέον πᾶσα ἀμφιβολία, πᾶς δισταγμὸς ἐξέλιπε καί, ἐπειδὴ ἠγνόει τί ἐμελέτα ἡ Μαρία, μεθ' ἧς δὲν κατώρθωσε νὰ ἐνταμώσῃ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, ὑπέθεσεν ὅτι αὕτη δελεασθεῖσα ὑπὸ τῶν θελγήτρων τοῦ πλούτου ἐπρόδωκε τὸν ἔρωτά του καὶ ἠθέτησε τοὺς ὅρκους της. Καταληφθεὶς ὑπὸ ἀπεριγράπτου μελαγχολίας ἔμεινε τὰς δύο ἐκείνας ἡμέρας κατάκλειστος ἐν τῷ δωματίῳ του καὶ ἐβασάνιζε ποικιλοτρόπως τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' οἱ συλλογισμοί του ἦγον εἰς τὸ ὀδυνηρὸν τοῦτο συμπέρασμα « σὲ ἠρνήθη ». Τέλος κατὰ τὴν μίαν τῆς νυκτὸς τῆς Κυριακῆς θεὶς εἰς τὴν ζώνην του ὀξεῖαν μάχαιραν ἐξῆλθεν ἐκ τῆς οἰκίας του ἐν ἀγνοίᾳ τῆς μητρός του καὶ μετέβη εἴς τινα ἀπέναντι τῆς οἰκίας τοῦ Κοράκη λόφον, ἔνθα καθήσας ἤκουε τὰ ᾄσματα καὶ τὰ μουσικὰ ὄργανα ὡς ἀπαισίους ἀλλαλαγμοὺς ἐπὶ τῇ ἥττῃ του, ἡ δὲ καρδία του ἐσπαράσσετο. Ἔκλαυσε τότε ὁ ταλαίπωρος ἀπαρηγόρητα, τὰ δὲ δάκρυα, ἅπερ ἔχυνε, δὲν ἦσαν δάκρυα ἀλλὰ θρόμβοι αἵματος. Ἔπειτα ἤρχισε μὲ σιγαλὴν καὶ σπαραγμώδη φωνὴν ὄχι νὰ ᾄδῃ ἀλλὰ νὰ θρηνῳδῇ ὡς παράφρων τὰ ἑξῆς·

Μὲ ἠγάπας σὲ ἠγάπων ἐμμανῶς, τί εὐτυχία !
ἀξιέραστος Μαρία !
Πλὴν ὁ ἔρως μου προὐδόθη,
κ' ἡ καρδία σου εἰς ἄλλον ἤδη, φίλη, παρεδόθη.

Τώρα ποῦ αἱ ὑποσχέσεις καὶ οἱ ὅρκοι σου ἐκεῖνοι.
ποῦ τὰ δάκρυα κ' οἱ θρῆνοι ;
Ἆρά γε τίς ματαιότης
σ' ἔκαμε ν' ἀλλάξῃς γνώμην καὶ νὰ μοῦ φανῇς προδότης.

Τοὺς καρποὺς τῆς προδοσίας καὶ ἀπάτης σου νῦν δρέπω,
ὅτε μετὰ φρίκης βλέπω
ὅτι ξένη κυματίζει
εἰς τὸ φρούριον σημαία καὶ τὸν πόνον μου ὑβρίζει.

Εἰς τὴν γῆν αὐτὴν ἓν νῆμα, νῆμα στερεὸν μ' ἐκράτει,
ἡ ἀγάπη σου, φιλτάτη.
Πλὴν σὺ ἔκοψες τὸ νῆμα
ἄσπλαγχνα καὶ ἀποτόμως μ' ὤθησες, σκληρά, 'ς τὸ μνῆμα.

Σ' τὴν ζωήν μου τὴν ἀθλίαν, ἧς ἀφῄρεσας τὸ ἔρμα,
θέτω ἤδη, φίλη, τέρμα.
Κι' ἂν μ' ἠρνήθης σὺ τελείως,
ἐγὼ ὅμως θὰ σ' ἐρῶμαι, σοὶ ὑπόσχομ', αἰωνίως.

Ἀποθνήσκω· πλήν, Μαρία, ἂν καὶ μὲ ἠρνήθης ζῶντα,
μὴ μὲ λησμονῇς θανόντα.
Εἰς τὸ μνῆμά μου τὸ κρύον
κἄποτε νὰ μοῦ ἀνάπτῃς ἀπὸ κανὲν μικρὸν κηρίον.

Ἔπειτα ἠγέρθη, ἔσυρεν ἐκ τῆς θήκης τὴν μάχαιραν, ἥτις εἰς τὸ σκιόφως ἤστραψεν ἀπαισίως, καὶ ὕψωσεν αὐτήν, ἵνα τὴν ἐμπήξῃ εἰς τὰ στήθη του. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἤκουσεν ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Κοράκη φωνὰς καὶ τὰς ἀγρίας τοῦ Γκύρλα κραυγάς, εἶδε τὰς δᾷδας καὶ τὰς λαμπάδας καὶ ἠννόησεν ἀμέσως ὅτι ἡ ἐρωμένη του δὲν τὸν ἠπάτα καὶ ὅτι ἐβραπέτευσεν, ὅπως ἐκτελέσῃ τὴν ὀλεθρίαν ἐκείνην ἀπόφασιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν τὴν εἶχεν ἐμποδίσῃ, ὡς εἴδομεν πρό τινων ἡμερῶν, καὶ ἔξω φρενῶν, ὥρμησε δρομαίως πρὸς τὸ μέρος τοῦ ρύακος, ὅπου συνέβη ἡ τραγικὴ σκηνή, ὅπως προλάβῃ, εἰ δυνατόν, τὸ κακὸν καὶ ἐν ἐναντίᾳ

περιπτώσει συναποθάνῃ μετ᾽ αὐτῆς. Ἔφθασεν ὅμως, ὡς εἴδομεν, πολὺ ἀργά.

Ἔκτοτε τὸ ἀπαίσιον ἐκεῖνο δένδρον, ὅπερ σώζεται ἀκόμη μέχρι σήμερον, ὠνομάσθη «ἡ καστανιὰ τῆς νύφης».

Ἐκεῖ πλησίον ὑψοῦτο ἐξοχικὸν ναΐδριον, εἰς τὸν περίβολον τοῦ ὁποίου ἐτάφησαν τὴν ἐπιοῦσαν ὁ Ἰωάννης Ψάθας καὶ ἡ Μαρία τόσον πλησίον, ὥστε ἐνόμιζέ τις, ὅτι τὰ δύο μνήματα ἀπετέλουν ἕν. Εἰς τὴν κορυφὴν δ᾽ αὐτῶν ἐξετείνετο ὁριζοντίως μεγάλη πλάξ, ἐφ᾽ ἧς ἀνεγινώσκετο ἐπὶ πολὺν καιρὸν τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα, ἄγνωστον ὑπὸ τίνος χαραχθέν:

Ἂν τοῦ Γκύρλα ἡ μωρία,
ὦ ταλαίπωρ᾽ Ἰωάννη καὶ πολύκλαυστος Μαρία,
δὲν ἀφῆκ᾽, ὡς ἐποθεῖτε,
ἐπὶ γῆς νὰ ἑνωθῆτε,
κόψαντες ὑμεῖς συγχρόνως τῆς ζωῆς ὑμῶν τὸ νῆμα,
συνεζεύχθητε ᾽ς τὸ μνῆμα.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

* Ὁ φρόνιμος ἄνθρωπος ἐντρέπεται διὰ τὰ ἐλαττώματά του, δὲν ἐντρέπεται ὅμως νὰ τὰ διορθώσῃ.

* Ὅσοι καυχῶνται διὰ τοὺς προγόνους των ὁμοιάζουν ταῖς πατάταις, τῶν ὁποίων τὸ καλλίτερον μέρος κρύπτεται μέσα εἰς τὴν γῆν.

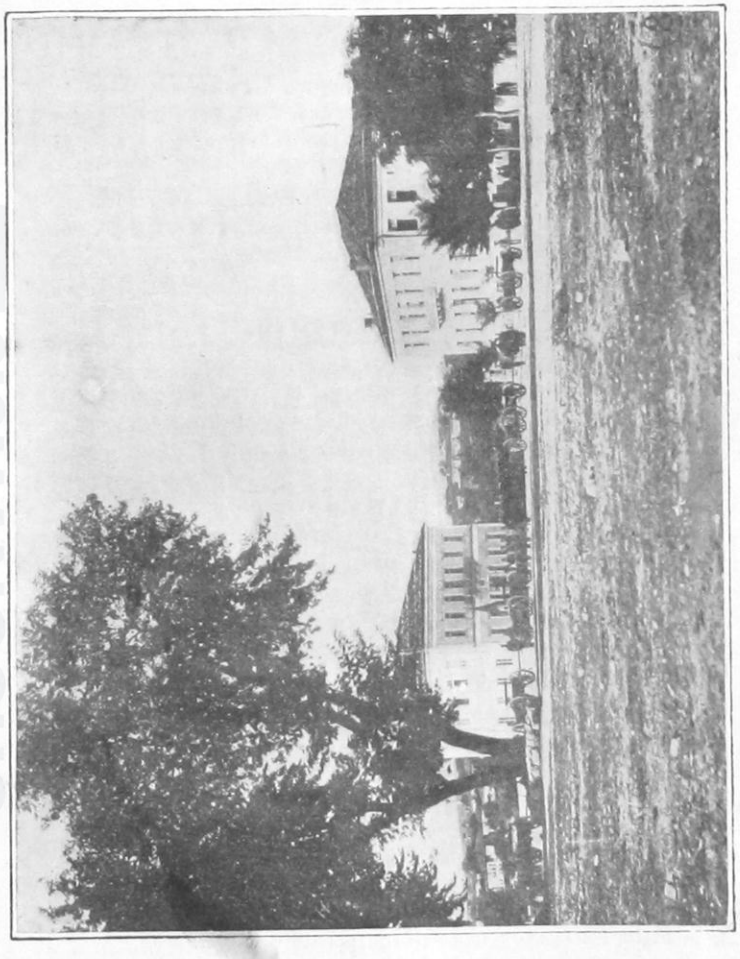
* Οἱ ψεύτικοι φίλοι ὁμοιάζουν τὰ χελιδόνια, τὰ ὁποῖα βλέπομεν μόνον ὅταν εἶναι καλὸς καιρός.

* Ὁ ἄνθρωπος συνειθίζει νὰ συγχωρῇ ὅλα εἰς τὸν ἑαυτόν του καὶ κἀνὲν εἰς τοὺς ἄλλους.

* Ὡραῖος ἄνθρωπος ἀλλ᾽ ἀνόητος ὁμοιάζει ἐπιστολὴν καλλιγραφημένην μέν, πλήρη ὅμως μωριῶν.

* Ἄνθρωπος χωρὶς ὑπομονὴν ὁμοιάζει μὲ λύχνον χωρὶς λάδι.

* Ἂν θέλῃς νὰ σὲ ἐπαινοῦν οἱ ἄλλοι, νὰ μὴ ἐπαινῇς ποτὲ ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτόν σου.

ΠΛΑΤΕΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ (ΙΩΑΝΝΙΝΑ) (Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Ἐπιθυμοῦντες, κατὰ τὸ πρόγραμμά μας, νὰ γνωρίσωμεν τοῖς φίλοις ἀναγνώσταις τοῦ «Ἠπειρωτικοῦ Ἡμερολογίου» οὐ μόνον τὰ νῦν, ἀλλὰ καὶ τὰ πάλαι ποτε ἐν τοῖς γράμμασι διαπρέψαντα τέκνα τῆς ***Εὐάνδρου Πατρίδος,*** ποιοῦμεν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ παρόντος ἔτους ἀναδημοσιεύοντες ποιήματά τινα δοκιμωτέρων αὐτῆς ποιητῶν τοῦ Βηλαρᾶ καὶ Κρυστάλλη.

Εὐελπιστοῦντες ὅτι θέλει ἐπικροτηθῇ τὸ πρόγραμμά μας τοῦτο, ὑποσχόμεθα νὰ συμπληρώσωμεν τὸ ***Πανηπειρωτικὸν*** τοῦτο ***Λεύκωμα,*** ἀναδημοσιεύοντες κατ' ἔτος καὶ τῶν λοιπῶν ποιητῶν καὶ λογογράφων Ἠπειρωτῶν ἔργα.

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΤΡΟΠΟΣ

Τὸ πόσο σὲ λατρεύω, τὸ πόσο σ' ἀγαπῶ
τῶν ἀδυνάτων εἶναι ποτὲ νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ,
τί σ' ἀγαπῶ μὲ τρόπο καθόλου χωριστό,
ποῦ μέσα 'ς τὴν καρδιά μου ἀκέρηα σὲ βαστῶ
Κι' ἡ δύναμί σου εἶναι 'ποῦ τὴν ζωογονάει,
τὴν κάνει νὰ χτυπάῃ, τὴν κάνει νὰ κινάῃ.
Καθὼς ἐσὺ νὰ λείψῃς δὲν ἔχω πλειὸ καρδιά·
κι' ἂν ἡ καρδιά μοῦ μένῃ, δὲν ἔχω τὰ κλειδιά.
Ἐσὺ εἶσαι τῆς ζωῆς μου τὸ τέλος κ' ἡ ἀρχή,
γιατ' εἶσαι τῆς καρδιᾶς μου τὸ αἷμα κ' ἡ ψυχή!
Καὶ ζῶ στὸν κόσμο μόνο ἐσένα ν' ἀγαπῶ,
μόν' πόσο! δὲν εἶν' τρόπος ποτὲ νὰ τὸ εἰπῶ.

ΤΑ ΚΛΕΙΔΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Ἢ ζήσω τὴ ζωή μου μεγάλος καὶ λαμπρός,
ἢ πάλι τὴν περάσω σὲ φτώχια καὶ μικρός,
μὴ θέλα βρῶ στὸ τέλος σ' ἐκεῖνα διαφορά;
καὶ τῶνα καὶ τὸ ἄλλο ἰδὰ πάψουν μιὰ φορά.
Γυμνὸς στὸν κόσμον 'μπῆκα καὶ θέλα βγῶ γυμνός.
Ὁ κόσμος εἶναι ξένος, δὲν ἔμεινε τινός.
Μακρυὰ λοιπὸν φροντίδες ματαίων στοχασμῶν,
ποῦ κατατυραγνᾶτε μὲ ἡδονῶν χαμόν.
Μοῦ φτάνουν νᾶχω μόνον ὑγειά, καλὴ καρδιά,
ζωῆς εὐτυχισμένης τὰ μοναχὰ κλειδιά.

† ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΗΛΑΡΑΣ

Η ΔΡΥΙΝΟΥΠΟΛΙΣ[1]

Α'.

Οἱ πρῶτοι αὐτῆς κάτοικοι καὶ τὰ σπουδαιότερα ἐν αὐτῇ γεγονότα ἀπὸ τοῦ 1316 π. χ.—330 μ. Χ. ἐκ λαϊκῆς παραδόσεως διασωθείσης ἐν ἀρχαίῳ χρονογραφικῷ κώδικι.

Τὸ ἥκιστα ἀρχαιολογικῶς καὶ ἱστορικῶς μελετηθὲν ἐξ ὅλων τῶν Ἠπειρωτικῶν τμημάτων, περὶ τοῦ ὁποίου ἐλάχιστα γνωρίζομεν στηριζόμενα εἰς τὰς βεβαιώσεις καὶ μαρτυρίας ἀρχαιοτέρων ἀξιοπίστων συγγραφέων, τυγχάνει τὸ τμῆμα Δρυϊνουπόλεως. Τὸ τμῆμα τοῦτο ἐκ 45 χωρίων συγκείμενον μὲ πρωτεύουσαν τὸ Ἀργυρόκαστρον εὑρίσκεται μεταξὺ Παλαιᾶς Πωγωνιανῆς, Ρίζης, Λιντζουρίας, Δελβίνου καὶ Τεπελενίου. Τὴν εὐφορωτάτην δὲ καὶ γραφικὴν κατὰ τοὺς ἐαρινοὺς μῆνας πεδιάδα αὐτοῦ διασχίζει ὁ Δρῖνος (ἢ Δρυΐτης) ποταμός, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους Κοσοβίτσης ἑνοῦται μὲ τὸν Ἀῶον παρὰ τὸ Τεπελένιον.

Συγκινεῖται ὁ ἐπισκέπτης τῆς περιφερείας ταύτης πρὸ τῆς ἀτελευτήτου σειρᾶς τῶν ἐρειπίων, ἅτινα εἰς ἕκαστον σχεδὸν αὐτοῦ βῆμα ἀπαντᾷ· καὶ ὠθούμενος ὑπὸ μυστηριώδους τινὸς κατανύξεως εἰς νοερὰν ἐπικοινωνίαν μετὰ χρόνων μεμακρυσμένων στενάζει ἀναπολῶν τὴν ποτὲ εὔκλειαν τῆς χώρας. Ἀπὸ τῶν ἀρχαίων ἔτι χρόνων δημώσεις καὶ καταστροφαὶ συνεχεῖς ἐπηκολούθησαν εἰς τὸ δύσμοιρον τοῦτο τμῆμα. Συμπληρωματικαὶ δὲ ὅλων αὐτῶν καὶ τελευταῖαι θεωροῦνται αἱ ὑπὸ τῶν Γότθων γενόμεναι, καθὰ ἱστορικῶς βεβαιοῦται, ἐν ἔτει 558 μ. Χ. Ἔκτοτε οὐσιῶδές τι γεγονὸς διαταράξαν τὴν ἡσυχίαν τῆς περιφερείας ταύτης δὲν ἀναφέρεταί που. Ποῖοι ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι αὐτῆς κάτοικοι; Ποσάκις καὶ τίνι τρόπῳ κατεστράφη ἡ ποτὲ πολυάνθρωπος Δρυϊνούπολις; Ποίων κωμοπόλεων ἢ χωρίων λείψανα εἰσὶ τὰ διάφορα ἐρείπια τὰ ἀπασχολοῦντα τὸ βλέμμα τοῦ ὁδοιπόρου; Εἰς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας ἀμφιβόλου κύρους ἢ λίαν περιωρισμένας ἀπαντήσεις εὑρίσκει τις

1. Ἡ παροῦσα ἡμῶν πραγματεία ἀνεκοινώθη τῇ 14ῃ Δεκεμβρίου 1904 εἰς τὸν ἐν Κων)πόλει Ἑλληνικὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον, ἔνθα ἀνεγνώσθη ἐν εἰδικῇ συνεδρίᾳ.

φυλλομετρῶν τὰ ὀλίγα ἄλλως τε Ἠπειρωτικὰ ἔργα. Σαφεστέρας πως ἐξηγήσεις παρέχει ἡμῖν παράδοσις διασωθεῖσα ἐν χρονογραφικῷ κώδικι ναοῦ τινος, ἐξ ἧς ἀπεσπάσαμεν τὰ κατωτέρω νομίζοντες ὅτι, ταῦτα ἐγείρουσι κατά τι τὸν πέπλον, ὅστις καλύπτει τὴν ἀρχαιολογίαν καὶ ἱστορίαν τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Ἐλλείψει ἄλλως τε ἰδιαιτέρων ἐπαρκῶν καὶ ἀξιοπίστων μαρτυριῶν φρονοῦμεν ὅτι, ἡ περισυλλογὴ τῶν λαϊκῶν παραδόσεων καὶ ἡ ἐπιμεμελημένη τούτων ἐξέτασις ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς ἀπαντωμένας ποῦ καί που εἰς ἀρχαίας Μονὰς ἢ ἀλλαχοῦ σημειώσεις, τὰς ἀτυχῶς, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἀνεκμεταλλεύτους, ἠδύνατο σὺν τῷ χρόνῳ νὰ παράσχῃ ἡμῖν νέον προσφορώτερον ἔδαφος συστηματικωτέρων ἀρχαιολογικῶν ἢ ἱστορικῶν ἐρευνῶν. Ἡ παράδοσις αὕτη ἔχει ὡς ἀκολούθως:

«Μεταξὺ τῶν συμβούλων τοῦ Θησέως, ἑνώσαντος εἰς μίαν πόλιν τοὺς διεσπαρμένους τέως κατοίκους τῆς Ἀττικῆς, ὑπῆρξαν ὁ Ἄτλας καὶ Τῖτος, ἐξ ὧν ὁ μὲν πρῶτος κατήγετο ἐκ τῆς φατρίας τῶν λεγομένων Παιδητῶν, ὁ δὲ ἕτερος ἐκ τῶν Διακρίων, οἵτινες ἀπετέλουν μίαν τῶν τριῶν ἐπὶ Σόλωνος φατριῶν. Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἄτλας εἶναι ὅλως ἄσχετος πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Ἰαπετοῦ καὶ τῆς Κλυμήνης τὸν καταδικασθέντα μετὰ τὴν Τιτανομαχίαν ὑπὸ τοῦ Διὸς νὰ κρατῇ ἐπὶ τῶν ὤμων του τὸν Οὐρανόν. Ὡς γνωστὸν ὁ Θησεὺς πολλάκις ἐγκατέλειπε τὴν πρωτεύουσαν καὶ ἀπήρχετο λόγῳ θηρευτικῶν ἢ ἄλλων ἐκδρομῶν μακρὰν αὐτῆς, πολλάκις δὲ ἐξηρέθισε τὰ πνεύματα τῶν ἐν Ἀθήναις ἰσχυρῶν, ὥστε οὗτοι ἐπὶ τέλους τὸν ἀπεδίωξαν. Τότε δὲ οὗτος καταφυγὼν εἰς Σκῦρον κατεκρημνίσθη ὑπὸ τοῦ Λυκομήδους. Ὁ Ἄτλας καὶ Τῖτος μετέβησαν εἰς τὴν Φωκίδα καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ παρὰ τὸν Ἱππίαν, ἐξουσιαστὴν τῶν Δελφῶν. Οἱ Ἀθηναῖοι συνεφιλιώθησαν ἀργότερον μετὰ τοῦ Ἱππίου τούτου, τὸν ὁποῖον εἶχον κατηγορήσει ὅτι ἦτο σύμβουλος τοῦ Θησέως καὶ ὅτι εἶχε στείλει κρυφίως τὸν Ἄτλαντα εἰς τὸν Δαμάτριον καὶ παρεκίνησεν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Δελφῶν. Ὁ Δαμάτριος τότε ἦτο ἐξουσιαστὴς τῆς Ἠπείρου. Ἡ μετὰ τοῦ Ἱππίου ὅμως φιλία τῶν Ἀθηναίων ἐχαλαρώθη, διότι οἱ Φωκεῖς ἐσυκοφάντησαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὸν Ἱππίαν καὶ Ἄτλαντα· ἕνεκα τούτου οἱ Ἀθηναῖοι διετέθησαν δυσμενῶς κατὰ τοῦ Ἄτλαντος καὶ Τίτου καὶ ἀπεφάσισαν νὰ θανατώσωσιν αὐτούς, τὸ μὲν διότι διετέλουν φίλοι τοῦ ἄλλοτε διωχθέντος Θησέως, τὸ δὲ διότι ἐπεβουλεύοντο δῆθεν τὰς Ἀθήνας τῇ συνεννοήσει τοῦ Ἱππίου. Φίλοι ὅμως τοῦ Ἄτλαντος ἀνήγγειλαν εἰς αὐτὸν κρυφίως

τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῶν Ἀθηναίων καὶ τότε Ἄτλας καὶ Τῖτος ἀπεφάσισαν νὰ ἀπέλθωσι καὶ ζήσωσι μακρὰν τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ δ', ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, οὗτοι ἀναχωρήσαντες ηὐδοκίμησαν ἀποκατασταθέντες ἐν Ἠπείρῳ, οἱ ἐν Ἀθήναις ᾐσθάνθησαν μεγάλην λύπην καὶ μὴ δυνάμενοι ἄλλως πως νὰ ἐκδικηθῶσιν αὐτοὺς δι' ὅσα, ὡς ἐφρόνουν, πονηρὰ ἐβουλεύοντο κατ' αὐτῶν, διεκήρυξαν ἢ μᾶλλον ἐπεβλήθησαν εἰς τὴν περιφέρειαν αὐτῶν νὰ μὴ σημειωθῶσι τὰ ὀνόματα αὐτῶν ὡς γεννήματα Ἀθηνῶν εἰς ἱστορικόν τι βιβλίον. Διεκήρυξαν ὡσαύτως ὅτι, καὶ ὁ σοφὸς Ἀριστόβουλος, τοῦ ὁποίου κατωτέρω θὰ γείνῃ μνεία, ἦτο ἀπατεὼν καὶ ψεύστης καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ γείνῃ μνεία τοῦ ὀνόματός του. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν οὐδεὶς ἱστορικὸς ἐτόλμησέ ποτε νὰ ἀναφέρῃ τὰ ὀνόματα ταῦτα. Μόνον εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Σόλωνος, Πνεισίδης ὀνόματι, διωχθεὶς εἰς τοὺς Δελφοὺς ἔγραψεν ὀλίγα τινὰ εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἡρώων τούτων.

Ἀποφασίσας ὁ Ἄτλας ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Ἑλλάδος μετὰ τοῦ Τίτου συνέλεξε τέσσαρας χιλιάδας ἄνδρας καὶ ἀνεχώρησε νύκτωρ μεταβαίνων εἰς Ἤπειρον, ὅπως ὑποταχθῇ εἰς τὸν τότε κυβερνήτην τῆς Ἠπείρου Ἀϊδωνέα. Διελθὼν εἰς τὰς Θερμοπύλας ἔκαμε θυσίαν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα. Οἱ Αἰολεῖς μαθόντες ὅτι, ὁδηγοὶ τοῦ στρατοῦ τούτου ὑπῆρξαν ὁ Ἄτλας καὶ Τῖτος, ἔστειλαν πρὸς αὐτοὺς διάφορα τρόφιμα καὶ τοὺς παρεκάλεσαν νὰ μὴ βλάψουν τὰ μέρη των. Ὅτε ἔφθασαν εἰς Τρίκκην οἱ κάτοικοι αὐτῆς ᾐσθάνθησαν φόβον ἀπερίγραπτον ὑποπτεύσαντες ἐπίθεσιν τῶν Ἀθηναίων χάριν κατακτητικῶν σκοπῶν, διότι πολλάκις εἶχον ἐναντιωθῇ πρὸς αὐτούς. Ἀλλ' ὁ Ἄτλας, ὅστις ἦτο φιλαλήθης, διεκήρυξεν ὅτι αὐτός τε καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἔφευγον ἕνεκα τῆς κακίας τῶν Ἀθηναίων καὶ ἕνεκα χρησμοῦ τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν, ὅστις προέλεγεν ὅτι οἱ θεοὶ ἐσκόπουν νὰ κατακαύσουν τοὺς τόπους καὶ τοὺς ἀνθρώπους τῶν χωρῶν ἐκείνων καὶ ὅτι αὐτοὶ ἔπρεπεν ὅπως ἀπαλλαγῶσιν ἐκ τῆς ὀργῆς ταύτης τῶν θεῶν νὰ ἀναχωρήσωσιν. Ἀκολούθως διῆλθον τὸ Πήλιον ὄρος καὶ διηυθύνθησαν πρὸς τὸν ἐν Ἠπείρῳ ἐξουσιαστὴν Δαμάτριον καὶ ἐζήτησαν τόπον πρὸς κατοικίαν. Ὁ Δαμάτριος τοὺς ἔδωκε τότε ὁδηγοὺς καὶ τοὺς ἐπέτρεψε νὰ διέλθωσιν ἐκ Ζαγορίου καὶ νὰ κατοικήσουν εἰς τὰ ἀκατοίκητα τῆς Ἠπείρου μέρη.

Φθάσαντες εἰς τὴν ἔρημον περιφέρειαν τῆς νῦν Δρυϊνουπόλεως ἔκτισαν πόλιν, ἣν ἐκάλεσαν Δρυινούπολιν,[1] καὶ ἥτις ἔκειτο, καθὰ

1. Ἡ Δρυϊνούπολις κατεστράφη τελείως ἐν ἔτει 558 μ. Χ.

βεβαιοῦται, πρὸς δυσμὰς τῆς Γκορίτσης, ἔνθα σώζονται ἐρείπια Ἐκκλησιῶν καὶ οἰκιῶν. Κάτωθεν τῆς Γκορίτσης εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Τεριαχατινῶν σώζονται ἐρείπια φρουρίου, ὅπερ οἱ ἐγχώριοι καλοῦσι Παληόκαστρον τῆς Ἀργύρης. Ἀκολούθως ὁ Τῖτος ἔκτισε φρούριον καὶ πόλιν, ἣν ἐκάλεσαν Τιτούπολιν (Τεπελένιον). Τὰ μέρη τῆς Δρυϊνουπόλεως κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦσαν δασώδη κεκαλυμμένα ἰδίως ὑπὸ δρυῶν, ἐκ τῶν ὁποίων καὶ ἡ πόλις ἐκλήθη Δρυϊνούπολις. Ἐτρέφοντο δὲ ἰδίως οἱ πρῶτοι κάτοικοι αὐτῆς μὲ μέλι, τὸ ὁποῖον συνήθροιζον ἐκ τῶν εἰς τὰς δρῦς ἀπειραρίθμων κυψελῶν, ἐπὶ ἑξήκοντα τέσσαρα ὅλα ἔτη. Οἱ Μολοσσαῖοι μαθόντες ὅτι, ὁ πρώην ἔρημος ἐκεῖνος τόπος κατῳκήθη ὑπὸ Ἀθηναίων μεταναστῶν ἔστειλαν καὶ ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν Ἀϊδώνιον ἢ Ἀϊδωνέα νὰ τοὺς δώσῃ βοήθειαν ὅπως ἐγείρουν κατ' αὐτῶν πόλεμον καὶ τοὺς ἐκδιώξωσιν ἐκεῖθεν. Ὁ Ἄτλας πληροφορηθεὶς τὰ σχέδια τῶν Μολοσσῶν ἔστειλε πρέσβυν εἰς τὸν Ἀϊδώνιον τὸν σοφὸν αὐτοῦ σύμβουλον Ἀριστόβουλον πρὸς συμφιλίωσιν. Ὁ δὲ Ἀϊδώνιος ἔστειλε κατόπιν πρὸς τὸν Γαλήρην ἐξουσιαστὴν τῶν Μολοσσῶν ἰδιαίτερον ἀπεσταλμένον καὶ ἐπέτυχε τελείαν συνδιαλλαγὴν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν νέων κατοίκων τῆς Δρυϊνουπόλεως, ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ μὴ ἔλθουν ποτὲ εἰς ἐχθροπραξίας καὶ διαπληκτισμούς. Διῆλθον τοιουτοτρόπως ἐν εἰρήνῃ ἔτη εἰκοσιτέσσαρα. Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν ὁ Ἄλβας εἶχε κτίσει τὴν Ἀλβιούπολιν τὴν καλουμένην νῦν ***Ἔλβασάν***. Οὗτος πληροφορηθεὶς τοὺς νεωστὶ ἐν Ἠπείρῳ ἐγκαταλειφθέντας ἔστειλε νὰ ἴδῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς ὁποίας φυλῆς καὶ γένους ἀπόγονοι ἦσαν οὗτοι. Ὁ Ἄτλας καὶ ὁ Τῖτος ἐγνωστοποίησαν εἰς τὸν Ἄλβαν τὰ αἴτια τῆς ἐνταῦθα ἀποκαταστάσεώς των καὶ ἐν γένει τῆς καταγωγῆς των. Ὁ Ἄλβας ἀμέσως τότε ἐξεκίνησε μὲ μερικὰ στρατεύματα καὶ ἐλθὼν ἀντικρὺ τῆς Τιτουπόλεως (νῦν Τεπελενίου) ἐζήτησε νὰ ἴδῃ τὸν κυβερνήτην τῶν κατοίκων τῆς νεοκτίστου ταύτης πόλεως. Ὁ Τῖτος εὐθὺς παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τεσσαράκοντα ὡραίους καὶ ἐκλεκτοὺς ἄνδρας μετέβη παρὰ τῷ Ἄλβᾳ, ὅστις θαυμάσας τὴν ὡραιότητα καὶ τὴν σωματικὴν εὐεξίαν τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐγένετο ἐκστατικὸς καὶ ἐσκέπτετο τί νὰ κάμῃ, διότι ἐφοβεῖτο μὴ ποτὲ πληθυνθῇ καὶ ὑποτάξῃ τὸν τόπον του ὁ ἀνδρεῖος οὗτος λαός. Ὁ Τῖτος ἀντιληφθεὶς ὅσα ὁ Ἄλβας ἐσκέπτετο τὸν ὡμίλησε μὲ γλῶσσαν ἐξασφαλίζουσαν μέλλουσαν διηνεκῆ εἰρήνην εἰπὼν πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι «εἴμεθα πραγματικῶς ξένοι ἐγκαταλειπόντες κατ' ἀνάγκην τὴν πατρίδα μας, ἐγκατασταθέντες ὅμως ἐνταῦθα εἰς τόπον εἰρηνικὸν ἐννοοῦμεν νὰ ζήσωμεν φιλησύχως. Ἐὰν ὅμως ποτε ἤθελέ τις ἄνευ λόγου ἐπιτεθῇ ἐναντίον ἡμῶν καὶ διαταράξῃ τὴν ἡσυχίαν μας, τότε θὰ ἀντισταθῶμεν κατὰ πάσης αὐθαιρέτου προσβολῆς μέχρι θανάτου». Ἀκούσας ὁ Ἄλβας τὰς ἐκφραστικὰς ταύτας λέξεις, αἵτινες διηρμήνευον πιστῶς τὸ θάρρος καὶ τὴν ἀνδρείαν τῆς Ἑλληνικῆς ταύτης φυλῆς ἠσπάσθη τρὶς εἰς τὸ μέτωπον τὸν Τῖτον, τὸν συνεχάρη διὰ τὰς φιλειρηνικὰς διαθέσεις του καὶ τὸν διεβεβαίωσεν ὅτι, μετ' αὐτοῦ θὰ διατηρήσῃ διηνεκῶς εἰρήνην. Ἐζήτησε δὲ ἀπὸ τὸ γένος αὐτῶν τρεῖς νέους καὶ τρεῖς νέας ἐκλεκτοὺς καὶ ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ καὶ αὐτὸς τρεῖς νέους καὶ τρεῖς νεάνιδας ἐκ τοῦ γένους του. Ὁ Τῖτος ἐδέχθη τὴν πρότασιν ταύτην· κρύψας δὲ τὰς ὡραιοτέρας νεάνιδας παρουσίασεν εἰς τὸν Ἄλβαν τρεῖς ἐκ τῶν ἀσχημοτέρων· ἐκεῖνος δὲ ἐξεπλάγη μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ πῶς τοιαῦται γυναῖκες γεννῶσι τόσον εὐρώστους καὶ εὐειδεῖς ἄνδρας. Ἀκολούθως ὅμως ὁ Τῖτος τὸν ἔδωκε τρεῖς νέους καὶ τρεῖς νέας ἐκ τῶν ὡραιοτέρων, ὡς ἐζήτησεν. Ὁ Ἄλβας ἠρώτησε πρὸς τούτοις πῶς τρέφονται συνήθως, ὁ δὲ Τῖτος τοῦ ἀπήντησεν ὅτι ἡ κυριωτέρα τροφὴ των ὑπῆρξε μέλι δρυῶν καὶ κρέας ἄγριον. Ὁ Ἄλβας ἐδοκίμασε τὴν τροφὴν ταύτην καὶ ἐθαύμασε πῶς κατώρθωσαν νὰ ζήσουν δι' αὐτῆς καὶ μόνον ἐπὶ τόσα ἔτη. Μεταβὰς δὲ ὁ Ἄλβας εἰς τὸ Ἐλβασάνιον (Ἀλβιούπολιν) ἔστειλε κατὰ τὴν συμφωνίαν τρεῖς νέους καὶ τρεῖς νέας εἰς τὸν Τῖτον. Ἐκ τῶν τριῶν αὐτῶν νεανίδων ἡ μία ἦτο ἀνεψιὰ τοῦ Ἄλβα πολὺ πλουσία καὶ ὠνομάζετο Χωμίλω. Ταύτην ἐνυμφεύθη ὁ υἱὸς τοῦ Τίτου Ζωΐλος. Ὁ Ἄλβας ἔστειλε προσέτι καὶ τρία φορτία, τὸ μὲν σῖτον, τὸ δὲ κέγχρον καὶ τὸ δὲ ὀρόβον, ἵνα σπείρουν εἰς τὸν τόπον των καὶ τοιουτοτρόπως ἐκαλλιεργήθησαν τὸ πρῶτον καὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν τὰ δημητριακὰ ταῦτα προϊόντα εἰς τὴν Δρυινούπολιν. Ἀκριβῶς αὐτὴν τὴν ἐποχὴν οἱ Ἀθηναῖοι ἔμαθον τὰς προόδους τοῦ Ἄτλαντος καὶ Τίτου καὶ διετέθησαν ἐναντίον αὐτῶν ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν. Μετ' οὐ πολὺ τὸν Ἄτλαντα ἐφόνευσεν εἷς ἄνθρωπος κατὰ τοὺς ἀγῶνας τοῦ Ἱπποδρομίου, οὓς εἶχε συστήσει εἰς τὴν Τιτούπολιν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἄτλαντος ὁ Τῖτος ἵνα ἀναχαιτίσῃ ἐνδεχομένην ἐπανάστασιν ἐκ μέρους τῶν Δρυινουπολιτῶν κατὰ τῆς πόλεώς του ὑπεκίνησε τὴν Χωμίλην καὶ ἔκτισε φρούριον ὁμώνυμον (Χουμελίτσα) παρὰ τὸ ὁποῖον διέρχεται ὁ Δρυΐτης ποταμὸς καὶ κατωτέρω ὁ Πυξύτης. Οἱ δὲ Δρυινουπολῖται λυπηθέντες πολὺ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ἄτλαντος ἀνηγόρευσαν διάδοχόν του τὸν υἱόν του Στράτωνα καὶ τοιουτοτρόπως διῆλθον ἐν εἰρήνῃ ἔτη ἑπτά. Τότε ἀκριβῶς οἱ Βαλαρῖται (οἱ κάτοικοι τῆς

παρὰ τὸ Λάμποβον ἀρχαίας πόλεως ἐξ ἧς καὶ σήμερον ἡ θέσις καλεῖται Βαλλιαραὶ) προέβαινον εἰς δηώσεις εἰς τὰ μέρη τῆς Χαονίας. Ἐπίσης καὶ ἐν τῇ περιφερείᾳ Βελλᾶς διάφοροι ἐπιδρομεῖς ἐλεηλάτουν τὴν περιφέρειαν Χαονίας καὶ τὸ Χαονόκαστρον τὸ μετέπειτα Λαχανόκαστρον, ὅπερ ἔκτισται παρὰ τὸν Γορμὸν ποταμὸν καὶ μεταξὺ τῶν χωρίων Φραστανῶν, Κακουσιούς, Βησσάνης καὶ Μετζητιέ. Αὐτὸ τοῦτο ὑπῆρξε τὸ φρούριον τῆς Ὀπᾶς, ὅπερ ὁ Ἰσαὴμ κατέκτησεν ἐν ἔτει 1380 κυριεύσας τὴν Ἤπειρον. (Γνωστὸν ὅτι ἡ Τουρκοκρατία ἐν Ἠπείρῳ ἤρξατο τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς Πωγωνιανῆς ὅτε τὸ τμῆμα ἐκλήθη Ἰσαΐμ Βιλαγιέτ, ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ κατακτητοῦ). Ὁ Στράτων βλέπων ὅτι δὲν ἠδύνατο ἄλλως πως νὰ ἐμποδίσῃ τούτους ἔκτισεν ἰσχυρὸν φρούριον καὶ ἔθηκεν ἐκεῖ εἰς τὸ Δίλαιον, ὅπου ὁ Ἄτλας εἶχε κτίσει ἄλλο φρούριον, ἑπτὰ χιλιάδας ἄνδρας πλησίον τῆς Ζαμβρῆς (Ζάβροχον). Ἡ δὲ ἀδελφὴ τοῦ Στράτωνος Ἀρίστη ὀνόματι ἔκτισε καὶ αὐτὴ φρούριον εἰς τὰ μέρη τοῦ Ἀϊδωνίου[1] καὶ ἕτερον ὅπερ ὠνόμασαν Ἀρίστειον (Ἀρίνιστα). Ὁ δὲ Στράτων ἔκτισε καὶ ἕτερον φρούριον εἰς τὸ μέρος τῆς Μολοσσίας, ὅπερ ὠνομάσθη Γάρδιον (ἐξ οὗ καὶ τὸ χωρίον Γαρδίκι), παρὰ τὸν ναὸν τῆς Ὑψηλῆς Πέτρας, ὅστις ἐθεμελιώθη ὑπο Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου (668 μ. Χ.). Οὗτος ἐχάρισεν εἰς τὸν ναὸν τοῦτον τὸν τόπον τῆς Γάρδης μὲ τὴν Κλεισούραν, τῆς Ζωϊλίας καὶ τῆς Χωμίλης. Μετὰ ἓν ἔτος τινὲς τῶν Μολοσσῶν ἐλαφυραγώγουν τὰς παρὰ τὴν Χωμίλην πόλεις καὶ κωμοπόλεις καὶ τούτου ἕνεκα ὁ Ζωΐλος ἔκτισεν ἄλλο ἰσχυρὸν φρούριον μεταξὺ τῶν βουνῶν Μολοσσίας καὶ Χειμάρρας καὶ τὸ ὠνόμασε φρούριον Ὑψηλοῦ ἢ Ζουλιάτες. Θανόντος τοῦ Ἀϊδωνίου διεδέχθη αὐτὸν ὁ υἱός του Γλύκων, ὅστις ὑπάνδρευσε τὴν ἀδελφήν του Δοβίλλην μὲ τὸν υἱὸν τοῦ Ἄτλαντος Φιλήμονα, ὅστις ἦτο εὐειδὴς καὶ ὡραῖος. Ὁ κύριος ὅμως σκοπὸς τοῦ συνοικεσίου τούτου ἦτο νὰ ἐξασφαλισθῇ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ κυβερνήτου Δρυϊνουπόλεως διηνεκὴς εἰρήνη. Ἡ Δοβίλλη ἔκτισεν ἔξω τῆς Δρυϊνουπόλεως κτίρια πολλὰ δαπανήσασα ἀρκετὰ χρήματα καὶ ποσὰ καὶ μετήνεγκεν εἰς τὸ κάστρον τῆς Δρυϊνουπόλεως (τανῦν Παληόκαστρον Τεριαχάτων) διαυγέστατον ὕδωρ ἐκ τοῦ πέραν τοῦ ποταμοῦ ὄρους, τὸ ὁποῖον ὠνόμασε ***νεοκόρειον*** ὕδωρ. Ὁ Στράτων ἔζησεν ἔτη τριάκοντα τρία. Μετὰ τοῦτον ἐξουσίασεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ὀλύμπιος, ὅστις ἔκτισε φρούριον παρὰ τὸν Σωχακὸν ποταμόν. Ἄνωθεν δὲ τούτου πρὸς

1. Ἀϊδωνάτιον ἐκλήθη ἐκ τοῦ Ἀϊδωνίου κυβερνήτου τῆς Παραμυθίας.

τὸ βαθύπυλον (Γκρίκα) εἰς τὸ ὄρος ἔστησεν ἄγαλμα τοῦ Κρόνου καὶ ἕτερον τοῦ Θεοῦ Πανός, ἐκεῖ ἔνθα σήμερον ἔκτισται τὸ ἄνω Λάμποβον.

Ὁ Ὀλύμπιος ἐξουσιάσας διάστημα μὴ προσδιοριζόμενον ἀκριβῶς ἀνῆλθεν εἰς τὸ Χαονικὸν ὄρος (Πηλακοῦ, ταν῀ν βουνὸν Λαμπόβου) καὶ ἐπανηγύρισεν ἓξ ἡμέρας, ἔνθα ἔστησε καὶ ἄλλο ἄγαλμα εἰς τὸ ὄρος εἰς μνήμην του. Κατελθὼν δὲ εἰς τὴν Χαονίαν ἀπέθανε. Τὸν Στράτωνα διεδέχθη ὁ υἱός του Πολώνιος, ὁ ὁποῖος βλέπων ὅτι συνεκεντρώθη πλῆθος δυσανάλογον εἰς τὴν Δρυϊνούπολιν ἀπεφάσισε νὰ ἐγείρῃ πόλεμον καὶ ὑποτάξῃ τὴν πόλιν τῶν Βαλλαριτῶν διὰ νὰ εὐρύνῃ τὴν περιφέρειάν του. Ἀλλ' εἷς ἐκ τῶν ἰδικῶν του, ὁ Κώνιος ὀνόματι, ἐπειδὴ διετέλει φίλος αὐτῶν τὸν κατέπεισε νὰ μὴ προβῇ εἰς καθυπόταξιν τῆς πόλεως ταύτης. Κατόπιν ὅμως ὁ Πολώνιος ἐκίνησε πόλεμον κατὰ τοῦ Κωνίου, καθ' ὃν ἑκατέρωθεν μετὰ δεινὴν μάχην ἐσώθησαν μόνον οἱ ἀρχηγοί. Ὁ δὲ Κώνιος ἔκτισε φρούριον εἰς θέσιν, ἥτις σήμερον καλεῖται Κόνιτσα. Ὁ Πολώνιος ἀργότερον ἐπολέμησεν ἑπτὰ ἔτη κατὰ τῆς Ἀϊδωνίας, ἐξ ἧς ἐπανελθὼν ἄπρακτος ἀπέθανε. Τὴν ἐξουσίαν μετ' αὐτὸν ἀνέλαβεν ὁ Μαρδάριος, ὅστις διῆλθεν ἐν εἰρήνῃ μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ὁ Φοινικεὺς ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Γάρδης καὶ Χωμίλης. Ὁ Φοινικεὺς κατήγετο ἀπὸ τὴν Μολοσσίαν, ἐφονεύθη δὲ εἰς τὸν ἐν λόγῳ πόλεμον, ὅστις διήρκεσε τρία ἔτη. Τὸ δὲ λείψανόν του παραλαβὼν ὁ υἱός του Καλίας μετήνεγκεν εἰς τὸν τόπον του, ἔνθα ἔκτισε φρούριον παρὰ τὸ Δέλβινον, τὸ ὁποῖον ὠνόμασε Φοινικαῖον εἰς μνήμην τοῦ πατρός του, ἐξ αὐτοῦ δὲ ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα ἡ εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν θεμελιωθεῖσα τότε πόλις, ἡ ἱστορικὴ Φοινίκη, ἧς τὰ ἐρείπια διατηροῦνται μέχρι σήμερον. Μετὰ τὸν Μαρδάριον ἐβασίλευσεν εἰς τὴν Δρυϊνούπολιν καὶ Χαονίαν ὁ Περίκλειτος, ἀνὴρ θαυμαστὸς διὰ τὴν εὐγλωττίαν καὶ ἀνδρείαν του. Οὗτος ζητήσας ἀπὸ τοὺς Ἄλβας, τοὺς ἀπογόνους τοῦ κυβερνήτου Ἐλβασανίου, τεσσαράκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν ἐκλεκτοὺς καὶ παραλαβὼν καὶ ἑξήκοντα χιλιάδας ἐκ τῶν ἰδικῶν του ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Κυλωνῶν, οὓς κατέσφαξε, διότι ἦσαν ἄνθρωποι κακοῦργοι καὶ βάρβαροι. Οἱ Χειμαρραῖοι μαθόντες ὅτι, ὁ Περίκλειτος κατέστρεψε τοὺς Κυλωνούς, ἔσπευσαν εἰς Τιτούπολιν καὶ Χωμίλην καὶ ἐπέφερον καταστροφὴν μεγάλην εἰς ἀνθρώπους καὶ ἰδιοκτησίας. Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Περίκλειτος ἐστράφη ἐναντίον αὐτῶν καὶ κατέσφαξεν ἐκ τούτων, ὡς ἀναφέρει ὁ Τλήμων, ἑκατὸν χιλιάδας καὶ τοιουτοτρόπως διετέλεσεν ἐξουσιαστὴς καὶ ἐπὶ τῶν μερῶν Χειμάρρας οὐ μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπόγονοί του ἔτη ἑκατὸν πεντήκοντα, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἀνθόφιλος καὶ Κόριος.

Μετὰ ταῦτα ἐβασίλευσεν ὁ Σέραπος, ὅστις κατήγετο ἐκ τοῦ γένους τοῦ Ἄτλαντος· ἦτο ὅμως ἄνθρωπος ὑπερήφανος καὶ ἐτήρησε στάσιν ἐχθρικὴν ἀπέναντι τῶν Μολοσσῶν, Ἀϊδωνιτῶν καὶ Περαιβῶν, οἵτινες ἐπολέμησαν ἐναντίον αὐτοῦ ἐννέα ὅλα ἔτη, μετὰ πεντήκοντα χιλιάδων ἀνδρῶν ἐξ Ἰταλίας ὁρμηθέντων. Εἰς τὸν πόλεμον αὐτὸν μόνον ὁ Σέραπος ἐσώθη καὶ μέρος ἀπὸ τὰ παλαιὰ τείχη τοῦ Ὀλυμπίου. Τὰ ἄλλα φρούρια καὶ πολλὰς κωμοπόλεις τὰ κατεκρήμνισαν. Μόνον ἡ Χαονιούπολις διεσώθη. Ὁ δὲ Σέραπος κατέφυγεν εἰς τὸ Χαονικὸν ὄρος. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Κόνιοι διέκειντο φιλικῶς πρὸς τὸ γένος τοῦ Ἄτλαντος, εἰσῆλθον εἰς τὸ φρούριον, ἔνθα ὁ υἱὸς τοῦ Κονίου Δάμιος ἐτήρησεν εἰρήνην πρὸς ὅλους τοὺς γειτνιάζοντας. Ἡ Δρυϊνούπολις ὅμως ἔμεινεν ἔρημος καὶ ἀκατοίκητος ἐπὶ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε ἔτη, ὡς γράφει ὁ σοφὸς Κάσιος ὁ Χαονεὺς καὶ ὁ Μακεδὼν Φόρμιος. Ἀργότερον οἱ Χαονῖται ἐπανέκτησαν δυνάμεις καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἀνακαινίσουν τὴν Δρυϊνούπολιν μὲ τὰ φρούριά της καὶ μετέβησαν ἐπὶ τούτῳ ὅπως παρακαλέσωσι τοὺς Ἠπειρώτας, Ἀϊδωνίους, Μολοσσοὺς καὶ Φοινικαίους νὰ ὑποβοηθήσωσιν αὐτοὺς εἰς τὸ ἔργον. Οἱ κυβερνῆται κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τῶν Μολοσσῶν καὶ Φοινικαίων ἦμενον εἰς τὴν Φοινίκην. Ἀκούσαντες δὲ τὰς παρακλήσεις τῶν Μολοσσῶν καὶ Φοινικαίων δὲν ἔδωκαν οὐδεμίαν προσοχήν, ἀλλ' ἀπέπεμψαν αὐτοὺς ἐνθυμούμενοι ὅσας καταδρομὰς ἐκ τοῦ γένους αὐτῶν ὑπέστησαν.

Ὁ Σάρων ἐκ τοῦ γένους τοῦ Τίτου ἔκτισε πόλιν καὶ φρούριον, ἅτινα ὠνόμασε Γορανούπολιν (Βλαχογορατζῆν) πρὸς τιμὴν τοῦ πατρός του Γοράνου ἀντικρὺ τῆς Δρυϊνουπόλεως, εἰς ἣν θέσιν εὑρίσκονται σήμερον τὰ ἐρείπια αὐτῆς γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα Γέρμα[1] μεταξὺ Σαρακινίστης καὶ Ναγοπούλων. Τὸν δὲ Λειβατίονα τὸν

1. Παρὰ τοῖς κατοίκοις Σαρακινίστης σῴζεται παράδοσις ὅτι, ἡ πολυάνθρωπος Γέρμα διετέλεσεν ἕδρα τοῦ Πύρρου. Παραδέχονται δ' ὅτι μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως ταύτης συνῳκίσθησάν τινες, εἰς ἣν θέσιν εὑρίσκεται σήμερον ἡ Σαρακινίστα. Λέγεται δὲ προσέτι ἐν Σαρακινίστῃ ὅτι, τὸ κάλυμμα (ἐν εἴδει σκούφου ἐκ μαύρων κλωστῶν μὲ δύο πρὸς τὰ ὄπισθεν θυσάννους καὶ πεποικιλμένου μὲ χρυσᾶ φλωρία), ὅπερ θεωροῦν ὡς ἀπαραίτητον κόσμημα τῆς νύμφης καθ' ὅλην τὴν Λιντζουρίαν, γίνεται κατ' ἀπομίμησιν παρομοίου καλύμματος, ὅπερ ἔφερε συνήθως ἡ Βασίλισσα τῆς Ἠπείρου.

ἐκ τοῦ γένους τοῦ Ἄτλαντος διώρισε χιλίαρχον· ἔκτισε δὲ καὶ οὗτος φρούριον εἰς θέσιν μαγευτικὴν ποτιζομένην ὑπ' ἀφθόνων ὑδάτων, ὅπερ ὠνόμασε Λειβατόνιον (Λιατοβίστα). Ἀκολούθως ἡ Δρυινούπολις διετέλεσεν ὑπὸ τὴν κυβέρνησιν Ἱσπανῶν κατακτητῶν ἀρκετὰ ἔτη μέχρις Αὐλῶνος ἤτοι μέχρι 330 μ. Χ., ὅτε Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας μετέθηκε τὴν ἕδραν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους εἰς τὴν Κων)πολιν. Ἐνταῦθα λήγει ἡ περιγραφὴ Δρυινουπόλεως ἡ ἀναγομένη ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς ρηθείσης λαϊκῆς παραδόσεως.

Β'.

Ἡ Δρυϊνούπολις ἱστορικῶς ἐξεταζομένη ἀπὸ τοῦ 527—1185.

Ἐντεῦθεν ἄρχεται νέα ἱστορικὴ περίοδος διὰ τὴν Δρυϊνούπολιν μᾶλλον σαφής· ὁ δ' ἐρευνητὴς βοηθούμενος καὶ ὑπὸ νεωτέρων ἀξιοπίστων μαρτυριῶν χωρεῖ ἀνεπιφυλάκτως εἰς τὴν ἀφήγησιν τῶν διαφόρων ἱστερικῶν γεγονότων τοῦ τμήματος τούτου.

Βασιλεύοντος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Μεγάλου (527—565) δώδεκα Δρυϊνουπολῖται καὶ ἰσάριθμοι Χαονῖται, ἄνδρες ἐκλεκτοὶ καὶ ἐχέφρονες, μετέβησαν εἰς Κων)πολιν ἵνα προσκυνήσωσιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν Αὐτοκράτορα. Οὗτος γοητευθεὶς ἐκ τῆς ὡραιότητος καὶ ἀγχινοίας των τοὺς ἐκράτησε πλησίον του καὶ τοῖς ἐνεπιστεύθη διάφορα ἀξιώματα· ἔστειλε δὲ τοποτηρητὴν εἰς τὰ μέρη Ἀϊδονίας, Χειμάρρας, Φοινίκης, Αὐλῶνος καὶ Βελεγράδων τὸν Πρωτοσπαθάριόν του Ἀλέξανδρον, ὅστις ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ταύτην διετέλεσεν ἑπτὰ ἔτη. Μετὰ ταῦτα διωρίσθη Κωνσταντῖνος ὁ ἐκ τοῦ χωρίου Λαμπόβου μὲ 910 οἰκογενείας, ὅστις συνδρομῇ τοῦ Αὐτοκράτορος ἔκτισε τὸν ἐν Λαμπόβῳ ναὸν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὃν ἐπροίκισε μὲ ἑξήκοντα δράμια ἐκ τοῦ τιμίου ξύλου, χρυσᾶ σκεύη καὶ ἄμφια καί τινα ἄλλα προσοδοφόρα κτήματα. Μετὰ τὸν θάνατον Ἰουστινιανοῦ τοῦ Μεγάλου ἐβασίλευσεν Ἰουστῖνος ὁ Κουροπαλάτης, ὅστις διώρισε κυβερνήτην τῶν μερῶν τούτων ἄνδρα ἀδρανῆ καὶ ἀκατάλληλον. Τότε δὲ Γότθοι ἐκτάκτως εἰσβαλόντες μὲ εἴκοσι πέντε χιλιάδας ἀνδρῶν κατέστρεψαν τελείως τὴν περίφημον Δρυϊνούπολιν καὶ τὰ τείχη αὐτῆς (558) καὶ τοὺς Τεριαχάτες. Ἐν ἔτει ὅμως 568 μ. Χ. τρεῖς ἄνδρες ἐκ τοῦ γένους τοῦ Λειβατολίου (Λιατοβίστης) ὁ Ἄργυρος, Κολόρης καὶ Χρυσόδουλος συνεφώνησαν νὰ μείνουν ἐξουσιασταὶ τῶν μερῶν τούτων. Καὶ ὁ μὲν Ἄργυρος ἔκτισε φρούριον εἰς τὴν Σπηλαίαν, ἐκεῖ ἔνθα εὑρίσκεται σήμερον τὸ Ἀργυρόκαστρον[1] ἐπὶ τῷ ὄρῳ νὰ δεσπόζῃ τῆς Γαρόνης, Ζωϊλίας, Χωμίλλης (Γαρδικίου, Ζουλιάτων, Χουμελίτσης) καὶ Τιτουπόλεως. Ὁ δὲ Κολόρης ἔκτισεν ἀντικρὺ τοῦ Ἀργυροκάστρου φρούριον παρὰ τὸν Δρυΐτην ποταμὸν καὶ ἄνωθεν τοῦ κρυφίου ὕδατος (παρὰ τὴν κώμην Δουβιανὴν) ἵνα δεσπόζῃ τῆς πεδιάδος μέχρι τοῦ Ἀριστίου (Ἀρινίστης) καὶ μέχρι τοῦ μοναστηρίου Κοσσοβίτσας καὶ τὸ ὠνόμασε Κολορτσήν. Ὁ δὲ Χρυσόδουλος ἔκτισε φρούριον παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους Πηλακοῦ, ἵνα δεσπόζῃ τῆς Χαονίας καὶ Δελίου καὶ μέχρι τοῦ Σωχαιοῦ καὶ τοῦ στενώματος τῶν ὀρέων (Γκρίκας). Εἰς τὴν περιφέρειαν τούτου εὑρίσκοντο τὰ χωρία Χρυσόδολη, Δέλια (πιθανὸν τὸ Δελβινάκιον ἢ Δολὸν) καὶ τὰ παρακείμενα χωρία. Μετὰ ταῦτα οἱ ἐν λόγῳ τρεῖς νέοι Κυβερνῆται τῆς Ἠπείρου ὑπετάγησαν εἰς τὸν Αὐτοκράτορα Τιβέριον, ὅστις ἐκάλεσε πλησίον του τὸν Ἄργυρον καὶ τῷ ἐπέτρεψε νὰ κυβερνήσῃ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἠπείρου ἐπὶ τῷ ὄρῳ νὰ στέλλῃ εἰς Κων]πολιν ἐτησίως εἴκοσι χιλιάδας φλωρίων καὶ τὰ ἄλλα νὰ τὰ ἐξοδεύῃ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου ἐν καιρῷ πολέμου. Ἀνήρχοντο δὲ τὰ εἰσοδήματα Χαονίας, Δρυϊνουπόλεως καὶ Τιτουπόλεως εἰς ὀγδοήκοντα δύο χιλιάδας φλωρίων.

Ὁ Ἄργυρος ἔκτισεν ἀκολούθως ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Παντοκράτορος,[2] ὃν ἐπροίκισε μὲ ἐπιδόματα καὶ βασιλικὸν χρυσόβουλλον καὶ ἕτερον ναὸν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου[3] μὴ σωζόμενον σήμερον καὶ ἐβασίλευσεν ἐν εἰρήνῃ μέχρι Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου (ἀπὸ κτισεως κόσμου 6135 ἢ μ. Χ. 655). Ὁ Κωνσταντῖνος δ' οὗτος καθ' ἣν ἐποχὴν ἐπιστρέφων ἐκ τῆς κατὰ τῶν Σικελῶν ἐκστρατείας του διέμεινεν ἐν Ἠπείρῳ παρὰ τὴν Δεπαλίτσαν εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ θεμελιωθεῖσαν πόλιν Σεισάριθαν ἔκτισεν ἐκτὸς τοῦ μολυβδοσκεπάστου (παρὰ τὴν Δεπαλίτσαν καὶ ἑτέραν μονὴν εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πέτραν χάριν δώδεκα ἀσκητῶν, οἵτινες

1. Ἀργυρίνη ἢ Ἀργυροπολίχνη ἐπὶ Βυζαντινῶν.

2. Ἐπὶ τῶν θεμελίων τοῦ ναοῦ τούτου ἐκτίσθη τῷ 1492 καὶ ἀνεκαινίσθη κατόπιν ὁ νῦν Μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς Μεταμορφώσεως ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ ἐπισκόπου Δοσιθέου (1776). Ὁ τρίτος οὗτος μετετέθη ἐνταῦθα ἀπὸ τοῦ 1395 ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Καλλίστου τοῦ Β'. Πρότερον ἕδρα ἐπισκοπικὴ ἦν ἡ Δρυϊνούπολις, εἶτα ἐπισκοπὴ Ὑψηλὴ Πέτρα (τσέπον) καὶ τελευταίως τὸ Ἀργυρόκαστρον. Τὸ 1835 προσηρτήθησαν τῇ ἐπισκοπῇ Δρυϊνουπόλεως ἡ Χειμάρρα καὶ τὸ Δέλβινον, ὅτε ἡ ἐπισκοπὴ προήχθη εἰς Μητρόπολιν.

3. Σήμερον ὑπάρχει ὁ ναὸς τῶν Ταξιαρχῶν.

διέμενον εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Δρυϊνικοῦ ὄρους καὶ ἐχάρισεν εἰς αὐτὴν πολλὰς ἰδιοκτησίας ἐν Γάρδῃ, Κλεισούρᾳ, Ζωϊλίᾳ καὶ Χωμίλλῃ. Ὅτε δὲ ἐσύστησεν ὁ Πωγωνᾶτος τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον τῆς Πωγωνιανῆς, ἐξ οὗ καὶ τὸ τμῆμα τοῦτο Πωγωνιανὴ ἐκλήθη, κατήργησε τὴν ἀγοράν, ἥτις ἐτελεῖτο παρὰ τὸ Πηλακὸν ὄρος ἐν Λαμπόβῳ καὶ ἀνεσύστησε ταύτην ἐν Πωγωνιανῇ (εἰς Μολυβδοσκέπαστον). (Σήμερον ἡ πανήγυρις αὕτη τελεῖται εἰς τὴν Λαμποβίστραν ἀπέχουσαν μίαν ὥραν τῆς Παραμυθίας τὴν 16ην—20ῆς Αὐγούστου). Εἰς τὴν ἐμπορικὴν ταύτην πανήγυριν, ἥτις διήρκει ἕνα περίπου μῆνα, συνηθροίζοντο ἀρκετοί. Οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν τούτων μέχρι τῆς ἐποχῆς Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου καὶ εἰκονομάχου (717—741 μ. Χ.) διῆλθον φιλησύχως. Ὅτε ὅμως ἐπληροφορήθησαν ὅτι ἀφίκοντο ἀπεσταλμένοι τοῦ Λέοντος ὅπως συντρίψωσι τὰς εἰκόνας τῶν μερῶν τούτων ἔσπευσαν καί, ἐθανάτωσαν τοὺς ἀπεσταλμένους τούτους, ὁ δὲ αἱμοβόρος καὶ εἰκονομάχος Λέων ἐφόνευσε τεσσαράκοντα ἐκλεκτοὺς ἄνδρας ἐκ τῶν μερῶν τούτων, οἵτινες εὑρίσκοντο πλησίον του. Ἐπῆλθε κατὰ συνέπειαν τελεία χαλάρωσις τῶν σχέσεων μεταξὺ Αὐτοκράτορος καὶ τῶν ἐνταῦθα Χριστιανῶν μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Κωνσταντίνου Ζ΄ τοῦ Πορφηρογεννήτου (912—919), ὁπότε ἔσπευσαν καὶ προσεκύνησαν εἰς αὐτὸν καὶ ἐξηκολούθουν νὰ στέλλουν τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα μέχρι Ἀλεξίου Α΄ τοῦ Κομνηνοῦ (1081—1118), ὅστις προσεκάλεσεν ὅλους τοὺς ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ νὰ παρουσιάσουν εἰς αὐτὸν ὅσα εἶχον χρυσόβουλα. Τότε οἱ Δρυϊνουπολῖται ἔστειλαν τὸν ἀρχιερέα των Μεθόδιον καταγόμενον ἐκ τοῦ γένους Κολόρη καὶ δώδεκα ἄλλους σημαίνοντας ἐκ τοῦ τόπου ἤτοι τὸν Δοῦκα ἐκ τοῦ Ἀργύρου, τὸν Μαρτζιέλλον ἐκ τῆς Γάρδης, Ἀνδρέαν ἐκ Χωμίλλης, Ἀγγελῆνα ἐκ τῆς Τιτουπόλεως, Κωνσταντῆν ἐκ τῆς Κολόρης (Κολορτζῆ), Πέτρον ἐκ τῆς Ζωϊλίας, Μάρκον ἐκ τῆς Χαονίας, Ἰωάννην ἐκ τῆς Πολυανῆς (Πολιτσάνης), Ἐμμανουὴλ ἐκ τῆς Δέλης (Δελβινακίου), Λεόντιον ἐκ τῆς Λειτοβίας (Λιατοβίστα), καὶ Κυριακὸν ἐκ τοῦ Ἀριστίου (Ἀρινίστης). Τούτους ἐδέχθη εὐσεβοφρόνως. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Μεθόδιος ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα ὀκτὼ χιλιάδας φλωρίων καὶ ἀνεκαίνισε τὸν ναὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν τῷ χωρίῳ Ἐπισκοπῇ[1] τῆς ἐπαρχίας του πλησίον εἰς τὸ ὄρος Πηλακοῦ

1. Τὰ πρῶτα θεμέλια τοῦ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου λέγεται ὅτι, εἶναι σύγχρονα πρὸς τὰ τοῦ ἐν Λαμπόβῳ. Ἡ Ἐπισκοπὴ ἐκαλεῖτο πρότερον Κλαδιανή. Ὅτε δὲ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Δρυϊνουπόλεως (558) μετηνέχθη εἰς τὸ ἐν λόγῳ χωρίον ἔμεινε συνηθέστερον τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου Ἐπισκοπὴ ἀντὶ Κλαδιανή.

ὅπου ἐγένετο προηγουμένως ἡ μεγάλη δωδεκαήμερος ἀγορά, ἣν ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν μετέθηκεν ἀλλαχοῦ (εἰς Πωγωνιανὴν) Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνᾶτος (668—685). Εἰς τὸν Ἀρχιερέα τοῦτον ἐχάρισεν ὁ Αὐτοκράτωρ τὴν περιφέρειαν τοῦ φρουρίου Πηλακοῦ, ἵνα νέμηται τὸ δέκατον τῶν προϊόντων. Διέταξε δὲ νὰ εἶναι αὐτοδέσποτοι ὅσοι χριστιανοὶ ἤθελον κατοικήσει εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης. Τοῖς ἔδωκε δὲ καὶ Χρυσόβουλον ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ τότε Πατριάρχου Εὐσταθίου. Ἡ ἐπισκοπὴ αὕτη ἐκαλεῖτο Κλαδιανή. Ὁ ἐν λόγῳ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος ἐκτὸς τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης ἐδώρησεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐν Πεπέλῃ γαίας καὶ μύλους δύο. Παρομοίας δωρεὰς ἔκαμεν εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἀσωμάτων. Ἔκτισε καὶ δύο ἄλλους ναούς: τὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου εἰς τὴν Κλαδιανὴν καὶ τὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου εἰς τὸ Ζάβροχον, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς δὲ Ἀνδρονίκου τοῦ Κομνηνοῦ (1183—1185) ὁ τότε ἀρχιερεὺς Ἀθανάσιος μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν εἰς προσκύνησιν τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ Πατριάρχου. Εἰς τὸν ἐπίσκοπον τοῦτον ἐχάρισε τὰ εἰσοδήματα, ἅτινα προήρχοντο ἐξ ἐνοικίων τῶν ἐργαστηρίων τῆς ἀγορᾶς κατὰ τὴν πανήγυριν, ἥτις ἐτελεῖτο εἰς τὸ Ζάβροχον κατὰ τὴν 8ην Ἰουνίου. Τῷ ἐχάρισε προσέτι καὶ τόπον τινα παρὰ τὸ Βομπλόν, ἔνθα ἔκτισε τὸ μοναστήριον τοῦ Προδρόμου. Τῷ ἐχάρισε πρὸς τούτοις καὶ τὸ παρὰ τὴν Δολοβίσταν ἢ Βαλοβίσταν μετόχιον τῆς Γούρας. Ὁ ἐν λόγῳ Αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος ἀνήγειρε τότε ἐκ βάθρων τὸν ἐν Ὑψηλῇ Πέτρᾳ (Χόρμοβον) ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ὃν ἐσκέπασε μὲ μόλυβδον. Διέταξε δέ, ἵνα τὰ χωρία Μασχολοῦρι, Στεπέζι, Ἐλευθεροχῶρι, Πέσταγη, Μουζίνα, Κρόγγα, Δρόβιανη καὶ Λεσνίτσα μὲ τὰ καλύβια της διατελῶσιν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ εἰρημένου ἀρχιερέως Ἀθανασίου καὶ νὰ ὑπάγωνται εἰς τὸ ἐν λόγῳ Μοναστήριον. Τὰ χωρία ταῦτα ὑπάγονται νῦν εἰς τὸν Δρυϊνουπόλεως καὶ πάσης Χαονίας. Παρὰ τὸ Μοναστήριον αὐτὸ ὑπῆρχον σπήλαια, ὅπου κατῴκουν ἑβδομήκοντα ἀσκηταί, μεταξὺ τῶν ὁποίων μνημονεύεται ὁ Ἀκάκιος. Μνημονεύεται ἐπίσης ὅτι, παρὰ τὸ Δέλβινον ὑπῆρχε τότε τεράστιος ὄφις, ὅστις κατέτρωγε τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐνεποίει φρίκην εἰς τοὺς περιοίκους. Ὁ ἐν λόγῳ Ἀκάκιος μεταβὰς ἐπὶ τόπου ἔκαμεν ἁγιασμὸν μὲ σταυρὸν ἐκ ***ξύλου τιμίου***. Ὅτε δὲ ὁ ὄφις, ὃν ἐκάλουν συνηθέστερον ***δράκοντα***, ἔτρεξε νὰ τὸν καταφάγῃ, ὁ σεβάσμιος οὗτος ἀσκητὴς τὸν ἐρράντισε μὲ ἁγίασμα καὶ τὸν ἐθανάτωσεν.

Ἐκ Βοστίνης.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΙΝΕΣ ΕΚ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΡΓΗΣ

(Ἀποσπάσματα ἐκ τῆς ἀνεκδότου "Ἱστορίας τῆς Πάργης" τοῦ κ. Κ. Δ. Βελημβάση).

. . . . . .

Δὲν εἶχε παρέλθῃ μὴν ἀφ' ὅτου ὁ σὶρ Θωμᾶς Μαϊτλανδ (ὁ Ἄγγλος Ἁρμοστὴς τῶν Ἰονίων νήσων ὁ διαπραγματευθεὶς μετὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ τὴν πώλησιν τῆς Πάργης) διεβεβαίου ἐν Κερκύρᾳ ἐπιτροπὴν Παργίων ὅτι ἡ Πάργα θὰ παρεδίδετο τῷ Ἀλῆ, μόνον ἀφ' οὗ οὗτος κατέβαλλε ὁλόκληρον τὴν συμφωνηθεῖσαν ἀποζημίωσιν. Δὲν εἶχον ἔτι λησμονηθῇ προηγούμεναι διακηρύξεις τῶν Ἄγγλων καὶ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Πύλης Ἀχμὲτ-βέη διαβεβαιοῦσαι ὅτι μόνον ἀφ' οὗ κατεβάλλετο ὁλόκληρος ἡ ἀξία τῶν ἀκινήτων τῶν ἐπιθυμούντων νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν πατρίδα τῶν Παργίων σὺν τῇ δαπάνῃ τῆς μεταβάσεως αὐτῶν εἰς μίαν τῶν Ἰονίων νήσων, καὶ ἀφ' οὗ καθ' ὁλοκληρίαν ἐξεκενοῦτο μόνον τότε θὰ παρεχωρεῖτο καὶ οὐχὶ εἰς τὰ ἄτακτα καὶ διψῶντα αἵματος καὶ λείας στίφη τοῦ Ἀλῆ, ἀλλ' εἰς τὸν ἐπὶ τούτῳ πρὸ διετίας διορισθέντα ὑπὸ τῆς Πύλης Ἀχμὲτ-βέην. Ὅλα αὐτὰ καὶ μυρίαι ἄλλαι καθημεριναὶ διαβεβαιώσεις τῶν Ἄγγλων ἐν Πάργῃ ὑπαλλήλων, ὅτι ἀδύνατον νὰ πατήσῃ ποὺς Ἀλβανοῦ εἰς τὴν Πάργαν πρὶν οἱ Πάργιοι ἀποζημιωθῶσιν, ἦσαν ἔτι ἔναυλα εἰς τὰ ὦτα τῶν μαρτύρων ἐκείνων, ὁπότε τῇ 3η Ἀπριλίου κοινοποιεῖται τοῖς κεχηνόσιν ἐκ τῆς καταπλήξεως καὶ κεραυνοβοληθεῖσιν ἐκ τοῦ τρόμου καὶ φρίττουσιν ἀναλογιζομένοις τὴν πρωτοφανῆ ἀναίδειαν τοῦ προστάτου των (!!!) Μαϊτλανδ οὕτω πανηγυρικῶς ἀρνησιλογοῦντα καὶ οὕτω θηριωδῶς παραδιδόντος αὐτοὺς τοῖς Ἀλβανικοῖς στίφεσι, ἡ ἑξῆς προκήρυξις . . . . . .

Ὡς δῆλον γίνεται ἐκ τῆς προκηρύξεως ταύτης ὁ σὶρ Θωμᾶς Μαϊτλανδ ἀσυστόλως ἐπανελάμβανε καὶ συνίστα τοῖς Παργίοις ὅτι δὲν πρέπει «*νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν χώραν των πρὶν ἡ περὶ παραχωρήσεως τῆς Π. συνθήκη ἐκπληρωθῇ καθ' ὅλους τοὺς ὅρους της*» ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ἐδήλου ὅτι «*ἀπεφάσισε νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς μικρὸν μέρος τοῦ στρατοῦ τῆς Α. Υ. τοῦ Βεζύρου νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Πάργαν*». Οἱ Πάργιοι ἂν καὶ πρὸ πολλοῦ εἶχον μεγάλως ὑποπτευθῇ τὴν ἀνειλικρινῆ πρὸς αὐτοὺς διαγωγὴν τοῦ Μαϊτλανδ μετὰ τὴν κοινοποίησιν ὅμως τῆς ἄνω προκηρύξεως κατεῖδον ὅτι οὐδεμία πλέον τοῖς ὑπελείπετο ἐλπὶς καὶ ὅτι τὰ ὑπὸ τῶν Ἄγγλων ἔστιν ὅτε λεγόμενα ὅτι πιθανὸν καὶ νὰ μὴ παρεχωρεῖτο ἡ πατρίς των τῷ Ἀλῆ ἦσαν ἄντικρυς ἀντίθετα πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ οὐδένα ἄλλον σκοπὸν εἶχον ἢ τὸ νὰ διαβουκολήσωσι μὲ ἐλπίδας κενὰς τοὺς ἀτυχεῖς ἐκείνους τοὺς ἕνεκα τῶν περιστάσεων διατεθειμένους καὶ εὑρισκομένους εἰς ψυχολογικὴν θέσιν νὰ δῶσι πίστιν εἰς πᾶν τὸ παρηγοροῦν ἐν τῇ πρωτοφανεῖ των συμφορᾷ ἢ δίδον αὐτοῖς ἐλπίδα καὶ νὰ τοὺς ἀποκοιμήσωσιν ἵνα δυνηθῶσιν οἱ Ἄγγλοι ἐν ἡσυχίᾳ νὰ φέρωσιν εἰς πέρας τὸ καταχθόνιον καὶ καταστρεπτικώτατον δι' αὐτοὺς σχέδιόν των. Εἶδον πλέον ὅτι ἐνεπαίχθησαν ἀναξίως καὶ ἤρχισαν νὰ σκέπτωνται περὶ τοῦ τί ἔπρεπε νὰ προτιμήσωσι τὸν ἔνδοξον θάνατον, τὸν ἅπαξ καὶ διὰ παντὸς ἀπαλλάττοντα αὐτοὺς τῶν μετὰ τὴν στέρησιν τῆς προσφιλοῦς των πατρίου γῆς ἀναποφεύκτων δεινῶν, ἢ τὸν ἐκπατρισμὸν καὶ τῶν ἄνευ χύσεως οὐδὲ ρανῖδος αἵματος ἐγκατάλειψιν τῆς πατρίδος των, ἥτις ἂν καὶ ὑφ' ἃς περιστάσεις ἐγένετο οὐδόλως ἦν αἰσχρὰ καὶ πόρρω ἀπεῖχε τοῦ νὰ ἐγκολάψῃ εἰς τὰ τετιμημένα των μέτωπα τὸ στίγμα καὶ τὸ ὄνειδος, διότι ἀμυνόμενοι ἐνόπλως θὰ εὑρίσκοντο ἀντιμέτωποι δύο κρατῶν ἐχθρῶν τοῦ Μαϊτλανδ καὶ τοῦ Ἀλῆ, ἐν τούτοις τοῖς ἐνεποίει φρίκην καὶ τοῖς προὐξένει ὀδυνηρότατον ἄλγος.

Στρέφοντες οἱ ἀτυχεῖς ἐκεῖνοι μάρτυρες τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ παρατηροῦντες τὸ Ταχὺ Ἀμπάζηδων τῶν ἀπειλητικῶς κραδαινόντων τὰ ὅπλα των καὶ μεθ' ὁρμῆς κατερχομένων τοῦ Πεζοβολοῦ, ἵνα συμφώνως ταῖς διαταγαῖς τοῦ πάτρωνός των καταλάβωσι τὴν Πράγαν πρὶν οἱ κάτοικοί της μεταναστεύσωσι ἵνα πέσωσιν οἱ δυστυχεῖς εἰς τοὺς ὄνυχας τῆς γηραιᾶς τίγρεως τῆς σκοπὸν ἐχούσης νὰ τοὺς «*ψήσῃ ζωντανοὺς*» ὡς ἑκάστοτε μετ' ἀπεριγράπτου λύσσης ἔλεγεν.

Ἡ κατάπληξίς των ὅμως ἐπ' ἐλάχιστον διήρκεσε Ταύτην ἐπηκολούθησε μία τρομερὰ κραυγὴ ἐκ συμφώνου ἐκφυγοῦσα τῶν στηθῶν τῶν ἀπελπίδων ἐκείνων θυμάτων· «*Θάνατος! θάνατος!* Κάλλιον νὰ ἀποθάνωμεν». Καὶ εἰς τὴν στιγμὴν δραξάμενοι τῶν ὅπλων των πάντες οἱ δυνάμενοι φέρειν αὐτὰ εὑρέθησαν ἅπαξάπαντες σύμφωνοι νὰ μὴ ἀκούσωσιν εἰς τὸ μέλλον ἄλλο τι εἰ μὴ τὸ ὅ,τι τοῖς ὑπηγόρευεν ἡ καρδία των, τὸ αἴσθημά των καὶ ἡ ἀπελπισία των Ὅλοι εἶχον γείνῃ ἔκφρονες πλέον ἐκ τῆς ἀπελπισίας των. Ἀλαλάζοντες δὲ καὶ δάκρυα χέοντες οὐχὶ πλέον ἐκ τῆς λύπης ἀλλ' ἐκ τῆς καταβιβρωσκούσης τὰ στήθη των ὀργῆς ὥρμησαν κατὰ τῶν ἀνακοψάντων ἤδη τὴν ὁρμήν των καὶ πτοηθέντων ἐκ τῆς ἀποφάσεως, ἣν ἔλαβον οἱ Πάργιοι, Ἀλβανῶν, τῶν λαβόντων πεῖραν ἄλλοτε καὶ ἀλλαχοῦ, ἀλλ' ἰδίως εἰς τὸ Σοῦλι, τοῦ τί σημαίνει ἀπελπισία λαῶν ἀπειλουμένων δι' ἐκπατρισμοῦ.

Μάτην οἱ Ἄγγλοι διὰ νὰ ἀποφύγωσι τὴν οὐχὶ καλὰ καὶ διὰ τὴν «*γοῦνάν τους*» προμηνύουσαν καταιγῖδα προσεπάθουν παρεμβάντες νὰ τοὺς ἐμποδίσωσιν. Οἱ Πάργιοι ἦσαν ἀμετάπειστοι, μὴ ἀκούοντες οὐδένα πλέον, ὅτε ὡς ἀπὸ μηχανῆς Θεός, καταφθάνει ἐκ Κερκύρας ὁ Ἄγγλος στρατηγὸς Ἄδαμ σταλεὶς ὑπὸ τοῦ Μαϊτλανδ ἐκ Κερκύρας ὡς προβλέποντος τὰ συμβησόμενα.

Οἱ Πάργιοι ἀνέστειλαν ἤδη τὴν ὁρμήν των πεισθέντες εἰς τὰς προτροπὰς καὶ συμβουλὰς τοῦ ἐπελθόντος στρατηγοῦ,

ὅστις μὲ τρόπον γλυκύτατον καὶ μέρος τὸ ὁποῖον διὰ τῆς ἀπαραδειγματίστου δραστηριότητος καὶ φιλοπονίας των εἶχον μεταβάλῃ εἰς ἐπίγειον Ἐδὲμ καὶ ἀναλογιζόμενοι ὅτι διὰ παντὸς θὰ ἐστεροῦντο οὐχὶ μόνον τῆς πατρίδος ὑπὸ τὴν ἠθικὴν τῆς λέξεως ἐκδοχὴν ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἐλαιώνων των, ὧν αἱ ἐλαῖαι ἕνεκα τῆς ὥρας τοῦ ἔτους ἤρχιζον ἤδη νὰ ἐνδύωνται τὰς ἀνθηρὰς καὶ καταλεύκους στολάς των— προ-

Ἡ οἰκία ἐν τῷ Ἁγ. Παντελεήμονι ἔνθα ἐφονεύθη ὁ Ἀλῆ πασᾶς.
(Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

μήνυμα λαμπρᾶς ἐλαιεσοδείας — τὰ μαγευτικά των περιβόλια τὰ πλήρη πορτοκαλλεῶν, λεμονεῶν, κιτρεῶν κ.λ.π. δι' ὧν ἐκαρποῦντο ἀνέτως τὰ πρὸς τὸ ζῆν καὶ ἔζων ἐν σχετικῇ εὐτυχίᾳ διακρίνοντες εἰς τὰ βάθη τῶν ἐλαιώνων των τοὺς ἰδιωτικούς των κομψοὺς καὶ μικκύλους ναΐσκους, οἳ ἠδὰ ἔμενον ἔρημοι πλέον καὶ φωλεαὶ νυκτερίδων, ἀφ' οὗ πρότερον θὰ

ἐσυλοῦντο καὶ θὰ ἐβεβηλοῦντο, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ὅλων τούτων θὰ ἐστεροῦντο ἀκουσίως καὶ χωρὶς τοὐλάχιστον νὰ ἀποζημιωθῶσιν ἐπαρκῶς, εὕρισκον προτιμότερον τὸν θάνατον, ὅστις τοὐλάχιστον θὰ τοὺς ἀπήλλαττε μελλουσῶν ψυχοφθόρων ἀναμνήσεων.

. . . . . .

Οὕτως ἐταλαντεύοντο οἱ δυστυχεῖς καὶ ἀμφέρρεπον προκειμένου νὰ λάβωσι τὴν τελειωτικήν των ἀπόφασιν, ὅταν βλέπουσι κατερχόμενον ἐν τάχει τὸ ἀπέναντι τοῦ φρουρίου των ὄρος Πεζοβολόν, ἰσχυρὸν σῶμα Ἀλβανῶν τὸ «*μικρὸν μέρος τοῦ στρατοῦ τῆς Α. Υ. τοῦ Βεζύρου*,» περὶ οὗ διελάμβανεν ἐν τῇ προκηρύξει του ὁ σὶρ Θωμᾶς. Ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη ἐμφάνισις τῶν Ἀλβανῶν (καίτοι οἱ Π. ἐγνώριζον μὲν ἐκ τῆς προκηρύξεως ὅτι θὰ ἤρχοντο Ἀλβανοὶ ἀλλ' οὐχὶ καὶ τόσον ταχέως οὐδὲ πρὶν ἑτοιμασθῶσι διὰ τὴν φυγὴν) ἀφῆκε τοὺς Παργίους ἐνεοὺς καὶ κεραυνοπλήκτους. Ἀναυδοι ἔμειναν οἱ δυστυχεῖς πρὸ τῆς θέας τῶν αἱμοχαρῶν ἐκείνων τίγρεων, ἐξ οἵων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπετελεῖτο ὁ στρατὸς τοῦ Ἀλῆ, τῶν γνωστῶν Θανάση Βάγηδων καὶ ἐμπνέοντα ἐμπιστοσύνην ἔπεισεν αὐτοὺς νὰ ἐπιτρέψωσι τοὺς Τούρκους νὰ κατασκηνώσωσι καὶ διαμείνωσι προσωρινῶς ἐν τῇ μονῇ τῶν Βλαχερνῶν ὑπισχνούμενος αὐτοῖς ὅτι δὲν θὰ ἐπέτρεπε τοῖς Ἀλβανοῖς νὰ προχωρήσωσιν ἐκεῖθεν οὐδὲ βῆμα ἐὰν πρότερον δὲν κατεβάλλετο ὁλόκληρος ἡ χρηματικὴ ἀποζημίωσις καὶ ἀπεμακρύνοντο τῆς γενετείρας οἱ ἐκπατρισθησόμενοι. Οἱ Πάργιοι εἶχον κυριολεκτικῶς *χορτάσῃ* ἀπὸ τὰ ψεύδη τῶν Ἄγγλων. Ἐγίνωσκον καλῶς ὅτι τὸ σῶμα τῶν Ἀλβανῶν προωρίζετο οὐχὶ διὰ τὸ μοναστήριον ἀλλὰ διὰ τὸ φρούριον καὶ διὰ τοῦτο ἀπήντησαν τῷ στρατηγῷ ὅτι κατ' ἀμετάτρεπτον ἀπόφασίν των οἱ Ἀλβανοὶ μόνον ἐπὶ τῶν πτωμάτων πατοῦντες θὰ ἐπλησίαζον πρὸς τὸ φρούριον.

Ἡ ἀπάντησις αὕτη ἡ ὅσῳ *λακωνικὴ* τόσῳ καὶ μὴ ἐπιδεκτικὴ ἀναβολῆς ἐνεργειῶν ἐκ μέρους τοῦ στρατηγοῦ, ἠνάγ-

κασεν αὐτὸν νὰ μηνύσῃ τοῖς Ἀλβανοῖς νὰ μὴ προχωρήσωσι καὶ νὰ στείλῃ συγχρόνως εἰς Κέρκυραν καὶ διαβιβάσῃ τῷ ἁρμοστῇ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν Παργίων μεσιτεύων συγχρόνως ὑπὲρ τῆς ἐκπληρώσεώς της. . . . . Οἱ Πάργιοι ἐπείσθησαν. . . . . ὁ στρατηγὸς αὐτοπροσώπως μετέβη εἰς Κέρκυραν ἵνα ἐνεργήσῃ ὑπὲρ τῶν αἰτημάτων τῶν Παργίων ὑποσχεθεὶς αὐτοῖς ὅτι ὡς τάχιστα θὰ ἐπέστρεφε κομίζων αὐτοῖς εὐνοϊκὴν ἀπάντησιν τοῦ σὶρ Θωμᾶ. . . . . Οἱ Πάργιοι μάτην ἀναμένουσιν ἀπὸ τετραημέρου τὴν ἐπάνοδον τοῦ στρατηγοῦ. . . . . Βυθίζοντες λοιπὸν τὰ βλέμματά των εἰς τὰ βάθη τοῦ ὁρίζοντος πρὸς τὸ μέρος τῆς Κερκύρας ἀνέμενον ἐκεῖθεν πλοῖόν τι φέρον εἰς αὐτοὺς εἴδησιν προσωρινῆς ἀναστολῆς τοῦ ἐπαπειλοῦντος αὐτοὺς κινδύνου. Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ ἄκακα παιδία, πολιοὶ τὴν κόμην καὶ κεκυρτωμένοι ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐτῶν γέροντες, κατεσκληκυῖαι ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας των γραῖαι ἀναμὶξ μὲ ἁβρὰς νεάνιδας ὅλοι ἐν γένει οἱ κάτοικοι τῆς οὕτω δεινῶς δοκιμαζομένης Πάργης ἐπὶ τέσσαρας ὁλοκλήρους ἡμέρας ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν τοῦ φρουρίου συνωθοῦντο, ἵνα κάλλιον ἐπισκοπήσωσι τὴν θάλασσαν, χωρὶς ἐν τῷ μεταξὺ νὰ ἐνθυμηθῶσι νὰ φάγωσί τι ἢ νὰ πίωσιν ἢ νὰ κοιμηθῶσιν. Οἱ πάντες ἀνελύοντο εἰς δάκρυα. Καὶ οἱ μὲν ἄνδρες ἐλύσσων ἐκ τῆς ἀπελπισίας, ἀναλογιζόμενοι τὸν ἄμεσον κίνδυνον τὸν ἐπικρεμάμενον ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν περιστοιχούντων αὐτοὺς ἀκάκων καὶ ἀθώων τέκνων των, τῶν ἐξ ἐπιδράσεως μελαγχολούντων καὶ αὐτῶν θανασίμως, ὃν καὶ ἡ ἡλικία των δὲν τοῖς ἐπέτρεπε πλήρη κατανόησιν τοῦ ἂν διέτρεχον κινδύνου· οἱ δὲ προβεβηκότες ἔφριττον ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι δὲν θὰ ἠξιοῦντο ταφῆς ἐν πατρίῳ ἐδάφει, ἐνῷ εἶχον διέλθει ὅλην τὴν ζωὴν αὐτοὶ οἱ μὴ ἐθισθέντες μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ἀντίξοοι τῆς τύχης περιστάσεις ἐν ταῖς ἐσχατιαῖς τοῦ βίου των, θὰ τοὺς ἀπέπεμπον τῆς φίλης πατρίδος καὶ

θὰ ἐθάπτοντο ἐν τῇ ξένῃ—πρᾶγμα μισητότατον καὶ παντὶ μὲν Ἕλληνι, ἰδίως δὲ τῷ Ἠπειρώτῃ.—Αἱ γυναῖκες πρὸ τοῦ πτώματος τῆς προτέρας αὐτῶν εὐδαιμονίας ἐμοιρολόγουν προσδίδουσαι εἰς τὴν ἐναγωνίως ἀναμένουσαν ἀνθρωπομᾶζαν ἐκείνην, πενθιμωτάτην καὶ σπαρακτικὴν ὄψιν. Ὅλοι ὠλόλυζον, ὅλοι ἀνεστέναζον ἐκ τῶν μυχιαιτάτων βυθῶν τῆς ἐσπαραγμένης καρδίας των, ὅλοι κατηρῶντο τὴν τύχην των, ὅλοι ἀνέμενον τὸν ἐκ Κερκύρας προσδωκόμενον Μεσσίαν των ἢ τοὐλάχιστον πλοῖα νὰ τοὺς παραλάβωσι, μὴ φαντα-ζόμενοι κἂν ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ἐγκαταλειφθῶσιν εἰς τὴν ὑστάτην ὥραν οὕτω ἀπανθρώπως, ὑπὸ τῶν τέως προστατῶν των Ἄγγλων.

Φεῦ ! Οὐδεὶς κατώρθου νὰ διακρίνῃ τι. Καὶ περιέμενον οἱ δυστυχεῖς, μέχρι τῆς 14ης Ἀπριλίου.

Ἐπὶ τέλους ὅμως ἀπῆλπισαν καὶ ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα των οἱ ζωηρότεροι ἐδοκίμασαν νὰ ὁρμήσωσι κατὰ τῶν ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἐν τῷ μεταξὺ τούτων κατασκηνωσάντων Ἀλβανῶν, ἵνα τοὐλάχιστον προσφερθῶσιν ὁλοκαύτωμα εἰς τὸν βωμὸν τῆς προδοσίας τῶν Ἄγγλων μηδὲ ἐπιζήσωσι τῆς συμφορᾶς των, ἵνα πίπτοντες εἰς τοὺς ὀδόντας τοῦ γη-ραιοῦ ἐκ Τεπελενίου λύκου, χρησιμεύσωσι πρὸς κορεσμὸν τῆς ἀδηφάγου αἱμοδιψίας του.

Πλὴν οἱ συνετώτεροι βλέποντες τὸ ἄσκοπον τοῦ τοιούτου διαβήματος ἀνεχαίτισσν αὐτούς. Ἀπεφάσισαν λοιπὸν ἐν κοινῇ συσκέψει νὰ ἀναχωρήσωσιν ἀρκούμενοι εἰς τὰς εὐ-θραύστους καὶ μικρὰς λέμβους καὶ πλοιάριά των, διότι ἄλ-λως διέτρεχον ἄμεσον κίνδυνον αἰχμαλωσίας. . . . . .

. . . . . .

Ἀπέλπιδες λοιπὸν οἱ τλήμονες καὶ βλέποντες ποία σιδηρᾶ εἱμαρμένη δι' ἀδιασπάστου κλοιοῦ περιέσφιγγε τὸν λαιμόν των, ἀπεσύρθησαν οἴκαδε ἔνθα χωρὶς οὐδὲ εἷς νὰ «κλείσῃ μάτι» κατὰ τὸν ποιητήν, ἀνέμενον τὴν ἐμφάνισιν τῆς οὐχὶ ἐλπιδοφόρου πλέον δι' αὐτοὺς ροδοστεφάνου Ἠοῦς, ἵνα

φύγωσι μακρὰν τῆς πατρίου των. Ἡ ἀνατολὴ ἐφάνη μετ' ὀλίγον ροδίζουσα τὰς κορυφὰς τῶν ἀπέναντι ὀρέων, πλὴν ραγίζουσα καὶ τὰς καρδίας τῶν διὰ παντὸς πλέον στερηθη-σομένων τῆς πατρίδος των καὶ μὴ δυνηθησομένων συνεπῶς νὰ ἐπανίδωσιν ἐκ τῆς πατρίου ἄλλην ἀνατολὴν τοῦ περι-λαμπροῦς ἄστρου.

«Τότε» λέγει ἱστορικός τις πραγματευόμενος τὰ κατὰ τὴν Πάργαν, «ἐνεθυμήθησαν ὅτι οἱ Ἄγγλοι, ἀφοῦ αὐθαιρέτως ἐπώλησαν τῷ Ἀλῇ τὰ κτήματά των, τὰς ἐκκλησίας των, τὰ ἱερά των σκεύη, τὰς ἁγίας εἰκόνας καὶ μέχρις αὐτῆς τῆς πενιχρᾶς καλύβης τοῦ γεωργοῦ, ἐλησμόνησαν καὶ εὐτυχίαν νὰ συμπεριλάβωσι ἐν τῷ πωλητηρίῳ καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν τε-θνεώτων. Ὥρμησαν λοιπὸν ἅπαντες πρὸς τὸ κοιμητήριον καὶ τὸ νεκροταφεῖον καὶ ἐξέθαψαν τὰ ὀστᾶ καὶ τὰ ἀρτιτα-φῆ πτώματα τῶν συγγενῶν καὶ οἰκείων των· ἀνάψαντες δὲ πυρὰν ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Ἀγορᾶς ἔκαυσαν αὐτὰ ἐπὶ παρου-σίᾳ τῶν Ἄγγλων, ἵνα μὴ βεβηλωθῶσι πατούμενα ὑπὸ τῶν ποδῶν στιφῶν ἐκείνου, ὃν ζῶντες δὲν εἶχον δουλεύσει. Τὴν δὲ κόνιν παρέλαβον μεθ' ἑαυτῶν ὡς κειμήλιον».

Οἵα πρωτοφανὴς καὶ μεγαλοπρεπὴς διαμαρτύρησις ! !

. . . . . .

Ἐκτελεσθέντος τοῦ θλιβεροῦ τούτου καθήκοντος αἴφνης ἀκούεται ἡ φωνὴ «Ἔρχονται· Ἔρχονται». Ἔκφρονες ἐκ τοῦ τρόμου τότε ὁρμῶσιν εἰς τὴν παραλίαν, ὅπου μόλις ἔφθασαν, ὡς ἐκ συνθήματος ἔκυψαν ἅπαντες καὶ ἀφοῦ διὰ τελευταίαν φορὰν ἠσπάσθησαν τὸ πεφιλημένον χῶμα τῆς ἐγκαταλειπομένης πατρίδος ἔλαβον ἕκαστος ὀλίγον ἐξ αὐτοῦ δι' ἐνθύμιον, καὶ ἀφοῦ δι' ὑστάτην φορὰν τοὺς κρουνηδὸν δακρυχέοντας ὀφθαλμούς των εἰς τὰ ἀνθοστόλιστα (διότι ἦσαν ἐν πλήρει ἔαρι) καὶ χλοερὰ τοπία τῆς πατρίδος των ἀποχαιρετῶντες διὰ παντὸς αὐτὰ ἤρχισαν ἀτάκτως καὶ ἐν σπουδῇ νὰ ἐπιβιβάζωνται τῶν ὀλίγων πλοιαρίων των καί τινων ἄλλων Ἑπτανησιακῶν παρατυχόντων ἐκεῖ προτιμῶν-

τες νὰ ἐκτεθῶσιν εἰς ἄμεσον κίνδυνον, ἐπιβιβαζόμενοι εἰς τὰ εὔθραυστα καὶ κελυφώδη ἐκεῖνα πλοῖα ἢ νὰ πέσωσι ζῶντες εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀπαισίου Ἀλῆ. Εἷς μόνος μέθυσος Παν. Τζιτζήνας ὀνομαζόμενος ἀπέμεινε . . . . . .

Πάργα.

ΚΩΣΤΑΣ Δ. ΒΕΛΗΒΑΣΗΣ

ΖΩΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Μακρυὰ ἀπ' τῆς πόλης τὴν ζωή, τὸν θόρυβο, τὸ ψέμα,
στὸ φτωχικό μου τὸ χωριὸ θέλω φτωχὰ νὰ ζήσω·
κάτω ἀπ' τὸν ἴσκιο τοῦ βουνοῦ κοντὰ σ' ἥσυχο ρέμα,
π' ἀργοκυλᾷ νανουριστά, τὸ σπίτι μου νὰ χτίσω.

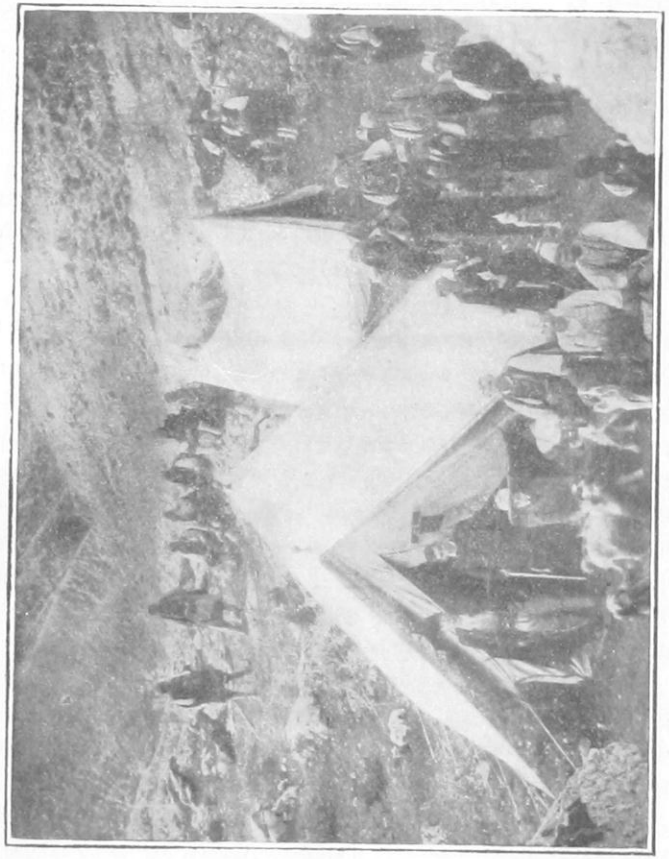
Μακρὰν ἀπὸ τὲς τρικυμίες τῶν πόλεων, τὸ βλέμμα
θέλω καθάριο, ἀκούραστον ὁλοῦθε νὰ γυρίσω,
πέρα στὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ, στ' ἀργὸν ἐπάνω ρέμα,
στὸν βαθυγάλαζο οὐρανὸ κι' ὁλοῦθε κι' ἂν θελήσω. . .

Προσκυνητὴς ἐρημικός, τ' ἄρρητο μεγαλεῖο
τῆς Φύσης ἀντικρύζοντας νὰ τραγουδῶ ἕναν αἶνο
καὶ νὰ περνάω ἀξέγνοιαστα κι' ἀνώδυνα τὸν βίο. . .

Νὰ βλέπω τὲς ἡμέρες μου μιὰ-μιὰ σᾶν κομπολόγι,
ποῦ νὰ περνοῦν εἰρηνικὲς κ' ἥσυχες· καὶ νὰ μένω
ξένος σὲ κάθε βάσανο καὶ κάθε μυριολόγι. . .

Ἐσκὴ Σεχήρ, 1910.

ΤΑΣΟΣ ΒΙΔΟΥΡΗΣ

ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΝΕΜΕΡΤΣΚΑΣ (Κυνηγετικὴ ἐκδρομὴ Ἰταλοῦ λόρδου).

SISMANOGLIO ARCHIVE

ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

Η ΜΙΚΡΟΠΑΝΤΡΕΜΕΝΗ

(Διήγημα.)

Ἔνδεκα ἐτῶν ἡ Διαμάντω, ὀρφανὴ ἐκ πατρὸς μετέβαινεν εἰς τὴν Σχολὴν τοῦ χωρίου της ὡς τὸ ἀθῶον καὶ ἄκακον ἀρνάκι.

Ἡ μήτηρ της Ἀργυρῆ, ἡ καὶ ἄλλως γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Κυρὰ Θανάσαινα», χήρα ἀπὸ τριετίας, ἐπεδίδετο μετὰ ζήλου καὶ ἐπιμελείας οὐ τῆς τυχούσης εἰς τὰ οἰκιακὰ καὶ λοιπὰ τῶν χωρικῶν ἔργα. Ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν νύκτα, ὡς λέγουσιν, ἡ κυρὰ Θανάσαινα ἐξυπνοῦσεν, ἐσκούπιζε τὸ πτωχικό της σπητάκι, ἐμαγείρευεν, ἐζύμωνεν, ἔπλυνε, διὰ νὰ μεταβῇ περὶ τὰ ἐξημερώματα πρὸς καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου ἢ τῶν ἀγρῶν. Ὑπὸ τὰς αὐστηρὰς τότε τοῦ βίου συνθήκας, ὑφ' ἃς εὐαγγελικώτατα εἶχεν ἡ Ἀργυρῆ διαπαιδαγωγηθῇ, δὲν ἠδύνατο εἰμὴ νὰ ἀποβῇ χριστιανὴ ἡ σώφρων καὶ ἐνάρετος, μήτηρ φιλόστοργος, χρυσῆ οἰκοδέσποινα.

Μὲ ἀπάθειαν αὐτόχρημα μαρτυρικὴν ὑπέφερε τὰς τοῦ βίου στερήσεις, εἰς ἃς ἐπ' ἐσχάτων περιῆλθεν ὡς ἐκ τῆς ἀπωλείας τοῦ συζύγου καὶ δεκαοκταετοῦς υἱοῦ, ἐφ' οὗ ὅλας τὰς ἐλπίδας αὐτῆς ἐστήριζεν.

Ἡ μόνη παρηγορία δι' αὐτὴν ἦτο πλέον ἡ Διαμάντω, τὴν ὁποίαν μετὰ περισσῆς φιλοστοργίας ἀνέτρεφε καὶ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ τρυφερότητος τὴν σωματικὴν καὶ διανοητικὴν αὐτῆς ἀνάπτυξιν παρηκολούθει. Δι' αὐτὴν ἡ Διαμάντω ἦτο ὁ πολυτιμότερος ἐπὶ γῆς θησαυρός, τὸ ἴνδαλμα κυριολεκτικῶς τῆς λατρείας της. Ἡ δὲ τυφλὴ μητρικὴ ἀδυ-

ναμία τῆς κυρὰ Θανάσαινας, ἥτις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παραίτιος ἐγένετο πρὸς ἐκφαυλισμὸν τοῦ χαρακτῆρος πολλῶν ἄλλων τέκνων, συνετέλει τὰ μάλα πρὸς σωματικὴν εὐεξίαν καὶ πνευματικὴν ἐκείνης πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν. Ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ ψυχικὴ εὐγένεια τῆς Διαμάντως διεζωγραφεῖτο μέσα εἰς τοὺς ὡραίους καὶ γλαυκοὺς αὐτῆς ὀφθαλμούς, ὡς καὶ εἰς τὸ καθαρὸν καὶ ροδόχρουν ὡς κρῖνον ἐκεῖνο προσωπάκι της· εἰς δὲ τοὺς δύο λακκίσκους, οἵτινες ἐσχηματίζοντο ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ ἁπλούστατον μειδίαμά της, ἐνεφώλευον ἡ γλυκύτης καὶ ἡ χάρις· τὰ μικρὰ κοράλλινα χείλη της, ἡ ρὶς καὶ ἡ ἐν γένει κανονικὴ τοῦ σώματος πλαστικότης ἐμαρτύρουν ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ θὰ ἀποβῇ ἓν τέλειον τῆς φύσεως ἀριστοτέχνημα.

Εἰς τὰ οἰκιακὰ ἔργα, ἂν καὶ ἔνδεκα ἐτῶν ἡ Διαμάντω, εἶχεν ἀρκούντως ἐξασκηθῇ τῇ ἐπιμόνῳ ὑποδείξει τῆς μητρός της· ἔρραπτεν ὀλίγον, ἐμαγείρευεν, ἔπλυνεν, ἔπλεκεν εἰς τρόπον ὥστε οἱ γείτονες καὶ συγγενεῖς ἀπεθαύμαζον αὐτὴν διά τε τὴν διανοητικὴν αὐτῆς προκοπὴν καὶ τὴν πρόωρον σωματικὴν ὡραιότητα καὶ ἀνάπτυξιν, τὰ μόνα ἅπερ ὡς δέλεαρ δύνανται ἀκριβῶς νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς ἄγραν τῶν προξενητριῶν τοῦ γάμου.

Ἤρχισαν λοιπὸν ἡ προξενειαῖς ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης νὰ περικυκλῶσι καὶ περισφίγγωσι τὴν πτωχικὴν καλύβην τῆς κυρὰ Θανάσαινας, ἀνθαμιλλώμεναι αἱ ἅγιαι ἐκεῖναι ψυχαί, αἱ ὁποῖαι φοβοῦνται νὰ πατήσουν τὸ μυρμῆκι νὰ μὴ κολοσθῶσι, ποία νὰ ὑπερακοντίσῃ τὴν ἄλλην πρὸς ἀνέλιξιν τῶν περγαμηνῶν τῆς εὐγενείας καὶ ἀπαρίθμησιν τῶν προσόντων τοῦ μέλλοντος μνηστῆρος, καὶ τῶν σωματικῶν ἐλαττωμάτων καὶ διανοητικῶν ἐλλείψεων τοῦ τῆς ἀντιπάλου της.

Ἡ Ἀργυρῆ, ἐνόσῳ ἔβλεπεν ὅτι τὴν χεῖρα τῆς θυγατρός της ἐζήτουν ἄνθρωποι χειρώνακτες καὶ ἀποχειροβίωτοι, ἀπέκρουε τὰς προτάσεις ἐπὶ τῇ ἁπλῇ καὶ μόνῃ προφάσει τῆς

ἀνηλικιότητος, ἀλλ᾽ ὅτε ἐπαρουσιάσθη προξενειὰ διὰ τὸν Θεόδωρον, τὸν υἱὸν τοῦ κὺρ Σάββα, τοῦ προκρίτου τῆς χώρας, εἰσοδηματίου, καὶ συγκριτικῶς πρὸς τοὺς ἄλλους χωρικοὺς μεγαλογαιοκτήμονος, δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ ἀντιστῇ εἰς τὸν πειρασμὸν τῆς μεγαλομανίας, καὶ ἔσπευσεν αὐθημερὸν νὰ συνδέσῃ τὴν τύχην τῆς Διαμάντως μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ προκρίτου καὶ παρὰ τὸ πρόωρον τῆς ἡλικίας διὰ νὰ μὴ τῇ διαφύγῃ, ὡς ἔλεγεν, ἡ περίστασις. Ἀνέκφραστος χαρὰ εἶχε καταλάβει τὴν ἀτυχῆ Ἀργυρῆ διὰ τὴν εὐτυχῆ τῆς θυγατρὸς ἀποκατάστασιν, καὶ διὰ τὰς τιμὰς καὶ μεγαλεῖα, εἰς ἃ διὰ τοῦ γάμου ἠδυνήθη αἴφνης νὰ ἀνυψωθῇ, γνωστὴ πλέον ὑπὸ τὴν προσωνυμίαν *„ἡ νύφη τοῦ ἄρχοντα“*.

Ὁ κὺρ Σάββας, φύσει ἀγαθός, πρᾷος καὶ φίλεργος, ἠδυνήθη ἐν τῇ ξένῃ νὰ ἀποκτήσῃ ἀρκετὰ σημαντικὴν περιουσίαν καὶ ἐπιστρέψῃ παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ του, φροντίζῃ δὲ νὰ φαίνεται πάντοτε χρήσιμος οὐ μόνον εἰς ἑαυτόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ σχολεῖα, τὰς ἐκκλησίας καὶ τοὺς πτωχοὺς τοῦ χωρίου του, οἵτινες διὰ τὴν μεγάλην εὐγένειαν καὶ εὐπροσηγορίαν τὸν ἀπεκάλουν *ἀφεντάνθρωπον*.

Τὴν ἡμέραν τῶν γάμων ὁ κὺρ Σάββας προσέφερεν εἰς τὴν νύμφην δῶρα πολύτιμα· τὰ μικρὰ καὶ παχουλὰ δακτυλάκια της ἀπήστραπτον ἀπὸ τοὺς ἀδάμαντας, ὁ τράχηλος δὲ καὶ τὸ στῆθος ἦτο κυριολεκτικῶς κατάφορτον ἀπὸ μαχμουτιέδες καὶ φλωριὰ Βενέτικα. Ἡ σύζυγός του, ἡ ἀρχόντισσα κυρὰ Βασιλική, μεθυσμένη ἤδη ἀπὸ τὴν χαρὰν καὶ τὰς εὐχὰς τῶν πολλῶν, ὑπέσχετο μὲ ὅλον ἐκεῖνο τὸ ἀρχοντικόν της ὕφος καὶ μεγαλεῖον εἰς τὴν κυρὰ Θανάσαινα ὅτι τὴ Διαμάντω της θὰ τὴν ἔχῃ *μὴ στάξῃ καὶ μὴ βρέξῃ, θὰ τὴ μεγαλώσῃ εἰς τὰ χεράκια της μὲ τὴ ζάχαρι καὶ μὲ τὸ μέλι*, ὅπως καὶ τὴ θυγατέρα της Δέσπω, τὴν ὁποίαν πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἀποκαταστήσει.

Ὁ Θεόδωρος, ὁ υἱὸς τοῦ κὺρ Σάββα, νέος ἡμιμαθὴς καὶ ὅλως φύσει τοῦ πατρὸς διάφορος, ἦτο ἀτυχῶς ὑπόδουλος

τῶν ὀλεθριωτέρων τοῦ βίου παθῶν, τοῦ ἐγωϊσμοῦ, τῆς ὑπερηφανείας, τῆς ἀσωτίας, τῆς μέθης καὶ τῆς χαρτοπαιξίας. Σημαντικὰ ποσὰ ἄλλοτε ἀπώλεσεν ἐν Ρουμανίᾳ παρὰ τὴν πρασίνην τράπεζαν τοῦ συστηματικοῦ χαρτοπαίκτου καὶ χρήματα οὐκ ὀλίγα ἐκ τοῦ πατρικοῦ ταμείου διεσπάθισε πρὸς καταστολὴν τῶν νεανικῶν αὐτοῦ ὁρμῶν, ἕνεκεν δὲ τῶν ἀτασθαλιῶν τούτων ἠναγκάσθη ὁ κὺρ Σάββας νὰ διακόψῃ τὰς ἐμπορικὰς αὐτοῦ ἐργασίας καὶ νὰ ἀποσυρθῇ εἰς τὴν φίλην γενέτειραν μετὰ τοῦ υἱοῦ, ὃν ἤλπιζεν ὅτι ὁ γάμος καὶ μόνον ἠδύνατο νὰ σωφρονίσῃ.

Ὡς ἐκ τῆς περιωπῆς εἰς ἣν ἀνῆγεν ἡ οἰκογένεια τοῦ κὺρ Σάββα, ἀδύνατον ἦτο εἰς τὴν κυρὰ Θανάσαινα νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ γινώσκῃ τι ἑπομένως διὰ τὸν γαμβρόν, δι᾽ αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ἐθεώρησεν εὐτύχημα νὰ συνδέσῃ τὴν τύχην τῆς θυγατρός της μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ κὺρ Σάββα, εἰς τὰ προσόντα καὶ τὴν ἱκανότητα τοῦ ὁποίου ἐστήριζεν ὅλας της τὰς ἐλπίδας, ἀλλ᾽ οἰκτρῶς ἐξηπατήθη, ὅπως καὶ τόσαι ἄλλαι, αἵτινες ἀπέβλεψαν οὐχὶ εἰς τὴν ἱκανότητα τοῦ μελλονύμφου, ἀλλ᾽ εἰς τοῦ πενθεροῦ τὴν περιουσίαν καὶ εἰς τὸ μέγα τοῦ οἴκου ὄνομα.

Τὸν πρῶτον μῆνα, ὃν καὶ *μῆνα τοῦ μέλιτος* οἱ πολλοὶ ἀποκαλοῦσι, διῆλθε τὸ εὐτυχὲς ζεῦγος ἐν πλήρει ὁμοφωνίᾳ καὶ ἀγάπῃ, ὡς καὶ ὁλόκληρον τὸ ἔτος, καθ᾽ ὃ παρ᾽ ὅλων μάλιστα τῶν συγγενῶν καὶ οἰκείων αἱ πρὸς τὴν μικροπαντρεμένην θωπεῖαι καὶ περιποιήσεις ἦσαν ἀνεξάντλητοι, καὶ κατὰ τὴν κοινὴν φρᾶσιν: *καινούριο κοσκινάκι μου καὶ ποῦ νὰ σὲ κρεμάσω*· ἀλλ᾽ ἔπειτα ἤρχισαν εἰς βάρος τῆς νύμφης ἐκ μέρους τῆς πενθερᾶς καὶ τῆς θυγατρός της ἡ καταλαλιὰ καὶ ἡ γρίνα· τὸ φαγητόν, τὸ ὁποῖον ἐμαγείρευεν ἡ Διαμάντω, θὰ ἦτο, κατ᾽ αὐτάς, ἁλμυρόν, πικρὸν ἢ ἀνάλατον· τὸ ψωμὶ ὠμό, ξυνό, ἄνοστο· ἐὰν ἔσπανε ποτῆρι ἢ πιάτο, βεβαίως ποιὸς τὸ ἔσπασεν; — ἡ νύφη· ἐὰν ἐχάνετο βελόνι,

ἦτο ἱκανὴ ἡ καλὴ ἐκείνη πενθερὰ νὰ χαλάσῃ τὸν κόσμον καὶ νὰ φωνάξῃ εἰς τὴν καϋμένη τὴ Διαμάντω τὰ ἐξ ἁμάξης. Μίαν τῶν ἡμερῶν εἶχε λησμονήσει, ποῦ ἀκριβῶς εἶχεν ἀφήσει ἓν τῶν οἰκιακῶν σκευῶν, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο μετὰ πολλὴν ἀναζήτησιν νὰ τὸ εὕρῃ ἤρχισε τὸ ἀτελείωτον ἐκεῖνο γυναικεῖον ψαλτῆρι τῆς γρίνας καὶ τῆς φιλονικείας.

— Μὰ ἐπὶ τέλους, κυρά, μὴ χολοσκάνῃς καὶ θὰ βρεθῇ, ἀπαντᾷ ἡ νύφη.

— Θὰ βρεθῇ, διακοναρομαθημένη, θὰ βρεθῇ, αἴ!! χέρια τὸ ἐσήκωσαν ἀπ' ἐδῶ χέρια, λέγει ἡ σκληρὰ πενθερά.

— Καὶ ποιὸς τὸ ἐπῆρε, κανεις ξένος δὲν ἦλθε 'ς τὸ σπητί μας;

— Καὶ ρωτᾶς ἀκόμη ποιὸς τὸ πῆρε; Σὺ τὸ πῆρες, ποιὸς ἄλλος θὰ τὸ πάρῃ;

— Καλὸ κι' αὐτό!! καὶ ποῦ θὰ τὸ πάγω, μητερίτσα μου;

— Ποῦ ἀλλοῦ, βρὲ κλέφτρα; 'ς τὴ μάνα σου τὴ ζητιάνα, ἀπαντᾷ ἡ φοβερὰ ἐκείνη ὕαινα.

Εἰς τὸ φοβερὸν καὶ ἀποτρόπαιον τοῦτο ἄκουσμα ὡς κεραυνόπληκτος ἔμεινεν ἡ μικροπαντρεμένη. Ὁ λόγος οὗτος ἦτο μάχαιρα, ἥτις σκληρῶς μέχρι λαβῆς ἐνεπάγη εἰς τὴν λίαν εὐαίσθητον καὶ φιλότιμον καρδίαν τῆς Διαμάντως, δι' ὃ καὶ ἐξοργισθεῖσα ἤδη ἤρχισε καὶ παρὰ τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὴν ψυχικὴν αὐτῆς εὐγένειαν νὰ λέγῃ μύρια ὅσα κατὰ τῆς σκληρᾶς καὶ θηριώδους ἐκείνης πενθερᾶς, ὑπεραμυνομένη τῆς τιμῆς τοῦ πατρικοῦ της οἴκου, καὶ ἀπαριθμοῦσα ἓν πρὸς ἓν τὰ προσόντα καὶ τὰς χάριτας τοῦ προκομμένου υἱοῦ της Θεοδώρου, ὅστις εἶχε φροντίσει καὶ τὰ γαμήλια αὐτῆς δῶρα κατὰ τὸ μικρὸν ἐκεῖνο χρονικὸν διάστημα νὰ τῇ ὑποκλέψῃ καὶ διακυβεύσῃ ταῦτα εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰσήρχετο εἰς τὸν οἶκον καὶ ὁ κὺρ Σάββας σκεπτικὸς καὶ κεχολωμένος, διότι ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἤκουσε τὰ διαμειφθέντα μεταξὺ τῶν δύο γυ-

ναικῶν. Ὡς ἄνθρωπος λογικὸς καὶ φρόνιμος καὶ μὴ ζητῶν νὰ περιπλακῇ εἰς τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὰ σκώμματα τῶν κακῶν καὶ ἀχρείων γλωσσῶν ἐφρόντισε πατρικῶς κατ' ἰδίαν νὰ νουθετήσῃ καὶ τοὺς δύο, καὶ ὑποδείξῃ τοὺς ἐξευτελισμοὺς εἰς οὓς μοιραίως ὑπόκεινται αἱ οἰκογένειαι, ὅταν ἐμφωλεύσῃ ἡ ἐχθρότης καὶ ἡ γρίνα. Καὶ ἡ μὲν Διαμάντω ἔλαβεν ὑπὸ σημείωσιν τὰς σπουδαίας ταύτας τοῦ πενθεροῦ παρατηρήσεις, καὶ εὗρεν αὐτὰς λίαν εὐλόγους καὶ δικαίας, ἀλλ' ἡ κυρία Βασιλική, τῆς ὁποίας οἰκτρῶς ἤδη ἐθίγη ὁ ἐγωϊσμὸς καὶ ἡ κενοδοξία, ἐφρόντισε νὰ ἐμφυτεύσῃ τὴν μῆνιν τοῦ υἱοῦ κατὰ τῆς νύμφης, ἐπὶ τῇ ἁπλῇ προφάσει ὅτι δῆθεν ἐν τῇ ἀπουσίᾳ του ἐξύβρισεν αὐτὸν μὲ τὰς χυδαιοτέρας τῶν ὕβρεων, καὶ ἠδυνήθη ἐπὶ τοσοῦτον νὰ ὑποδαυλίσῃ καὶ ὑπεκκαύσῃ τὸ πάθος αὐτοῦ, ὥστε ὁ κὺρ Θόδωρος νὰ αἰσθάνεται πλέον φοβερὰν ἀντιπάθειαν πρὸς τὴν ἀτυχῆ Διαμάντω, καὶ νὰ παρεξηγῇ κάθε λόγον καὶ κίνημα αὐτῆς διὰ τὰ ὁποῖα καὶ ἐδέχετο παρ' αὐτοῦ ἢ ὕβριν βάναυσον ἢ λάκτισμα.

Ἡ κυρὰ Θανάσαινα δὲν ἤργησε νὰ μάθῃ τοὺς λίαν φιλοφρονητικοὺς λόγους, οἵτινες ἀντηλλάγησαν μεταξὺ τῆς κυρίας Σάββα καὶ τῆς θυγατρός της, καὶ ἔσπευσεν, εἰ δυνατόν, νὰ συγκαλύψῃ τὸ χάος· ἐσκέπτετο ὅμως ἡ δυστυχὴς μὲ τί μέσον ἠδύνατο εὐκολώτερον νὰ τὸ κατορθώσῃ· διὰ νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν κὺρ Σάββα ἐντρέπετο δι' ὅσα ἡ κόρη της ἐν τῇ ἀδημοσύνῃ της ἐξεστόμισεν. Ἔκρινε λοιπὸν καλὸν νὰ μεταβῇ πρὸς τὴν καλὴν αὐτῆς συμπεθερὰν καὶ τῇ ὑπομνήσῃ τὰς ἐν τῷ καιρῷ τοῦ γάμου μεγάλας ὑποσχέσεις καὶ τρανὰς αὐτῆς ἐπαγγελίας.

Ἦτο πρωΐα Ἰουνίου· ἡ κυρία Βασιλικὴ ἐκάθητο εἰς τὸν ἐξώστην ρεμβάζουσα μὲ ὅλην τὴν ἐωσφορικὴν ἐκείνην οἴησιν καὶ τὴν δεσποτικὴν νωχέλειαν, τὴν ὁποίαν μόνον παρά τισι τῶν Μητροπολιτῶν ἢ τῶν ὑπαλλήλων τῆς κυβερ-

νήσεως τοῦ Ἀβδοὺλ Χαμὶτ ἠδύνατό τις νὰ ἀπαντήσῃ. Ὅτε ἀντελήφθη ἐρχομένην τὴν κυρὰ Θανάσαινα, ἐσηκώθη καὶ ἤρξατο νὰ περιπατῇ ὡς τὸ μαινόμενον θηρίον ἐπὶ τοῦ ἐξώστου, πρὶν δὲ προφθάσῃ νὰ κρούσῃ τὴν θύραν τῆς αὐλῆς :

— Τί ἦλθες, μωρῆ παληοκουρελλοῦ, μωρὴ παληοδιακονάρα ; τῇ λέγει : ἦλθες νὰ δασκαλέψῃς τὴν κόρη σου νὰ βγάνῃ τὴ γλῶσσα σὰν παποῦτσι ; ἄϊντε φύγε ἀπ' ἐδῶ, καὶ ἡ πόρτα τοῦ σπητιοῦ μου ἐστένεψε γιὰ σένα.

— Μὲ ἐρωτᾷς τί ἦρθα ; ἀπαντᾷ ἡ κυρὰ Θανάσαινα· ἦρθα νὰ φέρω 'ς τὸ νοῦ σου ὅσα μοῦ ὑποσχέθηκες τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου διὰ τὴν κόρην μου, ἡ ὁποία ἦτο ἔνδεκα χρονῶν κοριτσάκι καὶ δὲν ἐγνώριζε τίποτε ἀπὸ τὸν κόσμον, καὶ μοῦ ὑπεσχέθης ὅτι θὰ τὴν ἀγαπᾷς, καὶ θὰ τὴν ἔχῃς καλλίτερα ἀπὸ τὸ παιδί σου, καὶ τώρα ἐβάλθηκες νὰ τὴ φᾷς σὰν ἡ σκύλλα ἡ λυσσάρα, χωρὶς νὰ ἐντραπῇς τὸν κόσμον, καὶ νὰ φοβηθῇς Θεὸν ὁποῦ εὑρίσκεται εἰς ἄλλην κατάστασιν καὶ θὰ χαθοῦν δυὸ ψυχαῖς.

— Ἐγὼ σκύλλα λυσσάρα, ποῦ εἶμαι μιὰ ἀρχόντισσα καὶ μιὰ κυρὰ μεγάλη ; Τώρα ἡ κόρη σου ἡ κλέφτρα, ἡ τιποτένια θὰ καλοπεράσῃ· ἔννοια σου, μωρὴ ζητιάνα.

— Οὔφ ! ! ἀρχοντιὰ καὶ τράγια ψώρα ! ! ἀγάλια ἡ ἀρχοντιὰ μὴ πλημμυρήσῃ καὶ πνιγῇς μέσα.

Ταῦτα εἶπεν ἡ κυρὰ Θανάσαινα καὶ ἀνεχώρησε καταστενοχωρημένη, καὶ καταρωμένη τὴν ὥραν καθ' ἣν ἔδωκε τὸν λόγον της νὰ ὑπανδρεύσῃ τὴ Διαμάντω εἰς ἡλικίαν κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ κορίτσια εἶναι ὄχι γιὰ νοικοκυριό, ἀλλὰ κυριολεκτικῶς γιὰ νὰ παίζουν τὰ φρόκαλα. [1]

Διήνυε τὸν ἕβδομον τῆς ἐγκυμοσύνης μῆνα ἡ Διαμάντω, ὅτε ἐσπέραν τινὰ λίαν κεχολωμένος κατὰ τοῦ Θεοδώρου ὁ κὺρ Σάββας ἀπηρίθμει τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα αὐτοῦ ἐν Ρου-

1. Παιδιὰ ἁπλουστάτη συντελουμένη διὰ πέντε σφαιροειδῶν λιθαρίων εὐκινήτων. Ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ ἐν Κωνσ/πόλει «εἶναι γιὰ νὰ παίζῃ μπίλλαις». Τὰ φρόκαλα λέγονται καὶ τσόκαλα ἢ τσούμπουλα.

μανίᾳ ἀνδραγαθήματα, καὶ τὰ διάφορα ποσὰ ἅπερ διέθεσεν αὐτῷ χάριν ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων, καὶ τὰ κατεσπατάλησεν ἐν ἀσωτίᾳ καὶ κραιπάλῃ, ἡ μικροπαντρεμένη ἐχαμογέλασε, χωρὶς τὸ τοιοῦτο νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν τοῦ συζύγου, ὅστις καὶ ἔλαβε τοῦτο ὑπὸ σημείωσιν διὰ νὰ τὴν ἐκδικηθῇ. Μετὰ δύο ὥρας ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω σκηνῆς, ὅτε οἱ πάντες ἤδη ἐν τῷ οἴκῳ βαθέως ἐκοιμῶντο, ἐσκοτισμένος ὁ κὺρ Θόδωρος οὐ μόνον ἐκ τῆς ἐπηρείας τοῦ οἴνου ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ πάθους τῆς ἐκδικήσεως περιῆλθεν εἰς λόγους καὶ ὕβρεις πρὸς τὴν Διαμάντω, ἥτις ἠρκέσθη νὰ ρίψῃ πρὸς αὐτὸν μόνον ἓν περιφρονητικὸν βλέμμα καὶ ἐχαμογέλασεν, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου λάκτισμα φοβερὸν ἐδέχθη παρ' αὐτοῦ περὶ τὴν ὀσφύν, καὶ ὠδῖνες φοβεραὶ τοῦ τοκετοῦ αἴφνης αὐτὴν ἐκυρίευσαν, καὶ ἔκτρωσις βιαία ἐπῆλθε, τῆς ὁποίας τὰ ἀποτελέσματα διὰ τὴν ἀτυχῆ Διαμάντω ὑπῆρξαν πλέον ἢ θλιβερά, πλέον ἢ ὀδυνηρά, οὖσαν ἐξηναγκασμένην νὰ παλαίῃ εἰς τὸ μέλλον μὲ τὰ ἰατρικὰ καὶ μὲ τοὺς ἰατρούς, οἵτινες καὶ ἀπεφάνθησαν ὅτι μόνη ἡ τελεία ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ἀπομάκρυνσις καὶ τὸ δεσποτικὸν διαζύγιον ἠδύναντο νὰ διατηρήσωσιν αὐτὴν πλέον ἐν τῇ ζωῇ.

Ἀσθενὴς ἔκτοτε καὶ καχεκτικὴ ἡ πρώην εὔρωστος καὶ ροδοκόκκινος Διαμάντω ἔζη, καταρωμένη τὴν τύχην της διὰ τὴν ἀσθένειαν ὑφ' ἧς νυχθημερὸν κατετρύχετο, καὶ μεμψιμοιροῦσα κατὰ τῆς μητρός, ἥτις ἐφρόντισε νὰ τὴν μικροϋπανδρεύσῃ, * ἀποβλέψασα μόνον εἰς τὰ πλούτη καὶ τὸ μέγα ὄνομα τοῦ κὺρ Σάββα, χωρὶς καλῶς νὰ ἐξακριβώσῃ ὅτι ὁ γαμβρὸς ἦτο ἓν αὐτόχρημα τέρας, καὶ ὁ οἶκος πραγματικὴ λυκοφωλειά.

* ***Σημείωσις.*** Τὸ ὀλέθριον ὑπὸ ὑγιεινὴν ἔποψιν καὶ καταστρεπτικὸν διὰ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἠπειρώτου τοῦτο ἔθιμον, τοῦ νὰ ὑπανδρεύωσι τὰ κορίτσια εἰς ἡλικίαν ἔνδεκα ἢ δώδεκα ἐτῶν, καὶ θεωρῶσι τὰς εἰκοσαέτιδας ὡς γεροντοκόρας εἰσήχθη εἰς τὸ Τμῆμα τοῦ Πωγωνίου, ἐὰν δὲν ἀπατῶμαι, ἀπὸ τοῦ 1875. Δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει

σήμερον νὰ ἐξετάσωμεν καὶ ἀνεύρωμεν τοὺς εἰσηγητὰς τοῦ ἀπαισίου τούτου συστήματος, οἵτινες ἄλλως δὲν εἶναι καὶ ἄξιοι κατακρίσεως καὶ τοῦ δικαίου, οὕτως εἰπεῖν, τῆς πατρίδος ἀναθέματος τόσον, ὅσον ἐκεῖνοι οἵτινες παρὰ τὴν ἱερὰν αὐτῶν ἀποστολὴν ἐγκατέλειψαν κακῇ μοίρᾳ τὰ πνευματικὰ αὐτῶν τέκνα νὰ βαδίζωσι κατὰ κρημνῶν καὶ βαράθρων, ἐνῷ εἶχον καθῆκον ἱερὸν νὰ ἀναχαιτίσωσιν αὐτὰ καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ περιορίσωσι τὰς παραλόγους αὐτῶν ἀξιώσεις εἰς τὰς ἱερὰς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου διακελεύσεις, καὶ οὗτοι εἶναι οἱ κατὰ καιροὺς Μητροπολῖται ἀφ' ἑνός, καὶ οἱ ἱερεῖς τῶν χωρίων ἀφ' ἑτέρου. Καὶ τῶν μὲν πρώτων ἡ ἱερὰ φροντὶς καὶ ἡ πατρικὴ μέριμνα ἀτυχῶς καὶ παρ' ἐλπίδα περιωρίσθη μόνον πρὸς κατανάλωσιν ὅσῳ τὸ δυνατὸν περισσοτέρων ἀδειῶν γάμου καὶ ἐκδόσεων διαζυγίων, τῶν δὲ ἱερέων πῶς νὰ ὁδηγήσωσι πρὸ τοῦ ἱεροῦ εἰδώλου τοῦ Κοτζαμπασισμοῦ, τοῦ δευτέρου τούτου Μολὼχ των, κορασίδας δεκαέτιδας ἢ ἐνδεκαέτιδας μέχρις ὅτου τέλος ἐξοικειωθῶσι πρὸς τὸ ἀπάνθρωπον τοῦτο ἔθιμον, καὶ θεωρῶσιν εἰς τὸ μέλλον τὴν ἐξαίρεσιν ὡς γενικὸν κανόνα. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἐρίδων καὶ σκανδάλων, ἅτινα παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ Ἠπειρώτου ὡς ἐκ τούτου ἐγεννήθησαν ἀνερυθριάστως ἂς ἀνομολογήσωσιν, ὅσοι πικρὰν πεῖραν τούτων ἔλαβον, περὶ δὲ τῶν δυστυχημάτων καὶ ἀσθενειῶν αἵτινες προέκυψαν, καὶ ἐξακολουθητικῶς προκύπτουσιν, ἂς ἀποφανθῶσιν οἱ ἰατροὶ τῆς πατρίδος καὶ ἰδίως ὁ διαπρεπὴς ὡς τοιοῦτος κ. Γεώργιος Νούλης ἐξ Ἰωαννίνων, καὶ ὁ ἐν Πέραν Κων/πόλεως διάσημος ἐκ Δελβινακίου μαιευτὴρ καὶ γυναικολόγος κ. Νικόλαος Δ. Μερτσάργης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
(Ἐκ Δελβινακίου)

ΠΑΙΔΙΚΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ πατὴρ τοῦ Μίμη προσφέρει γεῦμα εἰς φίλους του, ἐπειδὴ δὲ θέλει νὰ ὁμιλήσῃ μὲ αὐτοὺς διὰ σπουδαίαν ὑπόθεσιν, λέγει πρὸς τὸν μικρὸν υἱόν του·

— Σύ, Μίμη, θὰ φάγῃς εἰς τὸ δωμάτιόν σου· ἐδῶ θὰ φάγουν μόνον ὅσοι ἔχουν μουστάκια.

Ἐν ᾧ ὁ μικρὸς ἔτρωγεν εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἔρχεται πλησίον του ἡ γάτα θέλουσα νὰ φάγῃ καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὸ φαγητόν του, ἀλλ' ὁ Μίμης τῇ εἶπε·

— Σὺ πήγαινε νὰ φᾷς εἰς τὸ τραπέζι, διότι ἔχεις μουστάκια.

ΣΤΟΥΣ ΟΥΡΑΝΟΥΣ

Εἶμαι μές στ' ἄγρια θηρία,
μὲ τὰ σκουλήκια συντυχαίνω,
εἶμαι σὲ μαύρην ἐξορία,
γλυστρῶ σὰν ὄσκιος καὶ διαβαίνω.

**

Κι' ἐν ᾧ κυλιέται τὸ κορμί μου
στὴν λάσπη μέσα νύχτα-μέρα,
στοὺς οὐρανοὺς πετάει ἡ ψυχή μου
ἴσως κι' ἀκόμα παραπέρα

ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΤΟΠΕΙΑ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ
(Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

SISMANOGLIO

ΜΟΛΟΣΣΙΑΚΑ

Αἱ κυριώτεραι ἱστορικαὶ εἰδήσεις περὶ τοῦ χωρίου Ἀρινίστης.

Ἀρίνιστα, χωρίον Πωγωνιανῆς, κείμενον δεξιὰ τῆς ἀπὸ Ἀργυροκάστρου εἰς Ἰωάννινα ἀγούσης λεωφόρου καὶ κατοικούμενον ὑπὸ 30 σχεδὸν χριστιανικῶν οἰκογενειῶν, ἐκκλησιαζομένων εἰς τὴν ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ κειμένην τῆς Θεοτόκου ἐκκλησίαν, θεμελιωθεῖσαν μὲν τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 790 μ. Χ., παραμεληθεῖσαν δὲ καὶ ἀνανεωθεῖσαν τῷ ᾳχα ὑπό τινος εὐλαβοῦς χριστιανοῦ ὀνόματι Χρήστου. Ἡ ἐκκλησία αὕτη ἀνεκαινίσθη καὶ ηὐξήθη τῷ 1864.[1] Τῷ δὲ 1868—1871 ἐκοσμήθη εἰκόσιν ἱεραῖς ὑπὸ Φωτίου Χ. Χατζηγιάννη, ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ ἄλλων. Ἔχει δὲ παρεκκλήσια τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ, τοῦ Σωτῆρος, τοῦ Ἁγίου Νικολάου κ.λ.π. Τὸ χωρίον τοῦτο κεῖται εἰς μέρος Μολοσσια-ὸν ρωμαντικώτατον, ἔχον κύκλωθεν τὰς κοιλάδας καὶ πεδιάδας τῆς Πωγωνιανῆς καὶ τῆς Δροπόλεως, καὶ ἐγγύς, ἐκ μὲν τοῦ ἑνὸς μέρους τὸν ποταμὸν Ραγώσιον, πηγάζοντα ἐκ Δολοῦ, ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου τὸν Γυφτοπόταμον πηγάζοντα ἐκ τῆς Λάκκας. Οἱ ποταμοὶ οὗτοι συνενούμενοι εἰσβάλλουσιν εἰς τὸν Δρυΐτην, ποταμὸν πλησίον τοῦ χωρίου Κακκαβιᾶς. Ὁ τελευταῖος οὗτος ἔλαβε το ὄνομα ἔκ τινος κατεστραμμένου ἤδη χωρίου καλουμένου «Σιδηροί» (γύφτοι), οὗτινος τὰ ἐρείπια εὑρίσκονται ἐντὸς δάσους καὶ ἐγγὺς τῆς Κατούνης. Πρὸς δυσμὰς τοῦ χωρίου ἐπὶ βράχου τινὸς καὶ ἐκτάσεως 600 περίπου στρεμμάτων κεῖνται ἐρείπια φρουρίων Πελασγικοῦ, Ρωμαϊκοῦ καὶ ἀρχαίας πόλεως, ἧς τὸ ὄνομα ἀγνοεῖται. Τὴν θέσιν ταύτην (ἐν ᾗ πολλάκις εὑρέθησαν διάφορα ἀρχαῖα ἀγγεῖα πήλινα, δακτύλια, τόξα, βελοθῆκαι, δοχεῖα ὡς καὶ νόμισμά τι Μολοσσιακόν) καλοῦσιν οἱ ἐγχώριοι «Καστρί» ἐνίοτε καὶ «Παληόκαστρον». Τὰ ἐρείπια ταῦτα εἶναι κατεσκευασμένα ἐκ τετραγώνων λίθων μετ' ἀρίστης τέχνης καὶ ἄνευ ἀμμοκονίας. Τὰ τείχη τῆς ἀκροπόλεως ἔχουσιν ὕψος ἑνὸς περίπου μέτρου ὑπὲρ τὸ ἔδαφος καὶ εἶναι καλῶς ἐκτισμένα. Τὸ πρόσωπον ὅμως καὶ ἡ θύρα τῆς εἰσόδου κατεστραμμένα. Εἰς τὴν φύσει καὶ θέσει ταύτην ὀχυρὰν ἀκρόπολιν τῆς Ἀρινίστης, ἧς ἡ ἀνάβασις ἀπὸ Κακκαβιᾶς καὶ Κατούνης εἶναι ἀπότομος καὶ ἑλικοειδὴς σχεδόν, ὑπῆρχον πρὸς

1. Δαπάνῃ τῆς Κοινότητος.

τὴν Νοτίαν αὐτῆς πλευρὰν καὶ ἐξῶσται, δι' ὧν οἱ ἐν αὐτῇ ἐδέσποζον τῆς παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ βράχου ἀγούσης δημοσίας ὁδοῦ, κατά τινα δὲ παράδοσιν ὑπῆρχε καὶ κλῖμαξ ὑποχθόνιος δι' ἧς συνεκοινώνει αὕτη μετὰ τοῦ εἰρημένου Γυφτοποτάμου. Εἰς τὴν ἄλλην τῆς ἀκροπόλεως πλευρὰν διασώζονται ἴχνη οἰκημάτων δεξαμενῶν κ.λ.π. Ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως ὑπῆρχέ ποτε βωμὸς ἢ ναὸς Ἑλληνικός, οὗτινος οἱ λίθοι ἔνθεν κἀκεῖθεν διεσκορπισμένοι εἰσὶ φαιοὶ ἐντέχνως ἐπεξειργασμένοι. Τίνος θεότητος βωμὸς ἢ ναὸς ἦν καὶ ποία τῶν ἀρχαίων πόλις ἔκειτο αὐτόθι, ἐστὶν ἐκ τῶν ἀγνοουμένων. Τὸ περικλεῖον δὲ τὸν ναὸν ἢ βωμὸν τεῖχος συνείχετο μετὰ τοῦ τείχους τῆς πόλεως ἐξ ὀγκωδῶν λίθων, ἡνωμένων πρὸς ἀλλήλους διὰ τοιαύτης τέχνης, ὥστε φαίνονται ὡς ἓν τεμάχιον. Ὀγκωδέστατοί τινες λίθοι σωζόμενοι μέχρι τοῦδε καλοῦνται ὑπὸ τῶν χωρικῶν «Ἑλληνόπετραι» δηλαδὴ πέτραι ἀπὸ τὸν καιρὸν τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων. Ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ λαμπροῦ τούτου βωμοῦ ἢ ναοῦ εἶναι ἐκτισμένη ὡς ἤδη ὁρᾶται ἡ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἐκκλησία, εἰς ἣν οἱ κάτοικοι ἐκκλησιάζονται κατὰ τὴν μνήμην αὐτοῦ καὶ τὴν Δευτέραν τῆς Διακαινησίμου ἡμέραν. Ἡ χρονολογία τῆς Χριστιανικῆς ταύτης ἐκκλησίας εἶναι σχεδὸν ἄγνωστος, καθότι ἐν οὐδενὶ τῶν κτιρίων ἀναφαίνεταί τι, ἐκ παραδόσεως ὅμως συμπεραίνεται ὅτι σύγχρονός ἐστι τῆς ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ χωρίου ἀναφερομένης τῆς Θεοτόκου τοιαύτης, οἰκοδομηθείσης ἐπὶ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν οἱ ἄνθρωποι ἐπολέμουν μὲ τόξα καὶ μὲ βέλη. Τὸ φρούριον τοῦτο εἶνε κτίριον Πελασγικόν, ἀλλ' ἀκριβῶς πότε ἐκτίσθη καὶ ὑπὸ τίνων κατεστράφη δὲν δύναταί τις νὰ εἴπῃ. Παράδοσίς τις διασωθεῖσα μεταξὺ τῶν κατοίκων ἀναφέρει ὅτι οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Ἀρινίστης ἦλθον ἐκ Θεσσαλίας, ἦσαν δὲ ἄνθρωποι δυνατοὶ πελώριοι καὶ κτίσαντες αὐτόθι τὴν πόλιν καὶ τὸν βωμόν, ὅστις ἐγένετο τότε τὸ προσκύνημα τῆς ἐπαρχίας ἤτοι τῆς Μολοσσίας, καὶ ὅτι εἰς αὐτὸν τὸν βωμὸν μετέβαινον ἄνθρωποι μεγάλοι καὶ πλούσιοι ἵνα προσκυνήσωσιν ἢ νὰ ἐρωτήσωσι τοὺς μάγους διὰ τὰς ἑαυτῶν ἐπιχειρήσεις, διότι ἐντεῦθεν ἐξήρχοντο πολλοὶ ἄνθρωποι γνωρίζοντες τὰ μέλλοντα. Ὁ πρῶτος τῆς πόλεως ταύτης ἱδρυτὴς εἶχε καὶ ἑτέρους ἀδελφούς, οἵτινες ἔκτισαν πύργον τινὰ εἰς Βραχογοραντζῆν. Ἐξ ἄλλης πηγῆς φαίνεται ὅτι ἡ Ἀρίνιστα τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ ἦν πλουσία ἔχουσα 1,000 περίπου οἰκογενείας, θεμελιωθεῖσα καὶ προικοδοτηθεῖσα ὑπό τινων πλουσίων γυναικῶν πρὸς φύλαξιν τῶν χωρίων καὶ τῶν ὁδῶν. Πολλοὶ ἐχθροὶ πολλάκις ὥρμησαν κατὰ τῆς πόλεως ταύτης, ἀλλ' οὐ μόνον δὲν ἠδυνήθησαν νὰ

τὴν κυριεύσωσιν, ἀλλὰ καὶ καταδιωκόμενοι κατεστράφησαν ἐντὸς τοῦ δάσους, τοῦ ἐκτεινομένου τότε μέχρι Κακκαβιᾶς. Ὁ τόπος, εἰς ὃν κεῖται ἤδη ἡ Κακκαβιά, ἦν κατάφυτος ἀπὸ πρίνους, ἐντὸς τῶν ὁποίων καὶ παρὰ τὴν Μονὴν Κατούνης ἦν τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ σταθμὸς καλούμενος «κατοῦνα», ὅστις ἐπέβλεπεν ἀμφοτέρας τὰς ἐπαρχίας Δροπόλεως καὶ Πωγωνίου. Περὶ τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως ταύτης ἔμαθον ἐκ παραδόσεως τὰ ἑξῆς· ἅλωσιν δηλ. τοῦ φρουρίου **προὐκάλεσαν** αἱ ἀναφυεῖσαι ἐμφύλιοι ἔριδες καὶ φιλονεικίαι, τὰς ὁποίας ὁ ἡγεμὼν δὲν ἠδυνήθη νὰ καταστείλῃ καὶ διὰ τοῦτο ἡ πόλις ἐλεηλατήθη καὶ διηρπάγη ὑπὸ τῶν Ἰλλυρικῶν ὀρδῶν, αἵτινες ἐπέπεσον διὰ τῆς Στρατινίτσης καὶ ἔτρεψαν τοὺς κατοίκους εἰς φυγήν. Τότε, ὡς λέγεται, ὁ φρούραρχος εὗρεν εὐκαιρίαν καὶ ἦλθεν εἰς συνεννόησιν περὶ τῆς παραδόσεως τοῦ φρουρίου μετά τινος «κοντοῦ» ὀνομαζομένου, ὃν ἡ παράδοσις μνημονεύει, ὡς φαίνεται, καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ᾄσμάτιον·

Ἕνας κοντός, κοντούτσικος,
ἕνα παλληκαράκι,
μπροστά, μπροστὰ ἐπήγαινε,
μπροστὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους,
τὸν σκοπετιάρη φώναξε
γιὰ νὰ τὸν κουβεντιάσῃ·
ὁ σκοπετιάρης ἔτρεξε πολὺ συλλογισμένος,
χίλια φλωριὰ τοῦ πέταξε
ἐπάνω 'ς τὴν καβάλλα
κι' ἀφίνει ταῖς πόρταις ἀνοιχταῖς
καὶ τὰ σκυλιὰ δεμένα,
'μπαίνει κοντός, κοντούτσικος,
ἐμπαίνει καβαλλάρης,
'μπαίνει ὁ βασιλιᾶς καὶ τὰ βασιλοπαίδια.

Καταστραφείσης τῆς πόλεως ταύτης ἐσχηματίσθη μετὰ ταῦτα πρὸς βορρᾶν τοῦ βωμοῦ ἢ ναοῦ καὶ εἰς ἀπόστασιν 170 περίπου βημάτων ἀπὸ τοῦ κατηρειπωμένου φρουρίου ἑτέρα ὁμώνυμος ταύτης, ἧς σώζονται καὶ ἤδη ἱκανὰ ἐρείπια. ὀνομαζόμενα ὑπὸ τῶν χωρικῶν «Καστράκη». Ἡ ἵδρυσις τοῦ φρουρίου τούτου ἀνέρχεται εἰς ἐποχὴν μεταγενεστέραν, τὴν δὲ κατάπτωσιν αὐτοῦ ἐπέσπευσαν, κατά τινα μαρτυρίαν τῶν κατοίκων, αἱ ἐπιδρομαὶ καὶ διάφοροι δηώσεις τῶν ξένων καὶ ἰδίᾳ ἡ μονοβύζα, ἡ ὁποία κατέστρεψε τὴν πόλιν ταύτην κατὰ τὸ θέρος, ὁπόταν ἐκοκκίνησεν ἡ γῆ ἀπὸ τὸ αἷμα. Ἡ γυνὴ αὕτη μνημονεύεται ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀργύρω καὶ πα-

ριστάνεται μονοβύζα, ἀναφερομένη μετὰ φρίκης πανταχοῦ τῶν Ἠπειρωτικῶν χωρῶν, διότι ἔχει κάμει πολλὰ κακὰ εἰς τὸν τόπον καὶ ἰδίᾳ ἐναντίον τῶν δολοφόνων τοῦ υἱοῦ της.

Αὕτη εἶχεν ἕνα μαστόν, οὗτινος τὸ γάλα ἦν πικρόν, καὶ ὅπου ἔπιπτεν ἐπροξένει ζημίαν. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τὸ πάλαι κατῴκουν καὶ ***τσαρουχοποιοὶ*** συμποσούμενοι περὶ τοὺς διακοσίους σχεδόν, οἵτινες μετὰ τὴν ὀδυνηρὰν ἐκείνην καταστροφὴν τῆς πόλεως ἀνεχώρησαν ἐντεῦθεν ὡς καὶ ἅπαντες οἱ κάτοικοι διασπαρέντες πολλαχοῦ καὶ ἐγκαταστάντες ἐν μέρει καὶ εἰς τὴν ἀπέναντι «Νίζιανην» καλουμένην μεταξὺ Τεργιαχίου καὶ Μαυροπούλου, ἔνθα σώζονται ἐρείπια οἰκιῶν καὶ ναὸς ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων. Τῶν ***τσαρουχοποιῶν*** ἡ συνοικία, λέγεται ἐκ παραδόσεως, ὅτι ἔκειτο κατὰ τὴν θέσιν «Τσουράκια» καλουμένην, ἔνθα τὰ νῦν ὑπάρχει παλαιὸν εἰκόνισμα. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ὑπάρχουσι πολλὰ ἀρχαῖα, διότι ἁπανταχοῦ ἀποκαλύπτονται τῷ παρατηρητῇ ἐρείπια εἰς διαφόρους μάλιστα ἀναγόμενα καιροὺς καὶ ποικίλην παριστῶντα τέχνην. Ἐν τῇ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ χωρίου πλευρᾷ ἀνεκαλύφθησαν πλίνθινοι ρωμαϊκοὶ τάφοι, περιέχοντες παντοῖα ἀρχαιολογικὰ ἀντικείμενα ὡς καὶ ἐπιγραφάς, ἀλλ' οὐδένα τούτων ηὐτύχησα νὰ ἴδω, εἰ καὶ εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ὄπισθεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ χωρίου μνημονευθείσης ἐκκλησίας ἔδει νὰ ὑπάρχωσιν οὐ μόνον τάφοι, ἀλλὰ καὶ θεατρικὰ ἴχνη, ἄφθονοι κρῆναι κ.τ.λ., ἐφ' ὧν ἐσώζοντο κατά τινας μαρτυρίας καὶ πλάκες μαρμάρινοι, ἔχουσαι ἐπ' αὐτῶν τὴν εἰκόνα τοῦ κτίτορος γεγλυμμένην μετὰ ἑλληνικῶν γραμμάτων δυσαναγνώστων. Προσεπιμαρτυροῦσι δὲ καὶ αἱ πέριξ αὐτοῦ ὀνομασίαι διαφόρων θέσεων, οἷον Παπαράχη, Μηλιάνου, ἔνθα ἔμενεν ὁ σκοπός, Ἀγριάδα, Χτίσμα (Παληοχῶρι), Παληόμυλος, Ποργιά, Τζουμάκου, Δενδράλλια, Μποστόλια, ἔνθα εὑρέθη ἓν λαγένι καὶ ἄλλα καὶ Δάκου, ὅπου εὑρέθησαν οἰκήματα κ. λ. π. Ἐκ πάντων τούτων γίνεται κατάδηλον ὅτι ἡ Ἀρίνιστα ἦν πόλις ἐπίσημος, ὡς ἀνέφερον ἀνωτέρω, καταστραφεῖσα δύο φοράς· τὴν μὲν ὑπὸ ἀγνώστων, τὴν δὲ ὑπὸ τῆς μονοβύζης. Ἀλλὰ καὶ εἰς διαφόρους ἐποχὰς ὑπέφερε θλίψεις καὶ καταπτώσεις οὐκ ὀλίγας ὡς δείκνυται ἔτι ἐκ τῶν σωζομένων μυρολογίων τῶν γυναικῶν, καὶ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐρειπίων, τὰ ὁποῖα μαρτυροῦσιν ὅτι ἔχει πάθει πολλὰς φοράς, ἀλλὰ τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα ἀγνοεῖται. Κατὰ τὸ χρονικὸν Δρυϊοπίδος τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀθ. Πετρίδου ἐκδοθὲν (σελ. 13 καὶ 27) ὠνομάσθη Ἀρίνιστα ἔκ τινος ἀδελφῆς τοῦ Στράτωνος καλουμένης Ἀρίστης, ἥτις

ΜΙΣΙΑΜΟΛΙΟ

ἔκτισε κατὰ τὴν ια΄ π. Χ. ἑκατονταετηρίδα φρούριον κατὰ τὸ μέρος τοῦ Ἀΐδωνέως καὶ τὸ ὠνόμασεν «Ἀρίστιον» ἐκ τοῦ ὀνόματός της. Ἀλλ' ἀνώνυμός τις γράψας Γεωγραφικά τινα (σελ. 12—14) φρονεῖ ὅτι ἡ ἀρχαία αὕτη πόλις ἐστὶν ἡ ἐπισημοτάτη τῆς Ἠπείρου «Πασσαρών» καὶ διὰ τὸ κέντρον, διότι εἰς τὸν ὀμφαλὸν τῆς Ἠπείρου κεῖται καὶ διὰ τὸ ὄνομα ὅπερ φέρει τὸ χωρίον Ἀρίνιστα, ὅπερ φρονεῖ ἔλαβε μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ἀρχαίας πόλεως, εἴτε ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἄρεως, εἴτε ἐκ τῆς ὡραίας πεδιάδος, ἥτις τὸ πάλαι θὰ ὠνομάζετο πεδίον τοῦ Ἄρεως. Μετ' αὐτοῦ συμφωνῶ καὶ ἐγώ, διότι πρὶν ἢ ἀναγνώσω τὰ ἀναφερόμενα τοῦ ἀνωνύμου γεωγράφου Γεωγραφικὰ ὑπεστήριζον αὐτόθι τὴν Πασσαρῶνα, εἰς ἣν συνήρχοντο οἱ Ἠπειρωτικοὶ λαοὶ πρὸς ὁρκοδοσίαν, βασιζόμενος εἰς τοπικὰς μελέτας καὶ ἐγχωρίους παραδόσεις, καθότι ἡ Πασσαρὼν ὡς περιγράφεται ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου παριστᾷ θέσιν τερπνὴν καὶ ἱεράν, εἰς ἣν ἔκειτο τὸ ἱερὸν τοῦ Μαχέτα Διός. Ἡ θέσις αὕτη πράγματι φαίνεται ὡραία, ἐπιτηδεία, χρησιμεύουσα ὡς συναθροιστήριον τοῖς Ἠπειρώταις ἢ τοῖς Ἐπαρχιώταις, διότι καὶ κατὰ τὴν παράδοσιν αὐτόθι συνήρχοντο οἱ Ἐπαρχιῶται καὶ συνεζήτουν τὰς κοινὰς αὐτῶν ὑποθέσεις. Ὡς καὶ πρὸ τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως ταύτης, τὸ μέρος τοῦτο ἀνήκει εἰς τὸ δημόσιον, διότι αὐτόθι συνεκροτοῦντο ἑορταὶ καὶ πανηγύρεις.

Τὸ ὅτι ὅμως ἐν τῇ Ἀρινίστῃ ὕπῆρχε τὸ πάλαι ἀρχαία τις πόλις δὲν ἐπιδέχεται ἀντίρρησιν, ἀλλὰ ποία; δύσκολον ἵν' ἀποφανθῇ τις ἐπὶ τοῦ παρόντος, καὶ τὰ τοιαῦτα ζητήματα ὁ χρόνος θέλει λύσει ὁριστικῶς διὰ νεωτέρων ἀνακαλύψεων.

Δρόβιανη.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ. ΜΥΣΤΑΚΙΔΗΣ

Μικρὸς λοῦστρος ἐρωτᾷ ἁμαξηλάτην, τοῦ ὁποίου ἡ ἅμαξα ἦτο κενή.

— Ἁμαξᾶ, εἶσαι ἐλεύθερος; — Ναί, ἀπαντᾷ ὁ ἁμαξηλάτης.

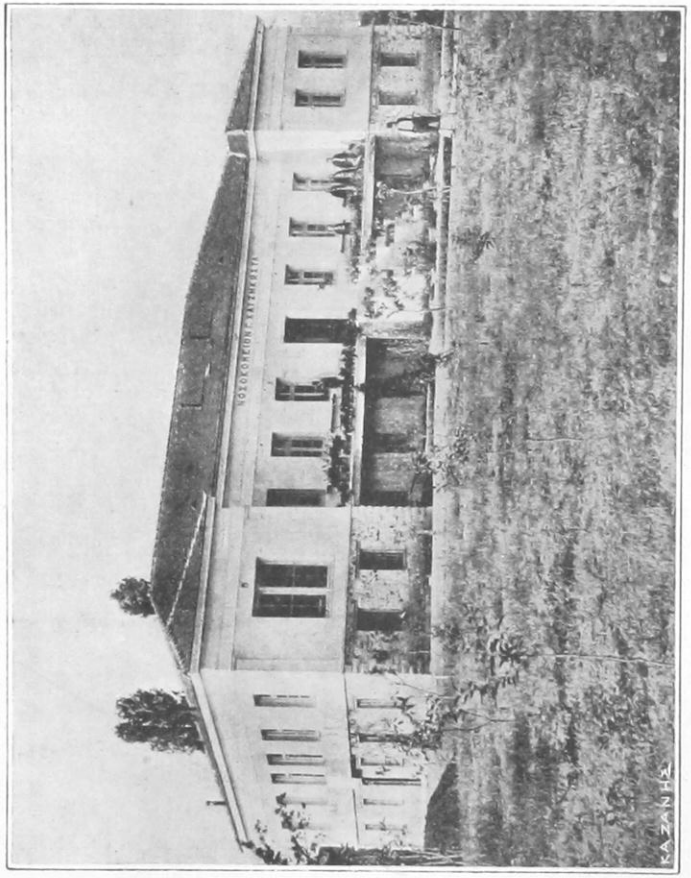
— Τότε διατί δὲν παντρεύεσαι;

*

Ἡ διδασκάλισσα ἐρωτᾷ τὴν μικρὰν μαθήτριάν της.

— Ἀγγελική, εἰς τί χρησιμεύουν τὰ μάτια σου; — Διὰ νὰ βλέπω.— Καὶ ἡ μύτη σου; — Διὰ νὰ μυρίζω.

— Καὶ τ' αὐτιά σου; — Διὰ νὰ κρεμῶ τὰ σκουλλαρήκια μου.

ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ Γ. ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΑ (Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

SISMANOGLIO

ΤΟ ΚΑΜΠΑΝΑΡΙΟ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Ἐκεῖ στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ, πλάγι στὸ ἐρημοκκλήσι,
Ποῦ στέκει ἀμίλητο, βουβό, φτωχὸ καὶ ταπεινό,
Μὲ τὴν βαρειὰ καμπάνα του, κοντὰ στὸ κυπαρίσσι,
Σηκώνεται τὸ ἐρημικὸ ψηλὸ καμπαναριό...

Ἔχτισ' ἐπάν' ὁ λέλεκας τ' ἀχύρινό του σπίτι
Καὶ στὸ κορμί του ὁλόγυρα ἁπλόνετ' ὁ κισσός.
Ἡ καθεμιά του σχισματιὰ εἶναι φωλιὰ σπουργίτη
Καὶ σᾶν στεφάνι ὁλάργυρο τὸ ζώνει ὁ οὐρανός.

Κι' ὅταν τὸ βράδυ σώνεται ἀγάλια-ἀγάλια ἡ μέρα
Καὶ σταματάει κάθ' ἀηχὸς σᾶν σ' ἅγια προσευχή,
Σᾶν φάντασμα νυχτιάτικο προβάλλει στὸν αἰθέρα
Τοῦ ἀμίλητου καμπαναριοῦ ἡ σύθαμπη μορφή...

Χρόνια καὶ χρόνια πέρασαν· Χιλιάδες τὸ εἶδαν μάτια.
Ὅλα σᾶν σκόνη διάβηκαν· αὐτὸ ὅμως πάντα ἐκεῖ
Ἀκίνητο, σηκόνεται πρὸς τ' οὐρανοῦ τὰ πλάτια
Συλλογιστό, θυμίζοντας μιὰν ἄλλη ἴσως ζωή...

Ἐσκὴ Σεχὴρ 1910

ΤΑΣΟΣ ΒΙΔΟΥΡΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΣΟΦΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΩΡΑ

Μαθητὴς ἀποχαιρετῶν τὸν πατέρα του ἀναχωροῦντα διὰ τοῦ σιδηροδρόμου τῷ λέγει·
— Ὁ Θεὸς μαζύ σου, μπαμπᾶ!
Καὶ ὁ μπαμπᾶς θυμωμένος·
— Βλάκα, τῷ λέγει· νομίζεις ὅτι ὁ Θεὸς ταξειδεύει, ποτὲ μὲ τρίτη θέσι;

—

Ἐζήτει τις ἀπὸ φίλον του δάνειον 10 φράγκων· ὁ φίλος τῷ ἀπεκρίθη ὅτι δὲν εἶχεν εἰμὴ μόνον ἑπτά.
— Φέρε τότε τὰ ἑπτά, ὑπέβαλεν ὁ πρῶτος καὶ νὰ μοῦ χρεωστῇς ἀκόμη τρία.

ΑΠΟ ΤΑ ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

[ΣΗΜ. Τὰ παρὰ πόδας «μαργαριτοφόρα» ἀληθῶς ἔγγραφα—προϊόντα τὰ πλεῖστα διδασκαλικῶν δυστυχῶς καλάμων,—ἅτινα κατὰ τὸ μικρὸν χρονικὸν διάστημα τῆς γραμματείας ἡμῶν ἐν μιᾷ τῶν ἐπικαιροτέρων τῆς Ἠπείρου Μητροπόλεων ἠδυνήθημεν νὰ συλλέξωμεν, παρὰ τὸ εὔθυμον αὐτῶν πολλοὺς δισταγμοὺς τῷ ἀναγνώστῃ προκαλοῦσι περὶ τοῦ ἂν καὶ κατὰ πόσον εἶναι σκόπιμον καὶ φρόνιμον νὰ δαπανῶνται χρήματα καὶ δὴ χρήματα ἱερὰ πρὸς περαιτέρω συντήρησιν σχολείων, ἐν οἷς τοσοῦτον ἀμαθεῖς καὶ τῆς στοιχειώδους ἐπομένως ἐθνικῆς μορφώσεως καὶ παιδείας ἄμοιροι διδάσκαλοι διδάσκουσιν. Εὐτυχεῖς δὲ λίαν θὰ ἐλογιζόμεθα, ἐὰν διὰ τῶν ὀλίγων τούτων καὶ τὴν ἐλαχίστην ὠθησιν εἰς τοὺς ἁρμοδίους ἐδίδομεν, ὅπως μετ' ἐπισταμένην μελέτην τοῦ ζητήματος ἐξεύρωσι τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἀποτελεσματικώτερον δύνανται νὰ διατεθῶσι τὰ ἐν λόγῳ χρήματα.]

ISDEM

1.

Πρὸς τὴν Α. Σεβασμιότητα κτλ.

Σεβασμιώτατε Δέσποτα,

Ἡ βαθυσεβάστως ὑποφαινομένη ἐλαχίστη δούλη Σας Ε... θυγάτηρ τοῦ ἐν Κ... ἐφημερεύοντος Ἱερομονάχου Δ... μετὰ τὸν υἱικὸν ἀσπασμὸν τῆς Ἁγίας Σας Δεξιᾶς σπεύδω διὰ τῆς ταπεινοδουλικῆς μου ταύτης, ἵνα καθυποβάλω αὐτῷ τὰ ἑξῆς. Ἐπειδὴ ὡς γέγραφα καὶ ἐν τῇ περιοδείᾳ Κ... ἀναφορᾷ ὁ σύζυγός μου Κ... Λ... θεωρηθεὶς ἐντὸς τεσσάρων ἐτῶν διαστήματος μετὰ σύζευξίν μας ἀνωφελὴς καὶ ἀνίκανος εἰς τὸ παντελὲς κατὰ τῶν συζυγικῶν του καθηκόντων· καὶ ἐπειδὴ τὸν παρελθόντα μῆνα Δεκέμβριον εἴχατε ἐξέλθει ἐν περιοδείᾳ, ὅτε ἐνεφανίσθην *τἀνάπαλιν* αὐτόθι· διὰ τοῦτο ὡς δεδώκατε αὐτῷ τὴν διάζευξιν ἐν τῷ τῆς στρατολογίας καιρῷ ἐν Μ. ὄντες ἐκλιπαρῶ θερμῶς τὴν Ὑμετ. Σεβασμιότητα,

SISMANOGLIO

ὅπως μοὶ *ἀνταποδώσητε* τὴν νενομισμένην λύσιν διαζεύξεως ἐμοῦ καὶ πεπίστευκα ὅτι ἡ Ὑμετ. Σεβασμιότης συσκεφθεῖσα τὰς τῶν γυναικῶν ἀδυναμίας, καλῶς θέλει ἐκδώσει ἀναντιρρήτως τὴν ἐπιδιάζευξιν, καὶ θέλει μᾶς ἀναλύσει διότι ἕως ὥρα ὥριζον ἐμαυτόν, ἀπὸ δὲ τοῦδε καὶ ἐπέκεινα πλέον οὔ, ταῦτα ἐν περιλήψει. Διατελῶ μετὰ πλείστου σεβασμοῦ καὶ ἀφοσιώσεως.

Ε. Δ.

2.

Πρὸς τὴν Α. Σεβασμιότητα κτλ.

Οἱ βαθυσεβάστως ὑποφαινόμενοι κάτοικοι τοῦ χωριοῦ Γ... καθυποβάλλομεν ὑπόψεως τῆς Ὑμετ. Σεβασμιότητος τὰ βαθύτατα σεβάσματά μας, ἀκολούθως δὲ καὶ τὰ ἑφεξῆς.

Τοὺς κυρίους Εὐφοροεπιτρόπους τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωριοῦ μας, οἱ ὁποῖοι εἶναι σήμερον ἡμεῖς δὲν εἴμεθα σύμφωνοι, διότι εἶναι οἱ πλέον ἐνάντιοι τοῦ χωρίου καὶ τῆς θρησκείας καὶ μάλιστα ὁ Κ. Ζ. ὁ ὁποῖος εἶναι ταμίας, αὐτὸς εἶναι ὅπου δὲν θέλει τὸν διδάσκαλον καὶ σήμερον ἀκόμη φροντίζει δι' αὐτὸ καὶ ἄλλα ζιζάνια φέρουσιν εἰς τὸ χωρίον ἕνεκα τοῦ ἀξιώματος ὅπου ἔλαβον, ἀλλ' αὐτὰ ἡ θρησκεία καὶ τὸ ἔθνος μας τὰ διώκει, γνωρίζομεν ὅπου ἔχομεν Θεόν ὁ ὁποῖος ἐφανερώθη εἰς Μωϋσῆν διὰ φλογὸς εἰς τὴν βάτον, ἡ ὁποία ἐφλόγιζε καὶ δὲν ἐκαίουνταν καὶ ἡ βάτος αὐτὴ ἐσήμαινε τὴν Θεοτόκον ἡ ὁποία παρθένος ἦταν καὶ μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ παρθένος ἔμεινε καὶ τέλος ἔδωσε νόμον εἰς τὸν Μωϋσῆν νὰ ἔχῃ διὰ τὸν λαόν του διὰ νὰ μὴ ἁμαρτάνῃ, ἀλλὰ νὰ φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς τοῦ ἔδωσεν πάλιν καὶ ὁ Χριστὸς ὅπου ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον δὲν ἐχάλασε τὸν νόμον αὐτόν, ἤτοι τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐστερέωσεν αὐτάς. Ὁ Χριστὸς εἶπεν ὅποιος θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν *ἀρνάτω* ἑαυτόν, *ἀράτω* τὸν σταυρὸν καὶ ἀκολούθει μοι.

Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ὡς χριστιανοὶ καὶ καλοὶ πατριῶται περὶ πίστεως, πατρίδος καὶ τὸ ἔθνος ὅπου ἔχομεν πρέπει μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ νὰ χύσωμεν καὶ τὴν τελευταίαν σταλαγματιὰν τοῦ αἵματός μας ἀλλὰ ποῦ ; ὄχι μὲ τοὺς ἀδελφούς μας χριστιανοὺς καὶ καλοὺς πατριώτας ἀλλὰ μὲ τοὺς ἐναντίους μας.

Διὰ τοῦτο παρακαλοῦμεν τὴν Ὑμετ. Σεβασμιότητα, ὅπως βγάλῃς τοὺς Εὐφοροεπιτρόπους τούτους, τοὺς ὁποίους ἔχομεν καὶ διορίσῃς εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν τὸν Δ. Λ. Λ. Γ. καὶ Χ. Σ. *ἐντὸς* τῶν ὁποίων εἶναι ὅλη ἡ κοινότης τοῦ χωρίου καὶ ἐκ τῶν τριῶν τούτων ταμίας νὰ διορισθῇ ὁ Δ. Λ. τοὐναντίον θὰ εἶναι εἰς βάρος σου.

Εὐελπιστοῦντες ὅτι κτλ.

(Ἐν Γ. . . . τῇ. . . .)

Οἱ ὑποκλινεῖς δοῦλοί σου
(ἔπονται αἱ ὑπογραφαί).

3.

Τὴν Ὑμετ. Παναιδεσιμότητα ταπεινῶς προσκυνῶ κατασπαζόμενος τὴν Ἁγίαν αὐτῆς δεξιὰν καὶ σεβαστόν μοι ἱερὸν συνέδριον.

Μετὰ τὸν υἱικὸν τῆς ἁγίας σας δεξιᾶς καθυποβάλλω θερμῶς ἐνώπιον τῆς ὑμετ. Παναιδεσιμότητος καὶ λοιπὸν πνευματικὸν συνέδριον τὰ βαθύτατα σεβάσματά μου, ἔτι δὲ καὶ τὰ ἑξῆς.

Σπεύδω ἐνώπιόν σας καὶ διὰ τῆς ταπεινῆς μου ταύτης ἀναφορᾶς καθικετεύω τὴν Ὑμετ. Πανοσιότητα καὶ τὴν ὑμετέραν ἀντίληψίν σας, ὅπως διὰ τοῦ ἐπιφέροντος τῆς παρούσης μου ἀπαντήσηταί μοι, ὅπως ἔλθω πρὸς λῆψιν τῶν χρημάτων τοῦ διδασκαλικοῦ μισθοῦ μου ἐνεστῶτος ἔτους, διότι μεγίστη ἀνάγκη ἐπικρατεῖ ἐν ἐμοὶ ἕως νῦν χάριν τοῦ ἐπιουσίου μου ἄρτου, ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν περιμένομεν ἀπάντησίν σας πρὸς λῆψιν αὐτῶν, ἀλλ' οὐδεμία, δικαιοῦσθαι δέ,

διότι εἶναι βέβαιος μία παριμοία ὅπου λέγουσι τινες ὁ τρώγων καὶ χορταίνων τὴν ἰδικήν του κοιλίαν, ποτὲ δὲν πιστεύει τὴν νυστικὴν καὶ ἀχόρταγον τῶν ἄλλων.

Διατελῶ ἐν μεγίστῃ ταπεινοφροσύνῃ. (Ἐν ... τῇ ...
Τῆς Ὑμετ. Ἀντιλήψεως
τέκνον πηθείνιον
Διδάσκ. Ε. Σ.

4.

Τὴν Σεβασμιώτητα Ὑμῶν ὑποκλινέστατα προσκυνῶ καὶ τὴν δεξιὰν ἀσπάζομαι.

Σεβασμιώτατε δέσποτα.

Ἐπειδὴ εἶμαι ἁμαρτωλὸς βασανίζομαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν ἐτυφλώθην καὶ δὲν εἰσήχθην εἰς κανὲν χωρίον ἐκ τῶν ἐξ ὑμῶν προτινόντων.

Τώρα σὲ παρακαλῶ ἐλέησόν με εἰ βούλει καὶ πέμψον μίαν διαταγὴν εἰς Μ. . . δι' ἐμὲ καὶ μὴν λάβητε ὑπόψιν τὸν λόγον τοῦ Κ. . . ὅπου εἶπε θὰ πιάσω τὰ ντράβαλα μὲ τὸν κὺρ Θ. διότι δὲν ἔπρεπε νὰ μὲ φθονήσῃ ἀλλὰ ἀφοῦ μὲ εἶδε εἰς αὐτὴν τὴν *αἰσχρὰν* κατάστασιν ἔπρεπε νὰ μὲ ἐλεήσῃ καίτοι ἡμάρτηκα αὐτῷ πρὸ ἓξ ἐτῶν, διότι ἡ χρεία φασὶν χαλνάει τὸν νόμον λέγει ἓν παραμύθιον καὶ αὐτὸς δὲν οἶδε τί θὰ εἴπῃ πενία κρατήσας τὰ δύο τετράδια γραψίματος ἀναμένω ἀπάντησίν σας.

Δεόμενος τοῦ Θεοῦ διαφυλάττειν ὑμᾶς ὑγιεῖς καὶ εὐδαίμονας μένω

ἐλάχιστος *ἀμνὸς*
Γ. Ν. Ρ.

5.

Σύμερον εὐχαρίστος καὶ Ἀβίαστος ὤντες Ἅπαντες καὶ ὡμόφωνοι Μουχταροδιμουγέροντες καὶ κάτοικη τοῦ χωροῖου Δ . . . Συμφονήσαμεν τὸν Α. Α. Ν. ἐκ τοῦ χωροῖου Β . . . ὥς Αἰπουτηρουτὴν εἰς ταῖς Δίο ἐκλησίαις μας τοῦ Ἁγίου

Νικολάου καὶ τῆς Ὑπεργίας Θεωτόκου Διὰ νὰ μᾶς τὰ Διατηρίσι τακτικὸς καὶ Διὰ νὰ λάβι τῷ ἁράτα τους Ἀπὸ τοὺς Ἅλους ἑπουτρόπους· τοὺς Δίω Σ. Ν. καὶ Κ. Ν. καὶ Ἂν Αὐτοὶ Δὲν τὰ παραδῶσιν ἑμους εἶμεσθε ἠπέφθινοι Διὰ νὰ τοῦς παρασίρομε εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολην :

Γένητω !

6.

Οἱ ὑποφαινόμενοι ταπεινοὶ Μουχταροδιμογέροντες τῆς κοινότητος Γ . . . καὶ τέκνα πηθεῖνια τῆς Ὑμετ. Σεβασμιότητος καθυποβάλλωμεν θερμῶς ἐνώπιον τῆς Σεβασμιότητός Σας τὰ βαθύτατα σεβάσματα ἡμῶν ἑπομένως δὲ καὶ τὴν ἐξῆς ἱκετήριον διαβεβαιῶσιν ἡμῶν. Ὁ Συγχωριανός μας Α. Κ. ἐντὸς ἐννέα ἐτῶν ἀκριβῶς ὑπανδρευθεὶς μὲ τινὰ συγχωριανὴν ἡμῶν Μ. Γ. ἑκουσίως, καὶ οἰκιοθελῶς, καὶ ζήσας μετ' αὐτῆς ἐπὶ δύο ἔτη ἐιρηνικῶς.

Μετὰ παρέλευσιν δὲ τῶν δύο ἐτῶν, μετεβλήθη ἡ γνώμη τῆς γυναικός του καὶ ἐγερθεῖσα, ἀνεχώρησεν διὰ νυκτὸς ἐξ αὐτοῦ, καὶ παραλαμβάνει ἕτερον τινὰ συγχωριανόν, καὶ ζήσας μετ' αὐτοῦ περίπου τῶν ἓξ μηνῶν παρανόμως, ὁ τοιοῦτος ὅμως ἐγκαταλιπὼν αὐτὴν ἐν ἀπωλείᾳ ἐξενητεύθη, ἔμεινε παρ' αὐτοῦ μόνη, τέλος πάντων μετανοήσασα τῆς κακῆς πράξεως ἣν ἐποίησε, μεταθέτει μεσίτας δι' ἐπάνοδον εἰς τὸν συζυγικόν της οἶκον, ἡμεῖς δὲ βλέποντες αὐτὴν ὅτι πλέον ἐμετανόησε παρακαλοῦντος τοῦ συζύγου της ἐξ ἡμῶν παραλαμβάνει πάλιν τὴν σύζυγόν του εἰς τὸν οἰκόν του, καὶ ζήσας αὐτόσε, ἐξ ἐκείνου τοῦ καιροῦ μέχρι τὸν παρελθόντα Ἀπρίλιον τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους, δι' οὗ πάλιν ἀνεχώρησεν ἐκ δευτέρου, διὰ νυκτὸς ἐξ αὐτοῦ λεηλατῶν καὶ τὸν οἰκόν του, καὶ εὑρίσκεται μέχρι σήμερον φευγᾶτος ἐν τῷ οἴκῳ ἑνὸς γαμβροῦ της Χ. Α. ἔνθα ἐλέχθησαν καὶ τόσα ἁπρεπῆ καὶ *ἐντροπαλὰ* λόγια ἐκ τοῦ στόματός της. Ὅθεν οὖν θερμῶς καθικετεύωμεν τὴν ὑμετ. Σεβασμιότητα τὸν πνευματικὸν

πατέρα καὶ ποιμενάρχην ἡμῶν ὅπως δώσῃς τοῦ καθενὸς τὴν διάλυσιν τῆς διαζεύξεως, διότι πλέον αὐτὴ δὲν εἶναι χρήσιμος δι' αὐτόν, καὶ ὁ καθεὶς νὰ λάβῃ τὸ ζητούμενον τῆς διαλύσεως. Πεποιθότες κτλ.

Τῆς ὑμετ. Σεβασμιότητος
τέκνα εὐπειθέστατα
(Ἕπονται ὑπογραφαί).

7.

Ἐπειδὴ ὑφίσταται νόμος ὅτι πᾶς ἀρραβὼν μὴ παρὰ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ἁρμοδίως λελυμένος ὑπάρχει καὶ ἡ τοιαύτη πρᾶξις ἄκυρος καὶ ἀνίσχυρος, διὰ τοῦτο εὐσεβάστως εἰδοποιεῖτε ἡ Ὑμετ. Σεβασμιότης ὅτι ὁ συγχωριανός μας Λ. υἱὸς τοῦ Γ. Σ. ὑπάρχων εἰς τοιοῦτον δεσμὸν ὡς εἴθισται παρ' ἡμῖν πρὸ δεκαπενθημερίας μετέβη εἰς Χ... καὶ ὡς πληροφορούμεθα ἐστέφθη μεθ' ἄλλης. Ἵνα μὴ παρεκτρέπονται πρῶτον οἱ νέοι πρὸς τοὺς γονεῖς των καὶ δεύτερον δέον νὰ τηρῶνται οἱ νόμοι καὶ τύποι τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν θρησκείας πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Παρακαλεῖται ἡ ὑμετ. Σεβασμιότης ἡ ἀεὶ φροντίζουσα τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν ὑποστήριξιν τοῦ παρὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰ. Χριστοῦ ἐμπιστευθέντος εὐσεβοῦς ποιμνίου ὅπως εὐδοκοῦσα ἐξετάσει δι' ἧς ὁδοῦ Αὕτη γινώσκει ἡ ταπεινή μας αὕτη εἰδοποίησις ἀποβλέπει οὐχὶ μόνον ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, διότι ὡς πληροφορούμεθα τοῦτο γέγονεν καὶ ὃ γέγονεν γέγονεν, ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπακολουθήσωσιν ἢ μᾶλλον γίνωσιν τοιαῦται παρατυπίαι εἰς τὸ ἑξῆς, ἐνεκρίθη εὐσεβάστως παρ' ἡμῶν πρὸς περιφρούρησιν τῶν μὴ παραλυσιῶν τῶν νέων, εἴ δυνατὸν ὑπὸ τῆς Κυριαρχικῆς βακτηρίας τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν Ποιμενάρχου ἐνεργηθῶσι τὰ νόμιμα. (Ἐν Τ... τῇ .....)

8.

Θεοφιλέστατε καὶ Ἅγιε Δέσποτα Τὸ καθ' ἡμᾶς Ἐπαρ-

ΤΥΠΟΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ ΛΙΝΤΖΟΥΡΙΑΣ

SISMANOGLIO

χεῖα Ἀρχιερεύοντι Ἐπισκοπῇ Π... Λ. ἐφένδη. Γονυκλητῶς ἀσπάζομαι τὴν Σταυρὸ εὐλογὸν Σεβαστήν μοι Δεξιὰν χείραν σας.

Τῇ 2 Μαΐου Μηνὸς.... ἐν Κ...

Ἐγὼ δὲ τὸ κατὰ πνεῦμα ταπεινὸν τέκνον σας Β. Ι. Κ. ἀπὸ Καζᾶ Φ. χωρίον Φ. σᾶς ἀνίγγιλα τελιγραφικῶς διὰ μέσου τοῦ ὀνόματος τοῦ Πανιερότατου καὶ Θεοπροβλίτου Μητροπολίτου Γ. τῆς Αγιοτάτης Μητροπόλεως Ἰωαννίνων ὑπερτοίμου καὶ Ἐξάρχου πάσης Ἠπείρου καὶ Κερκύρας τῇ 20 Ἀπριλίου Μηνός. Εἰς τὸ ὁποῖον τελιγράφιμα σᾶς εἰδοποιοῦσα κατεπύγουσαν ἀνάγκην νὰ μὴ γένῃ γάμος ἱεροτελεστίας πρὸς τὴν θυγατέραν μου Φ. πρὶν ἐμφανισθῷ ἐγὼ ὁ ἴδιος εἰς τὴν οἰκογένειάν μου καὶ σπίτι μου. Ὡς πατὴρ τῆς Φ. καὶ κοιδεμῶν εἰς τὰ παιδιά μου ἀνεγνωρισμένος εἰς τὸ νοφοὺζ νταριγιὲ τῆς Σεβαστῆς μοι Αὐτοκρατορίας! καὶ ὡς μακρὰν ὅπου εἶμαι ἀπὸ τὸ σπίτι μου ἐμφανίζομαι διὰ γράμματός μοι πρὸς τὸ πνευματικὸν ἱερὸν τοῦ Μηστιρίου δικαστήριόν σας καὶ ἐν Ὀνόματι τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ ἐκ ψυχῆς μου καὶ λόγου μου· δίδω εἰς τὸ Ἀρχιερατικὸν Ὀνομά σου Λ. ἐφένδη μας νὰ ἦσαι τέλιος κοιδεμῶν καὶ πληρεξούσιος (Βεκίλης) εἰς τὴν θυγατέραν μου Φ. παρ' ἐμοῦ τοῦ πατρός της Β. Ι. Κ. νὰ κάμετε ἄκερον τὴν ἀραβόνα. — ἄκερον. — διὰ τὸν λόγον ἡ ἀραβόνα ἐπράχθη καταχρηστικῶς ἀπὸ ἀκοιδαίμονας. — ἀνθρώπους ταραχοποιοὺς εἰς πρόσοπον ἄτεχνον ἄθρησκον καὶ ἀκοινόνιτον χωρὶς νὰ μοῦ γράψουν ἢ καὶ νὰ ἐρωτήσουν ἐμένα τὸν πατέρα εἰς τοιαύτην πρᾶξιν. Ὡς ἀνήλικος οὖσα ἡ θυγάτηρ μου ἀντέχει εἰς τοὺς ἱεροὺς τοῦ Μηστιρίου Νόμους. — Συνάμα νὰ εἰδοποιήσετε καὶ εἰς τὸ πνευματικὸν δικαστήριον εἰς τὰς Φ. ἑδρεύοντος ἐξάρχου Σταυροπιακῆς Μονῆς Γ. καὶ εἰς γέροντας τοῦ χωρίου Φ. νὰ μὴ πράξουν δόλιον στεφάνομα ἀκόμη δὲ νὰ τοὺς πάρῃς καὶ ἐγγύησιν διὰ μέσον χουκιουμέτι Καϊμακάμη

Φ. νὰ μὴ πράξουν κανένα αἰσχρὸν κακὸν πρὸς τὰ παιδιά μου καὶ σπίτι μου καὶ δι' αὐτὰς τὰς πληροφορίας δόσατε ἔιδησιν εἰς τὸν θεῖον μου κ. Δ. Σ. Δ. εἰς Φ. καὶ αὐτὸς μοῦ ἁπαντὰ γραπτός.

Ὁ Ταπεινὸς τῆς Ἐπαρχείας σας Τέκνον Β. Ἰ. Κ. γράφω.

9.

Πρὸς τὴν Α. Σ. Ἁγίου Ν. καὶ Π. κ. Δ.

Σεβασμιώτατε,

Οἱ βαθυσεβάστως ταπεινοὶ ἱκέται ἐκ τῶν χωρίων Τμήματος Λ. σπεύδομεν ἐν τάχει ἵνα ποιήσωμεν γνωστὸν εἰς τὰς ἀκοὰς Ὑμῖν τὰ ἑπόμενα.

Πρὸ δέκα τεσσάρων ἐτῶν ἐκατοίκησαν εἰς τὰ χωρία μας δύο Ἀλβανοὶ ἐκ τῶν χωρίων Λ. Καζᾶ Τ. καλούμενοι Μ. Σ. καὶ Φ. Μ. Οἱ ρηθέντες πότε ἀγοράζοντες παρὰ τῆς Σ. Κυβερνήσεως δέκατα καὶ πότε ἁπλώνοντες γεννήματα βερεσέδια εἰς τὰ πέριξ χωρία μὲ τριπλασίαν ἀξίαν πότε δίδωσιν χρήματα δάνεια μὲ ὑπέρογκον τιμὴν ἤγουν τόκον φεῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἐλεεινούς, οἱ ρηθέντες γνόντες ἐν τῷ διαστήματι τῆς πολυκαιρίας καλῶς τὴν ἀδυναμίαν τῆς χώρας μας προέβησαν εἰς τὸ γυναικεῖον φύλλον ἀλλαχοῦ διὰ χρημάτων καὶ ἀλλαχοῦ διὰ τῆς βίας πράττοντες ἀνουσιουργήματα καὶ μύρια κακὰ ἀκόμη δὲ καὶ τὸ ἑξῆς γεγονὸς ἔλαβε χώραν. Ἐπειδὴ ἡ καθ' ἑαυτοῦ ἕδρα αὐτῶν ὑπάρχει εἰς Ν. παρέλαβον ἐν τῷ ἰδίῳ οἰκήματι πτωχὴν κόρην ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου ὡς ὑπηρέτριαν τὴν ρηθεῖσαν πτωχὴν καὶ ὀρφανὴν κόρην ἐξηπάτησαν διὰ μηχανορραφιῶν καὶ πλαστῶν διηγήσεων θρησκεύματος ἔσυρον αὐτὴν εἰς τὴν μιαρὰν ἀσέλγειαν τῆς πορνείας ὅπου καὶ ἔγινεν ἔγκυος ὑπ' αὐτῶν· βλέποντες οἱ ἐν λόγῳ ὀθωμανοὶ ἀλβανοὶ τὴν δεινὴν πρᾶξιν καὶ θέσιν τῆς κόρης ὡς καὶ τὴν ἰδίαν θέσιν των κατέφυγον εἰς τὸ ἑξῆς στρατήγημα. Διὰ νὰ μὴ περιπέσῃ τὸ

γόητρον αὐτῶν ἔδωκαν ἀρκετὰ χρήματα εἰς τὴν κόρην καὶ παρακινήσαντες αὐτὴν ἵνα προβῇ εἰς ψευδῆ ἀγωγὴν ζητῶν τὴν τιμήν της παρά τινι ἐκ Ν. Ι. Γ. ὅπου καὶ προέβη εἰς Λ. δι᾽ ἀναφορᾶς εἰς τὸ δικαστήριον Σεβασμιώτατε ! οὐδὲν ψευδέστερον γνωρίζομεν εὐσυνειδότως τὴν λυπηρὰν θέσιν τῆς κόρης καὶ μὴν δυνάμενοι ἵνα ἀντιπαραταχθῶμεν αὐτοῖς ζητοῦντες τὸν λόγον δικαστικῶς καθότι ἀλβανοὶ ὄντες διὰ μαχαιρῶν καὶ ὅπλων ἀφαιροῦν τὴν ζωὴν εἰς ὅντινα ἤθελε κάμει οὐχὶ ἔργων δικαστηρίου ἀλλὰ καὶ λόγων ἐναντίον των. Ἀλλ᾽ ἀφ᾽ ἑτέρου προβλέπομεν ὅτι τὰ θηλυκὰ καὶ τρυφερὰ γένη τῶν χωρικῶν εἰσὶ ἀγράμματα, περιφερόμενοι οἵ τοιοῦτοι εὐκόλως θέλουσι σύρει εἰς τὴν μιαρὰν διάθεσίν των καταφεύγομεν ὅθεν καὶ θερμοπαρακαλοῦμεν ὑμᾶς ὡς ἀρχηγὸν τῆς ὀρθοδ. ἡμῶν θρησκείας ἵνα μεταθέσητε αὐτοὺς ἐντεῦθεν ἐπειδὴ διατρέχομεν, ὡς ἔφθημεν, μεγάλην ἀδυναμίαν καὶ δὲν τολμῶμεν ἵνα ἀντιπαραταχθῶμεν. Φανοῦ ὅθεν σεβασμιώτατε εἰς τὴν ἀδύνατον ἡμῶν χώραν προστάτης σπεύσατε, σώσατε ὑπὸ μοχθηρῶν κινδυνεύοντα χωρία, ἁπαλλάξατε ἐκ τῶν μοχθηρῶν ἀθῶα καὶ τρυφερὰ γένη. Εὐελπιστοῦμεν ὅτι εἰσακουσθήσεται ἡ θερμὴ αὕτη ἱκεσία μας. Ἐν. . . τῇ. . .

10.[1]

Ἐξοχώτατε κ. Ἰατρέ,

Ἡ Κατάστασις τῆς ὑγείας μου ἡμέραν παρ᾽ ἡμέραν καλητερεύει, ἀλλ᾽ αἰσθάνομαι μερικοὺς σφαγμοὺς ἐπὶ τῶν μελῶν τοῦ Σώματος, ἤγουν ἐνοχλοῦμαι ὑπ᾽ αὐτῶν ὡς εἶδος (τσουκνῆδες) δηλ. ἐνίοτε καίουν, ποτέ, ἐπὶ ποδῶν ποτὲ ἐπὶ ράχεως ἐπὶ δεξιοῦ καὶ ἀριστεροῦ μέρους, ὡς καὶ ἐνίοτε ἐπὶ βλεφάρων τῶν ὀφθαλμῶν καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἀλλὰ μόλον

1. Τὴν παρὰ πόδας ἐπιστολὴν πάνυ προφρόνως παρεχώρησεν ἡμῖν φίλος ἰατρός, παρ᾽ οὗ ἐξαιτούμεθα συγγνώμην διὰ τὴν ἄνευ τῆς ἀδείας του δημοσίευσιν αὐτῆς.

ταῦτα οὔτε πόνον μοὶ προξενοῦν, ἀλλ᾽ οὔτε κἀμμίαν Ζημίαν, διότι θεωροῦνται πολλαὶ ἀνήκουσται μετὰ ψυχρότητος μεγάλης. Ἀκόμη δὲν διαρκοῦσι οὔτε τὸ τέταρτον τοῦ λεπτοῦ τῆς ὥρας, ἅμα παρουσιάζωνται ἐπὶ δακτύλων ἕν τῷ ἅμσ ἐπὶ ράχεως. Τὸ μέρος τοῦ ἀριστεροῦ ὅπου ἐδιατυρίθη ὑπὸ ἀλείψεως τελείωσε τὸ Ζήτημα καθόλου πόνον δὲν ἐννοῶ· δοκιμάζω αὐτὸ ἐπὶ στεναγμοῦ ἐὰν μοὶ προξενῇ τινὰ πόνον καθόλου. — Ἐκτὸς ἐπὶ ἀριστερᾶς πλευρᾶς ὅταν ἀναστενάζω ἐμποδίζει ὀλίγον τι,. — Πάσαν πρωΐαν ὅταν σικώνομαι Βηχῶ 3 ἢ 4 φορὰς καὶ βγάλω πτῆσμα, ἅμα πίνω τίποτε ἐν τῷ ἅμα καθαρίζει, ἔπειτα οὔτε τὴν ἡμέραν πειράζομαι ὑπ᾽ αὐτῆς ἀλλ᾽ οὔτε τὴν Νύκτα μένω ἥσυχος.

Τὸ ἀριστερὸν αὐτίον ἐνίοτε Βομβεῖ ὡς εἶδος μελίσης· οὐχὶ ὅμως νὰ αἰσθανθῶ καὶ πόνον.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω δὲν ἐνοχλοῦμαι ὑπ᾽ ἄλλων τινῶν, ποσῶς, τρώγω μὲ ὄρεξιν, περιπατῶ, δὲν ἰδρόνω, ἀλλ᾽ ὁ σκοπός μου εἶναι νὰ γείνω ἐντελῶς καλὰ καὶ νὰ ἔλθω εἰς τὴν πρώτην σειράν, μορφὴν καὶ ὄψιν· δηλ. νὰ ἐγκαταλειφθῇ παντελῶς τὸ κακὸν, ἐπειδὴ εἶμαι πολὺ περίεργος καὶ δειλός.

Πάντα τὰ ἄνω ἀναφερόμενα Λαμβάνεται ὑπὸ καλὴν ἔποψιν καὶ σχολειάσεται ἀκριβῶς καὶ ὁδηγήσαταί μοι ἐπὶ γραπτοῦ καὶ ἐπὶ φαρμάκων ἢ ὅπως ἐγκρίνηται

Ἡ Τροφή μου διατηρεῖται ὑπὸ Γάλακτος, αὐγῶν μάλατα ἐνίοτε κρέας σπανίως καὶ καθαροῦ ψωμίου. Διατελῶ.

Ἐν κτλ. . . . . .

Υ.Γ. Περὶ τροφῆς ὁδήγησόν μοι ποία ἀπαγορεύεται;

Ὁ ἴδιος.

11.

[***Σημ.*** Θὰ ἠθικοῦμεν, νομίζομεν, πολὺ καὶ τοὺς ἀναγνώστας τοῦ «Ἠπειρωτικοῦ Ἡμερολογίου» καὶ τὸν. . . γράψαντα, ἐὰν καὶ ἓν ἴῶτα ἀκόμη παραλείποντες μὴ ἐδημοσιεύομεν πιστῶς καὶ φωτοτυπικῶς, οὕτως εἰπεῖν, ὡς ἔχει ἐν τῷ πρωτοτύπῳ τὴν κατωτέρω αἴτησιν.]

Πανιερώτατον Ἁγείας Π. . . Κύριον Κύριον Κύριον, Ν. . .

Ἀρ. Πυμένα τῆς ἓν Χριστῷ Ἐκλισίας. — ΠανΣεβασμιώταται Δέσπωτα. Μετᾶ προσίκοντος Σεβασμοῦ, Ἀναφέρω ὑμῖν — Τᾷ ἐξῆς =; Εἰς τῆν οὖν τελῶν Διαταγῆν ὑποτελὼν διδάσκαλος — Κ. . — ... »Παναγιώταται Δέσποτα Μετᾶ Σεβασμιοτάτου παρακαλέσματος ἔφω ὑμίν Ὅτι μόλις πρὸς τὸ Ζῆν Ἀρκουμένου μισθοῦ μοι — Παρακαλῶ Ὑμᾶς Ὅτι χρείαν ἔχων πρὸς τῶν 2: λιρῶν, τῆς Ἱερᾶς Μονῆς — Β.., Παρακαλῶ τὴν Αἰδεσιμώτητά σου Ὅπως Στίλετε ἡμὶν διαταΓήν — Διὰ νὰ λάβω αὐτὰ Διότι πτωχοὶ Ἐσμὲν τὰ Κοσμικᾷ Διὰ τοῦτο — χρίαν αὐτῶν ποιούμεθα. Ὁ Ἀναφέρων Ταῦτα. Εἰς τὴν σὺν Ἀδεσιμότητα — Ταπεινὸς τῆς ἓν Χριστῷ καὶ Ὑμίν =. = κτλ — κτλ — κτλ — —

Διδάσκαλος Κ... Ἐπώνιμων

Β... Μ... Κ..., . $\frac{10}{9}$ » Φεβρουαρίου 19. .

. . — » — » — » — » — » — » — »

Ὅτι ἀκριβέστατα ἀντίγραφα.

Ἐν Πρεμετῇ, Σεπτέμβριος τοῦ 1910.

ΑΚΡΙΤΟΜΥΘΟΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΣΟΦΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΩΡΑ

Ἔν τινι πόλει ἐπαρχιακῇ ἐνώπιον ἐνετικῆς οἰκοδομῆς, ἐν ᾧ ὑπῆρχον ἀξιοθέατα ἀντικείμενα :

Ὁ ἐπισκέπτης. — Ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ ἴδῃ τὰς ἀρχαιότητας, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν εἰς τὸ σπίτι ;

Ὁ ὑπηρέτης. — Αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὄχι. Αἱ κυρίαι εἶναι ἔξω.

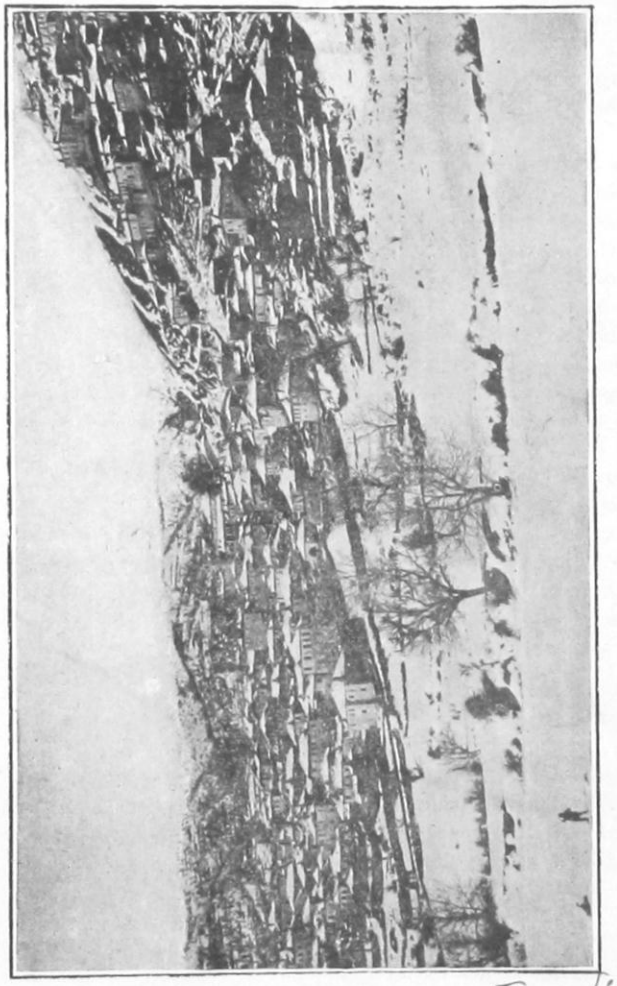
*

Εἰς κακοῦργόν τινα καταδικασθέντα εἰς θάνατον ἐδόθη ἡ ἄδεια νὰ ἐκλέξῃ τὸν τρόπον τοῦ θανάτου του.

— Ἐπιθυμῶ, εἶπε, ν' ἀποθάνω ἐκ γήρατος.

*

Οἰνόφλυξ τις ἔλεγε· Διατείνονται ὅτι ἓν ποτήριον οἴνου δίδει δύναμιν· ἀλλ' ἴδού ἐγὼ ἔπιον πλέον τῶν τεσσαράκοντα καὶ ὅμως δὲν ἠμπορῶ ἀκόμη νὰ σταθῶ εἰς τοὺς πόδας μου.

Η ΜΠΑΓΙΑ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΧΙΟΝΙΣΜΕΝΗ

(Φωτογρ. Γ. Χ. Δημητριάδου)

SISMANOGLIO MEGARO

ΠΟΤΕ

Πότε ἀγριεύω κι᾽ ἀσχημαίνω,
θηρίο γένομαι στ᾽ ἀλήθεια
κι᾽ ἕνα λεοντάρι φωλιασμένο
νοιώθω πῶς ἔχω μές στὰ στήθια.

*

Πότε πετιοῦμαι στὰ οὐράνια,
σᾶν νὰ εἴμουν φτερωτὸς στ᾽ ἀλήθεια
κι᾽ ἕναν ἀητὸν μὲ περιφάνεια
νοιώθω πῶς ἔχω μές τὸ στήθια.

*

Πότε τονίζω τραγουδάκι
βγαλμένο ἀπ᾽ τῆς καρδιᾶς τὰ βύθια,
κι᾽ ἕνα γλυκόφωνο ἀηδονάκι
νοιώθω πῶς ἔχω μές τὰ στήθια.

ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

* Εἶναι τόσο παστρικὸς σὰν τῆς κόττας τὸ ποδάρι.
* Γυναῖκα καὶ χειμωνικό, ἡ τύχη τὰ διαλέγει.
* Γυναῖκα μὲ λυχνάρι ἂν ᾽σῇς, θὰ νἄβγῃς γελασμένος.
* Εὐθὺς ποῦ ᾽γγίζεις Ὀβρηόν, τὸ μάτι του φωνάζει.
* Ὅποιος κάθεται καλὰ καὶ πέλαγο γυρεύει,
Ὁ διάβολος τοῦ κώλου του κουκκιὰ τοῦ μαγειρεύει.
* Γιὰ τὸν γαμπρὸ γεννᾷ κι᾽ ὁ κόκκοτας καὶ γιὰ τὸ γυιὸ οὔτ᾽ ἡ κόττα.
* Ἂς μ᾽ ἀγαπάει ὁ ἐπίσκοπος κι᾽ ἂς μὲ μισᾷν οἱ διάκοι.
* Βάνει τὸν λύκο πιστικό, τὴν ἀλουποῦ δραγάτη.
* Γύφτικο σπίτι καίγεται καὶ βιὸ δὲ λογαριάζεις;

ΚΛΙΑΜΑΤΑ

Ὅλα γύρω μου κλαῖνε.... Ὁ ἥλιος φεύγοντας ἔριξε δυὸ ἀχτῖδες θαμπὲς καὶ τρεμουδιάρικες σᾶν νἄκλεγε γιὰ κἄτι. Σᾶν κἄτι νὰ χαιρέτιζε γιὰ ὑστερνὴ φορά....

Τὸ χωριὸ βουβό· μονάχα ἡ καμπάνα σημαίνει κλαψιάρικα κι᾽ αὐτὴ τὴν ἀγρυπνία.... Τὰ μαῦρα κυπαρίσια μὲ παράπονο πότε κυττᾶν στὰ πόδια τους τὰ μνήματα καὶ πότε τὸ θαμπὸ καὶ σκανιασμένο φεγγάρι..., Κλαίει καὶ τὸ ποτάμι τ᾽ ἀσταμάτητο, ἀφήνοντας μὲ τὸ μουρμουρητό του κἄποια κλαψιάρικη βοή... κἄποιο θανάτου κλιάμα. Θρηνοῦν κ᾽ οἱ γέρικες ἰτιὲς μὲ τὰ κεφάλια κάτω καὶ τὸ ψιθύρισμα τῶν φύλλων των ἀκολουθάει τὸ νεκρικὸ διάβα τοῦ ποταμοῦ. Θρηνάει κι᾽ ὁ μύλος ὁ κατάκλειστος μὲ τοὺς ὑγροὺς καὶ μισογκρεμισμένους τοίχους του, ᾽ποῦ βλέπουν τ᾽ ἀγκομάχημα τ᾽ ἀφροῦ. Θλιμένα ἀργοσειοῦνται τὰ κισσόφυλλα στοῦ κάστρου τὰ χαλάσματα....

Οἱ ράχες καὶ τὰ πλάγια ἀχολογοῦνε ἀπ᾽ τὸ θρῆνο τοῦ ἐρωτεμένου τοῦ βοσκοῦ, ᾽ποῦ λέει τὸ μοιρολόγι του μὲ τὴ φλογέρα του τὴ θλιβερή.... Κλαίει τὸ σκυλὶ τοῦ κοπαδιοῦ οὐρλιάζοντας καὶ σκάφτοντας τὴ γῆ, τὴ γῆ τὴν ἄπονη... τ᾽ ἀτελείωτο μνῆμα.... Τὰ πρόβατα λαχταριστὰ βελιάζουν. Καὶ τὸ θεριὸ τοῦ λόγγου μουγκρίζει μιὰ φορά.... Θυμᾶται ὁ Γκιώνης τὸ παληὸ τὸ κρῖμά του καὶ ἀρχίζει καὶ τὸ κλαίει.... Κ᾽ ἕνας τῆς νύχτας πονεμένος στρατοκόπος τραγουδάει ἀπ᾽ τὴν καρδιά του

τὰ βάσανα κι᾽ οἱ πόνοι
κι᾽ οἱ ἀναστεναγμοί....

Κ᾽ ἐγὼ τοῦ πόνου τὸ παιδί, ᾽ποῦ πειὰ δὲ βλέπω φῶς, ἐγὼ ᾽ποῦ ὡς τώρα εἶδα τὴν ἀγάπη μου συντρίμια νὰ διαβαίνη, κουνῶντας μελαγχολικὰ τῆς ἄρπας μου τὲς χόρδες, γυρίζω τραγουδῶντας κἄποιο τραγοῦδι κλιάμενο. Καὶ κλαίω παληᾶς ἀγάπης τὰ χαλάσματα....

Ὦ κόσμε!... κλιάμα ἀτελείωτο!!!...

Δέλβινον, 10/910.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ Γ. ΠΑΠΑΣ
(Ζιτσαῖος)

ISMANOGLIO MEGARO

Η ΑΓΑΠΗ ΤΗΣ ΜΑΝΝΑΣ

Στὸν σεβαστό μου δάσκαλο Χ. Χρηστοβασίλη ἀφιερόνεται.

Εἶχε σουρουπώσει κι᾽ ὁ Γιώρης τῆς Κώσταινας, πούχε πάει τὸ πρωῒ στὸν μύλο μὲ τὸ ζωντόβολο, δὲν εἶχε γυρίσει ἀκόμα.

Ὁ μύλος εἴτανε δυὸ ὧρες μακρυά, κάτω στὴν Βρύση, πέρ᾽ ἀπ᾽ τὸν Βαθύλακκο.

Ἕνας δρόμος διαβολεμένος.

Γκρεμὸς ἀπὸ δῶ, γκρεμὸς ἀπὸ κεῖ, χαλασμένος σ᾽ ἄλλο μέρος καὶ τόσο στενός, ποῦ μὲ δυσκολία τὸ πόδι ἑνὸς ζῴου μποροῦσε νὰ σταθῇ.

Καὶ μ᾽ ὅλα ταῦτα ἀπὸ τέτοιους δρόμους διαβαίνανε κάθε μέρα γυναῖκες καὶ ἄνδρες μὲ τὰ ζωντόβολά τους γυρίζοντας ἀπ᾽ τὸν μύλο μὲ φορτωμένο τὸ πρᾶμμά τους ἢ ζαλωμένοι ξύλα καὶ κλαδὶ κοὶ πολλὲς φορὲς καὶ καβάλλα στὸ καϋμένο τὸ ζωντόβολο.

Ὁ γκρεμὸς κάτω δὲν ἔχει βάθος. Λένε μάλιστα πῶς ἐκεῖ μέσα εἶναι ἡ «Τρύπα τοῦ Διαβόλου» κι᾽ ὅτι ὅλοι οἱ πειστικοὶ ἀκοῦνε κάθε νύχτα φωνὲς καὶ χουγιατὰ κάτω στὸν λάκκο, καὶ κάνουν ὅλοι τὸν σταυρό τους σᾶν διαβαίνουν ἀπ᾽ ἐκεῖνο τὸ μέρος. Κι᾽ ὁ Σταυρὸς—μεγάλ᾽ ἡ χάρι του—διώχνει ὅλα τὰ δαιμόνια καὶ τοὺς βρυκολάκους κι᾽ ὅλα τὰ σκιάσματα καὶ τὰ ξωτικὰ καὶ τὰ κάνει ν᾽ ἀρατιστοῦν καὶ νὰ τσακίσουν στὰ τέσσερα.

Κάθε βουνὸ καὶ κάθε σπηλιὰ καὶ κάθε δεντρὶ καὶ βράχος καὶ μονοπάτι στ᾽ ἁπλοϊκὰ χωριά μας ἔχει καὶ τὴν ἱστορία του—ἱστορία βαφτισμένη μὲ τὲς πρόληψες τοῦ λαοῦ καὶ τὲς παράδοσές του τὲς παράξενες, ὅπου τὸ ὑπερφυσικὸ ἔχει μεγάλο ρόλο.

Ἐδῶ κατοικοῦσε κάποτε ἕνα σκιάσμα κ᾽ ἐμαρμάρωνε ὅποιον διάβαινε, ἐκεῖ μέσα νεράϊδα ὥμορφη καὶ ξωτική, ποῦ πλάνευε τὰ παλληκάρια καὶ τἄσερνε στὴν σπηλιά της, ἀπ᾽ ὅπου δὲν ξανάβγαιναν πλειά.

Ἐκεῖ ἡ «Κουδ υνότρυπα», ποῦ εἶχαν κάποτε οἱ δαιμόνοι στὰ βάθη της σιδεράτικο καὶ τὤβαλαν νὰ φκιάσουν μιὰ μεγάλη καμπάνα, ποῦ νὰ φτάνῃ ὡς τὸν οὐρανό, μὰ ἕνας ἄγγελος Κυρίου τοὺς ἐστοίχειωσε ὅλους καὶ ἔμεινε ἡ καμπάνα μισὴ μέσα στὰ σπλάχνα τῆς γῆς. Κι᾽ ὅποιος ρίχνει τώρα μέσα στὴ πέτρα τὴν σκοτεινὴ καμμιὰ πέτρα μεγάλη, ἀκούει ἕναν κρότον ἀπόμακρο καὶ βαθὺ μέσα στὰ σπλάχνα τῆς γῆς καὶ τὸν ἦχο μιᾶς καμπάνας, ποῦ ἀντηχεῖ λυπητερά.

Παρέκει ἐκεῖνος ὁ κορμὸς εἴτανε κάποτε ἡ κατοικία κάποιου στοιχειοῦ, κάποιου δράκοντα, πῶτρωγε παλληκάρια, μὰ ἕνας ἅγιος τὸ ξόρκισε μιὰ μέρα καὶ τὸ δέντρο, ποῦ κατοικοῦσε τὸ στοιχειό, ξηράθηκε καὶ ὁ δράκος ἔμεινε ἐκεῖ μέσα καὶ θὰ βγῇ τὴν Δευτέρα Παρουσία γιὰ νὰ κριθῇ ἀπ᾽ τὸν μεγάλον Κριτὴ καὶ νὰ ξεράσῃ τὰ παλληκάρια πούχε καταπιῇ. . .

Εἶχε σουρουπώσει κι᾽ ἡ Κώσταινα, βλέποντας πῶς ὁ γυός της δὲν εἶχε γυρίσει ἀκόμα, ὑποψιάστηκε μὴν ἔπαθε τίποτε καὶ κλαίγοντας καὶ μυριολογῶντας βγῆκε ἔξω στὸν δρόμο κ᾽ ἐρωτοῦσε τὸν κόσμο, ποῦ ἔρχονταν ἀπ᾽ τὰ χωράφια ἢ τὰ λόγγα ἂν εἴδανε πουθενὰ τὸ παιδί της.

Ἀλλὰ κανεὶς δὲν εἶχε ἰδῇ τὸ Γιώρη. Κ᾽ ἡ δυστυχισμένη μάννα δὲν ἤξερε ποῦ νὰ σταθῇ ἀπ᾽ τὸ κακό της καὶ τί νὰ κάνῃ.

Βγαίνει σὲ μιὰ ραχούλα κι᾽ ἀπὸ κεῖ ἀγναντεύει κατὰ τὸν

Βαθύλακκο. Ἀλλὰ ἡ σκοτεινιὰ τῆς βραδειᾶς δὲν τὴν ἀφήνει νὰ ἰδῇ μακρυά.

Τότε ἔμπηξε τὲς φωνές :

— Ὤωωωωω. . . ρεεεε Γιώωω. . ρηηηηη ! . . . Γιώωω. . . ρηηη ! . . . Ὤωωω. . . ρεεε Γιώωωω. . . ρηηη ! . . .

Μὰ ποῦ Γιώρης ! Οὔτε φωνή, οὔτε ἀκρόαση. Χωρὶς ἄλλο κάποιο κακὸ θὰ τοὔρθε, κ᾽ ἡ δυστυχισμένη ἡ μάννα, ἀκουμπῶντας στὸ γέρικο ραβδί της καὶ μυριολογῶντας πῆρε τὸν δρόμο γιὰ τὸν μύλο, ἂν κ᾽ ἡ ὥρα ἐκείνη εἶταν ὥρα πῶβγαιναν τὰ σκιάσματα καὶ τὰ στοιχειά. Μὰ τί δὲν ἀψηφᾷ ἡ μάννα ! Σὲ τί κινδύνους δὲν ρίχνεται γιὰ τὸ παιδί της ! Τί γκρεμοὺς καὶ τί λακκώματα δὲν ἀψηφᾷ γι᾽ αὐτό!

Ἔκαμε τὸ σταυρό της μουρμουρῶντας κάποια προσευχὴ κρυφὴ καὶ κίνησε κατὰ τὸν Βαθύλακκο. Ὕστερ᾽ ἀπὸ κάμποσο δρόμο στάθηκε γιὰ ν᾽ ἀφρικαστῇ κ᾽ ἔβαλε πάλι τὲς φωνές :

— Ὤωωρε Γιώωωρηηη ! . . . Γιώωωρηηη ! . . . Ὤωωω. . . ρεεε Γιώωωωω. . . ρηηηηη ! ! . . .

Μονάχα οἱ ραχοῦλες καὶ τὰ λακκώματα ἀντιλαλοῦσαν στὴν φωνή της. Καμμιὰ φωνὴ δὲν τῆς ἀπολογιώντανε.

Τὸ σκοτάδι εἶχε γίνει πλειὰ πλειὸ πυκνὸ κ᾽ εἶχε σκεπάσει τὰ γύρω μὲ τὰ ὁλόμαυρα σᾶν πίσα φτερά του. Δὲν ἤγλεπε παρέκει ἀπὸ τὴ μύτη της. Κ᾽ οἱ δρόμοι ἄρχισαν νὰ γένουνται ἀδιάβατοι καὶ στενοὶ καὶ κάτω οἱ γκρεμοὶ ἄνοιγαν τὸ μεγάλο στόμα τους σᾶν γιὰ νὰ τὴν καταπιοῦν καὶ μέσα στὸν βυθὸ κάτι παράξενες καὶ τρομαχτικὲς φωνές, ποῦ κάνουν τὸ αἷμα νὰ παγώσῃ μέσα στὲς φλέβες, ἄρχισαν ν᾽ ἀκούγονται.

Ἡ μάννα δὲν στάθηκε ! Κάνοντας ἀδιάκοπα τὸν σταυρό της ξακολουθοῦσε τὸν ἀδιάβατο κι᾽ ἀπόγκρεμο δρόμο γιὰ τὸν μύλο. Περπατοῦσε, περπατοῦσε, ὅλο μπρός, μὲ τὴν συλλογὴ τοῦ παιδιοῦ της, κι᾽ ὅλο πήγαινε ἀψηφῶντας καὶ

σκοτάδι καὶ δρόμους καὶ γκρεμοὺς καὶ σκιάσματα τῆς νύχτας ! Τί δὲν ἀψηφᾷ ἡ καρδία μιᾶς μάννας γιὰ τὸ παιδί της! . . .

Στὸ ἄνοιγμα ἑνὸς δρόμου στάθηκε. Ἀκουρμάστηκε λίγο. Ψυχὴ δὲν ἀκούουνταν. Θέλησε νὰ φωνάξῃ, ἀλλὰ τῆς ἤρθε στὸν νοῦ τὸ κακό, ποὖχε πάθει μιὰ φορὰ ὁ Παπᾶ-Γιάννης —Θεὸς σχωρέσ᾽τον—ποῦ τοὔχαν πάρει οἱ Καλλικάντζαροι τὴν φωνή, στὸ ἴδιο μέρος, ποῦ διάβαινε κι᾽ αὐτή. Μὰ τῆς ἤρθε ἀπὸ τ᾽ ἄλλο μέρος στὸ νοῦ τὸ παιδί της, ποῦ δὲν εἶχε γυρίσει ἀκόμη ἀπὸ τὸν μύλο, καὶ δὲν βάσταξε ἔκαμε πάλι τὸν σταυρό της κ᾽ ἐφώναξε μὲ μιὰ φωνή, ποῦ ξύπνησε ὅλες τὲς ράχες καὶ τὰ λακκώματα κ᾽ ἐβούϊξε τρομερὰ ὁ βυθὸς τοῦ λάκκου : —Ὤωωωωρεεεε Γιώωωρηηη !! Γιώωωρηηηηη ! ! . . .

Τίποτε ! Μόνον ὁ ἀηχὸς τῶν βουνῶν, ποῦ ξανάλεγε μὲ κάποιαν εἰρωνία :

— Ὤωωωωρεεεε Γιώωωρηηη ! ! Γιώωωρηηηηη ! ! . . .

Μιὰ ὥρα δρόμο εἶχε νὰ κάμῃ ἀκόμα γιὰ νὰ φτάσῃ στὸ μύλο. Δὲν ἐδίστασε οὔτε μιὰ στιγμή. Μ᾽ ὅλα τὰ γεράματά της ἔτρεχε στὸν δρόμο, δὲν περπατοῦσε. Ὁ πόνος τοῦ παιδιοῦ της τῆς ἔδινε φτερὰ κ᾽ ἐπετοῦσε. Ὕστερ᾽ ἀπὸ μισὴ ὥρα δρόμο στάθηκε γιὰ ν᾽ ἀκουρμαστῇ καὶ πάλι. Τῆς ἤρθε πῶς ἄκουσε κάποια βήματα. Καὶ πράγματι ἄκουσε ἕνα «γκρούπ, γκρούπ, γκρούπ» καὶ μιὰ φωνὴ πῶλεγε : «ντέ, βιὸ τοῦ διαόλου· ντέ, λυκοσκισμένο, μ᾽ ἐνύχτωσες ! » Τὴν γνώρισε τὴν φωνή. Εἶταν τοῦ παιδιοῦ της.—Γιώωρηη ! . . . φώναξε.

— Ὥρσεεε. . . ἀπολογήθηκε μιὰ φωνὴ σὲ λίγην ἀπόσταση, ἡ φωνὴ τοῦ Γιώρη της.

— Ἐσεῖσαι ; . . .

— Ὤεεεε ! . . . ἀπολογήθηκε ἡ φωνή.

— Πῶς ἄργησες, παιδάκι μου, καὶ μ᾽ ἔκαμες τὴν ἔρημη καὶ τρόμαξα τόσο ; . . .

— Ἄ ! μώρ᾽ μάννα, κ᾽ ἤρθες ὡς ἐδῶ κάτω μοναχή σου τέτοιαν ὥρα καὶ δὲν ἐσκιάχτηκες!... Τί θὰ πάθαινα γώ...

— Ἄχ ! παιδάκι μου, μή μ᾽ ἐρωτᾷς... Πόσο τρόμαξα, ποῦ δὲν ἤρθες... Ἀπὸ τὸ πρωῒ στὸ μύλο κι᾽ ἀκόμα νὰ γυρίσῃς...

— Εἴτανε πολλὰ ἀλέσματα, μάννα, ἀπὸ τὰ ψὲς τὸ βράδυ ἀκόμα... Ἔγινε ἀπόγιωμα καὶ τὰ ψεσινὰ δὲν εἶχαν μπιτήσει... Ἔρριξα τ᾽ ἄλεσμά μου κατὰ βασίλεμα ἡλιοῦ καὶ τώρα σ᾽ ὀλίγο φόρτωσα...

Κ᾽ ἐζύγωσε τὴν μάννα του, ποῦ ξαναγεννημένη πῶβλεπε τὸ παιδί της γερὸ καὶ καλὰ κρυφογελοῦσε κ᾽ ἔκλαιγε κ᾽ ἡ καρδιά της φλετουροῦσε ἀπὸ χαρά. Καὶ τὸ σκοτάδι τῆς νύχτας μάννα καὶ παιδὶ ἀγκαλιάστηκαν τρυφερά, σᾶν νὰ ξαναγλέπονταν ὕστερ᾽ ἀπὸ μακρυνὸ χωρισμό...

Ἰνέπολις (Μαύρη Θάλασσα) 1910.

ΤΑΣΟΣ ΒΙΔΟΥΡΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΣΟΦΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΩΡΑ

Εἷς ἐπαίτης κτυπᾷ τὴν θύραν μιᾶς οἰκίας.

— Σὺ εἶσαι πάλιν; τὸν ἠρώτησεν ἡ ἐλθοῦσα ὅπως ἀνοίξῃ ὑπηρέτρια· τὸ πρωῒ δὲν σοῦ ἔδωκα ψωμὶ καὶ τυρί;

— Μὰ ἔλα, ἀπήντησεν ἑτοίμως ὁ ἐπαίτης, ποῦ πεινῶ δυὸ φοραῖς τὴν ἡμέρα;

*

Μεταξὺ βουλευτῶν.

— Παρατηρῶ, φίλε μου, ὅτι ἀφότου εἰσῆλθες εἰς τὴν Βουλὴν οὐδέποτε ἤνοιξες τὸ στόμα σου.

— Ἀπατᾶσαι, ἀγαπητέ. Δὲν παρετήρησες ὅτι ὁσάκις οἱ ἄλλοι ὁμιλοῦν ἐγὼ χασμῶμαι;

ΕΠΙ ΤΗΣ ΝΕΜΕΡΤΣΚΑΣ

(Περιοδεία Ἰταλοῦ λόρδου. Ἐνταῦθα καταφαίνεται τύπος ἐνδυμασίας Λιάμπιδων καὶ Κουτσοβλάχων.)

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΣΤΟ ΦΕΓΓΑΡΙ

Χαρισμένο στὰ ζηλεμένα μάτια της.

Χρυσὸ φεγγάρι κι᾽ ἐρωτιάρικο
γιατὶ χλωμὸ ἀπόψε βγαίνεις
κι᾽ ὅλο τὸν πόνο σπέρνεις γύρω σου
στὸ δρόμο ὅπου ἀνεβαίνεις ;

Μὴ τὰ παρθένα τὰ χειλάκια σου
πικρὸ χαμόγελο σκορποῦνε
γιὰ ὅσαις λαχτάραις κι᾽ ὅσα δάκρυα
αὐτὴ τὴ νύχτα θὲ νὰ ἰδοῦνε ;

Μήνα ἡ σπλαχνικὴ καρδούλα σου
λυπᾶται καὶ ψυχοπονάει
ἐκεῖνον ὅπου ἀπ᾽ τὸν Ἔρωτα
στιγμὴ τὸ μάτι δὲν σφαλνάει ;

Ἢ τὴν κοπέλα ὅπου ξέπλεγη
στ᾽ ὁλάνοιχτο παράθυρό της
ἀκουμπισμένη συλλογίζεται
γιὰ τὸν πανώρηο τὸν καλό της...

Χρυσὸ φεγγάρι κι᾽ ἐρωτιάρικο,
νᾶμουν κ᾽ ἐγὼ ψηλὰ σὲ σένα,
καὶ νᾶβλεπα ποιὰ τάχα νᾶτανε
ἐκείνη ποῦ πονεῖ γιὰ μένα!..

Χλωμὸ φεγγάρι καὶ ὁλόγλυκο,
δός μου ᾽πτὴ γλύκα σου κ᾽ ἐμένα,
γιὰ νὰ πλανέψω δυὸ πανέμορφα,
δυὸ μαῦρα μάτια ζηλεμένα....

Ζίτσα, 2/7/910.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ Γ. ΠΑΠΑΣ

ΕΚ ΤΩΝ ΠΕΡΑΝ ΤΟΥ ΑΩΟΥ

Η ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗ
ΚΑΙ Ο ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΖΗΚΟΣ

Μεταξὺ Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας εἰς τὰς κλιτῦς παραφυάδος τινὸς τοῦ Βοΐου ὄρους ἐν μέσῳ εὐανθῶν κήπων κεῖται ἡ κωμόπολις Βουρμπιάνη, ἀριθμοῦσα περὶ τὰς τριακοσίας οἰκογενείας. Πλὴν τοῦ νεοδμήτου ναοῦ τῆς Παναγίας καὶ τοῦ καλλιμαρμάρου μεγάρου τῶν Μουσῶν, τοῦ προκαλοῦντος τὴν περιεργίαν καὶ τοῦ ἀπαθεστέρου διαβάτου, κέκτηται ἡ κωμόπολις καὶ Οἰκοτροφεῖον, τὸ ὁποῖον συνεστάθη τῇ δημιουργῷ πρωτοβουλίᾳ τοῦ πεπνυμένου Ἱεράρχου Βελλᾶς καὶ Κονίτσης κ. Σπυρίδωνος καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ διαιτῶνται οἱ ἐκ τῶν πέριξ κωμῶν μαθηταὶ οἱ φοιτῶντες εἰς τὴν Ἀστικὴν Σχολὴν Βουρμπιάνης.

Συντηρεῖται δὲ ἡ Σχολὴ τῆς Κοινότητος δαπάναις τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἀδελφότητος Βουρμπιάνης, ἥτις ἓν ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων Ἠπειρωτικῶν σωματείων οὖσα, πάνυ φιλοτίμως καὶ εὐγενῶς ἐργάζεται ἐπὶ τριάκοντα συναπτὰ ἔτη, διασπείρουσα εἰς τὴν ΒΑ. γωνίαν τῆς Ἠπείρου τὸ ἀκοίμητον φῶς τῆς παιδείας, τῆς μόνης ταύτης καὶ ἰσχυρᾶς δυνάμεως, τῆς ἀναζωογονούσης πᾶν αἴσθημα καὶ πᾶσαν παιδικὴν καρδίαν.

Ἡ Ἀδελφότης Βουρμπιάνης ἱδρύθη τῇ ἐμπνεύσει τοῦ ἀειμνήστου Χαριλάου Ζήκου, τοῦ μεγάλου εὐεργέτου τῆς Κοινότητος. Ἂς μοὶ ἐπιτραπῇ δὲ ὀλίγα περὶ Χαριλάου νὰ εἴπω, ἐπειδὴ εἶνε βαθεῖα ἡ ἔννοια τῆς συνηθείας νὰ ἐξυμνῆται ὁ βίος ἀνδρῶν παρασχόντων μεγάλας εὐεργεσίας τῇ πατρίδι των· διότι πρῶτον μὲν ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν ἀνακαλοῦμεν ζωηροτέραν τὴν ποθητὴν ἐκείνων εἰκόνα, δεύτερον δὲ διότι ὁ βίος καὶ αἱ ἀρεταὶ αὐτῶν χρησιμεύουσιν ὡς ἀξιομίμητον παράδειγμα τοῖς μεταγενεστέροις.

Εἰς τὴν χορείαν τῶν ἀνδρῶν τούτων ἀνήκει ἀναμφισβητήτως καὶ ὁ Χαρίλαος Ζῆκος. Ἂν ἡ ἐποχὴ καθ᾽ ἣν οὗτος ἐγεννήθη ὑπῆρξε νεφελώδης καὶ σκοτεινή, ἦτο ὅμως διὰ τὴν Βουρμπιάνην πλήρης εὐοιώνων προσδοκιῶν καὶ ἐλπίδων. Ὁ ἀοίδιμος οὗτος ἀνήρ, διαπνεόμενος ὑπὸ εὐγενῶν καὶ φιλανθρωπικῶν αἰσθημάτων,

κατανοῶν δὲ ὅτι πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ προαγωγὴν Κοινότητός τινος τὰ μέγιστα συμβάλλεται καὶ ἡ ἀδιάλειπτος τῶν Μουσῶν θεραπεία, πᾶσαν αὐτοῦ τὴν περιουσίαν, ἀνερχομένην εἰς πέντε χιλιάδας εἰκοσοφράγκων, διὰ διαθήκης τῇ φίλῃ πατρίδι ἐδωρήσατο πρὸς συντήρησιν τῶν Σχολῶν αὐτῆς, γενόμενος οὕτω ὁ πρωτεργάτης καὶ ὁ θεμελιωτὴς τῆς Ἀδελφότητος.

Τὸ ὄνομα τοῦ Χαριλάου ἔσται εὐλογημένον καὶ ἀξιόζηλον ἐσαεί, ἱερὸν δὲ τῇ μνήμῃ καὶ ταῖς παραδόσεσι τῶν ἐπερχομένων γενεῶν τῆς Βουρμπιάνης, τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ὁ μέγας φιλάνθρωπος καὶ εὐεργέτης. Ἀλλὰ καὶ ἡ πατρίς, ἣν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὁ ἀείμνηστος Χαρίλαος ἠγάπησεν, ἀπεκρυστάλλωσε τὴν εὐγνωμοσύνην της εἰς καλλίμορφον εἰκόνα τοῦ μεγάλου της τέκνου, τὴν ὁποίαν ἀνήρτησεν ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῆς Σχολῆς, μνημεῖον ἐλάχιστον σεβασμοῦ, ἀγάπης καὶ λατρείας πρὸς τὴν παραδειγματικὴν καὶ ἀνυπέρβλητον γενναιοδωρίαν τοῦ ἀνδρός, πρὸς τὴν ἀπαράμιλλον αὐτοῦ φιλοπατρίαν καὶ φιλογένειαν. Τὸ εὐγενὲς τοῦτο παράδειγμα εἴθε καὶ ἄλλοι εὐπατρίδαι νὰ μιμηθῶσι καὶ εἰς τοιούτους κοινωφελεῖς σκοποὺς τὰ πλούτη των νὰ διανείμωσι, καταλαμβάνοντες οὕτω περιφανῆ καὶ περίβλεπτον θέσιν ἐν τῷ Ἠπειρωτικῷ Πανθέῳ.

Ἐν Βησσάνῃ, τῇ 24ῃ Ὀκτωβρίου 1910.

ΧΑΡΑΛ. Ν. ΡΕΜΠΕΛΗΣ
(Πρωτοβάθμιος τοῦ Διδασκαλείου Ἀθηνῶν)

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ Ἀλῆ
ὡς τὰ στερνὰ τὰ χρόνια
κάτω τῆς λίμνης τὰ νερὰ
μοιρολογοῦν αἰώνια·
μαρτυρικὰ ὀνόματα,
παληὲς ζωὲς πνιγμένες,
ποῦ σὰν τ᾽ ἀστέρια τ᾽ οὐρανοῦ
εἶναι ψηλὰ γραμμένες.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΑΤΣΟΥΚΑΣ

ΠΩΓΩΝΙΑΚΑ

(Ἀποσπάσματα ἀνεκδότου συγγραφῆς *Ἀθ. Οἰκονομίδου* ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Παλαιὰ Πωγωνιανὴ ἀπὸ τοῦ 1780 — 1840.»)

Α΄.

Χανέδες.

Συνειθίζετο κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους νὰ διαιρῶσι τὸν πληθυσμὸν τοῦ τμήματος τούτου εἰς *χανέδες*. Διὰ τοῦ ὅρου δὲ τούτου δὲν ἠννόουν τὴν οἰκίαν — τοῦθ᾽ ὅπερ σημαίνει ἡ λέξις — ἀλλ᾽ ἴσως κατὰ περιουσίαν μονάδας. Γνωρίζων τις ὅθεν τοὺς *χανέδες*, εἰς οὓς διῃρεῖτο χωρίον τι, δύναται νὰ κρίνῃ ἀσφαλῶς περὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ὑλικῆς του εὐημερίας· συγκρίνων δὲ τοὺς *χανέδες*, οὓς ἔσχε κατὰ δύο ἢ τρία χρονικὰ διαστήματα, σχηματίζει ἀκριβῆ ἰδέαν περὶ τῶν μεταβολῶν, ἃς ὑπέστη λόγῳ πλούτου κατὰ τὴν ἐν λόγῳ ἐποχήν.

Καὶ τὸ μὲν 1763 ὁλόκληρον τὸ Τμῆμα συνέκειτο ἐξ 170 *χανέδων*, τὸ δὲ 1805 ἐξ 122 1/2 καὶ τὸ 1834 ἐξ 111 1/4, ὡς δηλοῦται λεπτομερῶς ἐν τῷ παρὰ πόδας ἀναλυτικῷ ἐν συγκρίσει πίνακι.

Χωρία	ἔτος 1793	ἔτος 1805	ἔτος 1834
	χανέδες	χανέδες	χανέδες
Διπαλίτσα	3 1/2	1 1/2	1
Ὀστανίτσα	5	1	1
Βοντσικὸν	1	1/2	1/4
Βλάχοι	2 1/2	1 1/2	1
Μεσαριὰ	1 1/4	1	1/2
Μπιγιοβίσδα	1 1/2	3/4	1/2
Συκιὰ	1 1/2	1	1/2
	16 1/4	7 1/4	4 3/4

		ἔτος 1793	ἔτος 1805	ἔτος 1834
		χανέδες	χανέδες	χανέδες
Χωρία		16 1[4	7 1[4	4 3[4
Τσαραπλανὰ		5 1/2	4 1/2	4
Ρουψιὰ		3 1[2	3	2 1[2
Κακουσιοὺς		6	3	2
Βήσσανη		13	8 1[2	8 1[2
Λαχανόκαστρον		2	1 1[2	1 1[2
Φραστανὰ		3	3	3
Μέβγεσδα		2	2	2
Ρομπάταις		2 1[2	1 1[2	1 1[2
Κακόλακκος		1	1[2	1[2
Κρυονέρι		1[2	1[4	1[4
Σέλτση		3 1[4	3 1[2	3 1[2
Πολίτσανη		7	3 1[2	3 1[2
Σκωριάδες		6	4	4
Σωπικὴ		12	11 1[2	11 1[2
Δρυμάδες		4 1[2	3 1[2	3 1[2
Πάρα		1[2	. . .	. . .
Δολβίστα		3[4	. . .	. . .
Χλωμὸν		4 3[4	4	4
Μαυρόγερον		1 1[2	1	1
Τσάτιστα		2 1[2	1 3[4	1 3[4
Στραβοσκιάδη		2	1 1[2	1 1[2
Βοστίνα	Τοῦρκοι	4 3[4	3 3[4	3 3[4
	Χριστιανοὶ	3[4	3[4	1
Ποντικάταις	Τοῦρκοι	1	. . .	. . .
	Χριστιανοὶ	2 3[4	1 3[4	1 3[4
Ξηρόβαλτον		1 3[4	1	3[4
Βοζανίκον		1 1[2	1[2	3[4
Τεργιάχι		2	1	1
Βομπλὸν		2 1[2	1[2	1[2
Γκουβέρι		1	1[2	1[2
Δολὸν		4	4 1[2	4
Δελβινάκι		26	20	15 1[2
Ζαροβίνα		4	2 1[2	2
Κεράσοβον		1[2	1[2	1[2
		135 1[4	106 1[2	96 3[4

	ἔτος 1763	ἔτος 1805	ἔτος 1834
	χανέδες	χανέδες	χανέδες
Χωρία	135 1[4	106 1[2	96 3[4
Μέγγουλη	1 1[2	1 1[2	1 1[2
Στρατίνιστα	3 1[2	3	2
Κολοδαὶ	2	1 1[4	1
Δημόκορη	2	1 1[4	1
Δάβδανη	4	4	4
Κουρεμάδι	1	1	1
Καστάνιανη	1	1	1
Βάλτιστα	1 1[2	1	1
Ἀρίνιστα	2	2	2
	170	122 1[2	111 1[4

Ἡ εἰς *χανέδες* δὲ διαίρεσις τῶν χωρίων, γινομένη κατὰ διαλείμματα ὑπὸ τῶν Γενικῶν τοῦ τμήματος προεστώτων, ἐχρησίμευεν ὡς βάσις τῆς τῶν φόρων καὶ λοιπῶν δαπανῶν διανομῆς.

Περιπλέον οἱ κάτοικοι τῶν μεγαλειτέρων ἰδίως χωρίων διῃροῦντο εἰς πατριὰς ἢ φράτρας, αἵτινες ἐκαλοῦντο *φάραι* ἢ *τσέται*. Ἀπετελοῦντο δ' αἱ πατριαὶ αὗται ἐξ ὁμάδος οἴκων, καταγομένων ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀρχηγοῦ καὶ συνδεομένων μέχρι τινὸς διὰ συγγενικῶν κατ' ἀκολουθίαν δεσμῶν, διὰ κοινῶν ἑορτῶν καὶ πανηγύρεων καὶ δι' ἑνὸς πολιούχου ἁγίου· ἑκάστη δὲ πατριὰ ἐκέκτητο καὶ ἰδίαν ἐκκλησίαν, σεμνυνομένην ἐπ' ὀνόματι τοῦ πολιούχου καὶ ἐφεστίου αὐτῆς ἁγίου. Οὕτως ἐν Σωπικῇ ἡ ἐκκλησία τοῦ προφήτου Ἠλιοὺ ἦν κτίσμα καὶ δικαιουχία τῆς φράτρας τῶν Δευτεράτων· ἡ τοῦ ἁγίου Μηνᾶ, τῶν Καραγιανναίων· ἡ τοῦ ἁγίου Νικολάου, τῶν Δεμιράτων· ἡ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τῶν Σαλάτων. Ἐπίσης ἐν Ρουψιᾷ ἡ μὲν τοῦ προφήτου Ἠλιοὺ ἦν τῶν Καλουδαίων· ἡ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, τῶν Χαδζαίων· ἡ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, τῶν Καραγιανναίων· ἡ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τῶν Μακραίων καὶ ἄλλαι ἄλλων. Ἔν τισι δὲ χωρίοις ὑπῆρχον συγχρόνως δύο καὶ

ἐνίοτε τρεῖς ἐκκλησίαι, τοῦ αὐτοῦ ἁγίου τὸ ὄνομα φέρουσαι. Οὕτως ἐν Πολιτσάνῃ ἐπὶ παραδείγματι συνυπῆρχον δύο μὲν ἐκκλησίαι τοῦ ἁγίου Δημητρίου, δύο δὲ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου καὶ δύο τοῦ ἁγίου Νικολάου. Τοῦτο δὲ προῆλθεν ἢ ἐκ τοῦ ὅτι ὑποδιαιρέσεις τῶν πατριῶν, καταλιποῦσαι τὴν συνοικίαν, ἐν ᾗ ἐξ ἀρχῆς κατῴκουν, μετῴκησαν εἰς ἄλλο μέρος τοῦ χωρίου καὶ ἐκεῖ ἔκτισαν νέαν ἐκκλησίαν, τοῦ αὐτοῦ πολιούχου ἁγίου τὸ ὄνομα ἔχουσαν, ἢ διότι ἑτερόχθονες ἐγκατασταθέντες ἔν τινι χωρίῳ συνέπεσε νὰ κτίσωσι νέας ἰδίας ἐκκλησίας εἰς ἃς ἔδωκαν τὰ ὀνόματα, ἅπερ ἔφερον αἱ ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι ἐκκλησίαι τῆς πατριᾶς αὐτῶν καὶ ἅπερ συνέπεσε, φαίνεται νὰ ὁμωνυμῶσι πρὸς τὰ τῶν τῆς νέας αὐτῶν πατρίδος.

Αἴτια τῆς ἐλαττώσεως τοῦ πληθυσμοῦ.

Ῥίπτων τις ἀναδρομικὸν βλέμμα ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω παρατηρεῖ μετ' ἐκπλήξεως ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς Παλαιᾶς Πωγωνιανῆς ἀντὶ νὰ αὐξήσῃ τοὐναντίον ὑπέστη σοβαρὰν ἐλάττωσιν, ἐξ ἧς ἀναμφίριστον ὅτι κατὰ μέγα μέρος ἐπῆλθε καὶ ἡ μείωσις τῶν *χανέδων*. Τὰ κυριώτερα δὲ αἴτια τῆς ὀδυνηρᾶς ταύτης καταστάσεως ἦσαν τὰ ἀκόλουθα·

1) Ὁ διωγμός, ὃν εἶχεν ἐγείρει κατά τινων οἰκογενειῶν, οὓ φίλα φρονουσῶν αὐτῷ, ὁ Ἀλῆ Πασᾶς. Οὕτω ἐξεδίωξεν ἐκ Σωπικῆς δύο οἰκογενείας, τὴν τοῦ Χαρίση Στεφάνη καὶ Χαρίση Βέη καὶ πολλὰς ἐκ Δελβινακίου, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὴν τῶν Δεληγιανναίων, τὴν τῶν Ἀντωναίων, τὴν τῶν Καραμητσαίων, τὴν τοῦ Γιάννη Κήτσου καὶ Παπαγιάννη Ντάλλε. Ἐπὶ τῆς σατραπείας τοῦ αἱμοχαροῦς τούτου τυράννου τὸ Δελβινάκιον ἰδίως δεινὸν ὑπέστη διωγμόν, τοῦ πληθυσμοῦ αὐτοῦ κατελθόντος εἰς 180 οἰκογενείας.[1]

1. Ὡς ἐξῆς περίπου περιγράφει τὰ τοῦ διωγμοῦ τούτου ὁ ἐκ Δελβινακίου Γ. Γαζῆς·

2) Ἡ κακὴ συμπεριφορὰ ἰδιοκτητῶν τινων μετὰ τὸν Ἀλῆν πρὸς τοὺς ἰδίους ζευγίτας. Οὕτως ἐπὶ παραδείγματι τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ χωρίου Ἀρινίστης διεσκορπίσθη τῷ 1827 ὑπὸ τοῦ Σινὰν Ὀσμὰν βέη ζαδὲ ἐξ Ἀργυροκάστρου, ἐρίζοντος λυσσωδῶς ἕνεκα φόνου πρὸς συνιδιοκτήτην αὐτοῦ καὶ ἀντ' ἐκείνου κηρύξαντος δεινὸν διωγμὸν κατὰ τῶν ζευγιτῶν αὐτοῦ.[1]

Τοὺς δὲ Δεληγιανναίους μακρὰν τοὺς κυνηγεῖ
εἰς τὴν Βλαχίαν πῆγαν, τοὺς ἔχασεν ἐκεῖ.
Τοὺς Ἀντωναίους ὅμως 'ς τὴν Πόλιν κυνηγεῖ
κοντὰ γιὰ νὰ τοὺς πιάσῃ νὰ τοὺς χαθῇ ἡ ζωή.
Μ' ἀφανισμὸν μεγάλον ἐγλύττωσαν κ' αὐτοὶ
'ς τὴν Μολδαβίαν πῆγαν, ἡσύχασαν ἐκεῖ.
Ἀλλ' ὕστερα τοὺς παίρνει γυναῖκας παρευθὺς
'ς τὴν φυλακὴν τὰς βάζει χρόνους ὡς δεκατρεῖς.
Ἀντώναινα πεθαίνει μέσα εἰς τὸ νησί.
Τὴν κόρην της τὴν παίρνει, χαρέμι τὴν κρατεῖ,
τὸ σπίτι ἐρημόνει, ἴχνος νὰ μὴ βρεθῇ.
Καραμητσαῖοι πάλιν ἐξόριστοι κι' αὐτοὶ
'ς τὴν Μολδαβίαν πῆγαν, ἀπέθαναν ἐκεῖ.
Ὁ Γιάννη Κήτσος πάλιν καὶ Γιάννη Παλαιὸς
ἐξόριστοι πεθαίνουν 'ς τὰ ξένα λυπηρῶς.
Τὸν Παπαγιάννη Ντάλλε, ὡς ἄνδρα τολμηρόν,
μὲ φυλακάς, μὲ ξύλον ἐδίωξε κι' αὐτόν.
Εἰς τὴν Βασαραβίαν μὲ πόθον λυπηρὸν
ἐπῆγε καὶ πεθαίνει ὡς γέρων μὲ καιρόν.

1. Περιεργίας χάριν καὶ ἵνα γνωσθῇ τὸ ὑπὲρ τῶν χωρίων πατρικὸν τῶν τότε—τοὐλάχιστον τῶν πλειόνων ἐξ αὐτῶν—Γενικῶν προεστώτων φίλτρον καὶ πόσον μετὰ τὸν Ἀλῆν ἀπειθεῖς τινες εἶχον θρασυνθῇ καὶ τέλος πῶς ἔγ αφον τότε καὶ ἐλάλουν τὴν ἑλληνικὴν οἱ σύνοικοι Μωαμεθανοί, παραθέτω περικοπάς τινας ἐκ δύο ἐπιστολῶν σχετικῶν πρὸς τὸ γεγονὸς τοῦτο, τῆς πρώτης τοῦ τότε Γενικοῦ Τμήματος Προεστῶτος Γεωργίου Παπᾶ Ἰωάννου ἐκ Σωπικῆς καὶ τῆς δευτέρας, αὐτόγραφον ταύτης, τοῦ ρηθέντος Σινὰν βέη.

1) . . . Σᾶς κάμνομεν ἰφαντὲν ὅτι ἡ ἐνδοξότης σας ἀφήσατε τὸ χωρίον καὶ ἐσκόρπισε, τὸ ὁποῖον μᾶς φέρει ζημίαν ἔμ εἰς τὸ βιλαέτι ἔμ εἰς τὴν ἐνδοξότητά σας, ὅπου ἔπρεπε νὰ τοὺς βαστάξετε καὶ

3) Τὸ καὶ σπουδαιότερον, τὰ *ἀρχαῖα (μουκαντὲμ)* ἢ ὀρθότερον *κοινὰ χρέη*, εἰς ἃ ἑκάστη τοῦ Τμήματος κοινότης εἶχεν ὑπο-

---

νὰ τοὺς βοηθήσετε εἰς κάθε ἀνάγκη τους.... Νὰ κάμετε καθὼς εἶναι καλὸν καὶ δι' ἐμᾶς καὶ διὰ τὴν ἐνδοξότητά σας, νὰ μαζωθοῦν ὀπίσω· ὅτι ἀλήθεια ὁ τόπος εἶναι τῆς ἐνδοξότητός σας, μόν' οἱ ραγιάδες εἶναι βασιλικοὶ καὶ ἂν σκορπίσουν κάνουν ζημίαν. Αὐτὸ σᾶς κάνομεν ριτζᾶ, ὅτι οἱ ραγιάδες νὰ μὴ πειραχτοῦν τίποτε καὶ νὰ μαζωθοῦν ὁ κάθε ἕνας εἰς τὸ σπίτι του... Καὶ ἂν ἔχετε ἀναμεταξύ σας κανένα σιέρι (φιλονικίαν), κάμετέ το 'ς τὸ βιλαέτι σας καὶ οἱ ραγιάδες νὰ μὴ πειραχθοῦν, ὅτι ἂν τοὺς πειράξετε, εἴμεθα ὅλοι ἐπάνω σας· δι' αὐτὸ καὶ δὲν τὸ στρέμε (στέργομεν) νὰ χαλάσετε τὸ χωριό... 1827 Δεκεμβρίου 13 Κακόλακκος.

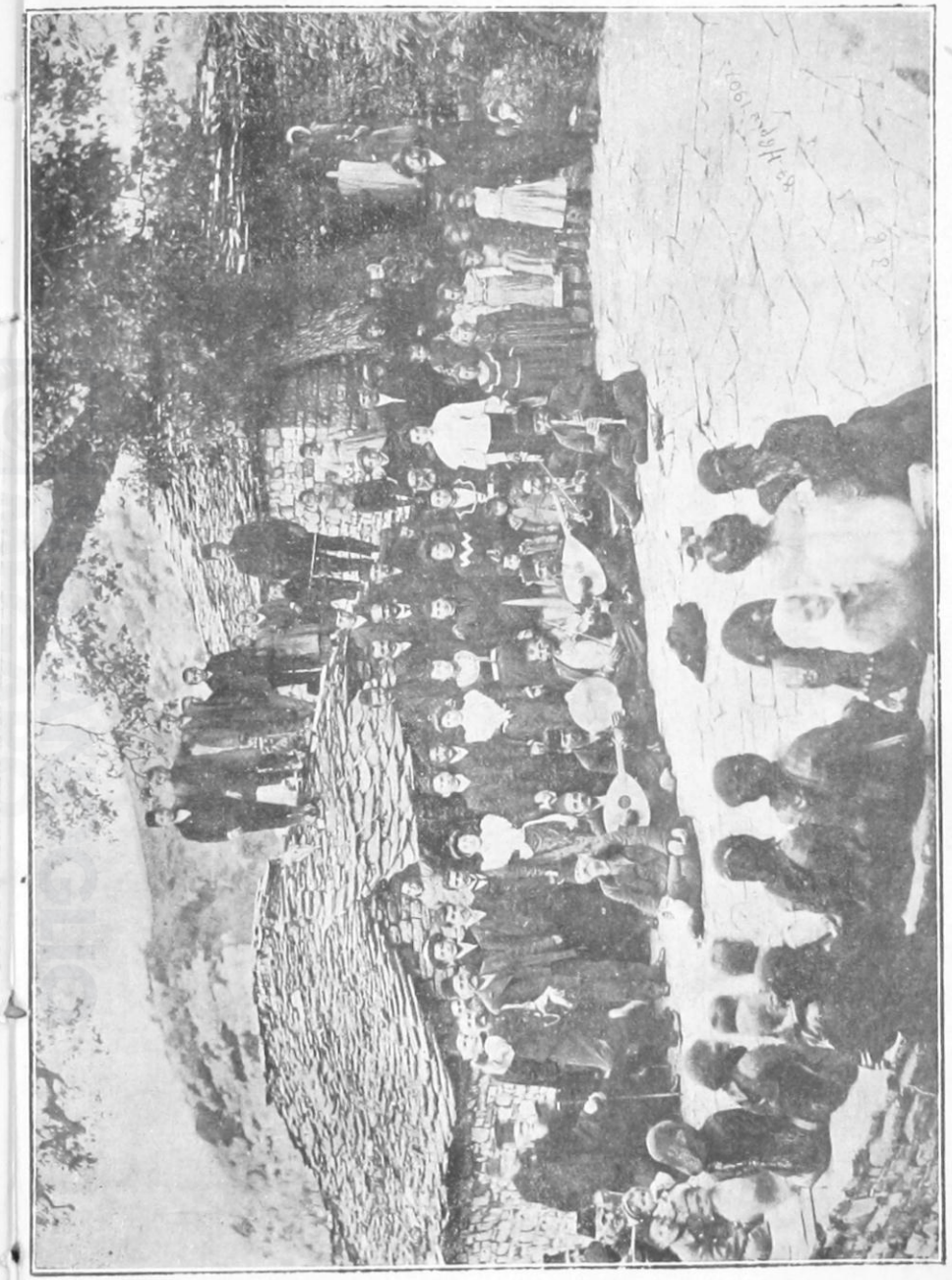
(Ὑπογ.) «Γεώργη Παπᾶ Γιάννης καὶ λοιποὶ προεστοί.»

2) «Ἀγαπημένε μου Γεώργη Παπᾶ Γιάννη σὲ χαιρετῶ καὶ τὰ μάτια σοῦ φιλῶ.

Ὅμως τὸ χαρτί σου ἔλαβα καὶ ὅσα μοῦ γράφεις ἐκατάλαβα. Μοναχὰ τούτη ἡ δουλειὰ καθὼς μοῦ γράφεις σάμα εἶναι μούλκι δικό σου· καὶ αὐτὰ μὴ τὰ παρασιμπᾷς ὅτι δὲν σοῦ βγαίνουν σὲ καλό· ὅμως ἂν εἶμαι ἄξιος καὶ τὸ κρατήσω, τὸ κρατῶ διὰ καλό δικό μου. ὄχι καὶ δὲν τὸ κρατήσω, τότε λιθάρι ἀπανωτὸ νὰ μὴν ἀπομείνῃ· ἀχαμνὰ δὲν μοῦ ἔρχεται· ὅτι τοῦτο τὸ σιέρι ποτὲ δὲν σώνεται· ὄχι ἐσὺ δὲν τὸ σβύνεις μοῦνε οὐδὲ ὁ Ρούμελης. Μοῦνε ἐσὺ κάτσε 'ς τὸ στρῶμά σου, ὅτι εἶσαι ζεστὸς καὶ θελὰ κρυώσῃς, ὅτι τὸ μοῦλκι εἶναι δικό μου, τοῦ βιλαετιοῦ δὲν εἶναι· ἂν θέλω τὸ κρατῶ, ἂν θέλω τὸ χαλῶ καὶ κανένας δαβιτζῆς δὲν μοῦ γένεται, ὅτι ἔχω δίκηο ἀπὸ τὴ γῆς στὸν οὐρανό, ὅτι ἀπὸ τὸν ἡλιακόν μου προχθὲς μοῦ τοὺς σκότωσαν..... Καὶ κᾶναν ὀρτάκι (σύντροφον) 'ς τὸ βιό μου δὲν ἔχω καὶ κᾶνα σιεριάτι μὲ τὸν ἐχθρόν μου δὲν βάνω. Ὅμως ὁποῦ μοῦ γράφεις διὰ τὰ βασιλικὰ ἀντέτια, ὅσα σπίτια ἀπομείνουν τὸ σπιτιάτικό τους τὸ δίνουν. Κεῖνοι ποῦ τοὺς ἐκατάντησαν ἔτσι οἱ ἀφεντάδες ἂς ἀποκριθοῦν....Καὶ μὴ σὲ γελάσῃ ἡ γνώμη κἄλ μπαίνεις εἰς τοῦτο, ὅτι ἐγὼ τοῦτο τὸ ἔχω τοῦ ἐχθροῦ μου ὅπου ἢ νὰ χαλαστῶ ἢ νὰ χαλάσω ἐγὼ αὐτόν. 1827 Ἀντριὰς 15 Ἀρίνιστα.

(Ὑπογ.) «Σινάνης τοῦ Ὀσμὰν βέη Ἀργυροκάστρου.»

Ἐν ὑστερογράφῳ δὲ προσέθετε. «Καὶ αὐτοὶ οἱ ρωμηοὶ ἐδῶ πίσω δὲν μαζεύονται, ὅτι τοὺς τρῶνε τὰ μαῦρα τὰ φίδια· νὰ ξέρουν παρὰ καλά.»

ΧΟΡΟΣ ΕΝ ΖΑΓΟΡΙΩι (Φωτογρ. Γ. Χ. Δημητριάδου)

πέσει. Τὰ χρέη ταῦτα ἐσχημάτιζον οἱ ἑκάστοτε μερικοὶ προεστῶτες διὰ τὰς κοινὰς τῶν χωρίων ἀνάγκας ἐπὶ ἐπαχθεῖ ἐτησίῳ τόκῳ. Συνήθως τοιοῦτος ἦν 12% κατὰ μῆνα· ἐνίοτε ὅμως ὑπερέβαινε τὸ ὅριον τοῦτο κατὰ πολύ. Οὕτω κάτοικός τις ἐκ Ζαγορᾶς δανεισθεὶς παρὰ τοῦ Ἀλῆ ποσόν τι ἐξέδωκεν ὁμόλογον, δι' οὗ ὑπεχρεοῦτο νὰ πληρώνῃ αὐτῷ τόκον ἕνα παρᾶν τὸ γρόσιον τὴν ἡμέραν, ἤτοι 100% εἰς 40 ἡμέρας ! ! — Παράδοξον τοῦτο εἶδος ἀνιούσης προόδου. Καὶ ἐπειδὴ συνήθως οἱ ἄνθρωποι δὲν φροντίζουσι περὶ τῶν κοινῶν, ὡς πορρωτέρω κειμένων, μεθ' ὅσου ζήλου μεριμνῶσι περὶ τῶν ἰδίων, ἅτε δὴ ἀπ' εὐθείας ἁπτομένων αὐτῶν, δὲν ἐξῳκονόμουν ἐγκαίρως καὶ ταχέως τὰ πρὸς ἐξαργύρωσιν τῶν χρεωστικῶν των ὁμολόγων ἀπαιτούμενα. Ἵνα δὲ μὴ ἐρεθίζωσι καὶ ἐμβάλλωσιν εἰς ὑπονοίας τοὺς δανειστάς των, ἠρκοῦντο ἢ νὰ πληρώνωσιν αὐτοῖς κατ' ἔτος τόκον ἢ ν' ἀλλάσσωσι κατ' ἔτος τὸ ὁμόλογον, προστιθέντες εἰς τὰ κεφάλαια καὶ τοὺς τόκους. Ἔπραττον ὅμως τοῦτο οὐχὶ ἐξ ἰδίων, ἀλλὰ διὰ τῆς συνάψεως νέων δανείων καὶ τούτων, νεῖται, τοκοφόρων, ὥστε ὑπ' ἀμφοτέρας τὰς ἐπόψεις τὰ ἀρχικὰ κεφάλαια δι' ἀνατοκισμοῦ ἐντὸς πενταετίας ἐδιπλασιάζοντο. Δὲν ἦτο δὲ ποτὲ δυνατὸν νὰ πληρωθῶσι τὰ χρέη ταῦτα, ἂν μὴ διανεμόμενα μεταξὺ τῶν κατοίκων καθίσταντο οὕτως ἀτομικά. Ἀλλ' ἕνεκα τῆς ἀδιαφορίας καὶ ἀσυμφωνίας αὐτῶν ἡ τοιαύτη διανομὴ δὲν ἐγίνετο, ἂν δὲν παρήρχοντο δεκάδες ὅλαι ἐνιαυτῶν, ἢ ἂν δὲν ἐπενέβαινεν ἡ ἀνωτάτη τοῦ τόπου Ἀρχή. Οὕτως ἐκτὸς ἄλλων συνέβη τὸ 1791 διὰ τὴν Σωπικήν, ὅτε τὸ τοιοῦτον ἔργον ἐξετέλεσεν ἀπ' εὐθείας ὁ Ἀλῆ Πασᾶς ἐκδοὺς καὶ τόδε τὸ διάταγμα.

«Ἀγαπημένοι μου ἀγάδες ἀλαδζακλῆδες (δανεισταὶ) τῆς Σωπικῆς, σᾶς χαιρετῶ καὶ ἄλλο δὲν σᾶς γράφω μοναχὰ σᾶς δίδω εἴδησιν, ὅτι γιὰ ὁποῦ τὸ χρέος, ὅπου σᾶς χρεωστοῦν τὸ μοίρασα ὅλο 'ς τοὺς Σωπικιώταις, καθὼς ἔχει ὁ καθένας τὴν δύναμί του. Γιὰ τοῦτο καὶ σεῖς νὰ πᾶτε 'ς τὸ Σωπίκι ν'

ἀλλάξετε ταῖς ὁμολογίαις σας καὶ νὰ τὰ κάνετε κεφαλιάτικα· καὶ ὅποιος δίνει τὰ κεφάλαια ἢ τὸ διάφορον νὰ τὰ πάρετε· καὶ τῶκαμα αὐτὸ γιὰ νὰ ξέρῃ ὁ καθένας τί χρεωστάει· ἀλλέως νὰ μὴ κάμετε ἐξ ἀποφάσεως.»

Συνέβη δ' ὥστε ἀπὸ τοῦ 1780—1840 ὅλα τὰ χωρία νὰ πληρώσωσι μεγάλα τοιαῦτα χρέη, τεράστια χρέη. Ἡ Σωπικὴ ἐπλήρωσεν ἐν ὅλῳ ὑπὲρ τὰς 400,000 γρ. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἡ διανομὴ τῶν τοιούτων χρεῶν ἐγίνετο κατὰ τὴν δύναμιν ἑκάστου καὶ τὸ δίκαιον τοῦτο μέτρον ἀνεκούφιζε κατά τι τὰς πτωχὰς οἰκογενείας, ἀλλ' ἡ ἐκ τῶν κοινῶν χρεῶν ἀναλογία προστιθεμένη εἰς τὰ ἀτομικά των καθίστα τὴν θέσιν αὐτῶν ἀφόρητον καὶ ἐντεῦθεν μὴ δυνάμενοι νὰ πληρώσωσι ταῦτα ἠναγκάζοντο νὰ ἐκπατρισθῶσιν οἰκογενειακῶς. Ὑπὲρ τὰς πεντήκοντα οἰκογένειαι μόνον ἐκ Σωπικῆς μετῴκησαν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην εἰς διάφορα μέρη τῆς Ὀθωμ. Αὐτοκρατορίας καὶ ἀλλαχοῦ. Καὶ

4) Ἐκ τῶν ἐπιβαλλομένων κατ' ἔτος βαρέων ἐξόδων παρὰ τῶν Γεν. Προεστώτων. Καταδείκνυται δὲ τοῦτο πρῶτον ἐκ σωζομένης ἀναφορᾶς τῶν κοινοτήτων τῆς Παλ. Πωγωνιανῆς ἀπὸ τοῦ 1825 πρὸς τὸν τότε Τοπάρχην Βερατίου Σουλεϋμὰν Πασᾶν, ἀναγραφούσης σὺν τοῖς ἄλλοις ὅτι ὁ κατὰ τὸ 1821—24 Γεν. Προεστὼς Τάσιος Τόλης ὑποβαλὼν τὸ Τμῆμα εἰς 350,000 γρ. δαπάνας *ἔγινεν αἰτία νὰ φύγουν ὡς πεντακόσια σπίτια.* Αὐτονόητον δ' ὅτι ὅσον ὑπερβολικὸς καὶ ἂν θεωρηθῇ ὁ τελευταῖος ἰσχυρισμός των, πάλιν δὲν δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι τὸ γενόμενον κακὸν ἦν μικρόν. Καὶ δεύτερον ἐκ τοῦ ἑξῆς ἐπισήμου ἐγγράφου.

(Τ. Σ.) «Ἀπὸ τὸν Ρούμελη Βαλησῆ Βεζὺρ Μεχμὲτ Ρεσὴτ Πασᾶν.

Πρὸς ἐσᾶς χαϊρδουαδζῆδές μου προεστοὶ τῆς Παληο-Πωγώνης, Ἀναγνώστη Παπᾶ Γιάννη καὶ ἐπίλοιποι Ραγιάδες ὅλου τοῦ Ναχιγὲ Παληο-Πωγώνης.

Μετὰ τὸν χαιρετισμόν μου σᾶς φανερώνω ὅτι οἱ ραγιάδες

ἀπὸ Δημόκορη καὶ ἀπὸ Κολουβάτη (Κολοδαὶ) μοὶ ἐπαραπονέθησαν ὅτι ἀπὸ τὰ ὑπερβολικὰ ριξίματα τῶν τεκλιφιῶν τους[1] ὁποῦ μεμλεκέττσε (ἐπιτοπίως) τοὺς ρίχνονται καὶ μὴ ἠμπορῶντας νὰ τοὺς ὑποφέρουν διεσκόρπισαν καὶ ὅτι οἱ ἀπομείναντες μὲ τὸ νὰ εἶναι πολλὰ ὀλίγοι δὲν ἠμποροῦν νὰ ὑποφέρουν τὰ ὑπὲρ δύναμίν τους ριξίματα. Ὅθεν, ἂν εἶναι κατὰ τὸ λέγειν τους, λαμβάνοντας τὸ παρόν μου τὰ ριξίματα τῶν τεκλιφιῶν τους εἰς τὸ ἑξῆς νὰ τοὺς τὰ ρίχνετε μὲ μουσααδὲν[2] κοὶ κατὰ τὸ κουδρέτι τους[3] χωρὶς νὰ κάμετε διαφορετικά, ὅτι ἀλλέως ριζᾶ[4] δὲν ἔχω νὰ μένουν ἀδικημένοι. Οὕτως ἀκολουθεῖτε ἐξ ἀποφάσεως.

1829 18 Ἰανουαρ. Ἰωάννινα».

Ἕνεκα λοιπὸν τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων λόγων οἱ ταλαίπωροι Παλαιοπωγωνῖται ἐξεπατρίζοντο σωρηδόν. Τὸ κακὸν δὲ τοῦτο ἤθελε λάβει φοβερὰς διαστάσεις, ἂν μὴ ὁ ρηθεὶς Ρούμελη Βαλησῆ Μεχμὲτ Ρεσὴτ Πασᾶς ἐξέδιδε τὴν 10 Μαρτίου 1828 συνεπείᾳ Αὐτοκρατορικοῦ φιρμανίου τόδε τὸ διάταγμα·

«Πρὸς ὅλους ἐσᾶς τοὺς φευγάτους ραγιάδες ἀπὸ τὸν Ναχηγὲν τῆς Παληο-Πωγώνης!

Μετὰ τὸν χαιρετισμόν μου σᾶς φανερώνω, ὅτι ὅθεν καὶ εἰς ὅποιον μέρος εἶσθε διασκορπισμένοι, ἐπειδὴ εἶναι φιρμάνι βασιλικὸν ὅπου ὁ καθένας νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, διὰ τοῦτο βλέποντας τὴν παροῦσάν μου προσταγὴν ἀμέσως νὰ σηκωθῆτε νὰ ἔλθητε εἰς τὸ βατάνι[5] σας χωρὶς ἄλλο ὅλοι οἱ φευγᾶτοι ἐδῶ καὶ δέκα χρόνους χωρὶς τὴν παραμικρὰν πρόφασιν καὶ ἀργοπορίαν ἐξάπαντος. Ὅσοι δὲ εἶσθε φευγᾶτοι ἀπὸ δέκα χρόνους καὶ ἐπάνω, ἐπειδὴ σερήεν[6] δὲν σηκώνεσθε, προστάζεσθε νὰ πληρώσετε τὸ ἀνάλογον τοῦ μουκαντὲμ μπορδζίου τοῦ Ναχηγέ σας χωρὶς νὰ

1. Πᾶν εἶδος φόρου. 2. Συγκαταβατικῶς. 3. Κατὰ τὴν δύναμίν των. 4. Συγκατάθεσις. 5. Πατρίς. 6. Κατὰ τὸν ἱερὸν νόμον.

κάμετε διαφορετικὰ τῆς προσταγῆς μας, ὅτι δζεβάπι δὲν μοῦ δίνετε ἐξ ἀποφάσεως.

Σεῖς δὲ Χακίμηδες[1] ἀγιάνηδες[2] καὶ Ζαπιτάδες[3] τῶν μερῶν τῶν Καζάδων, εἰς τοὺς ὁποίους οἱ ἀπὸ τὸν Ναχηγὲν τῆς Παληοπωγώνης φευγάτοι εὑρίσκονται, διατάττεσθε ἀπὸ μέρους μας ὅπου αὐτοὺς τοὺς φευγάτους νὰ τοὺς κάμετε τεσλίμι[4] εἰς τὸν ἐξεπίτηδες στελλόμενον ἄνθρωπον διὰ νὰ τοὺς συνάξῃ εἰς τὰ βατάνια των ἅπαντας, ὅτι ἀλλέως ραζῆς δὲν εἶμαι ἐξ ἀποφάσεως καὶ ὑγιαίνοιτε». Διὰ τοῦ διατάγματος δὲ τούτου οὐ μόνον ἐτέθη φραγμὸς εἰς τὸν κρατοῦντα τότε ροῦν τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ πολλαὶ οἰκογένειαι ἐπανῆλθον εἰς τὰ ἴδια.

Β΄.

Ἀπεμπόλησις χωρίων.

Ἐπὶ τῆς σατραπείας τοῦ Ἀλῆ δεινὴ τὴν Παλ. Πωγωνιανὴν ἔπληξε συμφορά. Μετ' ἀστραπιαίας ταχύτητος ἐπωλοῦντα αὐτῷ χωρία ὁλόκληρα τὸ ἓν κατόπιν τοῦ ἄλλου. Τοῦτο δὲ ἔπραττον οἱ κάτοικοι ἑκουσίως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ἀντὶ τιμήματος σμικροτάτου μὲν σχετικῶς, πάντοτε ὅμως συμφωνουμένου. Λέγω δὲ ἑκουσίως, διότι ἐκτὸς τοῦ Δελβινακίου, καθ' οὗ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μετῆλθεν ὁ Ἀλῆς δεινὴν πίεσιν, καθ' ἣς ἐρρωμένως καὶ τελεσφόρως ἀντέστησαν οἱ κάτοικοι,[5] κατ' οὐδενὸς ἄλλου χωρίου ἐχρήσατο βίᾳ,

1. Δικασταί. 2. Πρόκριτοι. 3. Ἀξιωματικοί. 4. Νὰ τοὺς παραδώσητε.

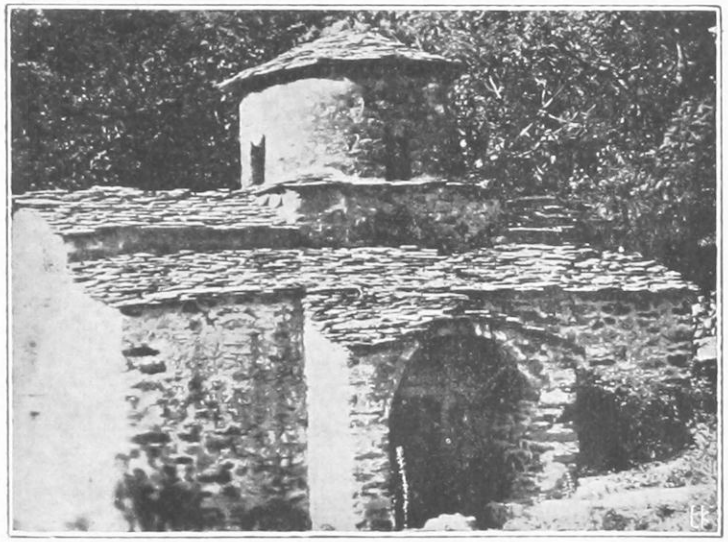
5. Περὶ τούτου διεσώθη καὶ τὸ ἑξῆς ᾄσμα, ὅπερ τραγωδεῖται εἰς πολλὰ χωρία τῆς Π. Πωγωνιανῆς·

Ὅλαις ἤ χώραις καὶ χωριά, φοβερὲ μ' Ἀλῆ Πασᾶ,
σὲ προσκυνοῦνε, Βεζὺρ ἀφέντη.
Κ' ἕνα χωριὸ Πωγωνιάδης, φοβερὲ μ' Ἀλῆ Πασᾶ,
τὸ Δελβινάκι, Βεζὺρ ἀφέντη.
Αὐτὸ δὲν σὲ προσκύνησε, φοβερὲ μ' Ἀλῆ Πασᾶ,
δὲν προσκυνάει, Βεζὺρ ἀφέντη.

ὑλικῆ τοὐλάχιστον. Λέγων δὲ οἱ κάτοικοι δὲν ἐννοῶ τὸ σύνολον τῶν ἐν ἑκάστῳ χωρίῳ ἐνηλίκων ἀρρένων, ἀλλὰ τὰς ἀντιπολιτευομένας πρὸς τοὺς εὐνοουμένους τοῦ σατράπου ἐκείνου μερίδας, αἵτινες αὐθορμήτως προέβαινον εἰς τὴν κατάπτυστον ταύτην πρᾶξιν, οὐχὶ κυρίως χάριν τοῦ τμήματος, ἀλλ' ἵνα ἀποκτήσωσι τὴν εὔνοιάν του καὶ ὑποσκελίσωσι τοὺς ἀντιπάλους των. Ὁ δὲ Ἀλῆς δεχόμενος εὐμενῶς τὴν προσφορὰν οὐ μόνον δὲν ἀπεστέρει τῆς εὐνοίας του τοὺς ἰδικούς του, ἀλλὰ καὶ ἐνίοτε ἐξῄρει τῆς γενικῆς πωλήσεως τὰ ζευγηλατεῖα αὐτῶν, ὡς ἔπραξε τοῦτο ὑπὲρ τοῦ ἐκ Δρυμάδων Ἀθ. Φατῆ, τοῦ ὁποίου εἰσέτι τὸ ζευγηλατεῖον τυγχάνει ἐλεύθερον, μόνον αὐτὸ ἐξ ὅλου τοῦ χωρίου. Ὅτε δὲ τὸ 1809 ἡ ἀντίθετος ἐν Σωπικῇ φατρία ἐπώλησεν αὐτῷ τὴν κώμην ταύτην, ὁ Ἀλῆς ἐξήρτησε τὸ κῦρος τῆς πράξεως ἐκ τῆς παραδοχῆς τοῦ ἐπιστηθίου αὐτοῦ φίλου Οἰκονόμου Παπᾶ Ἰωάννου. Μιᾷ λοιπὸν τῶν ἡμερῶν καθήμενος ἐπὶ τοῦ μεγάλου προμαχῶνος τῆς λίμνης Ἰωαννίνων μετεπέμψατο αὐτόν, ἐκεῖ τότε εὑρισκόμενον. Κρατῶν δ' εἰς χεῖρας τὸ σχετικὸν πωλητήριον διέταξεν αὐτὸν νὰ συνυπογραφῇ ἐν αὐτῷ καὶ ὑπεσχέθη αὐτῷ μεθ' ὅρκου ὅτι εὐθὺς μετὰ τοῦτο θὰ δωρήσῃ αὐτῷ τὴν κώμην ὡς κτῆμα Ἀρνηθέντος δ' ἐπιμόνως τοῦ Οἰκονόμου νὰ ὑπακούσῃ καὶ δεχθῇ δῶρον ἐπὶ ἀνυπολογίστῳ τῶν συγχωριανῶν του ζημίᾳ, ὁ Ἀλῆ Πασᾶς εἶπε· «Νά! ἀφ' οὗ δὲν θέλεις» καὶ σχίσας τὸ πωλητήριον ἔρριψε τὰ τεμάχιά του εἰς τὴν λίμνην. Ὡσαύτως ἡ Σέλτση ἀπηλλάγη τῆς συμφορᾶς ταύτης καὶ τοῦτο ὀφείλει εἰς τὸν εὐνοούμενον τοῦ Ἀλῆ Κ. Μπίνταν. Ἀναντιρρήτως δὲ καὶ ἄλλα χωρία ἠδύναντο νὰ τύχωσι τούτου, ἂν οἱ πρόκριτοι αὐτῶν, οἵτινες ὡσαύτως ἦσαν εὐνοούμενοι τοῦ Ἀλῆ, εἶχον ἢ πλείω συναίσθησιν τοῦ πρὸς τὴν ἰδιαι-

Σὲ πολεμάει μὲ τὰ φλωριά, φοβερὲ μ' Ἀλῆ Πασᾶ,
καὶ μὲ ταῖς λίραις, Βεζὺρ ἀφέντη κτλ.

τέραν αὐτῶν πατρίδα καθήκοντος, ἢ μεῖζον θάρρος. Ὄντως ἂν ὁ ἐκ Ποντικατῶν παπᾶ Ἀθανάσιος ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ «Παπᾶ Θανάση, τί θέλεις νὰ σοῦ χαρίσω, ποῦ σὲ ἀγαπῶ» δὲν ἀπήντα «ἐγώ, πασᾶ μου, θέλω νὰ μοῦ ζήσῃς σὰν τὰ ψηλὰ βουνά,» ἀλλ' ἔλεγε «πασᾶ μου, παρακαλῶ νὰ μὴ πειράξῃς τὸ χωριό μου», οἱ Ποντικᾶται ἐξάπαν-

Ναΐδριον Βυζαντιακῆς ἐποχῆς.

τος δὲν θὰ ἀπεμπολῶντο. Αἱ πωλήσεις ἐγένοντο οὐ μόνον δι' ἑλληνιστὶ συντασσομένων καὶ ὑπογραφομένων ὑπὸ τῶν πωλητῶν ἰδιοκτητῶν πωλητηρίων ἐγγράφων, ἀλλὰ καὶ δι' ἐπισήμων τίτλων (χοδζετίων), ἐκδιδομένων ὑπὸ τοῦ ἁρμοδίου Καδῆ, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου οἱ πωληταὶ ἔδιδον τὴν προφορικὴν των ὁμολογίαν *(ikrár)*, ἧς ἄνευ καὶ χωρὶς νὰ καταβληθῇ τὸ τίμημα *χοδζέτιον* δὲν ἐξεδίδετο. Ἀπόδειξις δέ· τὸ 1807 ὁ Χαρίσης Γιάσκας ἔγραφεν ἐκ Πρεμετῆς τῷ

Οἰκονόμῳ Παπᾷ Ἰωάννῃ εἰς Σωπικήν. . . «Σήκου νὰ ἐλθῇς μὲ τὸ παλληκάρι εἰς Πολίτσανην διὰ νὰ γένουν ταξίλι αὐτὰ τὰ ἄσπρα ὀγλήγορα, ἐπειδὴ εἶναι διὰ νὰ πλερωθῇ ἕνα τσιφλίκι, ὅπου παίρνει ὁ ἀφέντης μας διὰ τὸν Σαλῆ βέην καὶ *χωρὶς νὰ δοθοῦν τὰ ἄσπρα δὲν μᾶς δίνουν τὰ χοτζέτια*. . .»

Ἀλλὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ πλουτεῖν δὲν ἐφεῦρε πρῶτος ὁ Ἀλῆς. Πολλὰ πρὸ αὐτοῦ ἔτη ὁ Ἀχμὲτ Κοὺρτ Πασᾶς εἶχεν ἤδη καταστήσῃ *τσιφλίκια* του τὴν Στραβοσκιάδην καὶ τὴν Πολίτσανην. Ἐπίσης πολλῷ πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης οἱ Καστανιανῖται κατ' ἀρχὰς μὲν ἐξεποίησαν πολλὰς γαίας αὐτῶν εἰς τὰς Μονὰς Μακρῆ Ἀλέξη καὶ Μέγγουλης, τῷ δὲ 1753 ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Κοὺρτ Πασᾶ, πληρώνοντες αὐτῷ ἑπτακόσια γρόσια κατ' ἔτος καὶ τῷ 1759 τῷ Διοικητῇ τῶν Ἰωαννίνων Σουλεϋμὰν Πασᾶ, τῷ Β΄ μέχρι τοῦ 1789, ὅτε ὑπέκυψαν εἰς τὸν Ἀλῆν, μεταβαλόντες τὴν προστασίαν εἰς γεώμορον. Τὴν Ρουψιὰν ἐπίσης εἶχε καταστήσῃ ἴδιον *τσιφλίκιον*, λαμβάνων κατ' ἀποκοπὴν 1500 γρ. ἐτησίως. Ἄλλως τε καὶ πρὸ αὐτῶν ἀκόμη ἀνῆκον ὡς ἰδιοκτησία.

1) Τοῖς μὲν ἐκ Πρεμετῆς Ὀσμὰν βέῃ καὶ Ἐλμὰζ βέῃ ἡ Μέβγεσδα.

2) Τῷ ἐκ Βετσιστίου Χαλὴλ βέῃ καὶ τῷ ἐκ Δραγοτίου Ἐλμὰζ βέῃ οἱ Ρομπᾶται.

3) Τῷ ἐκ Τεπελενίου Μάνε Λήτσῳ καὶ τῷ ἐκ Γαρδικίου Ρεσοὺλ ἀγᾶ ἡ Τσάτιστα.

4) Εἰς τοὺς Καραμουρατατηνοὺς βέηδες ἡ Διπαλίτσα, Ὀστανίτσα, Μπιγιοβίσδα, Βοντσικόν, Βλάχοι Μεσαριά, Λαχανόκαστρον καί τινα ζευγηλατεῖα ἐκ Βησσάνης.

5) Τῷ Ἀχμὲτ βέῃ ἐξ Ἀργυροκάστρου ἡ Βάλτιστα.

6) Τῷ ἐξ Ἰωαννίνων Ταχὴρ βέῃ οἱ Κολοδαὶ καὶ ἡ Δημόκορη.

7) Τῷ Χουσεῖν Τόμῳ καὶ Ἀλῆ βέῃ Ἀργυροκάστρου τὸ Κεράσοβον. Καὶ

8) Τῷ Μουσταφᾷ βέῃ καὶ Ἀσὴμ βέῃ Ἀργυροκαστρίταις τὸ Κουρεμάδι.

Ὁ δὲ Ἀλῆς ὡς πρός τινα ἐξ αὐτῶν τοῦτο ἔπραξεν, ὅτι ἐξεδίωξε τοὺς ἰδιοκτήτας αὐτῶν, καταλαβὼν αὐτὸς τὴν ἰδιοκτησίαν των, ἀνακτησάντων ὡς εἰκὸς αὐτὰ μετὰ τὸν θάνατόν του. Ὥστε ὁ Ἀλῆς εἴκοσι πέντε μόνον χωρία τοῦ Τμήματος Παλαιᾶς Πωγωνιανῆς κατέστησε κατὰ τὸν προμνησθέντα τρόπον *τσιφλίκια* του.

Τῷ 1829 τὰ χωρία Πολίτσανη, Σχωριάδες καὶ Χλωμόν, καταβαλόντα ἕκαστον τῷ κυβερνητικῷ ταμείῳ ἀνὰ 60 000 γρ. ἔτυχον αὐτοκρατορικοῦ φιρμανίου, δι' οὗ ἀντὶ *ἡμόρου*, ἤτοι τοῦ $^1/_3$ τῶν προϊόντων, ὡρίσθη νὰ πληρώνῃ ἕκαστον αὐτῶν *μουδζέλι* (ἐδαφονόμιον) 5,500 γρ. κατ' ἔτος τῷ νομισματοκοπείῳ Κωνσταντινουπόλεως, πράγματος τοῦ ὁποίου βραδύτερον ἀπηλλάγησαν, καταστάντα ὁλοτελῶς αὐτοκέφαλα.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

— Δύο λέξεις, Μεγαλειότατε, ἔλεγε στρατιώτης τις πρὸς Φρειδερῖκον τὸν Μέγαν, παρουσιάζωναὐτῷ ἔγγραφον αἴτησιν.

— Δύο μόνον λέξεις, ἀπήντησεν ὁ Μονάρχης· ἂν εἴπῃς μίαν περισσοτέραν σὲ κρεμῶ.

— Διατάξατε, εἶπεν ὁ εὐφυὴς στρατιώτης προσφέρων αὐτῷ τὴν ἀναφοράν του.

***

Μεσίτης τις δικαζόμενος ἐν τῷ πλημμελειοδικείῳ ἐρωτᾷ ἀνήσυχος τὸν δικηγόρον του.

— Νομίζετε ὅτι θὰ καταδικασθῶ;

— Πολὺ τὸ φοβοῦμαι.

— Καὶ εἰς τί;

— Εἰς ἓξ μηνῶν . . . τιμιότητα.

ΑΠΟ ΤΑΣ „ΣΚΙΑΣ ΤΟΥ ΑΔΟΥ"

Η ΚΟΛΑΣΙΣ

Κυττάζω τὸν κατήφορο.
Βαθειά, βαθειὰ στὸν πάτο
τῆς γῆς, μέσα 'ς τὰ Τάρταρα
ἁπλόνονταν ἀντάρα.
Κι' ὅλο μαυρίλα φαίνονταν,
τί φρίκη!.. Τί τρομάρα!..
Καὶ μιὰ βοὴ—σὰν ποταμιοῦ—
ἀκούω ἐκεῖ κάτω.

Θόρυβος μέγας γίνονταν,
καὶ ταραχὴ μεγάλη.
'Ακούω μαύρους στεναγμούς,
ἀκούω μοιρολόγια,
ἀκούω καὶ κλαψήματα,
καὶ λόγια, πόνου λόγια.
Κι' ἀνατριχίλα μ' ἔπιασε!
Καὶ μ' ἔπιασε μιὰ ζάλη!

Κυττάζω· σὰν τὰ Τάρταρα
ἦταν βαθειά. Καὶ ὅμως
μιὰ 'πιθυμία μ' ἔλαβε,
νὰ πάω νὰ κυττάξω
τί εἶναι. Πῶς νὰ καταβῶ;..
Θὰ πέσω... Νὰ πετάξω;..
Κομμάτια ἤθελα γενῶ
'ς τὸν πάτο... Ὢ τί τρόμος!..

Καὶ ἤθελα νὰ κατεβῶ
καὶ ἤθελα νὰ φύγω.
Ὁ φόβος μου μ' ἐκράταε,
μὲ σπρώχν' ἡ 'πιθυμία.
Καὶ τέλος κάμνω ἀπόφασι,
κάμνω δοκιμασία
νὰ καταβῶ — καὶ παρεμπρὸς
προϋχώρησα ὀλίγο.

'Εκεῖ ποῦ βράχος μελανὸς
κατέβαινε ὡς κάτου
ἕνα σκαλίδι κύτταξα
παρέκει· κατεβαίνω
σὲ μονοπάτι. Τρίβολα,
πέτραις, κρημνοὺς διαβαίνω.
Γλυστράω, πέφτω καὶ βαρῶ
στοὺς βράχους, 'ς τὰ πλευρά του.

Κατέβαινα καὶ μ' ἔλιπεν
ἕνας ὀλίγος δρόμος,
κ' ἐκεῖ ἀκούω μιὰ φωνὴ
διαβολικὴ νὰ σκούζῃ,
'σὰ μέγ' ἀγριογούρουνο
στοὺς λόγκους του νὰ γρούζῃ.
Κρυὰ τρεμοῦλα μ' ἔπιασε,
μιὰ φρίκη, ἕνας τρόμος.

Γιὰ νὰ γυρίσω 'θέλησα.
Ἤμουν προχωρημένος.
Ἔκαμα τέλος 'πόφασι,
νὰ καταβῶ ἀκόμα.
Κατέβηκα· καὶ Δαίμονα
βλέπω, ἀπὸ τὸ στόμα
νὰ βγάζῃ φλόγες. Ἔμεινα
ἀχνός, δειλός, σκιαγμένος.

Τὸν σκιάζομαι! Τὸν σκιάζομαι,
σκιάζομαι μὴ μὲ κάψῃ,
μ' ἐκείν' τὴ φλόγα πῶβγαζεν
ἀπ' τὸ βαθύ του στόμα.
Τὸν σκιάζομαι! Τὸ πρόσωπό
μου ἄλλαξε τὸ χρῶμα,
καὶ τὴν καρδιά μου ἄρχισεν
ὁ φόβος νὰ τὴν βάψῃ.

'Εκεῖνος φεύγει. Προχωρῶ
μέσα σὲ λόγκο μαῦρο,
σὰν τὸ βαθὺ τὸ σύγνεφο
ν' ἀστράψῃ 'τοιμασμένο.
Φωνές, σὰν βουβουνίσματα,
ἀκούω, καὶ προσμένω
τὴν ἀστραπή. Καὶ γλίγωρα
φεύγω, τὸν πάτω ναῦρω.

Ὁ λόγκος δὲν τελείωνε.
Στὴ μέση του ποτάμι
νερὰ μὲ φλόγες κύλαε,
μὲ μιὰ βοὴ μεγάλη,
καὶ τὰ νερὰ σὰν αἵματα
κόκκινα ἦταν. Πάλι
ἐκεῖ τρομάρα μ' ἔπιασε,
κ' ἔτρεμα 'σὰν καλάμι.

Ἦταν πλατύ. 'Αντίπερα
νὰ πάω, νὰ περάσω
δὲν 'πόρεγ' ἂν δὲν ἔμπαινα
'πὸ μέσα του. Καὶ 'μπαίνω,
καὶ 'μπαίνω ὡς τὰ γόνατα.
Στὴν ἄκρη πέρα 'βγαίνω,
κ' ἐκ' εἶδα ἄλλον δαίμονα
μαῦρον ὡσὰν τὸ ράσο.

'Εκεῖνος μ' εἶδε· φώναξε,
τί θέλω, τί ζητάω.
Κ' ἐγὼ τὸν ἀπεκρίθηκα:
« 'Αδέλφι μου, δὲν ξέρω
» ἐδῶ κ' ἐγὼ πῶς βρίσκομαι. »
Μοῦπε: « Σ' αὐτὸ τὸ μέρος
» δὲν ξέρεις πῶς τ' 'Αλῆ-πασσᾶ
» τὴ φυλακὴ φυλάω;... »

« - Τ'Αλῆ-πασσᾶ!... » - 'Στὴ θύμησι
μόνον τ' ὀνόματός του
τὸ μέτωπό μου ἵδρωτας
μὲ μιᾶς σκέπασε κρύος.

« Τί εἶσαι; » τὸν ἠρώτησα.
» Καὶ 'ς τ' ὄνομά σου ποῖος; »
« Τοῦ 'Εωσφόρου, φώναξε,
» εἶμαι ὁ πρῶτος γυιός του. »

Καὶ τὸν ἐπαρακάλεσα,
νὰ πάω νὰ μ' ἀφίσῃ,
'ς τ' 'Αλῆ-πασσᾶ τὴ φυλακή.
Μ' ἀφίνει καὶ πηγαίνω.
Πρὶν φθάσω στὸν 'Αλῆ-πασσᾶ
θύραις ἑφτὰ διαβαίνω
καὶ στὴν ἑβδόμη στάθηκα
ν' ἀκούσω του τὴν κρίσι.

'Ψηλά, 'ψηλὰ καθόντανε
τρεῖς Δαίμονες μεγάλοι.
'Μπροστά τους ὁ 'Αλῆ-πασσᾶς
κ' ἡ Χάμκω του κοντά του,
καὶ πίσω ἡ γυναῖκά του,
τὰ δυό του τὰ παιδιά του,
κι' ἀπὸ τὰ παλληκάρια του
μιὰ συντροφιὰ μεγάλη.

Γιουσοὺφ 'Αράπης, ὁ μπαμπᾶς
τ' 'Αλῆ-πασσᾶ, ὁ Ταχήρης,
κι' ὁ Βελῆ Γκέγκας, τὸ σκυλί.
Τοῦ λέγουν οἱ δαιμόνοι:
« 'Αλῆ-πασσᾶ! τί ἔκαμες
» 'ς τὸν κόσμο; Πόσοι φόνοι
» ἐγίνηκαν 'ς τὸ βίο σου;.. »
Καὶ λέγει ὁ Βεζύρης:

« Πρῶτα καὶ πρῶτα 'σκότωσα
τὴν 'Εμινέ, ἀφέντες.
Τὴν 'Εμινέ, τὴν πρώτη μου
γυναῖκ'· αὐτὸ τὸ χέρι
μές τὰ χιονάτα στήθια της
ἔμπηξε τὸ μαχαῖρι.
Κ' ὕστερα τόσην κλεφτουριά,
τόσους πολλοὺς λεβέντες. »

«Τοὺς Γαρδικιώταις ἔσφαξα,
ρήμωσα τὸ Γαρδίκι,
τῆς Χάμκως τῆς μανούλας μου
τὸ λόγο γιὰ ν' ἀκούσω.
Κατώρθωσα τὴ Ρούμελη
στὸ δάκρυ νὰ τὴν λούσω.
Τὸ Σοῦλι, τῶφκιασα ἐρμιά,
νὰ βόσκουνε οἱ λύκοι.»

«Τοῦ Δράκου Γριβα βλέπω'μπρὸς
τ' ὠχρόλευκο κεφάλι·
μὲ καταριέται τὸ ψυχρὸ
ἀκόμα μὲ τὰ χείλη.
Τὸ Βελῆ Γκέκα ἔστειλα
μές 'ς τὸν Ἄϊ-Βασίλη
κ' ἔσφαξε τόσους χριστιανοὺς
μὲ τὴ σκληρή του πάλη.»

«Τὰ δένδρα 'πὸ τὴν Ἤπειρο
ἀκόμι μ' ἐνθυμοῦνται.
Τᾶπιανα καὶ ξηραίνοινταν
στὰ χέρια μου τὰ φύλλα,
γιατ' ἦταν ἀπὸ αἵματα
βαμμένα. Μιὰ μαυρίλα
ἤμουν τοῦ κόσμου. Τὰ βουνά,
κι' αὐτὰ μὲ καταριοῦνται.»

«Γιατί, γιατί τὰ γύμνωσα
ἀπὸ τοὺς λεβεντάδες,
τοὺς κλέφτες[1] τους τοὺς τρομερούς.
Ἔπνιξα τὴ Φροσύνη,
μαζὺ μὲ ἄλλες δεκαφτὰ
στὰ Γιάννενα στὴ λίμνη.
Ἐγώ, ἐγὼ καὶ ὁ Ταχὶρ
εἴμαστε οἱ φονειάδες.»

«Ποιὸς χάλασε τὸ Χόρμοβο
τῆς Δέσπως τοῦ Λιακάτα,
ποιὸς ἄλλος τῆς ἐζήλεψε
τὴν ὠμορφιὰ τὴν τόση;
Τὴν πῆρα στὸ χαρέμι μου
κι' ἀπέθανε. Καὶ πόσοι,
καὶ πόσοι ἄλλοι πέθαναν
'ς τοῦ βίου μου τὴ στράτα.»

«Ὅπου αὐτὰ τὰ πόδια μου
πατούσανε, ὁ τόπος,
ὁ τόπος 'πὸ τὸν φόβο του
ἐσειόνταν. Τὰ λιθάρια
ποῦ πάταγαν, ἀφέντιδες,
αὐτά μου τὰ ποδάρια
ραγίζουνταν, σκορπιούντανε,
καὶ τᾶπιανεν ὁ κόπος.»

«Σύρετε νὰ ρωτήσετε
τὸν Πίνδο μὲ τὰ χιόνια
ἂν εἶδεν ἀπὸ μένανε
ἀγριώτερο λεοντάρι.
Ἀπέθανα· καὶ φύτρωσε
'ς τὴν Ἤπειρο χορτάρι,
ὅλο δροσοῦλα καὶ ζωή.
Ἤλθαν τὰ χελιδόνια.»

«Ἐνόσῳ ζοῦσα 'πλάκωνε
τὴν Ἤπειρο σκοτάδι,
τὸν οὐρανό της σκέπαζε
σύγνεφο θολωμένο
καὶ τὸ φεγγάρι 'πρόβαλε
τὴ νύχτα 'ματωμένο,
χειμῶνας μαῦρος ἤμουνα,
ἤμουνα μαῦρο βράδυ.»

1. Δὲν ἐννοεῖ λῃστάς, ἀλλὰ τοὺς γνωστοτάτους Ἁρματωλοὺς καὶ Κλέφτες.

«Ἀπέθανα· κ' ἥλιος λαμπρὸς
'ς τὴν Ἤπειρο προβαίνει,
'σκορπίσθηκε τὸ σύγνεφο,
ἐλάμψανε τ' ἀθέρια,
καὶ τὸ φεγγάρι 'πρόβαλε
γελούμενο, τ' ἀστέρια
ἐβγῆκαν, ἅμα 'πώθανεν
ὁ γυιὸς τοῦ Τεπελένι.»

«Μ' ἐφύλαγαν 'ς τὸ κάστρο τους
τὰ Γιάννινα τὰ μαῦρα,
κ' ἐγὼ 'σὰν τίγρις ἔτρωγα
τὰ τέκνα, τὰ παιδιά της.
Ἀκόμα σκούζ' ἡ Ἀρβανιτιὰ
τὴν τόση τὴν ἐρμιά της.
Ὅπου τὸ χέρι ἄπλωνα,
ἄναφτε φλόγα, λάβρα.»

«Ἀπέθανα. Τρῶν ἥσυχα
τὰ Γιάννινα τὸ δεῖπνο,
ἡ μάνα χαίρει τὸ παιδί,
γιατὶ δὲ θὰ τὸ χάσῃ.
Μές 'ς τὸ κρεββάτι σφίγγονται
τὰ νιόνυμφα. Ἡ πλᾶσι
εὗρε τὴν ἡσυχία της,
εὗρε τὸν γλυκὸν ὕπνο.»

«Ἐνόσῳ ζοῦσα, ποιὸς γονιὸς
ἔχαιρε τὰ παιδιά του;
Ἀπὸ ποιὸ σπίτι μπόρεγε
ν' ἀκούεται τραγοῦδι;
Ποιὸν εἶδα καὶ δὲν μάρανα;
Καὶ τὸ μικρὸ λουλοῦδι!
Ποιὸς νειὸς εἶδε στὴν ἀγκαλιὰ
τὴν ἀγαπητικιά του;»

«Κι' οἱ Τοῦρκοι αὐτοὶ μὲ σκιάζονταν,
κι' αὐτοὶ οἱ συγγενεῖς μου.
Ρωτᾶτε τὰ παιδάκια μου,
ρωτᾶτε τὸ Μουχτάρη,
καὶ τὸ Βελῆ ποιὸς τἄφαγε!
Μ' ἐλέγανε λεοντάρι
ὅλη μου ἡ Ἀρβανιτιά,
κι' αὐτ' οἱ καταστροφεῖς μου!»

«Σουλτὰν Μαχμοὺτ μὲ διέταξε,
— 'φορμὴ κ' ἐγὼ ζητοῦσα —
'ς τῆς Πλησχοβίτσας τὸ χωριό,
τ' ἄστατο, νὰ προσέχω.
Κ' ἐγώ, ποῦ τίγριδος καρδιὰ
κ' ἐδῶ ἀκόμα ἔχω,
τὸ ἐρημόνω. Ἡ Βασιλικὴ
ἐκεῖ μ' ἦλθε θρηνοῦσα.»

«Ἔπεσε μές 'ς τὰ πόδια μου.
— Ἀφέντη μου! μοῦ λέγει,
λυπήσου! τὸν πατέρα μου
μπροστά μου, μές 'ς τὰ μάτια
ἐσφάξανε οἱ Τοῦρκοί σου,
τὸν ἔκαμαν κομμάτια. —
Μ' ὡμίλαγε κ' ἡ δύστυχη
δὲν ἔπαψε νὰ κλαίῃ.»

«Τὴν 'πῆρα 'ς τὸ χαρέμι μου,
καὶ πρώτη τήνε 'φκιάνω.
Τὴν εἶχα 'σὰν κορίτσι μου,
τὴν εἶχα 'σὰν παιδί μου.
Μ' ἐφίλει· μοῦ μαλάκωνε
τὴν ἄγρια ψυχή μου.
Μοῦ φαίνονταν 'σὰν ἄγγελος
'πὸ τὸν Θεό, 'πὸ πάνω.»

«Πόσους ἀνθρώπους 'γλύττωσε
μ' ἕνα γλυκό της λόγο;
Πόσους ἀνθρώπους γλύττωσε
'πὸ τὴν σκληρὴ κρεμάλα;
Μ' ἕνα της λόγο 'ρωτικὸ
πόσα κακὰ μεγάλα
ἐπρόφθανε; καὶ μ' ἔκαμνε
τὸ βίο μου νὰ τρώγω!»

SISMANOGLIO ARCHIVE

« Ἀπέθανα· κ' ἐγλύττωσεν
ἀπὸ ἐμὲ κ' ἐκείνη.
Ἀπέθανε· καλογρηὰ
ἐπῆγε στὴ Βονίλα
'ς τὴν ἐκκλησιὰ κ' ἐνδύθηκε
σὲ μαῦρα ράσου φύλλα.
Ἀπὸ τὴ λίμνη γλύττωσε
σὰν τὴν Κυρὰ Φροσύνη. »

« — Ἄλλο τίποτ' Ἀλῆ-πασσᾶ,
'ς τὸν κόσμο τ' ἔχεις κάμει; »
« — Ὦ, τὸ χειρότερο κακὸ
μοῦ ἦταν ἡ ἀσέβεια.
Τοῦρκος μὲν ἤμουν, μὰ καμμιὰ
δὲν πίστευα θρησκεία,
οὔτε Ραβίνο, οὔτε Παππᾶ,
οὔτε καὶ τὸν Ἰμάμη. »

« Ποιὸς ἄλλος ἀπετόλμησε
νὰ βρίσῃ τὸ Θεό του;
Ποιὸς ἄλλος τὴ θρησκεία του,
τὴν πίστι του νὰ ρίξῃ
'ς τοὺς σκύλους. Καὶ στὰ φονικά,
'ς τὰ αἵματα νὰ πνίξῃ,
νὰ πνίξῃ τὴ λατρεία του
πρὸς τὸν ἀνώτερό του. »

. . . . . .

« Πλὴν τώρα, τώρα πίστεψα,
ὅτι ἕνας ὑπάρχει
καὶ θὰ ὑπάρχῃ. Ἕνας Θεὸς
τοῦ κόσμου, Παντοκράτωρ,
Ὕψιστος, Παντοδύναμος,
Ἅγιος, Πανδαμάτωρ,
ὅτι αὐτὸς θὰ διοικῇ
τὸν κόσμο καὶ θὰ ἄρχῃ! »

Κι' ἀμέσως ὁ ταλαίπωρος
μὲ δακρυσμένο 'μάτι
ἐσήκωσε τὰ χέρια του
'ς τὸν οὐρανὸ καὶ λέγει:
« Θεὲ μεγαλοδύναμε!..
Ποιὸς ἄνθρωπος δὲν φταίγει,
νὰ μὲ σχωρέσῃς ἔνανε
φρικτό σου ἀποστάτη. »

« Τὸ ξέρω ὅτι Σ' ἔβρισα
καὶ ὅτι τ' ὄνομά Σου,
Πανάγιε, τὸ 'πάτησα·
μετανοιωμένος τώρα
'βρίσκομ' ἐδῶ στὴν Κόλασι,
τὴν ἄχαρη τὴ χώρα.
Συχώρησέ με!.. Ἔσπλαχνος
'ς τὰ κλαύματά μου στάσου. »

« Ἐλέησόν με, Κύριε!... »
Ἄλλο δὲν εἶχε κρίνει,
κι' ἀκούετ' ἕνσ βρονταριό,
φάνηκε μιὰ μαυρίλα,
κ' ὕστερα φλόγ' ἀνάλαμψε.
Τί κρύα ἀνατριχίλα!
Κι' ἀκούστηκε « Ἀλῆ-πασσᾶ!..
» Καλὰ παθαίνεις!... »
Σβύννει.

† Κ. Δ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

Η ΛΑΪΚΗ ΜΟΥΣΑ

Ἡ

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΑΛΛΟΤΕ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

Οὐχὶ μόνον οἱ ἀρχαῖοι ἡμῶν πρόγονοι, οἵτινες διέπρεψαν κατὰ τὸν πολιτισμὸν καὶ τὰς ἐπιστήμας καὶ ἐδοξάσθησαν διὰ τὰ ἀριστουργήματα τῆς τέχνης, ἀσυγκρίτως ὑπερεῖχον ἡμῶν, ὡς φαίνεται καὶ σωματικῶς καὶ διανοητικῶς καὶ ἠθικῶς, ἀλλὰ καὶ οἱ πρὸ αἰῶνος ἐγκαταβιώσαντες ἀπεδείχθησαν ἐν τῇ παχυλῇ αὐτῶν ἀμαθείᾳ φανατικοὶ τῆς ἠθικῆς ὑπέρμαχοι. Τοῦτο δὲ μαρτυροῦσιν οὐ μόνον αἱ τῶν παρεκτραπέντων ἐπὶ ἠθικῇ τῆς μακαρίας ἐκείνης ἐποχῆς ἐπὶ ὄνων ἐξευτελιστικαὶ παρελάσεις, καὶ τὰ δρακόντεια καὶ αὐστηρὰ ἐπιφυλακτικὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἐλάμβανον οἱ γονεῖς διὰ τὰ τέκνα των καὶ μέχρις ὅτου νυμφευθῶσι καὶ ἐφ' ὅρου ζωῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ Λαϊκὴ Μοῦσα ἐπικυροῖ τὸ τοιοῦτον.

Οἱ περὶ τὰ λαϊκὰ τραγούδια τότε ἐνασχολούμενοι, ὡς ἀπέδειξεν ἡ πεῖρα, ἦσαν ἄνθρωποι ἐμπεφορημένοι μὲ τὰς ἰδέας τοῦ ὑψηλοῦ, τοῦ καλοῦ, τοῦ ἰδανικοῦ καὶ ἐφρόντιζον τὰ ἔργα των νὰ εἶναι ὠφέλιμα, διδακτικά, ἐποικοδομητικά, καὶ οὐχὶ ὡς τὰ σημερινὰ τὰ ἀπόζοντα ἠθικῆς ἐκλύσεως καὶ κοινωνικῆς κακοσμίας.

Ἐρυθριᾷ τις ἢ μᾶλλον ἐκ ναυτίας ἀποπνίγεται, ἐὰν ἁπλῶς ἀντιπαραβάλλῃ τὸ τραγοῦδι τοῦ Παπᾶ:

« Πάν' ὁ Παπᾶς 'ς τὴν Ἐκκλησιὰ
Πάγω κι' ἐγὼ 'ς τὴν Παπαδιά. »

Πρὸς τὸ τῆς Λαϊκῆς Μούσης ἀριστούργημα τὸ λίαν διδακτικὸν ἐκεῖνο τοῦ λαοῦ ἆσμα:

« Μιὰ κόρη, μία εὔμορφη, μιὰ μικροπαντρεμένη,
'ς τὸ παραθύρι κάθεται τὴ θάλασσα ἀγναντεύει,
ἔχ' ἀσημένιον ἀργαλειὸν κι' ἐλεφαντένιο χτένι,
καὶ τὴ σαΐτα πῶριχνεν ὅλο μαργαριτάρι.»

Πιστὴ πρὸς τὸν σύζυγον, ὡς ἡ ἀρχαία Πηνελόπη, κάθεται ἡ μικροπαντρεμένη 'ς τὸν ἐργαλειόν της, καὶ ὡς ἐκείνη ὑφαίνει τὸν ἱστόν της, καὶ περιμένει τὸν ἄνδρα της νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὰ ξένα· καὶ ἐπὶ πόσα ἔτη νομίζετε;—ἐπὶ ἐννέα ὁλόκληρα, ἐὰν ἀγαπᾶτε, ἔτη!! ἔτη νεότητος σφριγώσης!! ἔτη ἡλικίας ἀκαθέκτου καὶ τρελλῆς!! τὰ πολυτιμότερα καὶ καλλίτερα ἔτη τῆς ζωῆς!! Καὶ ἂν δὲν ἔλθῃ τί σκέπτεται νὰ κάνῃ;—νὰ ξαναπαντρευθῇ;—ὄχι μυριάκις ὄχι!! ὅπως ἀπαντᾷ εἰς τὸν ξένον της διὰ τῶν ἑξῆς:

«Ἐννιὰ χρόνους τὸν καρτερῶ, καὶ τρεῖς θὰ περιμείνω·
κι' ἂν δὲν ἐλθῇ 'ς τοὺς δώδεκα Καλόγρηα θὰ γείνω·
'ς τὸ Μοναστῆρι θὰ κλεισθῶ, τὰ μαῦρα θὰ φορέσω.» !!!

Ἰδοὺ ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις πρὸς σύζυγον!! Ἰδοὺ αὐταπάρνησις καὶ νεανικὴ ἐθελοθυσία χάριν συζυγικοῦ καθήκοντος!! Ἐκεῖνος ὅμως, ὅστις συνέταξε τὸ ᾄσμα τοῦτο, βεβαίως δὲν θὰ ἦτο ἀγράμματος κι' οὔτε νερόβραστος ἢ ἁπλοῦς τις τῶν ἀγυιῶν ποιητής, ἀλλὰ θὰ εἶχε μελετήσει καὶ καλῶς διεισδύσει, ὡς φαίνεται, εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀθανάτου ποιητοῦ τῆς Ὀδυσσείας Ὁμήρου, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ᾄσμά του εἶναι ἐπερειδωμένον ἐπὶ πέτρας στερεᾶς, καὶ οὐχὶ ὡς τὰ τῶν σημερινῶν ἀνεμώλια.

Ἀλλ' ὁποία σύγκρισις μεταξὺ τῶν τῆς ἡμέρας:

« Σὺ εἶσ' ἀρχοντοπούλα, κι' ἐγὼ καλὸ παιδί,
ἐγὼ θὰ σὲ φιλήσω, κι' ἂς ἔμβω φυλακή· ἢ:
«'ς τὴ σκάλα π' ἀναβαίνεις, Ἑλένη μ', καὶ 'ς τὰ σκαλοπάτια νάζια μοῦ κάνεις κι' ὅλο καμώματα:» [λώματα

καὶ τοῦ ἀρχαίου ἐκείνου μαργαρίτου τοῦ πλήρους ἀρχαϊκῆς ἀφελείας καὶ ἁπλότητος, καὶ τόσον διδακτικοῦ δημοτικοῦ ᾄσματος:

«Ἄφιν' ὁ Γιάννος τὴν κλεψιά, καὶ πιάνει τὸ ζευγάρι·
κάνει τ' ἀλέτρι ἀπ' ὀξειὰ καὶ τὸ ζυγὸ 'πὸ δάφνη·
κάνει καὶ τὴ βουκέντρα του ἀπ' ἄγριο κυπαρίσσι.
Ἐθέρισε κι' ἀλώνισε τρία πινάκια στάρι·
τῶνα χρωστοῦσε τῶδωκε· τἄλλο τὸ πῆρ' αὐθέντης·
τὸ τρίτον ὁποῦ τῶμεινε πῆρε τὸ πάει 'ς τὸ μοῦλο.
Βρίσκει τὸ μοῦλο χάρβαλο, καὶ τὸ νερὸ κομμένο·
ὅσο νὰ φέρῃ τὸ νερό, νὰ σιάξῃ καὶ τὸ μοῦλο,
ὁ ποντικὸς ἀπὸ μεριὰ τρυπᾷ του τὴ σακκοῦλα·
κι' ὅσον νὰ βρῇ τὰ ράμματα νὰ ράψῃ τὴ σακκοῦλα,
ὁ λύκος ἐκατέβηκε κι' ἔφαγε τὴ γαδούρα...»

ΤΥΠΟΙ ΓΥΦΤΩΝ
(Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

Ὅπως βλέπωμεν, ὁ ποιητὴς δὲν ἠθέλησε διὰ μακρῶν νὰ

μᾶς δώσῃ νὰ ἐννοήσωμεν, ἂν ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Γιάννος ἦτο ὀρεσίβιος λῃστὴς ἢ ἁπλοῦς τις ὀρνιθοκλόπος καὶ ἐπιτήδειος τῶν χειμερινῶν βροχερῶν νυκτῶν κατσικοκλέφτης, δὲν τὸν ἐνδιέφερε καὶ πολὺ περὶ τούτου, ἄλλο τι βεβαίως ἐπεδίωκεν· ἐπεζήτει, ὡς φαίνεται, νὰ παραστήσῃ εἰς τὸν λαὸν ὅτι διὰ τοῦ προϊόντος τῆς κλοπῆς καὶ ἁρπαγῆς οὐχὶ μόνον ὡς ἔμπορος δὲν δύναταί τις νὰ προκόψῃ καὶ εὐδοκιμήσῃ, διότι ταχέως ἡ κοινωνία θὰ τὸν ἐννοήσῃ καὶ θὰ τὸν ἀποστραφῇ, ἀλλ' οὔτε καὶ ὡς ἁπλοῦς γεωργός, διότι καὶ αὐτὴ τέλος ἡ γῆ, ἡ δι' ἄλλους εὔφορος καὶ χρήσιμος, ἐφάνη διὰ τὸν ἐλεεινὸν Γιάννον ἀνωφελὴς καὶ ἄφορος, καὶ ὁ ποντικὸς δὲ καὶ ὁ λύκος, καὶ ὁ μῦλος συνώμωσαν ἐναντίον του, καὶ ἡ θεία Νέμεσις θὰ παρηκολούθει αὐτὸν ἐφ' ὅρου ζωῆς.

Ἠδύνατο μὲ ζοφερώτερα χρώματα τούτων ὁ ποιητὴς νὰ παραστήσῃ τὴν στέρησιν, τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴν ἐλεεινὴν θέσιν, εἰς ἣν περιῆλθεν ὁ δυστυχὴς Γιάννος ἀφοῦ ἀπεγύμνωσε τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον, ἠρήμωσε τίς οἶδε πόσα ποιμνιοστάσια καὶ ἐπεδόθη τέλος ἢ ἀσθενείας εἰς τὴν καλλιέργειαν κατ' ἀνάγκην τῆς γῆς, ἥτις δι' αὐτὸν θὰ ἔφερεν ἀκάνθας φυσικῷ τῷ λόγῳ καὶ τριβόλους ἕνεκεν τῶν παλαιῶν αὐτοῦ ἁμαρτιῶν;

Διὰ τῶν ἀνωτέρω, δὲν ἐπιζητοῦμεν βεβαίως νὰ κακίσωμεν τοὺς φίλους τῆς Λαϊκῆς Μούσης ποιητάς, ἀλλ' ἁπλῶς νὰ ὑποδείξωμεν αὐτοῖς ὅτι, ὅπως τὸ ἀνήθικον θέατρον καὶ βιβλίον φθείρει τοῦ λαοῦ τὰ ἤθη, τοιουτοτρόπως καὶ τὸ ἀνήθικον καὶ διεφθαρμένον τραγοῦδι δηλητηριάζει πολὺ περισσότερον τὴν κοινωνίαν, διότι τὸ μὲν βιβλίον καὶ θέατρον πιθανὸν νὰ μὴ εἶναι προσιτὸν εἰς ὅλους, ἐνῷ ἀπὸ τὸ διεφθαρμένον τραγοῦδι μόνον οἱ κωφοὶ μένουν ἀνεπηρέαστοι. Ἂς μὴ νομίζουν λοιπὸν οἱ περὶ τὰ τοιοῦτα ἐνασχολούμενοι ὅτι τοῖς εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ ρίπτωσιν ἐλευθέρως εἰς τὴν κοινωνίαν ὡς ἔδεσμα ὑγιεινὸν καὶ εὔγευστον πᾶν τὸ

σαπρὸν καὶ ἠθικῶς δηλητηριῶδες, καὶ ἂς μὴ θαρροῦν ὅτι εἶναι εὔκολον νὰ συντάξῃ τις Λαϊκὰ ᾄσματα καὶ θεραπεύσῃ τὴν Λαϊκὴν Μοῦσαν ὡς οἱ ἀρχαῖοι ἡμῶν πρόγονοι, τῶν ὁποίων ὁ ψευδοπολιτισμὸς καὶ οἱ τῆς Δύσεως νεωτερισμοὶ δὲν εἶχον διασαλεύσει τὰ ἀρχαιοπρεπῆ καὶ αὐστηρὰ ἤθη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
(Ἐκ Δελβινακίου)

ΟΙ ΣΟΥΛΙΩΤΙΣΕΣ

Γυναῖκες στὴν Ἀνατολή, γυναῖκες καὶ στὴ Δύση..
ἄλλες μὲ μάτια γαλανά, κι' ἄλλες μὲ μάτια μαῦρα,
κι' ἄλλες μὲ καταγάλανα, ποῦ τἄχουν οἱ ἀγγέλοι,
ἄλλες πρωτεύουν στὸ χορὸ καὶ στὸ γλυκὸ τραγούδι,
καὶ στὸ καλὸ νοικοκυρειὸ καὶ στὰ γλυκὰ τὰ λόγια,
ἀλλὰ γυναῖκες ἄντρισσες, στρατιώτισσες γυναῖκες
δὲν εἶχεν ἡ Ἀνατολή, δὲν εἶχεν οὔτε ἡ Δύση·
τέτοιες γυναῖκες μοναχά, γεννιώντανε στὸ Σούλι,
τέτοιες γυναῖκες μοναχὰ γεννούσανε Σουλιῶτες!

ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

⁂

ΑΠΟ ΤΑ ΣΟΦΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΩΡΑ

Εὐήθης ἰδὼν εἰς τὸ ὄνειρόν του ὅτι ἐπάτησε καρφίον καὶ νομίζων ὅτι αἰσθάνεται τοὺς πόνους ἐξυπνήσας περιέδεσε τὸν πόδα του, ἕτερος δὲ μαθὼν τὴν αἰτίαν τῷ εἶπε·

— Καὶ διὰ τί κοιμᾶσαι ἀνυπόδητος;

∞

— Ἐὰν θέλετε γυναῖκα μίαν ἀπὸ τὰς θυγατέρας μου, ἔλεγε πατήρ της πρὸς ὑποψήφιον γαμβρόν, ἡ μικροτέρα ἔχει προῖκα 30,000, ἡ μεσαία 40, καὶ ἡ μεγαλειτέρα 50. Ποίαν προτιμᾶτε;

Καὶ ὁ ὑποψήφιος γαμβρός·

— Δὲν ἔχετε ἄλλην μεγαλειτέραν;

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Τὸ «Ἠπειρ. Ἡμερολόγιον» χαίρον, διότι ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἐμφανίσεως ἤρχισε νὰ συγκεντροῖ εἰς τὸ ***σαλονάκι του,*** τοὺς καλλιτέρους τῶν παρ' ἡμῖν λογογράφων, μετὰ μεγίστης εὐχαριστήσεως δημοσιεύει τὸ κατωτέρω ὡραιότατον Ἠπειρωτικὸν διήγημα, τὸ ἐκ τοῦ Ἠπειρωτικοῦ βίου εἰλημμένον καὶ ὀφειλόμενον εἰς τὸν δεξιὸν τοῦ καλάμου χειριστὴν κ. Γ. Χατζῆν, διευθυντὴν τῆς ἐν Ἰωαννίνοις ἐκδιδομένης ἐφημερίδος «Ἤπειρος», τὸν ὑπογράφοντα πλήρη ἐμπνεύσεως καὶ χάριτος ποιήματα, διηγήματα καὶ χρονογραφήματα, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Γ. Πελλερέν.

Η ΣΚΛΑΒΑ.....

Ἀφιερωμένο στοὺς ταξειδεμένους Ἠπειρώτας.

I

— Θὰ πάῃ κανένας σας καὶ κατὰ τὰ Γιάννινα, ὡρ' Τόλη μ' ;...

— Ὄχι τούτη. Τὴν ἄλλη τὴ στράτα, Ρίνα—ἀπολογήθηκε ἕνας ὑψηλός, ὑψηλὸς ξεραγκινὸς ἀγωγιάτης, ἴσια μ' ἐκεῖ ἀπάνω, ποῦ ἐφόρτωνεν ἐκείνη τὴν ὥρα στὸ μεσοχῶρι, ἕτοιμος νὰ κινήσῃ μὲ τὸ καρβάνι.—«Τὴν ἄλλη τὴ στράτα θὰ πάω ἐγὼ καὶ σοῦ παίρνω ὅ,τι θέλημα θέλεις....»

— Ἡ Ρίνα, μιὰ ὥμορφη νηὰ γυναῖκα, ὡς εἴκοσι τριῶν χρονῶν, ποὖχεν ἄνδρα ἀπὸ χρόνια ταξειδεμένον μακρυὰ στὰ ξένα, δὲν ἀνταπάντησε τίποτε. Ἐχαμήλωσε μοναχὰ λυπημένα τὸ κεφάλι, κι' ἀποτραβήχτηκε σὲ μιὰ γωνιὰ δίπλα στὸ γέρικο πλατάνι, μπροστὰ στὸ μπακαλίο τοῦ χωριοῦ :

— Οὔτε καὶ τώρα ;

Στέναξε κατάκαρδα κι' ἔβαλε τῶνα της τὸ δάχτυλο στὸ στόμα, ἐν ᾧ δαγκάνονται τ' ἀχεῖλί της, σὰν ἕτοιμη γιὰ νὰ κλάψῃ, κι' ἀπόμεινε μὲ τ' ἄλλο τὸ χέρι κρυμμένο στὸν κόρφο, ὅπου κᾶτι ἔσφιγγε, σὰν ἕνα ὥμορφο, συλλογιασμένο, ἄκριτο πρᾶμμα μὲ παράπονο κι' ἀφοσιώθηκε νὰ κυττάῃ πῶς φόρτωναν οἱ ἀγωγιᾶτες.

Ἦταν τότες, ποὖχεν ἀνοίξῃ πειὰ γιὰ καλὰ ὁ καιρὸς—κατὰ τὸν Μάρτη—κι' ἄρχισαν κ̔ὅτι ἡμέρες χαρὰ Θεοῦ στὸ χωριό :

Ἕνας ἥλιος, γλυκὸς γλυκὸς σᾶν μέλι, ζωντάνευε ὁλημέρα τὰ κλαριά, τὸ χιόνι εἶχε λυώσῃ στὰ ὀργώματα, ξεπλακόνονταν οἱ φράχτες κι' ἡ στράτες ἄρχισαν νὰ δουλεύουν. Πρῶτο—πρῶτο ἀνοιξιάτικο μήνυμα ἦρθεν ἕνα καρβάνι, ποῦ ἔφερε σιτάρι στὸ χωριό. Γιατὶ τὸ χωριό, ὅπως εἶναι βορεινὸ κι' ἔρημο, κλείεται μῆνες καὶ μῆνες ἀπὸ τὰ χιόνια καὶ τὰ ὀρθὰ τριγύρω ξέχειλα ποτάμια κι' ὡς τότε πορεύει μὲ τὸ σιτάρι του ὡς ποῦ νᾶ ξανοίξῃ ἡ στράτα καὶ φανῇ καρβάνι κατὰ τὸ Μάρτη ἢ τὸν Ἀπρίλη. Καὶ τὸ ἴδιο βράδυ, σᾶν ἔφυγε τὸ καρβάνι, ἀκούστηκε μακρειά, ἀπὸ τὸ ὑψηλὸ λευκάδι τ' Ἄη-Μηνᾶ τὸ πρῶτο τ' ἀηδόνι, ποῦ λαλοῦσε πρῶτο-πρῶτο κάθε χρονιὰ ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω. Τότες κ' ἡ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ ἄνοιξαν τ' ἀνήλια τὰ κιλλάρια, ὅπου ὅλον τὸν χειμῶνα κλεισμένα ἐμούγκριζαν θλιβερὰ τὰ ζᾠὰ καὶ τἄβγαλαν στὴ βορκή. Φάνηκαν ν' ἀραδιάζουν κἄπου-κἄπου ἀνθρῶποι στὸν κάμπο καὶ στὰ χωράφια καὶ 'ς τὰ προσηλιακὰ τ' ἀμπέλια ἡ γυναῖκες ἄρχισαν νὰ βάζουν κλαδευτῆρι. Ἅμα μπῆκε ὁ κλάδος στ' ἀμπέλια, ἡ Ρίνα ποῦ κατέβαινε πρώτη-πρώτη ἀπ' ὅλες στ' ἀμπέλι ἄλλες χρονιές, δὲν φάνηκε ὁλότελα τούτη τὴ χρονιά.

— Φωτιὰ νὰ τὸ κάψῃ κι' αὐτὸ τὸ ἔρμο ! ἔλεγε τῆς πεθερᾶς της, 'ποῦ τῆς φαγώνονταν νὰ πάῃ.

— Τί τὸ θέλουμε καψομάνα μ' !...

— Ἄμμ' ντὲ μώρ' τσούπα μ'! θρηνίζονταν κι' αὐτή· κ' ἐβουβαίνονταν ἡ δυὸ γυναῖκες ἡνωμένες μὲ τὸν κοινὸ καϋμὸ τοῦ ταξειδεμένου 'ποῦ ἔλειπε μακρυὰ στὰ ξένα.—«Μόνε τί θὰ λὲν καὶ ἡ ἄλλες ἡ συναραδιακές σου ποῦ δὲν σὲ βλέπουν, μὼρ Ρίνα....»

— Ἄς ποῦν ὅ,τι θέλουν. Σἄματις μᾶς κάνουν καὶ τίποτες καψομάννα μ' !... Ἄς λὲν ὅ,τι θέλουν....

— Θἄνε τίποτα ἄρρωστη, κυρὰ Κατέρω αὐτὴ 'ποῦ δὲν φάνηκε —εἶπε μιὰ 'μέρα μιὰ μεσοκαιριασμένη γυναῖκα ποῦ κλάδευε στὸ γειτονικὸ τ' ἀμπέλι, σὲ μιὰ ἄλλη.

— Ὄχι, ἀπολογήθηκεν ἀπὸ τὸν ἄλλο ὄχτο ἡ ἄλλη.—Ἕνα κἄτι 'σὰν ἀποχόνδρια ἔχει.

Ὅλο συλλογιέται !

Κι' ἀλήθεια συλλοὴ ἦταν ἡ ἀρρώστεια τῆς Ρίνας...

***

Ἕξη χρόνια τώρα, ἕξη Ἀπρίληδες, ἀφόντας εἶχε ἐρθεῖ μικρο-

πανδρεμμένη νύφη στὸ χωριό, ἀπ' τὸ γειτονικὸ ἀντίπερα χωριό, ἔξη χρόνια τώρα εἶδε τὸ χωριὸ ἔξη χυνόπωρα νὰ συννεφιάζῃ βαρύ, βαρὺ μουγγὸ καὶ ἔρμο καὶ νὰ κλειέται ὕστερα μῆνες καὶ μῆνες ὅλον τὸν χειμῶνα. Ἔξη πάλε Ἀπρίληδες ἄκουσε στὸν Ἀη-Μηνᾶ ἐπάνω τὸ πρῶτο τ' ἀηδόνι ἔτσι γλυκὰ καὶ λυπητερὰ νὰ τραγουδάῃ καὶ ἔξη πάλε καλοκαίρια μακρυνὰ καὶ πεντεδείλινα τὰ πέρασε ἔτσι νὰ καρτεράῃ γραφὴ καὶ μήνυμα πῶς θαρθῇ τὸν ἐρχούμενο χειμῶνα ὁ Ἀνέστης, ὁ ἄνδρας της. Ἔξη μακρυνούς, ἄγριους, ἀτελείωτους χειμῶνες καρτέρεσε ἡ νηὰ γυναῖκα, ὅμως ὁ ἄνδρας της ποῦ δὲν τὸν ἐχάρηκε οὔτε μιὰ βδομάδα—Λαμπρὴ παντρεύτηκε καὶ τὴ Δευτέρα τοῦ Θωμᾶ τῆς μίσεψε—δὲν φάνηκε.

— Θὰ πάῃ κανένας κατὰ τὰ Γιάννινα, ὠρ' Τόλη μ';...

Τοῦτο τῆς εἶχε κολλήσει στὸ στόμα ἔξη χυνόπωρα, ἔξη Ἀπρίληδες καὶ ἔξη χειμώνηδες τώρα. Τοὔχαν μάθῃ τόσο οἱ ἀγωγιᾶτες, ποῦ ἅμα τὴν κυττοῦσαν νὰ ροβολάῃ κατὰ τὸ μεσοχώρι ὅπου φόρτωναν, μὲ τῶνα χέρι της κρυμμένο στὸν κόρφο, ὅπου ἔσφιγγε μιὰ γραφή, τῶξεραν καὶ καρτεροῦσαν μὲ σύμπονο νὰ εἰπῇ τὸ στόμα της :

— Θὰ πάῃ κανένας κατὰ τὰ Γιάννενα ὠρ' Τόλημ';..

Γιατὶ στὰ Γιάννενα ἐρχόντανε ἡ γραφὲς μὲ τὴ μεγάλη πόστα κ' ἐκεῖθε τὲς ἔπαιρναν οἱ ἀγωγιᾶτες καὶ τὲς ἔφερναν στὸ χωριό. Στὰ Γιάννενα πάλε τοῦτοι κατέβαζαν τὲς γραφὲς κι' ἀπ' ἐδῶ μὲ τὴ μεγάλη πόστα πήγαινε ἡ γραφὴ μακρειά, μακρειὰ σὲ ξένους τόπους ν' ἀραδιάσῃ τὰ πάθημα καὶ τὰ βάσανα τοῦ βασανισμένου χωρισμοῦ καὶ τῆς πικρῆς τῆς ξενητειᾶς.

—«Σήμερα Ἀνέστημ' εἴχαμε σὰν ξόδι στὸ ρημάδι μας. Ἔκλαιγε ἡ καψομάννα μ' ἔκλαιγα κ' ἐγώ, Ἀνέστημ'. Ξούφιασαν τὰ ἐρμοστάφυλα ποῦ κρεμάσαμε τὸν Ἀη-Δημήτρη, ποῦ μᾶς ἔγραφες θἀρθῇς καὶ τὰ πετάξαμε. Καὶ στὸ κασέλι μ' σαπῆκαν τὰ μηλοκύδωνα καὶ τὰ πέταξα κι' αὐτά. Ἡ καψομάννα λέει θὰ πεθάνῃ καὶ θέλει νὰ σὲ ἰδῇ. Δὲν θὰ φτορήσω ὡς τὸ καλοκαῖρι, ἂν δὲν ἔχω μήνυμά σου Ἀνέστημ'. Δυὸ ἑξάμηνα ἔχω νὰ πάρω γραφή σου κ' ἐχτίκιασα. Λέω ὡς τὸν καιρὸ ποῦ θὰ δέσουν τὰ κάστανα ἢ καστανιὲς ἐγὼ θἄμαι στὸ χῶμα, Ἀνέστημ', ἂν δὲν ἔχω μήνυμά σου.»

Δυὸ βδομάδες τώρα τῶγραφε τοῦτο τὸ γράμμα. Ἔγραφε καὶ σβυοῦσε καὶ πάλε κἄτι θυμόντανε καὶ ξανάγραφε. Καὶ ὅπως δὲν ἤξευρε γράμματα πολλὰ—ὡς τὸ Ὀκτοῆχι εἶχε μάθῃ στὴ δασκάλα—δὲν ἤθελε ν' ἀπορρήξῃ τὸν πόνο της στὸ δάσκαλο τοῦ χωριοῦ καὶ

πολεμοῦσε νὰ τὰ στρώσῃ μονάχη της. Κἄποτε ξυπνοῦσε καὶ τὴ νύχτα. Νύχτα βαθειὰ μεσάνυχτα, σὰν κοιμοῦνταν ἡ πεθερά της, ἄναβε ἕνα μεγάλο κομμάτι δαδὶ καὶ μ' ἕνα μολύβι σημάδευε στὸν τοῖχο τί νὰ θυμηθῇ νὰ ξαναγράψῃ στὸ γράμμα.

«Ἀνέστημ' ἄλλον ἀπὸ σένα δὲν ἔχουμε ἢ ἔρμες! δυὸ ψυχές, δυὸ ἔρμοι κοῦκοι ἀπομείναμε. Θὰ πεθάνῃ καὶ ἡ καψομάννα. Τί θὰ γενῶ κ' ἐγὼ ἡ μαύρη Ἀνέστη;»

Κ' ἔγραφε καὶ ξέγραφε δυὸ βδομάδες τώρα καὶ πάλε συλλογιοῦνταν πότε τοῦτο πότε κεῖνο καὶ δὲν βογγοῦσε ἡ καρδιά της.

«Τρώω ψωμὶ μὲ τὰ κλάμματα, πίνω φαρμάκι τὸ νερό. Ἔρμο καὶ ξάρμο τὸ χωριό μας, Ἀνέστημ'. Δουλειὰ δὲν ἔχει, τόπο δὲν ἔχει. Τὰ λέμε μὲ τὴν καψομάννα, δὲν λέω ὄχι, ὅμως ἔχω τὸ νοῦ μου αὐτοῦ. Χτίκιασα, Ἀνέστημ', νὰ σὲ συλλογιοῦμαι.»

Ἔτσι τὸ σκόλασε καὶ τὸ βούλωσε μὲ βουλοκέρι μαῦρο, ποῦ πῆρε ἀποβραδὶς ἀπ' τὸ μπακάλη, καὶ ροβόλησε βιαστική, βιαστικὴ κατὰ τὸ μεσοχῶρι, γιατὶ θἄφευγαν οἱ ἀγωγιᾶτες.

— Εἶναι κανένας σας γιὰ τὰ Γιάννενα, ὠρ Τόλημ';

— Κανένας, Ρίναμ'· τὴν ἄλλη στράτα θὰ πάω ἐγὼ καὶ σοῦ παίρνω ὅ,τι μήνυμα θέλεις. Τώρα πᾶμε στὴν Ἐρσέκα.

Ἡ Ρίνα ἄκουσε θλιβερὴ καὶ κούνησε τὸ κεφάλι πικρὰ χαμογελῶντας. Μόνο σὰν ἔστρεψε πάλε τὸν ἀνήφορο κατὰ τὸ χωριό, ἐγύρισε τὸ χέρι ἀνάποδα σὰν νἄφερνε τὸ μανῆκι μπροστὰ στὸ πρόσωπο.

— «Θὰ κλαίῃ τὸ ἔρμο!» Εἶπε καὶ ἡ Τόλαινα ἡ γυναῖκα τοῦ ἀγωγιάτη, ποῦ παράστεκε ἐκεῖ.

«Ἕνα χτικιὸ εἶναι καὶ αὐτὴ ἡ ξενητειά, ὠρὲ Τόλημ'!»

Ὁ Τόλης ὁ ἀγωγιάτης ἔρριξε ψηλὰ στὰ καπούλια τοῦ μουλαριοῦ καὶ τὴν κάπα του, ἔλυσε τὸ καπίστρι ἀπῶνα μεγάλο κοτρῶνι καὶ συνειθισμένος σαράντα τώρα σ' αὐτὴ τὴ δουλειά, νὰ πάῃ καὶ νἄρχεται στράτες στὸ χωριὸ καὶ ν' ἀκούῃ τέτοιες κλάψες ἀπὸ ταξειδεμένες καὶ καρδοκιμμένες γυναῖκες χτύπησε τὸ μουλάρι καὶ κίνησε.

— Ἀφήνω 'γειά...

— Στὸ καλό, Τόλημ'. . . . . .

Καὶ τὸ γράμμα τῆς Ρίνας ἀπόμεινε φωτιὰ στὸν κόρφο της, ἐνῷ ἀνηφοροῦσε ἀργὰ ἀργὰ μὲ τὸ χέρι ἀνάποδα κατὰ τὸ χωριὸ πάλε ἡ νηὰ γυναῖκα.

— Ἔχει ἕνα κἄτι σὰν ἀποχόντρια, εἶπε μέσα της ἡ γυναῖκα τοῦ Τόλη. Ὅλο συλλογιέται τὸ ἔρμο!

Γύρισε κι' ἄλλη μιὰ φορὰ καὶ εἶδε τὸν ἄντρα της νὰ ροβολάῃ τὸν κατήφορο πρὸς τὴν ποταμιὰ πίσω ἀπὸ τὰ μουλάρια, ποῦ τὰ ἐτρίκλιζαν στὰ τράχαλα ἀπάνω.

— Καὶ ἔχει καὶ δίκηο τὸ ἔρμο! στέναξε· χτικιὸ καὶ τὰ μαῦρα τὰ ξένα! . . .

II

Τὴν ἄλλη στράτα ἄργησαν νὰ γυρίσουν οἱ ἀγωγιᾶτες.

Στὸ γύρισμα ηὗραν ἕνα ἀγῶγι γιὰ ἀλλοῦ κι' ἄλλαξαν δρόμο.

Ἡ Ρίνα τοὺς καρτεροῦσε μὲ καῦμό, ὅπως δὲν καρτεροῦν οὔτε καὶ ᾗ μάννες τὰ ταξειδεμένα τους παιδιά. Κατάζαρκα στὸν κόρφο της ξέβαψε ἡ γραφὴ ἀπὸ τὸ 'πανόγραμμα κι' ἡ Ρίνα κάθε μέρα τώρα κύτταζε τὸν οὐρανὸ καὶ σκάνιαζε.

Γιατί τώρα ἡ κακοχειμωνιὰ ἐπέρασε κι' ὁ καιρὸς ἦταν ὥμορφος. Ὅλες ᾗ 'μέρες ἐξημέρωναν γαλανές, γαλανές, τόσο γαλανές, ποῦ ᾗ κάτασπρες ὁλοπερίγυρα χιονισμένες ὑψηλὲς κορφὲς τῶν ἀγνάντια βουνῶν ἐφάνταζαν καθαρὰ σὰν σωρὸς ἀπὸ κάτασπρα καθαρὰ βαμβάκια, ὅπου ἡ πολλὴ ἡ γαλανάδα τ' οὐρανοῦ ξεχώριζε ἀκόμα γλυκύτερη, ὅσο ἀσπρότερες ἐφαίνονταν ᾗ χιονισμένες ὁλοτρόγυρα κορφές.

Κᾶπου-κᾶπου εἶχε πάρει νὰ φουντώνῃ καὶ τὸ κλαδί. Εἶχαν γυρίσει τὰ χελιδόνια κι' ἕνα πρωῒ φάνηκε ἐπάνω σ' ἕνα σέλλωμα ἀμπελιοῦ μιὰ μυγδαλιὰ ἀνθισμένη: Ἦταν στ' ἀμπέλι τῆς Ρίνας:

— Ἔρμη κι' αὐτὴ μάννα μ'! γιὰ σκάσιμο 'δικό μας στ' ἀμπέλι μας πρωτάνοιξε φέτος!.....Κι' ἀρχίνησε νὰ κλαίῃ.

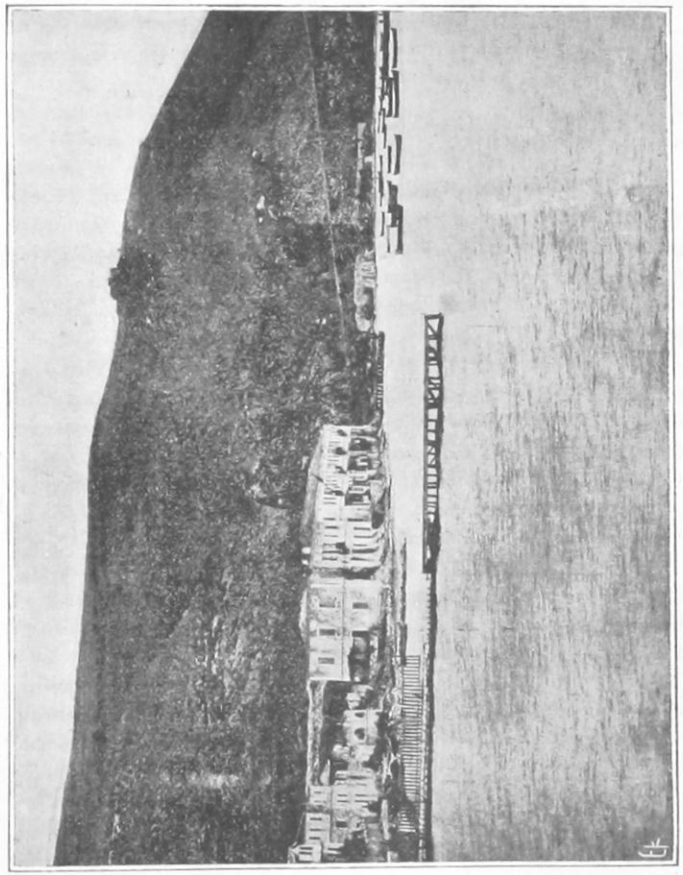
Ὅταν γύρισαν οἱ ἀγωγιᾶτες ἡ Ρίνα ἦταν κατάκοιτη στὸ στρῶμα. Τὴ γραφὴ τὴν πῆρε ἡ πεθερά της καὶ τὴν ἔφερε στὸ μεσοχῶρι, ὅταν θὰ κινοῦσε τὸ καρβάνι. Ἡ Ρίνα μονάχα δὲν ἐβάσταξε κ' ἔγραψε ἀπόξω ἀπὸ τὸ πανόγραμμα, πνιγμένη στὰ κλάμματα· «Ἕνα θάμαγμα θἄναι, 'Ανέστη μ', ἂν θὰ μ' εὑρῇ τὸ καλοκαῖρι. Κοιτάσθηκα ἄρρωστη στὸ στρῶμα τώρα.»

Ἔπειτα ἀνέβηκε ὡς τὸ ψηλὸ τὸ παραθύρι τὸν φειδωτὸ κατήφορο, ποῦ ροβόλαε ἄναργα—ἄναργα ἡ πεθερά της.

— Ντὲ μωρ' καψομάννα μ'! Θὰ φορτώσουν καὶ θὰ φύγουν! 'Εσένα θὰ καρτεροῦν; Περπάτα!

Κι' οὔτε ἡ πεθερά, οὔτε κι' ὁ Τόλης ἤξεραν γράμματα καὶ κανένας τους δὲν ἀπείκασε τὸ πανόγραμμα τί ἔγραφε.

Μονάχη ἡ Ρινα ξανάσανε βαθειά, ἐκεῖνο τὸ βράδυ, καὶ ὅταν τὴν

ΑΓΙΟΙ 40 (Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

ΜΕΓΑΡΟ ΣΙΣΜΑΝΟΓΛΙΟ

ἔκαιγε ἡ θέρμη τὴ νύχτα, τὰ μάτια της ἔγλεπαν τὸ πανόγραμμα καὶ σᾶν νὰ τὸ ξανάλεγε μουρμούριζε στὸ παραμιλητό της :

— «Ἕνα θάμαγμα θἄναι, ἂν θὰ φτορήσω ὡς τὸ καλοκαῖρι, Ἀνέστη μ', κοιτάσθηκα τώρα».

— Εἶναι ἄρρωστη; ρώτησαν τὴν ἄλλη μέρα ἢ γειτόνισσες.

— Ὄχι. Ἕνα κἄτι σᾶν ἀποχόνδρια ἔχει, ἀπολογήθηκε μιὰ γρηὰ γειτόνισσα. Ὅλο συλλογιέται....

* * *

Πῆγε ἡ γραφὴ καὶ γύρισαν καὶ ξανάφυγαν οἱ ἀγωγιᾶτες καὶ ξαναῆρθαν πάλε. Ὀχτὼ στράτες μέτρησε ἡ Ρίνα κι' ἀπόκρισι δὲν ἤρθε. Ἡ Ρίνα ἐχτίκιαζε ὄκριτη κι' ἀδάκρυτη. Κατὰ τὸν Ἀλωνάρη ποῦ κοκκίνησαν τὰ βύσσινα κι' ἔπαιρναν νὰ βάφουν τὰ γλυκόμηλα ἀπάνω στὲς μηλιές, ἤῦρε ἀνάκαρα ἡ Ρίνα νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὸ στρῶμα.

Ὅπως ἄλλαξε καὶ πῆγε στὴν ἐκκλησία ὅσες γυναῖκες ἦταν συμμά της εἶπανε πῶς μοσχοβολοῦσε. Γιατ' ἀγκαλὰ καὶ σάπηκαν τὰ μῆλα, τὰ μοσχοκύδωνα στὴν κασέλλα της εὐώδιαζαν τὰ προικιά της. Καὶ τὰ ροῦχα τῆς Ρίνας ἐπῆραν μιὰ μιρωδιὰ γλυκειὰ κυδωνιοῦ κλεισμένου σὲ κασέλλα :

— Χωματίλιες μυρίζει, Κατέρω μ', ἡ ἔρμη.... μουρμούρισε κἄποια στ' αὐτὶ τῆς ἀλληνῆς...Πάει κ' ἡ Ρίνα!...Ἔφεξε ἡ ἔρμη !..

— Πέτρες τρῶν τὰ ξένα, μωρ' Χρύσω μ'! καὶ πῶς θὰ φᾶν μιὰ ἐρμογυναῖκα; ἀπάντησεν ἡ ἄλλη.—Πάει ἐτούτη. Κίνησε, Κατέρω μ' ....

Κι' ἀλήθεια εἶχε κινήσῃ ἡ ἄμοιρη ἡ Ρίνα....

Δὲν ἔμενε τίποτε ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ δροσᾶτο, γερὸ κορίτσι ποὖχε ἐρθῇ νύφη γραμμένη μιὰ Κυριακὴ τὴ Λαμπρῆς ἐδῶ κ' ἕξη χρόνια στὸ χωριό. Τὴν καρδιά της τὴν ἔφαγε ὁ καημός, κι' ἡ ἀρρώστια ἄρχισε ἀπὸ καιρὸ νὰ κλαδίζῃ τὸ κορμί της.

— Ἤφερες κἄνα γράμμα, ὠρ' Τόλη μ' ;

— Ὄχι, καϋμένη Ρίνα. Τὴν ἄλλη στράτα θὰ ξαναπάω στὰ Γιάννενα. Ἔχει ὁ Θεός!.....

Βάσταξε καὶ τὸν τρύγο ἡ Ρίνα, ὀρθὴ στὸ πόδι, καμμένη ἀπὸ μιὰ κρυφή, κρυφή, ἄναργη ψέρμη. Κατέβηκε στ' ἀμπέλι καὶ μοναχή της ἐδιάλεξε τὸ πειὸ μελᾶτο μαῦρο γλυκὸ σταφύλι. Γέμισε τὸ δῶμα μέσα ἀπὸ κρεμαστάρια μηλοκύδωνα κι' ἀπίδια, ποῦ ἔκοψε ἀπὸ τὲς γλυκότερες ἀπιδιές.

Μιὰ βασιλαπιδηὰ τῆς Τόλαινας τοῦ Γραμμάτη, εἶχε δυὸ βασιλάπιδα σᾶν κυδώνια μεγάλα.

Ἡ Ρίνα ὡς κι' αὐτὰ πάει καὶ παρεκάλεσε καὶ τὰ πῆρε..

Τὰ δίπλωσε μέσα στὴν κασέλλα της σ' ἕνα μανδῆλι τ' Ἀνέστη καὶ τὸ βράδυ ἔπεσε γονατιστὴ στὸ κόνισμα καὶ δεήθηκε βαθειά.

— «Χριστέ μου ! νὄχω γραφὴ αὔριο ποῦ θἀρθῇ ὁ Τόλης. Πῆγα ἡ κακομοῖρα πειὰ καὶ δὲν φτορῶ !

Αὔριο. σὰν ἤρθε τὸ καρβάνι ηὗρε τὴ Ρίνα ὀρθή, ὀρθὴ στὸν Ἅη - Μηνᾶ, μισὴ ὥρα ἔξω ἀπτὸ χωριό. Κίτρινη κι' ἀχνὴ σὰν λεμόνι, μὲ πανιασμένο ἀχεῖλι :

— Τόλημ'. . .

— Συχαρίκια, Ρίνα ! Γράμμα σ' ἔχω !

Ἐξαλίστηκε ἡ Ρίνα, σᾶν ἕνας ποῦ χτυπιέται κατακέφαλα. Ἔκανε κἄτι νὰ κρίνῃ κι' ἡ γλῶσσά της ἐδέθηκε πίσω στὸ λάρυγγά της. Ἄπλωσε τὸ χέρι καὶ σωριάστηκε λιγοθυμιασμένη.

— Χριστὸς καὶ Παναγιά ! λίγο νερό, φώναξε ὁ Τόλης. Ἀπάνω στὴν καλὴ τὴν ὥρα ἔρχεται καὶ τὸ κακό.

Ὅμως ἡ Ρίνα ἦταν κόκκαλο πλέον κρύα, μὲ τὴ γραφὴ στὰ χέρια σφιχτὰ κρατημένη.

— Μώρ πέθανε ἐτούτη, ἔκαμε τρομαγμένος ἕνας ἄλλος τοῦ καρβανιοῦ.

— Ὁ Θεὸς νὰ φυλάῃ, εἶπε ὁ Τόλης, μήνα ἀργεῖ τὸ κακό ; . . .

. . . . . .

Ἡ γυναῖκες ἄνοιξαν ὕστερα τὴ γραφή.

«Φέτος δὲν θαρθῶ, τὸν ἄλλο τὸν χειμῶνα μάναμ'. Πές του καὶ τῆς Ρίνας νὰ χαρῇ.»

Ἔτσι ἤλεγε ἡ γραφή. Τὴ μέρα πέθαψαν τὴ Ρίνα ἔγινε κρότος καὶ λόγος στὸ χωριό.

Κάθε μιὰ καὶ καθένας εἶπε τὸ δικό του :

— Θἄτηαν ἄρρωστη, κυρὰ Κατέρωμ'. Καλὰ σοῦ εἶχα εἰπῇ ἐγὼ ἐκεῖ στ' ἀμπέλι ἕνα πρωΐ.

— Ὄχι, ἔκαμε ἡ ἄλλη. Ἕνα κἄτι σὰν ἀποχόνδρια εἶχε. Ὅλο συλλογιοῦνταν. . . . . .

Γιάννινα, Δεκέμβρης τοῦ 1910.

Γ. ΠΕΛΛΕΡΕΝ

Ο ΔΕΣΠΟΤΗΣ ΣΤΟ ΚΟΥΔΕΣΙ

Οἱ Δεσποτάδες μας εἶναι καλοί, κάνουνε τακτικὰ τὴ περιοδεία τους στὰ χωριὰ καὶ φωτίζουνε τὸ κοπάδι τους. Μὰ κι' οἱ χωργιάτες δὲ ξέρετε πόσο εἶν' εὐχαριστημένοι ἅμα περνάει ὁ Δεσπότης. Φτιάνει τὰ φονικά, ἀφορίζει τοὺς κλέφτες, κάνει ἁγιασμούς, τρισάγια, λειτουργιές. Τρέχει στὸ σχολεῖο, ἐξετάζει, τηράει τί γίνεται. Τότε νὰ 'δῆτε στὸ χωριό! Ἡ ἐκκλησία εἶναι γεμάτη κι' ὅλοι σπρώχνουνται νὰ τοῦ φιλήσουνε τὸ χέρι. Κι' αὐτὸς κάθεται στὸ δεσποτικὸ ντυμένος τὰ ὁλόχρυσα ράσα του, τὴ χρυσὴ κορώνα στὸ κεφάλι καὶ μὲ τὴν πατερίτσα στὸ χέρι. — Ἄϊντε μωρ' νὰ σὲ 'βλογήσῃ, λὲν ἢ γρῃὲς στὰ παιδιὰ ποῦ κάθουνται μ' ἀνοιχτὸ στόμα καὶ χαζεύουνε ἀπὸ μακρυά, ντυμένα ἕνα μακρὺ λιβέρι καὶ μὲ τὰ πόδια ὄξω σὰν οἱ ἄγριοι ποῦ εἶδε πρῶτα, πρῶτα στὸ Σαλβατὸρ ὁ Κολόμβος. Μὰ κι' οἱ πειὸ μεγάλοι ἀπ' αὐτοὺς δὲ χαζεύουνε λιγότερο τὰ ροῦχα τοῦ Δεσπότη ποῦ λαμποκοποῦνε σὲ κάθε κούνημα ποῦ κάνει. — Μωρὲ τί διαμάντι εἶν' αὐτὸ π' ἔχει ἀπάνω στὴ κορώνα λέει ὁ ἕνας.

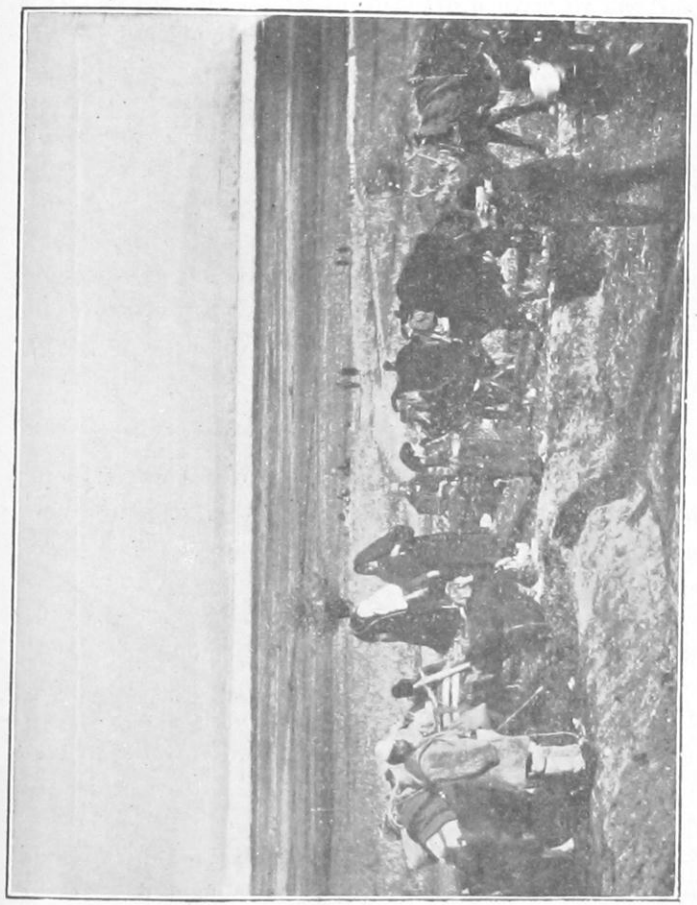
— Δὲν τηρᾷς, λέει ἕνας ἄλλος γέρως ἀπ' τὸ στασίδι του, τί χρυσάφι ἔχει ἡ στολή του.

Κ' ἐνῷ αὐτοὶ μιλᾶνε πλησιάζουν ἢ γρῃὲς σταυροκοποιοῦνται μπροστά του, τοῦ φιλοῦνε τὸ χέρι καὶ μὲ κακομοιριὰ τοῦ λένε — διάβασέ μας καμμιὰ εὐχὴ ἅγιε Δεσπότη κι' αὐτὸς διαβάζει κι' ἀκούεται στὸ τέλος, νᾶστε εὐλογημένες! Τότε νὰ 'δῆτε παπάδες στὴ ἐκκλησιὰ γεμάτο! Καὶ πῶς ψάλλουνε καλά!... Ὅλος ὁ κόσμος χαίρεται... Ὁ δεσπότης μωρέ! 'βλογήθηκε ὁ τόπος!. Θυμᾶμαι τὴ νόνα μου ποῦ μοῦλεγε ἅμα δὲ περνοῦσε ὁ δεσπότης:— Οὐ παιδί μου, θὰ κάμῃ κακὴ χρονιὰ 'φέτος, δὲν πέρασε ὁ δεσπότης!

Κ' ἔτσι ὅλοι περιμένουνε τὸ δεσπότη μ' ἀνυπομονησὰ καὶ χαρά. Ἅμα μπαίνει στὸ χωργιὸ ὅλοι βγαίνουν ἔξω μπάμ, μπούμ ἢ καμπάνες· τράγκ... τρούγκ τὰ σημαντήρια καὶ στὸ διπλανὸ χωριὸ ἀνταποκρίνουνται ἄλλες καμπάνες κι' ἄλλα σημαντήρια. Σὲ λίγο ἔρχεται κι' ὁ δάσκαλος μὲ τὰ παιδιὰ καὶ στρώνουνε δάφνες νὰ περάσῃ ἀποπάνω καβάλλα, κ' εἶνε ἕτοιμοι στὴ γραμμὴ νὰ ποῦνε τὸ ᾄσμα τοῦ Δεσπότη. Σὲ λίγο νάτονε φαίνεται στὴν ἀπέναντι ραχοῦλα μ' ἕνα ἄλογο ὑψηλό, κόκκινο κόκκινο κι' ἀφρισμένο ἀπ' τὸ τρέξιμο. 'Αποπίσω ἔρχοντ' οἱ ἄλλοι καβάλλα στὰ μουλάρια. Πλησιάζει, σηκώνει τὸ χέρι κ' εὐλογάει. Πᾶν' οἱ πρόκριτοι καὶ τοῦ φιλοῦνε τὸ χέρι, τὰ παιδιὰ ψάλλουνε κι' αὐτὸς στὸ τέλος λέει μιὰ εὐχή. Ξεκινάει πάλι γιὰ νὰ μπῇ στὸ χωργιὸ κι' ἀντα-μώνει στὸ δρόμο γρῃές, γερόντους ποῦ στρώνουνε τὲς κάπες των καὶ τὲς τζόκες γιὰ νὰ περάσῃ. Καὶ τρέχουνε ὅλοι νὰ τόνε δοῦνε στὸ κονάκι ποῦ ξεπέζευσε. Ὅλα τὰ παιδιὰ τοῦ χωργιοῦ μαζεύουνται γύρ' ἀπὸ τ' ἄλογο καὶ τὸ τηρᾶνε καὶ τὸ θαυμάζουνε. Ποιὸς ξέρει πότε θὰ ξαναδοῦνε πειὰ τέτοιο ἄλογο! Κι' ἀρχίζουνε συζήτησι γιὰ τὰ ράσα καὶ γιὰ τὴ φωνὴ τοῦ δεσπότη. Καὶ τὸ βράδυ ποῦ θὰ πᾶν' στὸ σπίτι τὰ διηγοῦνται στὲς μαννάδες των μὲ χαρὰ ὅλα, ὅλα καὶ πόσο εὐχαριστημένα εἶναι ἅμα τοῦ φίλησαν τὸ χέρι. — Μάννα! 'γὼ τοῦ φίλησα τὸ χέρι! — Τὴν ἄλλη 'μέρα τρέχουνε στὴν ἐκκλησιὰ μὲ προθυμία ποῦ σᾶν ποτὲ ἄλλοτε καὶ σκοτώνουνται ποιὸς νὰ πάρῃ τὸ μανάλι κσὶ νὰ βαστάξῃ ἴσο τοῦ ψάλτη καὶ τοῦ Παπᾶ. — 'Αλήθεια ἅμα θυμᾶται κανένας αὐτά, θυμᾶται τὴ παιδικὴ ζωὴ στὴ δόλια πατρίδα π' ἔχει τὸ δεσπότη γι' ἀρχηγὸ κι' ἀποπάνω ἀπ' αὐτὸν τὸν Πατριάρχη γι' αὐτοκράτορα. Ὅσοι εἶσθε δοῦλοι θυμηθῆτε ἅμα ἤσασθε μικροὶ κι' ἔμπαινε ὁ δεσπότης στὸ χωριό. Θὰ νομίζετε πῶς τότε ἤσασθε τὰ παιδιὰ τ' εὐαγγελίου κ' ἴδητε τὸ Χριστὸ νὸ σᾶς 'βλογάει.

*
* *

Μιὰ φορὰ ποῦ λέτε κἄτι τέτοια καὶ περισσότερα ἔγειναν
'στὸ Κούδεσι σὲ μιὰ περιοδεία ἑνὸς Δεσπότη τῆς Χειμάρ-
ρας. Ὅλ' οἱ χωργιάτες ἀνοίγανε τὸ στόμα κ' ἐχαύτανε ὅτι
ἔλεγ' ὁ Δεσπότης ποῦ τοὺς συνεβούλευε νὰ ἀγαποῦνε ὁ ἕ-
νας τὸν ἄλλον. Γιατί αὐτοὶ τόνε ξέρουνε γι' ἀρχηγὸ ποῦ
τοὺς ἔβαλλε ὁ Χριστὸς ν' ἀκοῦνε καὶ τὸν ἀκοῦνε γι' αὐτὸ
τοὺς βλέπετε νὰ διαφέρουνε ἀπὸ τοὺς ἄλλους τοὺς γείτονας
τοὺς Τούρκους, ἂν καὶ ζοῦνε τὴν ἴδια ζωή. Πάντα μὲ τὸ
κοπάδι στὸ βουνὸ ἢ στὸ χωράφι σὲ καμμία πλαγία. Τὸ
βουνὸ αὐτοὶ ξέρουνε κι' ἂν τύχῃ κανένας ἀπ' αὐτοὺς νὰ
κατεβῇ καμμιὰ φορὰ κάτω στὴ Χειμάρρα, ἅμα γυρίσῃ στὸ
χωργιὸ διηγεῖται στοὺς ἄλλους μὲ 'περηφάνεια τί εἶδε, ἐνῷ
πραγματικῶς δὲν εἶδε τίποτα. Τοὺς δίδαξε λοιπὸν ὁ δεσπό-
της ἐκεῖ π' ἔκαμε καὶ κἄνα δάσκαλο παπᾶ καὶ τοὺς παρα-
κινοῦσε νὰ στείλουνε τὰ παιδιὰ στὸ σκολειό. Εἶνε δύσκολο
ξέρετε τὰ τσομπανόπουλ' αὐτὰ ποῦ ζοῦνε στὸ βουνό, ποῦ δὲ
ξέρουνε νόμο κανένα κι' οὔτε πότε ἐμάθανε κανένα νὰ τὰ
βάλλετε στὸ ζυγὸ τοῦ νόμου τοῦ σκολείου. Ἕνα νόμο ξέ-
ρουν' αὐτὰ ποῦνε μεγαλύτερος ἀπ' ὅλους τοὺς νόμους π' ἔ-
καμ' ὁ κόσμος γιὰ νὰ σκλαβωθῇ τόσο ὥστε οἱ φιλόσοφοι
λένε νὰ τὸν πάρωμε 'πίσω αὐτὸ τὸ Νόμο. Αὐτοὶ τὸν ἔχουνε
αὐτὸν τὸν Νόμο τὸ μεγάλο τῆς Φύσεως! Ἀπ' τὸ πρωῒ ὡς
τὸ βράδυ ζοῦνε μὲ τὴ Φύση, ντύνουνται σχεδὸν ἀπ' τὴ
Φύσι, τρών' ἀπ' τὴ Φύσι καὶ κοιμοῦνται στὴ Φύση. Ὅ
λη τὴν ἡμέρα εἶνε στὸ βουνὸ μὲ τὰ πρόβατα καὶ τὰ γίδια
ποῦ σκαρφαλώνουνε 'δῶ καὶ κεῖ, κι' αὐτοὶ σὲ καμμιὰ ράχη
ρίχνουνε κάτω στὲς πέτρες τὴ κάπα καὶ ξαπλώνουνται κι'
ἀρχίζουνε τὴ φλογέρα. . . . καὶ τὸ τραγοῦδι Ἀπὸ 'δῶ κι'
ἀπ' ἐκεῖ ἀκούονται τὰ κουδούνια τῶν προβάτωνε καὶ τῶν
γιδιῶν σὲ κάθε τράβηγμα ποῦ κάνουνε στὸ γόρτο. Αὐτὰ ὅ-
λα βασιλεύουν ἐκεῖ ἀπάνω μαζῆ μὲ τὸν ἀέρα τοῦ βουνοῦ

ΧΩΡΙΚΟΙ ΛΑΚΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ (Φωτογρ. Γ. Χ. Δημητριάδου)

SISMANOGLIO ©MEGARO

ποῦ πέρνει ὅλους αὐτοὺς τοὺς γλυκοὺς ἤχους καὶ τοὺς σκορπίζει στὰ δένδρα τὰ θεόρατα καὶ στὲς λαγκαδιὲς τὲς ἄγριες γιὰ νὰ γείνῃ ἡ ἀντίθεσι τῆς ἀγριότητος καὶ τῆς γλυκύτητος σᾶν νὰ μή ᾽σαν ἀλλοῦ ψυχὲς π᾽ αἰσθάνονται καλλίτερα ἀπ᾽ τ᾽ ἄγριο βουνὸ καὶ π᾽ ἔχουν ἀνάγκη νὰ τοὺς σκορπισθῇ ἡ γλύκα σὐτὴ μέσα τους. Ἐκεῖ ἀπάνω στὸ Κούδεσι εἶνε τέλειο τὸ βασίλειο τῆς Φύσεως μὲ βασιλέα τὸν Ἥλιο ποῦ τοὺς ἐποπτεύει κάθε ᾽μέρα καὶ π᾽ ἔχει μεγαλύτερη πολυτέλεια ἀπ᾽ ὅλους τοὺς βασιληὰς τῆς γῆς, ἀπ᾽ τὸ Σολομῶντα καὶ τὸ Κροῖσο καὶ ποῦ εἶναι πειὸ εὐεργετηκότερος ἀπ᾽ ὅλους τους. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀληθινὸς βασιληάς τους ποῦ ἅμα στὸ τέλος ἀγκαλιάσῃ κατεβαίνουντας τὴ θυγατέρα του τὴ θάλασσα τότε βγαίνει ἡ βασίλισσα ἀπάνω ἀπ᾽ τὸ βουνὸ γιὰ νὰ τοὺς φωτίσῃ ὡς τὸ γυρισμό του.

*
* *

Αὐτή ᾽νε ἡ ζωὴ τῶν Βουνίσιωνε αὐτῶν, κι᾽ ἂν ἐξετάσῃς τὴ γλώσσα τους θὰ ᾽δῆς πῶς πολὺ λίγες λέξεις μεταχειρίζουνται, ἡ ἄλλες εἶνε ἄχρηστες γι᾽ αὐτοὺς καὶ τί τὲς θέλουνε ἀφ᾽ ἔχουν τὴ Φύση ἀνοιχτὸ λεξικό;

Τοὺς εἶπε λοιπὸν ὁ Δεσπότης ὅσα ᾽μπόρεσε γιὰ νὰ τοὺς κάμῃ πειὸ ἥσυχη τὴ ζωὴ ποῦ κι᾽ αὐτὸς βέβαια θὰ ζήλευσε ἀπὸ μέσα του γιὰ τὴν ἀφέλεια, τὴν ἡσυχία καὶ τὸ βουνό. Μὰ κι᾽ αὐτοὶ κατέβασαν τὸν Ἅγιο ὅλοι ὡς κάτω ἀπ᾽ τὸ σύνορο τοῦ χωργιοῦ καὶ γύρισαν ᾽πίσω ἀπάνω γρήγορα γρήγορα ἥσυχοι κι᾽ εὐχαριστημένοι ἀπ᾽ τὰ λόγια τοῦ Δεσπότη.

Ὁ Δεσπότης κι᾽ ἡ συντροφιὰ κατεβαίνοντας ἀπ᾽ τὸ βουνὸ εἴχανε νὰ λένε γιὰ τὸ χωργιό. Σιγὰ σιγὰ τὸ σφρέσκο ἔπαυσε κ᾽ ἡ λαγκαδιὰ ἔβγαζε σᾶν καμίνι τὴ φλόγα π᾽ ὁ ἥλιος τ᾽ Αὐγούστου σκορπάει κάτω στὰ χωράφια ποῦνε γεμάτα ἀπὸ τὰ ξερὰ καλάμια τοῦ σταριοῦ.

— Διᾶκο, φέρε μου τὴν ὀμπρέλλα, λέει ὁ Δεσπότης π᾽ ἄρ-

χιζε κ᾽ αὐτὸς νὰ καψώνῃ. Τρέχει ὁ διᾶκος ᾽πίσω στὰ μουλάρια ποὖχανε τὰ πράμματα, τηράει, τίποτα ᾽ρωτάει τὰ παιδιά, τίποτα.

— Ἅγιε, λέει τοῦ Δεσπότῃ, τὴ ξεχάσαμε στὸ Κούδεσι τὴν ὀμπρέλλα, μόν᾽ ἄφησε νὰ στείλωμε αὐτὸ τὸ τσομπανόπουλο ποῦνε ᾽κεῖ στὴ πλαγία στὴ κορφὴ τῆς λαγκαδιᾶς γιὰ νὰ φωνάξῃ στὸ χωργιὸ νὰ τὴ στείλουνε. Δὲ θ᾽ ἀργήσωμε.— Κάμε γρήγορα, παιδί μου, λέει ὁ Δεσπότης κ᾽ ἐχώθηκε καβάλλα ἀποκάτω ἀπ᾽ ἕνα δένδρο στὸν ἴσκιο.

Ὁ διᾶκος ἐφώναξε τὸ τσομπανόπουλο π᾽ ἔβοσκε ᾽κεῖ τὰ πρόβατα. Κι᾽ αὐτὸ ἐζήγωσε τὸ διᾶκο κρατῶντας ἕνα μακρὺ ραβδὶ π᾽ ἔκανε ἀποπάνω γκλοῦτσο γιὰ νὰ τσακώνῃ τὰ ζωντανά. Ἦτανε στ᾽ ἄσπρα ντυμένο, ὁλόμαλλα ποτούρια καὶ πεσελιά, κόκκινο, κόκκινο σᾶν κανένας παληὸς Δωριέας καὶ μὲ τσαρούχια μὲ λινές. Ἅμα τὸ εἶδε ὁ διᾶκος νὰ πηδάῃ στὲς πέτρες καὶ νὰ βρεθῇ ὅσο νὰ πῇ τρία μπροστά του, τὸν ἐτήραξε καὶ βέβαια τοὔκανε ἐντύπωσι γι᾽ αὐτὸ τοὔπε·

— Παλληκάρι μου, ἀνέβα ἀπάνω στὴ κορφὴ καὶ φώναξε τοῦ Κονόμου νὰ στείλῃ γρήγορα τὴν ὀμπρέλλα τοῦ δεσπότη.

— Τὴν ὀβρέλλα . . . λέει τὸ παιδὶ μ᾽ ἀπορία . . . . τή . . . .

— Ναί, παιδί μου, ποῦ κρατάει ὁ δεσπότης στὸ χέρι γιὰ τὸν ἴσκιο. Μά, σὲ θέλω, τρέξε γρήγορα.

Τὸ τσομπανόπουλο δὲν ἔχασε καιρὸ ἀλλ᾽ ἄρχησε ν᾽ ἀνεβαίνῃ τὴ πλαγία πηδηχτά, πηδηχτὰ ἀπὸ πέτρα σὲ πέτρα καὶ στὸ δρόμο ὅλο ὀνοματοῦσε ὀβρέλλα . . . ὀβρέλλα . . . γιὰ νὰ μὴ ξεχάσῃ τ᾽ ὄνομα ποῦ πρώτη του φορὰ ἤκουσε. Σὲ λίγο ἐσκαρφάλωσε στὴν κορφὴ σᾶν γίδι ἀνάμεσ᾽ ἀπ᾽ τὲς κουμαρὲς καὶ τὰ ρίκια κι᾽ ἀπ᾽ ἐκεῖ ἐφαινότανε ἀποπάνω ἀπ᾽ τὸ χωργιό. Ἀνέβη τότε ἀπάνω σὲ μία πέτρα καὶ μπήγνει μιὰ φωνὴ καθὼς κάνουν οἱ τσομπάνοι στὰ πρόβατα. — Ὠιό . . . ὠιοσό . . . Κόσα, ὦ Κόσα, κ᾽ ἡ λαγκαδιὰ καὶ τὸ βουνὸ ὀρ-

γυότανε πάλι ἀπὸ βαθειά... Κόσαα... ὦ Κόσα. Δὲν ἀκούστηκε φαίνεται τίποτα ἀποπάνω γι᾽ αὐτὸ τὸ τσομπανόπουλο ᾽φώναξε ᾽πίσω στὸν ξάδερφό του δυνατώτερα.... Κόσαα.... ὦ Κόσα... Τὴ φορὰ αὐτὴ ἡ φωνή του ἐπανελήφτηκε καθαρὰ καὶ τρεμουλιαστὰ ἀπ᾽ τὴ λαγκαδιά.

— ᾽Ε μωρ᾽ ἔ...

— Κόσαα... φωνάζει πάλι ὁ μικρὸς γιὰ νὰ πεισθῇ.

— ᾽Ε μωρ᾽ τί θεεέλεις;

— ᾽Αμε στοῦ Κυνόμου γρήγορα καὶ πές του νὰ σοῦ δώσῃ... π᾽ ἄφησ᾽ ὁ δεσπότης κι᾽ ἔλα κάτω γρήηηηγορα.

— Τί νὰ μοῦ δώσῃ μωρ᾽ ἔεε;

Τὸ τσομπανόπουλο ἐπνίχτηκε κ᾽ ἔσπασε τὸ κεφάλι του γιὰ νὰ θυμηθῇ πῶς τοῦ εἶπε ὁ διάκος... λα... λα... ἔξαφνα θυμήθηκε πῶς τοὔπε ὅτι τὴ κρατάει ὁ δεσπότης στὸ χέρι...

— ᾽Εκεῖνο ποῦ βαστάει ὁ δεσπότης γιὰ τὸν ἴσκιο στὸ χέεερι... ἀπεκρίθηκε δυνατὰ τὸ τσομπανόπουλο μὲ βγαλμένα ὄξω τὰ μάτια ἀπὸ τὴ δύναμι.

— Τί ι ί....;

— ᾽Εκεῖνο ποῦ κρατάει γιὰ τὸν ἴσκιο ὁ δεσπότης μωρ᾽ τὸ καλοκαῖρι. Κατάλαβέεες; Κι᾽ ὁ μικρὸς ἐφουρκιζότανε ποῦ δὲν μποροῦσε νὰ ᾽βρῇ τὴ λέξι ποῦ τοὔπε ὁ διάκος. — ᾽Α! νὰ πάρ᾽ ὁ διάλος, ἔλεγε, ἅμα σὲ κάθε προσπάθεια π᾽ ἔκανε γιὰ νὰ θυμηθῇ δὲν εὕρισκε τίποτα. Κι᾽ ὁ ἄλλος ἀποπάνω ποῦ δὲ σκάμπαζε τί θέλ᾽ ὁ ξάδρεφός του φώναξε κι᾽ αὐτὸς θυμωμένος.

— Τί λές μωρεέ... τί λέες...

Καὶ τὸ βουνὸ ἐμούγγριζε βαθειὰ τὲς ἄγριες φωνές του καὶ τὲς τράβαγε μακρυὰ μέσα του σὰν καμμιὰ βροντὴ ποῦ φεύγει...

— ᾽Εκεῖνο ποῦνε σὰν ἡ τέντα τῶν γιδιῶνε, ποῦ κρατάει ὁ δεσπότης στὸ χέρι μωρ᾽ πῶς τὸ λέεενεε... ᾽Επαναλάμβανε ὁ μικρὸς μ᾽ ἀπελπισία βλέποντας πῶς ἀποκάτω στὴ λαγκαδιὰ ὁ διάκος τοὔκανε μὲ τὰ χέρια σὰν νὰ τοὔλεγε... ἀκόμα; Μὰ κι᾽ ὁ ξάδρεφος ἀποπάνω δὲν ἤτανε σὲ λιγώτερη στενοχώρια γι᾽ αὐτὸ ὁλοένα ἐφώναζε. — Ποιὸ μωρὲ ποιόόο.

Τὸ τσομπανόπουλο ἔμασε τὸ μυαλό του καὶ μιὰ φορά... γκι... γκι... κ᾽ ἄνοιξε τὸ στόμα...

— Τ.... τ.... ττ... τὴ Ρουμπέλλα διάλοε, ἐφώναξε μὲ χαρὰ ποῦ τὸ βρῆκε σὰν νὰ ξαλάφρωσε τίποτα ἀποπάνω του.

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

᾽Ο δεσπότης σὲ λίγο ξεκίνησε γιὰ τὰ χωργιά, μ᾽ ἀνοιγμένη τὴν ὀμπρέλλα καὶ σκυμμένο τὸ κεφάλι ἀπ᾽ τὴ συλλογὴ γιὰ ὅσα εἶδε στὸ χωργιό. Τὸ τσομπανόπουλο κάτω ἀπὸ ἕνα δέντρο, ὀμπρέλλα ποῦ τ᾽ ἔστησ᾽ ἡ Φύσι στὸ βουνό, τοὺς τήραγε περίεργα νὰ φεύγουνε κ᾽ ἥσυχο, ἥσυχο κι᾽ ἀδιάφορο ἐγύρισε στὰ πρόβατα φωνάζοντας ὠιό.....

᾽Αθῆναι, Μάρτιος 1909.

ΜΙΛΤΟΣ Σ.

ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

* Δός μου κυρὰ τὸν ἄντρα σου, καὶ κράτει σὺ τὸν κόπανο.

* ᾽Επρόσταξαν τὴν ἀλουποῦ, κ᾽ ἐκείνη τὴν ὁρά της.

* ᾽Εσκοτώσαν ἕναν βλάχο· μὲς τὸν κῶλό μου τὸ γράφω.

* Κάλλιο εἶναι νὰ σὲ ζηλεύουν παρὰ νὰ σ᾽ ἐλεημονιοῦνται.

* Κράξε τον στὸ γάμο σου ν᾽ ἀκούσῃς «καὶ τοῦ χρόνου».

(ἀρχ. Καὶ κεκλημένος εἰς γάμους, τοῦ γυναικείου γένους κατηγορεῖν).

* Λάχανα στὴ μάνα μου, λάχανα στὸν ἄντρα μου, κάλλια ἦταν ᾽στὴ μάνα μου.

* Μαύρη μοῖρα ποὖχες, ἄντρα, ὁλ᾽ ἐπνίγηκαν καὶ σ᾽ ἤρθες!

Παπαδόπουλος

ΑΠΟ ΤΑ „ΑΓΡΟΤΙΚΑ“

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΞΕΝΗΤΕΙΑΣ

Ἀνάθεμά σε ξενητειά, μὲ τὰ φαρμάκια πῶχεις!

Θὰ πάρω ἕναν ἀνήφορο νὰ βγῶ σὲ κορφοβοῦνι,
νὰ βρῶ κλαράκι φουντωτὸ καὶ ριζιμιὸ λιθάρι,
νὰ βρῶ καὶ μιὰ κρυόβρυσι, νὰ ξαπλωθῶ 'στὸν ἴσκιο,
νὰ πιῶ νερὸ νὰ δροσισθῶ, νὰ πάρω 'λίγη ἀνάσα,
ν' ἀρχίσω νὰ συλλογισθῶ τῆς ξενητειᾶς τὰ πάθη,
νὰ εἰπῶ τὰ μαῦρα ντέρτια μου καὶ τὰ παράπονά μου.

Ἄνοιξε, θλιβερὴ καρδιὰ καὶ πικραμένο ἀχεῖλι,
βγάλε κἄνα χαμόγελο καὶ πὲς κἄνα τραγοῦδι.

— Τραγούδια ἂν ἔχ' ἡ μαύρη γῆ, κι' ὁ τάφος χαμογέλοια,
ἔχει καὶ τοῦ παιδιοῦ ἡ καρδιὰ 'ποῦ περπατεῖ τὰ ξένα.
Τὰ ξένα ἔχουν καῦμοὺς πολλοὺς καὶ καταφρόνια πλῆθος!
'Σ τὰ ξένα δὲν ἀνθίζουνε τὴν ἄνοιξι τὰ δέντρα,
καὶ δὲ λαλοῦνε τὰ πουλιά, ζεστὸς δὲ λάμπει ἥλιος,
δὲ φυλλουριάζουν τὰ βουνά, δὲν πρασινίζει ὁ κάμπος
καὶ δὲ δροσίζει τὸ νερό, καὶ τὸ ψωμὶ πικραίνει!..
Στὰ ξένα ποιὸς θὰ σὲ χαρῇ, καὶ ποιὸς θὰ σοῦ γελάσῃ;
Ποῦν', τῆς μαννούλας τὰ φιλιά, τὰ χάϊδια τοῦ πατέρα;
Ποῦνε τὰ γέλοια τ' ἀδερφοῦ, κ' ἡ συντροφιὰ τοῦ φίλου;
Ποῦν' τῆς ἀγάπης ἡ ματιὲς καὶ τὰ γλυκὰ τὰ λόγια;
Ἂν ἀρρωστήσῃς, ποιὸς θαρθῇ 'ς τὴν ξενητειὰ σιμά σου
νὰ σὲ 'ρωτᾷ τὸν πόνο σου, τὰ γιατρικὰ νὰ δίνῃ,
'ς τὸ ἔρμο σου προσκέφαλο νὰ ξενυχτάῃ μαζί σου;
Κι' ἂν ἔρθῃ μέρ' ἀγλύκαντη 'ς τὰ ξένα νὰ πεθάνῃς,
ποιὸς θὰ βρεθῇ στὸ πλάϊ σου τὰ μάτια νὰ σοῦ κλείσῃ;
Ποιὸς θὰ σοῦ λούσῃ τὸ κορμί, ποιὸς θὰ σὲ σαβανώσῃ;
'Σ τὸ λείψανό σου ποιὸς θαρθῇ λουλούδια νὰ σὲ ράνῃ;
Καὶ ποιὸς μὲ πόνο θὰ ριχτῇ 'ς τὸ νεκροκρέββατό σου
γιὰ νὰ σὲ κλάψῃ; Ποιὸς θὰ εἰπῇ γιὰ ἐσένα μοιρολόγι;
Ἄχ! πῶς τοὺς θάφτουν νὄξερες καὶ πῶς τοὺς πᾶν τοὺς ξένους!
Χωρὶς λιβάνι καὶ κηρί, χωρὶς παπᾶ καὶ ψάλτη!

Ἀνάθεμά σε, ξενητειά, μὲ τὰ φαρμάκια πῶχεις!

Ποῦ νὰ τὸν πῶ τὸν πόνο μου, ποῦ νὰ τὸν ἀπορρίξω;
Νὰ τὸν εἰπῶ στὰ τρίστρατα, τὸν παίρνουν οἱ διαβάτες,
νὰ τὸν ἀφήσω 'ς τὰ κλαριά, τὸν παίρνουν τ' ἀγριοπούλια!..
Κι' ἂν κλάψω, τὰ φαρμακερὰ τὰ δάκρυα ποῦ νὰ πέσουν;
Ἂν πέσουνε στὴ μαύρη γῆ, χορτάρι δὲ φυτρώνει,
ἂν πέσουνε 'ς τὸν ποταμό, ὁ ποταμὸς θὰ στύψῃ,
ἂν πέσουνε στὴ θάλασσα, πνίγονται τὰ καράβια,
κι' ἂν τὰ βαστάξω 'ς τὴν καρδιά, μὲ καῖν', μὲ φαρμακώνουν!..

Ἀνάθεμά σε, ξενητειά, μὲ τὰ φαρμάκια πῶχεις!

† Κ. Δ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

ΠΕΤΑΧΤΑ

Τί δὲν θυσιάζομε ποτὲ οἱ Ἠπειρῶτες

1) Ὁ Ζαγορίσιος τοὺς παράδες.
2) Ὁ Γιαννινιώτης τὲς γυναῖκες.
3) Ὁ Χειμαρριώτης τὸ καπτανλίκι.

ΧΑΣΑΝΗΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

* Καλὴ εἶναι ἡ νύφη μας, μόνον στραβὰ λογιάζει.

* Κουφοῦ καμπάνα κι' ἂν λαλῇς, νεκρὸ κι' ἂν γαργαρίζῃς, τὸν μεθυσμένο κι' ἂν κερνᾷς, ὅλα χαμένα τἄχεις.

* Δέσποτα παπᾶ πρεσβύτα, ἔπαρε καὶ πάλε ζήτα.
(ἀρχ. Δῶρον δ' ὅ,τι θῷ τις ἐπαίνει καὶ ζήτει).

* Γιῶργον εἶχα, Γιῶργον ἔχω, καὶ χαρὰ στὸν Γιῶργ' ὁποῦ εἶχα.

* Ἀλάτι πάει στὴν ἁλυκὴ καὶ ξύλα πάει στὸ λόγγο.
(ἀρχ. Γλαῦκας εἰς Ἀθήνας κομίζειν).

* Ἀλοιὰ 'πὸ τὸν ἀντρειωμένο ἂν τὸν πιάσουν δυὸ σπασμένοι.
(ἀρχ. Οὐδ' Ἡρακλῆς πρὸς δύο).

SISMANOGLIO

ΕΥΤΥΧΙΑ... ΥΣΤΕΡΝΑ...

Κ' ἡ *εὐτυχισμένη* νύφη, ντυμένη τὰ νυφικά της καὶ στολισμένη, τὸν περίμενε καθισμένη σιμὰ στὸ παράθυρο. Δὲν πίστευε «νὰ ἰδῇ τὴν ὥρα» ποῦ θἄρχωνταν μὲ τὸν παπᾶ, μὲ τὸν νουνό, μὲ τὰ λαλούμενα, μὲ τὸ ψῆκι νὰ τὴν πάρῃ.

Μὲ ἀγωνία περίμενε τὴν ὥρα ποῦ θὰ τὸν ἤγλεπε *γαμπρό*, ᾽ποῦ θὰ τὸν εἶχε στὸ πλάϊ της, τὴν ὥρα ᾽ποῦ θὰ τὴν ὡδηγοῦσε στὸ σπίτι του κ᾽ ἐφαντάζονταν τὴν ἐντύπωσι ᾽ποῦ θἄκανε στὸν κόσμο, ὅταν θὰ πήγαιναν πλάϊ-πλάϊ ἐκεῖ, κ᾽ αἰστάνουνταν π᾽ αὐτὸ χαρὰ ἡ *εὐτυχισμένη* νύφη !

Κ' ἐσυλλογίζουνταν ᾽ποῦ θὰ χόρευε μαζύ του στὸ χορό, ὅταν οἱ ἄλλοι θὰ τραγουδούσανε τὸ «αὐτὸ τὸ χέρι ποῦ κρατεῖς γιὰ μὴ τὸ παρασφίγγῃς» κ᾽ ἡ καρδιά της ἔσφιγγε κ᾽ ἐχτυποῦσε δυνατά.

Κ' ἐφαντάζουνταν ἡ ὤμμορφη νύφη τὸ πῶς θὰ τὴν ἔβλεπε ἐκεῖνος ποῦ τὴν εἶχε ζητήσει γιὰ γυναῖκα καὶ δὲν τὸν εἶχε θελήσει κ᾽ ἐφοβιούνταν τὴν ἐκδίκησί του κ᾽ ἔτρεμ᾽ ἡ καρδιά της γιὰ τὸν λατρευτό της μὴ πάθῃ κανένα κακὸ ἀπὸ ᾽κεῖνον, μὲ τὸν ὁποῖο εἶχε γένει ὀχτρὸς θανάσιμος καὶ τἄχε στὰ μαχαίρια, ἐξ αἰτίας της.

Μὰ θυμούνταν πάλε ὅτι ὁ λατρεμένος της ἦταν ἀκόμα περισότερο λεβέντης ἀπὸ τὸν ἄλλο τὸν «τιποτένιο» ὅτι τὸν περνοῦσε στὴν παλληκαριά, στὸ σημάδι, στὸ μαχαῖρι κ᾽ ἡσύχαζε.

Ἔρριχνε περιφρονητικὲς ματιὲς στὸ σπῆτι του ποὖταν σιμὰ στὸ δικό της, εὐχαριστιοῦνταν ᾽ποῦ τὤβλεπε νἄχῃ τὲς θύρες καὶ τὰ παράθυρα κλειστά, νὰ φαίνεται ἔρημο κ᾽ ἐδιορθώνουνταν μπροστὰ στὸν καθρέφτη ἡ ὡραία νύφη, γιὰ νὰ φαίνονταν περισσότερο ὡραία καὶ νὰ καλοτύχιζε ὁ κόσμος ᾽κεῖνον ᾽ποῦ τὴν ἀπόχτησε καὶ νὰ μαράζωνε τὸν ἄλλον.

Καὶ σκέφτουνταν ἡ εὐτυχισμένη νύφη, τὴν εὐλογημένη ἐκείνη ὥρα, ᾽ποῦ ὁ παπᾶς θὰ τοὺς ἀντάμωνε, ᾽ποῦ θὰ τῆς τὸν ἔκανε δικό της κ᾽ ἡ ἀνυπομονησία της αὔξανε. . .

Ἄχ, γιατί ἀργοῦσαν ἔτσι τάχα; Γιατί δὲν ἔρχουνταν μιὰ ὥρα γληγορώτερα ;

Ἄ ! νά ! ρίχτηκαν τὰ ντουφέκια ! Τὰ λαλούμενα χτυποῦνε. . . Ὅπου νἄναι ἔρχονται. . .

Τώρα ἡ καρδιὰ τῆς *εὐτυχισμένης* νύφης χτυπάει δυνατώτερα, σφίγγει περισσότερο. Μὰ ὄχι κι᾽ ἀπὸ καθαρὴ χαρά. ᾽Πὸ χαρὰ καὶ λύπη ἀνακατωμένη.

Περνοῦσαν ἀπὸ τὸ νοῦ της ᾽κείνη τὴ στιγμὴ μαζύ, ἀνταμωμένα, οἱ γάμοι τῆς κούκλας της, π᾽ ἔκανε, ὅταν ἦταν μικρή, μὲ τοὺς δικούς της, ᾽ποῦ κάνει τώρα μεγάλη. Ἡ ἀθῶα, ἡ παιδιακίσια, ἡ ξέγνοιαστη, περασμένη ζωή της, μὲ τούτη τὴν καινούρια, τὴ σοβαρή, τὴν γιομάτη φροντίδες ζωὴ ποῦ θὰ περάσῃ. Περνοῦσε ἀπὸ τὸ νοῦ της τὸ πατρικό της, μὲ τὸ καινούργιο σπίτι ποῦ θἄβρισκε, καὶ χίλια τόσα ἄλλα ποὖχαν σχέσι μὲ τὴν παληὰ καὶ καινούργια ζωή της κι᾽ ἡ ὤμμορφη νύφη ἐλυπιοῦνταν.

Ἤγλεπε τὲς ἀνύπαντρες φιλενάδες της ᾽ποῦ μὲ γελαστὰ πρόσωπα τὴν κύτταζαν στὰ μάτια καὶ κάτι ἄλλες παντρεμένες—συντρόφισσές της πάλε—μὲ βάσανα μὲ στενοχώριες κ᾽ ἐπιθυμοῦσε νἄναι ἀκόμα ἐλεύτερη ἡ ὤμμορφη νύφη !

Μὰ ᾽σ αὐτὰ ἀπάνω περνοῦσε ἀπὸ τὸν νοῦ της καὶ ἡ μορφή Του ζωηρὰ καὶ θελκτικὴ κι᾽ ἔδιωχνε τὲς μικρὲς ἐκεῖνες λῦπές της· ὁ χαρούμενος ἀηχὸς τῶν βιολιῶν, ᾽ποῦ τὸν ἔφερνε ζωηρὸν στ᾽ αὐτιά της τ᾽ ἀγεράκι, τῆς σκόρπιζε τὴν ἀταίριαχτη σὲ γάμους μελαγχολία κ᾽ τῆς ἔλεγε κάτι *παράξενα λόγια γιὰ τὰ στερνά της, γιὰ τὴν εὐτυχία της*. . . . . .

Καὶ τὸν καρτεροῦσε μὲ καρδιοχτύπι ἡ ὤμμορφη νύφη !

Εἶχαν ζυγώσει πλιὰ στὸ σπίτι της κι᾽ αὐτὴ κρυφά-κρυφὰ ἔρριξε ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ παράθυρο τὰ μάτια στὸ ψῆκι.

Ἐκεῖνα μὲ τὰ ὁποῖα πρώτ᾽ ἀπαντήθηκαν ἦταν Ἐκείνοι. Ἔλαμπαν, ὅπως καὶ τὸ πρόσωπό του ἀπὸ χαρά.

Κείνη τὴ στιγμὴ τὰ βιολιὰ χτυποῦσαν δυνατώτερα, τὰ ντουφέκια ἔπεφταν πυκνότερα.

Μέσα στ᾽ ἄλλα ἀπ᾽ κάποιο παράθυρο τινάχτηκε κ᾽ ἕνα μὲ διαφορετικὸ κρότο. Κανένας δὲν ἔδωκε σ᾽ αὐτὸ προσοχή. Ὅλοι εἶχαν καρφωμένα τὰ μάτια καὶ τὸν νοῦ τους στὸν γαμπρὸ καὶ τὸ ψῆκι. Μονάχα τὰ χαρούμενα μάτια τῆς *εὐτυχισμένης* νύφης ἔσυρε πρὸς ἐκεῖ ὁ καπνὸς καὶ ἡ λάμψι του. Μονάχα ἡ νύφη σ᾽ ἐκείνη τὴν ὀχλοβοὴ τ᾽ ἀντελήφτηκε.

Εἶχε ριχτεῖ ἀπὸ τὸ σπίτι ἐκείνου ποῦ τοὖχε ἀρνηθῇ τὸν ἔρωτα ! ! . . . Τὴν ἔπιανε ἀνατριχίλα.

Ἐκύτταξε στὴ στιγμὴ τὸν λατρεμένο της, μὰ τὸν εἶδε νὰ σωροβολιάζεται.

Ἤκουσε καὶ κάτι σπαραχτικὰ σκουξίματα κ᾽ ὕστερα τίποτα περισσότερο. . .

Ὕστερ᾽ ἄρχισε νὰ γελάῃ, νὰ κλαίῃ, νὰ πηδάῃ, νὰ σχίζῃ, νὰ τραγουδάῃ, νὰ βρίζῃ νά. . , νά.—

Στὴν ἀνακατωσιὰ ἐπάνω ηὗρε καιρὸ καὶ βγῆκε κι᾽ αὐτὴ ὄξω. Τώρα τὰ θολὰ μάτια της δὲν ἀντίκρυσαν Ἐκείνου, ἀλλὰ κάποιουνοῦ ἄλλου, ποῦ κείνη τὴ στιγμὴ ἔβγαινε γιὰ νἄβλεπε τάχα τί ἔτρεχε. Μάτια ποῦ τὴν ἐκύτταξαν μὲ ἀνέκφραστο πόθο, μὲ χαιρεκακία. μάτια ποῦ τῆς ἔλεγαν· «Νὰ ποῦ θὰ γένῃς δική μου ! ! ! »

Στὸ κύτταγμα ἐκεῖνο τραβήχτηκε ὀπίσω ἡ νύφη,

Μὲ φρίκη φώναξε δυνατά.

«Γιά, γιὰ ὁ φονιᾶς ! πιάστε τον ! » κ᾽ ἔβγαλε ἕνα τρομερὸ γέλοιο.

Κεῖνος ἦταν τὸ κερὶ κίτρινος τὴν κύτταζε σιαστισμένος, ἀκίνητος.

Ὁ κόσμος μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό.

«Τὴν καῦμένη ! τρελλάθηκε» ἔλεγαν.

«Γιὰ ὁ φονιᾶς!» ἐφώναξε ἀκόμα μιὰ φορὰ ἡ τρελλὴ νύφη. «Αὐτὸς τὸν σκότωσε... Τὸν εἶδα μὲ τὰ μάτια μου... Χαμένοι ! ἀπὸ τὸ σπίτι του ρίχτηκε ἐκεῖνο τὸ τρομαχτικὸ ντουφέκι. . . δὲν τὸ κούσατε; Στοὺς γάμους δὲν ντουφεκίζουν οἱ *ὀχτροὶ νὰ κάμουν κρότο· ντουφεκίζουν νὰ κάμουν καταστροφή ! . . . .* »

Ἐγέλασε πάλε τρομαχτικά.

Τοῦ ἀποδιωχμένου, τοῦ καταφρονημένου ἀγαπητικοῦ της, ἔτρεμαν τὰ γόνατα. Εἶχε ἀπομείνη ἀκίνητος σὰν λιθάρι.

Σὲ πολλοὺς ποῦ κάτι εἶχαν ἀντιληφτῇ κ᾽ ἤξεραν τὰ καθέκαστα ἡ ὑποψίες αὐτὲς τῆς τρελλῆς νύφης φάνηκαν πιθανές. Κάτι συγγενῆδες τοῦ γαμβροῦ μανιασμένοι χύθηκαν νὰ τὸν πιάσουν. Ἀνώφελα ὅμως !

Γιατί ἐκεῖνος σὰν εἶδε ὅτι εἶχε γένει δυὸ φορὲς φονιᾶς, ὅτι εἶχε σκοτώσει πνευματικὰ κ᾽ Ἐκείνη γιὰ τὴν ὁποία εἶχε γένει φονιᾶς, ἔβγαλε σὰν ἀστραπή, ἕνα ἀστραφτερὸ περίστροφο, τὸ στήριξε στὴν καρδιά του, τὴν αἰτία ὅλης αὐτηνῆς τῆς καταστροφῆς καὶ τὴν κομάτιασε . . . . . .

Καὶ τώρα οἱ βαρυοὶ λυπητικοὶ ἦχοι, ποῦ βγαίνουν ἀπὸ τὴν καμπάνα, ποῦ διεδέχθηκαν τὸν χαρουμένο ἦχο τῶν βιολιῶν καὶ ποῦ μοιάζουν σὰν χουγιατά, σᾶν σκουξίματα, λένε στὴν *τρελλὴ* νύφη κάτι παράξενα, *ἀνέλπιστα* λόγια *γιὰ τὰ στερνά της, γιὰ τὴν εὐτυχία της*. . . . . .

1]11]910.

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΑΘΑΝ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ ΕΜΜΕΤΡΟΝ

Ο ΛΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἢ

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΠΩΓΩΝΙΟΥ

Μοναχογυιός, μονάκριβος ὁ Λαλογιάννης ἦτον
τοῦ Παπαλάμπρου, ἕλκοντος ἐκ Σωπικῆς τὸ γένος,
ποτέ του ἀνυπόδητος δὲν ἔζησε κι᾽ ἀχίτων,
ἦτον ὁ Γιάννης τοῦ Παπᾶ, ὁ καλομαθημένος.

Προώδευε ᾽ς τὰ γράμματα· ὁ μαθητὴς ὁ πρῶτος
ἦτο τοῦ Θείου νάρθηκος· ἐφόρει καλαμάρι·
ἦτο μὲ στόχασι παιδί, μὲ φρόνησι, μὲ χάρι·
τῇ θεωρίᾳ ὅσιος τῇ πράξει Οὐτεντότος.

Ἔλεγε τὸν Ἀπόστολον· ᾽ς τ᾽ «*ὁ ἐν παντὶ καιρῷ*»
ἡ γλῶσσά του ἐγένετο τρεχούμενον ποτάμι·
ἐξυπηρέτει τὸν Παπᾶ μέσα ᾽ς τὸ ἱερόν,
κι᾽ ἡ προσφοραῖς δὲν ἄφινε νὰ τοῦ γενοῦν χαράμι.

Ἐγνώριζε τὰς ἑορτὰς ὅλας κατὰ σειράν,
᾽ς τὸ Συναξάρι ἤτονε ὁ νέος Δὸν Κιχῶτος,
ὅστις τὸ δίχτυ ἔρριπτεν εἰς τὰ θολὰ νερά,
ὡς ἔχιδνα τοῦ μέλλοντος κι᾽ ἀμνὸς τοῦ ἐνεστῶτος.

Δαμασκηνούς, Πατερικὰ καὶ βίους τῶν ἁγίων
καὶ Παλαιᾶς τε καὶ Καινῆς τὰ Διαθήκης μέρη
ὅλα τὰ ἀπεστήθιζε· Θεοῦ τὸ ἐκμαγεῖον
ἦτο, πνευμάτων πονηρῶν πραγματικὸν λιμέρι.

Ἡ τζέπη μοσχολίβανον ἐμύριζε κ᾽ ἡ ζώνη,
καὶ λάδι τὸ σεγκοῦνί του καὶ τὸ μακρὺ ρουτί του,
ἦτο σωστὸ παπᾶ παιδὶ καὶ τοῦ Διαβόλ᾽ ἐγγόνι,
καὶ κατὰ πάντα ὅμοιος (τοῦ Πάπα τ᾽) ἀνθρώπου ἀλαθήτου.

Ἔγεινε δέκα καὶ ὀκτὼ χρονῶν, καὶ κατὰ τύχην
μικροὶ—μεγάλοι ἔφευγον ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν,
ἐμέτραεν ὁ Ἀλβανὸς μὲ τὸν δικόν του πῆχυν,
καὶ ἔσφαζε τὸν ἄπιστον πῶς σφάζουν τὸν ἀμνόν.

Καὶ ὁ Λευΐτης ὁ καλὸς κι᾽ αὐτὸς ἀναχωρεῖ
καὶ ἔρχεται εἰς τὰ Μουρσιᾶ μετὰ τῆς πρεσβυτέρας,
ἐκεῖ ὁ Γιάννος γίνεται θηρίον αὐθωρεί,
καὶ μητραλοίας ᾽ς τὰ στερνὰ ἐγένετο τὸ τέρας.

Ἀπὸ τὸν φόβον τῆς ἀρχῆς ἀνέβη ᾽ς τὰ βουνά·
ἐκρέμασε τὸ κοφτερὸ ᾽ς τὴ μέση γαταγάνι,
κι᾽ ὡρκίσθη ᾽ς τὸν Θεὸν Ἑρμῆν, ᾽ς τὸν νέον Μαμμωνᾶ,
ὅτι θὰ εἶναι ὀπαδὸς τοῦ Τάσου τοῦ Φετάνη.

Πικρῶς κλαίει κι᾽ ὀδύρεται ὁ νέος ὁ Ἀλί,
πῶς θὲ νὰ ζήσῃ ᾽ς τὸ ἑξῆς, πῶς θὰ ἱερατεύσῃ,
ἐνῷ ἐξ ἄλλου ὁ υἱὸς παντοῦ διαλαλεῖ,
πῶς θὰ φονεύσῃ ἕκαστον λῃστάρχου ἐπινεύσει.

Ἔκοπτε τότε τὸ σπαθὶ τοῦ Γιάννου ᾽ς τὸ βουνό·
ὁ κόσμος γιὰ τὴ λεβεντιὰ ἐγκώμια τοῦ πλέκει·
— Προσκύνα, Γιάννο, τὸν Πασᾶ.—Πασᾶ δὲν προσκυνῶ:
« Πασᾶ ᾽χ᾽ ὁ Γιάνος τὸ σπαθί, Βεζύρη τὸ ντουφέκι.»

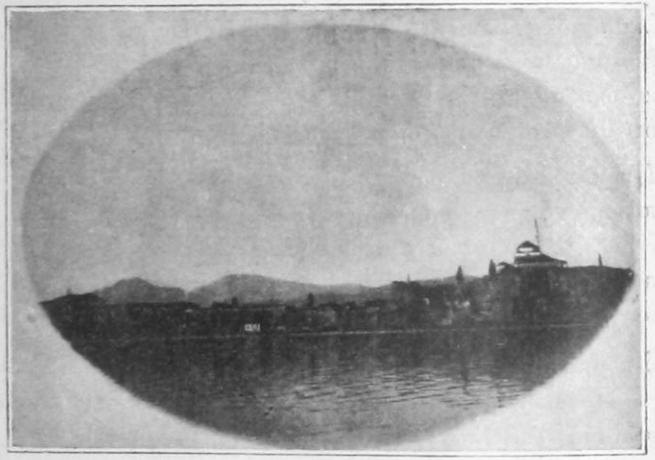
Σ᾽ τὴ φουστανέλλα τὴ λερὴ καὶ εἰς τὰ χαϊμαλιά του
τραγούδια τοῦ ἐτόνισαν Ἀλβανιστὶ οἱ φίλοι,
διελαλήθη, ὡς εἰκός, παντοῦ τὸ ὄνομά του,
κι᾽ αὐτὸ τὸ ὄντως ξακουστὸ μακρύ του καρροφίλι.

Πλουσίων ἦν τὸ φόβητρον· τὸ φάσμα τῶν πτωχῶν·
φαράγγων ἄρχων κραταιὸς καὶ τῶν ὀρέων ῥήγας·

ἔκαιε χώραις καὶ χωριὰ καὶ πᾶν τὸ προστυχόν·
κ᾽ εἰς ἄλλον ᾽χάριζε πολλὰς ἡμέρας, ᾽ς ἄλλον ᾽λίγας.

Τρέχουνε ἀποσπάσματα κι᾽ ἀξιωματικοὶ
γιὰ νὰ τὸν πιάσουν ζωντανόν, τοῦ κάνουνε καρτέρει,
τὸν περιμένουνε ἐδῶ· τὸν καρτεροῦν ἐκεῖ,
ἀλλὰ κι᾽ ὁ Γιάννος ᾽ς τὸν τορβᾶ ᾽σὰν τί βαστᾷ τὸ ξέρει.

᾽Εξαναγκάζουν τὸν Παπᾶ νὰ πάγῃ νὰ τὸν βρῇ,
κ᾽ ὑπόσχεται νὰ τοῦ δοθῇ ἀμέσως ἀμνηστεία,
κι᾽ ἂς πᾶνε κ᾽ οἱ ἀδάμαντες, κι᾽ ἂς πᾷν κ᾽ οἱ θησαυροὶ
κατὰ ᾽Ελών, ἐὰν ἐλθῇ ᾽ς τὴν πατρικὴν ἑστίαν.

ΑΠΟΨΙΣ ΤΟΥ ΦΡΟΥΡΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΕΚ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ

(Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

Πετᾷ ὁ γέρων ἱερεὺς Σταυρούς, κεριά, ξεφτέρια·
πετᾷ καὶ τὸ παπαδικὸ τὸ μαῦρό του μπενῆσι,
καὶ παίρνει δίπλα ᾽ς τὰ βουνὰ ᾽ς τὰ κλέφτικα λιμέρια,
νὰ βρῇ τὸ Γιάννο νὰ τὸν πῇ νὰ ᾽ρθῇ νὰ προσκυνήσῃ.

Παιρνᾷ βουνὰ μ᾽ ἑφτὰ κορφαῖς καὶ μ᾽ ἕνδεκα βρυσούλαις,
ποῦ ᾽χαν τὸ χιόνι τὸ Θερτή, τὸν ᾽Αλωνάρη σκέπη,
ὁποῦ τ᾽ ἀηδόνια κελαδοῦν, τὸ λὲν ἡ περδικούλαις,
κι᾽ ὁ λῃσταρχος ὡς βούλεται ἀνάσσει καὶ διέπει.

Διέρχεται ἀπὸ κρημνοὺς καὶ φάραγγας ἐκεῖ,
ποῦ ὁ ἁρματωλὸς σιγὰ τὸ κουκουρέτσι στρέφει,
καὶ τὸ παγοῦρι στέκεται ᾽ς τὴν ἄκρη μὲ ρακή,
διὰ νὰ πιῇ ἡ συντροφιὰ νὰ κάνῃ λίγο κέφι.

᾽Ως ἡ διψῶσα ἔλαφος τὰ ὄρη διασχίζει
ὁ ἱερεύς, γιὰ νὰ ἐλθῇ ᾽ς τὸ κλέφτικο λιμέρι,
τὸ καραοῦλι ἔξαφνα ἀκούει καὶ σφυρίζει,
καὶ βγαίν᾽ ὅλ᾽ ἡ κλεφτουριὰ μὲ τ᾽ ἅρματα ᾽ς τὸ χέρι.

Στέλλει ὁ Τάσος δυὸ παιδιά, δυὸ παλληκάρια στέλλει,
κι᾽ ἐκεῖνα πιάνουν τὸν Παπᾶ καὶ τὸν ψιλορωτοῦνε,
κι᾽ αὐτὸς δὲν δίδει προσοχήν, κι᾽ οὔτε ποσῶς τὸν μέλλει,
μόνον καὶ μόνον τὰ ρωτᾷ: « ὁ καπετάνος ποῦ ᾽ναι; »

Τὸν σύρουν καὶ τὸν φέρουνε ᾽σὲ μι᾽ ἄγρια σπηλιά,
ποῦ ᾽χεν ἐμπρός της πλάτανον, ᾽ς τὴ ρίζα κρύα βρύσι,
ἐκεῖ ὁ Τάσος ἐστησε τὴν κλέφτικη φωλιὰ
νέος λεβέντης κι᾽ εὔμορφος, ψηλὸς σὰν κυπαρίσσι.

Σὰν εἶδ᾽ ὁ Τάσος τὸν Παπᾶ, πετιέται σὰν ξεφτέρι
ὡς βασιλεὺς τῆς κλεφτουριᾶς καὶ τῶν βουνῶν δεσπότης,
καί: «τί ζητεῖς, ὡρὲ Παπᾶ, ᾽ς τὸ κλέφτικο λιμέρι;»
τὸν ἐρωτᾷ, «κατάσκοπος μὴ ἦσαι ἢ προδότης; »

Κι᾽ ἔρριψε βλέμμα φοβερόν, ὡς τίγρεως τὸ βλέμμα,
ὁ ἱερεὺς ἐρρίγησε· τὰ λογικά του χάνει,
βλέπει ἐμπρὸς κι᾽ ἔχει κρημνόν, κι᾽ ὀπίσω μέγα ρέμα,
καὶ λέγει: « καπετᾶνέ μου, ἤρθα νὰ βρῶ τὸ Γιάννη».

— Τί θὰ τὸν κάνῃς; γρήγορα εἰς τὴ δουλειά σου πᾶνε,
μήπως τὸν θέλεις γιὰ Παπᾶ; τὸν θέλεις γιὰ Δεσπότη;

ἀκόμη στέκεις καὶ τηρᾷς ; -- «Ἀμάν, βρὲ καπετᾶνε,
μοῦ τὸν ζητάει ἡ ἀρχὴ καὶ τοῦ χωριοῦ οἱ πρῶτοι.

Θέ νὰ τοῦ δώσῃ ὁ Παπᾶς, ὡς λέγουν, ἀμνηστεία,
καὶ ἐγκλημάτων ἄφεσιν ὅσων κι' ἂν ἔχῃ πράξει,
ἂν ἐπιστρέψῃ παρευθὺς 'ς τὴν πατρικὴν ἑστίαν,
καὶ τὸ σπαθὶ τὸ κλέφτικο τυχὸν ἀποτινάξῃ.

Κι' ἐγὼ μαθὲς ἐγήρασα κι' ἄλλον υἱὸν δὲν ἔχω,
καὶ ὅλαις ἡ ἐλπίδες μου κοπήκανε καὶ πᾶνε,
ὡσὰν ζητιάνος 'ς τὰ στερνὰ εἰς τὰ χωριὰ νὰ τρέχω,
ποτὲ μὴ τὸ καταδεχθῇς νὰ ζήσῃς, καπετᾶνε.»

«—Θά σου τὸν δώσω, βρὲ Παπᾶ, μὲ γειά σου μὲ χαρά σου,
ἀλλ' ἄκουσε τί θὰ σοῦ 'πῶ, ἂν 'ς τὸν ζητήσω πάλιν,
θὰ εἶναι πάντα ἕτοιμος, νἄχῃς τὰ λογικά σου,
μὴ τύχῃ καὶ τοῦ 'πῇς, Παπᾶ, τὰ ράσσα γιὰ νὰ βάλῃ.»

«—Ἤμαρτον, Παναγία μου ! ! ! ὁ Γιάννης γιὰ Παπᾶς ; ! !
αὐτὸς ὁποῦ ἐσκότωσε τὴ μάνα του ἐν πρώτοις ; ! ! ! »
«— Μὰ δὲν βαρύνεσαι, Παπᾶ, ἀρκεῖ νὰ ἀγαπᾷς,
κι' ἂν ἔχῃς πολλὰ χρήματα, νὰ γείνῃ καὶ δεσπότης.»

«—Θεὸς φυλάξοι ! ! μὴ τὸ λές, Θεὸς ὑπάρχει Τάσο,
φονιᾶς ποτὲ δὲν ἤκουσα Παπᾶς διὰ νὰ γείνῃ,
τὸν κόσμον, καπετᾶνέ μου, μπορῶ νὰ τὸν γελάσω,
οὐχὶ ὅμως καὶ τὸν Θεόν, ὁπόταν θὰ μᾶς κρίνῃ ! ! »

Ἐγέλασεν ὁ λῃσταρχος μέσ' ἀπὸ τὴν καρδιὰ
καί : «τί θὰ κάμῃς, λέγει του, αὐτόνε τὸν γκιουλέκα ; »
—Θὰ τὸν παντρέψω, Τάσο μου, ἀφοῦ τὴν παπαδιὰ
τὴν ἔχασα, χρειάζεται 'ς τὸ σπῆτι μιὰ γυναῖκα.

Τώρα εἰς τὰ γηράματα νερὸ ποιὸς θὰ μοῦ δώσῃ,
ποιὸς θὰ ζημώσῃ τὸ ψωμί ; τὰ ροῦχα θὰ μοῦ πλύνῃ ;
καὶ τὸ μυαλὸ ἡ παντρειὰ μπορεῖ γιὰ νὰ γανώσῃ
τοῦ Γιάννη, ἀφοῦ τὸν γενοῦν τ' αὐτιά του τελετίνι.»

Κι' ὁ Τάσος λέγει, «βρὲ Παπᾶ, κουμπάρος ἂν γενῶ,
θὰ μὲ καλέσῃς 'ς τὴν χαρὰ νὰ βάλλω τὰ στεφάνια ; »
«—Γιὰ νὰ ἐλθῇς, κὺρ Τάσο μου, μέσα εἰς τὸ κοινόν,
πρέπει ν' ἀφήσῃς τ' ἅρματα κι' αὐτὰ τὰ γιαταγάνια.»

Τότε ὁ Τάσος προσκαλεῖ τὸ Γιάννο καὶ τοῦ λέει :
«ἄϊντε μὲ τὸν πατέρα σου, καλὸ παιδί μου, πᾶνε.»
Κι' ὁ Γιάννος πλέον ἤρχισε σὰν τὸ μωρὸ νὰ κλαίῃ
καὶ νὰ φωνάζῃ, «μὴ μοῦ λὲς νὰ φύγω, καπετᾶνε.

Κάλλια νὰ πέσω νὰ πνιγῶ μέσ' σὲ θολὸ ποτάμι,
κι' ἐκεῖ τὰς ἁμαρτίας μου καὶ τὰ κακὰ νὰ πλύνω,
ἢ ὁ Μουχτάρης τὸν νταῆ τῆς χώρας νὰ μοῦ κάμῃ,
καὶ νὰ θαρρῇ πῶς παίγνιον δικό του θὲ νὰ γείνω.»

Κι' ὁ Τάσος λέγει :—« Πήγαινε, βρὲ Γιάννο, μὴ φοβῆσαι,
καὶ 'πέ του χαιρετίσματα ἀπὸ ἐμὲ τὸν Τάσο,
νὰ ξέρῃ μόνον ψηχογυιὸς δικός μου ὅτι εἶσαι,
κι' ἐγὼ φροντίζω κι' ἔρχομαι καὶ θὰ τὸν κομματιάσω.»

Παίρνει τὸ Γιάννο ὁ Παπᾶς, κι' ἀφοῦ εὐχαριστεῖ
τὸν λῃσταρχον, ἀναχωρεῖ μὲ σκέψιν Ζωροάστρου,
καὶ ἔρχεται εἰς τὸ χωριό, τοῦ βρίσκει ὡς μνηστὴ
τὴ Ρίνα τὴν ἐξακουστὴ τὴν ἐκ Λαχανοκάστρου.

Ἤθελ' ὁ Γιάννος ὁ φτωχὸς νὰ βλέπῃ τὴν κοπέλλα,
νὰ δῇ ἂν εἶναι ἄσχημη, καλὴ ἢ στραβομοῦρα,
κι' ἂν κ' εἶχε κλέφτικο σπαθὶ λῃστάρχου φουστανέλλα
κι' ἀπὸ τὴ μέση του ποτὲ δὲν ἔλειπ' ἡ κουμποῦρα,

δὲν ἦτο τοῦτο δυνατὸν διὰ νὰ ἐπιτύχῃ·
ἤτονε χρόνοι καὶ καιροὶ ἠθῶν τῶν αὐστηρῶν
κι' ὅστις ἐζήτει νὰ μετρᾷ μὲ τὸν δικό του πῆχυ,
ὡς ἄλλος Αἴας ἔπιπτε 'ς τὰς πέτρας τῶν Γυρῶν.

Δὲν ἐτολμοῦσεν ὁ μνηστὴρ 'ς τὸ σπῆτι τῆς μνηστῆς
γιὰ νὰ διέλθῃ, καὶ ἐὰν ἦτό τις τῶν ἡρώων,

SISMANOGLIO

ἢ ἦτό τις ἀτρόμητος δασῶν ἀρχιληστής,
ἢ 'ς τὸν Ἑρμῆν τὸν λόγιον ἀνῆκεν ἢ Κερδῷον.

Ἀρὰς ἐξεσφενδόνιζον κατὰ τοῦ παραβάτου
κ' ἀνατροπέως τῶν ἠθῶν μυρίας οἱ πολλοί,
καὶ μαστιγώσεις ἑκατὸν φρικτὰς μέχρι θανάτου
εἰς ἥν τινα ἐχάριζε κι' ἁπλούστατον φιλί.

Ἦτο καιρὸς ποῦ τὸν μοιχὸν ἐγύριζον καβάλλα
ἀνάποδα 'ς τὸ γάδαρο, καὶ ἔτρεμε τὸ πᾶν,
καὶ ἐποχὴ ποῦ ἔκοφτε κι' ἐλιάνιζεν ἡ πάλα,
κι' ἐφώναζ' ὁ Δερβέναγας *γκιαούρη* τὸν παπᾶν.

Ἦτο καιρὸς τὸν λόγιον καὶ τὸν νομομαθῆ
ποῦ ἔκανεν ὁ συμπασης 'ς τὴ χώρα σταυροπόδι,
καὶ δὲν ἠδύνατο κανεὶς νὰ τῷ ἀντισταθῇ,
ἀλλ' ἔδερνε τὸν χωρικὸν μὲ κνοῦτο σὰν τὸ βῶδι.

Ἤθελ' ὁ Γιάννος ἤθελε τὴ Ρίνα νὰ ἰδῇ
εἰς τὸ βουνό, 'ς τὴν ἐξοχή, εἰς τοῦ χωριοῦ τὴ βρύσι,
κι' ἐμονολόγει κι' ἔκλαιε κι' ἐγέλα σὰν παιδί,
ποῦ δὲν τῷ ἦτο δυνατὸν γιὰ νὰ τὴν ἀπαντήσῃ

Ὡς Κέρβερος ἐφύλαττεν νυχθημερὸν ἡ μάννα
κι' αὐτὰ τὰ δυὸ τ' ἀδέλφια της, τ' ἀνέψια τοῦ Φετάνη.
ὁποῦ 'ς τὸ γόνυ ἔτρωγον, ὡς λέν, τὴν κουραμάνα.
τὴ Ρίνα τὴν ἐφύλαττον ἀπὸ τὸ Λαλογιάννη.

. . . . . .

Ἦτο Ἰούλιος καιρός· ἡμέρᾳ Κυριακῇ·
ὁ Ἥλιος εἰς τὸ ζενὶθ εὑρίσκετο τῆς τρέλλας·
οἱ τέττιγες ἀπήγγελλον ὡς ἄλλοι μουσικοὶ
τ' Ἀριστοφάνους τ' ἄσματα, τοὺς ποιητοῦ Νεφέλας.

Ὁ Γκιώνης ὁ ἐρημικὸς τὸ ἆσμά του τονίζει,
καὶ παραπλεύρως ἵσταται ὁ κόκκυξ κ' ἡ τουρτοῦρα,

ΕΞΟΧΙΚΗ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΙΣ ΕΝ ΠΩΓΩΝΙΩι

τροχᾷ ὁ κλέπτης τὸ σπαθὶ ᾽ψηλὰ ᾽ς τὸ μετερίζι,
κι᾽ ἀμέριμνος ὁ λῃσταρχος λαδόνει τὴν κουμποῦρα.

Ψάλλει ὁ ψάλτης τ᾽ «Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς,»
κι᾽ ἀντιφωνεῖ ὁ Ἱερεὺς τὸ «Μνήσθητι ἐν πρώτοις,»
σημαία ἡ γαμήλιος κατὰ τὸ εἰωθὸς
ὑψοῦται ᾽ς τὴν Καραβατιά, καὶ χαίρει ἡ Κοινότης.

Ἐκ δὲ τῶν νέων ἕκαστος ἡ ὥρα πρὶν σημάνῃ
ἐνδύεται τὰ ἅρματα τὸν μύστακά του στρίφει,
λαδόνει τὴν κουμποῦρά του, κρεμᾷ τὸ γιαταγάνι,
νὰ πᾷν ᾽ς τὸ Λαχανόκαστρο νὰ φέρουνε τὴ νύφη.

Κι᾽ ἰδοὺ ὁ Γιάννος τοῦ Παπᾶ σὰν ἄξιο παλληκάρι
φορεῖ τὴ φουστανέλλα του, τὸ κόκκινο σελάχι,
τὸ κεντητό του πεσιλὶ μὲ λεβεντειὰ μὲ χάρι,
καὶ ρίχνει δύο κουμπουριαῖς π᾽ ἀντιλαλοῦν οἱ βράχοι.

Καὶ ἀντὶ θρόνου ρίπτουσι βαρέλλαν ἀδειανή,
καὶ ὁ κουρεὺς προσέρχεται τὸν νιόγαμβρον νὰ κείρῃ,
καὶ ὀλιγγον τῶν γυναικῶν τὸ ᾆσμα προξενεῖ,
καὶ πρὸς τὸν γάμον ἔρωτα τοῖς πᾶσι διεγείρει.

Κ᾽ ἰδοὺ ὁ Τάσος ἔρχεται νὰ τῷ γενῇ νουνός.
καὶ ἀντηχεῖ ἡ βροντερὰ καὶ κλέφτικη κουμποῦρα,
καὶ στέκουν οἱ πλειότεροι μὲ στόμα κεχηνός,
τὸ ψίκι ὅταν ξεκινᾷ καβάλλα καὶ πεζοῦρα.

Σὰν βλέπουνε τὰ κλέφτικα χρυσᾶ τὰ χαΐμαϊά,
νὰ λάμπουν, ν᾽ ἀπαστράπτουνε εἰς τῶν λῃστῶν τὰ στήθη,
νὰ χρεμετίζουν ἄλογα, νὰ παίζουνε βιολιά,
τὸ θεωροῦν ὡς ὄνειρον, σκιὰν ἢ παραμύθι.

Ψηλὸς Βορρᾶς τὸ λάβαρον τοῦ γάμου ἀνελίσσει,
καὶ φαίνεται ὁ τίμιος καὶ ἅγιος Σταυρός,
περνοῦν ἀπὸ τὸν Λέπενον κι᾽ ἀπὸ τὴν κρύα βρύσι,
καὶ ἀπ᾽ αὐτὸν τὸν ἅγιον Νικόλαον ἐμπρός.

Καὶ εἰς τὸ Λαχανόκαστρον φθάνουσι, καὶ ἐκεῖ
σωστὸς τυφεκοπόλεμος Γιγάντων καὶ Τιτάνων
ἀρχίζει, κ᾽ ὅλοι οἱ πτωχοὶ ἐκεῖνοι χωρικοὶ
τρέχουν, νὰ προσκυνήσουνε τὸν πρῶτον καπετᾶνον.

Κι᾽ αὐτὸς μὲ τὸ δεσποτικὸν καὶ ὕφος τὸ βαρὺ
τινάσσει τὴν παλάσκα του, τὰ χαϊμαλιὰ τινάσσει,
καὶ σὰν βιλάμης καὶ νουνὸς βραδέως προχωρεῖ,
᾽ς τὸν νυμφικὸν τὸν θάλαμον καμαρωτὰ νὰ φθάσῃ.

Τὴν νύμφη ξεσκεπάζουνε· κι᾽ αὐτὸς μ᾽ ὅλον τὸ θάρρος
φιλεῖ την, καὶ ἑπτὰ φλωριὰ Βενέτικα προσφέρει,
κι᾽ ὅλοι τῆς ψιθυρίζουνε αὐτὸς εἶν᾽ ὁ κουμπάρος,
κ᾽ ἡ Ρίνα σκύφτει τοῦ φιλεῖ σὰν νιόνυφη τὸ χέρι.

Καὶ προσκυνεῖ τὰ κλέφτικα ἐκεῖνα γιαταγάνια
κι᾽ ἐνῷ τὰ κάλλη (sic) ὁ λῃστὴς αὐτῆς ἀποθαυμάζει,
ὁ ψυχογυιός του ἔρχεται καὶ φέρει τὰ στεφάνια,
καὶ τὰ πρὸς στέψιν ὁ Παπᾶς χρειώδη ἑτοιμάζει.

Καὶ ἰδοὺ φέρουν τὸν γαμβρὸν δυὸ παλαιοὶ ἑταῖροι
κοντὰ ᾽ς τὴ νύφη, κι᾽ ὁ Παπᾶς φωνεῖ : «Εὐλογημένη
ἡ βασιλεία τοῦ Πατρός·» κι᾽ ὁ ψάλτης ὅπως ξέρῃ,
«δόξα σοι, ψάλλει ὁ Θεός,» καὶ τὰ λοιπὰ ἐν γένει.

Ἐς τὸ «Ἠσαΐα χόρευε,» τροπάρι τὸ τερπνόν,
ἕνας Παπᾶς χοροπηδᾷ τρεῖς κλέφταις καὶ μιὰ νύφη,
ὡς ὁ Χριστὸς συνέτρωγε μετὰ τῶν τελωνῶν
καὶ τῶν πορνῶν τὸν μπακλαβᾶ κι᾽ Ἀσίας καταΐφι.

Κι᾽ ὁπόταν «τὴν Παγκόσμιον δόξαν» εἰς ἦχον πρῶτον
ψάλλουν, ὁ Τάσος ἔρχεται τὸν νιόγαμβρον φιλεῖ,
καὶ ὁ Παπᾶς ἀγάλλεται εἰς τοῦ χρυσοῦ τὸν κρότον,
ὁποῦ ᾽ς τὸν δίσκον ρίπτουσιν ἐκ τῶν λῃστῶν πολλοί.

Γίνεται ἡ ἀπόλυσις· κ᾽ ἰδοὺ εὐχαὶ καὶ πόθοι
ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν καὶ ἄφθονον κρασί,
κι᾽ ὁ ζῆλος πρὸς Διόνυσον εὐθὺς ἐκορυφώθη,
κ᾽ ἦρθε σιγὴ ἡ πρέπουσα τοῖς σώφροσι παισί.

Καὶ ἄλλοι πίνουν κι᾽ ἕτεροι κερνοῦν, καὶ μερικοὶ
πληροῦν τὴν ἐκκωφωτικὴν κουμποῦραν ἕως ἄνω,
κι᾽ ὅλοι των νύφη παίρνουνε — γουροῦνι ᾽ς τὸ σακκί —
καὶ κρῖμα ᾽ς τὸ ἀλάϊ τους, κι᾽ ἀλλοίμονον ᾽ς τὸ Γιάννο!!

Ἦτο ἡ ὥρα ἤδη τρεῖς μετὰ τὸ μεσημέρι,
ὅτε ἐξῆλθον ᾽ς τὴν αὐλὴν τὰ γαμβρικὰ τὰ στίφη,
ἡ κουμπουριαῖς ἐξήστραπτον ἀπὸ τὰ τρία μέρη,
καὶ σὲ μουλάρι θηλυκὸν καθίζουνε τὴ νύφη.

Κι᾽ ὅλοι ἱππεύουν καὶ κινοῦν γιὰ τὴν μεγάλη χώρα
κι᾽ ἄλλοι ἐκ τούτων τραγωδοῦν, καὶ παίζουν, καὶ γελοῦν,
καὶ ἕτεροι διάκεινται ὡς ὑπὸ μανδραγόρα,
κι᾽ ἄλλοι τ᾽ ἀνδραγαθήματα τοῦ Τάσου διαλαλοῦν.

Οἱ πάντες προπορεύονται, κι᾽ ἀκολουθεῖ ἡ νύφη,
καὶ παραπίσω ὁ γαμβρὸς καὶ ὅλως δυσπιστεῖ
ἂν εἶν᾽ ἡ Ρίνα εὔμορφη, καὶ τὸ μουστάκι στρίφει,
καὶ γνώμαις χίλιαις ἀπερνοῦν ᾽ς τὸ σπητοχαλαστή.

Σ᾽ τὸν πρὸς ὂν ὄρον φθάνουσι περὶ τὴν πέμπτην, ρίπτει
᾽ς τὸν καβαλλάρη τοῦ σπητιοῦ ἡ Ρίνα τὴν κουλοῦρα,
καὶ ὁ παράνυμφος αὐτῆς αὐτὴν ἀποκαλύπτει,
γιὰ νὰ τὴν ἴδῃ ἡ πολλὴ καβάλλα καὶ πεζοῦρα.

Καὶ μετ᾽ ὀλίγον ὁ χορὸς λαμβάνει χώραν πλέον,
κι᾽ ὁ Τάσος μπαίνει ᾽ς τὴν κορφὴ μὲ sic κ᾽ ὑπερηφάνως,
ὡς ἄλλο λεβεντόπαιδο κι᾽ ὀρέων Ναπολέων,
κ᾽ εἰκοσιπέντε εὐσταλῶν γιγάντων καπετᾶνος,

τινάζει τὰ χρυσᾶ κουμπιὰ καὶ τ᾽ ἀργυρᾶ τσαπράκια,
κ᾽ ἡ ἄσπρη φουστανέλλα συχνὰ κτυπᾷ ᾽ς τὰ στήθη,
κι᾽ ἂν τὸν κυττοῦσε καὶ καμμιὰ δὲν τῶπιανε γιὰ κάκια,
γιατὶ ὁ Ἔρως μὲ λῃστὰς ποτὲ δὲν συνεβλήθη.

Καὶ ἡ παράνυμφος εὐθὺς τὴ Ρίνα φέρει τότε,
σπιθαμιαίαν, ἄσχημην, εἰς Σίνας ὡς ν᾽ ἀνῆκε,
κι᾽ ἐθαύμασαν πραγματικῶς ὅλοι οἱ πατριῶται,
τοιοῦτο *κοντοπίθαρον* ὁ Γιάννος ποῦ τὸ βρῆκε.

Καὶ ἤρχισαν τὰ σχόλια τῆς νυφαδιᾶς εἰς βάρος,
ἐὰν τὰ ἔφταιξ᾽ ὁ Παπᾶς ἢ προξενίτρα μόνη,
εἴτε τὰ φταί᾽ ὁ λῃσταρχος ὡς φίλος καὶ κουμπάρος,
ὅστις μὲ ὅποιαν κι᾽ ἂν πῇ εὐθὺς σὲ στεφανόνει.

Τὸ ἐννοεῖ καὶ ὁ γαμβρός, τὸ βλέπει μὲ τὰ μάτια,
καὶ χαμαιλέων γίνεται κι᾽ ἐν τούτοις ξηροβήχει,
τὸν Τάσο τρέμει ὁ πτωχός, τὸν κάνει δυὸ κομμάτια,
καὶ δι᾽ αὐτὸ καὶ σιωπᾷ, τ᾽ ἀφίνει εἰς τὴν Τύχη.

. . . . . .

Χρόνια περνοῦνε δεκαννιὰ μὲ μέλι καὶ μὲ γάλα,
ἡ Ρίνα εἰς τὰ εἴκοσι φρικτῶς κοιλοπονεῖ,
τρέχ᾽ ὁ Παπᾶς φέρει μαμμὴ τὴ θειὰ τοῦ Κίτσου-Πάλλα,
καὶ μετ᾽ ὀλίγον ἔρχεται ᾽ς τὸν κόσμο ἐγγονή.

Δοξάζει τὸν δημιουργὸν ὁ Γέρων Παπαχρῆστος,
καὶ τὰς εἰκόνας τοῦ ναοῦ φιλεῖ ἀράδ᾽-ἀράδα,
ἄσπρο κερὶ ᾽ς τὴν κάθε μιὰ κολνάει εὐχαρίστως,
εἰς δὲ τὸν Ἐλευθέριον τρεῖς σπιθαμαῖς λαμπάδα.

Πρὸ τῆς εἰκόνος τοῦ Χριστοῦ πανευλαβῶς τὸ γόνυ
κλίνει, καὶ τὸν παρακαλεῖ μὲ ὅλην τὴν καρδιά,

νὰ ὁμοιάσῃ ἡ μικρὰ αὐτὴν ἐκείνην μόνην
τὴν γερω-μακαρίτισσαν καὶ θείαν παπαδιά.

« Χριστέ μου, λέγει, χάρισε 'ς τὴν ἐγγονήν μου κάλλη,
οἷα ἡ πολυθέλγητρος εἶχεν ἡ 'Αφροδίτη,
νὰ τρελλαθοῦνε ἰατροί, παλαβωθοῦν δασκάλοι,
νἄχῃ ἀφρὸν τὸ μάγουλο καὶ μάτι σὰν τ' ἀστρίτη.

Δός της, Χριστέ μ', ἀνάστημα σὰν ἄλλο κυπαρίσσι,
νὰ ἐμφωλεύουν ἀρεταὶ καὶ ἔξοχα προσόντα,
νὰ ξετρελλάνῃ μὲ αὐτὰ 'Ανατολὴ καὶ Δύσι,
καὶ τὸν σοφὸν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης Σολομῶντα.

'Σ τὴν εὐμορφιὰ Νεράϊδα ἂς γείνῃ μοναχή,
νὰ τρέχουνε νὰ τὴν ἰδοῦν 'ς τὴ βρεφικήν της κούνια,
σὰν μεγαλώσῃ νὰ ἐβγοῦν μνηστῆρες σὰν βροχή,
κι' αὐτὴ νὰ θέλῃ δάσκαλο, γιατρὸ μὲ κοντογούνια.»

Αὐτὰ ηὐχήθη ὁ Παπᾶς, αὐτὰ καὶ ἐδεήθη
μὲ τὴν ἁγίαν του ψυχή, τὴν καθαρὴ καρδιά,
κι' ὁ Οὐρανὸς ἦν ἀνοικτός, δὲν εἶναι παραμύθι,
κι' ἡ ἐγγονή του ὥμοιαζε 'ς ὅλα τὴν παπαδιά.

'Ανοίξεις ἡ Μαρία του ἑπτὰ μόλις ἐμέτρα,
κ' εἶχε τὸν Ἥλιον πρόσωπον καὶ κόμην τὸ φεγγάρι,
τὰ στήθη της τὰ κάτασπρα σὰν μάρμαρο σὰν πέτρα,
ἦτον ἀρνὶ 'ς τὴ στάσι της κι' ἐλάφι 'ς τὸ ποδάρι.

Μέλι ἀπὸ τὸ στόμα της κι' ἀπὸ τὰ χείλη γάλα
ἔσταζε, τῶνα μάτι καθάριος οὐρανός,
καὶ τἄλλο γλαυκὴ θάλασσα, καὶ ὡς πρὸς ὅλα τἄλλα,
φωτὸς ἦτο Νεράϊδα, νυκτὸς Αὐγερινός.

Τὸν ἱερέα τὸν πτωχὸν τὸν εἶχε ξετρελλάνει,
ἀρκεῖ νὰ τοῦ ἐφώναζε, *παπποῦ μου*, ἡ Μαρία,

καὶ κομβολόγια ἔχανε, κεριά, σταυρούς, λιβάνι,
καὶ 'ς τὴ φωνή της εὕρισκεν μικρὰν παρηγορία.

'Αν ἀναστέναζε! βαβαί!! τοῦ Δαμοκλέους σπάθη
ἦτο καὶ ὁ ἁπλούστατος αὐτῆς μινυρισμός,
κι' ὁ Παπαλάμπρος ἔχανε τ' αὐγὰ μὲ τὸ καλάθι,
κι' ἐνόμιζε πῶς γίνεται φρικτὸς κατακλυσμός.

'Η στέρησίς της Νέμεσις ἦτο καὶ θεία δίκη,
ἡ δὲ ἁπλῆ ἐμφάνισις ἡ μόνη σωτηρία.
κι' ἀκόμη ἂν ἐβάπτιζεν εἴτε τὴν μυροθήκη
ἐσκάλιζεν, εὑρίσκετο ὁ νοῦς του 'ς τὴν Μαρία.

Η ΣΥΝΟΙΚΙΑ ΣΙΑΡΑΒΑ (ΙΩΑΝΝΙΝΑ)

(Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

© ΙΣΜΑΝΟΓΛΙΟ

Ἐδούλευεν ὁ δυστυχής· δὲν ἐλυπεῖτο κόπους
νὰ θρέψῃ τὴ μικροῦλά του, τὴ Ρίνα καὶ τὸ Γιάννη,
κι᾽ ἐβάπτιζε κι᾽ ἐμύρονε, κ᾽ ηὐλόγει τοὺς ἀνθρώπους,
καὶ ᾽ς τοὺς νεκροὺς ἐπρόσφερε τρισάγιο καὶ λιβάνι.

Ἐκουβαλοῦσε προσφοραῖς νὰ φάῃ ἡ κοπέλλα,
λάδι, λαμπάδες καὶ κεριά, σιτάρι καὶ τυριὰ
νὰ φᾶ᾽ ὁ Γιάννος ὁ πολὺς ποῦ ᾽χε τὴ φουστανέλλα,
κι᾽ ἐπιθυμοῦσε γιὰ νὰ βγῇ νὰ βρῇ τὴν κλεφτουριά.

Οὐδέποτε εἰς ἔργον τι σπουδαῖον ἐπεδόθη,
ἀλλ᾽ ἐσυνείθισεν ἀργὸς καὶ ὀκνηρὸς νὰ στέκῃ,
καὶ εἰς τὸν κόσμον πρᾶγμα ἕν, ὅπερ ὑπερεπόθει,
ἦτο νὰ σύρῃ τὸ σπαθὶ καὶ τὸ βαρὺ ντουφέκι.

Κανένα δὲν ἐσέβετο· κανένα δὲν ἐτίμα·
ἦτο γεμάτος οἴησιν, κουφόνοιαν καὶ θράσος,
δι᾽ ἕνα μόνον ἔπιπτεν, ὅπως τὸ λέγουν, θῦμα,
καὶ οὗτος ἦτο ὁ νουνός, ὁ ρωμαλέος Τάσος.

Ἰδίαν ἀφοσίωσιν ἐδείκνυε πρὸς τοῦτον,
πρὸς τὸ μηδὲν ἰσομετρῶν τοὺς λόγους τοῦ πατρός του,
ἐνόμιζεν ἀμύθητον πῶς θ᾽ ἀποκτήσῃ πλοῦτον,
ἀρχιληστὴς ἂν θὰ γενῇ εἴτε διάδοχός του.

Μὲ τὸν παπᾶ εὑρέθηκε πολλαῖς φοραῖς σὲ ρῆξι
ὡς πρὸς αὐτό, τὸν πότισε πίκραις καὶ κασαβέτια,
παρακαλοῦσε τὸν Θεὸν τὸ θαῦμά του νὰ δείξῃ,
γιὰ ν᾽ ἀποθάνῃ γρήγορα, παρὰ νὰ βλέπῃ τέτοια.

Καὶ τὴν εὐχήν του ὁ Θεὸς ᾽ς τὰ ὕστερνὰ ἀκούει
πρὸς θλῖψιν τῶν ἐνοριτῶν καὶ λύπην τῶν γειτόνων,
στέλλει τὸν χάρον τὸν σκληρόν, τὴν θύρα του καὶ κρούει,
τὸν ἀναιρέτην τῶν δεινῶν καὶ λυτρωτὴν τῶν πόνων.

Τῆς Ἐκκλησιᾶς βαρειὰ κτυπᾷ ἡ ἔρημη καμπάνα,
᾽ς αὐτὴν ὁποῦ ἐτόνισαν καὶ κύριοι καὶ σκλάβοι
κι᾽ ἀπαρηγόρητοι γονεῖς καὶ πικραμένη μάνα,
ἐγκώμια ποῦ ἔψαλλε τὸ πάλαι ἡ Ἑκάβη.

Ἀπέθανεν ὁ ἱερεύς ! ! κι᾽ ἐντὸς ἑνὸς μηνὸς
ἐπέπρωτο νὰ πληγωθῇ μέσ᾽ ᾽ς τὸ πυκνὸ τὸ δάσος
τοῦ Κόκκινου καὶ συλληφθῇ ὁ χρήσιμος νουνὸς
τοῦ Λαλογιάννη, ὁ πολὺς ἀρχιληστὴς ὁ Τάσος.

Καὶ νὰ ριφθῇ ᾽ς τὰς φυλακὰς καὶ συμμορία μι᾽-ἄλλη,
ἥτις καὶ ἐλυμαίνετο τὴν χώραν ἐξωντώθη,
κι᾽ ὁ λύκος ὁποῦ ἔχαιρεν εἰς τὴν ἀνεμοζάλη
φθορὰν ὑπέστη παντελῆ καὶ κατεκεραυνώθη.

Πρὸς τοὺς κακούργους ἡ ἀρχὴ ἔδειξε δόντια δράκου
καὶ ὄνυχας τοῦ λέοντος, καὶ εἴ τις ἀντιπράττῃ,
κι᾽ ἂν μετενόει ᾽ς τὰ στερνὰ θὰ ἤτονε τοῦ κάκου,
καὶ ὥρισε φρικτὰς ποινὰς διὰ τὸν παραβάτη.

Σὰν εἶδ᾽ ὁ Γιάννος ἔξαφνα ἡ πάλλα κ᾽ ἡ κουμποῦρα
κι᾽ αὐτὸ τὸ πρῴην ξακουστὸ μακρύ του καρυοφύλλι
πῶς δὲν περνᾷ τὰ ἔφερεν ὁ κακομοίρης σκοῦρα
καὶ τὴν κοιλιὰ τὴν ἔκαμεν ἡ πεῖνα σὰν πεστίλι.

Ἤρχισεν ὁ ταλαίπωρος νὰ σκέπτεται σὰν πῶς
τὸ φτωχικὸ τὸ σπῆτί του θὲ νὰ διατηρήσῃ,
ὁ χρόνος ποῦ ἡγίαζεν τὰ μέσα ὁ σκοπὸς
ἐπέρασε, κι᾽ ἐστείρευσεν ἡ κρυσταλλένια βρύσι.

Δὲν εὕρισκε διέξοδον ὁ δυστυχὴς ὁ Γιάννος,
διὰ νὰ πιάσῃ τὸ τσαπί, τὸ δρέπανον, τὸ φκιάρι,
δὲν ἄφινεν ἡ τεμπελιά, ἐζήτει καπετᾶνος
γιὰ νὰ γενῇ, ἀλλ᾽ ἔσπασε τῆς πάλλας τὸ θηκάρι.

SISMANOGLIO

Πεινᾷ ἡ Ρίνα ἡ φτωχή, κ᾽ ἡ χαϊδεμένη Μάρω
μένει πετσὶ καὶ κόκκαλο, κυττᾷ ἐδῶ κι᾽ ἐκεῖ
νὰ δῇ τὸ γέρω τὸν παπποῦ, φωνάζει τὸν κουμπάρο,
ἕνας ᾽ς τὸν τάφο κοίτεται κι᾽ ἄλλος ᾽ς τὴ φυλακή.

Αἱ ἀξιώσεις τῆς γαστρὸς εἶναι δεσποτικαί,
λέγει ὁ γέρων Ὅμηρας, ὅλα τὰ ἄλλα λῆρος,
δὲν θεραπεύουν συμβουλὰς αὐτὴν ἰατρικαὶ
κι᾽ οὔτε κριτοῦ ἀπόφασις ἢ νομοθέτου κῦρος.

Ψωμὶ φωνάζει ἡ μικρὰ Μαρία ᾽ς τὸν πατέρα
κι᾽ ἂς γείνουν ξίκι τὰ φιλιὰ καὶ τὰ πολλά σου χάδια,
κι᾽ ἐκεῖνος λέγει «θὰ ἐλθῇ ἡ εὐτυχὴς ἡμέρα
ὅλα καθάριο νὰ τὸ τρῷς, σὰν πιάσω τὰ γελάδια».

Τὸ κεντισμένο πεσιλὶ κ᾽ ἡ ἄσπρη φουστανέλλα
Ἑλληνικὰ ζωῦφια ἐγέμισαν ἀχρεῖα,
ἡ Ρίνα ξενοδούλευε, βαρέθη πᾶνε καὶ ἔλα.
σὲ ξέν᾽ ἀμπελοχώραφα νὰ τρέφῃ τὴ Μαρία.

Κι᾽ ὁ Γιάννος ἀναγκάζεται πωλεῖ τὸ γιαταγάνι,
τὸ καρυοφύλλι, καὶ αὐτὴν τὴν ἀσημοκουμποῦρα,
γιαλιά, καρφιὰ καὶ πέταλα σὲ μιὰ στιγμὴ τὰ κάνει,
κι᾽ ἀρχίζει φοβερὸς καυγᾶς ᾽ς τὸ σπῆτι καὶ μουρμοῦρα.

Εἰς τὰς φωνὰς οἱ γείτονες τῆς Ρίνας τῆς καϋμένης
ἔτρεχον νὰ τὴν σώσωσι μὲ κόπον καὶ ἱδρῶτα,
ἔγειν᾽ ὁ Γιάννος τύραννος, ἔγεινε Θηραμένης,
τρὶς τῆς ἐμέτρα τὰ πλευρὰ καὶ τέσσαρας τὰ νῶτα.

Φεύγει ἡ Ρίνα κι᾽ ἔρχεται ᾽ς τὴ Δημογεροντία,
λέγει ὅλα τὰ πάθη της καὶ τὰ παράπονά της,
φέρουν τὸ Γιάννο παριστᾷ ὅλως τὰ ἐναντία,
Ξανθίππη ὡς νὰ ἤτονε κι᾽ αὐτὸς ἄλλος Σωκράτης.

Τοὺς στέλλουν εἰς τὸν σούμπασην γιὰ νὰ τοὺς ἐξετάσῃ,
ποῦ ᾽χεν ὡς ῥήτρας ποινικὰς τὸν φάλαγγα, τὸ κνοῦτο,
κι᾽ ἐξέδιδεν ἀπόφασιν χωρὶς κἂν νὰ διστάσῃ,
ἐνῷ εἰς ὕβρεις κι᾽ ἐμπαιγμοὺς μυρίους ὠχυροῦτο.

Λέγει ἡ Ρίνα κατ᾽ ἀρχάς, κι᾽ ὁ Γιάννος ᾽ς τὰ στερνὰ
ἀνασκευάζει τῆς κακῆς τῆς γυναικὸς τὰ λόγια,
κι᾽ ὁ σούμπασης τὸ ἐννοεῖ, τὰ πόδια του περνᾷ
᾽ς τὸν φάλαγγα, κι᾽ ἀρχίζουνε φωναῖς καὶ μοιρολόγια.

Ἐσωφρονίσθη ἔκτοτε ὁ δυστυχὴς ὁ Γιάννος·
ἀπὸ τὸν κῆπον τῆς Ἐδὲμ ἐξῆλθε κ᾽ ἡ κρανιά·
ἀπὸ λησταὶς ποῦ ἤτανε, φονιᾶς καὶ καπετᾶνος,
ἔζη ὡς οἱ δειλοί λαγοί, τὰ φρόνιμα τ᾽ ἀρνιά.

Ὅμως αὐτὸ τὸ ἔνστικτον κι᾽ ἡ φύσις ἡ κακὴ
τὸν παρεκίνουν κἄποτε κρυφὰ-κρυφὰ ν᾽ ἁρπάσῃ
ζωνάρι, ὑποκάμισον ἢ κι᾽ ἀδειανὸ σακκὶ
ἢ πρόβατον ἢ ἄλογον ᾽ς τὸ χέρι σὰν περάσῃ.

Πολλάκις εἰς τὸν σούμπασην πρὸς τοῦτο παρεδόθη,
κι᾽ ἐκεῖνος τοῦ ἐτάνυσε ᾽ς τὸν φάλαγγα τοὺς πόδας,
πολλάκις ἔκαμεν αὐτὸν τὸ ξύλο νὰ μὴ νοιώθῃ,
καὶ νὰ κυττᾷ ὡς ἔξοχος Βλαχίας Βοεβόδας.

Πολλαῖς φοραῖς τὸν ἔφερον ἐμπρὸς ᾽ς τὸν Μουσελῖνον,
κι᾽ ἐφυλακίσθη ἕνεκεν κλοπῆς κι᾽ αὖθις ἐδάρη,
κι᾽ ἔψαλλε τὸ γλυκύπικρον τὸ ᾆσμα τῶν Σειρήνων
μὲ λιγυρὰν ὄντως φωνήν, μὲ χρόνον καὶ μὲ χάριν.

Τέλος ἐσκέφθη δι᾽ αὐτὸν ἡ Δημογεροντία,
διὰ νὰ παύσῃ βέβαια κόσμου κακοῦ τὸ μάτι,
τὸ σῦρε-κι᾽ ἔλα τοῦ φτωχοῦ καὶ ἡ συκοφαντία,
καὶ εἰς τῆς χώρας τοὺς ἀγροὺς τὸν ἔβαλλε δραγάτη.

SISMANOGLIO

Σ τὸ νέον τοῦτο στάδιον μὲ ζῆλον ἐπεδόθη·
εἶχεν ἀνοίξει ἡ Ὀξειά, ὁ φράξος καὶ οἱ σχοῖνοι,
καὶ ἡ ἐλπίς του ἄλλη μιὰ εὐθὺς ἀνεπτερώθη,
πῶς ἠμπορεῖ καὶ λήσταρχος μιὰ μέρα γιὰ νὰ γείνῃ.

Ἔβαλλε τὸ χωράφι του ἀμέσως ὑποθήκη
εἰς τοῦ χωριοῦ τὸν προὔχοντα τὸν φίλον του Καλούδη,
κι᾽ ἐπῆρεν ὅπλα κι᾽ ἔδειξεν εὐθὺς καπετανλῆκι,
καὶ ἔτρεμεν, ὡς λέγουσιν, αὐτὸν τὸ φελεκοῦδι.

Ἔδεσε ᾽ς τὸ κεφάλι του κατάμαυρο μαντῆλι·
ἔζωσεν εἰς τὴ μέση του τὸ μέγα γιαταγάνι·
τετράπηχες ἐπέρριψε ᾽ς τὸν ὦμον καρδοφύλλι,
καὶ φουστανέλλα κλέφτικη φορεῖ σὰν τοῦ Φετάνη.

Ἐφούσκωνε κι᾽ ἐλύγιζε σὰν δεύτερος γκιολέκας·
ἦτο πενῆντα κ᾽ ἔδειχνε τριάντα-δυὸ χρονῶν·
ἐτρόμαζε κάθε βοσκόν· ἐτίμα τὰς γυναῖκας,
κι᾽ ἐξυπηρέτει ᾽ς τὸ ἑξῆς τιμίως τὸ κοινόν.

Ὑπήκουε ᾽ς τοὺς προὔχοντας· τὸν κάθε κουτσαβάκη
τὸν ἐθεώρει κάθαρμα κι᾽ ἁπλούστατον σκουπίδι,
καὶ ἔστρεφεν ἀντίκρυ του τὸ μαῦρό του μουστάκι,
καὶ προσοχὴν οὐδέποτε συνείθιζε νὰ δίδῃ.

Δώδεκα χρόνια ἔζησεν ὡς ἄλλος ἐρημίτης,
πότε καὶ πότε ἔβλεπε τὴ Ρίνα καὶ Μαρία,
γιὰ τοὺς πολλοὺς ἐγένετο τῆς ἐποχῆς κομήτης,
κι᾽ ἐπολεμοῦσεν ἐσαεὶ μὲ τ᾽ ἄγρια στοιχεῖα.

Μετὰ τὸ θέρος ἔτρεχε τ᾽ ἀμπέλια νὰ φυλάξῃ,
κι᾽ ἔστηνε τὴ δραγατισιὰ ᾽ς τὴ ῥάχι Δελληγιάννη,
κάθε διαβάτης εἶχε πειὰ τὸ ροῦχό του τεινάξει
ἀπὸ τὸ καρδοφίλλι του κι᾽ αὐτὸ τὸ γιαταγάνι.

Εἰς τὸν δραγάτην ὡς μισθὸν ὁ κάθε γαιοκτήμων
᾽σ ἐννιὰ καρδάρια ἔδιδε κρασὶ μίαν κανάτα,
καὶ μίαν κρεατόπηττα μ᾽ ἀλεῦρι τῶν ἀζύμων,
μὲ βούτυρον, καὶ δώδεκα αὐγὰ νωπὰ-μελάτα.

Τὸ μὲν κρασὶ ἐσύναζεν ἐπάνω εἰς τὸν τρύγον,
ἀλλὰ ἡ πήτταις ἤρχιζον Αὐγούστου δέκα κι᾽ ἕξη,
εἰς κάθε-μιὰ νοικοκυρά, ἐκτὸς μόνων ὀλίγων,
ἦτο πλέον ἐπάναγκες τὸν Γιάννον νὰ φιλέψῃ.

Σ τὰς δέκα πέντε τοῦ μηνὸς Αὐγούστου ἡ Μαρία
ἐγκαθιδρύετο ἐκεῖ εἰς τὴν δραγατισιά,
ἥτις, ἡ νέα ἡ Βηθλεέμ, ἦτο κ᾽ ἡ σωτηρία,
τῆς Ἀφροδίτης ὁ ναός, τῆς Πάφου ἐκκλησιά.

Τρεῖς στύλοι ἀπὸ τρωξυλιὰ ἐν εἴδει πιστῶν δούλων
νυχθημερὸν ἐβάσταζον τὸν θεῖόν της φρεντζάτο,
ὅστις ἦτο παρόμοιος πρὸς τὸν σεπτὸν τὸν Τροῦλλον
ποῦ βρίσκεται εἰς τὸν ναὸν τῆς Ρώμης ἐκεῖ κάτω.

Τὸ ὅλον ἡμικύκλιον ἦτο κι᾽ ἐμπρὸς ἡ θύρα
μὲ κλώνους βαλανιδεῶν περιτετειχεισμένον
ἢ μισχοβόλου καρυδιᾶς κι᾽ ἐνίοτε φυλλήρας
ὁτὲ μὲν εἴδει χλοερῶν κι᾽ ὅτ᾽ ἀπεξηραμμένων.

Ἦτο ἡ θύρα ἀνοικτὴ καθ᾽ ὅλην τὴν ἡμέρα,
ὁ ἥλιος εἰσήρχετο ἁπλῶς περὶ τὴν Λύσιν,
ὅστις εἶχεν ἀντεραστὴν τὸν καθαρὸν ἀέρα,
κ᾽ ἤθελε γιὰ τὸ πεῖσμά του τὴ Μάρω νὰ φιλήσῃ.

Κι᾽ ὁπόταν τὰ ξανθὰ μαλλιὰ τὰ ἔκανε χρυσᾶ,
καὶ τἄσπρό της τὸ μάγουλο σὰν κόκκινο κεράσι,
ἄνεμος ἐξανίστατο κ᾽ ἤρχιζε νὰ λυσσᾷ,
κι᾽ ἐσκόρπα τὰ μαλάκιά της ἁπλῶς νὰ τὰ χαλάσῃ.

Κι' ὅταν ὁ ἥλιος ἔβλεπε μέσ' 'ς τὴ δραγατισιὰ
τὰ φοβερὰ τὰ ἅρματα, τὰ ἄψυχα, τὰ κρύα,
σὰν ἄλλος πολυέλαιος μέσα 'ς τὴν 'Εκκλησιὰ
ὅλα τὰ πέριξ ἔλαμπον, μαζῆ των κ' ἡ Μαρία.

'Αφρόπλαστη Γαλάτεια ἔδειχνεν, κάλλη οἷα ! !
τὰ γαλανὰ τὰ μάτια της καὶ τὰ ξανθὰ μαλλιά της
καὶ τ' ἄγρια ἐμάγευον κι' ἀτίθασσα θηρία,
κι' αὐτὰ τῆς νύχτας τὰ στοιχειὰ ἡ μοναχὴ ματιά της.

Ἦτο χρονῶν δεκατριῶν κορίτσι, καὶ ἀκόμη
ποτὲ δὲν εἶχε 'ς τὴν καρδιὰ κι' οὔτε καὶ 'ς τὴν ψυχή της
κι' οὔτε 'ς τὸν νοῦ της πῶποτε περάσει καὶ 'ς τὴ γνώμη,
ποῦ ζῆ 'ς τὸν κόσμον τὸ τρελλὸ παιδὶ τῆς 'Αφροδίτης.

Ἔπαιζε δίχως διαβολιά, πηδοῦσε καὶ ἐγέλα
μὲ τὰ φιλάκια τῆς Αὐγῆς, τῆς Δύσεως τὰ χάδια·
ἔπαιζεν ἡ ἀφρόπλαστη κ' ἡ εὔμορφη κοπέλλα
σὰν τὸ ἀθῶον τὸ ἀρνὶ 'ς τὰ χλοερὰ λειβάδια.

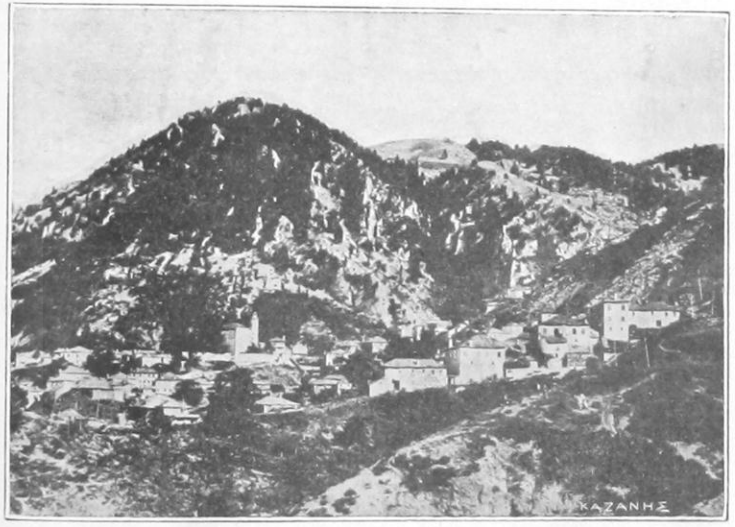
'Σ τὰ δέκα τέσσαρα πατεῖ καὶ νάτη προξενιὰ
πρώτη παρουσιάζεται εἰς τὸν καλὸν δραγάτη,
καὶ ἄλλαις δύο κι' ἄλλαις τρεῖς τὴν ἴδια τὴ χρονιά,
ἀλλὰ τοῦ Γιάννου δὲν τοῦ τρῶν αὐτὰ ὅλα τὸ μάτι.

Κι' ἐνόσω ἐμεγάλωνε κι' εὐμόρφαιν' ἡ Μαρία,
ἡ προξενιαῖς ἀρχίσανε τὰ μάτια νὰ τοῦ τρῶν,
ἡ δὲ ἀπάντησις αὐτοῦ σὲ λόγια μόνον τρία
συνεκεντρώθη : «*δάσκαλο θὰ πάρῃ ἢ γιατρό.*»

Παρακαλοῦσαν οἱ γαμβροί· παρακαλοῦν μανάδες,
μεσῖται μπαινοβγαίνουνε 'ς τὸν γηραιὸν φρεντζάτο,
φλωριὰ τοῦ Γιάννου τάζουνε· μὰ σὲ πραμματευτάδες
ὁ Γιάννος τὸ ὀνόρε του ποτὲ δὲν ρίχνει κάτω.

Εἴτε γιατρὸ ἢ δάσκαλο· ἄλλως γιὰ παντρειὰ
δὲν ἤτο ἡ Μαρία του· «θεὸς γιὰ νὰ φυλάῃ,
ἔλεγε, κάλλια νὰ τὴ δῶ ἀμὰν καλογρηά,
παρὰ τὸ μῆλο τῶμορφο ἀρκοῦδα τὰ τὸ φάῃ.»

Χρόνια περνοῦνε τέσσαρα κ' ἡ προξενειὰ δὲν παύει,
'ς τὰ πέντε ὅμως ἤρχισεν ἡ ἔλλειψις νὰ γείνῃ,
κι' ὅσους γαμβροὺς κι' ἂν ἔφερεν ὡς τώρα τὸ καράβι
καὶ τοὺς περιεφρόνησε, χαθήκανε κι' ἐκεῖνοι.

ΖΟΝΔΗΛΑ, ΖΑΓΟΡΙΟΝ
(Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

'Αδημονεῖ ὡς πρὸς αὐτὸ ἡ Μάρω τοῦ παπᾶ·
ἔγεινεν εἴκοσι χρονῶν, καὶ ποιὸς θὰ τὴ ζητήσῃ !
θέλει νὰ πάρῃ κι' ἔμπορον, μὰ δὲν τὴν ἀγαπᾷ,
οἱ δὲ δασκάλοι κ' οἱ ἰατροὶ σπουδάζουν ς' τὸ Παρίσι.

Τὸ κάλλος της ἐξέλειπεν ἀπὸ τὴ συλλογή·
ἔμειν' ἡ τάλαινα πετσὶ καὶ κόκκαλο μονάχο·
δὲν εἶχε νοῦ γιὰ τὴ δουλειά· ὄρεξιν γιὰ φαγεῖ,
κι ἐπόθει ὥσπερ ἡ Σαπφὼ νὰ κρημνισθῇ σὲ βράχο.

Ἔγεινεν ἰδιότροπος· τὸ κάθε τι τὴ φταίει·
ἐκλείσθη μέσ' 'ς τὸ σπῆτί της· φρικτῶς μεμψιμοιρεῖ,
καὶ τὴν κακὴν τὴν Τύχην της μέρα καὶ νύκτα κλαίει,
καὶ προτιμᾷ τὸ νεκρικὸν λιβάνι καὶ κηρί.

Βλέπει ἡ Ρίνα συμπονεῖ· βαρυαλγεῖ σὰν μάνα,
τὸ λέγει εἰς τὸν σύζυγον τὸ τί τραβᾷ ἡ κόρη,
κι' ἐκεῖνος λέγει : *« τοῦ κωφοῦ μὴ τοῦ κτυπᾷς καμπάνα,*
καὶ θὰ μᾶς πέσῃ ἰατρὸς ἢ δάσκαλος 'ς τὴν πλώρη».

. . . . . .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
(Ἐκ Δελβινακίου)

ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΟΦΙΑΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

* Ἂν ἡ ζήλια ἦταν ψώρα θὰ νὰ κόλναε ὅλ' ἡ χώρα.
(ἀρχ. Ζῆλος ζῆλόν ἐστι τίκτων).
* Δὲν σοῦ τρέχει καβαλάρη, τί σκοτόνεις τ' ἄλογό σου ;
(ἀρχ. Τύχῃ τέχνην εὕρηκας, κ' οὐ τέχνη τύχην.)
* Δίνει ἄχερα τοῦ σκύλου, κόκκαλα τοῦ γομαριοῦ
* Εἶναι 'πὸ τὸ Ξητοῦνι, δὲν εἶν' ἀπὸ τὰ Φέρσαλα.
* Ἂν φταίω 'γώ, νὰ σκάσῃ ὁ ἄντρας μου, κι' ἂν φταίῃ αὐτὸς
[νὰ σκάσῃ αὐτός.
* Θέ 'μου μὴ δώκῃς τοῦ φτωχοῦ πόρτα καὶ παραθύρι
Καὶ πάπλωμα νὰ σκεπαστῇ, μὴν πάρῃ καὶ σοῦ φύγῃ.
(ἀρχ. Πορφύραν ἐσάμενος ὁ πένης αὐτοῦ ἀμνηστεῖ.)

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΑΝΑΤΡΟΦΗ

Ὅσο 'χει ξένος τὴν ὑγειὰ οὖλοι τὸν ἀγαπᾶνε,
μά 'ρθε καιρὸς κι' ἀρρώστησε βαριὰ γιὰ νὰ πεθάνῃ
κι' ὁ ξένος ἀναστέναξε κι' ἡ γῆς ἀναταράχτη.
— « Νὰ εἶχα νερὸ ἀπ' τὸν τόπο μου καὶ μῆλ' ἀπ' τὴ μηλιά μου,
σταφύλι ροδοστάφυλο ἀπ' τὴν κληματαριά μου ».

Πόσες φορὲς δὲν ἠσθάνθημεν ὅλοι ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι ἐδέχθημεν τοὺς πρώτους παλμοὺς τῆς ζωῆς ὑπὸ τὸν Ἠπειρωτικόν μας οὐρανόν, τὸν ἤχον τοῦ τραγουδιοῦ αὐτοῦ ν' ἀντιλαλῇ ὡς εἰς ὄνειρον ἀπὸ κἄποιους μακρυνοὺς τόπους μέσα εἰς τὴν ψυχή μας! Πόσες φορὲς εἰς αὐτὴν τὴν ξενητειά, ὅπου καθένας μας ἤλθομεν προσκαίρως, διὰ νὰ περισυλλέξωμεν ὡς μύρμηκες τοῦ βιωτικοῦ ἔαρος τὰ ἐφόδια τῆς ζωῆς μας καὶ εὑρέθημεν εἰς βιωτικοὺς χειμῶνας, αἰχμάλωτοι τῆς ἀτομικῆς βιοπάλης, καθυστεροῦντες καὶ σιδηροδέσμιοι τῆς ξενητειᾶς, μὲ τὴν αἰωνίαν ἐλπίδα καὶ τὸν ἀδιάκοπον πόθον ἀνεκπλήρωτον ἀκόμη, πόσες φορὲς ἀλήθεια δὲν ἐτραγουδήσαμε μυστικὰ τὲς πικρὲς αὐτὲς στροφὲς αὐτοῦ τοῦ τραγουδιοῦ!

Μάρτυρες τώρα ἡμεῖς αὐτοῦ τοῦ ἁγίου πόνου καὶ τῆς θλίψεως ὅτι ἡ μοῖρα μᾶς κατεδίκασε νὰ ζῶμεν μακρὰν τοῦ πατρικοῦ μας σπιτιοῦ καὶ τοῦ ὁρίζοντος τῶν γλυκυτέρων τῆς ζωῆς μας ἀναμνήσεων ὑπὸ τὸν Ἠπειρωτικὸν οὐρανόν, ἔχομεν καθῆκον νὰ μὴ ἀφήσωμεν νὰ σβυσθῇ ἡ φλόγα τοῦ πόθου μας πρὸς τὴν Ἠπειρωτικὴν γῆν ὑπὸ τὴν οἰκογενειακὴν στέγην, τὴν ὁποίαν μοιραίως ἐστήσαμεν μακράν, ἂν καὶ τὰ θερέλιά της εἰς γῆν Ἑλληνικὴν εἶναι ἐκτισμένα. Δὲν πρέπει νὰ σβυσθῇ ὁ Ἠπειρωτικός μας πόθος καὶ ἡ νοσταλγία, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς ἠσθάνθημεν καὶ αἰσθανόμεθα μαζὺ μὲ τὴν τελευταίαν τῆς ζωῆς μας πνοήν, ἀλλὰ τὴν φλόγα τοῦ Ἠπειρωτικοῦ ***Ἐγὼ*** νὰ τὴν μεταδώσωμεν, ὡς φῶς ἀναστάσεως, ἀπὸ τὰς ἰδικάς μας ψυχὰς εἰς τὰς ψυχὰς τῶν τέκνων μας, τὰ ὁποῖα δὲν εἶδον ἀκόμη τὴν πατρῴαν γῆν καὶ δὲν ἠσθάνθησαν τοὺς πρώτους τῆς ζωῆς παλμοὺς ὑπὸ τὸν Ἠπειρωτικὸν οὐρανόν. Ὑπάρχει ἕνα βαθὺ μυστήριον εἰς τὴν Ἠπειρωτικὴν ψυχήν, τὸ μυστήριον τῆς ἀφυπνίσεως τῆς νοσταλγίας διὰ τὰ Ἠπειρωτικά μας χώματα, διὰ τὸ πατρικό μας σπίτι, τὸ ὁποῖον ἀφήκαμε ἔρημον φεύ-

SISMANOGLIO

γοντες τοὺς διωγμοὺς καὶ τὰς ἀγωνίας ζωῆς ἀνυποφόρου, διὰ τὸν ὁρίζοντα τοῦ χωριοῦ μας, διὰ τὰ προσφιλῆ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα μὲ ὅλα τὰ ἀνθρώπινα πάθη ἐθώπευσαν τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ζωῆς μας, ὑπάρχει τὸ μυστήριον αὐτὸ τῆς ἀφυπνίσεως τῆς νοσταλγίας ἐν μέσῳ βαθείας λήθης πολυχρονίου ξενητειᾶς. Ἀγαπητόν μου πρόσωπον, τὸ ὁποῖον εἶχε ζήσῃ μακρὰν τοῦ χωριοῦ του καὶ τοῦ πατρικοῦ σπιτιοῦ, μακρὰν ἀπὸ τὰς προσφιλεῖς του ὑπάρξεις, ἐπὶ εἰκοσαετίαν ὅλην λησμονημένος εἰς τὴν ξενητειὰ καὶ λησμονῶν, μοῦ διηγεῖτο ὅτι μίαν νύκτα τῆς πρωτοχρονιᾶς ὁ Θεὸς τῆς νοσταλγίας τοῦ διήγειρεν ὅλας τὰς ἀναμνήσεις τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς τοῦ χωριοῦ του καὶ τοῦ ἄναψε τὴν φλόγα τῆς ἐπιστροφῆς, ὥστε δὲν ἠδυνήθη νὰ κοιμηθῇ. Μία δ' ἀκατάβλητος δύναμις νοσταλγικὴ ἀνεπτύχθη τόσον αἰφνιδίως, ὥστε μετὰ δύο ἡμέρας μετὰ τὸ ὅραμα αὐτὸ τῆς πατρικῆς στέγης, ἔθετεν εἰς ἐνέργειαν τὴν ἐπιστροφήν του εἰς τὴν προσφιλῆ πατρίδα. Θὰ ἦτο ἔρημος ἡ Ἤπειρος, ἐὰν μὴ ὁ πόθος αὐτὸς τῆς ἐπιστροφῆς δὲν συνετηρεῖτο ἄσβεστος, ὡς τὸ ἄσβεστον φῶς τῆς ***Ἑστίας,*** εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τὴν ἐγκατέλειψαν. Ἂν φυλλομετρήσωμεν τὴν συλλογὴν τῶν Ἠπειρωτικῶν μας τραγουδιῶν, θὰ ἴδωμεν ὅτι ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην φυλὴν ἔχομεν παθητικώτατα τραγούδια τῆς ξενητειᾶς, διὰ τὰ ὁποῖα ἡμῶν μόνον αἱ χορδαὶ τῆς ψυχῆς πάλλουν μὲ τὴν πρώτην καὶ τελείαν ἁρμονίαν των, μὲ τὴν ἁρμονίαν ἐκείνων οἱ ὁποῖοι τὰ πρωτοτραγούδησαν. Ἀλλ' ἐὰν ἀκόμη εἰς τὰς ἰδικάς μας ψυχὰς διατηρῆται εἰσέτι τὸ ἰδιαίτερον τοῦτο συναίσθημα τῆς λατρείας τῆς Ἠπειρωτικῆς μας Πατρίδος, ἐὰν ἀκόμη εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν ἀντηχοῦν μακρυνοὶ ἦχοι καὶ φωναὶ ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀντήχησεν ἡ Ἠπειρωτικὴ γῆ, τὰ Ἠπειρωτικὰ βουνά, ἐὰν ἀκόμη ἐπανέρχωνται εἰς τὰ ὄνειρά μας τοῦ πατρικοῦ μας σπιτιοῦ καὶ τοῦ χωριοῦ μας αἱ εἰκόνες, ἐὰν εἰς τὴν μνήμην μας κατὰ τὰς ὡραίας ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων, τῆς Πρωτοχρονιᾶς, τῆς ἀπόκρεω ἢ τοῦ Πάσχα, τοῦ τρυγητοῦ ἢ τοῦ θέρου, ἐὰν ἐπανέρχωνται ἀκόμη ἀμυδρῶς οἱ ἦχοι τοῦ κλέφτικου τραγουδιοῦ εἰς τὲς Ἠπειρωτικὲς λαγκαδιὲς καὶ ριζοβούνια, ἐὰν τέλος ἀκόμη πάλλωνται τὰ νεῦρά μας ἀπὸ Ἠπειρωτικὰς ἀναμνήσεις καὶ πόθους, ἂς μεταδώσωμεν ὅλους αὐτοὺς τοὺς ὡραίους καὶ ἁγίους παλμούς μας εἰς τὰ τέκνα μας, ὥστε νὰ φέρωσι τοὐλάχιστον ἐπὶ τῶν χειλέων των τὴν ὑπερήφανον φράσιν, ***ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὴν Ἤπειρον καὶ λέγονται Ἠπειρῶται.***

Ι. Κ. ΒΟΥΛΟΔΗΜΟΣ

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

Η ΝΕΜΕΡΤΣΚΑ

Βορειοδυτικῶς τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἀντικρὺ τῆς Βοστίνης, ἕδρας τοῦ Ὑποδιοικητοῦ τῆς Παλαιᾶς Πωγωνιανῆς, ὑψοῦται ὑπερήφανος ἡ ὑψικόρυφος καὶ νεφελογείτων Νεμέρτσκα (τὸ πάλαι Ἀέροπος ἢ Μερόπη) μὲ τὰς κρημνώδεις καὶ ἀποτόμους αὐτῆς κατατομὰς ἀρχομένη ἀνατολικῶς ἀπὸ τοῦ Μετζητιὲ καὶ ἐκτεινομένη μέχρι Κλεισούρας τῆς Πρεμετῆς. Ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ τοῦ ὄρους, ἡ χιονοσκεπὴς ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου συνηθέστερον μέχρι τέλους Ἀπριλίου, καὶ ἐπιβλητικὴ ἐν τῇ λευκῇ αὐτῆς ἀμφιέσει, κεῖται ἀκριβῶς ἄνωθεν τοῦ Κοκκινολάκκου. Ἐκεῖ μὲν κατὰ τοὺς χειμερινοὺς ἰδίως μῆνας χρυσίζουσαι αἱ τοῦ Φοίβου ἀκτῖνες μετ' αἴγλης καὶ γοητείας ἀσυνήθους, κατωτέρω δὲ καὶ κατὰ διαφόρους ἀποστάσεις οἱ ἀπορρῶγες καὶ γιγάντιοι βράχοι καὶ αἱ χαράδραι αἱ διαυλακοῦσαι τὴν πελωρίαν αὐτῆς προτομὴν καθηδύνουσιν ἐν τῇ ἀγρίᾳ, πλὴν μεγαλοπρεπεῖ αὐτῶν παρατάξει, τὸ ὄμμα τοῦ θεατοῦ. Τὸ θέρος ὅλη αὕτη ἡ σκηνογραφία λαμβάνει ἰδιαιτέραν ὄψιν ἔτι μαγικήν. Ποικιλόχρους τάπης ἐξ εὐόσμων ἀνθέων καλύπτει τὴν γυμνὴν καὶ ἄγονον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐκείνην ἀνωφέρειαν καὶ τότε τὸ βλέμμα ἀντικρύζει εἰκόνα, ἀσυλλύπτου φυσικῆς καλλονῆς. Ὁ ἀνερχόμενος ἀπὸ τοῦ χωρίου Μευδέζης, τοῦ εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους εὑρισκομένου, μετὰ δίωρον περίπου πεζοπορίαν φθάνει εἰς τὸ ὀροπέδιον Βρόσιανης, ὅπου ἀπαντῶνται πηγαὶ διαυγεστάτου καὶ καταψύχρου ὕδατος. γνωσταὶ ἡ μὲν ὑπὸ τὸ ὄνομα ***Κόκκινον*** ἡ δέ, ἡ ὀλίγον ἀπωτέρω, ***Μπιτσικόπουλον***, καὶ ὅπου διακρίνονται τὰ ἐρείπια τοῦ Παλαιοχωρίου καὶ τὰ τοῦ ποτὲ μεγαλοπρεποῦς θερέτρου τοῦ μεγαλοπράγμονος Ἀλῆ Πασᾶ. Ἐκεῖ λοιπὸν παρὰ τὰς ἀποκρήμνους καὶ ἀπροσπελάστους ἐν χειμῶνι ἐκτάσεις καὶ τὰς πετρώδεις κλιτύας, ὅπου ἡ φοβερὰ τοῦ ἀνέμου πνοὴ κρατεῖ ἐν ἐνεργείᾳ ἀτελεύτητον πανδαιμόνιον, καὶ ὁ μονότονος ἀπο-

κλειστικῶς κρωγμὸς τῶν σαρκοβόρων ἐρημικῶν πτηνῶν περιφρονεῖ τὰ ψύχη καὶ τὰς καταιγίδας, κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας ἀφυπνίζεται ἐκ τῆς νάρκης ἡ ζωὴ καὶ ἡ θυμηδία, τὸ σφρῖγος καὶ ἡ χαρά, ὁ δὲ κωδωνισμός, ὁ τόσον ἡδυμελής, τῶν πολυαρίθμων ποιμνίων τῶν διαιτωμένων εἰς τὰς γραφικὰς καὶ ὁλοπρασίνους ἐκεῖσε λοφοσειρὰς μαζὺ μὲ τὸ τερψίθυμον ᾄσμα ποικιλοφώνων στρουθίων καταρτίζουσι θείαν τινὰ μουσικὴν συναυλίαν ἐν τῷ μέσῳ τῆς μυστηριώδους σιγῆς τῆς βασιλευούσης ἐν ἡμέρᾳ εὐδίᾳ. Ποῦ καί που πεπηγότες ὄγκοι κρυσταλλωδῶν ὑδάτων, ὁμοιων ἴσως πρὸς τὰ διαυγῆ νάματα τῆς Κασταλίας, καὶ χιονιστιβάδες εὐμεγέθεις χρυσᾶς ἐκτοξεύουσι μαρμαρυγὰς ὑπὸ τὸ φωτοβόλον θάλπος τοῦ πυροστεφοῦς δεσπότου τῆς ἡμέρας, ἐνῷ μυροβόλος ζεφυρίτις διαχέει ἀφειδῶς καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις τὸ ἄρωμα τοῦ θύμου καὶ ἀμαράντου καὶ τῶν λοιπῶν εὐόσμων ἀνθέων. Ἀντικρὺ διακρίνεται τὸ Πάπιγκον, το ἐπίσης ἀπότομον καὶ ἐπιβλητικόν, οἱονεὶ ὅμως κύπτει τὸν αὐχένα πρὸ τοῦ γιγαντίου τούτου κολοσσοῦ· διότι τὸ ὄρος τοῦτο εἶναι τῆς Νεμέρτσκης χαμηλότερον. Ἐκ τῆς κορυφῆς, τῆς κοινῶς ***Τσούκας*** λεγομένης, διακρίνονται ὡσαύτως τὰ Ἰωάννινα μὲ τὴν γραφικήν των λίμνην, ἡ Κέρκυρα καῖ πλεῖστα μέρη τῆς Ἠπείρου ἐν τῷ ἀχανεῖ ὁρίζοντι, ὅστις περιβάλλει τὸν παρατηρητήν. Καὶ σκιρτῶσι τότε ἐν τῇ καρδίᾳ πόθοι καὶ ἐλπίδες καὶ ἡ διάνοια ἀνέρχεται εἰς σφαίρας ὀνειρώδεις πρὸ τοῦ θεσπεσίου πανοράματος, ὅπερ τόσον ἡδέως ἀπασχολεῖ τὴν ὅρασιν ἰδίᾳ κατὰ τὴν ἀνατολὴν ἢ δύσιν τοῦ φωτολαμποῦς ἅρματος τοῦ ἡλίου, ὁπότε αἱ τελευταῖαι αὐτοῦ δέσμαι χρυσοῦ φωτὸς σπινθηροβολοῦσιν εἰς τὸ στερέωμα μετ' ἐξαιρετικῆς αἴγλης καὶ ἡ ἡ καρδία γοητευτικῶς ὠθεῖται εἰς κατάνυξιν καὶ δοξολογίαν τοῦ Δημιουργοῦ. Πρὸς ἀπόλαυσιν τοῦ μαγικοῦ τούτου θεάματος, ὀλίγον ἴσως ὑστεροῦντος τοῦ ἑξαισίου ἐκείνου τῶν Ἄλπεων, καὶ χάριν θηρευτικῶν ἐκδρομῶν, διότι ἐκεῖσε διαιτῶνται δορκάδες, αἴγαγροι καὶ χοῖροι, πέρδικες καὶ ἄλλα πτηνά, ἰδίᾳ πρὸς τὸ μέρος Μποντσικοῦ ἔνθα αἰωνόβιοι πεῦκαι καὶ φηγοὶ εὐθυτενεῖς καὶ παχύσκιοι καὶ δρυῶν ἄλση καλύπτουσιν ἀρκοῦσαν ἔκτασιν, ἀπό τινων ἐτῶν διέρχονται ἡμέρας τινὰς κατὰ Ἰούνιον ἢ Ἰούλιον καὶ Αὔγουστον πρόσωπα ὑψηλῆς κοινωνικῆς περιωπῆς ἔκ τε τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς γείτονος Ἑλλάδος. Ὑπὸ ὑγιεινὴν ἔποψιν ἡ διαμονὴ ἐπί τι διάστημα κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου ἀπεδείχθη λίαν εὐεργετικὴ μὲ καταφανῆ καὶ ἀπροσδόκητα τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀεροθεραπείας. Οἱ Κουτσόβλαχοι τοῦ Μετζητιέ, οἱ παραθερίζοντες τακτικῶς ἐκεῖ-

σε, καὶ ἄλλοι ποιμένες καὶ κτηνοτρόφοι ἔχουσι ρώμην καὶ ἀντοχὴν ἀξιοθαύμαστον καὶ τὸ δῶρον τῆς ὑγιείας τὸ πολύτιμον μόνον ἐκεῖνοι φαίνονται ὅτι κέκτηνται ἐπαρκῶς.

Καθ' ἣν στιγμὴν χαράσσω τὰς γραμμὰς ταύτας κάθημαι παρὰ τὸ παράθυρον ἐστραμμένην ἔχων τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν λευκόπεπλον καὶ μεγαλοπρεπῆ μὲ τὰς πολλὰς ἐκ τοῦ ἡλιακοῦ φέγγους ἀνταυγείας της καὶ ἀναλαμπὰς ὑψικάρηνον Νεμέρτσκαν, ἐνῷ ἐδῶ σφοδρὸς ὑετὸς κρούει τὰς ὑάλους τοῦ δωματίου μου. Τίς οἶδεν ὁποία ταραχὴ μετ' οὐ πολὺ θὰ ἐγερθῇ ἐκεῖ ἤδη ὅτε ἀλληλοσυγκρούονται τὰ φυσικὰ στοιχεῖα μυκωμένου μανιωδῶς τοῦ ἀγρίου βορρᾶ καὶ μαύρη νεφέλη προμηνύουσα γενικὴν τοῦ καιροῦ ἀναστάτωσιν ἐγγίζει νὰ καλύψῃ τὴν χιονόλευκον ἐκείνην κορυφὴν τὴν σελαγίζουσαν καὶ φεγγοβολοῦσαν τόσον φαντασμαγορικῶς. Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην σχολιάζω ποικιλοτρόπως τὴν γόνιμον εἰς ἐμπνεύσεις καὶ δημιουργικὴν τῶν ἀρχαίων φαντασίαν, ἥτις ὡς μόνιμον καὶ διαρκῆ κατοικίαν τῶν θυγατέρων τοῦ Διὸς καὶ τῆς Μνημοσύνης, τῶν Ἐφόρων τοὐτέστι πάσης νοερᾶς ἐνασχολήσεως, προώρισε τὸν Ἑλικῶνα, παρεμφερὲς δηλαδὴ ἐξοχικὸν μέλαθρον. Καὶ ἐνῷ τὴν ἐν θέρει διαμονὴν εὑρίσκω ἄριστα δικαιολογημένην, θαυμάζω ἐν τούτοις πῶς αἱ λεπτεπίλεπτοι αὗται καὶ ὀρεσίβιοι νεάνιδες ἀντέσχον ἐν χειμῶνι εἰς τὰ ψύχη καὶ τὰς θυέλλας καὶ πῶς ἡ χορεία τῶν ἀρχαίων ποιητῶν καὶ λογογράφων δὲν ἐφάνη ὅσον ἔπρεπεν ἐπιεικὴς καὶ προνοητικὴ πρὸς τὸ ἀσθενὲς φῦλον. Ἀναμφιβόλως φοβερός τις μισογύνης ἐνέχεται καὶ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο. . . Ἀλλ' ὁ παραγωγικώτατος τῶν θεῶν καὶ πολυπράγμων Ζεὺς ἐφρόντισε βεβαίως νὰ προφυλάξῃ τὰς θυγατέρας του ἀπὸ τὰς ὁρμὰς τῶν καταιγίδων καὶ τῶν ἀνέμων καὶ νὰ σώσῃ τὰ γράμματα, ἀφοῦ μάλιστα χάριν τοῦ ἰδίου σκοποῦ ὑπεβλήθη παρὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους εἰς ἐγκυμοσύνην ἐγκεφαλικὴν καὶ τοκετὸν διὰ βανδαλικῆς χειρουργικῆς ἐπεμβάσεως. Ναί· αὐτὰ τὰ γράμματα, τὰ ὁποῖα ὁ μακαρίτης Κάδμος τίς οἶδεν ὑπὸ ποίας συνθήκας ὑπέκλεψε κατόπιν καὶ μετέδωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα χωρὶς νὰ πάθῃ τὰ μαρτύρια τοῦ Προμηθέως.

Ἐκ Βοστίνης.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΙΣΜΑΝΟΓΛΕΙΟ

ΑΠΟ ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙΑ

Σ' ἐκεῖ τὸ παραθύρι ποῦ φωτίζεται
κι' ἔχ' ὄμορφ' ἁγιοκλῆμα καὶ βασιλικὸ
κοιμᾶται ἡ μαυρομάτα ἡ πεντάμορφη
ἐκείνη π' ἀγαπάω χρόνους καὶ καιρό.

Σᾶν ποιὸ παλληκαράκι νὰ ὀνειρεύεται
ἀπόκοσμα λογάκια νὰ τήνε μιλεῖ
καὶ γέρνοντας στ' ὡραῖο μαξιλάρι της
στοὺς κόρφους της ν' ἁπλώνῃ καὶ νὰ τὴν φιλεῖ.

Στάσου καλή μου νύχτα καὶ μὴ σβύνεσαι
δὲ στὸ ζητῶ γιὰ μένα μόνονε γι' αὐτὴ
νὰ μὴ τῆς διακόψῃς τὰ ὀνείρατα
Τὴν ὄμορφη ζωή της τὴν ὀνειρευτή.

Δέλβινον 1910.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ Γ. ΠΑΠΑΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΟΦΙΑΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

* Ἂν πεθάνω ἀπὸ συνάχι, ἡ πανοῦκλα μοῦνζες νἄχῃ.

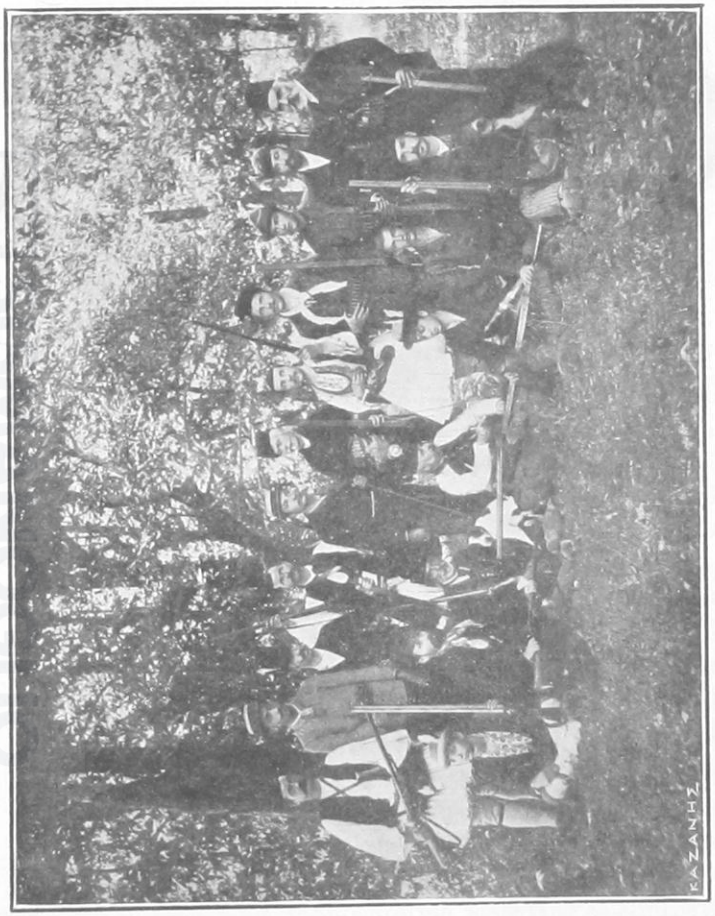
* Γαϊδάρου μοῦθον ἔλεγαν, κι' αὐτὸς τ' αὐτιά του ἐτσιούλονε.

* Δὲν θέλω ἄντρα ὄμορφον νὰ κάθεται σιμά μου.
Νὰ συχνομπαρμπερίζεται, καὶ νὰ πεινάῃ ἡ κοιλιά μου.

* Ὅσο πίν' ἡ συμπεθέρα, τόσο καλοκουβεντιάζει.
(ἀρχ. Τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ του νήφοντος, ἐπὶ τῆς γλώττης τοῦ πίνοντος.)

* Τρεῖς ἐννιὰ εἴκοσι ἕνα, φάγε σύ, δός μου κι' ἐμένα.

* Τρεῖς στὸ λάδι τρεῖς στὸ ξύδι κ' ἕξη στὸ ξυδόλαδο.

ΣΤΑΣ, ΑΠΟΛΑΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΥΝΗΓΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Η ΑΡΧΑΙΑ ΧΑΟΝΙΑ ΕΝ ΤΗ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

(Ἐκ τῆς ἀνεκδότου Ἱστορίας τῆς Χειμάρρας)

. . . . . Ἡ Χαονία οὖσα ὡς προερρέθη, χώρα τῆς Ἠπείρου δὲν παρουσιάζει ἰδίαν ἱστορίαν, ἀλλὰ σχεδὸν ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ βασιλείου τῆς Μολοσσίδος φέρεται ἢ συμμαχοῦσα αὐτῷ ἢ ὑπαγομένη εἰς τὸν αὐτὸν βασιλέα. Ἐκεῖνο ὅμως ὅπερ περὶ Χαόνων γνωρίζεται, εἶναι ὅτι ὑπῆρξαν οἱ περιφημότεροι καὶ ἰσχυρότεροι τῶν Ἠπειρωτῶν μετὰ τοὺς Μολοσσούς, καθὼς τοὐλάχιστον ὑφ' ἁπάντων τῶν συγγραφέων ὁμολογεῖται. Ὁπωσδήποτε ὅμως ἐξεταζόμενος ὁ ἱστορικὸς βίος τῆς Χαονίας δὲν ἤθελεν εἶσθαι ἢ ἐν συνόλῳ αὐτὸς ὁ Ἠπειρωτικός, τὸν ὁποῖον ἐν συντόμῳ θέλομεν ἐκθέσει ἀναγκαζόμενοι ν' ἀφεθῶμεν κατά τι τοῦ κυρίου ἡμῶν θέματος.

Τὸ βασίλειον τῆς Ἠπείρου, ὅπερ ἀνέδωκε τὴν τελευταίαν ἀναλαμπὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἰσχύος, πρὸ πολλοῦ νεκρᾶς οὔσης ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι καὶ ἐν παρακμῇ ἐν Μακεδονίᾳ, ὡς ἀρχικὸν πυρῆνα εἶχε τὸ βασίλειον τῆς Μολοσσίδος. Τούτου ἱδρυτὴς ὑπῆρξεν, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἴρηται, ὁ Νεοπτόλεμος ἢ Πύρρος ὅστις, ὡς ἀκριβῶς καὶ ὅλοι οἱ βασιλεῖς τῆς Ἠπείρου, ἀνῆγον τὴν ἀρχὴν εἰς τὸ πολυθρύλλητον τῶν Αἰακιδῶν γένος, ὀνομασθέντες τοιουτοτρόπως ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρὸς τοῦ Πηλέως.

Ὡς πρῶτος Αἰακίδης, διάδοχος τοῦ Νεοπτολέμου, φέρεται ὁ Μολοσσός, ὅστις ἐστερέωσε καὶ ἐπεξέτεινε τὸ κράτος· ἀποθανόντος δ' αὐτοῦ μετ' ὀλίγον ἀτέκνου, τὸν θρόνον κατέλαβεν ὁ Πίελος, τοῦ ὁποίου οἱ διάδοχοι ὑπῆρξαν ἀνάξιοι τοῦ στέμματος, ὅπερ κατὰ τὸ 480 περιῆλθεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἀδμήτου, ὅστις μετέπειτα ἐφιλοξένησε τὸν φυγάδα τότε Θεμιστοκλέα.

Εἶναι σχεδὸν βέβαιον ὅτι οἱ Ἠπειρῶται μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης δὲν ἀπετέλουν ἓν βασίλειον ἀλλα κατὰ τὰς ἐν Πασσαρῶνι γενομένας τελετὰς συνεδέοντο μεταξύ των διὰ συμμαχιῶν. Κατὰ μαρτυρίαν τοῦ Θουκυδίδου, οἱ Θεσπρωτοὶ καὶ οἱ Χαόνες (ἤρχοντο τότε ὑπὸ τοῦ Μακάρονος καὶ τοῦ Φωτίου) ἦσαν ἀβασίλευτοι καί, εἰ καὶ ὑπῆρχε παρ' αὐτοῖς βασιλικὸν γένος, οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἐβασίλευον ἀλλ' ἦρχον— ἐπετησίῳ προστατείᾳ ἤτοι κατ' ἔτος ἐκλεγόμενοι.—Κατὰ ταῦτα οἱ Ἠπειρῶται, καίτοι διῃρημένοι ὄντες, ἔζων ἐν ὁμονοίᾳ ἀδελφοποιούμενοι ἐν Πασσαρῶνι, ἔνθα ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι ὤμνουν κοινὸν ὅρκον εἰς τὸν Ἄρειον Δία ὅτι θὰ σέβωνται ἀλλήλους εἰς τοὺς κοινοὺς νόμους.

Μετὰ τὸν Ἄδμητον ἀναφέρεται ὡς βασιλεὺς ὁ Θαρύπας (430) μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ ὁποίου οἱ Ἠπειρῶται, ἐκτὸς σχέσεών τινων τοῦ Ἀδμήτου πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἔζων κεχωρισμένοι τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων μηδεμίαν ἔχοντες πρὸς αὐτοὺς ἐπικοινωνίαν. Ὁ μετὰ μικρὸν ὅμως ἐκραγεὶς Πελοποννησιακὸς πόλεμος, ἡ ἑκάστοτε πρὸς τοὺς Ἠπειρώτας προσφυγὴ καὶ τῶν δύο ἀντιμαχομένων μερίδων, οἱ μεγαλοπρεπεῖς αὐτῶν στόλοι καὶ τέλος αὐτὴ ἡ τῶν Ἑλλήνων μάθησις, ἧς ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἔβλεπον ἤδη τὰ ἀποτελέσματα, ἀφύπνισαν τοὺς Ἠπειρώτας καὶ ἐνεθάρρυναν τὸν Θαρύπαν εἰς τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς χώρας. Ὁ λαμπρὸς οὗτος βασιλεὺς διϊδὼν ὅτι μόνη ἡ μόρφωσις τοῦ λαοῦ θὰ ἐπέφερε τὰ ποθούμενα ἀποτελέσματα, προσεκάλεσεν ἐκ τῆς κυρίως Ἑλ-

λάδος ἄνδρας πεπαιδευμένους, ἵδρυσε σχολεῖα, εἰσήγαγε τὰ ἑλληνικὰ ἤθη καὶ ἔθιμα καὶ τοὺς ἑλληνικοὺς νόμους, ἐκόσμησε τὰς πόλεις καὶ ἐπροστάτευσε τὴν καλλιέργειαν τῆς χώρας. Ὡς δ' ἀνατραφεὶς ἐν Ἀθήναις, ἵδρυσε κατ' ἀπομίμησιν βουλὴν καὶ ἐτησίους ἄρχοντας.

Αἱ στερεαὶ βάσεις τοῦ Θαρύπα ἐπέτρεψαν εἰς τὸν διαδεχθέντα αὐτὸν υἱόν του Ἀλκέταν (395) ἐπιτυχῆ ἐξακολούθησιν τοῦ ἔργου τοῦ πατρός, διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν μετὰ τῶν Ἑλλήνων σχέσεων καὶ ἐπικοινωνιῶν, αἵτινες ζωηρῶς ἀνέμιξαν αὐτὸν καὶ εἰς αὐτὰ τὰ πολιτικὰ τῆς Ἑλλάδος. Καὶ πρὸς στιγμὴν μὲν ὁ Ἀλκέτας ἀναγκασθεὶς ἐγένετο σύμμαχος τῶν Φερρῶν καὶ Θεσσαλίας, ἀλλ' ὅτε μετ' ὀλίγον ἀνέλαβον καὶ πάλιν οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἡγεμονίαν διὰ τοῦ Τιμοθέου ἐγένετο στενὸς φίλος αὐτῶν μεθ' ὅλων τῶν Ἠπειρωτῶν.

Τὸν Ἀλκέταν διεδέχθησαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ Ἀρύβας καὶ Νεοπτόλεμος (361) διαμοιράσαντες τὸ βασίλειον· ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ὁ Ἀρύβας ἐκδιώξας τὸν ἀδελφόν του ἔμεινε μόνος βασιλεύς. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ὁ θρόνος περιῆλθεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἀλεξάνδρου υἱοῦ τοῦ ἐκδιωχθέντος Νεοπτολέμου (342). Ὁ Ἀλέξανδρος καίτοι ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τῇ βοηθείᾳ τοῦ Φιλίππου, καίτοι οὕτως εἰπεῖν ὑπετάγη εἰς τὴν Μακεδονικὴν ὑπεροχὴν (διατηρηθεῖσαν καὶ μέχρι τῶν πρώτων διαδόχων τοῦ Ἀντιπάτρου καὶ Κασσάνδρου) ἀνεδείχθη βασιλεὺς πολλοῦ λόγου ἄξιος κατορθώσας νὰ ὑπαγάγῃ εἰς τὸ σκῆπτρόν του ἅπαντας γενικῶς τοὺς Ἠπειρώτας. Μετέπειτα θέλων νὰ διαδραματίσῃ πρόσωπον ἐν τῇ ἱστορίᾳ διέβη εἰς Ἰταλίαν ἔνθα, κατὰ τὴν δευτέραν ἐκστρατείαν του, ἐφονεύθη.

Μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον κατέλαβε τὸν θρόνον ὁ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιωχθεὶς υἱὸς τοῦ Ἀλκέτα Αἰακίδης (331) ὅστις ἦτο ἀφοσιωμένος τῇ ὑπὸ τῇ Ὀλυμπιάδι Μακεδονικῇ μερίδι. Ἐπειδὴ ὅμως ἐβοήθησεν αὐτὴν εἰς τοὺς τρομεροὺς φόνους οὓς αὕτη

διέπραξεν, οἱ Ἠπειρῶται ἀπεκήρυξαν αὐτὸν εἰς Μακεδονίαν ἔτι ὄντα καὶ συνεμάχησαν μὲ τὸν ἀντίπαλον τῆς Ὀλυμπιάδος Κάσσανδρον. Οὗτος ἀνεβίβασεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸν υἱὸν τοῦ Ἀρύβα Ἀλκέταν τὸν Β΄ (312) ὅστις ὅμως ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν Ἠπειρωτῶν ἕνεκα τῆς σκληρότητός του.

Μετὰ τὸν Ἀλκέταν ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον ὁ Πύρρος ὁ Β΄ ὁ μέγας, τὸ πρῶτον μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ εἶτα μόνος (295—272 π. Χ.) Ὁ Πύρρος ὁ ὑπὸ τῶν Ἠπειρωτῶν ἐπικληθεὶς *Αετός*, μείνας μόνος βασιλεύς, ἐστερέωσε τὸν θρόνον εἰς τὴν συνείδησιν τῶν πρὸς δημοκρατίαν κλινόντων ἤδη Ἠπειρωτῶν, διὰ τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ κράτους του ἀρκούντως πρὸς Β. καὶ μέχρι τῆς Κερκύρας, μέχρι τῆς Αἰτωλίας πρὸς Ν. καὶ διὰ τῆς ἀνακτήσεως τῆς Παραυαίας καὶ Τυμφαίας, ἃς οἱ Μακεδόνες εἶχον ἀφαιρέσει. Ὁ Πύρρος εἶνε ὁ μεγαλύτερος βασιλεὺς ὃν παρουσιάζει ἡ Ἠπειρωτικὴ Ἱστορία καὶ κατὰ τὸν Παπαρρηγόπουλον ὁ τολμηρότερος καὶ εὐτυχέστερος καὶ ἀγαθώτερος τῶν συγχρόνων πρωταγωνιστῶν. Ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἡ Ἠπειρωτικὴ δύναμις εὑρίσκετο εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης καὶ προηγεῖτο τῆς Ἑλλάδος.

Θεωροῦμεν περιττὸν ὅλως ν ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα τὰς περὶ τοῦ βασιλέως τούτου περιγραφὰς τοῦ Πλουτάρχου καὶ τὰς μελέτας τοῦ Σταγειρίτου, ἐν αἷς διαβλέπει τις τὴν εὐγενῆ ψυχὴν καὶ τὴν πανταχοῦ ἐπιπλέουσαν ἀνδρείαν του. Τίς ἀκριβῶς ἤθελεν εἶσθαι ἡ Ἤπειρος καὶ ἡ Ἑλλὰς σύμπασα ἐὰν ὁ ἔνδοξος οὗτος βασιλεὺς ἐκτὸς τῶν ἄλλων προτερημάτων του ἐκοσμεῖτο καὶ δι' ἑτέρου τινός, συνοψίζεται εἰς τὸν ἑξῆς περὶ αὐτοῦ ἐπίλογον κρίσεων τοῦ Παπαρρηγοπούλου.

— . . . «Τοιοῦτος ἦτο ὁ Πύρρος καὶ ἂν παρεκτὸς τῶν ἀρετῶν τούτων, εἶχεν εὐστάθειάν τινα χαρακτῆρος καὶ πολιτείας, ἤθελε βεβαίως ἀναδείξει τὴν Ἤπειρον ἡγεμόνα τῆς

Ἑλλάδος καὶ ἤθελε προσθέσει εἰς τὸ κλέος, ὅπερ διὰ τῶν Μακεδόνων πρὸ ὀλίγου τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἐκτήσατο, τῆς διαδόσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν Ἀνατολήν, τὸ ἕτερον οὐδὲν ἧττον ἐπίζηλον κλέος τῆς διὰ τῶν Ἠπειρωτῶν καὶ τοῦ μοναρχικοῦ αὐτῶν πολιτεύματος συντηρήσεως καὶ ἀναπτύξεως τῆς Ἑλληνικῆς αὐτονομίας ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτῆς ἑστίᾳ. . .»

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πύρρου ἐπῆλθε καὶ ἡ κατάπτωσις τῆς Ἠπειρωτικῆς ἰσχύος, τῶν Ἠπειρωτῶν κλινόντων ἤδη πρὸς ἄκρατον ἐλευθερίαν. Καὶ πρὸς στιγμὴν μὲν ἐδέχθησαν ὡς βασιλέα τὸν υἱὸν τοῦ Πύρρου Ἀλέξανδρον τὸν Β΄ (272 π. Χ.), ἀλλ᾽ ὅτε οὗτος μετ᾽ ὀλίγον ἀπέθανε καὶ ἀφῆκε βασιλεύουσαν τὴν σύζυγόν του Ὀλυμπιάδα, ὡς ἐπίτροπον τῶν ἀνηλίκων υἱῶν τοῦ Πύρρου τοῦ Γ΄ καὶ Πτολεμαίου (249 — 229), ἀνεφάνη καὶ πάλιν τὸ ὑπεράγαν φιλελεύθερον πνεῦμα τῶν Ἠπειρωτῶν. Ἡ Ὀλυμπιὰς στενοχωρουμένη πανταχόθεν καὶ ἰδίως ἕνεκα τῆς ἐπισυμβάσης ἔριδος μεταξὺ τῶν Ἀκαρνάνων καὶ Αἰτωλῶν ὑπήγαγε διὰ τῆς πολιτικῆς αὐτῆς καὶ πάλιν τὴν Ἤπειρον ὑπὸ τὴν Μακεδονικὴν ὑπεροχήν.

Μετ᾽ ὀλίγον, καθ᾽ ὃν χρόνον ἐπρόβαλλε τὸ πρῶτον τὸ ρωμαϊκὸν φάσγανον, ἀνέλαβον τὰς ἡνίας τοῦ κράτους οἱ ἐνηλικιωθέντες υἱοὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου, οἵτινες δυστυχῶς ὑπῆρξαν ἄτυχεῖς· διότι ὁ μὲν Πύρρος ἐκστρατεύσας ἐναντίον τῶν Αἰτωλῶν ἐφονεύθη, ὁ δὲ Πτολεμαῖος μετ᾽ οὐ πολὺ ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν δημοκρατικῶν. Μετὰ τούτους, ἐκλιπόντων ὁλοτελῶς ἀρρένων Αἰακιδῶν τὸν θρόνον ἀνέλαβε ἡ Δηϊδάμεια, ἥτις ἐξεμέτρησε τὰς ἁμαρτίας τῶν Αἰακιδῶν φονευθεῖσα διὰ συνωμοσίας, ἡ ὁποία κατήργησε τὴν βασιλείαν καὶ ἐκήρυξε τὴν δημοκρατίαν καθ᾽ ἑκάστην Ἠπειρωτικὴν Ἐπαρχίαν, οὕτως ὥστε οὐδὲν ἰσχυρὸν προπύργιον ἔμεινε πλέον εἰς τὰς κατακτητικὰς βλέψεις τῶν Ρωμαίων.

Ἔκτοτε οἱ Ἠπειρῶται ἐγκατέλειψαν τὰ πάντα κατὰ τοιοῦτον τρόπον μάλιστα, ὥστε καὶ δι᾽ αὐτὴν τὴν φρούρησιν τῶν πόλεων ἐλάμβανον ξένους μισθοφόρους, οἱ ὁποῖοι ἐγένοντο πρόξενοι μεγάλων καταστροφῶν. Βλέποντες οἱ Ἠπειρῶται τοὺς πανταχόθεν ἐπαπειλοῦντας κινδύνους συνηνώθησαν καὶ πάλιν ὑπὸ τὸν Φίλιππον τῆς Μακεδονίας καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ὡσαύτως μέρος εἰς τοὺς κατὰ Πελοπόννησον

ΠΡΟ ΠΤΩΧΙΚΗΣ ΚΑΛΥΒΗΣ

(Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

πολέμους, ἐν ᾗ, διὰ τοῦ ἥρωος Κλεομένους, ἡ Ἑλλὰς ἀνέδωκε τὰς τελευταίας σπασμωδικὰς κινήσεις πρὸς ἀνόρθωσιν (221 π. Χ.)

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ὁ ρωμαϊκὸς κίνδυνος ἐγένετο τοσοῦτον ἄμεσος, ὥστε οἱ Ἠπειρῶται παντὶ σθένει προσεπάθουν ν᾽ ἀποφύγωσι πᾶσαν ρῆξιν πρὸς τοὺς Ρωμαίους, ἥτις ὡς ἐπακολούθημα θὰ εἶχεν αὐτὴν τὴν ὑποδούλωσιν αὐτῶν. Τούτου ἕνεκα ἐκολάκευον τοὺς Ρωμαίους παντοιοτρόπως καὶ μάλιστα συγκατετέθησαν, ἐπὶ σχετικῇ αἰτήσει, νὰ ὁδηγήσωσιν αὐτοὺς διὰ τῆς χώρας των εἰς Αἰτωλίαν,

SISMANOGLIO

ἐναντίον τῆς ὁποίας εἶχον κηρύξει τότε τὸν πόλεμον. Οἱ Ρωμαῖοι ὅμως ὑπὸ τὸν Μάρκον ἐλθόντες εἰς Ἀμβρακίαν ἐπολιόρκησαν αὐτὴν καὶ παραδοθείσης μετ' ὀλίγον τῆς πόλεως, ἐθεώρησαν καλὸν νὰ ἀποστείλωσιν εἰς Ρώμην πάντα τὰ ἀριστουργήματα ἅτινα ἐκόσμουν αὐτὴν ὡς καθέδραν τῶν Πυρρίδων. Παρ' ὅλα ὅμως ταῦτα οἱ Ἠπειρῶται καὶ ὅτε ἀκόμη ἐπῆλθεν ἡ πρὸς τὸν Περσέα ρῆξις τῶν Ρωμαίων, ἐπιμελῶς ἀπέφευγον ἐπικίνδυνον συμμετοχήν. Δυστυχῶς ὅμως τὸ οὐδέτερον πνεῦμα τῶν Ἠπειρωτῶν δὲν διήρκεσε μέχρι τέλους ἕνεκα τῆς ἐναντιώσεως τῶν Ρωμαϊζόντων καὶ ἰδίως τοῦ μυσαροῦ Χάροπος, οἱ ὁποῖοι φιλοδοξοῦντες τυραννίδας καὶ ἀτομικὰ συμφέροντα ὤθουν τὸν λαὸν εἰς πόλεμον. Παρασυρθέντες εἰς τὸν πόλεμον οἱ Ἠπειρῶται εἶδον μετ' ὀλίγον τοὺς φόβους των ἐκπληρουμένους, διότι ἡττηθέντος τοῦ Περσέως ἐν Πίδνῳ ὑπὸ τοῦ Ὑπάτου Παύλου Αἰμιλίου (168), ὁ τελευταῖος ἀπέστειλεν εἰς Ἤπειρον τὸν στρατηγὸν Ἀνίκιον ἵνα ὑποτάξῃ τὴν χώραν, ἧς αἱ δημοκρατούμεναι πόλεις παρεδίδοντο ἀλληλοδιαδόχως, σχεδὸν ἄνευ ἀντιστάσεως. Συμπληρωθείσης τῆς κατακτήσεως ὁ Ὕπατος Αἰμίλιος κατῆλθεν εἰς τὴν Ἤπειρον, ἔνθα ἐξετέλεσε τὴν μοναδικὴν εἰς τὰ χρονικὰ τῶν ἐθνῶν ἀπάνθρωπον πρᾶξιν, αἰχμαλωτίσας ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδας ψυχῶν καὶ λεηλατήσας ἑβδομήκοντα Ἠπειρωτικὰς πόλεις ἀνατρέψας ἄρδην αὐτάς

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ρωμαίων ἔμεινεν ἀρχηγὸς ὁ Χάροψ. Ὁ μέγας οὗτος προδότης συνεπλήρωσε τὴν καταστροφὴν φονεύων καὶ λεηλατῶν τὰ πάντα καὶ ἰδιοποιούμενος τὰς περιουσίας ἡσύχων πολιτῶν.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης οὐδὲν σχεδὸν σχετικὸν περὶ Ἠπείρου σῴζεται μέχρι τῆς παρὰ τὸ Ἄκτιον ναυμαχίας (31 π. Χ.), μεθ' ἣν ὁ Καῖσαρ ἔκτισε τὴν Νικόπολιν, ἐν τῇ ὁποίᾳ συνέλεξε ἐκ δεκατριῶν πόλεων πᾶν ὅ,τι πρὸς καλλωπισμὸν ἀφῆκαν αἱ παρελθοῦσαι θηριωδίαι.

Ἡ Ἤπειρος διετέλεσεν ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους, διοικουμένη ὑπὸ τῆς μακεδονικῆς ἀνθυπατίας (ἀπὸ τοῦ 168 π. Χ.) ὡς καὶ ἡ λοιπὴ Ἑλλὰς (ἀπὸ τοῦ 146 π. Χ.) ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Ἀχαΐα, μέχρι τοῦ διχασμοῦ τοῦ Ρ. Κράτους, ὅτε περιῆλθεν εἰς τοὺς Βυζαντίνους δεχθεῖσα κατὰ τοὺς χρόνους τούτους τὸν χριστιανισμὸν μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν πσγίωσιν τοῦ ἀνατολικοῦ κράτους ἡ ἀτυχὴς χώρα ὑπέστη τὰ πάνδεινα ὑπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Γότθων (κατὰ τὴν τρίτην καὶ ἡμισείαν μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα), τοῦ Γενσερίχου (474 μ Χ.), τῶν στιφῶν τοῦ Τωτίλα (552), ὁπότε ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ὀχύρωσε πολλὰς πόλεις. (Προκοπ. περὶ κτισμάτων β- IV κ-Ι-καὶ IV), τῶν Σλαυϊκῶν φύλων (κατὰ τὴν ἕκτην ἑκατοντ.) καὶ τέλος τῶν Νορμανδῶν κατὰ τὸ 1081.

Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Κων]πόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων (204), ἡ Ἤπειρος μέχρι τοῦ Δυρραχίου ἐσχημάτισε δεσποτᾶτον ὑπὸ τὸν Μιχαὴλ Κομνηνὸν Ἄγγελον, ὃν διεδέχθη ὁ υἱὸς αὐτοῦ Νικηφόρος καὶ τοῦτον ὁ Θωμᾶς (1241—1318). Τέλος ἐπ' αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου ὑπῆχθη καὶ πάλιν εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν. Μετὰ μικρὸν κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Σέρβου βασιλέως Στεφάνου (Κράλη τοῦ Ἐλεήμονος), ὅστις μετέτρεψε τὰ πάντα εἰς ἐρείπια. Ἡ Ἤπειρος διετέλεσεν ὑπὸ τοὺς Σέρβους μέχρι τοῦ 1356, πάσχουσα τὰ πάνδεινα. Κατὰ τὸ 1431 ὑπέταξεν αὐτὴν ὁ Σουλτὰν Μουρὰτ ὁ Β΄ (1421 — 1451). Ἐν τούτοις ὅμως παρὰ τὴν ὑποταγὴν ταύτην ἔν τε τῇ Ἠπείρῳ καὶ Ἀλβανίᾳ διετηρήθησαν διάφορα κρατίδια αὐτόνομα καὶ ἀνεξάρτητα. Ἐν τούτων εἶναι καὶ ἡ μικρὰ ἡγεμονία Χειμάρρας καὶ Βλίχας, περὶ ἧς κυρίως πραγματευόμεθα. Τὰ κρατίδια ταῦτα συνεδέθησαν διὰ συμμαχικοῦ δεσμοῦ μετὰ τοῦ ἥρωος Γ. Καστριώτου (1440). Μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς συμμαχίας, ἡ Ἤπειρος ἔπεσεν εἰς παντελῆ ἀφάνειαν μέχρι τοῦ ΙΣΤ΄ αἰῶνος, ὅτε ἐγένετο ἡ ἀρχικὴ κοι-

τὶς τῶν κλεφτῶν (ἐπὶ Σουλτὰν Σουλεϊμὰν τοῦ Α΄ 1520—1566). Καθ' ὅλον τὸν μετέπειτα χρόνον ὑφίστατο τὰ πάνδεινα μέχρι τοῦ 1788, ὅτε περιῆλθεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ νέου Φαλάρεως Ἀλῆ Πασσᾶ. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Ἀθῆναι: Μ. Σ.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΟΦΙΑΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

* Ποτέ του αὐγὸ δὲν ἔβωκε μήτε 'ς τ' ἁγιοῦ Λαζάρου.

* Πήγαμε νὰ σκιάξουμε καὶ μᾶς ἐπατάγωσαν.

* Παλληκάρι ποῦ πηδάει τὸ μανιτάρι.

* Ὁ λύκος ἢ φάγῃ ἢ δὲν φάγῃ, ἀπὸ ὅλους κυνηγιέται.

* Ὁ Μάρτης ὡς τὸ γιῶμα ψοφάει βόϊδι, κι' ὡς τὸ βράδυ τὸ βρωμιάζει.

* Πιὲ γάϊδαρε ἁγίασμα.

* Ἀπὸ πήττα ποῦ δὲν τρῶς, τί σὲ μέλι κι' ἂν καῇ;

* Πόσο κεχρὶ σέπεται καὶ πόσα πουλιὰ ψοφοῦν!

* Εἶναι μακρυὰ τὸ σκοτάδι; — κλεῖστα μάτια νὰ τὸ βρῇς.

* Ὅσο θέλει ὁ παπᾶς, τ' ἀλλουνοῦ παπᾶ καλό, τόσο νὰ ψηθῇ τ' αὐγό.

(ἀρχ. Κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει καὶ τέκτονι τέκτων.)

* Τὸ γυαλὶ κ' ἡ τύχη εὔκολα τσακίζεται.

* Τὸ βουβάλι κι' ἂν ξεπέσῃ, πάλ' ἀξίζει ἕνα βόϊδι.

(ἀρχ. Ἀετοῦ γῆρας κορύδοῦ νεότης.)

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ

Τοῦ θέρους τέττιξ νἄμουνα πολὺ ἐπιθυμοῦσα,
καὶ τ' ἀγαθὰ ἂς μ' ἔλειπον τοῦ κόσμου τῶνα-τἄλλο,
τὴν ἐρημιὰ γιὰ συντροφιὰ νἄχω, σεπτή μου Μοῦσα,
κι' ὁλομερῆς εἰς τὴ δροσιὰ νὰ στέκω καὶ νὰ ψάλλω.

Τὸν τέττιγα ἐζήλωσα τρανὸν τὸν ἀκαμάτη,
τῆς ἐξοχῆς τὸν θερμουργὸν Μουσῶν τὸν Κουκουζέλη,
ποῦ 'ς τὴ δουλειὰ τοῦ γείτονος ποτὲ δὲν ρίχνει μάτι,
κι' ἂν καίεται τὸ σπῆτί του κι' ἐκεῖνο δὲν τὸν μέλλει.

Ὡς τέττιξ ἐπεθύμησα ἀμέριμνος νὰ ζήσω,
νἄχω τὸν ἴσκιο συντροφιά, τὴν ἐρημιά, τὸ βράχο,
ὅλα τοῦ κόσμου τ' ἀγαθὰ εἰς ὄλλους ἂς τ' ἀφήσω,
τὸν ταμπουρᾶ προσκέφαλο, καὶ τὸ βιολί μου νἄχω!!!

Θέλω νὰ ζῶ μὲ τ' ἄσματα τὸν ἅπαντά μου χρόνον,
καὶ ***χασομέρη*** ἂν μὲ πῇ ὁ κόσμος ἁπαξάπας,
οὔτε ἱδρόνει μου τ' αὐτί, κι' οὔτε γι' αὐτὸ θυμόνω,
κι' ἂν ἦτον ἡ δουλειὰ καλή, θὰ δούλευε κι' ὁ Πάπας.

Τί νὰ τὴν κάμω τὴ ζωή, νὰ λυόνω 'ς τὸν ἱδρῶτα,
τέτοια ζωὴ καλλίτερα ποτὲ κανεὶς μὴ ζήσῃ!!
θέλω τὴ ξένοιαστη ζωή!! ζωή, ψυχὴ καὶ κόττα!!
οἶστρον πρὸς Μούσας κι' Ἔρωτα!! τραγούδια καὶ μεθύσι!!

Ποτὲ δὲν θέλω ***μύρμηκα*** 'ς τὸν κόσμον νὰ μὲ ποῦνε,
χαρίζω 'ς τοὺς χειρώνακτας χωράφια καὶ ἀμπέλια,
ἐρρέτωσαν εἰς κόρακας καὶ ***τὸ λαβεῖν*** καὶ ***δοῦναι,***
καὶ νὰ μοῦ ζῇ ὁ ταμπουρᾶς μὲ τὰ χρυσᾶ του τέλια!!

Τὰς σκέψεις καὶ τὸν κάματον, τὰ κέρδη καὶ τὰ λοῦσα,
εἰς τοῦ Κερδῴου τοῦ Ἑρμοῦ τὴ ράχι θὰ φορτώσω,
κ' ἡ φλὸξ τότε τοῦ Ἔρωτος πρὸς Σὲ καὶ μόνην, Μοῦσα,
θὲ νὰ στραφῇ καὶ τῆς νυκτὸς τὴν μυροβόλον δρόσον.

© ΙΣΜΑΝΟΓΛΕΙΟ

Τὴν συμβουλήν, ὅτι θαρθῇ χειμών, βροχὴ καὶ χιόνι,
καὶ ὡς ὁ τέττιξ ἐκ λιμοῦ κι' ἐγὼ θὲ ν' ἀποθάνω,
δὲν τὴν ἀκούω, κι' οὔτε κἂν τ' αὐτὶ γι' αὐτὸ ἱδρόνει,
κι' οὔτε τοιαῦτα πράγματα ποτὲ 'ς τὸν νοῦν μου βάνω.

Τὸ θέρος θέλω ἐξοχήν! δροσιά!! κρύα νερά!!
θὰ κόψω τὰ μεταξωτὰ τῆς ἐργασίας βρόχια!!
θέλω ν' ἀκούω τὸν γλυκὺν ἦχον τοῦ ταμπουρᾶ!
κι' ἐγὼ δὲν εἶμαι γιὰ δουλειά, μ' ἀνάθεμα τὴ φτώχεια !!!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
('Εκ Δελβινακίου)

ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΟΦΙΑΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

* Εἶδ' ὁ σκύλος τὴ γενειά του κι' ἀναγάλλιασ' ἡ καρδιά του.
* Ἤθελες τραπέζι κάθησαι, ἤθελες ξυλιὲς τραβήξου.
* Ἤρθα γιὰ νὰ ξανασάνω κ' ἠθέλησα μαλλιὰ νὰ γράνω.
* Ἄνδρα, μοῦρθαν οἱ ἀξιάδες, φέρ' τὰ γένειά σου νὰ γνέσω.
* Ἂν ἐφοβοῦνταν ὁ λύκος τὴ βροχή, θὰ ἐφόρειε καὶ κάπα.
* Πάντα δεῖχνε πόσος εἶσαι καὶ κομμάτι παρακάτω.
* Παστρικὴ καλὴ ἡ Θοδώρα, τὸ τσαροῦχι στὸ τσουκάλι.
* Ὅταν σκοντάψῃ τ' ἄλογο, ὅλοι τοῦ λένε τύφλα.
* Ὅταν ἔχῃς ἀκαμάτην, τί τὸν θέλεις τὸν προφήτην;

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ"

ΕΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΓΓΕΛΙΑ

« Ἀρχὴ δέ τοι ἥμισυ παντός. »

Τὸ «Ἠπειρωτικὸν Ἡμερολόγιον» ποιῆσαν τὴν ἀρχὴν νὰ ἐκδίδηται ἔκαμε ***τὸ ἥμισυ*** τοῦ ὅλου ἔργου του. Αὐτὸ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν κατὰ τὸ ἄνω λόγιον, τὸ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων σοφῶν προγόνων ρηθὲν τῶν κάλλιστα κατανοησάντων τὰς ἐν ἀρχῇ μεγάλας δυσκολίας ἑκάστης ἐπιχειρήσεως καὶ ὡς ἐκ τούτου τὴν σημασίαν τοῦ ***ποιῆσαι ἀρχήν***. Αὐτὸ ἀνομολογεῖται σήμερον ὑπὸ παντός.

Τὸ «Ἠπειρωτικὸν» λοιπὸν «Ἡμερολόγιον» διανῦσαν θείᾳ συνάρσει ἐπιτυχῶς τὴν σκολιωτέραν ταύτην τοῦ βίου του ὁδόν, θαρρούντως προβαίνει καὶ περαιτέρω μετὰ τοῦ ἰδανικοῦ νὰ διανύσῃ ***εὐδοκιμώτερον*** τὸ ἕτερον τῆς ζωῆς του ἥμισυ, ἀγωνιζόμενον ὑπὲρ τῆς εὐγενοῦς Ἰδέας νὰ ἐνισχύσῃ τὸ κατὰ δύναμιν, ***τὸ Καλόν, τὸ Ὡραῖον καὶ τὰ Πάτρια.***

Καὶ ἐλπίζομεν ὅτι θέλει τὸ κατορθώσει.

Ἐλπίζομεν τοῦτο βασιζόμενοι εἰς τὰ φιλογενῆ τῶν ἁπανταχοῦ Ἠπειρωτῶν αἰσθήματα, ὅπως ἐκθύμως ὑποστηρίζωσιν ἔργα τὸ ἀγαθὸν τῆς Πατρίδος των ἐξυπηρετοῦντα.

SISMANOGLIO

Ἐλπίζομεν τοῦτο βασιζόμενοι ἐπὶ τῆς εὐγενοῦς προθυμίας καὶ ἁμίλλης τῶν λογίων μας, ὅπως μᾶς παρέχωσι τὰ καλλίτερα τοῦ καλάμου των προϊόντα.

Ἐλπίζομεν τοῦτο βασιζόμενοι τέλος καὶ εἰς τὰς προσπαθείας μας καὶ ἐνδελεχεῖς φροντίδας, ἃς θέλομεν καταβάλει, ὑπὲρ τοῦ τελειοτέρου τούτου καταρτισμοῦ, ὑπὸ ἔποψιν ***ὕλης, εἰκόνων, καλλιτεχνίας καὶ ὄγκου.***

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ ΤΟ "ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ,,

μετὰ θάρρους προβαῖνον καὶ εἰς τὴν κατὰ τὸ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ἔτος ἔκδοσίν του, θερμῶς παρακαλεῖ καὶ αὖθις τοὺς φίλους του, ὅπως μὴ παύσωσι παρέχοντες αὐτῷ, τὴν πολύτιμον αὐτῶν ὑποστήριξιν, βέβαιοι ὄντες ἐκ τῶν προτέρων ὅτι ὑποστηρίζουσιν ἐμμέσως αὐτὰ τὰ Πάτρια καὶ ἔργου ***δικαίως*** αἰτοῦν τοιαύτην.

ΔΙΟΤΙ ΤΟ "ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ,,

τρέφει τὸ ἰδανικὸν νὰ καταστῇ κἄτι τὸ ***ἔκτακτον***, τὸ ***θέλγον***, τὸ ***μαγεῦον.***

Διότι εἶναι ***τὸ μόνον*** εὐθηνὸν βιβλίον, χωρὶς νὰ εἶναι ἐν ταὐτῷ καὶ ***φυλλάδα.***

Διότι εἶναι τὸ μόνον κατάλληλον νὰ κοσμήσῃ Ἠπειρωτικὴν βιβλιοθήκην καὶ ν' ἀναγνωσθῇ ἀπὸ Ἠπειρωτικὴν οἰκογένειαν βιβλίον.

Διότι θὰ διδάξῃ τοὺς Ἠπειρώτας τὴν ἱστορίαν τῆς κλεινῆς αὐτῶν Πατρίδος.

Διότι θὰ δείξῃ αὐτοῖς τὰς μορφὰς τῶν μεγαλωνύμων συμπατριωτῶν των.

Διότι θὰ δείξῃ αὐτοῖς τὰς μορφὰς τῶν ἐν τοῖς γράμμασι καὶ ταῖς ἐπιχειρήσεσι διαπρεπόντων τοιούτων.

Διότι μ' ἕνα λόγον θὰ εἶναι τὸ μόνον ἀντάξιον τῆς Πατρίδος μας ἔργον, ὡς μὴ ἐπιδιῶκον τὴν ἰδίαν ὠφέλειαν, ἀλλὰ τὴν κοινήν.

ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΑΠΟΔΕΙΞΙΝ ΤΟΥΤΟΥ

ΔΥΟ μεγάλας καὶ σπουδαιοτάτας καινοτομίας εἰσάγει ἀπὸ τοῦ ΔΕΥΤΕΡΟΥ αὐτοῦ ἔτους.

Καὶ ΠΡΩΤΗ μὲν μεγάλη καινοτομία εἶναι ἡ ΔΙΑΝΟΜΗ τῶν κερδῶν μετὰ τῶν ὑποστηρικτῶν του, διὰ τῆς καθιερώσεως τοῦ συστήματος πλουσιωτάτων ΔΩΡΩΝ, τὰ ὁποῖα ἀπεφάσισε νὰ κάμῃ ὄχι μόνον εἰς τοὺς ἐγγράφοντας συνδρομητάς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐγγραφομένους ὡς τοιούτους.

Προσέξατε!!!

Ἕκαστον « Ἡμερολόγιον » θὰ φέρῃ εἰς τὰς τελευταίας σελίδας του δελτίον φέρον αὔξοντα ἀριθμόν. Ἅπαντες οἱ ἀριθμοὶ οὓς θὰ φέρωσι τὰ δελτία θὰ τεθῶσιν ἐντὸς κληρωτίδος καὶ θὰ ἐξαχθῶσιν ἐνώπιον ἐπιτροπῆς ἐκ συνδρομητῶν ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑ ΑΡΙΘΜΟΙ.

Ὁ ΠΡΩΤΟΣ ἐκ τούτων θὰ κερδίσῃ ἓν ὡραιότατον ***γραμμόφωνον.***

Ὁ ΔΕΥΤΕΡΟΣ μίαν τελειοτάτην ***φωτογραφικὴν μηχανὴν*** τῆς χειρός.

Ὁ ΤΡΙΤΟΣ ἓν ***τηλεσκόπιον.***

ΔΥΟ ἀριθμοὶ ἀνὰ μίαν ἐτησίαν ἐγγραφὴν εἰς ἓν ἐκ τῶν ἓξ περιοδικῶν καὶ ἑβδομαδιαίων ἐφημερίδων·

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ, ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ, ΝΕΟΝ ΠΝΕΥΜΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ, ΚΟΣΜΟΣ, ΕΛΛΑΣ, ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ, ΕΡΕΥΝΑ, ΡΩΜΗΟΣ, ΕΜΠΡΟΣ, ΑΤΛΑΝΤΙΣ, ΗΠΕΙΡΟΣ, ΠΥΡΡΟΣ, ΚΡΑΤΟΣ, ΗΧΩ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ἢ εἰς τὴν ΔΙΕΘΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΝ.

ΔΥΟ ἀριθμοὶ ἀνὰ ἓν χρυσόδετον ***Ἡμερολόγιον Σκόκου.***

ΤΡΕΙΣ ἀριθμοὶ ἀνὰ ἕνα τόμον τῆς ***Ἱστορίας τῆς Ἠπείρου.***

ΔΕΚΑ ἀριθμοὶ ἀνὰ ἓν χρυσόδετον ***Ἠπειρωτικὸν Ἡμερολόγιον.***

ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ ἀριθμοὶ ἀνὰ 100 καλλιτεχνικώτατα ἐπισκεπτήρια· καὶ

ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ τέλος ἀριθμοὶ ἀνὰ εἴκοσι καλλιτεχνικὰ ταχυδρομικὰ δελτάρια.

Σημειώσεις. Ὁ ἐγγραφόμενος διὰ περισσότερα τοῦ ἑνὸς σώματα θὰ ἔχῃ εἰς τὴν κληρωτίδα τόσους ἀριθμοὺς ὅσα εἶναι καὶ τὰ σώματα δι' ἃ ἐνεγράφη· π. χ. Ἐνεγράφη τις διὰ 2, 3, 5, .. κτλ. σώματα, θὰ ἔχῃ τόσους ἀριθμοὺς ὅσας καὶ ἀποδείξεις.

Οἱ ἐγγράφοντες 10 τοὐλάχιστον συνδρομητὰς θὰ ἔχωσι τρεῖς περιπλέον ἀριθμοὺς εἰς τὴν κληρωτίδα. Οἱ ἐγγράφοντες εἴκοσιν **ἓξ κ. οὖ. κ.**

Οἱ κερδίσαντες δύνανται νὰ παραλάβωσι παρ' ἡμῶν καὶ εἰς χρήματα ἢ εἰς ὅλλα εἴδη τῆς ἀρεσκείας των τὰ κερδηθέντα· ἢ νὰ διαθέσωσιν ὁπωσδήποτε ἢ ὁπουδήποτε αὐτά.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς κληρώσεως θὰ γίνωσι γνωστὰ διὰ τῆς ἐν Ἰωαννίνοις ἐκδιδομένης ἐφημερίδος «Ἤπειρος».

Σπεύσατε νὰ ἐγγραφῆτε συνδρομηταὶ καὶ ν' ἀποστείλητε τὴν συνδρομήν σας πρὸ τοῦ ***Ὀκτωβρίου,*** ὁπότε θ' ἀποπερατωθῇ ἡ ἐκτύπωσις.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΜΕΓΑΛΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

εἶναι ἡ αὔξησις τοῦ ὄγκου τοῦ «Ἡμερολογίου» κατὰ 35 περίπου σελίδας, ἡ βελτίωσις τῆς ποιότητος τοῦ χάρτου αὐτοῦ, ἡ αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰκόνων, ἡ καλλιτεχνικωτέρα αὐτοῦ ἐκτύπωσις, τὸ καλλιτεχνικώτερον αὐτοῦ δέσιμον κτλ.

ΚΑΙ ΟΛΑ ΑΥΤΑ ΤΟ "ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ,,

Σᾶς τὰ προσφέρει χωρὶς νὰ σᾶς ἐπιβαρύνῃ οὔτε μὲ μιὰ πεντάρα περισσότερο ἀπὸ πέρυσι.

ΗΤΟΙ ΘΑ ΤΙΜΑΤΑΙ ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ

	ἄδετον	*χρυσόδετον*
Διὰ τοὺς ἐν Τουρκίᾳ συνδρομητὰς γρ.	10	15
Διὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι καὶ τῷ ἐξωτ. φρ. χρ.	2 1/2	3 1/2
Διὰ τοὺς ἐν Ἀμερικῇ δολλ.	1/2	0,75

Ὁ ἐκδότης

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΑΘ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ "ΗΠΕΙΡ. ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ,,

ΤΟΥ 1912

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ, ΠΟΙΗΜΑΤΑ, ΗΘΟΓΡΑΦΙΑΙ,
ΙΣΤΟΡΙΚΑ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ, ΕΥΘΥΜΟΓΡΑΦΙΚΑ
κτλ. κτλ.

ΟΛΑ ΓΡΑΜΜΕΝΑ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΛΛΙΤΕΡΟΥΣ ΛΟΓΙΟΥΣ ΜΑΣ

ΠΛΟΥΤΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

εἰλημμένων ἐκ πάσης Ἠπειρωτικῆς γωνίας

(χοροί, ἐξοχικαὶ διασκεδάσεις, τύποι, τοπία κτλ. κτλ. κτλ.)

ΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΞ ΗΠΕΙΡΟΥ ΜΕΓΑΛΩΝ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ ΕΝ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑΤΙ Παπαδόπουλος.

SISMANOGLIO

ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΞ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΕΝ ΗΠΕΙΡΩ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ

ΟΜΟΙΩΣ

ΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ

ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ ΤΟΥ "ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ"

ΚΑΙ

ΟΠΩΣΔΗΠΟΤΕ ΔΙΑΠΡΕΠΟΝΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

*

ΤΩΡΑ ΠΙΣΤΕΥΟΜΕΝ

Ὅτι ἐξ ὅσων ἀνεγνώσατε θὰ ἐσχηματίσατε ΑΜΥΔΡΑΝ ΙΔΕΑΝ περὶ τοῦ τόμου τοῦ 1912.

ΛΟΙΠΟΝ

Ἐὰν ὁ τόμος τοῦ 1911 σᾶς ἤρεσε, ἐὰν προβλέπητε ὅτι ὁ ἐκδοθησόμενος θὰ ἱκανοποιήσῃ κατά τι τὰς ἀπαιτήσεις σας, ΕΙΠΑΤΕ ΤΟ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΣΑΣ, ἐὰν τοὐναντίον ΕΙΠΑΤΕ ΤΟ ΕΙΣ ΗΜΑΣ.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

τοῦ «Ἠπειρωτικοῦ Ἡμερολογίου» μέχρι μὲν τῶν ἀρχῶν ΙΟΥΛΙΟΥ εἶναι:

Mr

Miltiades Ath. Economidès

à Politsani (Epire)
Poghon (Turquie)

ΑΠΟ ΔΕ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΙΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΕΞΗΣ:

Galata (Rue Kurexiler No 16)
CONSTANTINOPLE

ISMANOGLIO MEGARO

ΠΑΡΑΚΛΗΣΕΙΣ

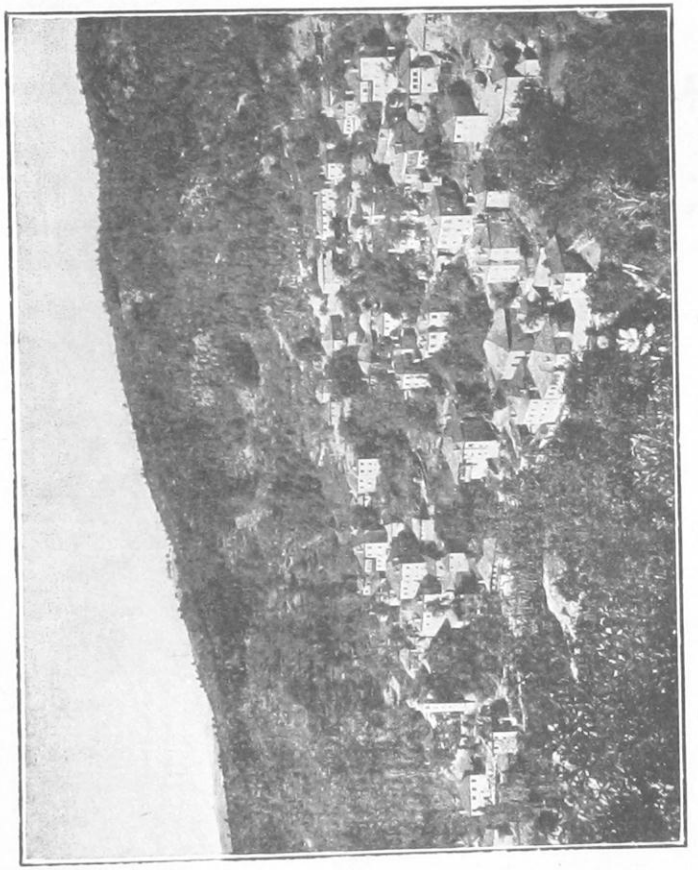
ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ οἱ ἀξιότιμοι κ. κ. συνεργάται μας, ὡς καὶ οἱ βουλόμενοι ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς λογίων, νὰ μᾶς τιμήσωσι διὰ τῆς πολυτίμου αὐτῶν συνεργασίας, ὅπως πράξωσι τοῦτο, ὅσον τὸ δυνατὸν ἐγκαίρως, διότι ὁ νέος τόμος τοῦ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ, θὰ ἐκδοθῇ τὸν ΟΚΤΩΒΡΙΟΝ.

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ οἱ δυνάμενοι καὶ βουλόμενοι νὰ μᾶς ὑποστηρίξωσιν ΥΛΙΚΩΣ, ὅπως ζητήσωσιν ***ἐγκαίρως*** ἀγγελίας.

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ οἱ κ. κ. Φωτογράφοι, ὅπως μᾶς ἀποστείλωσιν ἔργα των Ἠπειρωτικοῦ ἐν γένει ἐνδιαφέροντος, σημειοῦντες ἀκριβῶς ἐν ἑκάστῃ εἰκόνι τὸ τί αὕτη παριστᾷ. Ἡμεῖς δ' ἐπιβεβλημένον καθῆκον ἀλληλεγγύης ἐκπληροῦντες θὰ δηλώσωμεν κάτωθεν ἑκάστης εἰκόνος τίνος ἔργον αὕτη εἶναι. Τὸ τοιοῦτον, φρονοῦμεν, ἀποτελεῖ τὴν ***ἀρίστην*** σύστασιν τοῦ Φωτογραφείου των.

ΔΥΝΑΝΤΑΙ καὶ οἱ κ. κ. ἐρασιτέχναι Φωτογράφοι νὰ μᾶς ἀποστείλωσιν ἔργα των. Κάτωθεν ἑκάστης τοιαύτης εἰκόνος θὰ δηλωθῇ τ' ὄνομα τοῦ ἐρασιτέχνου ἀποστολέως.

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ τέλος πάντες οἱ κατέχοντες φωτογραφίας τῶν ἐν τοῖς γράμμασι ἢ τῇ Ἰε-

ΔΟΛΙΑΝΗ (ΖΑΓΟΡΙΟΝ) (Φωτογρ. Γ. Δημητριάδου)

ραρχίᾳ ἢ τῷ Κερδῴῳ Ἑρμῇ ἢ ὁπωσδήποτε ἄλλως διαπρεπόντων ἢ διαπρεψάντων συμπατριωτῶν μας, ὅπως ἀποστείλωσιν αὐτὰς εἰς τὰ γραφεῖά μας μὲ συντόμους βιογραφικὰς τῶν εἰκονιζομένων σημειώσεις.

ΩΣΑΥΤΩΣ καὶ οἱ κατὰ τόπους δημοδιδάσκαλοι, ὅπως ἀποστείλωσιν ἡμῖν στατιστικὰς τῆς ἐκπαιδευομένης νεολαίας, σημειώσεις ποικίλας περὶ τῶν μερῶν εἰς ἃ διδάσκουσι κτλ., βέβαιοι ὄντες ὅτι παρέχουσι καὶ ἡμῖν καὶ τῇ Πατρίδι, πραγματικὴν ἐκδούλευσιν.

Ο ΕΚΔΟΤΗΣ

SISMANOGLIO MEGARO

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Θέλετε νὰ φωτογραφηθῆτε καὶ νὰ εἰπῆτε ὅτι ἐφωτογραφήθητε εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ μάλιστα μὲ λίγους παράδες; Τρέξατε κάμετε μίαν πόζαν. Θέλετε μίαν μεγέθυνσιν ἰδικήν σας ἢ προσφιλοῦς σας ἀντικειμένου; Στείλατε τὴν πρὸς τοῦτο φωτογραφίαν, ἐὰν εὑρίσκησθε μακράν, καὶ ἐντὸς ἑβδομάδος λαμβάνετε τὴν μεγέθυνσιν ταχυδρομικῶς ἐπὶ συστάσει καὶ μὲ μόνον ***δύο μετζήτια.*** Θέλετε μίαν ἔγχρωμον φωτογραφίαν ἢ μεγέθυνσιν; Καὶ αὐτὴν τὴν ἀποκτᾶτε. Θέλετε νὰ κάμητε ἔκπληξιν εἰς τοὺς φίλους σας; Τριάντα γρόσια στὴν τζέπην σας καὶ ἀγοράζετε μίαν φωτογραφικὴν μηχανήν, μὲ μίαν σύντομον γραπτὴν ὁδηγίαν καὶ αὔριον κουρδίζεσθε τέλειος φωτογράφος. Θέλετε καὶ μεγαλειτέραν μηχανήν; Καὶ αὐτὴν τὴν εὑρίσκετε. Εἶσθε φωτογράφος ἢ ἐρασιτέχνης. Χρειάζεσθε πλάκας *Lumière*, χάρτην καὶ ταχυδρομικὰ δελτάρια, χαρτόνια ἢ ὅ,τι δήποτε φωτογραφικὸν εἶδος; Ὅλα τὰ εὑρίσκετε. Εἶσθε ἐκδότης εἰκονογραφημένων ταχυδρομικῶν δελταρίων καὶ θέλετε νὰ κάμητε δυὸ-τρία εἴδη εἰς μικρὰς ποσότητας λ. χ. 100 ἐξ ἑκάστου εἴδους· ἂν εἰς τὴν Εὐρώπην ἀποτανθῆτε, δὲν σᾶς τὰ κάμνουν, διότι εἶναι μικρὰ ἡ ποσότης. Τὰ κάμνετε ὅμως ἐντὸς τῆς πατρίδος σας καὶ δὲν τὸ ξεύρετε.

Μάθετέ το λοιπόν. Ὅλα αὐτὰ τὰ εὑρίσκετε εἰς τὸ ἐν Ἰωαννίνοις Φωτογραφεῖον «ἡ Ἀστραπὴ» τοῦ φιλοπροόδου κ. ***Γεωργίου Χρ. Δημητριάδου.*** (Παρὰ τὸ Αὐστριακὸν Ταχυδρομεῖον).

Ζητήσατε παρὰ τοῦ ἰδίου τιμολόγιον καὶ θὰ θαυμάσητε διὰ τὴν εὐθυνίαν.

Σημ. — Ἡ Διεύθυνσις τοῦ «Ἠπειρωτικοῦ Ἡμερολογίου» μετὰ πεποιθήσεως συνιστᾷ, τὸ πρὸς τὰ Εὐρωπαϊκὰ ἀμιλλώμενον ***τέλειον*** τοῦτο Φωτογραφεῖον.

ΟΤΑΝ ΠΑΡΑΓΓΕΛΗΤΕ ΚΑΜΝΕΤΕ ΜΝΕΙΑΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ

Θέλετε νὰ φορῆτε ἐνδύματα κομψά, στερεὰ ***καὶ εὐθηνότατα;*** Ἐνδύεσθε εἰς τὸ Καλλιτεχνικώτατον Ραφεῖον ἀνδρικῶν καὶ γυναικείων ἐνδυμάτων τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις κ. ***Θεοδώρου Μελιγκάνου.*** (Ὁδὸς Ἁγίου Νικολάου). ***Εἶναι*** τὸ μόνον ***Ραφεῖον*** τὸ συνενοῦν τὰ τρία ταῦτα προσόντα.

ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ & ΔΑΚΑΣ

(Ἠπειρῶται)

Ἐν Ἀθήναις, Ὁδὸς Εὐριπίδου, ἀριθμ. 6

Ἐμπορικαὶ καὶ Τραπεζιτικαὶ ἐργασίαι

Ἄλευρα καὶ διάφορα προϊόντα. Εἰσαγωγὴ — Ἐξαγωγή.

Ἀντιπροσωπεῖαι.

Ἔκδοσις ἐπιταγῶν. Ἐξαργύρωσις ἐπιταγῶν (Chèques). Εἴσπραξις συναλλαγμάτων καὶ γραμματίων. Ἀποστολὴ γραμμάτων, χρηματικῶν ἐμβασμάτων καὶ ἐν γένει πάσης παραγγελίας εἰς ὅλα τὰ χωρία τῆς Ἠπείρου.

Παρέχεται ἐκ μέρους τοῦ Καταστήματος πᾶσα εὐκολία καὶ πληροφορία εἰς τοὺς εἰς Ἀθήνας μεταβαίνοντας πατριώτας ὡς καὶ εἰς τοὺς ἐν Ἠπείρῳ καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ἐν γένει δι' ἀλληλογραφίας καὶ ἐκτελεῖται προθύμως πᾶσα παραγγελία των.

ΣΑΣ ΤΟΥ "ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ"

«ΦΟΡΜΙΓΞ»

ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

Ἐκδιδομένη δὶς τοῦ μηνὸς

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Συνιστᾶται θερμότατα ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Κων)πόλεως καὶ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τῆς Ἑλλάδος.

ΕΤΟΣ ΟΓΔΟΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Θ. ΤΣΩΚΛΗΣ

32 — ὁδῷ Πραξιτέλους — 32

Συνεργάται οἱ διαπρεπέστεροι τῶν μουσικῶν μας καὶ λογίων.

Ἐτησία συνδρομὴ δρ. 6 προπληρωτέαι.

Συνιστῶμεν εἰς πάντα μουσικὸν καὶ φιλόμουσον τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἀνωτέρω λαμπρᾶς μουσικῆς ἐφημερίδος, τῆς μόνης καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολήν, δημοσιευούσης μελέτας περὶ Βυζαντινῆς καὶ Δημώδους Ἑλληνικῆς Μουσικῆς πολλοῦ λόγου ἀξίας.

Τῇ «Φόρμιγγι» ἐπισυνάπτονται ἐτησίως καὶ 12 μουσικὰ τεύχη, ἐκ 16 σελίδων ἕκαστον, περιέχοντα ἐκλεκτὰς ἀνεκδότους ἐκκλησιαστικὰς καὶ δημώδεις μελῳδίας, ἅτινα διανέμονται δωρεὰν εἰς τοὺς συνδρομητάς της.

Ζητήσατε ἀγγελίαν

ΗΠΕΙΡΩΤΑΙ!!!

Ἀγαπᾶτε τὴν Ἤπειρο; Ὑποστηρίξατε τὴν «Ἤπειρο» ποῦ βγαίνει κάθε ἑβδομάδα στὰ Γιάννενα. Εἶναι τὸ μόνο φύλλο ποῦ γράφει καὶ φροντίζει γιὰ τὴν Ἤπειρο.

ΚΑΝΕΝΑΣ ΑΣ ΜΗ ΛΗΣΜΟΝΗΣΗι

ὅτι τὸ «Ἠπειρωτικὸν Ἡμερολόγιον» ἔχει τόσον πλοῦτον καὶ ποικιλίαν ὕλης, ὥστε δύναται ν' ἀναγνωσθῇ καὶ νὰ θέλξῃ ***ὄχι μόνον Ἠπειρώτας, ἀλλὰ καὶ οἱονδήποτε μὴ Ἠπειρώτην.***

ΣΤΕΡΕΟΤΗΣ ΚΟΜΨΟΤΗΣ ΚΑΙ ΦΤΗΝΙΑ

Εἶναι κάτι τι, ποῦ ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ἀσυμβίβαστο.

ΚΑΙ ΟΜΩΣ

Ὁ ἐν ΑΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡΩι διπλωματοῦχος ὀδοντοϊατρὸς κ. ***Μιχαὴλ Σ. Γιωτόπουλος*** κατώρθωσε νὰ συμβιβάσῃ τὰ φαινόμενα ὡς ἀσυμβίβαστα καὶ νὰ παρέχῃ εἰς τοὺς πελάτας του, ***στερεώτατα, φυσικώτατα*** καὶ ***εὐθηνότατα*** δόντια.

ΕΠΩΦΕΛΗΘΗΤΕ

ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ ΣΑΣ ΚΑΜΝΕΤΕ ΜΝΕΙΑΝ ΤΟΥ "ΗΠ. ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ,,

MONON

ὁ ἐν Δελβίνῳ ράπτης κ. Β. ΣΠΑΟΠΟΥΛΟΣ ξέρει τὴν τέχνη νὰ σᾶς ντύσῃ, φτηνά, στερεὰ καὶ μὲ γοῦστο Εὐρωπαϊκό. Εἶναι κρῖμα λοιπὸν νὰ παραγγέλλητε ἀλλοῦ τὰ ροῦχά σας, ἀφοῦ μποροῦν νὰ γίνουν στὴν Πατρίδα σας μέσα καὶ ***καθὼς πρέπει.***

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

"Ο ΗΛΙΟΣ"

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ Κ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

(Ἐξ Ἀρτσίστης τοῦ Ζαγορίου)

ΕΝ ΚΑΒΑΛΛΑ

Ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τούτῳ εὑρίσκονται εἰς πλουσίαν συλλογὴν ἅπαντα τὰ εἴδη γραφικῆς ὡς καὶ ἅπαντα τὰ χρειώδη σχολῶν. ***Ἀντιπροσωπεύει*** καὶ πωλεῖ τὰς ἐξῆς ἐφημερίδας καὶ περιοδικά: «Ἀμερόληπτον», «Νεολόγον,» «Ταχυδρόμον», «Βέλος», «Ἐμπρός», «Κόσμον», «Ἀπ' Ὅλα», «Εἰκονογραφημένην», «Le Moniteur Oriental», «Καλλιτέχνην» καὶ τὸ «Ἔθνος».

Ἐκδίδει οἱαδήποτε ταχυδρομικὰ δελτάρια, ἀρκεῖ μόνον ν' ἀποστείλωσιν αὐτῷ οἱ βουλόμενοι ἁπλῆν φωτογραφίαν, ἐξ ἧς δύνανται ν' ἀποδοθῶσι 500 περίπου ἀντίτυπα.

Κατασκευάζει σφραγῖδας ἐξ ἐλαστικοῦ Ἑλληνιστὶ καὶ Γαλλιστὶ εἰς ὅλα τὰ μεγέθη. Προσέτι ***πωλεῖ*** κινητὰ στοιχεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ Γαλλικοῦ ἀλφαβήτου εἰς κυτία ἀπὸ 7 μέχρι 50 γρ. ἕκαστον.

Ἔχει μεγάλην συλλογὴν βιβλίων: Ἐκκλησιαστικῶν, Θρησκευτικῶν, Ξένων γλωσσῶν, Ἱστορικῶν, μυθιστορημάτων κτλ. κτλ. ὡς καὶ διαφόρων βιβλίων τοῦ λαοῦ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ

ΑΞΙΟΤΙΜΩΝ Κ.Κ. ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

Ὁ παρὼν κατάλογος ἐκλείσθη, ὅπως εἴχομεν δηλώσει, τῇ 10ῃ Δεκεμβρίου, ὥστε τὰ ὀνόματα τῶν ἀξιοτίμων κ.κ. συνδρομητῶν τὰ ἐν ταῖς ἀγγελίαις ταῖς ἐπιστραφείσαις πέραν τῆς προθεσμίας ταύτης, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ καταχωρίσωμεν. Ἐφ' ᾧ ζητοῦντες συγγνώμην ἐπιφυλασσόμεθα ὅπως πράξωμεν τοῦτο εἰς τὸν Β' τόμον τοῦ ***Ἡμερολογίου,*** ἀδιαφόρως, εἴτε οὗτοι ἐγγραφῶσι καὶ πάλιν συνδρομηταὶ εἴτε οὐχί.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Ἐν Ἰωαννίνοις.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀλ. Σακελλίωνος.

Δ. Λιβαδεύς, Ι. Σ. Κανάτας, Ἰωάννης Λάππας, Ι. Α. Βερτόδουλος, Γ. Πολυχρονιάδης.

Ὁ κ. Ἰωάννης Π. Στ. Ἰωαννίδης Σώματα 25.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Θεοδ. Δούκα.

Θεοδ. Δούκας, Χρ. Ζ. Ξεινός, Ἀριστοτέλης Χ. Σωτηριάδης, Βασίλ. Δ. Ξεφτέρης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀλ. Ἰωαννίδου.

Ἀλ. Τσουρίδης, Φ. Γκόβελας, Φ. Τζιμογιάννης, Γ. Βαρδάκας.

Ἐν Σιατίστῃ.

Τῇ πατρικῇ φροντίδι τοῦ Σεβ. Μητροπολ. Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. κ. Ἱεροθέου.

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἱερόθεος, Ἰωάν. Ν. Παπίας, γυ-

μνασιάρχης, Χρῆστος Ἀν. Ἀποστολίδης, Ἰωάν. Ἀθ. Γεωργίτσης, Στ. Ν. Σιάλος, Παναγιώτης Κωνσταντινίδης, Κ. Γκελέζης, Χαρ. Παπᾶς, Νικ. Δ. Κωτίκας, Χαρίλ. Τσαπραλῆς.

—

Ἐν Παραμυθίᾳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀποστόλου Στρουγγάρη.

Ἐμμ. Π. Μίσιος, διευθυντὴς Σχ. Παραμυθίας, Νικόλαος Κ. Λέλος, διδάσκαλος, Δ. Γ. Τσάτσης, Χρ. Π. Ἀθανασίου, Σετρὶς Μοσές, Γρ. Χορμοβίτης, Κ. Γρηγορίου. Δημήτριος Πάσχος, Παν. Μπάρμπας, Σπῦρος Α..... Ἀναστάσιος Σπ. Λάμπρος.

—

Ἐν Ἀργυροκάστρῳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Μιχ. Γιωτοπούλου, ὀδοντοϊατροῦ.

Χαρ. Π. Παπαδόπουλος, Τηλ. Λαμποβιτιάδης, Βασίλ. Π. Ζιούσης, Μιχ. Τσάκος, ἰατρός, Χρ. Γ. Κάλφας, Ἀλ. Τσέτσης, φαρμακοποιός, Μιχ. Παπαδόπουλος, ἰατρός, Χαρ. Χ. Παπαδόπουλος, ζαχαροπλάστης, Β. Κ. Ντίλιος, Α. Κέντρος, Π. Πώγας 2, Χρ. Λιαζόπουλος, Ἀπόστολος Δήμας, Ξ. Α. Ἀδαμαντίδης, Π. Α. Σκέφερης, Κ. Λούτσης, Ι. Οἰκονόμου, Γ. Χ. Κάργιαννης, Κ. Νοτίδης, Μ. Τσελικίδης, Κ. Τσινάβαλος, Γ. Τσέλιος, ἰατρός, Ι. Ε. Θάνος, Παῦλος Μήτσιος, Φ. Κογκουλόπουλος, πράκτωρ Σίγγερ, Κ. Παπαχαραλάμπης, Μιχ. Σ. Γιωτόπουλος, ὀδοντοϊατρός.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Πέτρου Μπούμπα, ἐμπόρου.

Χαρίλ. Λιωλιομάνης, Ἀριστ. Ζάππας, Β. Στ. Λίτος, Π. Ζ. Κάτσιου, Ἀδελφοὶ Β. Γιαννέτου, Χ. Κ. Ντίλιος, Π. Μπούμπας.

—

Ἐν Βοστίνῃ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ Αἰδεσιμωτ. Οἰκονόμου Παπᾶ Ἀναστασίου Ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου.

† Οἰκονόμος Π΄΄ Ἀναστάσιος, Γ. Γκινόπουλος, Λ. Μ. Βασιλειάδης, Γ. Τάτσης, Παπᾶ Ματθαῖος Οἰκονόμου, Παπᾶ Γεώργιος Παπᾶ Ἀντωνίου, Ι. Β. Κυρούσης, Παν. Ε. Κυρούσης, Λεωνίδας Α. Γιάννος, Χαρ. Ζωΐδης, Ι. Δημητριάδης, Χαρ. Ζαμπέλας. Εὐδ. Τζουλάφης, Παν. Θάνος, Ρωμπάτες.

—

Ἐν Χανίοις (Κρήτης).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι Ἀθανασίου Χρ. Παπαδημητρίου.

Παν. Β. Λιάλιος, Ἀθ. Π. Λιάλιος, Π. Β. Ζῶτος, Βασ. Κ. Οἰκονομίδης, Βασ. Ι. Οἰκονομίδης, Κ. Τζαβόπουλος, Β. Κ. Γκαζῆς, Ε. Χατζηγιάννης, Ἀν. Γιαννές, Β. Χρ. Γκαζιάδης, Γ. Ι. Γκαζῆς, Κ. Ν. Βασιάδης, Γ. Κ. Λιάλιος, Ἀρ. Β. Μούκας, Δ. Β. Τσούκας, Κ. Ἀλ. Σταυρίδης, Στ. Μάνθος, Διομήδ. Βαμβακᾶς.

—

Ἐν Μακροχωρίῳ (Κων]πόλεως).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἰωάννου Οἰκονόμου.

Ι. Α. Βωρδόκας, Γ. Δ. Δούκας, Κ. Ι. Τσάβος, Ν. Κ. Λίλιος, Στ. Λ. Ζώτου (ἐκ Χλωμοῦ), Ι. Βαφειάδης, Παντ. Γκοδέλας, Κυριαζῆς Γάλλια, Ἀνώνυμος, Χρ. Θ. Βούλγαρη, Ν. Κ. Κασιούτας, Ἰωάννης Ι. Οἰκονόμου.

—

Ἐν Χάλκῃ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντιδι τοῦ κ. Εὐστρ. Κ. Ἐξάρχου, ἱεροσπουδαστοῦ.

Ἱερ. Τρύφων Τράϊεπ, Στ. Γ. Μπουλός, Φ. Γ. Μπέλλας, Λεων. Πελεκάνος (Χῖος), Ἀνώνυμος Ἀνωνυμίδης, Εὐστρ. Κ. Ἔξαρχος.

—

Ἐν *Biddeford* τῆς Ἀμερικῆς.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀθανασίου Σπ. Λίνα.

Ἀθαν. Λίνας, Φώτιος Κ. Τριανταφυλλίδης, Θεμ. Λ. Λίνας, Νικ. Κολιβόδικος, τραπεζίτης, Ἠλίας Χ. Τσελικίδης, Νικ. Ἀθ. Μαύ-

τζαρης, Ἡρ. Γ. Μούτσιος, Γρ. Τσελίκης, Εὐαγγελος Χρ. Οἰκονόμος, Παναγιώτης Φ. Οἰκονόμος, Μιχ. Θ. Λίνας, Δημ. Α. Μαύτζαρης, Δ. Π. Δεῦτος, Ἀθαν. Πατσάνης, Χαρ. Δ. Οἰκονομίδης, Ἠλ. Χ. Γιῶτος, Περ. Γκῶρος, Δημ. Π. Νάσιος, Παν. Β. Γκίκας, Παντ. Ἀλ. Παπαγιάννης, Θ. Ε. Οἰκονόμος, Ἐπαμ. Ἀθ. Κωστούλας, Νικόλ. Π. Τριανταφυλλίδης, Φ. Μ. Δεύτου, Μην. Ἀλ. Παπαγιάννης.

—

Ἐν *Bay Point bal*

(Ἡνωμένων Πολιτειῶν)

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Χαραλ. Τσελικίδου.

Ἄννα Κ. Τσελίκη, Παγῶνα Χ. Τσελικίδου, Πολυξένη Γ. Τσελικίδου, Δημ. Κακκόνης, Βασίλ. Χ. Καλύβας, Κυρ. Παπαστεφάνου, 2, Ἀντών. Γεωργάκας, Νικ. Σύλλας, Δημ. Ν. Μονζάκης, Διον. Παπαστεφάνου, Ἀνδρ. Μαυρομμάτης, Παναγ. Καλλέρης, Παν. Πανόπουλος, Γ. Κατσιόνης, Σωτ. Κανέλλος, Δημ. Πανόπουλος, Ἰωάν. Μαντᾶς, Διον. Λάμπρος, Χαρ. Λυμπερόπουλος, Σπ. Ρήγας, Ἀθαν. Χρέππας, Κωνσταντῖνος Δημόπουλος, Διονύσ. Μουζάκης, Γεώργιος Στρατίκης, Ἀντ. Παπαγεωργόπουλος, Ἰ. Καλόγηρος, Νικ. Μεντένης, Διον. Βόσσος, Διονύσ. Βόσσος, Νικ. Πάπας, Σπ. Κολεύρης, Νικ. Σκιαδόπουλος, Γεράσιμ. Σκιαδόπουλος, Ἀνδ. Σκιαδόπουλος, Εὐστρ. Μπουρλέσας, Κωνσταντῖνος Πάστρας, Δημ. Χριστοφόρου, Πολ. Κολοκούσης, Φωτ. Σ. Γιάνναρος, Στ. Ε. Ριμπᾶς, Μιχ. Πουρτσουκλῆς, Ἰ. Οἰκονόμου, Δημοσθένης Δημητρακόπουλος, Χρ. Δημητρακόπουλος, Φώτ. Δοῦρος, Δημ. Μπεκιάρης, Εὐάγγ. Α. Γκίκας, Γεώργιος Τζουτζούβας, Γρ. Α. Κάρκαλος, Θεόδ. Ι. Δεύτου, Ἰωάνν. Κοῦκκος, Εὐαγγ. Θ. Γιαννόρου.

—

Ἐν Πολιτσάνῃ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἰωάννου Β. Κωτσιονότη, ἐμπόρου.

Ἰ. Β. Κωτσιονότης, Φ. Σ. Πατσάνης, Πέτρος Δ. Ντόκος, Φ. Σ. Μαντζαρίδης, Εὐάγγ. Ἰ. Κηνσοζῶτος, Χαρ. Παπαστρανίδης, Νικ. Νάνος, Χρ. Βαβάκος, Ἀλ. Μπάλας, Πέτρος Χασιώτης, Παπᾶ Δημήτριος Τσούλης, Θωμᾶς Ἀ. Ἔξαρχος, Νικόλ. Κωτσονώτης.

Ἐν Ποντικάτες.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Πέτρου Παπακώνστα, διδασκάλου.

Ἀθανάσιος Ἀθανασιάδης, Ἠλίας Ἀθ. Παπαδόπουλος, Δημ. Π. Ἀργύρης, Νικ. Θ. Τσούβαλης, Σπῦρος Α. Παπᾶς, Πέτρ. Παπακώστας.

—

Ἐν Δροβιάνῃ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Νικολ. Π. Μυστακίδου, γραμματέως τῆς Ἐφορείας.—Ἀρχιμ. Παρθένιος, Ἰ. Δράκος, ἡγούμενος Δρυοβουνίου, Πρωθιερεὺς Βασίλειος Μικέλης, ἐφημέριος τῆς Κάτω Κοινότητος, Βασίλ. Π. Παπασταύρου, ἔφορος Σχολῶν, Ἰωάν. Σ. Οἰκονόμος, ἔμπορος ἐν Πάτραις, Παῦλος Α. Ζῶτος, διαχειριστὴς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου Ἄνω Κοινότητος, Βασιλικὴ Σταμάτη, παρθεναγωγὸς τοῦ Ζαππείου Δροβιάνης, Βιργινία Καραγιαννοπούλου, νηπιαγωγὸς τοῦ Ζαππείου Δροβιάνης, Ἀνδρέας Β. Χαρίτος, ἔμπορος ἐν Πάτραις, Ἰωάν. Ναθαναήλ, ἰατρός, Σπυρίδων Ἰ. Νιάρος, ἰατρός, Κωνσταντῖνος Σ. Χαρίστης, ταμίας τῆς Ἐφορείας, Νικόλαος Γ. Μυστακίδης, γραμματεὺς αὐτῆς, Σπ. Χατζιόλος, Μηνᾶς Δ. Κωτσελένης.

—

Ἐν Δελβίνῳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Νικ. Γ. Μυστακίδου.

† Ὁ Αἰδεσιμολογιώτατος Παπᾶ Χρῆστος ἐφημέριος Σενίτσης, Σωτήριος Γ. Παπᾶς (Ζιτσαῖος), Μιχαὴλ Α. Μουζίνας, ἔμπορος, Δημήτριος Γ. Τσιμῆς, ἔμπορος, Θεόδωρος Ν. Γαζιάνης (Γεωργουτσάτιον), Ἰωάννης Πανταζῆς (ὡρολογοποιός), Βασίλειος Χαρσαλῆς, Ζαχαροπλάστης, Δημήτριος Χρ. Παπᾶς, ράπτης ἐκ Λεσινίτζης, Παναγ. Γεωρ. Λέζος, ἔμπορος ἐν Ἁγ. 40.

—

Ἐν Τσαραπλανοῖς.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κ. Φίλιου.

Κ. Φίλιος, Β. Μ. Μπέτζος, Ν. Καραμπίνας, Γ. Στεργίδης.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Περικλέους Ζήση.

Οἱ μαθηταὶ τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς Ἀθ. Κωνσταντινίδου,. Γεώργιος Μαρωνίδης, Κυριακὸς Ν. Λιαμάνης, Εὐάγγ. Γ. Μανούσης, Κ. Ν. Γέργος, Μιχ. Πρωτοσυγγέλλου, Νικόλαος Ἐλευθεριάδης, Περικλῆς Ζήση.

—

Ἐν Χάλκῃ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Δ. Παπακώστα, ἱεροδιακόνου.

Θεμ. Οἰκονομίδης, κρεοπώλης, † Ἀρχιμανδρ. Εὐστάθιος, Φιλήμων Ἱεροδιάκονος (Πρεβεζαῖος), Δημήτριος Μαλαχίας (Ἰκάριος), † Ἄνθιμος Ἱερομόναχος, Ἠλίας Γεωργιάδης, Ἰ. Κ. Παραδείσης (Χῖος), Μενέλαος Γεωργούλης (Χῖος), Παντ. Κοτόκος (Κορυτσαῖος), Κυριακὸς Γ. Μαλαπούρας (Κύπριος), Ἀπόστολος Γ. Χ΄΄ Ἀποστόλου (ὡρολογοποιός), Ἀλεξ. Γ. Λιανόπουλος, Ἰ. Πανσεληνιάδης, Στέφανος Μπάρκας (Ἐμπορικὴ Σχολή), Φώτιος Ντούσσας (Ἐμπορικὴ Σχολή), Δημ. Λουπίδης, παντοπώλης.

—

Ἐν Ἰνεπόλει.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Τάσιου Βιδούρη.

Ἀλεξ. Μίμογλους, Παν. Ἀρχιμανδρίτης, Τάσος Βιδούρης.

—

Ἐν Βεσικτάς.

Α. Χρῆστος Μοσκλίδης, Σταῦρος Εὐστρατίου, Γεώργιος Βλασόπουλος, Ἰ. Ἀθ. Κατσαντώνης, Βασίλ. Καψιώτης, Ἰωάν. Δ. Καραμουσλῆς (Ὀρτάκιοϊ), Χαράλαμπος Βεζάνης, Γ. Καραμῆτρος, Ἰωάννης Χατζόπουλος, Ἀλ. Δ. Μπόλος, Στυλ. Καλπίνης, Δημ. Κ. Ἴσογλους.

—

Ἐν Βησσάνῃ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῶν κ.κ. Χαρ. Ν. Ρέμπελη καὶ Γεωργίου Χρηστίδου.

Ὁ Πανοσιολογ. Ἀρχιμανδρίτης Μονῆς Ζέρμας κ. Διονύσιος Παπαδᾶτος, ἡ Ἱερὰ Μονὴ Ζέρμας, διὰ τὰς πέριξ Κοινότητας 10, ὁ Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος Παπᾶ Κωνσταντῖνος (Βήσσανη), Ἀλ. Κόντης, Ζώης Καρανίκας, Κωνσταντῖνος Πλατῆς, Τηλ. Β. Καραγκιόζης, Δημήτριος Λύτης, Γεώργιος Μπαμπούρης, Γεώργιος Ξανθός, Πέτρος Βαράτσας, Ξενοφ. Τσούκαλης, Νικ. Θυμιόπουλος, Στέφ. Τεμπονέρας, Ἰωάννης Παπαβασιλείου, Ἀπόστολος Δ. Γιώσης, Χαραλ. Ν. Ρεμπέλης, Μιχ. Ν. Ρεμπέλης, Γεώργιος Χρηστίδης, Εὐδοξία Δημητριάδου (διευθύντρια τοῦ Παρθεναγωγείου Βησσάνης), δεσποινίδες Καλαμίδα (διδασκάλισσαι τοῦ Παρθεναγωγείου Βησσάνης), Σωτήριος Ζάγκαλης (Δρυμάδες), Παναγ. Σ. Οἰκονόμου (Δρυμάδες).

—

Ἐν Ρ. Χισσάρ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Μηνᾶ Τακολαρίδου, μαθητοῦ τῆς Ροβερτείου Σχολῆς.

Ἀλ. Μαργαρίτης, Ἀντ. Νέττης, Ἀντ. Παπαδόπουλος, Β. Καλούτσης, Γαβρ. Μπεγκλίδης. Γεώργ. Δοδόπουλος, Γ. Κ. Ἀθανασιάδης (Péra Patisserie Sotiriadès), Δημ. Πανόπουλος, Δημ. Χρυσικός, Θεόδ. Ἀδαμαντίδης, Ἰ. Βούλογλους, Ἰωάν. Ζαχαριάδης, Ἰ. Τογανίδης, Κ. Κωνσταντίνου, καθηγητής, Μιλ. Μιχαηλίδης, Μηνᾶς Τακολαρίδης, Ὄθων Ἀνδρεάδης, Πέτρ. Κουβιέλος, Σοφοκλῆς Μέτσης.

—

Ἐν Καβάλᾳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Σωκρ. Β. Διαμαντοπούλου, διευθυντοῦ τοῦ Βιβλιοπωλείου καὶ Χαρτοπωλείου ὁ «Ἥλιος».

Ἀν. Τυρλίκας, Ἀθ. Πατρόπουλος (ράπτης), Ἀθ. Ἰωαννίδης,

Ἀνδ. Παγούνης, Γεώργ. Βετούνης, Γ. Χαδόλιας, Γρ. Π΄΄ Κυρατσίδης, Ζήσης Σάρικας, Θεόδωρος Τζιώρκας, Θεόδ. Πέσχος, Θωμ. Μουδόπουλος, Θεοχ. Γκώτσης, Ἰσηδωρίδης καὶ Πανταζῆς, Ἰ. Πουλίδης, Κ. Π΄΄ Κυρατσίδης, Κ. Κ. Διαμαντόπουλος, Κ. Παρανίκας, Κουταλιάγκας Ἄρεν Μπῆτε καὶ Σα, Μ. Χριστίδης, Π. Λελίδης, Στ. Καραγεώργος, Σ. Κωστασιάνης, Σωτ. Νικόπουλος, Χρ. Τριγγόπουλος, Χαρίσης Δ. Γκελιάδης, (les coubats Serbias).

—

Ἐν *Coaltham Mass* (Ἀμερικῆς).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Εὐθυμίου Ἰασονίδου.

Ἀθαν. Παπαχρόνης, Ἀθαν. Ἰ. Οἰκονομίδης, Εὐθ. Ἰασονίδης 2, Χρ. Γιωτόπουλος, Γεώργ. Σάββος, Μην. Γκίκας, Χατζῆ Βασίλης, Θωμᾶς Ἰ. Σάββας, Π. Γ. Δήμουλις, Ἠλ. Νανόπουλος, Π. Κ. Λιάτσος, Σταῦρος Α. Γκριμπίζης, Χαρ. Κ. Οἰκονόμος, Χαρ. Κοσκινᾶς, Στ. Ν. Ξανθόπουλος, Φ. Γρ. Οἰκονόμος.

—

Ἐν Μανσούρᾳ (Αἰγύπτου).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Θωμᾶ Παναγιωτίδου, διευθυντοῦ τῶν Ἑλληνικῶν Σχολῶν.

Χρῖστος Π. Γιωβάνης (ἔμπορος) 10, Μιχαὴλ Μπαμίχας ἰατρὸς 10, Κ. Φ. Κασνέτσης, Ν. Κ. Κασνέτσης, δικηγόρος, Γεώρ. Πέπες, Ἀθαν. Τρύλλος, ἰατρός, Χρῖστος Βιέρος, Δημ. Φωτιάδης (Ζαγατίκι), Ἰωάννης Μαρκόπουλος, Ἀναστ. Λάμπρος (λογιστής), Ε. Ε. Παναγιωτίδης, Βασίλ. Κατσελιᾶνος, Ἰσίδ. Μ. Πράτσικας, Λεωνίδας Χ. Μανάρης.

—

Ἐν Ἀθήναις.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Δημ. Σ. Ζαφειρίδου, ἐκ Πρεμετῆς τῆς Ἠπείρου, τελειοφοίτου τῆς Ριζαρείου Σχολῆς.

Μιχ. Βιδούρης, ἐκ Δροβιάνης παιδονόμος, Ἀπόστολος Κηστίδης, φοιτητὴς τῆς φιλολογίας, Δημ. Ζαφειρίδης, Ἰωάννης Μανόπουλος,

Γεωργ. Β. Λέτσιος, Στέργιος Χαραχοῦσος, Κ. Τριανταφύλλου, Μιχ. Παγούνης, Ἀναστ. Πασπαλιάργης, Δημήτριος Λεμός, Μιχ. Δανάμπασης, Εὐστράτιος Κουκουσᾶς, Ὅμηρος Κ. Ἀρμενόπουλος, Ἀχιλλεὺς Σαραλῆς.

—

Ἐν Δελβίνῳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Χαρ. Ἰ. Ἐξάρχου.

Χαρ. Ἐξάρχου, Νικ. Δέτσικας, Χαρ. Φ. Λέζος, Ἀναστ. Ἀθανασίου, Χρ. Καΐσαρ, Βασίλ. Κ. Τερζῆς, Μιχ. Μᾶνος, Παν. Μαραγκός, Ἀπόστ. Παπαδόπουλος, Χρ. Τσάργης, Σπυρ. Μέλλιος, Ἀνδρ. Οἰκονόμου, Εὐάγγ. Τσάκας, Μιχ. Μαξακούλης, Ἀντ. Παπᾶς, Ἰωάννης Πόλιος (Κηπαρό).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Σωτηρίου Γ. Παπᾶ.

Γεώργ. Ἀναστασιάδης, Σωτ. Γ. Παπᾶς, Ζιτσαῖος· Σ. Τρίχας, δικηγόρος, Β. Σπαόπουλος, Εὐάγλ. Ρόγγος.

—

Ἐν *Biddeford*

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῶν κ. κ. ἀδελφῶν Μαντζαρίδη.

Ἀδελφοὶ Μαντζαρίδη 2, Θωμᾶς Γρ. Βακόπουλος, Ἀδελφοὶ Μπίσιου, Κ. Κωτσούλας, Κ. Κώτσης, Χρ. Ντίλιος, Σωτήρ. Ντοῦσκος, Κυριακ. Νάτσης, Φίλ. Ντίλιος, Εὐαγγ. Μαντζαρίδης, Χρ. Λαζόπουλος (Τραπεζούντιος), Ἀδελφοὶ Πουραβέλη, Φώτ. Βάσσης, Σπυρ. Ράκος, Δημ. Σπυρόπουλος (ἐκ Γρεβενῶν) ἱερεύς.

—

Ἐν Αὐλῶνι.

Τῇ εὐγενῖ φροντίδι τοῦ κ. Σταύρου Θ. Νικολοῦ.

Ἰ. Π. Βεζάνης, Ἀδὰμ Βεζάνης, Θεμιστ. Βεζάνης, Μηνᾶς Νικολοῦ, Γιὸς Μ. Πασπάλης, Ἀντ. Μούτζης, Κοσμᾶς Α. Κονδύλης, Χαρ.

Γκιούλης, Σωκράτης Νταρδάρης, Εὐάγγ. Α. Νικολοῦ, Παναγ. Π. Παπακώστα.

—

Ἐν Τεπελενίῳ.

Φροντίδι τοῦ αὐτοῦ

Γεώργ. Νότσκας, Σωκράτης Τσουτσούρης, Ἀθαν. Τέφας, Θεοδόσ. Μαρκόπουλος, Ἰωσὴφ Κούρης, Χρῖστος Λουκᾶς, Σπυρίδων Τσάπης.

—

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Γεωργ. Χ. Οἰκονόμου.

Σ. Δόμης. Ἀριστείδης Δ. Καρέτσος (Τράπεζα Ἀθηνῶν), Κ. Καμάρας, Θ. Μελανίδης, Ἰωάννου Ἐξάρχου (Τράπεζα Ἀνατολῆς), Μηνᾶς Κ. Ζῶτος, Νῖκος Ζελίτας, Ν. Α. Λαζαρίδης, Βασίλ. Οἰκονόμου, Ἀδελφοὶ Οἰκονομίδου, Γεώργ. Πριμηκίρης, Σ. Μαγγίδης, Χαρ. Τσάβαλος, Δημ. Λαμπρίδης, (Gredit Lyonnais), Κων. Τσούμπης, διευθυντὴς Ἀστικῆς Σχολῆς Ἰβραΐμίας, Ἰ. Διάσκας (διδάσκαλος Τοσιτσαίας Σχολῆς), Γεώργ. Οἰκονομίδης, Βασίλειος Ἰωάννου (Κάϊρον), Στ. Γύρας (Κουέσνα), Ἰωάν. Παπᾶς (Κάϊρον).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῶν κ. Ἀδελφῶν Παπακώστα.

Κ. Γ. Ἀνδροῦτσος, Γρ. Α. Λώλης, ξενοδόχος, Εὐάγγ. Γεωργίου, Ἐμμ. Τζιαβελόπουλος, Παν. Λιαγγόρης, Λεων. Κροζόπουλος, Δημ. Χ. Λώλης, Δημ. Κολέφας, Ἠλ. Βαλιρᾶς, Κ. Μικές, Ἀχιλλεὺς Νικολοῦ, Χρ. Καλλιάφας, Νικ. Παπᾶς, Ἀδελφοὶ Β. Παπακώστα, Χαρ. Κούστας.

—

Ἐν Πολιτσάνῃ

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Σπ. Κορκάρη.

Σταῦρος Νικολοῦ, Χρῆστος Πατσάνης, Σπ. Κορκάρης.

Ἐν Σωπικῇ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἠλία Ζέρη, ἰατροῦ.

Ι. Παπαγιάννης, Χρ Κ. Γιαπαντζῆς, Νικ. Κοντοπᾶνος, Εὐθ. Κ. Δούβης, Γρ. Ι. Καραγιάννης, Δ. Κοντολώλης, Β. Εὐθυμιάδης, Κ. Δ. Καραγιάννης, Ρεφὰτ Μποῦτος, Κ. Παπαδῆμος, Παν. Καραγιάννης, Π. Πριμικήρης, Νικ. Ι. Καραγιάννης, Ἠλίας Κωτσάκης, Χρ. Πριμικήρης, Β. Δ. Γεωρβασίλης, Ἠλ. Ἀθ. Ζέρης.

—

Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Μιχαὴλ Χ. Μέτση, Hotel Londres

Γεώργ. Βλαχλίδης, Π. Β. Μέτσης, Δημ. Τσάνες, Σάββας Ντῶκος, Ἐλ. Ζωγράφος, Δημ. Μάρτης, Πέτρος Κ. Κώτσης, Φ. Καραγιάννης, Χρ. Μάντζος, Γεώργ. Νέτης.

—

Ἐν Ἰωαννίνοις.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ι. Μελᾶ, ταμίου τῆς Régie.

Κ. Δόνος, Ι. Μελᾶς, Γ. Τζέτζος, Α. Σιάσκας, Χρ. Κουτσάκης, Ἀρ. Βέργος, Μ. Θ. Μίσιος, Θ. Π. Δόβας, Πύρρος, Χ. Σακελλάριος, Γ. Κ. Σακελλαρίδης, Βασ. Πασχάλης, Ἀρ. Καστάνης, Κ. Στύλλος, Σπ. Γκάνιος, Φ. Σαγκούνης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀλ. Μέξη, δικηγόρου.

Ἄννα Ζαμπίρη, Α. Ξανθοπούλου, Ἀριστέα Α. Μέξη, Μερόπη Α. Στούπη, Ἀμαλία Α. Ἁλιέως, Περσεφόνη Κυρκοπούλου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κ. Λάμπρου.

Κ. Ι. Λάμπρος, Μιχ. Θεοχάρης. Μιχ. Θεόπιστος, Γ. Βελογιάννης, Δ. Κιούρης, Ι. Γ. Τσαμπαλῆς, ιΑναστ. Θεόπιστος, Ι. Σάκος, Ι. Δ. Ζαμπίρας, Κ. Γ. Τσανέλης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Παν. Οἰκονομίδου, μαθητοῦ

Π. Κ. Οἰκονομίδης, Νικ. Ε. Ξεινός, Ἀριστοτέλης Κ. Οἰκονόμος, Γεώργιος Μελᾶς, Γεώργ. Κωνσταντινίδης, Σπ. Γ. Πογάτσης, Σπ. Χ. Παντελῆς, Χρ. Ἀναγνωστάκης, Σωτ. Παπάζογλου, Γ. Τζάλλας, Γεώργ. Ἀποστολίδης, Β. Δρούγκας, Κ. Τσαρτσῆς, Εὐστάθ. Γκιῶκας, Β. Τσίμας, βιβλιοδέτης, Β. Αὐδῆς, Γ. Κ. Γερογιαννόπουλος, Β. Δ. Δογάνης, Γ. Κ. Μπούτζας, Χρ. Χριστοδουλίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Νικολ. Βεηζαδέ, μαθητοῦ!

Ν. Βεηζαδές, Ι. Π. Γκουγιάννος, Ν. Κ. Μανταλᾶς, Ἀνδρ. Λιβεράνης, Χρ. Παναγιωτίδης, Ν. Ζαφειρίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἰωάννου Μέκαλη, κουρέως.

Ι. Μέκαλης, Κ. Μ. Κιούρης, Ι. Παπαδόπουλος, Ἀλ. Π. Φαλέρας, Σωκρ. Κ. Πορφύρης, Ἀναστ. Σ. Πακάλης, Κ. Μοῦκος, Ι. Ν. Βακάλης, Κλεομένης Κ. Ζῶτος, Ἀθαν. Γρίφας.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κ. Μελλιγγάνου.

Ι. Μπογᾶς, Β. Μιχαηλίδης, ἰατρός, Θεοδ. Δ. Μελιγγάνος.

Ἡ κυρία Εἰρήνη Κόνη σώμ. 2.

—

Ἐν Ἀθήναις.

Τῇ εὐγενεῖ φρ. τοῦ κ. Β. Κρυστάλλη.

Ἀπόστολος Γείτονας, Ι. Πεπόνης (Λοῦρος).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῶν ἐν Ἀθήναις κ.κ. Π. Βασιλειάδου καὶ Λ. Δάκα.

Ἀριστ. Κόντης δικηγόρος, Λάμπρος Γ. Δάκας, Περ. Βασιλειάδης, Κλ. Δάλμας, Χρ. Κόντης, ἰατρός, Σταμούλης Κουρκούτας, Νικ. Βασιάδης, Π. Κώτσης, Χρ. Δελλάρης. Νικ. Σακελλαρίδης, Κ. Φ. Δρυμίλιας, Γ. Φ. Φίλιος.

Ἐν Ἁγίῳ Λουδοβίκῳ (Ἀμερικῆς).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀναστ. Β. Τζάνη.

Ἀνασ. Β. Τζάνης, Ι. Β. Τζάνης, Ἀχ. Παπακωνσταντίνου, Χαρ. Ματσουκόπουλος, Ἀθ. Δ. Τζιάνης, Στ. Οἰκονόμου, Ἀθαν. Κολιβάκης, Χρ. Α. Λιακατᾶς, Πολυχρ. Σκιαδᾶς, Ι. Κῦρος, Ἀντ. Μαχαιρᾶς, Παν. Β. Δημανέλης. Κ. Λάβαρης, Δημ. Παπακώστας, Χρ. Νεηνιάδης, Β. Γ. Πρωτοπαπᾶς, Ἀθαν. Δ. Ζώης, Ι. Χ. Δάμος, Δημ. Κ. Δάμος, Γεώργ. Α. Πλιᾶκος, Μηνᾶς Ι. Μπέκας, Βασ. Κ. Λίτσικας, Χρ. Ι. Σιώντης, Ἀθαν. Βελώνης, Ζήσης Κ. Γκοντές, Γεώρ. Μεζήνης, Χρ. Β. Λιάλιος, Ἀλ. Παπακώστας, Ἰ. Χ. Μαργαρίτης, Γεώργ. Δ. Τερτίπης, Χαρ. Πανταζόπουλος, Ἰ. Μητρόπουλος, Ἀθαν. Κότης. Μιχαὴλ Λιάλιος, Γεώργ. Τζιᾶμος, Χρ. Κ. Παντάζος, Μιχ. Δ. Πρωτόπαπας, Γεώργ. Χαρισπαπᾶς, Β. Μακόπουλος, Θωμᾶς Λαβαρόπουλος, Θωμᾶς Ντίλιος, Ἰ. Νακόπουλος, Παν. Ἀρβανιτόπουλος, Ἰ. Δ. Παγούνης, Β. Τσέβης, Γρ. Λιακατᾶς, Ἰ. Δημογιώργης, Ἰ. Κουρτέσης, Βασίλ. Φλετζουρόπουλος, Κ. Δ. Σακελλάριος.

—

Ἐν Lewiston (Ἀμερικῆς)

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Σ. Παπᾶ.

Ζήσης Γαράνης, Ἀδάμ. Ἐξαρχόπουλος, Σπ. Παπᾶς, Δημ. Νάνος.

—

Ἐν Παραμυθίᾳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀν. Τζάκου, ἐμπόρου.

Ἀναστ. Τζάκος, Κ. Χ. Πλαχούρης, Κ. Φίλης, Ἀθαν. Καζαντζῆς, Φώτ. Γ. Μπάσιος.

—

Ἐν Λαμπόβῳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Θεοδοσίου Μαρκοπούλου, διδασκάλου.

Ἀθαν. Οἰκονομίδης, διδάσκαλος, Ἠλίας Νότσκας, Ἰ. Νότσκας, ἔμ-

πορος, Νικόλαος Γκικόνδης, Σοφ. Νότσικας, Δημ. Δήμας, ἰατρός, Κ. Ἀθανασιάδης, Σ. Καραγιάννης, ἰατρός, Βασίλ. Κώνστας, Ἀνώνυμος, Ἑλένη Παχῆ, διδασκάλισσα, Ματρώνα Σωτηριάδου, Σπ. Γκιώνης, κτηματίας, Καλυψὼ Παναγιωτίδου, μαθήτρια, Μ. Α. Δέτσκας, Παπᾶ Ἀθανάσιος Χατζῆς, Εὐάγγ. Χρ. Παπᾶς, Ἀριστοτ. Ἀπ. Ζάππας, Χαρ. Ντίσιος, ἔμπορος, Ξενοφ. Τζώρης, Σωκρ. βέης.

—

Ἐν Ἁγίοις 40.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κ. Β. Χαρίτου.

Σοφοκλ. Μ. Χαρίτων, Νικ. Β. Μπαμίχας, Περικλ. Ι. Γεωργίου, Βλάσης Γιαννόπουλος, Κιαζὴμ Ρ. Γκοζήτας, Θεοδ. Μπότσης, Ἰ. Κουρεμένος, Κ. Β. Χαρίτων, Ἀθ. Μπολᾶνος, Χαρ. Βάρβης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Στ. Κουτζιουμπίνα.

Εὐάγγ. Μπότσης, Στ. Κουτζιουμπίνας, Σπυρ. Γκόνης, Γρ. Λούτσης. Ἀθαν. Δέζος, Φ. Τζεμόπουλος, Δημ. Τσιάκος, Οἰκονόμος Παπᾶ Χρῆστος, Κωνσταντῖνος Τσάκας, Ἀθαν. Μέλος, Γ. Α. Σέρρης.

—

Ἐν *Waltham Mars* (Ἀμερικῆς).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Γεωργίου Σάββου.

Σπῦρος Ζέρβας, Χρυσόστομος Τζιουρῆς, Louis Yovassis, Ἰωάν. Γατσόπουλος, ἰατρός, Θ. Κατσουμάκας (Λάκων), Κ. Γκούντας, Θεόκριτος Ψωμιάδης, Ἰ. Καπετᾶ Λαζάρου, Παν. Νικόπουλος, Ἠλίας Σ. Ρώσσης.

—

Ἐν *Lewiston* (Ἀμερικῆς).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Δημητρίου Χατζῆ.

Κ. Ι. Καρδάσης, Ἀντών. Ἐξαρχόπουλος, Νικ. Κοτρότσος, Δ. Χατζῆς, Β. Ἀλ. Παπαγιάννης, Κ. Μπένος, Φιλ. Ταβέρδας, Ἰ. Ἰατρίδης, Β. Σαμπατᾶκος, Κ. Σαμπατᾶκος, Πατρίκιος Νικουλᾶκος, Γεώρ. Μπεζαντᾶκος, Γ. Τσακαλᾶκος, Πιέρρος Κακᾶκος, Ἰ. Μιτσέλος, Παν. Π. Μοσχοβάκος, Λεωνίδας Μπότσαρης, Στ. Μπεζαντᾶκος, Λεωνίδας Στασάκος, Δημ. Γεωργίου, Σ. Τζανάκος, Γεώργιος Σκαρβέλης, Βασ. Κυριακαράκος, Παν. Δρεπανιότης, Δημ. Νάνος.

—

Ἐν Πολιτσάνῃ.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Κωνσταντίνου Παπαστρατίδη.

Κ. Παπαστρατίδης, Στ. Γιάνναρος, Νικ. Χ. Γιῶτος, Ἰωάν. Γκίκας, Μιχ. Λιάτσος, Μιχ. Α. Ζικίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κ. Δημητριάδου, διδασκάλου.

Κ. Δημητριάδης, Οἰκονόμος Παπᾶ Κωνσταντῖνος, Σακελλάριος, Παπᾶ Εὐθύμιος, Παπᾶ Νικόλαος, Εὐθ. Κωτσάκης, Ἠλίας Καραγιαννόπουλος, Παν. Β. Χαρισηπαπᾶς, Δημ. Σύγκελλος, Παν. Β. Δεῦτος, Εὐστ. Χ. Δεῦτος, Φώτ. Γ. Τζελάκης, Βάϊος, Μαντιάδης, Παῦλος Κ. Τσίμπης, Θωμᾶς Α. Κούστας, Εὐθύμιος Μ. Γκιώκας.

—

Ἐν Πριγκήπῳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἐμμ. Δάμπα.

Ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς.

Εὐγένιος Καλογιάννης, Κ. Νόννης, Μιχ. Μηλιώνης, Ι. Ι. Χ'' Δ. Δημ. Χ. Δάμπας, Ἰορδ. Γ. Κολλητίδης, Νικ. Β. Πατσέλης, Ἄγγελος Βασιλείου, Χρ. Σουλιώτης, Α. Μαροκορδᾶτος, Θεόδ. Σπανίδης, Ἐμμ. Κ. Δάμπας.

—

Ἐν Βοστίνῃ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Θεμιστοκλέους Κεραμίδα.

Θεμ. Χ. Κεραμίδας, Ἐμμ. Ι. Κουτζιουμπίνας, Ματθαῖος Α. Κι-

τσώνας, Γεώργ. Ἰ. Ζέρβας, Νικόλ. Θ. Κόρες, Θεόδ. Κυρούσης, Ἰωάννης Μέλιος, Γ. Π. Κυρούσης 3.

—

Ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Γεωργίου Ἀλφρέδου.

Γεώργ. Κ. Τζόβας, Ἀθαν. Γ. Παππᾶ, Σωκρ. Χ. Τζόβας, Ἰωάννης Καραπάνος, Λεωνίδας Ζιλάκης, Μωϊζ Χανὲν Λεβῆ, Μιχαλάκης Θ. Διδασκάλου, Χανὲν Σαμουὴλ Λεβῆ, Ἀθαν. Κούσκουρας, Ἰωάννης Κούσκουρας, Γεώργιος Ἀλφρέδος, Γρηγ. Βαΐου, Ἑλενίτσα Α. Δήμου, Οὐρανία Ἀρχ. Β. Τζόβα.

—

Ἐν *Black Diamond*
(Καλλιφορνίας.)

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀντωνίου Φ. Νότη.

Ἄννα Χρ. Παπαγιάννη, Κωνσταντῖνος Φ. Νότης, Ἀντών. Φ. Νότης, Μιχ. Φ. Νότης, Χρ. Φ. Νότης, Στέφ. Χρ. Μάντζος, Ἀδελφοὶ Νότη, Ἀθαν. Βραμόπουλος, Θωμᾶς Θ. Γιάναρος, Δημ. Νικηφόρος.

—

Ἐν Κων)πόλει.

Τῇ πατρικῇ φροντίδι τοῦ κ. Κ. Ἀθ. Κιτσάτη.

Κ. Ι. Καραγιάννης, Ἠλ. Μ. Ἀναστασιάδης, Δ. Χ. Παπαβασίλης, Θρασ. Ἀλεξανδρίδης, Γεώργιος Κάρκαλος, Ἰ. Φ. Ἰωαννίδης, Μιχ. Ἰωαννίδης, Δημ. Χρ. Βράνου, Θ. Β. Φάνες, Γεώργ. Χρήστου, Εὐστρ. Α. Πετέρης, Στ. Α. Τζογκόπουλος, Π. Κουρτζῆς, Ματθαῖος Λατσούνας, Μιχ. Τεπέρογλους, Ἀναστ. Καϊρακτίδης, Εὐγ. Τραφόπουλος, Π. Λεβαντῆς, Κ. Α. Κιτσάτης, Θωμ. Κ. Νάνου, Γεώργιος Ε. Πλοῦμος, Γ. Μήτζας.

—

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ι. Α. Ζέρη.

Σαβῖνος Θεοδωρίδης (Νεοχώριον), Ἰ. Α. Ζέρης, Γρ. Ι. Πολυζώης, Γεώργ. Χούλης, Σταῦρος Τσουνίδης, Γεώργ. Ζῆκος, Χρ. Κ. Δοπρίδης, Σοφοκλ. Γ. Καλύβας, Θεοδ. Ν. Κιτσώνας, Χρ. Μάντζος. Λεων. Ζώνιας, Χρ. Λιαφόπουλος, Βασίλ. Π. Λίλιος, Νικ. Πρωτοφανούσης.

—

Ἐν Αὐλῶνι.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Θεοδ. Παπίγγη, ἐμπορορράπτου.

Χ. Παπαδημητρίου, Α. Γικόντης, Atanassio Gioka (Selenitsa), Νάκος Παναγιώτου. Γ. Ν. Γεωργιάδης, Στ. Β. Τσίκος, Χρ. Οἰκονομίδης, Ἠλ. Μπήλας, Χ. Καρβουνάρης Ἀντ. Παπίγγης, Πέτρος Βοϊνίσης, Ἀλ. Μποῦτας, Στ. Κητσοζῶτος, Ἀθαν. Κάσος, Θεόδ. Σ. Παπίγγης.

—

Ἐν Νεοχωρίῳ (Κωνσταντινουπόλεως).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἠλία Μπάμπη.

Ἠλίας Μπάμπης, Γεώργ. Ἀγγελίδης (Σωσθένιον), Ὀδυσσεὺς Οἰκονόμου, Παν. Γ. Τζελάτης. Πέτρος Μ. Ἀλιπέρτης. Εὐάγγ. Χ. Δεμόπουλος (Ρ. Χισσάρ), Περικλῆς Σέμης (Βουλγαρία), Θωμᾶς Βιζουκίδης, Δημ. Ἰ. Παναγιώτης, Ἀθαν. Κ. Τσίμπης, Χρ. Ἀθ. Μαργαρίτης, Ζῆσος Βάσος, Χαράλ. Β. Νένος.

Ἐν Βάρνῃ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῶν κ.κ. Ἠλ. Μπάμπη καὶ Ἰ. Γεωργίου.

Πέτρ. Σταματόπουλος, Ἰωάννης Γεωργίου, Κ. Δ. Κωνσταντινίδης, Θεόδωρος Ἀντωνίου, Γεώργιος Βασιλείου, Ἰωάννης Τσουκᾶτος

—

Ἐν Πέραν.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἰ. Βελόκα, κρεοπώλου.

Εὐάγγ. Πάσχος, Κ. Α. Βασιλείου, Ἰ. Παναγιωτίδης, Δημ. Βιρζάλας, Δῆμος Καλούδης, Παν. Ἰ. Χαΐλη, Νικ. Λατούνας, Ἀθ. Σιουλαμᾶς, Κ. Ἰ. Βελόκας, Ἰ. Κ. Βελόκας.

—

Ἐν Πολιτσάνῃ.

Τῇ ἀδελφικῇ φροντίδι τοῦ κ. Γρ. Κ. Κιτσάτη,
τελειοφοίτου τῆς ἰατρικῆς.

Κ. Α. Κιτσάτης 2, Ἐλευθέριος Γ. Πλοῦμος, διδάκτωρ τῆς ἰατρικῆς, Γρηγόρ. Κιτσάτης, τελειόφοιτος τῆς ἰατρικῆς, Σταῦρος Ἰασονίδης, ξενοδόχος, Νικόλαος Ζ. Γκιώκας, ὑποδηματοποιός, Φίλιππος Ἰ. Γκιώκας, ξενοδόχος, Μιχαὴλ Ἀθ. Νικολός, παντοπώλης, Παπᾶ Ἀναστάσιος, Παπᾶ Νικόλαος, Εὐθύμιος Ντίλιος, ἔμπορος, Γεώργιος Π. Οἰκονόμου, ἔμπορος, Μιχαὴλ Μάντζαρης, Δημ. Σπ. Κιτσάτης, Κ. Β. Κιτσάτης, Ἰωάννης Κ. Γκίπας, Χρ. Γκριμπίζης.

—

Ἐν Κων)πόλει.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἰωάννου Δ. Κυριακοῦ.

Ἰ. Δ. Κυριακοῦ, Παναγιώτης Λίνα, Ἰωάννης Ζούπας (ἱερεύς), Ἀντ, Τσέτσης, Γεώργιος Γεωργιάδης, Παν. Παυλίδης, Βασίλ. Σωτηριάδης Κ. Ν. Γκίνη, Μιχ. Πασάδης, Πλ. Δεληγιάννης, Δημοσθ. Ν. Τσαβίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Φωτίου Κ. Φώτου, Ἠπειρώτου.

Φώτ. Κ. Φῶτος, Παντ. Νόνης, Ἠλίας Παπαθεοδώρου, Ἀναστ. Καραπᾶνος, Δημ. Ν. Βασιλειόντης, Δημ. Ἰ. Τιτόπουλος, Παντελῆς Νόνης, Ἀλέξ. Νότσης, Κ. Μάντζος, Πέτρος Πασπαλῆς.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἐλευθερίου Γ. Ζωγράφου.

Ἐλευθ. Γ. Ζωγράφος, Δημ. Κίγκος, βουλευτής, Παντελ. Σκούρτης, Βασ. Γουλιάδης, Κ. Βασιλειόντης, Δημ. Γρηγοριάδης, Ἠλ. Α. Ἰωαννίδης, Χρ. Δ. Ἰακωβίδης, Χαρ. Γκίκας, Πύρρος Γ. Οἰκονομίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Σταύρου Ζωΐδου.

Ἰωάννης Τσάμης, Δημ. Τσαγκόπουλος, Ἀθανάσιος Τσιαγκόπουλος, Σταῦρος Ζωΐδης, Δημ. Ζωΐδης, Φώτ. Κ. Τσιμόπουλος, Θεοφ. Λαζάρου, Γεώργιος Εὐθυμίου, Χαρ. Μαυρίδης, Εὐάγγελος Ροεσσόπουλος, Στέργιος Τζαχανίδης, Ἰ. Ζέρβας, Πέτρος Πετρίδης, Σοφιανὸς Χρυσοκέφαλος, Ἀβρ. Βασιλειάδης, Χρ. Κερμήτωφ, Νικ. Πεπανός, Σωκρ. Δημόπουλος, Ἀθαν. Ζαφείρης, Βασίλ. Δρούμπουλας, Ἰωάν. Μπούτσερος, Γεώργ. Τσοιταρίδης, Δημ. Τσάμης, Ἀλ. Μπούτσερος, Φώτ. Χ. Δρούμπουλας, Ταξιάρχης Λῶλος, Εὐριπ. Ἀβραμίδης, Περικλ. Νικολαΐδης, Ἀθαν. Ἰωάννου.

—

SISMANOGLIO

Ἐν Βόλῳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀλ. Τσάμπαλη, γραμματέως Ἐμπορικῆς Σχολῆς Βόλου.

Ἀλ. Τσάμπαλης, Φ. Ἀναγνωστόπουλος, Κ. Σφάγγος, Σωτ. Δαγλῆς, Θ. Δήμας, ἱερεύς.

—

Ἐν Χειμάρρᾳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ν. Σπυρομίλιου.

Ν. Μῖλιος 2, Ἀνδρ. Δήμας, Ἔξαρχος Ἀναστ. Ζῶτος, Ἰωάν. Λέκας 5, Χρ. Δήμας, Ἀρχιμανδρίτης Ἱερόθεος, Γεώργ. Μπολάνος, Ἀθαν. Μπολάνος.

—

Ἐν Βηρυττῷ

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Νικολ. Φωτιάδου, φοιτητοῦ.

Ν. Κ. Φωτιάδης, Παντελῆς Μητρόπουλος, Μενέλ. Πατούνας, Ὀρ. Ἀγγελίδης, Ἰωάννης Καραπατῆς, Κ. Κομιουτζόπουλος, Ι. Ν. Δημητριάδης, Ο. Παναγιωτόπουλος, Ν. Γιώτης, καθηγητής, Νικ. Παπαζῶτος, Βασίλ. Γιαννές, Κωνσταντῖνος Ζάκας. Σωκρ. Πετρίδης, Ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος «Ὅμηρος», Μιχ. Ἀναστασιάδης.

—

Ἐν Πειραιεῖ

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κ. Παπαχρήστου, καπνεμπόρου.

Κ. Α. Παπαχρῆστος, Στ. Ἔξαρχος, Π. Χ. Λιόντος.

—

Ἐν Δελβινακίῳ

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Δ. Λεοντοπούλου, διδασκάλου.

Ἰ. Τσοκώνας, Κ. Νατσιόπουλος, Χρ. Τζιούμης, Δημ. Λεοντόπουλος.

—

Ἐν *Boston Mass* (Ἀμερικῆς)

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Χαριλ. Κ. Οἰκονόμου.

Χ. Κάτσανος, Θωμᾶς Κύρκος, Εὐστ. Κόντης, Φώτιος Βάσης, Μιχ. Κάλος, Χρῆστος Καραχρῆστος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Σπ. Παπανικολάου.

Σπ. Παπανικολάου, Γεώργ. Λάγκας, Εὐάγγ. Σταμούλης, Ἀντ. Λένης, Χρ. Κούτης, Σπυρ. Σουλιώτης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἠλία Γκάτη ἐκ Βουλιαρατῶν.

Ἀλ. Γκάτης, Δημ. Σταθόπουλος, Δημ. Δημετρέλης, Ἀν. Κουέλλης, Θεόδ. Βαχγῆς, Χαρ. Πικιάδης.

SISMANOGLIO

Ἐν Ἀθήναις

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς ἐριτίμου Δ^δος Δέσποινας Παπᾶ, φ. ἰ.

Κ. Καντᾶς, Ι. Μέλλιος, Γ. Τσανάδης, Σ. Βροντιάδης, Δέσποινα Παπᾶ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ι. Ρωμαΐδου.

Ι. Ρωμαΐδης, Ἀντιγόνη Βασιλάκη.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ξ. Σάρρα.

Ξεν. Σάρρας, Ι. Παπαγεωργίου.

—

Ἐν Ἰωαννίνοις

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς Δ^δος Σοφίας Κ. Μπότση.

Σοφία Μπότση, Χαρίκλεια Σ. Ρόϊμπα, Κατίνα Πισπιρῆ, Φιώρα Μισίου, Λουκρητία Ρουσσᾶ, Γ. Τζαλμακλῆς, Μαρίνα Καραμάνα, Δημήτριος Κασιούμης, Μιχ. Ζουρνᾶς Εὐθαλία Βρέλλη.

—

Ἐν Μαργαριτίῳ

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Δ. Κατσίμπρα.

Δ. Κατσίμπρας, πρωτοδίκης χρ., Κ. Μπέης χρ., Σ. Κώτζης ἄδ. † Ἀρχιμανδρίτης Κωνσταντῖνος χρ. Χρ. Στεφανίδης χρ., Δαβὶδ Χαΐμ ἔμπορος χρ., Κ. Δ. Κακούρης χρ., Π. Χρηστίδης Πάργα χρ., Χρ. Μπακαγιάννης χρ., Στ. Χορμοβίτης χρ., Ἰούδας Χαΐμ ἔμπορος ἄδ.

—

Ἐν Πάργᾳ

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Α. Κ. Ζούλλα

Ἀνδρέας Κ. Ζούλλας χρ., Γεώργ. Δημολίτσας ἰατρὸς χρ., Γεώργ. Βελιμέζης χρ., Ἰωάννης Ζέρης χρ., Νικ. Φραμκογιάννης χρ., Τηλέμ. Βόζιος χρ., Κάρολ. Τζανιάννης χρ., Γρηγ. Λιβαδᾶς ἄδ., Παναγ. Ι. Ζέρης ἄδ., Λ. Νανούσης χρ., Βασ. Ἀρβανιτάκος ἄδ., Θωμᾶς Γκούλιουρας χρ., Θάλεια Μαυροπούλου χρ.

—

Ἐν Παραμυθίᾳ

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Σ. Σιαλούκα.

Νεῖλος Τριανταφύλλου ἄδ., Τάκης Καραγιάννης ἄδ., Ἀποστ. Μπακαγιάννης, Μαργαρίτιον ἄδ., Γεώργ. Σ. Παπατσῶτσος ἄδ., Ἀνδρ. Κ. Ζούλας ἔμπορος Πάργα χρ., Ι. Δ. Μάντης, λαμποβίτης Μαργαρίτιον ἄδ., Παπᾶ Νεόφυτος, Σένιτσα χρ., Ἡγούμενος Παγανιᾶς Ἰωσὴφ χρ., Α. Χαλκιὰς ἔμπορος ἄδ., Ἰωάννης Γιαννάκης ἄδ., Τ. Π. Βασιλείου διδάσκαλος ἄδ., Σπ. Σιαλούκας, δικηγόρος χρ.,

—

SISMANOGLIO

Ἐν Πέραν Κων)πόλεως

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Π. Ντίλιου.

Π. Κ. Ντίλιος ἄδ., Χρ. Κ. Βεζάνης ἄδ., Ε. Βέσκος ἄδ., Βασ. Νίκας ἄδ., Δημήτριος Ζάππας ἄδ., Σωκρ. Σῖνος ἄδ., Ἰωάννης Δέσκακας ἄδ., Μιχ. Μακρίδης ἄδ., Γεώργ. Τσίτσης ἄδ., Χρ. Στεφάνου ἄδ., Λουκ. Νίκας ἄδ., Σπ. Ρέμπης ἄδ., Σπ. Γκίκας ἄδ., Κωνστ. Βογᾶς ἄδ., Νεόφυτος Τζώρτζης ἄδ.

—

Ἐν Σκραπαρίῳ

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀριστ. Δημητριάδου.

Ναοὺμ Χριστοδούλου, Βεράτιον ἄδ., Βασ. Κωνσταντῆ, Κοσσόβα ἄδ., Περικλῆς Χριστοδούλου, Βεράτιον χρ., Ναοὺμ Ἠλία, ἄδ., Ἀριστ. Δημητριάδης, πρωτοδίκης ἄδ.

—

Οἱ ἐν Φιλιάταις

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Φ. Φάντη.

† Ἡ Α. Σ. ὁ πρώην Σωζουπόλεως Κωνσταντῖνος ἄδ., † ὁ Παν. Ἀρχιμ. Διονύσιος Ἡγούμενος τῶν Ἱ. Μονῶν Γηρομερίου καὶ Ταγίου ἄδ., Δ. Φάντης, Μεμούρης τῆς Regie χρ., Κλ. Δ. Φάντης ἄδ., † Ἀρχιμ. Δωρόθεος Μπέσιος Λιὰ ἄδ., Ἄγγ. Κίτσιος Τσαμαντὰ ἄδ., Εὐάγγελος Κύρκος Κεραμίτσα ἄδ., Δημήτριος Τσίτσης ἰατρὸς ἄδ., Τσίτσο Γιάννης Ἀχουριὰ ἄδ., Κωνσταντῖνος Τρουπάτας Λαγκάδι ἄδ., Γεώργιος Τζάλας Πλησίβιστσα ἄδ., Ἠλ. Λεβίλσιος Φιλιάταις ἄδ., Λάμπρος Τσιρόπουλος ἄδ., Ἐπ. Τσέκας ἄδ., Σῖμος Μάλιος ἄδ., Δημ. Γούλιας ἄδ., Ἐπ. Κώτσης ἄδ., Τάκης Κορέζης ἄδ., Ἀνδρ. Εὐ. Δαής, Σιούβλασι ἄδ., Α. Δ. Κουφάλας, Ἀχουριὰ ἄδ., Νικόλ. Γκόγκος, Μουρσία ἄδ.

—

Ἐν Πρεβέζῃ

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ Παναιδ. Οἰκονόμου Παπᾶ Εὐαγγέλου.

† Οἰκονόμος παπᾶ Εὐάγγελος χρ., † Ἀρχιδ. Ἰωακεὶμ χρ., Διαμαντῆς Χρήστου ἰατρὸς χρ., Ἐλευθ. Ρέντζος, διδάσκαλος χρ., Χαρ. Λιόντος, παντοπώλης χρ., Ἀλῆ Χρ. Βοστίνας χρ., Ταχσῆν ἐφένδης, δικηγόρος, χρ., Εὐγ. Κοντογιάννης φαρμακοποιὸς χρ., Κίμ. Ἀϊνατζόγλους διδ. Τουρκικῆς χρ., Κωνσταντῖνος Δενδρινός, ἔμπορος χρ., Γεώργ. Καλαβρέτζος, ἔμπορος χρ., Χρ. Γ. Γερογιάννης χρ., Ἄθ. Μάνος, πράκτωρ, «Ὕδρας» χρ., Φιλ. Ζαλακώστας χρ., Σπ. Τσούτσουρας γραμματεὺς Ἱ. Μητροπόλεως ἄδ., Ι. Δ. Ζάγκας, φαρμακοπ. ἄδ., Χρ. Μήχας, διδάσκαλος. ἄδ., Μάρκος Ζαλακώστας γεωπόνος χρ., † Ἱερεὺς Σπυρίδων, χρ., Γε-

ράσιμος Τσαντούλας ἄδ., † Οἰκονόμος Νικόλαος (ἐπιστάτης Ἱ. Μονῆς Ζαλόγγου) χρ., Λεωνίδας Τσόκος, ἐμποροκτηματίας χρ., Σπ. Νίκας, δικηγόρος χρ., Θεμ. Μουστάκας, πράκτωρ Ἄρεως χρ., Μιχ. Ζάκας, ἐμποροπαραλ. χρ.

—

Ἐν Ἰωαννίνοις

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἰωάννου Μίστου

μαθητοῦ τῆς Δ΄ τάξεως τοῦ Γυμνασ. τῆς Ζωσημαίας Σχολῆς.

Ι. Θ. Μίστος ἄδ., Μιχ. Ζαδιάκας ἄδ., Ἀποστ. Σολομὸς Τσερβάρι ἄδ., Δ. Καραλὴς Τσερβάρι ἄδ., Α. Πριμηκήριος Τσερβάρι ἄδ., Ν. Παπαδόπουλος, Ἰωαννι. ἄδ., Γ. Τάσιου Τσερβάρι ἄδ., Στ. Τάσιου Τσερβάρι ἄδ., Δ. Κ. Βούδας Τσερβάρι ἄδ., Κωνστ. Γκράτζιος Τσερβάρι ἄδ. 6.

—

Οἱ ἐν Πρεμετῇ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Γ. Ἰωαννίδου,
γραμματέως τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

Οἰκονόμος Βασ. Πασχαλίδης, χρ., Φιλ. Δονᾶτσος χρ., Π. Γοροσιάνης χρ., Ἀλέξανδρος Δημητριάδης χρ., Εὐστρ. Ἀγγελίδης χρ., Φίλ. Κυριακίδης χρ., Γρ. Σωτηριάδης χρ.,

Ἀδελφοὶ Ἀδὰμ ἄδ., Ἡρ. Σακελλαρίδης (φαρμακ.) χρ., Κῶτσος Μπίμπης χρ., Ζαχαρίας Ἀλεξίου, ἰατρός, χρ., Κωνσταντῖνος Λιδαδᾶς ἄδ., Δημήτριος Στεφανίδης ἄδ., Εὐάγγελος Ἀγγελίδης ἄδ., Μάνθος Γεωργίου ἄδ., Μηνᾶς Ἀλεξίου ἄδ., Ζαφ. Ι. Πάτσος χρ., Γεώργιος Ἰωαννίδης χρ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Χαρ. Τσίλη,
γραμματέως τῆς Régie.

Ἀντ. Μπίμπης, Μεμούργης, ἄδ., Εὐάγγ. Πλούμης, Θεμ. Παισᾶς, Σπυρ. Μάλης, Γεώργιος Βακόπουλος, διευθυντὴς Σχολῆς Μπούχαλης, Εὐστάθ. Κόσοβας, Λουκᾶς Τσαπούλαρης, Ζήσης Στεφανίδης, Εὐστ. Δρατσόβας, Ἰωάν. Μπορτζώκης Χαλκοπ., Δημ. Λάπας, Μιχ. Κοσμηριώτης, διευθυντὴς Σχολῶν Μαλεσσόβου, Χρ. Κράβαρης διευθυντής, Παπᾶ Εὐάγγελος, ἐφημέριος Ἐλευθεροχωρίου, Χαρ. Τσίλης, γραμματεὺς Régie.

ISMANOGLIO